

Юрій Стецик

**ЧЕРНЕЦТВО
СВЯТОПОКРОВСЬКОЇ ПРОВІНЦІ ЧСВВ
(1739 – 1783):
ПРОСОПОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

М О Н О Г Р А Ф І Я

**Дрогобич
2018**

УДК 271.4-789 (092) (477) «1739/1783»

С 79

*Рекомендовано до друку вченою радою Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 56/10 від 31 жовтня 2018 р.)*

*Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
(протокол № 16 від 22 листопада 2018 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Андрій Гречило – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства НАН України;

Мирон Капраль – доктор історичних наук, професор кафедри давньої історії України та архівознавства Львівського національного університету імені Івана Франка;

Олег Петречко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Науковий редактор:

Леонтій Войтович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії середніх віків і візантиністики Львівського національного університету імені Івана Франка.

Стецик Юрій.

С 79

Чернецтво Святопокровської провінції ЧСВВ (1739 – 1783 рр.): просопографічне дослідження : Монографія / Юрій Орестович Стецик. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2018. – 472 с.

ISBN 978-966-384-403-9

У дослідженні показано інституційний розвиток Святопокровської провінції за основними періодами її діяльності: історичні передумови (кінець XVII – XVIII ст.), заснування (1739 р.), інтеграційні процеси (1740 – 1743 рр.), реформування монастирів (1744 – 1772 рр.), реорганізація адміністративно-територіального устрою та юрисдикції василіанського чернецтва (1772 – 1783 рр.). Висвітлено законодавчі аспекти щодо функціонування чернецтва. Розкрито основні етапи духовної та інтелектуальної формації монахів. На підставі дисциплінарних справ чернецтва розглянуто моральний стан іноків. Подано просопографічні характеристики (територіальне, соціальне, конфесійне, етнічне походження; світська освіта; духовне та інтелектуальне зростання; вікові показники та фізичний стан; інтелектуальні здібності; обов'язки) чернецтва наприкладі окремих аскетичних спільнот (Городенки, Гошева, Дерезич, Добромиля, Дрогобича, Лаврова, Лішні, Луцька, Любліна, Спасу, Улашковець, Умані, Щеплот).

Монографія адресована науковцям, учителям, краєзнавцям, семінаристам, студентам, усім зацікавленим історією Церкви.

ISBN 978-966-384-403-9

УДК 271.4-789 (092) (477) «1739/1783»

© Юрій Стецик, 2018 р.

З М І С Т

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ I МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
РОЗДІЛ II ОГЛЯД ІСТОРІОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛ	23
РОЗДІЛ III ВПЛИВ ЗАКОНОДАВСТВА НА РОЗВИТОК ВАСИЛІАНСЬКОГО ЧЕРНЕЦТВА	46
3.1. Світське законодавство	46
3.1.1. Королівські та сеймові привілеї	46
3.1.2. Магнатські та шляхетські фундаційні акти	51
3.1.3. Цісарські патенти	53
3.2. Церковне законодавство	56
3.2.1. Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри	56
3.2.2. Монастирський устав	62
3.2.3. Конституції генеральних капітул	68
3.2.4. Постанови провінційних капітул	82
3.2.5. Розпорядження провінційних консулт і протоігуменів	91
3.2.6. Настанови домових капітул та управ	104
РОЗДІЛ IV ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СВЯТОПОКРОВСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ	112
4.1. Історичні передумови утворення провінції (кінець XVII – початок XVIII ст)	112
4.2. Львівська генеральна капітула 1739 р.	116
4.3. Інтеграційні процеси (1740 – 1743 рр.)	117
4.4. Реформування монастирів (1744 – 1772 рр.)	124
4.5. Реорганізація адміністративно-територіального устрою та юрисдикції василіанського чернецтва (1772 – 1783 рр.)	129

РОЗДІЛ V	
ДУХОВНА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ФОРМАЦІЯ ЧЕРНЕЦТВА	134
5.1. Відречення від світського життя	134
5.2. Новіціат	143
5.3. Чернечі студії	150
5.4. Священічі свячення	156
5.5. Дисциплінарні справи чернецтва	162
РОЗДІЛ VI	
ПРОСОПОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЧЕРНЕЦТВА ОКРЕМИХ АСКЕТИЧНИХ СПІЛЬНОТ	167
6.1. Житло та побут монахів Городенківського монастиря (1765 р.)	167
6.2. Монастирська спільнота Гошівської обителі (1773 – 1779 рр.)	173
6.3. Ченці Дерезицького монастиря (1773 – 1774 рр.)	183
6.4. Монахи Добромільського монастиря (1783 р.)	188
6.5. Насельники Дрогобицького монастиря (1783 р.)	201
6.6. Монастирська спільнота Лаврівської обителі (1783 р.)	212
6.7. Чернецтво Лішнянського монастиря (1740 р.)	224
6.8. Насельники Луцького братського монастиря (1775 – 1776 рр.)	228
6.9. Монахи Люблінського монастиря (1748 – 1779 рр.)	233
6.10. Чернецтво Святоспаського монастиря (1783 р.)	244
6.11. Просторова організація аскетичного життя спільноти Улашківської обителі (1763 р.)	251
6.12. Іноки Уманського монастиря (1773 – 1774 рр.)	258
6.13. Насельники Щеплотської обителі (1747 р.)	263
ВИСНОВКИ	270
ДОДАТКИ	
Додаток I. Зведена таблиця біографічних відомостей про монахів Святопокровської провінції (1739 – 1783 рр.)	274
Додаток II. Таблиця із фрагментарними біографічними даними (без прізвищ) про ченців Святопокровської провінції (1739 – 1740 рр.)	408
Додаток III. Реєстр фрагментарно згаданих монахів Святопокровської провінції (1739 – 1783 рр.)	414
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	416
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ЧЕНЦІВ	451
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК МОНАСТИРІВ	468

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- ЛННБ ВР** – Львівська національна наукова бібліотека України
імені В. Стефаника, відділ рукописів;
- ДАТО** – Державний архів Тернопільської області;
- НБУ ІР** – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
інститут рукопису;
- Записки НТШ** – Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка;
- Записки ЧСВВ** – Записки Чину св. Василя Великого;
- НМЛ** – Національний музей у м. Львів;
- ЧСВВ** – Чин Святого Василя Великого;
- ЦДІАЛ** – Центральний державний історичний архів України у м. Львів;
- APPD** – Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie;
- APL** – Archiwum Państwowy w Lublinie;
- APP ABGK** – Archiwum Państwowe w Przemyślu,
Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego;
- OSBM** – Ordinis Sancti Basilii Magni.

ВСТУП

Актуальність. У сучасній Україні спостерігається активний процес відродження та розбудови монастирської мережі Української Греко-Католицької Церкви як спадкоємниці Унійної Церкви. Значна увага приділяється відновленню василіанських обителей на Правобережній Україні, особливо у давніх духовних центрах Волині (Луцьк), Поділля (Кам'янець), Брацлавщини (Бар), Київщини (Київ). У таких умовах постає необхідність звернутися до історичних витоків, поширення і діяльності Унійної Церкви та її монастирів на Правобережжі. Провідну роль у прийнятті та поширенні унійних ідей відіграло василіанське чернецтво, яке своєю відданою та жертвовою місієюною працею спричинилися до її втілення. Саме XVIII ст. було добою найбільшого піднесення Унійної Церкви, до якої приєдналися західні єпархії (Львівська, Перемишльська, Луцько-Острозька). На 1710 р. Київська унійна митрополія практично охопила більшість давніх етнічних українських земель (Київщина, Брацлавщина, Поділля, Волинь, Галичина, Холмщина, Підляшшя). Також на другу половину XVIII ст. припадає найбільший розквіт Василіанського Чину, який на 1739 р. уже складався із двох самоврядних адміністративно-територіальних одиниць – Святопокровської (Руської) та Святотроїцької (Литовської) провінцій. Згодом, у 1743 р., ці провінції спромоглися об'єднатися в один Руський Чин святого Василя Великого.

Згадані модернізаційні перетворення спричинилися до вагомого духовного та інтелектуального піднесення східного чернецтва, яке приєдналося до реформованого Василіанського Чину. Відповідно до цього назріває необхідність досліджувати василіанське чернецтво, що було носієм духовної культури ранньомодерної України. Адже на той час василіани стали відомими проповідниками, сповідниками, викладачами та навіть фаховими ремісниками й господарями в Речі Посполитій. На їхню думку зважали не тільки ієрархи Унійної Церкви, але й римські понтифіки, польські королі та австрійські імператори. Також більшість унійного єпископату рекрутувалася із василіанського чернецтва.

Чернецтво – як один із різновидів духовного стану Речі Посполитої ранньомодерного часу – досі залишається малодослідженим. Адже у церковній історіографії значна увага звертається на вивчення біографістики ієрархів Церкви та визначних духовних діячів епохи бароко та просвітництва. На загальному тлі поступу Унійної Церкви, не дуже помітною залишається постать монаха, який прикладав чималих зусиль на своєму життєвому шляху для досягнення духовного стану.

На сьогодні, коли порівняно ґрунтовно досліджено історію окремих василіанських монастирів та їхній інституційний розвиток, постає необхідність звернутися до постаті самого ченця, який інколи випадає із загального контексту розвитку обителей. На нашу думку, особистість монаха має стати одним із головних об'єктів вивчення історії монастирів, тоді як монастирське господарство, сакральне мистецтво та культура виступають як результат продуктивної праці чернецтва.

Об'єктом дослідження обрано василіанське чернецтво як один із різновидів духовного стану Речі Посполитої ранньомодерного часу.

Предметом вивчення стали життєписи монашества, які дають змогу виявити подібності та відмінності на шляху духовного покликання і вдосконалення до богопосвяченого життя.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період від 1739 р. до 1783 р., який в історії Василянського Чину отримав умовну назву – «Золота доба», оскільки відзначився значним піднесенням монастирів і рекрутацією до монашества значної кількості кандидатів. Вибір нижньої межі дослідження (1739 р.) зумовлений утворенням самоврядної монастирської адміністративно-територіальної одиниці – Святопокровської (Руської) провінції, входження до якої призвело до реформування унійного чернецтва, що вийшло з-під юрисдикції єпископів шляхом утворення власних органів управління. Верхня межа (1780 – 1783 рр.) охоплює перехідний період реорганізації згаданої провінції, що супроводжувався поділом її на дві частини – Святопокровську (Польську) та Святоспаську (Галицьку). Зокрема, остання із 1783 р. була повернена під юрисдикцію місцевого єпископату.

Географічні межі дослідження охоплюють різноманітні адміністративно-територіальні одиниці: Київської унійної митрополії – Перемишльську, Львівсько-Кам'янецьку, Луцько-Острозьку та частково Холмську, Володимирсько-Берестейську, Київську (митрополичу) єпархії; за державним поділом Речі Посполитої – Руське (без частини Холмської землі), Подільське, Брацлавське, а також частково Київське, Белзьке, Люблінське та Волинське воєводства.

Основна **мета** дослідження – реконструювати колективний портрет монаха на підставі вивчення біографій насельників окремих чернечих спільнот василянських монастирів Святопокровської провінції.

Щоб розкрити обрану мету, слід виконати такі **завдання**:

- визначити методологічні підходи до проведення просопографічних досліджень чернецтва;
- установити ступінь дослідження обраної теми у церковній історіографії;
- класифікувати документальні матеріали, які використовуються для реконструкції життєписів монахів та їхнього укладу життя;
- з'ясувати вплив законодавчих актів на розвиток василянського чернецтва;
- висвітлити основні періоди інституційного розвитку Святопокровської провінції;
- окреслити ключові етапи духовної формації монаха;
- розглянути дисциплінарні справи чернецтва;
- визначити домінуючі просопографічні характеристики чернецтва за наступними критеріями: світське походження (соціальне, територіальне, конфесійне, етнічне), ступінь освіти (клас, школа, професія), етапи духовного виховання (кандидат, новіціат, чернечі студії, духовні свячення), вікові та фізичні показники (вік вступу, тривалість в Чині, загальний вік, стан здоров'я, причини смерті), інтелектуальні здібності (рівень освіченості, наукові, педагогічні та мистецькі здобутки), уряди та обов'язки (адміністративні, господарські, освітні, церковні);
- укласти біограми василянського чернецтва Святопокровської провінції;
- сформуванати реєстр монахів, які фрагментарно згадані у монастирській документації.

Наукова новизна отриманих результатів пов'язана із залученням широкого кола джерел і матеріалів, у тому числі й архівних, частина з яких уперше вводиться до наукового обігу. Адже василіанське чернецтво залишило по собі досить багату рукописну спадщину, яка й досі залишається маловивченою. Таким чином, зберігся значний джерельний масив для реконструкції біограм монахів, який дає змогу розглянути окремі просопографічні характеристики усталеної чернечої спільноти: походження; освіта; духовне покликання, виховання, свячення; вікові та фізичні показники; наукові, педагогічні та мистецькі здобутки; уряди й обов'язки.

Практичне значення дослідження вбачаємо передусім у тому, що зібрані матеріали теми можуть використовуватися в лекційних курсах з історії ранньомодерної України, релігієзнавства, історії рідного краю, історії церкви, історії світової та вітчизняної культури, культурології та інших спецкурсів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки роботи обговорювалися на: I, II Міжнародних науково-практичних конференціях «Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті» (Ченстохова – Ужгород – Дрогобич, 19 – 20 листопада 2015 р., 24 – 25 березня 2016 р., ДДПУ ім. І. Франка); на IV, V Регіональних науково-практичних конференціях «Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму» (м. Львів, 25 березня 2016 р., 30 березня 2017 р., Львівський інститут економіки і туризму); XXVII, XXVIII, XIX наукових сесіях НТШ (м. Дрогобич, березень 2016, 2017, 2018 рр., Дрогобицький осередок НТШ, історичний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); Міжнародній інтердисциплінарній науковій конференції «Архітектурна та культурна спадщина історичних міст країн Центрально-Східної Європи» (м. Умань, 12 – 13 травня 2016 р., Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань»); XXVI, XXVII міжнародних наукових конференціях «Історія релігій в Україні» (м. Львів, травень 2016, 2017 рр., інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії); Міжнародній науковій конференції «Іван Франко – письменник, учений, громадський діяч» у рамках програми літературно-мистецької академії «Країна Франкіана» до 100-річчя пам'яті Івана Франка (м. Дрогобич, 26 травня 2016 р., ДДПУ ім. І. Франка); Miedzynarodowej Konferencji naukowej «Unia brzeska i jej konsekwencje w świetle źródeł archiwalnych» (Lwów – Przemyśl, 8 – 10 czerwca 2016 r., Archiwum Państwowe w Przemyślu, Центральний державний історичний архів України у м. Львові); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Християнські цінності в системі освіти: теорія, традиції, практика» (м. Умань, 10 листопада 2016 р., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, історичний факультет); XIII Дрогобицькій Міжнародній науковій історико-краєзнавчій конференції «Українсько-польське пограниччя крізь призму віків» (м. Дрогобич, 25 – 28 листопада 2016 р., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, історичний факультет); II-й Міжнародній науково-практичній конференції «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи» (Баку – Ужгород – Дрогобич, 10 березня 2017 р., ДДПУ ім. І. Франка); міжнародній науковій конференції до 400-ліття Василіянського Чину святого Йосафата «Чин святого Василя Великого: історія, сьогодення, перспективи» (Львів – Крехів, 14 – 17 вересня 2017 р., Український Католицький Університет, Василіянський інститут

філософсько-богословських студій імені митрополита Йосифа Веляміна Рутського); Міжнародній науковій конференції «Гошівська обитель у духовному і культурно-історичному житті України: феномен українського греко-католицького чернецтва до 400-ліття Василянського Чину святого Василя Великого» (м. Івано-Франківськ – Гошів, 5 – 6 жовтня 2017 р., Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); II-й Міжнародній науково-практичній конференції «Питання всесвітньої історії» (м. Дрогобич, 10 листопада 2017 р., ДДПУ ім. І. Франка); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українсько-польсько-єврейські взаємини у Східній Галичині (перша половина XX ст.): історичний досвід, урок для сучасності» (м. Дрогобич, 27 травня 2018 р., ДДПУ ім. І. Франка); Міжнародній науковій конференції «Зцілюючи рани минулого: 1768 р. в історії України (православна, римо-католицька, унійна та юдейська етноконфесійні спільноти в умовах Барської конфедерації, Коліївщини і російської окупації)» (Київ – Умань, 14 – 15 вересня 2018 р., Національний університет «Києво-Могилянська академія», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини); Всеукраїнській науковій конференції «Історичні джерела в українському інформаційному й освітньому просторі: верифікація, інтерпретація та циркуляція» (Київ – Переяслав-Хмельницький, 20 – 21 вересня 2018 р.); на XIV Дрогобицькій історико-краєзнавчій конференції присвяченій 100-річчю ЗУНР (Дрогобич, 2 – 4 листопада 2018 р., ДДПУ ім. І. Франка).

Структура дослідження відповідає окресленій меті та основним завданням. Дослідження складається із вступу, шести розділів (діляться на підрозділи), висновків, списку джерел і літератури, трьох додатків.

РОЗДІЛ І

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведене нами дослідження базується на сучасних методологічних засадах просопографії як окремої спеціальної історичної дисципліни, яка пройшла тривалий шлях свого становлення. Тож розглянемо передусім історію формування цього наукового напрямку.

Витоки просопографії сягають XVI ст. і пов'язані з проблемою студіювання історії різних соціальних груп і біографій окремих представників. Але розквіт дисципліни припав на кінець XIX ст., коли вона широко використовувалася для відтворення історії стародавніх суспільств – Стародавньої Греції, Стародавнього Риму, Стародавнього Єгипту, Візантійської імперії. Значний внесок в її становлення як наукової дисципліни зробили європейські науковці: Е. Ріттерлінг, Т. Франке, Г. Альфреді, Д. Форні, Ж. Лоран¹. Завдяки методам просопографії учені створювали соціальний портрет або колективну біографію різних прошарків суспільства чи професійних угруповань.

Теоретичні підвалини просопографії було закладено відомим французьким ученим, одним із засновників школи «Анналів» Л. Февром, який вважав основним завданням історика відтворення «живої історії», а її центральним персонажем – людину минулого зі всіма притаманними їй особливостями². Саме школою «Анналів» був започаткований новий напрям досліджень – «нова сімейна історія», покликана розглядати історію кожної особистості в контексті сучасного їй суспільства, її соціального та родинного походження³.

Розвиток і поширення інформаційних технологій, які дають можливість робити загальний суспільний зріз різних історичних епох, сприяли подальшому розвитку просопографії. У 1950-ті рр. французький учений Л. Анрі запропонував метод, що отримав назву «відновлення історії родини», та використав комп'ютерні програми способи обробки історичної інформації. Таким чином, відбувалася реконструкція історії не просто родини чи роду, а певних кланів. Цей напрям розвинув інший французький дослідник – М. Перонне⁴.

До створення «колективних біографій» різних людських груп закликав німецький науковець Т. Маурер, оскільки особа у таких розвідках розкривається в індивідуальному і суспільному вимірах⁵.

Сьогодні у західноєвропейській науці просопографічні дослідження активно використовуються з метою висвітлення соціальної історії різних історичних періодів, зокрема середньовіччя. Грунтовні праці присвячені студіюванню державної

¹ Праці згаданих дослідників докладно проаналізовані у виданні Колобов А. Римские легионы вне полей сражений (эпоха Ранней империи) : Учеб. пос. / Научный редактор И. Л. Маяк. – Пермь, 1999.

² Февр Л. Бои за историю / Люсьен Февр ; [пер. с фр. А. А. Бобовича и др.]. – М. : Наука, 1991. – 632 с.

³ Томазов В. Просопография [Электронный ресурс] // – Режим доступа: <http://www.history.org.ua/?termin=Prosopohrafiia>

⁴ Загальний огляд праць поданий у статті Томазов В. Просопография [Электронный ресурс] // – Режим доступа: <http://www.history.org.ua/?termin=Prosopohrafiia>

⁵ Маурер Т. Новый подход к социальной истории университета: коллективная биография профессоров// Из истории русской интеллигенции. Сб. мат-лов и ст. к100-летию со дня рождения В. Р. Лейкиной-Свирской. – СПб., 2003. – С. 273 – 301.

бюрократії Франції, персонального складу італійських судів, німецького чернецтва тощо⁶.

На сьогодні сформувалися два основні напрями розвитку просопографії: перший – дослідження соціальних, професійних, етнонаціональних груп (Life History), другий – родинна історія (Family History).

Обидва напрями набули значного розвитку в російській історіографії другої половини XIX – початку XX ст. Ці студії, репрезентовані працями О. Васильчикова, М. Чулкова, М. Лихачова, М. Мятлева та інших, були присвячені висвітленню як окремих родинних кланів, так і соціальних груп – дяків, купецтва, дворянства, боярської аристократії – і тісно пов'язані з генеалогією та біографістикою⁷.

Просопографічні дослідження тривали і за радянських часів, але стосувалися переважно соціальної історії періоду середньовіччя. Плідно в цьому напрямі працювали: М. Бичкова, С. Веселовський, В. Кобрін, В. Янін, О. Зимін⁸. Значний внесок у висвітлення процесу формування російського купецтва зробив А. Аксёнов⁹. Сучасна російська просопографія переживає піднесення, закладаються її теоретичні підвалини, розширюються межі її застосування – від античності до сьогодення (О. Колобов, М. Петрова, М. Нечаєва, Ю. Юмашева)¹⁰.

Значний доробок у розвитку галузі належить українським науковцям. Праці М. Максимовича, В. Антоновича, О. Лазаревського, В. Модзалевського, М. Грушевського заклали основу для подальших досліджень. У галузі просопографії активно відзначилися Я. Дашкевич, В. Чишко та продовжують працювати Н. Яковенко, І. Старовойтенко, Н. Миронець, В. Томазов, В. Кривошея, В. Щербак, Г. Голубчик, Л. Войтович, І. Смуток та інші¹¹.

⁶ Огляд цих праць подано у праці Нечаєва М. Просопография уральского монашества: перспективы исследования // Судьба России: прошлое, настоящее, будущее. Тез. Всерос. конф. (Екатеринбург, 17–19 ноября 1994 р.). – Екатеринбург, 1995. – С. 172.

⁷ Васильчиков О. Семейство Разумовских: в 5 т. – СПб, 1880 – 1894.

⁸ Бычкова М. Родословные книги XVI – XVII вв. как исторический источник / Отв. ред. д.и.н. А. А. Зимин; Институт истории СССР АН СССР; Худож. Т. К. Салигулин. – М.: Наука, 1975. – 216 с.; Кобрин В. Материалы генеалогии княжеско-боярской аристократии XV – XVI вв. / Вступ. ст. Ю. М. Эскина, А. Л. Юрганова. – М.: РГГУ, 1995. – 240 с.; Новгородские посадники / В. Л. Янин. – М.: Изд-во МГУ, 1962. – 388 с.; Зымин О. Формирование боярской аристократии в России во второй половине XV – первой трети XVI в. – М.: Наука, 1988; Аксёнов А. Происхождение, судьбы и семейные связи московских купцов — именитых граждан // Источниковедение отечественной истории. 1984. – М.: Наука, 1986 – С. 211 – 237.

⁹ Аксёнов А. Происхождение, судьбы и семейные связи московских купцов — именитых граждан // Источниковедение отечественной истории. 1984. – М.: Наука, 1986 – С. 211 – 237.

¹⁰ Колобов А. Римские легионы вне полей сражений (эпоха Ранней империи) : Учеб. пос. / Научный редактор И. Л. Маяк. – Пермь, 1999; Петрова М. Просопография как специальная историческая дисциплина. На примере авторов Поздней Античности. – СПб., 2004; Нечаєва М. Просопография уральского монашества: перспективы исследования // Судьба России: прошлое, настоящее, будущее. Тез. Всерос. конф. (Екатеринбург, 17–19 ноября 1994 р.). – Екатеринбург, 1995. – С. 172; Юмашева Ю., Кандаурова Т. Методологические и методические проблемы разработки просопографической базы данных по энциклопедическим материалам «Российские коллекционеры и меценаты XVII – XX вв.» // Вісник Дніпропетровського ун-ту. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 8. (Історія та археологія). – С. 73 – 81.

¹¹ Томазов В. Просопография [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Prosopografia>; Дашкевич Я. Об'єктивне і суб'єктивне в просопографії// Український біографічний словник: історія і проблематика створення. Мат-ли наук.-практич. конф. – (Львів, 8–9 жовтня 1996 р.). – Львів, 1997. – С. 40 – 47; Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга пол. XV – XVII ст. – К., 2000; Голубчик Г. Рід Марковичів-Маркевичів у культурно-громадському житті

Отже, розрізняють індивідуальні просопографічні студії про діячів певної доби і «масові» просопографічні дослідження, орієнтовані на певні соціальні групи суспільства. Останній підхід дає матеріал для komponування «колективних біографій» і підстави для певних узагальнень. У цьому випадку просопографія трактується як дослідження спільного у групі осіб (родовій, професійній, соціальній, політичній), діючих в історії, і стосується розв'язання двох головних завдань: 1) вивчення певної діяльності, встановлення закономірностей; 2) дослідження варіантів соціальної мобільності і реалізації кар'єрних прагнень.

Поданий огляд засвідчує, що просопографічні студії на сьогодні мають поважну історіографію. Просопографія по-різному трактується дослідниками: одні розглядають її як спеціальну історичну дисципліну, інші – як метод реконструкцій життєвих шляхів цілих суспільних груп, створення колективних біографій.

Розглянувши загальний розвиток просопографічної науки, перейдемо до розгляду методологічних підходів, якими послуговуються сучасні дослідники при написанні просопографічних характеристик середньовічного та ранньомодерного чорнецтва.

Зокрема, у російській просопографії, близькій до нашої теми, заслуговує на увагу дослідження М. Нечаєвої, яка запропонувала скласти колективну біографію уральських ченців¹². Дослідниця поставила завдання реконструювати типовий життєвий шлях монастирської спільноти, спираючись як на зразок на просопографію монахів Фульдського монастиря в Німеччині.

Підсумовуючи напрацювання своїх попередників, М. Нечаєва відзначила такі ознаки просопографічного дослідження: 1) воно практикується для вивчення відносно невеликої за кількістю соціальної групи населення (хоча колективна біографія може нараховувати і декілька тисяч біографій); 2) найінформативнішим джерелом для подібного дослідження є адміністративна документація, яка велася протягом тривалого часу, іноді століть, складалася з певними цілями і за усталеною формою; 3) його метою є збір усієї можливої й доступної інформації про людину (її суб'єктивні думки, окремі епізоди життя), яка увійде до колективної біографії. Перевагою просопографічних методик М. Нечаєва вважає відтворення синтетичної історії конкретної соціальної групи від минулого до сучасного через життєві шляхи і справи конкретних людей.

України: «нова сімейна історія»: Автореферат дис... к.і.н.: – Дніпропетровськ, 2003; Войтович Л. Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль: історико-генеалогічне дослідження. – Л., 2000; Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини (Персональний склад і генеалогія козацької старшини. 1648 – 1782): У 2-х тт. – К., 1998; Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна) – К., 1993; Миронець Н. Епістолярна спадщина Володимира Винниченка як джерело просопографічної інформації // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2000. – Вип. 27. – Серія: Філологічні науки (українське літературознавство) / Відп. ред. Г. Д. Ключек. – С. 9 – 17; Старовойтенко І. Листи Євгена Чикаленка як джерело просопографічної інформації про автора // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. – К., 2005. – Частина. II. – С. 232 – 254; Смуток І. Руська шляхта Перемишльської землі (XIV – XVIII ст.). Історико-генеалогічне дослідження. – Львів: Простір-М, 2017. – 504 с.

¹² Нечаєва М. Просопографія уральського монашества: перспективи исследования // Судьба России: прошлое, настоящее, будущее. Тез. Всерос. конф. (Екатеринбург, 17 – 19 ноября 1994 г.). – Екатеринбург, 1995. – С. 172.

М. Нечаєва пропонувала скласти інформативну базу даних про обрану нею соціальну групу – чернецтво – на основі таких джерел: 1) монастирської документації, яка включала відомості про монахів і послушників, їх формулярні списки, з певними особистими характеристиками та світськими даними (прізвище й ім'я, рік народження, соціальне походження, місце проживання, сімейний статус); 2) мемуарів; 3) опублікованих біографій окремих монахів. Першу групу джерел М. Нечаєва назвала основною для обраного формату дослідження, оскільки зібрана інформація давала можливість простежити синтетичну історію уральських монахів з часу заснування монастирів у XVIII ст. і до XX ст.¹³

У сучасній польській церковній історіографії набувають значного розвитку просопографічні дослідження різних духовних прошарків ранньомодерного суспільства Речі Посполитої: унійного духовенства (В. Бобрик¹⁴), унійного єпископату (Д. Вереда¹⁵) та василіанського чернецтва (Б. Лоренс¹⁶). Серед цих праць особливої уваги заслуговує інтердисциплінарне дослідження Беати Лоренс, яке поєднує вивчення інституційного, господарського, культурно-освітнього розвитку монастирів і створення колективного портрету василіанського ченця другої половини XVIII ст.¹⁷

Метою дослідження, за словами Б. Лоренс, є комплексне вивчення життя і діяльності василіан Коронної провінції другої половини XVIII ст. на підставі документів, створених ними самими, тобто внутрішньомонастирської документації. Це візитаційні книги, інвентарні описи, хроніки, книги прибутків і видатків, каталоги ченців, книги-реєстри померлих ченців, збірники документів чернечих обителів тощо.

«Колективний портрет» василіанського ченця Коронної провінції другої половини XVIII ст. представлено у третьому розділі «Ченці коронної провінції». Здебільшого ченцями руської провінції були тоді освічені русини дрібношляхетського походження. Дослідниця заперечує на підставі детального і розлогого джерельного матеріалу тезу про латинізацію і надмірну участь шляхти в управлінні ЧСВВ на українських землях. У більшості випадків до провінційної управи обиралися ченці, які походили із шляхетських родів. З цього стану походила більшість ігуменів, але шляхта не була домінуючою соціальною групою особового складу Чину. Більше половини цього розділу становить розгляд проблеми інтелектуально-моральної формації ченців, становлення якої розглядається за схемою: новик-монах-освітні студії. Студіювання матеріалів книг прибутків і видатків, а також хронік монастирів дозволило Б. Лоренс зробити висновок про те, що повсякденне життя ченців укладалося у формат розпорядку дня, щоденної молитви, одягу, їжі, читання книг тощо. Зрештою згадано і про випадки девіантної

¹³ Старовойтенко І. Просопографія: підходи до трактування змісту наукової дисципліни в історіографії // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. – Вип. 13 (1). – К. : Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 6 – 27.; Миронець Н., Старовойтенко І. Просопографія // Спеціальні історичні дисципліни: довідник. – К. : Либідь, 2008. – С. 424 – 431.

¹⁴ Bobryk W. Duchowieństwo unickiej diecezji chełmskiej w XVIII wieku. – Lublin, 2005. – 218 s.

¹⁵ Wereda D. Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. – Siedlce-Lublin, 2013. – 375 s.

¹⁶ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 559 s.

¹⁷ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 559 s.

поведінки ченців (пияцтво, розбої, крадіжки). Виходячи із тези, що «чернеча ряса не робила монахом», дослідниця намагається «без ідеалізації» зобразити василіанського ченця на основі внутрішньої монастирської документації. Найбільш новаторсько виглядає зведений у таблицю список 1743 прізвищ і імен ченців Коронної провінції ЧСВВ другої половини XVIII ст., з визначенням їх років життя та діяльності¹⁸.

У новітній білоруській церковній історіографії метод просографічного дослідження, цілого духовного про шарку суспільства, активно впроваджується Денисом Лесейчиком. На підставі документації з архівосховищ Литви, Латвії, Польщі, Росії, Білорусії, дослідник уклав біограми 8 480 представників унійного духовенства із 1 826 парафій, які діяли на території білорусько-литовсько-латвійських земель у XVI – XIX ст. Колективний портрет світського парафіяльного духовенства розкритий крізь призму вивчення білоруського соціуму: формування священничих династій, їх кар'єри, освіти, сім'ї, відносин із церковною та світською владою (священик – єпископ, священик – колятор), локалізації священничих родів (єпархія – деканат – парафія), конфесійної і обрядової конверсії (унія – православ'я, східний – західний обряд та навпаки). Біографічний матеріал структурований за усталеною схемою: рік і місце хрещення; відомості про освіту; ієрейські свячення; духовне служіння; сімейний стан. Натомість не зафіксовано інформації про рік смерті. Це просопографічне дослідження подає підставовий біографічний матеріал для проведення більш детальних генеалогічних студій, оскільки автор зазначає про батьківську лінію ієреїв, що допомагає у реконструкції священничих династій. Відповідно апробована методологія акцентує на необхідності встановлення батьківства представників духовного стану. Адже, такий підхід дає змогу визначити чисельність покликань не тільки до світського духовенства, але й чернецтва (ієромонашества) із окремо взятих багатодітних християнських родин¹⁹.

Сучасна українська церковна історіографія також представлена цілою низкою праць, присвячених просопографічним дослідженням чернецтва різних регіонів, періодів і конфесій. Так, М. Яременко вивчав київське чернецтво²⁰; С. Горін – волинське монашество²¹; О. Дух – львівські та перемишльські жіночі чернечі спільноти²².

Особливо заслуговує на увагу творчий доробок Олега Духа, який, вивчаючи жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій ранньомодерного періоду (XVII – XVIII ст.) окремо, не зупиняється на окресленні методологічних засад дослідження, проте в ньому чітко простежуються методи соціальної історії,

¹⁸ Альмес І. [Рец. на:] Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. 559 s. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2015. Т. 268: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 563 – 569.

¹⁹ Лісейчыкаў Д. Святар беларускім соцыуме: прасапаграфія ўніяцкага духовенства 1596 – 1839 гг. – Мінск: Беларусь, 2015. – 719 с.

²⁰ Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 304 с.

²¹ Горін С. Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XV – середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 560 с.

²² Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів : Видавництво УКУ, 2017. – 752 с.

історичної антропології, історичної географії тощо²³. Загалом йдеться про міждисциплінарне дослідження, де автор вміло поєднує інструментарій різних історіографічних напрямів. Проте чи неголовна його настанова – це «еклезіальний підхід» до аналізу ранньомодерної релігійної культури, розуміння специфіки чернечих осередків передусім як осередків молитви.

Особливо цікавою видається спроба автора показати монастир не лише як «спільноту ченців або черниць, які живуть за ustalеними правилами (уставом)», але і як територію з будівлями, «що перебувають у власності спільноти». На відміну від сакрального простору, який лише частково розглянуто в третьому розділі, цей «фізичний» простір проаналізовано досить детально. До «класичного набору» топографії монастирського комплексу належали: дерев'яна загорода, брама, «фірта», церква, дзвіниця, подвір'я, цвинтар, келії, трапезна, кухня, комора, хлів, криниця тощо, тобто як сакральні, так і житлові та господарські споруди. Загалом, ми виділяємо, окрім сакрального простору, ще господарський та рекреаційний. До останнього відносимо монастирські сади, ліси, річки, озера та ставки, які створювали сприятливі умови для відпочинку та приватної молитви монахів. Адже, ченці були добрими рибалками, пасічниками, садівниками, які вдало поєднували працю, молитву та усамітнений відпочинок.

Дослідник подає свої версії відповідей на запитання: хто, що і як творило/формувало черниць у спільноту. Зокрема проаналізовано етапи становлення схимниці: від позиції світської особи у віці 15 – 25 р. через послушництво – до рясофорату (новіціату). Серед причин, чи радше мотивів, вступу до монастирів дослідник розглядає три: духовні потреби (серед них вплив домашнього релігійного виховання, вдівство); постанови церковного суду; соціальний престиж.

О. Дух серед просопографічних характеристик черниць виділяє їхнє соціальне та територіальне походження. Адже черниці переважно походили з дрібної й середньої шляхти та міщанства, хоча відомо і про селянок та попівень, однак характерною особливістю є відсутність представниць магнатських родин, на відміну від римо-католицьких монастирів. Черниці походили переважно з населених пунктів, наближених до монастиря, в якому проживали. У додатках до фундаментального дослідження подано перший в українській історіографії біографічний словник понад 300 черниць східного обряду. Загалом просопографічний матеріал систематизовано за такими рубриками: монаше ім'я; хресне ім'я; прізвище; дата народження; дата смерті; чернечий осередок, до якого належала черниця, і роки її перебування в ньому; монаші уряди; місце народження / походження черниці; інформація про родину; факти із життя в монастирі.

Загалом досліднику вдалося передати атмосферу чернечого життя, показати колективний портрет черниць та їхній «стиль життя», духовний та соціальний вимір діяльності, повсякдення в чернечих осередках. Дослідження є яскравою новаторською сторінкою в українській історіографії загалом, в дослідженні релігійної культури на українських землях «епохи монастицизму» зокрема²⁴.

---

²³ Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів : Видавництво УКУ, 2017. – 752 с.

²⁴ Альмес І. [Рец. на:] Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. Львів : Видавництво УКУ, 2017. 752 с.: іл., табл.,

Інший дослідник монастирів Волині С. Горін, основну увагу своїх студій зосередив на вивченні актових джерел, які в основному дають можливість реконструювати фундаційно-майнові аспекти функціонування обителів. Водночас із описами монастирських землеволодінь та судових суперечок він віднаходить фрагментарні джерелознавчі згадки про пожертви вірних, поховання, школу, шпиталь, чудотворні ікони, книгописання, друкарні та персональні відомості про настоятелів і ченців обителів кінця XV – середини XVII ст. Через досить обмежене коло спеціальної документації практично не можливо реконструювати повністю біографічні відомості монахів. Відповідно С. Горін у своєму документальному дослідженні простежує динаміку монастирів, чернецтва, розміри їхніх землеволодінь та визначає релігійно-культурне значення монастирів²⁵.

Максим Яременко у своєму дослідженні основну увагу зосередив на вивченні київського чернецтва XVIII ст., намагаючись розкрити формування монашества, створити його узагальнювальний портрет крізь призму вивчення таких проблемних питань: 1) законодавче регулювання формування чернецтва; 2) постриг послушників; 3) складання обітниць; 4) причини відречення світу; 4) прийняття до чернечої спільноти монахів з інших монастирів; 5) релігійні переслідування; 6) смертність серед чернецтва; 7) мандрівні монахи; 8) мобільність чернецтва; 9) чисельність монахів; 10) походження чернецтва (територіальне, етнічне, станове); 11) інтелектуальний рівень розвитку монахів (грамотність, книжність (монастирські та чернечі бібліотеки); 12) моральне становище іноків; 13) номінування на монастирські та церковні уряди; 14) чернецтво у візіях мирянства.

Для узагальнення та систематизації досить розпорошеного, фрагментарного джерельного матеріалу М. Яременко послуговувався статистичним методом: для збору даних про київські чоловічі неставропігійні монастирі, подаючи динаміку чисельності складу монастирських братій; для укладення вікових характеристик чернецтва; для укладення реєстру переведених з київських монастирів ченців; для підрахунків географічного та станового походження іноків; для укладення реєстру настоятелів київських чоловічих неставропігійних монастирів (1720 – 1780 рр.).

Проте дослідник відмовився від написання загальних висновків, які б зображували «колективний» портрет київського ченця XVIII ст., самокритично зауваживши, що текст подекуди грішить описовістю, а інколи йому бракує ширших концептуальних узагальнень. Це дослідження є лише провадженням до багатьох, залишених в ньому осторонь, проблем з історії чернецтва²⁶.

В основу нашого просопографічного дослідження покладено аналіз документальних свідчень, які пов'язані із діяльністю василіанського чернецтва, охоплюючи джерела як монастирських, так і світських канцелярій. Методологічну основу становить принцип історизму: просопографічні характеристики укладені із врахуванням особливостей розвитку ранньомодерного суспільства Речі Посполитої та інституційного розвитку Василіанського Чину впродовж другої половини

карти + 7 карт. (Серія «Київське християнство», т. 5) // Соціум: альманах соціальної історії. – Київ, 2017. – Вип. 13–14. – С. 378 – 383.

²⁵ Горін С. Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XV – середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 560 с.

²⁶ Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – С. 210.

XVIII ст. Особливо увагу зосереджено на з'ясуванні проблеми: як мінливі суспільно-політичні обставини впливали на функціонування монастирів і чисельність чернецтва, які події виявилися фатальними для монашества тощо.

Дослідження проводилося також із використанням інших методологічних принципів: об'єктивності, системності. У процесі роботи застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез, дедукція, індукція, описовий, класифікаційний), спеціально-історичні (історико-генетичний, порівняльно-історичний, проблемно-тематичний) та просопографічні (біографічний, статистичний, анкетно-описовий) методи дослідження.

Тож розглянемо детальніше просопографічні методи дослідження окремо взятої соціальної групи (чернецтва) для створення колективного портрету інока.

Вдаючись до укладення просопографічних характеристик чернецтва, особливу увагу звертаємо на ті критерії, за якими моделюється обрана соціальна група, аби не створити штучну модель, що не характерна для ранньомодерної доби. Враховуючи наявну інформацію у джерелах, біографічний матеріал структуровано за такими критеріями: прізвище, ім'я, роки життя, походження (соціальне, територіальне, конфесійне, етнічне), світська освіта, етапи духовної формації (кандидат, новіціат, чернечі студії, духовні свячення), вікові та фізичні характеристики (вік вступу до чернецтва, тривалість перебування в Чині, тривалість життя, стан здоров'я, причина смерті), інтелектуалі здобутки у чернецтві (грамотність, наукова та педагогічна праця, мистецька творчість), обов'язки (адміністративні та освітні уряди, господарські та церковні обов'язки).

Проте слід зауважити про неможливість рівномірного включення в дослідження всіх монахів, які вивчаються, через цілком прогнозований брак джерельних свідчень, котрі б з однаковою точністю представляли кожного окремого монаха. У різних документах є фрагментарні персональні відомості про іноків, у більшості випадків зафіксовано час перебування у певній обителі та його загальний вік, тривалість в Чині та в духовних свяченнях. За таких умов для визначення року народження, вступу до чернецтва, складення обітів професа, отримання духовних свячень (піддияконівських, дияконівських, ієрейських) послуговуємося математичними методами обчислення: від року, під яким згадано монаха, віднімаємо його загальний вік і таким чином знаходимо орієнтовну дату народження. Беремо до уваги ту обставину, що в офіційних документах монастирських канцелярій вказувався приблизний вік (кандидати до 70-их років XVIII ст. не подавали метрик про хрещення). І тільки із приходом австрійської влади поставлено за вимоги вимагати від кандидатів до новіціату метрику про хрещення. Це було зроблено з метою дотримання вікового цензу, адже австрійська влада дозволяла приймати до чернецтва юнаків, яким виповнилося повних 25 років. Відповідно у книгах Добромильського новіціату зроблено записи про час і місце прийняття хрещення. За цим самим математичним принципом проводиться встановлення дати отримання духовних свячень. Щодо встановлення року смерті, то в цьому випадку послуговуємося різноманітними монастирськими пом'яниками, які містять поминальні таблиці, каталоги померлих ченців провінції, локальну книгу-пом'яник, загальний пом'яник ЧСВВ. Іноді у різних джерелах зафіксовано різні записи про дату відходу до вічності. У таких умовах проводимо верифікацію даних шляхом

зіставлення із записами в інших джерелах, зокрема в офіційних каталогах Святопокровської провінції ЧСВВ.

За допомогою статистичного методу проведено підрахунки, які представлені у відсотковому співвідношенні, щодо походження (територіального, соціального, етнічного, конфесійного), вікових, освітніх та функціональних характеристик.

Вивчаючи чернецтво, ми свідомі того, що жоден з методів не є універсальним і спроможним розв'язати усі дослідницькі завдання. Кожен з методів має свої переваги та недоліки.

При розкритті просопографічних характеристик чернецтва використано кілька концептів, які набули поширення в сучасній українській церковній історіографії: модернізація василіанського чернецтва, конфесіоналізація монастирських спільнот, формування чернечої культури, творення монастирського простору, провадження соціального дисциплінування, досягнення «унійного тріумфалізму» у другій половині XVIII ст.

Тож розглянемо кожен концепт детальніше. **Модернізація** («процес цивілізування», латинізації, озахіднення) **василіанського чернецтва** спостерігається у другій половині XVIII ст., оскільки постала необхідність реформування православних монастирів західних епархій Київської митрополії, які вкінці XVII – на початку XVIII ст. стали унійними, а згодом дійшли до необхідності утворення окремої чернечої провінції (Руської під титулом Покрови Матері Божої) з метою збереження своєї регіональної релігійної культури. У процесі цих перетворень відбулося запровадження уніфікованого монастирського уставу та Конституцій. Василіанське законодавство укладалося відповідно до поширених у Католицькій Церкві правових принципів: колегіальність, соборність, демократизм, виборність. Вагомою модернізаційною вимогою до чернецтва було отримання відповідної освітньої підготовки: проходження чернечих студій з риторики, філософії, теології; здобуття наукових ступенів; провадження шкільництва.

У розглядуваний період спостерігається **конфесіоналізаційний** поділ монастирських спільнот киевохристиянської традиції на православні та унійні. Унійні василіанські монастирі відзначалися динамічними змінами в організації аскетичного життя, на відміну від консервативного православного монашества, яке продовжувало надалі залишатися у юрисдикції місцевих єпископів. Як православні, так і унійні чернечі згромадження намагалися зберегти східний обряд та традиції в умовах політики релігійної віротерпимості Речі Посполитої. Однак василіани старалися доповнити східні аскетичні практики західними духовними вправами (медитаціями, реколекціями, місіями).

У розглядуваний період спостерігається формування ранньомодерної **чернечої культури**, до якої відносимо систему практик, вірувань, цінностей, які є спільними для певної спільноти. На відміну від середньовічних поглядів на чернецтво як відлюдників, які відокремлюються від світу, ведуть закритий спосіб життя, побудований на молитві та праці, у ранньомодерний період відбувається перехід до соціального служіння чернецтва. Зокрема, василіанське монашество не закривається у стінах своєї обителі, а відкривається на потреби суспільства: провадження місій, реколекцій, навчальних закладів для світської молоді. Відбувається перехід від споглядальної до соціальної аскетичної культури. Останній тип культури містить в собі цілу низку складних діалектичних взаємозв'язків між

втечею зі світу та складною взаємодією з ним. Монастир дистанціюється від миру, як сукупності гріха, марноти, боговідступництва, а не від навколишнього світу (людей з навколишніх поселень, паломників), який чернецтво покликане зцілити, врятувати проповіддю та діяльною молитвою. І тому будь-хто, хто зазнав благодатного впливу цієї молитви, має право ідентифікувати себе з духовною спільністю обителі. Міцність цього зв'язку особливо яскраво проявляється міцністю зв'язків душпастирів зі віруючими. Цей зв'язок міцніє та актуалізується у кризові моменти – часи міжконфесійного протистояння, релігійних погромів, коли духовна самоідентифікація стає організуючим началом розгубленої особистості, охопленої епохальними змінами²⁷.

Монастирський простір. Згідно з концептуальними підходами Олега Духа, дослідника жіночих аскетичних спільнот, у монастирському комплексі виокремлено будівлі різного типу: сакральні (храм, каплиця, дзвіниця), житлові (чернечі келії), побутові (трапезна, кухня, комора), господарські (хлів, стайня, стодола, шпихлір, шопа)²⁸. Для укладення просопографічного портрету василіанського чернецтва ми розглядаємо сакральний, рекреаційний та господарський простори монастирських спільнот. Сакральний простір розглядаємо у двох концентрах: локальному та регіональному. Локальний сакральний простір творила окремо взята монастирська спільнота: Гошівська, Дрогобицька, Уманська та інші. Для функціонування монастиря необхідна наявність храму та келій. Цей сакральний простір відмежовувався від світського монастирськими мурами, які мали гарантувати дотримання клявзури (наявність спеціально відведених місць, які призначалися тільки для чернецтва). У василіанських обителях, які не були контемплятивними, визначалися місця для світських людей, де проводилися духовні розмови ієромонахів із прочанами. Такими місцями були розмовниці та гостинні будинки. У Конституціях Чину суворо заборонялося приводити світських людей до чернечих келій, адже це вважалося порушенням правила клявзури.

У регіональному центрі сакральний простір створювали руські василіанські монастирі, які об'єдналися в одну чернечу територіально-адміністративну одиницю – Святопокровську провінцію. Завдяки цьому вдалося налагодити відповідну сакральну інфраструктуру: резиденції, монастирі, архимандрії. При чернечих осередках відкриваються паломницькі відпустові центри, де були чудотворні ікони (Верхратська, Гошівська, Деревнянська, Крехівська, Кристинопільська, Погонська, Підгорецька, Почаївська, Улашківська, Унівська). Василіанське чернецтво активно провадило місіонерську працю, поширюючи та зберігаючи етноконфесійну унійну ідентичність.

Сакральний простір монастиря, на думку Аліни Смишляк, його топос, що продукував особливі символи (чудотворні ікони, образи подвижників благочестя, духовних пастирів, особливий літургійний побут, специфічну структуру соціальних та господарських взаємин, просвітницьку діяльність, зрештою – географічне розташування) ніколи не обмежувався винятково богослужінням. Дослідниця

²⁷ Смишляк А. Монастир як топос сакральної та культурної ідентичності // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». – Вип.16. – Остріг, 2015. – С. 133 – 141.

²⁸ Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів : Видавництво УКУ, 2017. – 752 с.

пропонує розглядати життєписи чернецтва як один із різновидів нарративу сакрального простору монастиря, у яких знайшли відображення рефлексії багатовікового молитовного досвіду. Саме молитовний досвід та аскетичний подвиг насельників монастирів привертав увагу паломників, які розглядали обитель як сакральний простір. Беззаперечними елементами сакрального простору були храм та поховання святих і подвижників чернечого життя, які ставали основними локусами паломницького поклоніння²⁹.

Видатний антрополог і теоретик культури Мірча Еліаде запровадив до наукового обігу поняття «ієрофанія» для пояснення, чому певне місце в певний момент часу стає священним через втручання божественного. Таким актом ієрофанії можна назвати явлення чудотворних ікон. Адже на місцях таких об'явлень було засновано більшість василіанських монастирів. Місця освячувалися через сакральний прояв – поява чудотворного образу, молитовний подвиг аскета. Творення священного простору дослідник називав актом «ієротопії». Знайти своє місце, облаштувати його, обжити, який мав бути ідеальним і повинен був наслідувати Небесний Єрусалим, створений Богом. Сакральний простір розглядає як простір аскези іноків³⁰.

Вважаємо, що рекреаційний простір охоплював чернечі келії та монастирський сад. Саме келії ставали постійним місцем помешкання монаха та провадження ним усамітненого молитовного життя. Практикувалося, що в келіях для братів мали мешкати по два насельники, тоді як у помешканнях для ієромонахів передбачалося по одному мешканцю. Такий підхід давав можливість краще адаптуватися братам-послушникам до монастирського порядку і розвивав у них розуміння духовних основ укладу спільного аскетичного життя, відповідно до вчення святого Василія Великого. Монастирський сад був не тільки ландшафтним оформленням монастирського комплексу та фруктовим провіантом чернечої трапези, але й місцем відпочинку іноків від духовної та фізичної праці.

У просопографічних характеристиках василіанського чернецтва подаємо інформацію не тільки про їхню духовну, культурно-освітню, але й господарську працю, яка продукувала матеріальне забезпечення для монастирської спільноти. Кожний член спільноти (з урахуванням фізичного стану здоров'я) долучався своєю працею до ведення монастирського фільварку. Адже, надлишок продукції уможлилював також отримувати певний грошовий прибуток від її реалізації на місцевих ярмарках.

Відповідно до окреслених просторів, які охоплювали аскетичне життя монастирської спільноти, виділяємо основні профілі колективного портрету василіанського чернецтва другої половини XVIII ст.: духовний, інтелектуальний, мистецький, господарський, адміністративний.

Провадження соціального дисциплінування. У дослідженні чернецтво розглядається як певна соціальна група, яка нормувала свій уклад аскетичного життя спільним уставом та Конституціями Чину. Усі ці правила були спрямовані на дисциплінування іноків. На практиці за їхнім виконанням спостерігали як настоятелі

²⁹ Смишляк А. Монастир як топос сакральної та культурної ідентичності // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». – Вип.16. – С. 133 – 141.

³⁰ Еліаде М. Священное и мирское / пер. с фр., пред. и комм. Н. К. Гарбовского. – М. : Издательство Московского университета, 1994. – С. 29.

обителів, так і протоігумени провінції, які делегували відповідну візитаційну комісію не тільки для обстеження фінансово-майнового стану монастирів, але й для розслідування поведінки насельників. Для цього уклалися короткі характеристики про кожного інока монастирської спільноти. В окремих випадках при виявленні значних недоліків у поведінці ченців провадилися дисциплінарні справи.

Дослідник історії Унійної Церкви Ігор Сkochиляс запровадив до наукового обігу концепт «**унійного тріумфалізму**», який бере свій початок із 30-их років XVIII ст³¹. Вважасмо, що цей тріумфалізм акцептував релігійну та етнічну єдність василіанських монастирів руських епархій (Перемишльської, Львівської, Луцько-Острозької та частково Холмської, Володимирсько-Берестейської, Київської) Київської унійної митрополії, які, вийшовши із юрисдикції місцевих владик, об'єдналися в одну чернечу провінцію – Святопокровську. Унійне чернецтво, провадячи активну місійну працю серед віруючих східного віровизнання, намагалося поширити ідею єдності християнських церков. Створення розлогої мережі навчальних закладів при василіанських монастирях давало можливість підвищувати не тільки освітній рівень руської молоді, але й вдосконалювати їхні знання як про догмати християнської віри, так і про історичний розвиток церкви.

Для рокування організації аскетичного життя монастирських спільнот використовуємо концепт «**пережитого християнства**», який запровадив французький історик церкви Жан Делюмо³². Цей концепт спрямований на вивчення християнської соціальної антропології та ментальності. Зокрема, він уможливило визначити, як звичайне чернецтво послуговувалося вченням Християнської Церкви, йдеться про: дотримання церковних заповідей, виконання на практиці встановлених аскетичних правил тощо.

При розгляді просографічних характеристик окремих чернечих спільнот застосовується концепт **локальної історії**, який дає змогу розкрити процес формування чернечих спільнот і виокремити основні напрями їхньої діяльності на прикладі окремо взятих монастирів (Городенківського, Гошівського, Дережицького, Добромільського, Дрогобицького, Лаврівського, Лішнянського, Луцького, Люблінського, Святоспаського, Улашківського, Уманського, Щеплотського). Кожна обитель, маючи різне матеріальне забезпечення і визначені провідні напрями духовної та культурно-освітньої праці, відрізнялася одна від одної якісними та кількісними показниками насельників. Василіанське чернецтво відзначалося мобільністю і по різних обителях провінції виконувало інколи різні обов'язки: усе залежало від локальних потреб монастиря. Завдяки локальній історії можна віднайти пояснення щодо особливостей укомплектування місцевої чернечої спільноти.

Для проведення просопографічного дослідження послуговуємося методологічними підходами **історії повсякдення**. Адже запропонована праця не обмежується тільки створенням колективного портрету василіанського чернецтва, але й спрямована на висвітлення його способу життя та занять. Також намагаємося показати, як суспільні чинники (світське та церковне законодавство) визначали розвиток монашества. Зокрема, навітлено аспекти духовного й інтелектуального

³¹ Сkochиляс І. Галицька (Львівська) епархія XII – XVIII століть: організаційна структура та правовий статус. – Львів : Вид-во УКУ, 2010. – С. 687.

³² Делюмо Ж. Ужасы на Западе. Перевод из франц. на рус. язык Н. Епифанцевой. – М. : Голос, 1994. – 236 с.

становлення іноків. У просографічному дослідженні використано міждисциплінарний науковий підхід, завдяки якому можемо залучити результати генеалогічних, біографічних, джерелознавчих студій.

У центрі дослідження знаходиться постать ченця, діяльність якого розкрита крізь призму світського та аскетичного укладу життя. Для визначення причин вступу до чернецтва встановлено світське походження (соціальне, територіальне, конфесійне, етнічне) та освітню підготовку. Під час розгляду етапів духовної та інтелектуальної формації чернецтва розкрито вимоги до його кандидатів, умови освітніх студій та священничих свячень. До уваги взято вікові та фізичні показники іноків, які дають змогу визначити їхню дівість, мобільність. Для розкриття проблем повсякденного життя чернецтва укладено класифікацію монастирських обов'язків (адміністративні, господарські, освітні, церковні), які дозволяють визначити його основні заняття.

У повсякденні чернецтва вдалося виявити порушення встановлених правил аскетичного життя. Типологізація порушень та епітимій дає змогу визначити як на практиці функціонували постанови провінційних і Конституції генеральних капітул.

При укладенні просографічних характеристик окремих аскетичних спільнот висвітлене їхнє житло та побут. Джерельною основою для вивчення питань історії повсякдення послужили протоколи протоігуменських візитацій василіанських монастирів Святопокровської провінції другої половини XVIII ст. Зокрема, інформаційний потенціал цього виду документації, уможливило реконструювати монастирські будівлі (сакральні, житлові, побутові, господарські), богослужбовий одяг чернецтва, книжковий фонд бібліотек, документацію архівів, основні статті прибутків і видатків, допоміжні функції підданих селян і челяді, харчування.

Таким чином, у сучасній українській та зарубіжній просопографії сформувалися різні методологічні підходи щодо вивчення чернецтва ранньомодерного часу. Запровадження інтердисциплінарного соціо-культурного підходу створює можливість для того, щоб втілити на практиці поєднання методів просопографічного дослідження із різними концептами (модернізації, конфесіоналізації, чернечої культури, монастирського простору, соціального дисциплінування, «унійного тріумфалізму», «пережитого християнства») та новітніми напрямками історії Церкви (локальна історія, історія повсякдення). Проведення такого комплексного дослідження уможливить розкрити різнобічні профілі колективного портрету василіанського чернецтва другої половини XVIII ст.: духовний, інтелектуальний, мистецький, господарський, адміністративний.

РОЗДІЛ II

ОГЛЯД ІСТОРИОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛ

Історіографія проблеми. Оскільки запропонована праця охоплює три основні аспекти дослідження (біографістика, інституційний розвиток Святопокровської провінції, законодавство), тож розглянемо основні питання, які вивчалися дослідниками в різний час.

Історіографія біографістики. Починаючи із другої половини XIX ст., появляються праці, присвячені вивченню історії окремих монастирів. У цих краєзнавчих розвідках основна увага звертається на вивчення монастиря як певної церковної інституції: висвітлено фундаційно-майнові аспекти, господарську, релігійну та культурно-освітню діяльність³³. Однак мало уваги зверталось на біографічний аспект студій.

Після проведення Добромильської реформи (1882 – 1902 рр.) нарізала необхідність зібрати біографічні відомості про ченців, які спричинилися до реформування Чину³⁴. Активізація у вивченні біограм василіанського чернецтва ранньомодерного часу спостерігається у міжвоєнний період. Галицькі історики Церкви започаткували спеціальне наукове видання «Записки ЧСВВ», на сторінках якого публікувались не тільки біографічні розвідки, присвячені ювілейним датам, але й документальні збірки життєписів василіан, укладені київським митрополитом Левом Кишкою³⁵.

У 20 – 30-их роках XX ст. над зібранням біографічного матеріалу наполегливо працював о. Роман Лукань, який переслідував мету укладення «Василіанської Енциклопедії»³⁶.

Після Другої світової війни василіанський науковий осередок перемістився із Львова, окупованого радянською атеїстичною владою, до Риму. В еміграції відновлено видання другої серії «Записок ЧСВВ», яка піднялася на вищий щабель наукових студій. Зокрема, «Записки ЧСВВ» було розділено на три секції: I – праці (монографії); II – статті; III – документальні збірки. У першій секції було видано біографічні дослідження київських митрополитів, окремих єпископів, протоархимандритів, однак постать пересічного монаха залишалася поза увагою спеціальних досліджень³⁷. Друга секція представлена вибірконими біографічними

---

³³ Косса М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого в Галиции и короткій погляд на монастыри и монашество руске, отъ заведеня на Руси вры Христовои ажъ по ныншное время. – Львов: Типографія Института Ставропигіанского, 1867. – 352 с.

³⁴ Hanrahan J. The Basilian Fathers, 1822 – 1972: A Documentary Study of One Hundred and Fifty Years of the History of the Congregation of Priests of St. Basil Basilian. – Rome, 1973. – 263 s.

³⁵ Скрутьє Й. (ЧСВВ) Життєписи Василян. Виймок з рукописного збірника митрополита Л. Кишки // Записки ЧСВВ. – Т. I. – Вип. 1. – С. 105 – 130; – Вип. 2 – 3. – С. 284 – 291; – Т. II. – Вип. 1 – 2. – С. 123 – 138; – Вип. 3 – 4. – С. 376 – 401; – Т. III. – Вип. 3 – 4. – С. 496 – 520; – Т. IV. – Вип. 1 – 2. – С. 219 – 236.

³⁶ ЦДІАЛ. – Ф. 364. «Лукань Степан – священник». – Оп. 1. – Спр. 83. «Статті та бібліографія про життя та діяльність василіан з прізвищами на літери «А - Я» (XVIII – XIX ст.)». – Арк. 1 – 115.; Лукань Р. (ЧСВВ). Василяни – малярі перемиської землі // Нова Зоря. – Ч. 43. – 1937 – С. 4.; його ж Про василіанські місії та місіонерів ЧСВВ у 18 ст. // Нова Зоря. – Ч. 7. – 1938. – С. 7.

³⁷ Wojnar M. OSBM. De Protoarchimandrita Basilianorum (1617—1804), Romae 1958. — 298 p.; Choma J. Maximilianus Rylo episcopus Chelmenensis et Peremyshliensis (1759 – 1793). – Romae, 1953. – 58 s.

розвідками про окремих монахів³⁸. Значний приплив джерельного матеріалу до реконструкції біографій митрополитів, єпископів, протоархимандритів, архимандритів, настоятелів віднаходимо у численних археографічних виданнях, які започаткував Атанасій Великий³⁹.

Із відновленням української державності, на хвилі піднесеного духовного відродження відновлено студії з інституційного розвитку василіанських монастирів⁴⁰. Тільки поодинокі праці присвячені вивченню чернецтва як певного духовного прошарку суспільства ранньомодерної доби, однак пов'язані з іншими теренами України⁴¹. У сучасній польській церковній історіографії спостерігається тенденція розвитку просопографічних досліджень чернецтва середньовічного та нового періодів історії Речі Посполитої⁴². Відповідно адаптація новітніх європейських наукових методологій сучасною українською церковною історіографією дає змогу розглянути історію Церкви та монастирів Київської унійної митрополії на якісно новому науковому рівні.

Проаналізувавши розвиток історіографічної думки за основними періодами еволюції історичної науки, зупинимось на виокремленні провідних напрямів нагромадження підставового біографічного матеріалу про василіанське чернецтво. Зокрема, охарактеризуємо наступні напрями студій: історія монастирів; біографістика ієрархів церкви та чернецтва; культурно-освітня та духовна праця іноків; генеалогія родів, із яких рекрутувалося чернецтво.

Досить фрагментарні та поверхові біографічні згадки про провідних ченців-урядників подані в узагальнювальних працях з історії Василіанського Чину та його інститутів управління. Зокрема, історію Чину досліджували І. Гіжицький⁴³, М. Ваврик⁴⁴, І. Патріло⁴⁵.

---

³⁸ Назарко І. (ЧСВВ) Сильветки перших василіян після Добромильської реформи // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Том XI (XVII). – Рим, 1982. – С.451 – 522.; Скрутень Й. До історії о. Йосифа Скотинського // Записки ЧСВВ. – 1926. – Т. II. – С. 174 – 176.; його ж О. Герман Дронович, ЧСВВ (1736 – 1788) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio II. – Vol. IX (XV). – Fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – s. 273 – 275.

³⁹ Welykyj A. *Epistolae Metropolitanum Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckyj, Floriani Hrebnyckyj (1714 – 1762)* // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1959; Назарко І. Порфір Важинський – єпископ Холмський (1790 – 1804) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio II. – Vol. IV (X). – Fasc. 3-4. – Romae : PP. Basiliani, 1963. – s. 527 – 533; його ж Київські і Галицькі митрополити. Біографічні навриси (1590 – 1960). – Торонто: Видавництво отців василіян, 1962. – 283 с.

⁴⁰ Балик Б. (ЧСВВ). Монастирі Перемиської єпархії за владцтва Ін. Винницького // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т.3. – Рим : ОО. Василіяни, 1958. – С.69 – 97; Ваврик М. (ЧСВВ) По василіанських монастирях. – Торонто: Видавництво й друкарня ОО. Василіян, 1958. – 286 с.; його ж Василіанські монастирі в Перемиській землі // Перемишль. Західний бастион України. Збірник матеріалів до історії Перемишля та Перемиської землі. Під редакцією проф. Б. Загайкевича. – Нью-Йорк. – Філадельфія : [Б. в.], 1961. – С. 86 – 96.

⁴¹ Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 304 с.

⁴² Derwich M. *Klasztor a miasto w średniowieczu w historiografii europejskiej. Proba podsumowania // Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym / Opera ad historiam monasticam spectantia.* – Series 1: Colloquia 4. – Wrocław-Opole, 2000. – S. 21 – 50; Lorens B. *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780.* – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.

⁴³ Wołyniak (Giżycki I.M.) *Z przeszłości zakonu bazylianskiego* // *Przewod. Nauk. i Lit.* – T. 32. – 1904. – S. 65 – 82.

⁴⁴ Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василіанського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична

Наступний напрям досліджень зосереджений на вивченні історії монастирів у регіональному та локальному вимірах. У сучасній церковній історіографії щоразу більшого розвитку набуває вивчення монастирів, водночас із згадками про її насельників, за адміністративно-територіальним поділом: монастирі окремої єпархії (А. Гіль⁴⁶, І. Скочиляс⁴⁷, С. Горін⁴⁸, О. Дух⁴⁹, Б. Хіхляч⁵⁰, Б. Лоренс⁵¹, С. Набиванець⁵²). монастирі окремої провінції (І. Патрило⁵³, Б. Лоренс⁵⁴). Не менш наукову вартість мають і дослідження монастирів в окремих місцевостях (І. Мицько⁵⁵, М. Яременко⁵⁶, Б. Лоренс⁵⁷).

Реконструкція біографій чернецтва неможлива без вивчення результатів їхньої діяльності. Василіанський Чин відзначився у розвитку української культури досить багатогранною діяльністю, у дослідженнях якої віднаходимо творців і носіїв

розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – 217 с.

⁴⁵ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII (XIX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1988. – С. 183 – 283.

⁴⁶ Гіль А. Унійні монастирі Холмсько-Белзької єпархії (1596 – 1720) // Ковчег: науковий збірник із церковної історії. – Ч. 5. – Львів : Місіонер, 2007. – С. 285 – 300; його ж Gil A. Monastycyzm w diecezji chełmskiej 1596 – 1810 // Chełmska diecezja unicka 1596 – 1810. Dzieje i organizacja. – Lublin : Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, 2005. – S. 189 – 250.

⁴⁷ Гіль А., Скочиляс І. Володимирсько-Берестейська єпархія XI – XVIII століть: історичні нариси. – Львів : Львівська політехніка, 2013. – 288 с.

⁴⁸ Горін С. Монастирі Західної Волині (друга половина XV – перша половина XVII ст.). – Львів.: Місіонер, 2007. – 336 с.; його ж Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XV – середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 560 с.

⁴⁹ Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархії у ранньомодерний період. – Львів: Видавництво УКУ, 2017. – 752 с.

⁵⁰ Хіхляч Б. Уніатська церква на Поділлі (1700 – 1840 pp.): віхи історії та соціокультурний портрет. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 404 с.

⁵¹ Lorens B. Unicy biskupi przemyscy a męskie klasztory bazylikańskie w latach 1691 – 1793 // Klasztor w Kościele średniowiecznym i nowożytnym, pod red. M. Derwicha, A. Pobóg-Lenartowicz. – Opera ad historiam monasticam spectantia. – Series I : Colloquia 7. – Warszawa – Wrocław – Opole : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych and Wydawnictwo DIG, 2010. – S. 203 – 217; її ж Rola Bazylianów w umacnianiu unii kościelnej w eparchii przemyskiej w XVII i XVIII wieku, // Unia Brzeska i jej konsekwencje. W 420 rocznicę synodu unijnego / red. A. Krochmal, A. Nowak. – Przemyśl, 2017. – S. 57 – 74.

⁵² Nabywaniec S. Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772 – 1795 // Premislia Christiana. – Przemyśl, 1992/1993. – S. 9 – 294; його ж Unicka archidiecezja Kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Felicjana Filipa Wołodkowicza 1762 – 1778. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 1998. – 580 s.

⁵³ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Галицької Провінції ЧСВВ // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XI (XVII). – Рим : В-во, оо. Василян, 1982. – С. 43 – 130.

⁵⁴ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.; її ж Redukcja monasterów w prowincji koronnej Zakonu Ruskiego św. Bazylego Wielskiego w latach 1744 – 1780 // Hereditas Monasteriorum. – Vol. 8. – Wrocław : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, 2016. – S. 65 – 134. – Режим доступу: [www. hm.kasaty.pl](http://www.hm.kasaty.pl)

⁵⁵ Мицько І. Святоуспенська Лавра в Уневі (кінець XIII ст. — кінець XX ст.). — Львів : Свічадо, 1998. — С. 203—204.

⁵⁶ Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 304 с.

⁵⁷ Lorens B. Monaster bazylikański w Hoszowie w XVIII wieku // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – Вип. 6. – 2016. – S.17 – 26.

василіанської духовної культури: вивчення монастирських і чернечих книгозбірень (М. Підлипчак-Масрович⁵⁸, І. Альмес⁵⁹, Б. Лоренс⁶⁰, А. Суша⁶¹); шкільництва (Й. Скрутень⁶², М. Ваврик⁶³, М. Войнар⁶⁴); друкарства (Й. Гетка⁶⁵, М. Войнар⁶⁶); місіонерства (Р. Лукань⁶⁷, І. Назарко⁶⁸, П. Марцелюк⁶⁹, М. Войнар⁷⁰), малярства (М. Голубець⁷¹, Р. Лукань⁷²). Обрано ті напрями культури, до яких найбільш помітний внесок зробило ранньомодерне чернецтво.

У сучасній українській історичній науці значного розмаху набула генеалогія суспільних еліт. Так, за висновком І. Смутка, саме із шляхетських родів відбувалася рекрутація до василіанського чернецтва⁷³. Менш дослідженим залишається генеалогія міщанських, селянських і священничих родів, вихідці із яких також спричинилися до розвитку Василіанського Чину.

Вважаємо, що найбільший внесок у створення підготовчого етапу для просопографічних досліджень зробили біографічні студії, серед яких можемо виокремити два провідних напрями: реконструкція біографій ієрархів Унійної Церкви, які у розглядуваний період обиралися із василіанського чернецтва

⁵⁸ Piótypczak-Majerowicz M. Książka i biblioteka bazylińska w XVII – XVIII w. oraz wpływ kasat na stan ich zachowania i opracowania // *Hereditas Monasteriorum*. – Vol.1. – 2012. – S. 85 – 97. – Режим доступу: www.hm.kasaty.pl

⁵⁹ Альмес І. До історії формування книгозбірень монастирів Львівської єпархії в другій половині XVII – середині XVIII ст. // *Історія релігій в Україні : науковий щорічник / упоряд. О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич*. – Львів : Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; Вид-во «Логос», 2015. – Книга I. – С. 83 – 97.

⁶⁰ Lorens B. Bazylicanie jako propagatorzy literatury łacińskiego kręgu kulturowego wśród społeczności unickiej w Rzeczypospolitej w XVIII wieku // *Między Wschodem a Zachodem. Prawosławie i unia / red. M. Kuczyńska, (Kultura Pierwszej Rzeczypospolitej w dialogu z Europą. Hermeneutyka wartości / red. A. Nowicka-Jeżowa. - t.11)*. – Warszawa, 2017. – S. 293 – 329.

⁶¹ Суша А. Книжкова спадщина Ігнатія Кульчинського // *Вісник Львівського університету. Серія книгознавство*. – 2008. – Вип.3. – С. 45 – 64.

⁶² Скрутень Й. Сторінки з історії монастирської школи в Лаврові // *Записки ЧСБВ*. – 1926. – Т.ІІ. – С. 437 – 438.

⁶³ Wawryk M. (OSBM) De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. VII (XIII), fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1971. – S. 85 – 113.

⁶⁴ Wojnar M. (OSBM) Basilian seminaries, colleges and schools (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 48 – 63.

⁶⁵ Getka J. U progu modernizacji. Ruskojęzyczne drukarstwo bazylińskie XVIII wieku. – Warszawa, 2017. – 319 s.

⁶⁶ Wojnar M. (OSBM) Basilian scholars and publishing houses (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 64 – 93.

⁶⁷ Лукань Р. (ЧСБВ). Про василіанські місії та місіонерів ЧСБВ у 18 ст. // *Нова Зоря*. – Ч.7. – 1938. – С. 7.

⁶⁸ Назарко І. (ЧСБВ). Методичний підручник василіанських місій о. К. Срочинського // *Записки ЧСБВ*. – Серія II. – Секція II. – Т.ІХ (XIV). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1974. – С. 142 – 151.

⁶⁹ Marceluk P. (OSBM) Bazylicanie w Kościele unickim i ich misja ludowa – teoria i praktyka XVII – XVIII w. // *Dziedzictwo unii brzeskiej*. – Lublin – Supraśl : Collegium Suprasliense, 2012. – S. 59 – 80.

⁷⁰ Wojnar M. (OSBM) Basilian missionary work - missionaries and missions (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 95 – 109.

⁷¹ Голубець М. Малярі-Василіяни на тлі західно-українського церковного малярства // *Записки ЧСБВ*. – 1930. – Т. 3. – ч. 3 – 4. – С. 457.

⁷² Лукань Р. (ЧСБВ). Василіяни – малярі перемиської землі // *Нова Зоря*. – Ч. 43. – 1937 – С. 4.

⁷³ Смуток І. Руська шляхта Перемишльської землі (XIV – XVIII ст.). Історико-генеалогічне дослідження. – Київ, 2018. – 396 с.

(митрополити – І. Назарко⁷⁴; єпископи – І. Назарко⁷⁵, І. Хома⁷⁶, Д. Вереда⁷⁷) та біограм окремих представників із монашества (Й. Скрутень⁷⁸, М. Войнар⁷⁹, М. Ваврик⁸⁰, І. Назарко⁸¹, О. Купранець⁸², М. Шегда⁸³, Є. Грім⁸⁴, О. Дух⁸⁵).

Історіографія василіанського законодавства. Дослідження законодавства Василіанського Чину розпочато в російській церковній історіографії у другій половині XIX ст. Зокрема, Михайло Коялович до написання загального нарису про василіан використав фрагментарні нотатки із протоколів чернечих соборів⁸⁶. Його наступник Микола Петров вказав на недоліки у цьому дослідженні. Проте і він не опрацював усіх протоколів генеральних капітул Чину, відповідно і його праці притаманна фрагментарність, а, щобільше, протиунійна тенденційність⁸⁷. Подібною ідеологічною упередженістю відзначається розвідка Ю. Крачковського як вступна стаття до збірки документів з протоколами генеральних капітул⁸⁸.

Водночас галицькі історики Михайло Коссак⁸⁹ та Едварт Ліковський⁹⁰, досліджуючи монастирське та релігійне життя Католицької Церкви, звертають дотичну увагу на правові засади діяльності Василіанського Чину.

⁷⁴ Назарко І. (ЧСВВ) Київські і Галицькі митрополити. Біографічні навіси (1590 – 1960). – Торонто : Видавництво отців-василіан, 1962. – 283 с.

⁷⁵ Назарко І. Порфір Важинський – єпископ Холмський (1790 – 1804) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio II. – Vol. IV (X). – Fasc. 3-4. – Romae : PP. Basiliani, 1963. – s. 527 – 533.*

⁷⁶ Choma J. Maximilianus Rylo episcopus Chelmensis et Peremyliensis (1759 – 1793). – Romae, 1953. – 58 s.

⁷⁷ Wereda D. Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. – Siedlce-Lublin, 2013. – 375 s.

⁷⁸ Скрутень Й. До історії о. Йосифа Скотинського // *Записки ЧСВВ. – 1926. – Т. II. – С. 174 – 176*; його ж О. Герман Дронович, ЧСВВ (1736 – 1788) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio II. – Vol. IX (XV). – Fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – s. 273 – 275*; його ж Bratkowski Jerzy Onufry, h. Świnka (1722—1790) // *Polski Słownik Biograficzny. — Kraków, 1936. — Т. II. — S. 414 – 415*; його ж Biliński Jerzy Hipacy, h. Sas (1704—1771) // *Polski Słownik Biograficzny. — Kraków, 1936. — Т. II. — S. 96*; його ж Dubicki Glicery Grzegorz (1738—1813) // *Polski Słownik Biograficzny. — Kraków, 1939—1946. — Т. V. — S. 426—427*; його ж Borysiewicz Joachim (†1774) // *Polski Słownik Biograficzny. — Kraków, 1936. — Т. II. — S. 357.*

⁷⁹ Wojnar M. OSBM. De Protoarchimandrita Basilianorum (1617—1804), Romae 1958. — 298 p.

⁸⁰ Ваврик М. (ЧСВВ). Отець Корнило Срочинський ЧСВВ, історіограф та проповідник // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим : В-во, оо. Василіан, 1960. – С. 429 – 439.*

⁸¹ Назарко І. (ЧСВВ) Сильветки перших василіан після Добромильської реформи // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Том XI (XVII). – Рим, 1982. – С. 451 – 522.*

⁸² Купранець О. (ЧСВВ). Василіанський проповідник XVIII ст. – о. Корнилій Срочинський, ЧСВВ // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II. – Рим : В-во оо. Василіан, 1954. – С. 265 – 266.*

⁸³ Szegda M. Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722—1790) // *Encyklopedia Katolicka. — Lublin, 1976. — Т. 2. — S. 1045—1046.*

⁸⁴ Грім Є. ЧСВВ. Протоархимандрит Золотої доби. Життя і діяльність отця Іпатія Білинського (1704 – 1771) // *Господь і я. – №18. – 2017. – С. 35 – 37.*

⁸⁵ Дух О. Віктор Василь Старожиновський (1740 – 1808) – протоігумен Галицької провінції ЧСВВ і Жовківський архимандрит // *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – 2012 – 2013. – Вип. 13 – 14. – С. 235 – 242.*

⁸⁶ Коялович М. Історія Базилянського Ордена // *Християнські читення. – Ч. I. – 1864. – С. 11 – 75, 419 – 464.*

⁸⁷ Петров Н. Очерк истории Базилианского Ордена в бывшей Польши // *Труды КДА. – Киев, 1870. – Ч. V. – С. 428 – 498. – Ч. VIII. – С. 373 – 436. – Ч. XI. – С. 343 – 409; – 1871. – Ч. II. – С. 295 – 374. – Ч. V. – С. 225 – 317. – Ч. VI. – С. 480 – 554. – Ч. VII. – С. 118 – 189. – 1872 – Ч. I. – С. 3 – 85. – Ч. II. – С. 161 – 272.*

⁸⁸ Археографический сборник. – Вильно, 1900. – т. XII. – с. V – VI.

⁸⁹ Коссак М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого в Галиции и короткій поглядъ на монастыри и монашество руске, отъ заведеня на Руси вьры Христовои ажъ по нынѣшное

Надалі спостерігається тривала перерва у студіях василіанського законодавства, зумовлена Добромильською реформою, зміною Конституцій, документальними втратами під час двох світових війн.

Певне поживлення у правових студіях помітне із середини ХХ ст. у римському науковому середовищі, яке сформувалося із василіан-емігрантів. Зокрема, о. Мелетій Войнар (ЧСВВ) у 1947 р. захистив у Папському Григоріанському університеті дисертацію «Про управління руських Василян, відновлених Йосифом Велямином Рутським», яку згодом опублікував у трьох окремих монографіях⁹¹. Хоча о. Мелетій ставив собі за мету подати тільки загальний устрій Чину та висвітлити деякі правничі питання, проте вказав на невідомі актові збірки генеральних капітул, які зберігалися у ватиканських архівах. На підставі цих документів ціле покоління василіанських істориків підготувало ґрунтовні дисертаційні дослідження, які не втратили своєї актуальності. Зокрема, о. Дмитро Блажейовський вивчав владні повноваження київських унійних митрополитів щодо капітул, протоархимандритів, архимандритів і простого чернецтва. У додатках до праці подано списки монастирів, протоархимандритів, генеральних прокураторів⁹². Наступний дослідник о. Мирон Шегда вивчав правничо-організаційну діяльність митрополита Йосифа Рутського, який заклав основи управління реформованими василіанськими монастирями⁹³.

Отець Михайло Ваврик також у своїх історичних, топографічних і біографічних студіях звертав увагу на вивчення документації провінційних капітул. Проте відсутність протоколів цих капітул у ватиканських архівах змусила дослідника послуговуватися другорядними документами для проведення наукових розвідок: виписками із монастирських хронік, копіями циркулярних листів протоігуменів Святопокровської провінції⁹⁴.

У 1976 р. о. Порфирій Підручний захистив у Папському інституті східних наук дисертацію «Історичний нарис законодавства Василіанського Чину св. Йосафата (1605 – 1969 рр.)», яку опублікував уривками у «Нарисі історії Василіанського Чину святого Йосафата» (Рим, 1992)⁹⁵. Ці короткі, але змістовні нотатки послужили доброю основою для багатьох істориків церкви у написанні статей і дисертацій. Так, наприклад, Беата Лоренс, досліджуючи василіанські

время. – Львовь: Типографія Інститута Ставропіганского, 1867. – 352 с.

⁹⁰ Likowski E. Dzieje kościoła unickiego na Litwie i Rusi w XVII i XIX w., uważane głównie ze względu na przyczynę jego upadku. – Wyd. 2. – Warszawa, 1906. – Cz. I. – 277 s.; – Cz. II. – 311 s.

⁹¹ Wojnar M. (OSBM) De regimine Basilianorum Ruthenorum a metropolita Josepho Velamin Rutskyj instauratorum // *Analecta OSBM.* – Ser. II. – Sec. I. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1949. – 242 s.; De capitulis Basilianorum // *Analecta OSBM.* – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – 221 s.; De Protoarchimandrita Basilianorum (1617—1804), Romae 1958. — 298 s.

⁹² Błażejowskyj D. De Potestate Metropolitanorum Kioviensium Catholicorum in Clerum Regularem. – Romae, 1943. – 196 s.

⁹³ Szegda M. Działalność prawno organizacyjna metr. Józefa IV Welamina Rutskiego (1613 – 1637). – Warszawa, Akad. Teol. Katol., 1967. – 215 s.

⁹⁴ Ваврик М. (ЧСВВ) До історії василіанських капітул у Галичині в XVIII – XIX ст. // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1958. – С. 46 – 56.

⁹⁵ Підручний П. (ЧСВВ). Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 96 – 182.

монастирі Коронної провінції (1743 – 1780 рр.), розглянула синодальні постанови, уряди Чину та провінції, рішення генеральних і провінційних капітул⁹⁶.

Не покидаючи своїх наукових зацікавлень, о. Порфирій продовжував ще тривалий час збирати різні списки та редакції протоколів генеральних капітул, відшуковуючи їх не тільки у ватиканських архівах, але й в архівосховищах України, Росії, Польщі, Австрії, Литви. У результаті вдалося у 2018 р. видати узагальнювальне дослідження з історії законодавства Василянського Чину⁹⁷. До нього увійшли підставові відомості про кожен генеральну капітулу (від 1617 до 2016 рр.). Із протоколів капітул дослідник використав передусім те, що певною мірою стосувалося законодавства, а також важливі факти з історії Чину. Це дослідження значно доповнюють започатковані дослідником археографічні збірки протоколів генеральних капітул⁹⁸.

Наведений загальний історіографічний огляд демонструє, що в різний період у сферу наукових інтересів істориків потрапляло законодавство Василянського Чину, яке регламентувало аскетичне життя іноків. Якщо дослідження XIX ст. відзначалися фрагментарністю, то у наукових студіях другої половини XX – початку XXI ст. помітні системність і джерельна евристичність. Незважаючи на це, досі залишаються практично не дослідженими питання щодо визначення внеску провінційних і домових капітул у регулювання чернечого укладу, а також досить фрагментарно вивчені циркулярні листи протоігуменів, розпорядження генеральних і провінційних консулт. Окрім монастирського законодавства, заслуговує на належну увагу актовий матеріал світських інституцій (фондації, привілеї, декрети, патенти), який регулював взаємовідносини чернецтва із світськими людьми.

Історіографія інституційного розвитку Святопокровської провінції. Упродовж другої половини XVIII – першої половини XIX ст. ченці продовжували фіксувати найважливіші історичні відомості у монастирських хроніках і на їхній підставі укладали історичні довідки про окремі обителі для урядових установ Австрійської та Російської імперій. У цей час у середовищі василянського чернецтва трапляються поодинокі намагання укласти загальний історичний огляд Галицької та Руської провінцій в умовах релігійних реформ австрійських імператорів та обмеження прав Унійної Церкви в Російській імперії. Для оборони своїх обителей урядники Василянського Чину пробують апелювати до історичного минулого свого згромадження. Зокрема, у 1808 р. о. Лука Сульжинський, будучи консультором Руської Провінції, уклав історичні нотатки про Чин, описавши період 1772 – 1808 рр. у контексті змін в Унійній Церкві, які наступили після приєднання Правобережної України до Російської імперії. Також зібрав документальний

---

⁹⁶ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.

⁹⁷ Підручний П. (ЧСВВ). Історичний нарис законодавства Василянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 57. – Рим – Львів, 2018. – 392 с.

⁹⁸ Підручний П., П'єтничко Б. Василянські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів: Видавництво Отців Василян«Місіонер», 2017. – 510 с.

матеріал за 1808 – 1811 рр., який, очевидно, не встиг проаналізувати. Цей матеріал переклав та опублікував Микола Петров⁹⁹.

У подальшому до написання узагальнювальних праць з історії Чину долучилися представники із наукового середовища православної церковної історіографії, оскільки їхні праці були укладені на замовлення офіційних російських урядових і церковних владних інституцій з метою створення історичного обґрунтування в необхідності ліквідації Унійної Церкви та її інституцій. Проте опускаючи упереджені ідеологічні оцінки, варто зауважити про документальну інформативність цих досліджень. Михайло Коялович подав загальний нарис історії Василіанського Чину, зауваживши про його устрій, відносини із церковною ієрархією, світським духовенством, єзуїтським орденом, про монастирські школи для світської молоді¹⁰⁰. У дослідженні використано значний масив документації із Почаївського провінційного архіву, який частково зберігся. Будучи членом Археографічної комісії у Санкт-Петербурзі й здобувши теологічну освіту, збирав й опрацьовував церковні джерела. Виступав за урядову підтримку православ'я. Полемізував з українськими та польськими істориками й публіцистами з питань національної та конфесійної політики уряду в західних губерніях Російської імперії та Царстві Польському, вивчав проблеми української та польської історії.

Ще один представник офіційної російської православної історіографії – Микола Петров – на основі митрополичих і монастирських архівів уклав загальну історію Чину, подавши огляд його устрою, правил, основних напрямів діяльності (місійної, освітньої)¹⁰¹. За джерелознавчим матеріалом праця має певну наукову вартість, якщо відкинути ідеологічні нашарування.

У цей період у галицькій церковній історіографії у василіанському середовищі визріла ідея укладення історичного каталогу монастирів Галицької провінції. Цей каталог уклав о. Михайло Косак (ЧСВВ), який подав історичні витоки чернецтва, почавши із Близького Сходу, і продовжив їх розгляд на українських землях, визначивши основні шляхи поширення¹⁰². Зокрема запропонував інституційний розвиток українського монашества: зародження, поширення, діяльність, вплив, занепад та відновлення. Насвітлив історію українських монастирів із княжих часів до часу написання праці (1866 р.). До загального історичного нарису додані детальні списки монастирів із різних єпархій Київської митрополії. До укладення історичної довідки про обителі залучив архівні матеріали, які здебільшого не збереглися. Тому ці фрагментарні нотатки посідають певну наукову цінність для проведення досліджень. Наприкінці каталогу укладено

---

⁹⁹ Сульжинський Л. Краткія извѣстія о положеніи базилианскаго ордена и разныхъ премень въ его управленіи, отъ 1772 г. до 1811 г. // Труды КДА. – Київ, 1868. – Ч. III. – С. 147 – 168. – Ч. IV. – С. 100 – 144, 245 – 305.

¹⁰⁰ Коялович М. Исторія Базилианскаго Ордена // Христианскіе чтенія. – Ч. I. – 1864. – С. 11 – 75, 419 – 464.

¹⁰¹ Петровъ Н. Очеркъ исторіи Базилианскаго Ордена въ бывшей Польши // Труды КДА. – Київ, 1870. – Ч. V. – С. 428 – 498. – Ч. VIII. – С. 373 – 436. – Ч. XI. – С. 343 – 409; – 1871. – Ч. II. – С. 295 – 374. – Ч. V. – С. 225 – 317. – Ч. VI. – С. 480 – 554. – Ч. VII. – С. 118 – 189. – 1872 – Ч. I. – С. 3 – 85. – Ч. II. – С. 161 – 272.

¹⁰² Косак М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого въ Галиции и короткій поглядъ на монастыри и монашество руске, отъ заведенія на Руси вѣры Христовои ажъ по нынѣшное время. – Львовь: Типографія Института Ставропигіанскаго, 1867. – 352 с.

реєстр протоігуменів Святоспаської провінції (1780 – 1866 рр.), що є цінним матеріалом для реконструкції біограм василіанського чернецтва. У праці розглянуто інституційний розвиток чотирьох провінцій Чину (Литовської, Руської, Білоруської, Галицької), однак значний акцент зроблено на розкритті основних подій та релігійних реформ на території Галичини.

У міжвоєнний період більше уваги у дослідженні монастирів приділялося вивченню історії окремих обителів, життєписів чернецтва, укладенню каталогів рукописної і страдрукованої монастирської спадщини. Започатковане наукове періодичне видання «Записки ЧСВВ» переслідувало мету активізувати монастирські студії серед галицької української інтелігенції. У цей період зароджується проект щодо укладення Василіанської Енциклопедії, який так і не вдалося реалізувати через початок Другої Світової війни.

По завершенні війни та ліквідації радянською владою інституційних структур Греко-Католицької Церкви в Україні наукові дослідження інституційного розвитку Василіанського Чину перемістилися до Риму, де була генеральна управа. Багаторічне вивчення документальних матеріалів Ватиканських церковних архівів допомогли о. Михайлу Ваврику (ЧСВВ) укласти топографічно-статичну розвідку про Василіанський Чин XVII – XX ст.¹⁰³. До короткого, але змістовного історичного нарису долучено каталоги василіанських монастирів і монахів XVII – XIX ст. не тільки Святопокровської (Руської), але й Галицької, Литовської, Білоруської провінцій. Ця праця дає змогу оперативно віднайти необхідні статистично-довідкові матеріали та персональні відомості про ченців.

У 1976 р. о. Мирон Шегда, який тривалий час досліджував постать Йосифа Велимина Рутського, зокрема його внесок у створення правових основ для організації василіанського згромадження¹⁰⁴, уклав загальний історичний огляд Василіанського Чину, показавши інституційне формування його територіально-адміністративних одиниць (провінцій)¹⁰⁵. Ця стаття має енциклопедично-довідковий характер і відповідно узагальнює науковий доробок попередніх поколінь.

Розпочату справу о. Михайла Ваврика продовжили його учні: о. Порфирій Підручний, о. Ісидор Патрило, о. Атанасій Пекар, о. Соловій Мелетій. Ця наукова генерація василіанського інтелектуального середовища спільними зусиллями працювала над написанням загальної інституційної історії Чину. Завдяки їхній наполегливій праці вдалося тричі видати нариси історії василіанських згромаджень. Кожне із наступних видань зазнавало певних змін і доповнень. Так, у першому виданні (1982 р.), присвяченому 100-річчю початку Добромильської реформи, розглянуто загальні відомості про початки і розвиток чернецтва тільки у Галичині до XVII ст. Детально подано історичний розвиток Чину у XVIII ст.: процеси поступового об'єднання галицьких монастирів (1693, 1711, 1739, 1743 рр.) та

---

¹⁰³ Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василіанського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – 217 с.

¹⁰⁴ Szegda M. Działalność prawnoorganizacyjna metropolity Jozefa IV Welamina Rutkiego (1613 – 1637). – Warszawa, 1967; його ж Життєпис митрополита Йосифа Веляміна Рутського на тлі доби // Богословія. – Т. 54. – Книга 1 – 4. – Рим, 1990. – С. 45 – 93.

¹⁰⁵ Szegda M. Zakon Bazylianów sw. Jozafata // Encyklopedia Katolicka. – Т. II. – Lublin, 1976. – S. 139 – 143.

творення окремої Галицької провінції (1780 р.), в обителях якої у 1882 р. розпочато Добромильську реформу¹⁰⁶.

Друге видання нарису історії Чину було присвячене 1000-річчю Хрещення Руси-України (1988 р.). У цьому виданні виокремлено окремий розділ із наświetленням інституційного розвитку Святопокровської провінції за історичними періодами входження монастирів до різних держав: Речі Посполитої, Австро-Угорської та Російської імперій¹⁰⁷. У праці подана карта із кордонами провінцій та підставові історичні відомості про найбільші обителі. У додатках наведено реєстр протоархимандритів, протоігуменів, генеральних і провінційних капітул XVIII – XIX ст. Натомість відсутні відомості про консулторів генеральних і провінційних управ. Також до цього видання увійшли дослідження о. Порфирія Підручного про початок організації Чину та передумови утворення Святопокровської провінції. У першій частині описано організацію Василянського Чину 1604 – 1637 рр. зусиллями Йосафата Кунцевича та митрополита Йосифа Рутського. У другій частині розглянуто історію та організацію Василянського Чину від смерті Й. Рутського (1637 р.) до Дубнівської капітули (1743 р.), коли відбулося об'єднання двох незалежних конгрегацій (Литовської і Руської) в один Чин. Також укладено реєстр генеральних капітул Конгрегації Пресвятої Трійці та головних її Управ (1617 – 1743 рр.)¹⁰⁸. Однак відсутні відомості про рішення провінційних капітул і консулт.

На підставі двох розглянутих видань (1982, 1988 рр.) у 1992 р. було синтезовано історичні розвідки в окреме спеціальне видання, яке не втратило своєї актуальності. Адже у цьому виданні представлено історичний огляд чернечого життя від княжих часів до 1992 р. У двох розділах охарактеризована історія Святопокровської провінції. У своїй статті о. Порфирій Підручний розглядає побіжно історичні передумови утворення Святопокровської провінції, а натомість більше уваги приділяє висвітленню досить затяжного процесу об'єднання Руського та Литовського Згромаджень в один Чин. Адже дослідник, працюючи багато років у римських архівах, натрапив на відповідну збірку документів, яку використав для розкриття інтеграційних процесів¹⁰⁹. Інший дослідник о. Ісидор Патрило (ЧСВВ) подав загальний огляд організації василянського чернецтва 1743 – 1772 рр., називаючи цей невеликий період «золотою добою» Василянського Чину. Запропонував класифікацію обителів на архимандрії, монастирі, резиденції. Представив загальні постанови генеральних і провінційних капітул (1743 – 1772 рр.). Розкрив історичні обставини, які спричинилися до запровадження нового територіально-адміністративного поділу цілого Василянського Чину та його наслідки для подальшого розвитку чернецтва¹¹⁰. Проте не віднаходимо відомостей про скликання провінційних консулт, які регламентували життя чернецтва в межах

¹⁰⁶ Патрило І. Нарис історії Галицької Провінції ЧСВВ // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XI (XVII). – Рим, 1982. – С. 43 – 130.

¹⁰⁷ Патрило І. Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII. – Рим, 1988. – С. 183 – 283.

¹⁰⁸ Підручний П. Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII. – Рим, 1988. – С. 93 – 182.

¹⁰⁹ Підручний П. Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим, 1992. – С. 96 – 182.

¹¹⁰ Патрило І. Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим, 1992. – С. 183 – 278.

окресленої територіальної одиниці – провінції. У додатках подано списки генеральних і провінційних капітул, протоархимандритів, протоігуменів. Однак відсутні реєстри консулторів генеральних і провінційних управ¹¹¹.

У сучасній польській історіографії помітна тенденція до вивчення різних інституцій Київської унійної митрополії. Домінантною в узагальненні досліджень Святопокровської провінції є праця Беати Лоренс, яка в одному із розділів розглядає організаційну структуру Руського Чину св. Василя Великого у XVIII ст¹¹². Однак дослідниця подає короткий огляд традицій монастицизму, починаючи тільки із Люблінської унії, яка заклала правові основи творення Речі Посполитої, тоді як руське східне чернецтво сягає значно раніших часів. Адже загальновідомо, що православні монастирі як Київської Русі, так і Польсько-Литовської держави активно послуговувалися працями св. Василя Великого ще задовго до початку реформи київського митрополита Йосифа Рутського. Більшість уваги дослідниця зосередила на вивченні монастирської мережі провінції, обмежившись тільки 1743 – 1780 рр. (іменуючи її коронною, беручи за основу не загальноприйнятую церковну титулатуру, а світський державницький термін, хоча для проведення дослідження використано тільки документи церковних і монастирських канцелярій, а відкинуто актові книги державних судових інституцій, тому й виникає певна неузгодженість у концептуальних підходах). Хоча дослідниця й подала традиційну класифікацію монастирів, охарактеризувавши їхні ранньомодерні фундації, але не запропонувала типологізації та періодизації інституційного розвитку розглядуваної провінції.

Різні покоління істориків зробили свій науковий внесок у вивчення інституційного розвитку Святопокровської провінції. Зокрема, дослідили історичні передумови зародження різних проектів з об'єднання руських монастирів в окреме чернече згромадження, незалежне від київського митрополита. Значний акцент дослідники зробили на реконструкції монастирської мережі, яка постійно змінювалася у зв'язку із проведенням реформ. Проте досі не укладено періодизації інституційного розвитку Святопокровської провінції, яку ми пропонуємо розглянути у нашому дослідженні.

Джерела. Серед виявленого та опрацьованого масиву монастирської документації, яка використовується для проведення просографічного дослідження василіанського чернецтва, можемо виокремити такі види історичних джерел: нормативно-регламентаційні, актові, епістолярні, наративні, а також загальні та спеціальні. Тож розглянемо ці групи документів детальніше.

До **нормативно-регламентаційної документації** належать монастирські устави, Конституції та постанови провінційних і генеральних капітул, які визначали внутрішній уклад чернечих спільнот, духовну та інтелектуальну формацію аскета. Інформаційний огляд цих джерел подаємо в окремому розділі монографії (*див. Розділ III. 3.2.2. Монастирський устав; 3.2.3. Конституції генеральних капітул; 3.2.4. Постанови провінційних капітул*). Також сюди відносимо розпорядження консулт Провінційних Управ, які відображені у циркулярних листах протоігуменів

¹¹¹ Нарис історії Василіанського Чину Святого Йосафата // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим, 1992. – С. 618 – 626.

¹¹² Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.

(див. 3.2.5. Розпорядження провінційних консулт і протоігуменів; 3.2.6. Настанови домових капітул та управ). Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри визначали концептуальні засади організації та укладу Василіанського Чину, затверджуючи і доповнюючи Конституції, регулюючи чисельність монастирів, видаючи дозволи на перехід із одного обряду в інший, визначаючи відпусти, вирішуючи суперечки між Чиним, єпископами і митрополитами (див. 3.2.1. Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри).

Із **актових** джерел використовуємо цілий корпус офіційної документації: протоколи візитацій, королівські привілеї, надані для архимандритів і монастирів, шляхетські та магнатські привілеї про надання фондушів, тестаменти (заповіти родичів ченців про надання матеріальної допомоги на утримання), інвентарні описи (описують не тільки монастирське майно, але й літургійний одяг ієромонахів, богослужбову та навчально-проповідницьку літературу), акти різних судових інституцій (обляти привілеїв і декрети світських гродських судів, рішення єпископських духовних судів, протоколи провінційних візитаційних комісій про розслідування поведінки монахів, дисциплінарні справи чернецтва (збірка документів про особу ченця та доказів про порушення ним монастирського уставу і Конституції)).

Для вивчення інституційного розвитку Святопокровської провінції використовуються реляції папських нунціїв і делегатів Конгрегації Поширення Віри про стан монастирів, про перебіг їхнього реформування відповідно до папських декретів (*детально розглянуто у 3.2.1. Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри*)¹¹³.

Вагому актову документацію продукували генеральні та провінційні капітули й управи: протоколи елекційних сесій та прийняття доповнень і правок до Конституцій Чину, обговорення актуальних питань¹¹⁴. Зокрема, протоігумен від імені провінційної управи поширював листи-обіжники, повідомляючи про прийняті зміни та доповнення¹¹⁵.

Окрему групу просопографічних джерел офіційного походження становлять звіти настоятелів про персональний склад монастирської братії, які до 1780 р. укладалися на вимогу протоігумена і використовувалися для укладення каталогів монастирів і чернецтва провінції. Після 1783 р. такі звіти укладалися для місцевих єпископів, які перейняли юрисдикцію над монастирями галицької Святоспаської

---

¹¹³ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. III – V. – Romae: PP. Basiliani, 1953 – 1955*; Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae: PP. Basiliani, 1954*.

¹¹⁴ Підручний П., П'єтнчко Б. Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів: Видавництво Отців Василіян «Місіонер», 2017. – 510 с.*

¹¹⁵ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772 – 1775 рр.) // *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2016. – Вип.38. – С. 15 – 28; його ж Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – Вип.40. – С. 131 – 144.**

провінції. Для дослідження використано саме другий вид звітів, які походять із теренів Перемишльської унійної єпархії¹¹⁶.

Також розглянуто **звіти про персональні дані ченців** Добромильського, Дрогобицького, Лаврівського, Святоспаського та Щеплотського монастирів, які укладалися настоятелями у 1783 р. для перемишльського єпископа¹¹⁷. Адже, австрійська влада, проводячи релігійні реформи, вилучила монастирі із юрисдикції протоігумена новоутвореної Святоспаської провінції та підпорядкувала їх місцевим єпископам. Відповідно перемишльські владики збирали статистичні та біографічні відомості про монастирі і чернецтво єпархії.

Протоколи візитаційних обстежень монастирів. Протоколи візитаційних описів монастирів, укладені провінціалами (протоігуменами), зберігалися початково в архіві провінційної управи Святопокровської провінції ЧСВВ, який у розглядуваний період був у Почаївській Лаврі, а їхні копії – у канцеляріях досліджуваних монастирів, та активно використовувалися для адміністративного управління чернечими резиденціями. Зокрема, під час проведення поетапних візитаційних відвідин обителів уповноважена комісія звертала увагу на наявність у монастирському архіві актів візитацій за минулі роки. Адже візитатори звіряли інвентарний опис за попередні роки із реальним майновим становищем монастиря. Особлива пильність була зосереджена на виконанні реформаційних декретів, у яких вказувалися основні недоліки щодо управління монастирем і чернечою братією.

Візитатори проводили не тільки опис майнового становища обителів, але й опитували ченців монастирської братії для збору інформації щодо укладення характеристик настоятеля та ченців обителі. Після поділів Речі Посполитої (у нових суспільно-політичних умовах) ця документація отримала практичне застосування поза межами провінційної управи, ставши суб'єктом публічного права в Австрійській монархії. Зокрема, витяги із протоколів візитацій використовувалися прокураторами (особами відповідальними за ведення судових справ) монастирів під час розгляду судових суперечок. Однак упродовж першої половини XIX ст. візитаційні матеріали поступово вийшли з ужитку. Така переміна, як вважає Ігор Скочиляс, була зумовлена появою нового способу справочинства – реєстрації документів, а не їхнього впису. Після 1848 р. візитації перестали бути об'єктом канонічного права Церкви і їх вилучили з обігу¹¹⁸.

Нам вдалося віднайти та запровадити до наукового обігу протоколи візитацій василіанських монастирів Перемишльської єпархії (1763, 1764, 1765, 1766 рр.) із фонду (201) Львівської греко-католицької митрополичої консисторії (ЦДІАЛ)¹¹⁹ та акти розслідувань дисциплінарних справ ченців, які укладалися під час проведення візитацій (1747 р.), із Провінційного Архіву Домініканського Ордену (Краків, Польща)¹²⁰.

¹¹⁶ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 267 – 286.

¹¹⁷ APP. – AVGK. – Sygn.222. – S. 1 – 4.

¹¹⁸ Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII – XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія, т. 2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – С. XXXI.

¹¹⁹ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк.1 – 645.

¹²⁰ APPD. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2.

Із означено проміжку часу описи монастирів Перемишльської єпархії збереглися в «архіві історії Унії», що увійшов до 201 фонду Центрального державного історичного архіву України у м. Львів. У цьому фонді вдалося віднайти дві книги протоколів візитацій василіанських монастирів Галичини, Холмщини, Підляшшя, Волині, Поділля, Київщини за окремі роки – 1730 – 1767 рр.¹²¹. В одну із книг вписано тогочасні копії візитаційних інвентарних описів монастирів Перемишльської єпархії. Привертає увагу те, що в цій книзі більшість розглядуваних монастирів описані у двох (Білина, Дерезичі, Доброміль, Летня, Лішня за 1763 та 1764 рр.), а в поодиноких випадках – у трьох (Чернилява за 1764, 1765, 1766 рр.) протоколах. Оскільки візитаційні описи досить близькі у часовому просторі та в більшості випадків повторюють типову інформацію, вирішили обрати ті протоколи, які найбільш інформаційно репрезентативні, за винятком документів, які представлені тільки за один рік (Топільниця, Щеплоти за 1764 р.), та відзначаються неповнотою опису через втрату окремих сторінок (Лаврів за 1763 р. та Спас за 1765 р.). Вибрані нами протоколи із цієї книги візитацій запроваджуємо до наукового обігу як окремі документи, які репрезентують в сукупності цей тип джерела¹²².

Інша рукописна книга, із якої залучаємо окремі **акти розслідувань**, відома під назвою «Визита разныхъ монастырей за 1745 – 1750 годы», збереглася як тогочасна копія¹²³. До неї увійшли укладені візитатором характеристики осіб, які населяли монастирі Святопокровської провінції. Серед описів віднайдено відомості про насельників чернечих осередків Перемишльської єпархії (1747 р.). Проте до книги вписано ченців монастирів не всієї єпархії, а тільки деякі із них (Доброміль, Лішня, Лаврів, Спас, Топільниця, Щеплоти, Чернилява), які, очевидно, встигла відвідати делегована комісія візитаторів впродовж одного року. На жаль, із плином часу рукопис зазнав значних пошкоджень і, як наслідок, сучасні дослідники не мають змоги прочитати окремі фрагменти тексту.

Під час джерелознавчих пошуків з'ясовано, що окремі протоколи візитацій (іменовані у джерелах як «акти обстежень») потрапили до Архіву Василіанського Чину (Ф.684. ЦДІАЛ). Цей архів почав формуватися у Львові після 1772 р., адже до цього часу провінційний архів функціонував у Почаєві, коли із приєднанням Галичини до Австрійської монархії Святопокровська провінція була реорганізована і відбулося утворення Галицької провінції ЧСВВ (із 1780 р.). Її центральний архів і бібліотека були укомплектовані переважно із документальних збірок місцевих василіанських монастирів. Адже після укладення протоколу візитації один із його примірників залишався у канцелярії монастиря, що візитувався. Під час наступної візитації делегована комісія використовувала цей протокол для ревізії монастирського майна, помічаючи у новому протоколі зміни, які відбулися за певний проміжок часу. У цьому фонді найчисленніше представлені акти ревізії Добромільського монастиря за 1767, 1773 та 1803 рр.¹²⁴.

¹²¹ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк.1 – 645.

¹²² Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років / Упорядник Юрій Стецик. – Жовква : Місіонер, 2016. – 232 с.

¹²³ APPD. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2.

¹²⁴ ЦДІАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.1351, 1359, 1370.

Інша частина Архіву Василіанського Чину, переважно **інвентарні описи**, які входили до візитаційної документації, зберігаються у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (Ф.3). Зокрема вдалося віднайти інвентарні описи Білинського, Спаського та Верхратського монастирів із другої половини XVIII ст.¹²⁵.

Протоколи візитацій можна умовно поділити на єпископські (генеральні), деканальні та монастирські. Такий поділ зумовлений тим, що василіанські монастирі в розглядуваний період юрисдикційно були підпорядковані не місцевому єпископу, а провінційній управі Чину. Про що й підтверджують багаторічні опрацювання візитаційної документації Перемишльської унійної єпархії. У Держаному Архіві міста Перемишль (Польща) збереглися протоколи єпископських (друга половина XVIII – перша третина XIX ст.) і деканальних (кінець XIX – початок XX ст.) візитаційних описів парафіяльних храмів згаданої єпархії¹²⁶. Однак у цих документах відсутні описи монастирів, оскільки останні не завжди посідали парафіяльні храми, а виконували функції духовної формації чернецтва. І тільки із передачею монастирів у юрисдикцію єпископів (1783 р.) починають укладатися звіти про персональний склад монастирів, які надсилалися до єпархіального управління¹²⁷. До цих звітів іноді долучалися відомості про становище обителів. На сьогодні не віднайдено протоколів єпископських візитацій із першої половини XIX ст., у яких би подавався опис монастирів.

Частина генеральних візитацій потрапила до рукописних колекцій Національного музею імені митрополита Андрея Шептицького у Львові. Зокрема, у теках Мирона Подолинського, кустоша Перемишльської капітули, є частина оригіналів і копій єпископських візитацій, до яких не увійшли описи монастирів. Натомість у додатках до копій візитацій Подолинський долучив виписки із фундаційних, майнових і судових актів окремих монастирів (наприклад Нагуєвицького) з метою залучення документації до розгляду судових суперечок¹²⁸.

Залежно від ініціаторів проведення ревізій монастирів, протоколи візитацій прийнято поділяти на протоігуменські та протоархимандричі. Для проведення дослідження використано протоігуменські візитації.

Розглядувані чернечі спільноти із 1739 р. входили до Святопокровської провінції ЧСВВ, тому візитування монастирів проводили делеговані протоігуменом комісари. Якщо в актах розслідування, які укладалися під час візитацій монастирів у 1747 р., не вказано делегованої комісії, то у пізніших протоколах візитацій 1763 – 1766 рр. зазначено комісарів. Упродовж 1763 р. ревізію монастирів проводив о. Йосафат Висоцький (ЧСВВ), архимандрит Жовківського монастиря, вікарій Святопокровської провінції ЧСВВ¹²⁹, а протоколи візитацій укладав о. Юстин

¹²⁵ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Стр.1243/5, 6.

¹²⁶ Krochmal A. Archiwum historyczne eparchii przemyskiej. – Warszawa – Przemyśl, 2016. – S. 323 – 327.

¹²⁷ APP ABGK. – Sygn.222. – S. 1 – 104.

¹²⁸ НМЛ. – Відділ рукописної та стародрукованої книги. – Ркл. 360, 2204, 2205.

¹²⁹ **Висоцький Йосафат** – світське ім'я Яків. Батьки – Іван Сас та Марія. Народився 23.10.1709 р. у с. Святе Перемишльської землі. Закінчив філософські студії у Ярославській школі отців єзуїтів. Вступив до чернецтва 23.09.1733 р. у Добромилі. Після нетривалих чернечих випробувань 14.07.1734 р. склав чернечі обіти професа, отримав ієрейські свячення 24.06.1735 р. із рук перемишльського владыки Єроніма Устрицького у Перемишльському катедральному соборі, повернувся назад до Добромильського монастиря. Після року проповідування призначений ігуменом

Ілляшевич, ігумен Львівського монастиря¹³⁰. У наступних 1764 – 1766 рр. оглядини монастирів продовжив о. Йосафат Седлецький, протоігумен Святопокровської провінції¹³¹, якому допомагали о. Анастасій Пйотровський, секретар управи

катедрального собору у м. Перемишль, де також виконував обов'язки проповідника (2 р.), а далі став офіціалом (3 р.). У серпні 1740 р. відправлений до Львова, будучи ігуменом монастиря при Ставропігійній церкві. 01.05.1741 р. призначений київським капітулі (1751 р.) обраний консультором на посаду київського офіціала та відправлений до Битенського монастиря, де протягом 3 років був ігуменом обителі. Уповноважений проводити візитації монастирів Святопокровської провінції. Згодом скерований до Крилоського монастиря для виконання обов'язків галицького офіціала, а через півроку проводив візитації монастирів Правобережної України. У серпні 1744 р. відправлений до Жовкви, будучи ігуменом монастиря 2 роки. Із 1746 р. – ігумен Крехівської обителі, де урядовав 8 років. Урочиста номінація на посаду ігумена відбулася 17.01.1747 р., яку провів о. Єронім Озимкевич, соцій Святопокровської провінції. На другій Берестейській капітулі (1751 р.) обраний консультором Святопокровської провінції. Поєднував обов'язки консультора й ігумена Жовківського монастиря, а згодом (1754 р.) отримав привілей на жовківське архимандритство. Номінований на архимандрита коад'ютором Київської митрополії та холмським владикою Феліціаном Володковичем у Білостоці. У 1763 р. на Білостоцькій капітулі обраний вікарієм провінціала (протоігумена) та консультором для монастирів Перемишльської єпархії. Проживав до 1775 р. у Жовківському монастирі, будучи архимандритом, а далі переїхав до Добромиля. Час і місце смерті не встановлені (див.: *Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 44 – 46.*

¹³⁰ **Ілляшевич Юстин** – світське ім'я Іван. Батьки – Іван і Тетяна. Народився у травні 1708 р. в с. Мерещів Руського воєводства. У світському житті здобув теологічну освіту у Львівському єзуїтському колегіумі. 21.11.1738 р. вступив до Львівського Святоюрського монастиря. Через два роки, а саме 06.01.1740 р., владика Атанасій Шептицький рукоположив його в священничий сан. На початку 1740-х рр. виконував функції проповідника у Бесідах. Упродовж десяти місяців був офіціалом Галицької катедри Львівської унійної єпархії. Із 1751 р. призначений ігуменом Львівського Святоюрського монастиря. З 1754 р. – ректор теологічних студій при цій обителі. У 1755 р. обраний консультором Святопокровської провінції ЧСВВ, та водночас призначений настоятелем Почаївського монастиря. Через чотири роки у 1759 р. повторно обраний консультором, а також призначений ігуменом Лаврівської обителі, де урядовав протягом 1759 – 1766 рр. й активно розбудовував монастир. З 1766 р. очолював монастир у Спасі. Наприкінці 1760-х років захворів. Через хворобу він був направлений до одного із Львівських монастирів на лікування, де оздоровився. Упродовж 1773 – 1776 рр. виконував функції духівника у Крехівській обителі. 31 липня 1776 р. помер і був похований у Львівському Святооуфрїївському монастирі (див.: *Альмес І. Коло читання ченців Львівської єпархії другої половини XVIII ст.: бібліотеки василянських ієромонахів Юстина Ілляшевича та Йосафата Лозинського // Вісник Львівського університету. Серія «Книгознавство, бібліотечознавство та інформаційні технології». Львів, 2017. – Вип. 11–12. – С. 14 – 37.*

¹³¹ **Седлецький Йосафат** – світське ім'я Йосиф-Константин. Батьки – Станіслав та Францішка із Песчеровських. Народився в 1716 р. у Волинському воєводстві. Отримавши добрі знання із права, філософії, а також моральної теології, вступив 01.08.1745 р. до Милецького монастиря (Володимирська єпархія). Після вступу відправлений до Почаєва для відбуття новіціату, де через рік 03.09.1746 р. склав довічні обіти професа. Після цього був секретарем Святопокровської провінції під час урядування протоігумена Іпатія Білинського. Через рік 27.08.1747 р. висвячений у єромонахи із благословення луцького єпископа Теодозія Рудницького. Цього року на Берестейській капітулі (16.08.1747 р.) обраний помічником секретаря при новообраному протоігумені Сильвестрі Коблянському. А через рік, після смерті секретаря провінції о. Севастяна Білинського, у червні 1748 р. обраний консультором провінційної управи, виконуючи обов'язки секретаря провінції. Водночас був ігуменом Білостоцького монастиря. Після трьох років урядування обраний на Берестейській капітулі (02.07.1751 р.) третім консультором провінційної управи. Водночас призначений ігуменом Лаврівського монастиря. У 1753 р. луцький єпископ Сильвестр Рудницький номінував о. Йосафата настоятелем Овруцької архимандрії, будучи затверджений привілеєм польського короля Августа III. На Берестейській генеральній капітулі (03.07.1759 р.) обраний протоконсультором Чину. Через чотири роки врядування протоконсультором Чину на Білостоцькій провінційній капітулі (липень 1763 р.) обраний протоігуменом Святопокровської

Святопокровської провінції¹³², о. Клеопій Кірбаль, ігумен Дережицький¹³³, о. Методій Гордовський, ігумен Лішнянський¹³⁴.

провінції. Помер 08.01.1775 р. в монастирі Овруцької архимандрії (*Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. – Ф.3. – Спр. МВ-435. – Арк. 454*).

¹³² **Пйотровський Анастасій** – світське ім'я Андрій. Батьки – Петро та Агата. Народився у вересні 1729 р. в с. Сусолів Перемишльської землі. По завершенні Львівської школи 06.03.1748 р. вступив до чернецтва у Добромилі, де після року новіціату 19.03.1749 р. склав чернечі обіти професа та відбув на студії з риторики до Гощі. Після одного року та чотирьох місяців навчання у серпні 1750 р. скерований до Львова на студії з теології та філософії. Під час проходження навчання отримав різні ступені свячень: 14.06.1751 р. – піддиякон, 14.01.1752 р. – диякон, 10.01.1753 р. – ієрейське свячення із рук львівського владики Лева Шептицького. По завершенні Львівських студій у серпні 1756 р. відправлений до Замоста на місіонера. Звідтіля у серпні 1757 р. вирушив до Лаврова, де був проповідником і наставником філософії, а через рік став професором філософії. У серпні 1760 р. відправлений до Добромиля для викладання теології. Після двох років викладання вибув до Львова, де впродовж одного року викладав теологію. По обрані на Білостоцькій капітулі (1763 р.) провінціалом Йосафата Седлецького, овруцького архимандрита, призначений секретарем і касиром провінції. 1768 р. – ігумен Львівського монастиря св. Юрія. Через два роки відбув до Загорівського монастиря, будучи вікарієм і сповідником. На Берестейській генеральній капітулі (1772 р.) обраний секретарем провінції. На Унівській провінційній капітулі (1776 р.) обраний протоконсультором провінції та ігуменом Загорівського монастиря. Тороканська генеральна капітула (1780 р.), яка проголосила утворення Галицької Святоспаської провінції, обрала протоігуменом (провінціалом) цієї провінції о. Анастасія. Добре володів польською та «русською» мовами, був професором теології та філософії. Помер 20.11.1792 р. (*див.: Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 169 – 170*).

¹³³ **Кірбаль Клеопій** – світське ім'я Іван. Народився 17.10.1726 р. в м. Фельштин Перемишльської єпархії. Батьки – Олександр і Мар'яна. Вступив 1755 р. до чернецтва у Добромилі. Після дев'яти місяців чернечих випробувань у Почаївському новіціаті 25.03.1756 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений на теологічні студії до Добромиля, де навчався 2 роки. По їх завершенні отримав піддияконівські (25.07.1757 р.), дияконівські (06.08.1757 р.) та ієрейські (15.08.1757 р.) свячення із рук перемишльського владики Онуфрія Шумлянського у Валяві. Після цього відправлений до Піддубців для виконання обов'язків проповідника. Через три роки переїхав до Черниляви, будучи також проповідником три роки. У 1763 р. скерований до Дережицького монастиря, де був спочатку проповідником, а згодом став ігуменом (два роки). По завершенні урядування призначений вікарієм Святоспаського монастиря. Через 9 місяців переїхав до Теребовлянського монастиря, будучи вікарієм впродовж двох років. Звідтіля відправлений до Золочева, де призначений вікарієм у Бучині. Згодом скерований на посаду настоятеля Дережицької обителі, де перебував до 1774 р. Потім призначений ігуменом монастиря у Луці, де урядував до 1778 р. Помер у 1781 р. (*Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. – Ф.3. – Спр. МВ-614. – Арк. 231*)

¹³⁴ **Гордовський Методій** – світське ім'я Михайло. Батьки – Теодор і Теодозія. Народився у вересні 1708 р. у м. Сокаль Белзького воєводства. Здобув теологічну освіту у Львівському колеґіумі отців-театинів. 09.04.1734 р. отримав ієрейські свячення від львівського владики Атанасія Шептицького. 21.09.1734 р. вступив до чернецтва у Львівському монастирі св. Юрія. Після року випробувань 09.10.1735 р. склав чернечі обіти професа. Призначений проповідником у цьому ж монастирі. У 1737 р. призначений помічником митрополита, будучи асистентом упродовж двох років. У вересні 1739 р. призначений ігуменом Добромильського монастиря. У липні 1742 р. відправлений до Луцька, будучи аудитором курії луцького владики Теодора Рудницького, а через 10 місяців вибув до Жовкви на посаду ігумена. Із жовтня 1743 р. – ігумен у Верхраті, з квітня 1744 р. – ігумен у Теребовлі, з липня 1746 р. – ігумен Святоспаського монастиря, з січня 1747 р. – у Володимирі, будучи аудитором владики Теофіла Годобського, протоігумена Святопокровської провінції. У липні цього року вибраний аудитором та ігуменом Верхратського монастиря. На Берестейській капітулі (1751 р.) обраний секретарем провінції, виконував ці обов'язки чотири роки, будучи водночас ігуменом у Верхраті. У вересні 1756 р. переїхав до Гощі, де був ректором монастирської школи. З травня 1757 р. – ігумен у Бесідах, з лютого 1760 р. – ігумен у Верхраті, з серпня 1764 р. – ігумен Лішнянського монастиря. (*див.: Стецик Ю. Василянське*

Структура візитаційного опису відповідала вимогам Замоїського собору 1720 р., охоплюючи (умовно виокремлені) три основні розділи:

- 1) установа юрисдикційно-канонічного статусу обителі;
- 2) інвентаризація рухомого та нерухомого майна монастиря;
- 3) вивчення (*scrutinium*) життя, побутової поведінки та духовних практик іноків.

Проте слід вказати на відсутність у візитаційних описах реформаційних декретів і характеристик діяльності чернецтва (останні віднайдено за інший проміжок часу – 1747 р.), які в умовах тогочасного справочинства вписувалися до окремих книг¹³⁵. Однак при проведенні дослідження нам не вдалося віднайти відповідник записів за 1763 – 1766 рр., натомість на такого типу документацію із ранішого часу (1739 – 1740 рр.)¹³⁶.

У процесі зіставлення візитаційних описів насельників обителей (1739 – 1740 рр.) та актів розслідувань (1747 р.) зауважено, що раніші протоколи подають досить загальні та фрагментарні повідомлення. Натомість у згадуваних «розслідуваннях» як в одному із складових актів візитаційної документації подано обширні повідомлення, які не обмежуються тільки біографічними даними, але й описують поведінку кожного ченця та настоятеля монастиря¹³⁷.

Частина протоігуменських візитацій Святопокровської провінції збереглася у фонді «Духовного собору Почаївської Успенської Лаври» в Державному архіві Тернопільської області. Серед значного масиву протоколів візитацій нами виявлено тільки одну книгу протоколів за 1739 – 1740 рр., до якої увійшли загальні відомості про ченців всієї провінції без інвентарного опису монастирського майна. Також у цій книзі відсутні реформаційні декрети. Серед іноків віднаходимо насельників окремих монастирів і чернечих резиденцій Перемишльської єпархії: Брюховиць, Дерезич, Добромиля, Лаврова, Лішні, Стрия, Улюча, Щеплот¹³⁸. В інших книгах протоколів за 1741 – 1780 рр. подано протоігуменські візитації монастирів Волині, Поділля та Київщини¹³⁹. Частина архіву Почаївської Лаври як центру Святопокровської провінції потрапила до Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, де збереглися візитації окремих монастирів Правобережної України другої половини XVIII – початку XIX ст.¹⁴⁰.

Ще одну групу просопографічної документації становлять **епістолярні** джерела. Серед значного масиву листування можна виокремити листування василіан із світськими особами (фундаторами, жертводавцями, боржниками, кривдниками, урядниками Речі Посполитої і Австрійської імперії), церковними інституціями (деканальними урядами, єпископськими консисторіями, митрополичою курією, папським нунцієм, Конгрегацією Поширення Віри), урядниками Василіанського

чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 61 – 62).

¹³⁵ APPD. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2.

¹³⁶ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194.

¹³⁷ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – С. 8 – 24.

¹³⁸ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк.1 – 30.

¹³⁹ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1227, 1254.

¹⁴⁰ НБУВ ІР. – Ф.231. – Спр.152. – 150 арк.

Чину (архимандритом, протоігуменом, генеральною та провінційною управами, настоятелями монастирів)¹⁴¹.

Серед **нарративних** просопографічних джерел віднаходимо монастирські хроніки, життєписи визначних василіан і щоденники монахів. Традиція монастирського літописання бере свої витoki ще з княжих часів. Проте серед досліджуваних монастирських спільнот, більшість із відомих нам літописів укладалися саме у другій половині XVIII ст. на вимогу протоігуменів провінції: кожний монастир під час проведення візитаційного обстеження делегованою протоігуменом комісією мав представити на підпис книгу історії (хроніка подій) та книгу домових актів (реєстрація вхідної та вихідної документації), а також таблиці померлих василіан. Практично при кожному монастирі укладався такий тип документації, однак не завжди повний комплект зумів зберегтися до нашого часу, адже більшість джерел втрачено під час Першої і Другої Світових війн, або ж вивезені за кордон¹⁴².

Укладення життєписів визначних василіан започаткував київський митрополит Лев Кишка, подавши біографічні описи василіанського чернецтва XVII – першої чверті XVIII ст., яке належало до Святотроїцької (литовської) провінції ЧСВВ¹⁴³. Збирання біографічного матеріалу продовжив о. Анастасій Пйотровський, будучи секретарем Святопокровської провінції, розпочав укладення зведеного «Алфавітного каталогу чернецтва Святопокровської провінції» (1766 р.). У ньому фіксувалися не тільки реєстр чернецтва, але й основні біографічні відомості, а саме: світське ім'я, рік і місце народження, батьки, світська освіта, рік і місце вступу до монастиря, навчання у школі новіціату, чернечі студії, священничі свячення, виконання обов'язків у різних монастирях, рік і місце відходу до вічності (не у всіх біограмах вказано)¹⁴⁴. Зауважимо, що біограми тих ченців, які вступили до монастиря перед 1739 р., є досить фрагментарними і лаконічними. Адже до 1739 р. не проводилося укладення спеціальної документації щодо фіксації персональних даних чернецтва, окрім запису дати смерті у монастирському пом'янику. Ці лакуни

¹⁴¹ Welykyj A. *Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601 – 1760)* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I – II. – Romae: PP. Basiliani, 1979.*

¹⁴² Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 pp.) // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1954. – С. 65 – 94, 410 – 418; Гошівський монастирський літопис // Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX ст. / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 23 – 44; НБУ ІР. – Ф. I. «Літературні матеріали». – Спр.1104. «Літопис Любарського монастиря (1769 – 1809 pp.); ЛННБ ВР. - Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.109. «Хроніка Добромільського монастиря ЧСВВ. Без початку і кінця. (1770 – 1781 pp.)». – Арк. 1 – 44; там же Спр.306. «Хроніка василіанського монастиря у Лаврові (1771 – 1899 pp.)». – Арк. 1 – 51; там же Спр.608. «Хроніка василіанського монастиря у Щеплотах (1771 – 1788 pp.)». – Арк. 1 – 92.; Ф.5. «Бібліотека інституту ім. Оссолінських у Львові». – Оп.1. – Спр.2074/II. «Книга історії Збарзького монастиря (1762 р.)». – Арк. 1 – 40.; там само Спр.2086/II. «Хроніка Львівського монастиря (1763 – 1771 pp.)». – Арк. 1 – 60; там само Спр.2106/II. «Книга історії Сатанівського монастиря (1770 р.)». – Арк. 1 – 55.*

¹⁴³ Скрутень Й. (ЧСВВ) Життєписи Василіан. Виймок з рукописного збірника митрополита Л. Кишки // *Записки ЧСВВ. – Т. I. – Вип. 1. – С. 105 – 130; Вип. 2 – 3. – С. 284 – 291; Т. II. – Вип. 1 – 2. – С. 123 – 138; Вип. 3 – 4. – С. 376 – 401; Т. III. – Вип. 3 – 4. – С. 496 – 520; Т. IV. – Вип. 1 – 2. – С. 219 – 236.*

¹⁴⁴ ЛННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.614, 435, 436. «о. Атанасій Пйотровський, провінційний секретар ЧСВВ. Алфавітний каталог ченців ЧСВВ Руської Провінції. Т. 1. (1766 р.)».

нам вдалося частково заповнити рукописними каталогами, які почали укладати з утворенням Святопокровської провінції (1739, 1740, 1747, 1750 pp.)¹⁴⁵. Зауважимо, що до розглядуваного каталогу не увійшли відомості із пізніших друкованих каталогів провінції (1771 – 1779 pp.), що значно доповнюють подальший життєвий шлях монаха¹⁴⁶.

Наступним упорядником життєписів визначного василіанського чернецтва був о. Садок Баронч, чернець-домініканець, історик, фольклорист, архівіст (XIX ст.), який на підставі різних каталогів монахів реконструював детальніші біографії, подавши їх у літературній, описовій формі, а не у статистично-довідковому форматі. Також він перелічив назви наукових праць, які написали василіани¹⁴⁷.

До нашого часу збереглася незначна кількість приватних записів чернецтва – щоденників, які розкривають внутрішній світ особистості монаха: його роздуми, погляди, вчинки, духовну боротьбу¹⁴⁸.

До **загальних** просопографічних джерел відносимо навчальну, проповідницьку, богослужбову літературу та монастирські пом'яники. Зокрема, в останніх згадуються імена ченців, які відійшли у вічність.

Особливої уваги заслуговують **спеціальні** просопографічні джерела: історичні довідки про монастирі та її насельників (укладалися для церковних і державних інституцій, зокрема в період проведення релігійних реформ, оскільки нагромаджувалася статистично-довідкова інформація про чернечі осередки для оцінки їхнього самодостатнього рівня матеріального забезпечення); біографічні довідки про монахів (укладалися на замовлення провінційної управи для представлення в урядових інституціях); друковані та рукописні каталоги монастирів і чернецтва (упорядковувалися на вимогу протоігумена для збирання довідкової інформації, оскільки подають досить лаконічні статичні дані – загальний вік, тривалість перебування в Чині та у вказаному монастирі, виконувані обов'язки). Значно більше відомостей міститься у рукописних каталогах, де, окрім згаданих даних, описані час і місце ієрейських свячень, територіальне походження, освіта, грамотність, ремесло, подана характеристика щодо провадження духовних практик були також каталоги померлих ченців провінції (такого типу некрологи вимагалось укладати при кожному монастирі, щоб братія могла згадувати у своїх молитвах ченців, які відійшли у вічність); каталоги монастирських бібліотек (відображали коло читацьких інтересів і укладалися в основному під час проведення візитаційних

---

¹⁴⁵ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – 30 арк.

¹⁴⁶ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste : Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste : Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

¹⁴⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.378. – 380 арк.

¹⁴⁸ Семенович С. Изъ дневника Замостскаго базилянскаго суперіора Ираклія Костецкаго (съ 1758 по 1764 годъ) // Холмсько-Варшавський епархіальний вісник" 1880. – R.IV. – nr 24. – S. 397 – 406; НБУ ІР. – Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.4196. «Витяги із щоденника о. Йосафата Охоцького, архимандрита Овруцького василіанського монастиря» (40-ві роки XIX ст.).».

обстежень монастирів або ж включалися до інвентарного опису, який укладався при інтронізації нового настоятеля обителі); описи монастирського архіву (сумарії монастирської документації долучалися до протоколів візитацій і укладалися на вимогу протоігумена, мали слугувати опорою під час провадження судових справ майнового характеру в яких згадуються ченці-прокуратори, які захищали майно спільноти); книги реєстрації кандидатів до Добромільського новіціату (подають персональну відомості про новиків); книги із фіксацією відомостей про складення обітів професа у Добромільському та Почаївському новіціатах (запис формули обітів зроблений власною рукою новиків із їх підписом та двох свідків)¹⁴⁹.

Для проведення дослідження використано **каталоги** монастирів і ченців Святопокровської провінції Чину Святого Василя Великого. Ці каталоги укладалися в різні роки протоігуменами провінції з метою збору статистично-довідкової інформації, необхідної для ефективного управління монашими спільнотами та для звітування перед Апостольським престолом. Адже в досліджуваній період василіанські монастирі були вилючені із юрисдикції місцевих єпископів, митрополитів і переведені у пряме підпорядкування Папи Римського. Така система управління Унійною Церквою була запозичена із Католицької Церкви. Дослідники Василіанського Чину віднайшли у Ватиканських архівах та опублікували каталоги монастирів Святопокровської провінції, які надсилалися до Апостольського престолу в 1754, 1772/1773, 1776/1777 та 1780 роках¹⁵⁰. Ці досить малоінформативні реєстри доповнюють каталоги василіанського чернецтва цієї провінції, які збереглися до нашого часу в рукописах (1739/1740 р.), або ж у стародруках Почаївської василіанської друкарні (1773/1774, 1775/1776, 1778/1779)¹⁵¹.

Зібрані нами початкові фрагментарні матеріали опираються в основному на каталоги ченців Святопокровської провінції ЧСВВ, яка була організована в 1739 р. Утворення цієї провінції супроводжувалося запровадженням нового монастирського

---

¹⁴⁹ Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. Науково-дослідний відділ книгознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів. – Рукописна книга № 812043 «Книга складення чернечих обітів професа у Почаївському новіціаті монахами Святопокровської провінції (1784 – 1825 рр.)»; ЛННБ ІР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.433. «Книга записів про складення чернечих обітів професа у Добромільському новіціаті 1771 – 1877 рр.» – 92 арк.

¹⁵⁰ *Catalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754 // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 102 – 124; Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777 // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 155 – 176; Tabella monasteriorum Ordinis S. Basilii M. provinciae tituli protectionis B. V. Mariae in Dominio Regni Poloniae situatorum et tabella monasteriorum in moderno Dominio Caesareo-Regiae Majestatis situatorum 1772 – 1773 // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 126 – 142.*

¹⁵¹ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – 30 арк.; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773; Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.*

діловодства. Зокрема в цей час створюються каталоги монастирів і ченців, частина із яких опублікована та широко використовується в науковому обігу. Однак ці каталоги відрізняються фрагментарністю і подана ними інформація має переважно статистично-довідковий характер¹⁵². Нам вдалося віднайти та опрацювати рукописний «Алфавітний каталог отців та братів польської Святопокровської провінції ЧСВВ»¹⁵³. Його почав укладати 01.07.1766 р. о. Анастасій Пйотровський, секретар Святопокровської провінції¹⁵⁴. У подальшому біографічні записи продовжили його наступники, які не вказали своїх персональних даних, однак відзначилися різними почерками та довели описи до першої третини ХІХ ст. Біографічні відомості характеризуються фрагментарністю та уніфікованою формою подання інформації. У багатьох випадках опис життєвого шляху інока не доведений до часу смерті, тому залучаємо інші джерела з метою встановлення часу та місця смерті. Зокрема, цінним в цьому питанні є «Пом'яник» Чину Святого Василя Великого, укладення якого започатковано в другій половині ХVІІІ ст. і доведено до наших днів¹⁵⁵. Також до нашого часу збереглися пом'яники окремих чернечих обителів датовані ХVІІ – ХVІІІ ст.: Гошівської¹⁵⁶, Добромильської¹⁵⁷, Дрогобицької¹⁵⁸, Лаврівської¹⁵⁹, Щеплотської¹⁶⁰.

Розпорошеність монастирської документації, зумовлена перебігом суспільно-політичних подій, змушує сучасного дослідника вдаватися до пошуків рукописних джерел у різноманітних архівних, музейних та бібліотечних колекціях, які іноді залишаються неописаними та недоступними як для дослідника, так і для пересічного читача. Сподіваємося, що розвиток інформаційних технологій прискорить процес виявлення та опрацювання монастирської документації.

---

¹⁵² *Catalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754* // Записки ЧСВВ. – Серія ІІ. – Секція І. – Т. ХІ. – Рим, 1979. – С. 102 – 124.; *Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioniae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777* // Записки ЧСВВ. – Серія ІІ. – Секція І. – Т. ХІ. – Рим, 1979. – С. 155 – 176; *Tabella monasteriorum Ordinis S. Basilii M. provinciae tituli protectionis B. V. Mariae in Dominio Regni Poloniae situatorum et tabella monasteriorum in moderno Dominio Caesareo-Regiae Majestatis situatorum 1772 – 1773* // Записки ЧСВВ. – Серія ІІ. – Секція І. – Т. ХІ. – Рим, 1979. – С. 126 – 142.

¹⁵³ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435, 436, 614.

¹⁵⁴ біографічні відомості про цього ченця подані у виданні автора Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина ХVІІІ ст.): словник біограм.* – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 169 – 170.

¹⁵⁵ Вибір з «Пом'яника» Чину Св. Василя Великого січень – грудень // режим доступу http://www.bazylanie.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=226:2010-03-23-21-47-02&catid=16:historiazakonu&Itemid=3

¹⁵⁶ *Поменник монастиря Гошівського ...* // *Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах* : у 3 т. Т. 1 : *Гошівський монастир у писемних історичних джерелах ХVІ – ХХ ст.* / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 45 – 186.

¹⁵⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.1261. «Пом'яник василіанського монастиря св. Онуфрія в Добромилі (1665 – 1714 рр.)». – Арк. 1 – 220.

¹⁵⁸ Відділ фондів музею «Дрогобищина». – Од. зб. КВ-4930/А. – 89 арк.

¹⁵⁹ Львівська Центральна Провінційна Бібліотека Отців Василян при Свято-Онуфріївському монастирі. – Ф.12.2 «Рукописи бібліотеки Крехівського монастиря». – Оп.1. – Спр.14 «Пом'яник Лаврівського Свято-Онуфріївського василіанського чоловічого монастиря 1661 – 1896 рр.». – 296 арк.

¹⁶⁰ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.386. «Пом'яник василіанського монастиря в с. Щеплоти». – Арк. 1 – 383.

Отже, в церковній історичній науці впродовж років нагромадився чималий джерельний та біографічний матеріал, який потребує узагальнення, осмислення і вагомого доповнення. Різні покоління дослідників послуговувалися різними методологічними підходами до опрацювання документації, та відповідно із різних позицій, а іноді конфесійних упереджень та ідеологічних нашарувань, подавали історію василіанських монастирів і чернецтва досить однобічно. Сьогодні визріла необхідність переосмислити напрацювання попередніх поколінь та розробити новітні методологічні підходи до просопографічного дослідження чернецтва, що й намагаємося зробити у наших студіях.

РОЗДІЛ III

ВПЛИВ ЗАКОНОДАВСТВА НА РОЗВИТОК ВАСИЛІАНСЬКОГО ЧЕРНЕЦТВА

3.1. Світське законодавство

3.1.1. Королівські та сеймові привілеї

Королівські привілеї, за умов відсутності фундаційної документації, створювали правові та матеріальні засади для функціонування чернечих спільнот. Ці привілеї надавалися як для монастирів, так і для окремих ченців, які обиралися на посади архимандритів. Адже більшість архимандрій перебували під королівським патронатом.

Серед привілеїв можна виокремити фундаційні та конфірмаційні види документації. Якщо фундаційні привілеї регулювали питання про заснування обителів або ж їхню легалізацію, то конфірмаційні були спрямовані на підтвердження не тільки їхніх економічних прав і вольностей, але й на визначення основних напрямів духовної праці чернецтва.

По отриманні привілею монахи вносили його до актових гродських книг і ця копія у випадку втрати оригіналу набувала юридичної сили. Адже часто дерев'яні монастирські приміщення знищував вогонь разом із документацією архіву. За таких обставин адміністрація обителів зверталася до нотарія актових гродських книг про виготовлення виписок про облятовані привілеї.

Фундаційні привілеї для монастирів, які були як у королівських, так і в приватних шляхетських володіннях, підтверджувалися монархом.

Володіння орними ґрунтами було тоді основою матеріального забезпечення кожної чернечої спільноти. Монастирські фундації збільшувалися надходженнями із сіножать, саду, млину. Деякі прибутки ченці отримували із відсотків від записаної на маєтках суми. Також привілеї доповнювалися різноманітними сервітутами: право вільної заготівлі в лісі деревини для опалення та будівельних робіт, солеваріння, пивоваріння, млинарства, корчмарства.

Особливості використання королівських привілеїв розглянемо на прикладі Лішнянського монастиря св. Іллі. Історія фундації та функціонування цієї обителі до сьогодні малодосліджена. Адже до наших днів практично не зберігся в цілісному комплексі архів монастирської канцелярії. Поодинокі документи віднаходимо серед різних рукописних збірок, які зберігаються в архівних установах, наукових бібліотеках і музеях¹⁶¹.

За умов відсутності фундаційної документації, яку натомість замінюють королівські привілеї як юридично-правові акти, залишається дискусійним питання про початки заснування монастиря. Так, В. Слободян, опираючись на фінансово-майнову документацію кінця XVIII – початку XIX ст., виводить першу

---

¹⁶¹ Історіографічний та джерелознавчий огляди подані в авторській статті Стецик Ю. Храм св. Іллі Лішнянського монастиря – середньовічна пам'ятка історії та архітектури (XVII – XVIII ст.) // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму. – Львів : ЛІЕТ, 2013. – С.211 – 222.

документальну згадку про монастир від 1570 р¹⁶². Натомість, візитатори монастиря у протоколі від 1764 р. зазначають, що у зв'язку із відсутністю фундаційних актів неможливо визначити часу утворення чернечої обителі та її фундаторів. При цьому було зауважено, що його витоки слід шукати ще в княжих часах¹⁶³. Однак документація періоду Галицько-Волинської держави не подає жодних натяків на існування чернечого осередку в околицях с. Лішня¹⁶⁴. Вважаємо, що за таких обставин науково прийнятливим може стати орієнтовна дата – 1650 р. – як час офіційного визнання польською владою Лішнянського монастиря. Адже до нашого часу збереглася облята (нотаріальна ресстрація) привілею Яна Казимира від 30.10.1650 р., вписана до Перемишльських гродських актів (1650 р.), про призначення о. Сильвестра Ленкевича ігуменом Лішнянського монастиря¹⁶⁵.

Незабаром 12.02.1652 р. польський король Ян Казимир повторно підтвердив новим привілеєм призначення на посаду ігумена Лішнянського монастиря о. Сильвестра Ленкевича із даруванням ґрунтів і прав вільної вирубки лісу та помолу в королівському млині. Наявність малих прибутків змусила короля дозволити збудувати на монастирській границі броварню (пивоварню), корчму, посадити виноградник. Передбачалося, що всі отримувані від них прибутки будуть використовуватися на потреби монастиря. Проте, очевидно, чернеча обитель існувала не так вже й довго і надалі розбудовувалася, розширюючи межі монастирського фільварку¹⁶⁶.

Надання наступного привілею від 02.07.1666 р. було пов'язане із смертю настоятеля о. Сильвестра Ленкевича та з призначенням ігуменом о. Сильвестра Тваровського. Відповідно до змісту привілею, описано межі монастирських землеволодінь, маєтностей та вольностей: рілля, ґрунти, доходи, вільний вируб дерева у Лішнянському і Медвежицькому лісах для опалення та на інші монастирські потреби, вільного помолу в Лішнянському млині без міри та черги, вільним пивоварінням та торгівлею напоїв, що привозились звідусіль на празник св. Іллі¹⁶⁷.

Наступний король Ян III Собеський (1674 – 1697 рр.) значно розширив монастирські маєтності шляхом надання привілею від 31.03.1681 р. на володіння ланом Раневицького повітства¹⁶⁸.

На прохання монастирської адміністрації Ян III від 06.07.1691 р. видав привілей про доповнення земельного фонду монастирського фільварку ґрунтами, які були означені топонімічними назвами «Міндина Поляна» та урочище «Погар» із навколишніми потоками та старими дворищами від старого села, які простягалися до чернечої загороди. У зв'язку із смертю настоятеля о. Сильвестра Тваровського польський король призначив ігуменом монастиря о. Митрофана Радзимінського. Під

---

¹⁶² Слободян В. Церкви України. Перемиська Єпархія. – Львів, 1998. – С.160.

¹⁶³ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.46. – Спр.1917. – Арк. 351.

¹⁶⁴ Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинської князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. – Львів, 2004. – 1284 с.

¹⁶⁵ ЦДІАЛ. – Ф.13. – Оп.1. – Спр.377. – Арк. 113 – 115.

¹⁶⁶ ЦДІАЛ. – Ф.13. – Оп.1. – Спр.380. – Арк. 165 – 167.

¹⁶⁷ ЦДІАЛ. – Ф.159. – Оп.9. – Спр.3595. – Арк. 1.

¹⁶⁸ ЦДІАЛ. – Ф.575. – Оп.1. – Спр.245. – Арк. 141 – 143.

управління нового ігумена, крім полів, ріллі, лугів, садів, городів, будинків, лісів, ставів із млином та корчмою і підданих із всіма їхніми повинностями, надавалися сіножатті в Хашці Псіна та урочище Погар із навколишніми потоками та старими дворищами. Ці землі не були записані в давніх інвентарях і не належали до королівського економічного обліку. Також було пожертвувано землю на передмісті Дрогобича із правом вільного солеваріння для потреб монастиря¹⁶⁹.

Таблиця 1

Реєстр привілеїв Лішнянського монастиря

Форма документа	Дата, місце надання, вписування	Анотація змісту
конфірмація	30.10.1650 р. Варшава	підтвердження листа Антонія Винницького, Перемишльського владики, польським королем Яном Казимиром про призначення побожного о. Сильвестра Ленкевича ігуменом Лішнянського монастиря
облята	1650 р. Перемишль	внесення конфірмацийного привілею до Перемишльських гродських актів
конфірмація	12.02.1652 р. Варшава	польський король Ян Казимир підтверджує призначення на посаду ігумена Лішнянського монастиря побожного о. Сильвестра Ленкевича із наданням привілею з описом ґрунтів та прав вільної вирубки лісу і помолу в млині
привілей	02.07.1666 р. Варшава	польський король Ян Казимир підтверджує призначення на посаду ігумена Лішнянського монастиря побожного Сильвестра Тваровського із наданням привілею з описом ґрунтів і прав вільної вирубки дерева для опалення у Лішнянському та Медвежанському лісах, вільним меленням зерна баз встановлення мірки та черги у Лішнянському млині, правом проведення ярмарку під час відпусту на празник св. пророка Іллі
облята	1668 Перемишль	внесення привілею до Перемишльських гродських актів
конфірмація	31.03.1681 р. Варшава	польський король Ян III підтверджує привілей Яна Казимира та надає півлану Раневицького попівства для Лішнянського монастиря
облята	1681 Перемишль	внесення привілею до Перемишльських гродських актів

¹⁶⁹ ЦДІАЛ. – Ф.575. – Оп.1. – Спр.245. – Арк. 135 – 136.

привілей	06.07.1691 р. Варшава	польський король Ян III надає ґрунти «Міндина Поляна» та урочище «Погар» із навколишніми потоками та старими дворищами від старого села, які простягалися до монастирської загороди
конфірмація	12.11.1740 р. Варшава	підтвердження прав та вольностей Лішнянського та Летнянського монастирів польським королем Августом III
облята	1740 р. Львів	внесення конфірмаційного привілею Августа III до Львівських гродських актів
облята	1765 р. Перемишль	внесення привілею польського короля Яна III до Перемишльських гродських актів

Таким чином, на кінець XVII ст. монастирський фільварок Лішнянського монастиря набрав чіткого окреслення. Завдяки королівським привілеям було створене економічне підґруття для функціонування обителі. Розглянуті нами привілеї, окрім економічної складової, містили в собі питання про регулювання адміністративного управління монастирем. Адже розглядувана нами обитель була розташована на ґрунтах, які входили до складу столових маєтків Самбірської економії. Відповідно на монастир поширювалося королівське право патронату та право подання. Оскільки, як засвідчують привілеї, королі не тільки надавали ґрунти для монастирського фільварку, але й затверджували настоятелів монастирів. Проте із утворенням Святопокровської провінції (1739 р.) та виходом унійних монастирів із юрисдикції місцевих єпископів польські королі, як і місцева шляхта, втратили право затверджувати настоятелів обителі, а натомість за ними збережено право коляторів – надання різних економічних прав і вольностей (право вирубу лісу, млинарства, корчмарства, солеваріння, надання ґрунтів, будівель тощо). Призначення ігуменів переходило до компетенцій провінційної управи (протоігумен та чотири консултори).

У середині XVIII ст. польським королям удалося повернути часткове право затверджувати кандидатів на архимандритів (Жовківської, Унівської, Овруцької, Канівської, Милецької архимандрій), рекомендованих київським унійним митрополитом.

Відповідно до вимог державного законодавства Речі Посполитої, кандидати в архимандрити мали бути шляхетського походження. Архимандрити володіли правом пожиттєво носити нагрудний хрест і перстень, а під час літургії жезл і митру, а натомість протоархимандрити не посідали таких привілеїв, оскільки їх посади були виборними.

Угода 1743 р., укладена між Чином та митрополитом, надала протоархимандритові право представляти кандидатів на посаду архимандрита. Юрисдикція протоархимандритів над архимандритами встановлена папою Венедиктом XIV. Відповідно до його декрету від 30 березня 1756 р., протоархимандрит отримував право проводити інтронізацію, візитацію та звільнення архимандритів, у випадку якщо вони не були єпископами. Відповідно архимандрити отримували активний і пасивний голос, могли брати участь у всіх капітулах, мали право обиратися на всі уряди у Василянському Чині. Однак проблемною

залишалася та обставина, що архимандритів затверджували польські королі і вони перебували на своїх урядах пожиттєво¹⁷⁰.

Так, наприклад, польський король Станіслав Понятовський 10 березня 1768 р. надав протоархимандриту Чину Іпатію Білинському привілей на неіснуючу Лаврівську архимандрію, оскільки діючі архимандрії не були вакантними, а титул архимандрита вважався пожиттєвим. Незважаючи на відсутність правових підстав, луцький владика Теодозій Рудницький 24 серпня 1768 р. в Жабчому провів процес інтронізації протоархимандрита Іпатія Білинського на посаду Лаврівського архимандрита. Це була не перша спроба утворити Лаврівську архимандрію, бо в 1730 р. претендентом на архимандрита був о. Петро Кос, а після смерті о. Іпатія Білинського – о. Никифор Шептицький, ЧСВВ. Однак місцеві василіани і уряд провінції рішуче виступили проти утворення Лаврівської архимандрії, адже це понесло би певні канонічні та матеріальні наслідки для Чину. Також через різні геополітичні зміни (перший поділ Речі Посполитої 1772 р.) справа була закрита і Лаврівський монастир так і не досягнув статусу архимандрії¹⁷¹.

Протоархимандрит Іпатій Білинський, який «de jure» був номінований та інтронізований архимандритом, так і не зміг посісти уряду неіснуючої архимандрії переважно через рішучий опір місцевого чернецтва та Провінційної Управи Святопокровської провінції. Згаданий факт свідчить про те, що не завжди розпорядження світських інституцій (привілей із королівської канцелярії) отримували підтримку в церковних органах управління, які керувалися власним внутрішнім законодавством. У цьому випадку Василіанський Чин послуговувався Конституціями та уставом, які були основними нормативними документами, що обмежували втручання світських патронів у життя чернечого згромадження.

Сеймові привілеї. До середини XVIII ст. василіани домоглися значного впливу в Унійній Церкві. У 60 – 70 рр. XVIII ст. сейм кілька разів підтверджував привілей, за яким усі вищі посади в Унійній Церкві могли займати лише представники Василіанського Чину. Це часто породжувало конфліктні ситуації між василіанами, єпископами та митрополитами¹⁷².

17 вересня 1780 р., коли Тороканська капітула поділила Чин на чотири провінції, міністри від імені польського короля Станіслава Августа оголосили капітулі свої пункти домагань. Перший пункт вимагав у головуючого капітули стежити, щоб Чин при ухваленні всіх постанов та Конституцій пам'ятав чим він має завдячувати королеві та Речі Посполитій. Наказувалося, щоб капітула не одразу відправляла свої Конституції до Риму на затвердження, а передусім представляла їх польському королеві та узгоджувала з ним основні положення.

---

¹⁷⁰ Патрило І. (ЧСВВ) Нарис історії Василіян (1743 – 1839) // Нарис історії Василіанського Чину Святого Йосафата // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том 48. – Рим: Видавництво ОО. Василіян, 1992. – С. 203.

¹⁷¹ Стецик Ю. Документи до життєпису ієромонаха Іпатія Білинського ЧСВВ (1704 – 1771 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: «Історія». – Тернопіль : ТНПУ, 2016. – Вип.2. – Ч.3. – С. 143.

¹⁷² Білик В. Урегулювання правового становища василіанських монастирів у Правобережній Україні наприкінці XVIII – у 30-х рр. XIX ст. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Число 23. – 2011. – С. 39.

На ці побажання Тороканська капітула (04.10.1780 р.) відповіла тим, що Чин спочатку подбає, щоб видрукувати нові Конституції, перед тим як їх відправити до Риму. Для перевірки вона мала потрапляти до особи, яку призначить король. Вони також просили, щоб надалі їм було дозволено пояснити королівському цензоріві ті пункти, які для нього будуть не зрозумілими¹⁷³.

Отже, польський король та сейм як світські колятори постійно шукали шляхи впливу на керівництво Василіанського Чину. Також намагалися взяти під свій контроль законодавчі акти василіанських капітул, домагаючись, щоб вони узгоджувалися із світським законодавством із релігійних питань Речі Посполитої.

3.1.2. Магнатські та шляхетські фундаційні акти

Монастирі, які засновувалися у приватних землеволодіннях отримували правоустановчі документи від власників землеволодінь. Цими документами слугували магнатські та шляхетські привілеї.

На відміну від королівських привілеїв, ці акти охоплювали значно ширше коло питань. Зокрема, вони не обмежувалися суто економічними показниками (розмір і вид землеволодінь, вольності на користування панським млином, лісом, ставком, звільнення від повинностей, натуральної ренти та грошового податку), а й охоплювали на початках питання щодо облаштування аскетичного укладу життя чернецтва.

Розглянемо цю проблему на прикладі фундації Уманського василіанського монастиря Покрови Пресвятої Богородиці, який належав до новітніх фундацій, оскільки заснований у 1765 р. За чисельністю своїх насельників поступався великим монастирям, у яких проживало від 20 до 40 ченців: Почаїв, Доброміль, Лаврів, Замостя, Львів (св. Юра). Натомість може бути зарахований до монастирів Святопокровської провінції ЧСВВ із середньою чисельністю насельників від 10 до 20 монахів: Замостя, Любар, Кам'янець, Мильчен, Сатанів, Шаргород, Загайці, Крехів, Щеплоти, Теробовля¹⁷⁴. У монастирі проживали в середньому від 12 до 16 ченців. Життя монастирської братії регламентувалося уставом, який був уніфікованим для всіх обителів, що увійшли до ЧСВВ (приєднався до Чину у 1767 р.). До уставу увійшли правила св. Василя Великого, укладені київським митрополитом Йосифом Рутським і Конституції ЧСВВ як постанови генеральних капітул. Відповідно до цього уставу, було визначено основні напрями діяльності монастирів, серед яких виділяється провадження навчальних закладів як для ченців, так і для світської молоді¹⁷⁵. Тому при фундації монастирів зверталася увага на заснування при обителях шкіл, на утримання яких передбачалося матеріальне забезпечення із фінансових джерел монастирського господарства. Фундація Потоцького про заснування монастиря репрезентує структурну побудову монастиря: кількість василіан-ченців не повинна перевищувати 14 осіб: 4

¹⁷³ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 259.

¹⁷⁴ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste : Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

¹⁷⁵ Патріло І. (ЧСВВ). Нарис історії Василіян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII (XIX). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1988. – С. 190.

місіонери, 4 або більше професорів, залежно від кількості учнів у колегіумі, вікарій, настоятель, духівники та проповідники, необхідні для священослужіння. Магнат Ф. Потоцький також подарував василіанам площу в Умані, на якій розташовувалися церква, школи і келії для мешканців монастиря, а також на передмісті фільварок, амбар, город. Окрім того, Фрацишком Салезі Потоцьким було передано василіанам двісті тисяч злотих, які розподілено було таким чином: сто тисяч використано на заснування і благоустрій монастиря, а решта коштів передані фундатору для подальшого приросту відсотків із капіталу. Пізніше ці капітали за правління останнього короля Речі Посполитої Станіслава Понятовського були використані для фінансової підтримки монастиря.

Під час опрацювання вхідної документації монастирської канцелярії Уманського василіанського осередку вдалося віднайти та опрацювати взаємне листування о. Іраклія Костецького із фундатором цієї обителі Ф. С. Потоцьким (надалі фундатор). Зокрема, листи, які відправлялися та надходили до монастиря, вписувалися до окремої книги. Відповідно маємо справу із копіями цих листів. Нам вдалося виявити тільки незначну кількість листів, які було зафіксовано в Уманській монастирській канцелярії: два листи-прохання о. Іраклія Костецького до фундатора (від 08.02.1766 р. та 23.04.1767 р.) та два листи-відповіді фундатора (від 19.10.1765 р. та лютий 1766 р.)¹⁷⁶. У них згадано і про інші листи, які не зафіксовані у чернечій канцелярській документації, які, очевидно, варто шукати у приватній документації магната.

Тож розглянемо детальніше основні питання, які обговорювалися у взаємному листуванні настоятеля із фундатором обителі: прохання для чернецтва, школи та господарства. Монахи, які прибули до Умані у кількості 8 осіб, відчували гостру потребу в: богослужбовій і проповідницькій літературі, книгах для співу, церковних ризах та інших церковних речах (як от, вино, світло), трапезній білизні, кухонному посуді та провіанті для харчування (зокрема потребу в рибі на період постів), годиннику для регламентації аскетичного укладу життя та богослужінь по годинах упродовж дня. На початках отці-місіонери проводили тільки невеличкі приватні місії, проповідуючи по найближчих костелах та церквах, оскільки не мали ані коней, ані воза та, щобільше, службової охорони для поїздки у віддалені місії. На прохання о. Іраклія фундатор надав відповідний транспорт та охорону і завдяки цьому місіонери під головуванням настоятеля проводили багатолюдні народні місії не тільки на Уманщині, але й на Смільщині та Чернігівщині. У відданій місіонерській праці василіан також підтримувала церковна ієрархія: київський унійний митрополит Феліціан Володкович (помер 1778 р. в Уманському монастирі) та його помічник львівський владика Лев Шептицький, які адресували свої листи підтримки та духовних настанов до о. Іраклія Костецького¹⁷⁷.

Особливу увагу настоятель приділяв розв'язанню невідкладних питань, які виникали у зв'язку із започаткуванням шкіл як для світської молоді, так і для чернецтва. Передусім назріла проблема переповненості шкіл студентами, які не мали помешкання. З цією метою Потоцький видав спочатку звернення до мешканців

¹⁷⁶ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji)

¹⁷⁷ Ibidem.

Умані щодо розбудови своїх помешкань для зведення квартир студентам і піклування про ремонт заболочених доріг, долучення до побудови мостів і підтримування їх в належному стані. Із зростанням кожного року чисельності студентів прийнято рішення про побудову нового великого шкільного будинку. Окремо розглядалося питання про створення безпеки для студентської молоді, яка могла зазнавати нападів від євреїв і козаків. Резолюцією фундатора охорона студентів прирівнювалася до того самого рівня, що й для панства¹⁷⁸.

Фундатор, засновуючи обитель, передбачав можливість провадження монастирського господарства, яке мало забезпечувати насельників харчами. Для цього Потоцький записав для Уманського монастиря села Гереженівку та Маньківку. Однак ці володіння не були чітко окреслені та відповідно василіани не могли ними користуватися. Зокрема, настоятель скаржився фундатору, що у с. Гереженівка недостатньо поля для організації фільварку, сіножаті використовують селяни із довколишніх сіл, місцеві ліси спустошуються та вивозяться, посіяно гречку та просо на орендованому селянському полі, орендатор корчми отримує значні прибутки від вирубки лісу, однак приміщення корчми, пивниці, шпихліра, льошу потребують перебудови. Для створення монастирського фільварку в Гереженівці виникла необхідність побудови господарських приміщень: шопи, стайні, обори тощо. Для розв'язання цього питання фундатор видав для свого комісара (економа) Барчиковського розпорядження про визначення монастирських землеволодінь у селах Гереженівка та Маньківка, річний прибуток із яких згодом становив п'ять тисяч злотих¹⁷⁹.

Таким чином, на прикладі Уманського монастиря, фундованого магнатом Ф. Потоцьким, бачимо особливу опіку та підтримку для різнобічної діяльності (пасторальна, місійна, освітня) василіанського чернецтва. Якщо у XVII ст. спостерігалися вагомні втручання світських фундаторів у внутрішній уклад монастирської спільноти (редагування монастирського уставу, призначення настоятелів іноді із середовища світських осіб), то у другій половині XVIII ст. було значно обмежено право патронату, а монастирський устав було уніфіковано.

3.1.3. Цісарські патенти

Після першого поділу Речі Посполитої (1772 р.) частина монастирів Святопокровської провінції потрапила до складу Австрійської імперії та у 1780 р. утворила нову чернечу адміністративну одиницю – Святоспаську (Галицьку) провінцію.

Відповідно на ці монастирі було поширене австрійське законодавство. Адже 1772 – 1780 рр. австрійські імператори розпочали перший етап реалізації релігійних реформ. Для цього періоду характерним є процес ліквідації малих чернечих осередків, які не мали достатніх матеріальних засобів для функціонування, а також не провадили активної харитивної, або ж освітньої праці для світського соціуму.

Для регуляції діяльності монастирів австрійська монархія приймала різнотипові патенти. Зокрема, вона потребувала конкретних і загальних відомостей

¹⁷⁸ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji)

¹⁷⁹ Ibidem.

про монастирські об'єкти для мілітарних цілей. Так, уже 14.08.1772 р. військове управління розіслало анкети для єпископів для збору детальної інформації про монастирі як чоловічі, так і жіночі. В анкеті запитували про вид і чисельність монастирів. Через рік пізніше від 02.10.1773 р. питання урядової анкети стосувалися бенефіціїв при монастирях, які провадили парафіяльне душпастирство¹⁸⁰. 09.04.1774 р. Львівське губерніальне управління доручило єпископові Атанасію Шептицькому, укласти детальний перелік монастирів на терені Перемишльської єпархії, із вказівкою монастирів, місійних будинків, монастирських парафій, імен, прізвищ і статі монастирської братії¹⁸¹.

На виконання доручення Атанасій Шептицький 10.05.1774 р. розіслав лист до ченців для збору відповідної інформації, в якій була зацікавлена світська влада.

Наступні губерніальні листи від 27.05.1777 р. та 27.03.1782 р. вимагали від єпископа подання подібної інформації. Тут йшлося в основному про перелік монастирів, які провадили парафії. Цей перелік мав містити також дані про стан маєтків, які посідав монастир, а також про наявні фундації на користь парафії. Губерніальне управління зазначало, що надання такої інформації необхідне для продовження монастирями парафіяльного душпастирства¹⁸².

Втручання держави у внутрішні справи чину не обмежувалися тільки адміністративно-організаційними питаннями. Непідвладними для світської влади були монастирські маєтки. Однак у монастирях шукався резерв для поповнення державних кас і цісарсько-королівського скарбу. Врешті надвірний декрет від 08.05.1775 р. оголосив про заборону монастирям сплачувати кошти до провінційної скарбниці, яка була за межами Австрійської імперії. У випадку ліквідації монастирів, їхні маєтності здавалися в оренду, а у випадку продажу подавалася інформація для потенційних власників у формі листа-повідомлення.

Монастирі укладали річні звіти про становище капіталів із переліком джерел доходів. Економічні обмеження, які набували різного характеру, призводили не тільки до збідніння монастирів, але також вагомо обмежували матеріальну самодостатність.

Валявський собор 1780 р., дотримуючись цісарського декрету, заборонив збирати пожертвування ченцям. Загалом урядовий декрет стосується усіх чернечих згромаджень незалежно від конфесії. Непослушних збирачів пожертв необхідно було покарати у циркулярному уряді¹⁸³.

До приходу австрійської влади основною формою забезпечення оплати для священників від церковних інституцій була здача в оренду маєтків. Для цього було видано державні накази від 23.03.1781 р., які забороняли монастирям, архимандріям

---

¹⁸⁰ Kołbuk W. Kościoły wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Struktury administracyjne. – Lublin : KUL, 1998. – S. 118.

¹⁸¹ APP. – ABGK. – Sygn.9625. «Патенти австрійських імператорів (1773 – 1802 рр.)». – S. 8.

¹⁸² APP. – ABGK. – Sygn.202. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1796 рр.)». – S.280 – 287 «Звіти про ченців василіанських монастирів Перемишльської єпархії (1783 р.)».

¹⁸³ Nabywaniec S. Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772 – 1795 // Premislia Christiana. – Przemysł, 1992/1993. – S. 228.

і релігійним спільнотам переказувати фундаційні суми, здавати в оренду церковні маєтки для світських власників, продавати коштовності¹⁸⁴.

Підлягало обмеженню або ж забороні вільне розпорядження монастирською власністю. Правові бар'єри перешкождали або ж блокували шляхи надходження матеріальних засобів на користь монастиря. Універсал Йосифа II від 29.12.1780 р. забороняв новикам здійснювати записи для монастирів, у яких реальна вартість перевищувала ставку, яка була визначена на 1500 флоринів¹⁸⁵.

Пізніше надвірний декрет від 18.02.1783 р. забороняв єпархіальному духовенству приймати та переносити до парафіяльних володінь або монастирських будь-які грошові суми без губернiального дозволу. Заборону обумовлено суровими покараннями¹⁸⁶. За вірогідністю поданої інформації до державної адміністрації, а також за виконанням декретів, універсалів і наказів мали слідувати церковні комісари.

Із 1783 р. управління монастирями було повернуте у юрисдикцію місцевих єпископів. Відповідно до наданих повноважень владики проводили ревізії чернечих осередків єпархій з метою визначення не тільки їхнього матеріально-фінансового становища, але й перевірки аскетичного життя монахів. Для збору інформації про особові характеристики насельників монастирів владики видавали розпорядження про укладення спеціальних звітів настоятелями обителей¹⁸⁷.

У розглядуваний період кількість монастирів постійно зменшувалася. Така тенденція була зумовлена релігійними реформами австрійських імператорів, спрямованими на ліквідацію тих монастирів, які не володіли достатніми матеріальними засобами для повноцінного функціонування. Відповідно до державних приписів, єпископи намагалися врятувати від ліквідації частину малих монастирів, шляхом їх приєднання до більших чернечих осередків. Таким шляхом відбулося утворення Дрогобицького монастиря. Відповідно до декрету від 31 грудня 1774 р., виданого австрійською імператрицею Марією Терезою, отримано дозвіл на заснування нового монастиря, до якого мали увійти маєтності ліквідованих трьох довколишніх обителей із Дерезич, Лішні та Летні¹⁸⁸.

За урядування австрійського імператора Йосифа II видано три найважливіші декрети, які регулювали життя монастирських спільнот. У 1782 р. видано перший декрет, яким скасовувалися всі права та привілеї чернечих згромаджень, які вони набули від польських королів і шляхти. Ченцям заборонялося підтримувати будь-які відносини із вищими настоятелями, які перебували за межами Австрійської імперії¹⁸⁹. Цим декретом повністю відокремлено Галицьку чернечу провінцію від головної управи Чину.

¹⁸⁴ Лакота Г. Зібрані історичні праці. – Перемишль : [Б.в.], 2003. – С. 173.

¹⁸⁵ Nabywaniec S. Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772 – 1795 // Premisla Christiana. – Przemysl : Przemyski Instytut Teologiczny, 1992/1993. – S. 229.

¹⁸⁶ APP. – ABGK. – Sygn.9625. «Патенти австрійських імператорів (1773 – 1802 pp.)». – S. 10.

¹⁸⁷ APP. – ABGK. – Sygn.222. «Wykaz zakonników i klasztorów Diocesis Premisliensis (1782 – 1784 rr.)». – S. 11 – 13, 15 – 21, 23 – 26, 29 – 31, 34 – 42, 99 – 104.

¹⁸⁸ Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII –XVIII ст.). – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 149.

¹⁸⁹ Коссаk М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого в Галиции и короткій поглядъ на монастыри и монашество руске, отъ заведеня на Руси вьры Христовои ажъ по нынѣшное время. – Львовъ : Типографія Института Ставропигiанского, 1867. – С. 326.

Незабаром у 1783 р. цей самий цісар видав другий декрет, яким наказував, щоб кожна єпархія утворила окремі монастирські провінції, щоб менші монастирі, які не провадять суспільної праці, були ліквідовані або приєднанні до більших обителей. Заборонено обирати настоятелями монастирів ченців, які були за межами Австрійської імперії, незважаючи навіть на те, що вони тривалий час у минулому проживали на цій території¹⁹⁰.

Третім декретом (07.12.1784 р.) згаданий австрійський імператор, наказував обирати протоігуменів на шість років, яких мали затверджувати єпископ та уряд. Провінційні капітули мали скликати раз у шість років. До участі у цих капітулах необхідно залучати тільки настоятелів монастирів Австрійської імперії. Ігумени мали обиратися чернечими спільнотами у кожному монастирі¹⁹¹.

Таким чином, від 1783 р. чернецтво Галицької Святоспаської провінції було повністю відокремлене від головної управи та Чину. Отже, представники із цієї провінції вже не змогли взяти участі у засіданнях двох наступних генеральних капітулах Чину (1788, 1802 рр.), оскільки австрійський уряд заборонив долучитися до цих загальних зібрань.

Підсумовуючи, зауважимо, що релігійні патенти австрійських імператорів видавалися у дусі освіченого абсолютизму, спрямованого на скорочення чисельності монастирів і чернецтва. Зокрема, запроваджувався віковий ценз щодо вступу юнака у монахи (із 24 років). На обителі покладалася обов'язок самотужки утримувати своїх насельників без будь-якої сторонньої допомоги. На монастирі накладалися військові контрибуції та податки, оскільки чернецтво звільнялося від військової служби. Діяльність монастиря не мала обмежуватися тільки духовною формацією молодого покоління, але чернецтво повинно було активно залучатися до освітніх і пасторальних потреб суспільства.

При порівнянні світського законодавства Речі Посполитої та релігійної політики «освіченого абсолютизму» Австрійської імперії помітний перехід від підтримки та заохочення рекрутантів у чернецтво до скорочення кількості монастирів і запровадження різних обмежень щодо вільного вступу юнаків у монашество.

3.2. Церковне законодавство

3.2.1. Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри

Папа Венедикт XIV (1740 – 1758 рр.), проводячи різні реформи, приділяв немало уваги чернечим чинам. Неодноразово був присутнім на виборах головних настоятелів чинів: францисканців, капуцинів, домініканців. Від затвердив устами нових чернечих згромаджень: пасіоністів, редемптористів та інших. Постійно зголошувався до участі у засіданнях, на яких мали розглядатися дисциплінарні справи чернецтва.

---

¹⁹⁰ Коссак М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого в Галиции и короткій погляд на монастыри и монашество руске, отъ заведеня на Руси вѣры Христовой ажъ по нынѣшное время. – Львовь: Типографія Института Ставропиганского, 1867. – С. 329.

¹⁹¹ Ваврик М. (ЧСВВ) До історії василіянських капітул у Галичині в XVIII – XIX ст. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1958. – С. 50 – 52.

Із проблемами Унійної Церкви папа Венедикт XIV ознайомився ще у 1722 р., будучи секретарем Конгрегації Собору. Зокрема, він отримав завдання переглянути акти Замойського собору (1720 р.). Адже у постановах цього собору розглядалося питання про об'єднання всіх монастирів новоз'єднаних епархій (Перемишльської, Львівської, Луцько-Острозької) в одну спільноту-конгрегацію. Уже на початку свого понтифікату він зіткнувся із справою об'єднання всіх василіанських монастирів на українських, білоруських і литовських землях в один Чин. Папа Венедикт XIV спричинився не тільки до об'єднання монастирів в один Чин, але й працював над упорядкуванням його законодавства¹⁹².

Апостольська столиця взяла Василіанський Чин під свою безпосередню опіку, позаяк тоді Чин представляв собою велике згромадження Східної Церкви. Зокрема, на момент об'єднання (1743 р.) Литовська провінція нараховувала 68 монастирів із 440 ченцями, а Руська – 122 монастирі із 700 ченцями. Відповідно Чин із такою чисельністю монастирів і ченців потребував належно впорядкованих правил та Конституцій¹⁹³.

Апостольська столиця доручила василіанським капітулам об'єданого Чину укласти Конституції Чину. Відповідно генеральні капітули, почавши від Дубнівської (1743 р.), взялися за укладення законів Чину, а папа Венедикт XIV і Конгрегація Поширення Віри їх пильно перевіряли та передавали наступним генеральним капітулам для внесення виправлень або доповнень.

Однак варто зауважити, що Капітульні Конституції вступали в дію одразу ж по капітульній ухвалі. Проте мали відправлятися до Риму для перегляду та затвердження. Відповідно Конгрегація Поширення Віри просила (19.05.1742 р.) варшавського нунція надіслати Конституції, що їх укладе василіанська генеральна капітула.

Перші Капітульні Конституції (із 21 пункту), укладені на Дубнівській капітулі (1743 р.), Конгрегація Поширення Віри детально вивчила (30.03.1744 р.) та на їхній основі папа Венедикт XIV (02.05.1744 р.) видав декрет «Inter plures». У цьому документі Папа надав об'єданому Чині офіційну назву (Руський Чин Святого Василя Великого), визначив кількість учасників генеральних капітул (по 40 з кожної провінції), виключив єпископів та архимандритів із списку учасників генеральних капітул, наказав ліквідувати малі монастирі в Руській провінції¹⁹⁴.

У 1751 р. папа Венедикт XIV видав буллу «Romanus Pontifex», дозволивши протоархимандритові на період урядування використовувати архимандричі відзнаки (митру, перстень, нагрудний хрест, жезл, небедренник), бажаючи піднести повагу та авторитет протоархимандрита в очах унійних архимандритів і православних ченців¹⁹⁵.

Папським бреве «Inclutum quidem» (12.04.1753 р.) Венедикт XIV відкликав розпорядження свого попередника Венедикта XIII від 1728 р., яким заборонялося

¹⁹² Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С.207 – 208.

¹⁹³ Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василіанського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – С. 31 – 32.

¹⁹⁴ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 88 – 100.

¹⁹⁵ Ibidem. – S. 126 – 129.

василіанам приймати або домагатися церковних посад без дозволу протоархимандрита та консулторів. Проте цим бреве Венедикт XIV не скасував четвертого обіту, який забороняв домагатися церковних посад. Він тільки повернув право надавати ці посади тим, кому вони раніше належали (королеві та ктиторам-патронам)¹⁹⁶.

Іншим декретом «Super familiam» (30.03.1756 р.) Венедикт XIV посилює владу протоархимандрита тим, що підпорядковує йому всіх архимандртів і після цього він дозволяє архимандритам брати участь у василіанських генеральних капітулах з активним та пасивним голосом¹⁹⁷.

Окрім папи Венедикта XIV, над удосконаленням василіанського законодавства досить наполегливо працювали різні радники Конгрегації Поширення Віри. Зокрема, кардинали П'єтро Караффа, Вінченцо Петра, Джузеппе Каstellі та інші. Від 1739 р. до 1775 р. по розгляду василіанських справ відбулося приблизно 10 великих партикулярних засідань. Префекти та секретарі Конгрегації Поширення Віри написали приблизно двісті листів до головної управи Василіанського Чину та до апостольського нунція¹⁹⁸.

На основі якого чернечого права, східного чи західного, папа Венедикт XIV та Конгрегація Поширення Віри розглядали питання василіанського законодавства? Відповідь на це питання віднаходимо у декреті «Inter plures» (1744 р.), де Папа виразно стверджує, що опирається на постанови Тридентського собору (1545 – 1563 рр.), оскільки Замойський собор (1720 р.) дотримувався його декретів. На цій же підставі Венедикт XIV вилучає Василіанський Чин з-під митрополичої юрисдикції та підпорядковує безпосередньо Апостольській столиці. З іншого боку, Папа вимагав, щоб звичаї, пости, обряди Східної Церкви були дбайливо збережені у Василіанському Чині. Також Папа наказував звільняти від активного та пасивного голосу того, хто порушував і хто дозволяв не дотримуватися звичаїв, церемоній, постів та обрядів Східної Церкви¹⁹⁹.

Законотворча праця генеральних капітул другої половини XVIII ст. була спрямована на те, щоб Василіанський Чин мав свій кодекс Конституцій, як інші Чини в Католицькій Церкві. Коли перші три капітули об'єднаного Чину (1743, 1747, 1751 рр.) уклали основні закони управління Чину (Капітульні Конституції), то Берестейська капітула (1759 р.) ухвалила конкретний план укладу одного кодексу Конституцій. Апостольська столиця вітала це рішення та неодноразово заохочувала василіан до законотворчої праці²⁰⁰.

Чин докладав багато зусиль, щоб той проект здійснити. Про такі заходи засвідчує проект, відомий під назвою Гошанських Конституцій, укладений у 1766 р. та виданий у 1772 р. як також оновлене доповнення Капітульних Конституцій від

---

¹⁹⁶ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 134 – 138.*

¹⁹⁷ *Ibidem.* – S. 161 – 164.

¹⁹⁸ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 210.*

¹⁹⁹ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 97.*

²⁰⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 215.*

1772 р., та два наступні проекти – 1) Тороканський (рукопис 1780 р.), 2) Кодекс Конституцій (друк 1791 р.). Проте через поділи Речі Посполитої та інші несприятливі обставини згадані проекти не були відіслані до Риму, відповідно вони не отримали затвердженнь Апостольського престолу²⁰¹.

1752 р. Конгрегація Поширення Віри на своєму партикулярному засіданні вивчила Конституції, затверджені Берестейською генеральною капітулою, та розглянула зауваження митрополита Флоріана Гребницького проти василіанських Капітульних Конституцій²⁰². Папа Венедикт XIV наказав єпископу Ю. Ласкарісу та секретареві Конгрегації Поширення Віри М. Леркарі зібрати всі зауваження митрополита та членів Конгрегації щодо незрозуміння постанов Берестейської генеральної капітули (1751 р.). Невдоволення митрополита Ф. Гребницького та інші запитання зведено до 22 коротких запитань, які розглянуто на цьому самому засіданні у присутності Папи²⁰³.

Проте Конгрегація Поширення Віри сама не розв'язала всіх проблем щодо роз'яснення постанов. Деякі питання, що стосувалися до призначення василіан на єпископства та архимандрії за дозволом головної управи Чину, члени Конгрегації Поширення Віри віддали на розгляд Папі, який відповів на них у бреве «Inclutum quidem S. Basilii M. Ordinem» (12.04.1753 р.)²⁰⁴. Цим документом Папа відмінив декрет свого попередника Венедикта XIII (16.12.1728 р.) про те, що василіани, які без згоди протоархимандрита та генеральних консулторів шукали для себе посад архимандритів, єпископів, архиепископів та інших, не можуть призначатися на такі посади²⁰⁵. Папа Венедикт XIV, відповідно до загальних церковних канонів, установлює, що протоархимандрит та генеральні консултори можуть представляти свого кандидата, а ті, кому належить право призначати на посади, наділяються свободою призначати кандидата або ж обирати собі іншого.

Папа назвав дві причини, чому відмінив декрети свого попередника: 1. Давно ті, що прагнули посісти певну посаду, випрошували її у митрополита, короля або ж фундатора, на той час вони випрошували ці посади у настоятелів Чину. 2. Ті, що володіють правом надавати посади (король, митрополит, фундатор), скаржаться на те, що їх право порушене та применшене. Наприкінці Венедикт XIV підкреслив, що запроваджене бреве аж ніяк не дає ченцям права змагатися за церковні посади²⁰⁶.

Протоархимандрит Іраклій Лісовський, отримавши папський декрет, попросив у Папи відповісти на два дискусійні питання: 1. Чи Папа звільняє із четвертого обіту тих ченців, які урочисто, під час складення обітів професа, зобов'язалися не старатися про єпископства та архимандрії? 2. Чи на майбутнє ченці

---

²⁰¹ Constitutiones examinandae et feligendae in futuris Capitulis Provincialibus, tum deniquae Generali Ordinis S. B. M. Patribus et Fratribus ejusdem Ordinis ad meliorem usum prius lecturis, et suum votum, quod in Domino cuiquam visum fuerit, propriis locis pro addendo vel minuendo quo, proposituris. Exhibitae. – Typis. S. R. M. Poczajoviae, 1772 Anno.

²⁰² Welykyj A. Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantes (1729 – 1869) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1957. – S. 223 – 253.*

²⁰³ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 233.*

²⁰⁴ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 134 – 138.*

²⁰⁵ *Ibidem.* – S. 58 – 59.

²⁰⁶ *Ibidem.* – S. 135.

мають скласти четвертий обіт: не старатися про отримання адміністративних посад?²⁰⁷

Конгрегація Поширення Віри відповіла протоархимандритові (25.08.1753 р.): 1) що Папа зовсім не має наміру звільнити василіан від четвертого обіту, а навпаки, його бажанням є, щоб ченці той обіт дбайливо зберігали; 2) ті, що у майбутньому складатимуть урочисті обіти професа, мають скласти четвертий обіт²⁰⁸.

Усі декрети та розпорядження Апостольської столиці оголошено для ченців на провінційних капітулах, які у 1755 р. відбулися під головуванням протоархимандрита І. Лісянського. На цих капітулах прочитано відповіді Папи на запитання протоархимандрита та головної управи²⁰⁹.

Головна управа Чину шукала відповіді в Римі на важливі питання, які не були визначені у Капітульних Конституціях. Пізніше ці постанови Конгрегації та папські декрети увійшли до василіанських Конституцій як закон. Деякі питання протоархимандрита були малозначними, і на них Конгрегація відповідала одразу та лаконічно. Наприклад, чи ченці повинні мати дозвіл, щоб виїхати поза межі своєї провінції? Конгрегація відповіла (21.04.1755 р.), що ті ченці, які виїжджають із Польського королівства чи Великого Князівства Литовського, повинні мати на те дозвіл від протоархимандрита²¹⁰. Проте траплялися дискусійні питання досить серйозного характеру, що стосувалися давніх традицій, привілеїв і прав, які необхідно було студіювати тривалий час (кілька місяців або ж роками). Одним із таких складних питань було визначення юрисдикції митрополита над архимандритами. Це питання розв'язав Папа у своєму декреті «Super familiarum» (30.03.1756 р.)²¹¹. Адже від самих початків оновлення Василіанського Чину було намагання підпорядкувати архимандритів та архимандрії під владу протоархимандрита. Свого часу цього домагався митрополит Й. Рутський, але фундатори і королі чинили цьому супротив, а наступні митрополити значно збільшили кількість привілеїв для архимандрій.

На Дубнівській капітулі (1743 р.) архимандрити вимагали для себе пасивного голосу при виборі протоархимандрита. Учасники цієї капітули були готові пристати до цієї пропозиції, але за умови, що всі архимандрити перейдуть у юрисдикцію протоархимандрита. Проте цієї умови архимандрити не прийняли, і відповідно розгляд питання передано Апостольському престолу у формі запитання: чи в майбутньому архимандрити можуть бути обраними головними настоятелями (протоархимандритами), чи ні?²¹². Проте Венедикт XIV не розв'язав цього питання у

²⁰⁷ Welykyj A. *Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601 – 1760)* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae: PP. Basiliani, 1979. – S. 235 – 236.*

²⁰⁸ *Ibidem. – S. 277 – 278.*

²⁰⁹ Підручний П. (ЧСВВ) *Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018)* // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 235.*

²¹⁰ Welykyj A. *Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantia (1710 – 1765)* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 83.*

²¹¹ Welykyj A. *Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953)* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 161 – 164.*

²¹² ЦДІАЛ. – Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.976. «Протокол Дубнівської генеральної капітули 1743 р.» (копія, 1937 р.). – Арк. 12.

декреті «Inter plures» (1744 р.), оскільки потрібно було визначити, хто має юрисдикцію над архимандритами – митрополит чи протоархимандрит.

1749 р. протоархимандрит Іпатій Білинський вислав матеріал до папи Венедикта XIV, в якому описав погане становище архимандрій, залежних від митрополита та єпископів. У ньому звинувачує єпископів у тому, що вони привласнюють собі всі прибутки із великою шкодою для чернечої дисципліни, які не дають можливості протоігуменам та протоархимандритам візитувати свої архимандрії. Відповідно протоархимандрит просить Венедикта XIV дозволу на проведення розмови із ктиторами, власниками архимандрій, у справі повернення звичайних настоятелів по тих монастирях, де, без дозволу влади, встановлено архимандрії²¹³.

Венедикт XIV, хоч і був прихильником того, щоб не дозволити єпископам утримувати архимандрії, однак розумів, що всі непорозуміння в цій справі та відсутність дисципліни виникають від того, що митрополити приписували собі повну юрисдикцію над архимандритами, але жодного порядку в них не запроваджували. Відповідно Папа висловив побажання, щоб найперше з'ясувати контроверсійне питання, від кого залежні архимандрити: від митрополита чи від протоархимандрита²¹⁴.

Із того часу обидві сторони (Чин та митрополит) почали збирати документи в справі юрисдикції митрополита над архимандритами. Так завний «римський процес» розпочався 1754 р. Митрополит і протоархимандрит подавали численні аргументи, щоб довести свою юрисдикцію над архимандритами²¹⁵. На основі цих документів Папа проголосив декрет «Super familiam» (30.03.1756 р.), яким розв'язав це суперечливе питання так:

1. Архимандрити Чину є безпосередньо залежні від юрисдикції правлячого протоархимандрита. За митрополитом зберігалось право призначати архимандритів (*institutio*), а протоархимандриту належало провести процедуру введення на посаду (*instalatio*).

2. У майбутньому архимандрити матимуть активний і пасивний голос у генеральних і провінційних капітулах.

3. Протоархимандрит Чину може візитувати архимандритів та архимандрії. Під час проведення візитації він має право припинити повноваження архимандрита, якщо цього вимагатиме майнове становище монастиря. Проте право звільнити архимандрита із посади зберігалось за митрополитом як делегатом Апостольського престолу.

4. Якщо протоархимандрит бажав би усунути чи покарати когось із архимандритів не в час канонічної візитації, то має розпочати проти нього процес спільно із генеральними консульторами та відправити зібраний матеріал до митрополита як до делегата Апостольського престолу.

---

²¹³ Welykyj A. *Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1955. – S. 225.*

²¹⁴ *Ibidem.* – S. 226.

²¹⁵ Підручний П. (ЧСВВ) *Історичний нарис законодавства Василянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018)* // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 237.*

5. Усім ченцям, які вважалися б покривджені протоархимандритом, дозволено звертатися до митрополита як до апостольського делегата, зберігаючи однак авторитет Апостольської Нунціатури та престолу.

Окрім цього, у декреті зауважено, що єпископи, які потребували б допомоги ченців в обслуговуванні парафій, повинні звернутися в цій справі до протоархимандрита та одержати на це його згоду²¹⁶.

Ці розпорядження не було легко запровадити в життя. Одразу ж виникли практичні непорозуміння. Протоархимандрит Лісянський запитував Конгрегацію Поширення Віри (27.12.1756 р.): чи можна переміщувати архимандритів з однієї архимандрії до іншої? Якщо так, то чи протоархимандрит має право це робити? Які є тексти присяги архимандритів під час інсталяції? Конгрегація 24.05.1757 р. подала відповідь на ці запитання²¹⁷.

Упродовж 60 – 70-их років XVIII ст. Конгрегація Поширення Віри видала декрети про скликання генеральних капітул, розглядала їх Конституції, пропонуючи вносити певні поправки і уточнення, розглядала дискусійні питання та подавала узгоджені положення Конституцій на затвердження Папі Римському.

Таким чином, у розглядуваний період василіанське законодавство перебувало під ретельним контролем Конгрегації Поширення Віри та Папи Римського, оскільки на Василянський Чин поширювалося папське право. У другій половині XVIII ст. римські архиєреї проводили реформування католицьких чернечих згромаджень і під ці модернізаційні заходи потрапило й василіанське чернецтво. Модернізація була спрямована на поліпшення матеріального забезпечення монастирів шляхом скорочення їхньої чисельності, а натомість – збільшення кількості насельників обителів. Апостольський престіл завжди був відкритий на пошук компромісних рішень щодо визначення фіксованої кількості іноків по монастирях провінції. Протоігумени розглядуваної провінції пропонували різні проекти щодо реформування монастирів, які отримували підтримку, однак обмежувалися певним терміном (до 10 років) щодо збереження дрібних і малозаселених монастирів. Ці пропозиції розглядаємо у Розділі IV (4.4. *Реформування монастирів 1744 – 1772 pp.*).

3.2.2. Монастирський устав

Кіновіяльне життя, на відміну від пустельницького, потребувало правового регулювання, яке окреслювало простір функціонування кожної монастирської спільноти.

Вагомий вплив на формування східного чернецтва мали правила св. Василя Великого, які також згадуються під назвою «Великий Аскетикон». У їхню основу було покладено два його твори «Обширні правила» (розкривають 55 головних

---

²¹⁶ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 161 – 164.

²¹⁷ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 83.

принципів монашого життя) та «Коротші правила» (охоплюють 313 казуїстичних питань і відповідей)²¹⁸.

На початку XVII ст. київський унійний митрополит Йосиф Рутський пристосував приписи св. Василя Великого до потреб новоутвореного Василіанського Чину, уклавши «Спільні правила» і «Партикулярні правила» для чоловічих монастирів. Ці правила і були покладені в основу створення уніфікованого уставу для всіх василіанських монастирів для новоутвореної Святотроїцької провінції, а у XVIII ст. поширилися на обителі Святопокровської провінції. Запровадження уніфікованого уставу зменшувало вплив світських фундаторів на визначення внутрішнього укладу чернечих спільнот²¹⁹.

Правила подавали основні та загальні норми аскетичного життя (мета чернечого життя, засоби до її досягнення, обіти, чесноти, спільне життя тощо). Їх називали Регулами або Правилами святого Василя Великого, хоч, як вважають дослідники василіанського законодавства, це насправді були спільні правила, укладені київським унійним митрополитом Йосифом Велямином Рутським. Цих правил дотримувалися як литовська, так і руська провінції ще перед об'єднанням в один Чин. Вони появились друком дещо у зміненій редакції у 1751 р. під назвою «Summariusz reguł sw. Ojca naszego Bazylego Wielkiego»²²⁰.

Спільні правила є збіркою фундаментальних і загальних норм оновленої василіанської спільноти. Вони здебільшого укладені на підставі творів св. Василя Великого, а тільки в деяких місцях запозичені із єзуїтських Конституцій та спільних правил. У них митрополит Й. Рутський визначає мету оновленого Василіанського Чину та вказує шляхи їх досягнення (убогість, чистота, послух і спільне життя). Вони лаконічні й мають, переважно, аскетичний характер. До них увійшли основні, короткі, аскетичні норми чернечої спільноти, яких не можна було ніколи змінювати, навіть у другорядних питаннях, без вагомої на те причини. Жодна василіанська капітула не бралася реформувати чи вдосконалювати спільні правила.

1759 – 1766 рр. о. Валеріян Подвешинський уклав рукопис «*Regulae Monasticae seu Constitutionem Josephi Rutski*», який мав вагомий вплив на монаші правила другої половини XVIII ст. У цьому рукописі автор часто робить поклики на давні правила й Конституції митрополита Й. Рутського²²¹.

Також у XVIII ст. набувають поширення друковані тексти спільних правил, укладених ще Й. Рутським: «*Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótcie zebrane, Suprasl, 1717*»²²². Згодом цю збірку було перевидано у Почаївській василіанській друкарні (1740 р.)²²³.

Спільні правила Рутського увійшли повністю до згаданих василіанських правил, виданих у Почаєві 1751 р. під назвою «*Summariusz Reguł Świętego Ojca*

²¹⁸ Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів : Видавництво УКУ, 2017. – С. 125.

²¹⁹ Підручний П., П'єтничко Б. Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіан «Місіонер», 2017. – С. 29 – 30.

²²⁰ Summariusz reguł Świętego Ojca Naszego Bazylego Wielkiego z reguł obszerniejszych i krótszych, z konstytucji mniskich i nauk jego zakonnych wkrótcie zebrany. – Poczajów, 1751.

²²¹ ЛННБ ВР. – Ф.3.»Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.367. «Конституції генеральних капітул ЧСВВ (XVII – XVIII ст.)».

²²² Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótcie zebrane. – Suprasl, 1717.

²²³ Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótcie zebrane. – Poczajów, 1740.

Naszego Bazylego Wielkiego, z Reguł Obszerniejszych y Krotszych, wydrukowany, cum permissu superiorum, w typografii J. K. Mości Poczajowskiej, WW. OO. Bazylianów, Roku Pańskiego 1751»²²⁴.

Україновний переклад спільних правил запровадив до наукового обігу о. Порфи́рій Підручний, підготувавши до видання спеціальну збірку актів генеральних капітул 1617 – 1636 рр²²⁵. Цей дослідник, вивчаючи василіанське законодавство провів порівняльний аналіз редакцій за різні роки, а також уклав детальний реєстр рукописів і друків спільних правил, які збереглися до нашого часу²²⁶.

При укладенні спільних правил Й. Рутський опирався не тільки на твори св. Васи́ля Великого, але й на правила Товариства Ісусового, постанови Триденського собору та папські декрети. У цей час різні монаші чини проводили обнови, а Римські Папи подавали в цьому напрямі загальні норми. Зокрема, у 1601 р. папа Климентій VIII написав декрет, в якому подано 42 приписи, що стосувалися монашої реформи по всіх чинах. Й. Рутський в укладі спільних правил не виходить поза рамки загальних приписів цього папського декрету, а особливо у тих питаннях, що стосуються убогості, чистоти, послуху та клявзури. Зауважимо, що цей декрет Папи Климента VIII надруковано в 1751 р. вкінці василіанських правил²²⁷.

Проте митрополит Йосиф Рутський вніс і особисту працю до укладення спільних правил. Він всюди шукав того, що йому було потрібне для створення такого чернецтва, якого в ті часи потребувала Київська Унійна Церква. Значення спільних правил не тільки в тому, що вони давали духовний напрям василіанському оновленому чернецтву впродовж двох століть, але ще й у тому, що вони представляють правдиву перлину василіанської аскези.

Партикулярні правила визначали обов'язки кожного урядника в Чині, починаючи від протоархимандрита, а завершуючи фіртянином. Ці правила також були запозичені в отців Єзуїтського ордену. Генеральні капітули посідали право вносити до цих правил поправки, доповнення, зміни та уточнення.

Збереглася збірка партикулярних правил («Regulae Particulares singulorum officiorum») як копія із XVIII ст. невідомого переписувача. Правила кожного урядовця в Чині позначені арабськими числами посередині сторінки. У цьому джерелі подано правила для двадцятьох урядовців: протоархимандрита, генеральних консульторів, протоігумена, ігумена, вікарія, проповідника, духівника, магістра новиків, священників, еклезіярха, заступника еклезіярха (захристиянина), бібліотекаря, економа (прокуратора), кухаря, трапезника, комірника, фіртянина.

У цій рукописній збірці не збереглися через неспокійні часи інші правила. Зокрема, серед поданого списку урядників відсутні описи обов'язків секретаря Чину,

---

²²⁴ Summariusz Reguł Swietego Oycy Naszego Bazylego Wielkiego, z Reguł Obszerniejszych y Krotszych, wydrukowany, cum permissu superiorum, w typografii J. K. Mości Poczajowskiej, WW. OO. Bazylianów, Roku Pańskiego 1751.

²²⁵ Підручний П., П'єтнчко Б. Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіян «Місіонер», 2017. – С. 391 – 410.

²²⁶ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 76 – 80.

²²⁷ Там само. – С. 74.

нотаря капітули, сповідників, ректора, префекта, професорів шкіл і правил доброї поведінки.

Партикулярні правила цього римського рукопису були оприлюднені в 1956 р. отцями Т. Галущинським і А. Великим у збірці документів митрополита Й. Рутського²²⁸, а в наш час перевидані із україномовним перекладом П. Підручним²²⁹.

Деякі партикулярні правила були проголошені ще на першій генеральній капітулі (1617 р.). У постановах цієї капітули було визначено, над якими партикулярними правилами потрібно працювати: треба ще скласти правила, які мають розглянути генеральні капітули, правила митрополитові, єпископам, протоархимандритам, консульторам, фіртянинові, трапезнику, шкільним професорам, кухареві²³⁰.

Таким чином, можна зробити висновок, що більшість партикулярних правил була проголошена на перших генеральних капітулах. Зокрема, на другій капітулі (1621 р.) було проголошено доповнення до партикулярних правил²³¹.

Митрополит Йосиф Рутський при укладенні партикулярних правил мав великі труднощі, оскільки, з одного боку, не хотів відходити від уставу св. Василя, а з іншого – не знаходить у його творах жодних означень про деякі актуальні монастирські обов'язки. Відповідно Й. Рутський звертається до правил Товариства Ісусового. З них вибирає те, що, на його думку, корисне, придатне, можливе до реалізації. Однак потрібно зазначити, що немало правил є оригінальним укладом митрополита Рутського, адже він ніколи не копіює без осмислення єзуїтські правила. Він їх модифікує якщо не за змістом, то стилістично, подаючи в скороченій або ж зрозумілій формі.

Який вплив мали партикулярні правила на монаше життя і на подальше законотворення? Із різних капітульних актів помітно, що ці правила зберігалися по великих монастирях. У так званих «Перевіренних і упорядкованих Конституціях» (*Constitutiones Recognitae*) від 1686 р. правило 25-те нагадувало: «...пильно зберігати всі статuti, що відносяться до всіх спільно (спільні правила) і до кожного зокрема, як до урядовців, так і до підданих ...»²³².

Проте досить дивним виглядає те, що коли в 1686 р. відіслано спільні правила й інші Конституції до Риму для підтвердження, то партикулярних правил між ними не було. Окрім цього, їх ні разу не видано друком. Два пізніші друковані проекти василіанських Конституцій (видані друком у 1772 та 1791 рр.) досить мало узгоджувалися з партикулярними правилами. Причина невідома, але можна зробити припущення, що така ситуація була зумовлена надмірним впливом єзуїтських правил у тих самих партикулярних правилах.

---

²²⁸ Welykyj A. *Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantes* (1729 – 1869) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1957. – S. 92.*

²²⁹ Підручний П., П'єтнотко Б. *Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіян «Місіонер», 2017. – С. 411 – 462.*

²³⁰ Там само. – С. 30.

²³¹ Там само. – С. 115.

²³² Підручний П., П'єтнотко Б. *Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіян «Місіонер», 2017. – С. 495.*

На думку о. Порфирія Підручного (ЧСВВ), дослідника василіанського законодавства, у 1717 р. вперше появилися друком «Спільні (загальні) правила» митрополита Веляміна Рутського, які були основою аскетичного життя василіанського чернецтва. Видав їх о. Дмитро Занькевич, генеральний секретар Чину, у додатку до своєї книги «Cedr Mistyczny». Автор намагався укласти своєрідний підручник василіанської аскези. У цьому творі подано цитати із Святого Писання та східних і західних Отців Церкви. Подаючи висловлювання багатьох святих, він подає різні поради, як стати досконалим монахом. Також Занькевичеві приписують укладення збірки життєписів василіанського чернецтва «Катафальк чернечий» кінця XVII – початку XVIII ст.²³³.

Коли на Дубнівській генеральній капітулі (1743 р.) литовські та руські василіани приступили до об'єднання в один Чин святого Василя Великого, то вони вже були між собою об'єднані тими самими уставами, які уклали раніше київський митрополит Йосиф Рутський, та назвав їх «Спільними Правилами святого Василя Великого».

Литовські василіани дотримувалися цих правил від реформи Рутського (1617 р.) та видали їх друком у 1717 р., а руські прийняли їх на Львівській капітулі (1739 р.) та також видали друком 1740 р.²³⁴.

Очевидно, що устав (правила) св. Василя Великого (укладений митрополитом Рутським) мав авторитет незмінного джерела, оскільки на Дубнівській капітулі (1743 р.) не порушувалося питання про його перевірку, зміну чи пристосування до нових обставин.

Польськомовне видання вийшло друком у Почаївській василіанській друкарні у 1751 р.²³⁵. Про те, що ці правила залишалися незмінними, підтверджують конституційні постанови трьох Берестейських генеральних капітул (1747, 1751, 1759 рр.): «...доручається зберігати Конституції нашого Чину, перекладені з латинської мови на польську, які треба щомісяця читати по всіх монастирях у рефектарі, перед зібраною спільнотою ...»²³⁶. Берестейська генеральна капітула 1772 р., укладаючи формуляр протоколу канонічної візитації, доручає протоігуменові, щоб запитував кожного ченця, чи цих правил дотримуються у монастирі. Із цього часу протоігумени у своїх циркулярних листах (обіжниках) наказують читати ці правила, а на щорічних канонічних візитаціях перевіряти, чи ченці впроваджують їх у аскетичне життя²³⁷.

У збірці правил (1751 р.), при порівнянні із Спільними Правилами митрополита Й. Рутського (1617 р.), о. Порфирій Підручний віднаходить приблизно 35 % нового законодавчого матеріалу. Майже все, що в них нове, взято із творів

²³³ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 78.

²³⁴ Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótcie zebrane. – Poczajów, 1740.

²³⁵ Summariusz reguł Świętego Ojca Naszego Bazylego Wielkiego z reguł obszerniejszych i krótszych, z konstytucji mniskich i nauk jego zakonnych wkrótcie zebrany. – Poczajów, 1751.

²³⁶ ЛІННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.367. «Конституції генеральних капітул ЧСВВ (XVII – XVIII ст.)».

²³⁷ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772 – 1775 рр.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2016. – Вип. 38. – С. 15 – 28.

св. Василя Великого, дослівно або ж перефразовано. Подекуди, між цитатами св. Василя Великого подаються тоточасні традиції²³⁸.

Із нових частин заслуговує на увагу вісімнадцятий розділ під назвою «Молитва і канонічні моління», де, до того ж, говориться про те, що ченці після складення обітів професа мають промовляти повне церковне правило: Північну, Утреню, Часи, Вечірню, Повечір'я. Також вперше згадується про правила хорової молитви. Митрополит Йосиф Рутський у Спільних Правилах непрямо згадує про хорову молитву, очевидно тому, що це вважалося чимось samozрозумілим, відповідно до церковних приписів.

Хоча у збірці правил подано розділи «Настоятель» та «Вікарій», однак у них наведено матеріал духовного характеру, який не має нічого спільного із Партикулярними Правилами, укладеними митрополитом В. Рутським. У збірці правил 1751 р. відсутні Капітульні Конституції²³⁹.

Порфирій Підручний не зміг зробити порівняння збірників правил за 1717 та 1740 рр., оскільки останнє видання Святопокровської провінції не було доступним для дослідника. Натомість Антоній Петрушевич вважав, що устави 1740 р. були тими самими, які видано у Супраслі 1717 р. Інший дослідник Василіанського Чину Микола Петров подає загальні відомості про те, що бачив два примірники цих уставів (у бібліотеці Почаївської Лаври та Волинської семінарії), зауваживши, що вони містили в собі розділи про мету чернечого життя та засоби до тієї мети: убогість, чистота, послух і спільне життя. Збірка правил 1751 р. є краще опрацьована, аніж устави 1717 р., а також має цілком інший поділ та приблизно 35 % нового законодавчого матеріалу: подає пояснення до творів св. Василя Великого²⁴⁰.

Устави 1717 р. (Спільні Правила митрополита В. Рутського) мають п'ять непронумерованих заголовків, а збірка 1751 р. поділена на 33 розділи. Вони, переважно, коротенькі та всередині не мають жодної нумерації правил. На перший погляд виглядає, що це цілком новий устав 1751 р, але після уважного вивчення дослідниками виходить, що п'ять частин із попередніх уставів (1717, 1740 рр.) поділено на різні розділи. Тобто, попередні устави помітно роздроблено, так що потрібно прикласти зусилля, щоб їх відшукати у збірці правил 1751 р.²⁴¹

Таким чином, упродовж другої половини XVIII ст. укладалося кілька редакцій правил святого Василя Великого, які охоплювали спільні та партикулярні правила. Якщо спільні правила залишалися сталими протягом тривалого часу, оскільки базувалися на вченню св. Василя Великого, то партикулярні правила зазнавали постійних змін і доповнень. У сукупності ці два різновиди правил і складали типовий монастирський устав для василіанських монастирів Святопокровської провінції. Запровадження уніфікованого уставу зменшувало вплив

²³⁸ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 78.

²³⁹ Summariusz Reguł Świętego Ojca Naszego Bazylego Wielkiego, z Reguł Obszerniejszych y Krotszych, wydrukowany, cum permissu superiorum, w typografii J. K. Mości Poczajowskiej, WW. OO. Bazylianów, Roku Pańskiego 1751.

²⁴⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 78.

²⁴¹ Там само. – С. 64.

світських фундаторів на впорядкування внутрішнього укладу аскетичних спільнот і значно дисциплінувало чернецтво.

3.2.3. Конституції генеральних капітул

Капітульні Конституції прийняті на першій капітулі в 1617 р. Проте не меншу роль в історії Чину відіграли наступні капітули, які від 1624 р. на основі декрету папської Конгрегації Поширення Віри отримали законодавчу владу. Цей декрет у 1631 р. підтвердив папа Урбан VIII, дозволивши василіанам збиратися на генеральні капітули кожних чотири роки для укладення Конституцій та статутів, які не суперечили б церковним канонам, соборовим декретам та апостольським Конституціям. Також право затверджувати правила та Конституції надавалося Папі Римському. Щоб монаша карність не зволікалася, Капітульні Конституції мали зобов'язувати монахів до їх виконання одразу по прийнятті. Таким чином, капітули отримали не тільки схвалення, але й законодавчу та судову владу. На цих капітулах чернецтво могло укладати нові Конституції і, відповідно до потреб, скасовувати попередні, а також призначати покарання за порушення та зловживання. Капітульні постанови, які називали Конституціями, ставали правосильними й нормували життя Чину.

Хоча перша капітула (1617 р.) постановила, що собори монашества повинні відбуватися щочотири роки, то конкретні історичні обставини не раз вносили корективи. Ще за життя митрополита Йосифа Рутського цієї постанови, прийнятої на першій капітулі, не дотримувалися. Ці факти можна пояснити тим, що капітули скликалися не тільки для обговорення дисциплінарних питань чи виборів протоархимандрита й генеральних консулторів, але і для розгляду термінових справ. В історії Василіянського Чину іноді бували такі періоди, коли монахи змушені були збиратися на капітули щороку, а іноді й по два рази на рік²⁴².

Правила, які приймалися на капітулах, отримали назву Конституції. У них регламентувався устрій, форма управління оновленої василіанської спільноти (централізація монастирів під проводом протоархимандрита, протоігумена, проведення капітул).

Новгородська генеральна капітула (1686 р.) перевірила та упорядкувала первісні Капітульні Конституції 1617 р., і з того часу вони почали називатися «Розпізнаними (перевіреними) Конституціями» (*Constitutiones Recognitae*)²⁴³.

Досліджуючи василіанське законодавство, отець Порфирій Підручний зробив висновки, що при укладенні Капітульних Конституцій митрополит Йосиф Рутський орієнтувався на західне чернече законодавство, особливо на правила Товариства Ісусового. Сам спосіб відбування генеральних капітул, термінологія та різні приписи монастирського порядку запозичені від отців єзуїтів. Так, наприклад, на початках протоархимандрита обирали на довічний термін, як і генерала отців єзуїтів. Він мав чотирьох консулторів (одного завжди при собі), як і провінціала отців єзуїтів. Настоятелів призначали на чотири роки. У кожному монастирі часто відбувалися домашні наради (консульти). Також і те, що в Капітульних Конституціях

²⁴² Підручний П., П'єтничко Б. Василіянські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіян «Місіонер», 2017. – С. 15 – 16.

²⁴³ Там само. – С. 487.

розглядаються питання домового порядку, а в багатьох місцях згадуються єзуїтські Конституції та звичаї: щорічна віднова обітів, сповідь перед призначеним сповідником, у визначенім часі читання до трапези, спосіб відбування рекреації тощо. Проте слід зауважити, що після Тридентського собору та численних папських декретів щодо реформи чернечого життя майже по всіх католицьких чинах були запроваджені подібні практики чи директиви²⁴⁴.

Митрополит Йосиф Рутський укладав правила для василіанського чернецтва відповідно до конкретних потреб Унійної Церкви, орієнтуючись на законодавство католицьких чинів, особливо отців єзуїтів. З іншого боку, прагнув зберегти східний обряд, здобутки, практики та традиції східного чернецтва, які намагається віднайти у творах св. Василя Великого та інших богословів Східної Церкви. У результаті цього відбулася синтеза західного та східного чернечого законодавства із додатком особистого й оригінального вкладу митрополита Й. Рутського.

На думку отця Порфирія Підручного, важко провести розмежування між східними та західними елементами у василіанському чернецтві. Багато церковних і чернечих правил та практик, що їх Католицька Церква прийняла в перших віках християнства від Східної Церкви, із плином часу занепали на Сході та почали вважатися цілком латинськими²⁴⁵.

Під час своїх студій Йосиф Рутський зблизька бачив західні латинські чини, зорганізовані та зреформовані після Тридентського собору, та спостерігав, яку важливу роль вони відігравали в житті Церкви. Тому й не дивно, що Йосиф Рутський у спільних і партикулярних правилах і в Капітульних Конституціях багато речей, які вважав за потрібні, приймав із єзуїтського законодавства. Водночас намагався зберегти східну духовність: зреформовані монахи обов'язково мають залишатися при східному обряді і традиціях, усі традиційні східні аскетичні практики залишалися без змін, при укладенні правил не відступав від навчання св. Василя Великого. Це вдалося Рутському здійснити, певною мірою, в так званих спільних правилах, які стали аскетичною основою оновленого василіанського чернецтва. Проте у партикулярних правилах йому не вдалося цього досягнути. Залучав давні руські монастирські устава, яких було небагато і вони, здебільшого, були досить короткими.

Упродовж 1617 – 1743 рр. основою чернечого законодавства були Спільні та Партикулярні Правила та Капітульні Конституції, які були укладені митрополитом Йосифом Рутським, які періодично перечитувалися та доповнювалися після його смерті на наступних генеральних капітулах.

Зокрема, генеральна Новгородська капітула в 1686 р. переглянула Спільні Правила митрополита Рутського, упорядкувала Капітульні Конституції та уклала угоду Чину із митрополитом. Усі ці правила та угода із митрополитом були відправлені до Риму для затвердження. Відповідно до цієї угоди, протоархимандрит отримував право скликати капітули, порадившись із митрополитом про час і місце проведення. Проте запрошення на капітулу для єпископів повинні мати підпис та

---

²⁴⁴ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 90.

²⁴⁵ Там само. – С. 93 – 96.

печатку як митрополита, так і протоархимандрита. Із 1686 р. до 1743 р. кожен капітулу скликали разом митрополит і протоархимандрит²⁴⁶.

До 1743 р. василіанські капітули відбувалися зазвичай у багатших і більших монастирях. У них брали участь митрополит разом із єпископами, протоархимандрит разом із консульторами й секретарем, архимандрити, настоятелі монастирів і вибрані делегати. Усі згадані особи були зобов'язані прибути на капітулу. Тих, що без важливої причини не прибули, суворо карали: звільнення із посади, призначення грошових штрафів.

Капітули скликалися не тільки для виборів протоархимандрита та управи, але й для обговорення різних справ Чину, або ж всієї Унійної Церкви. До 1686 р. питання для обговорення представляв митрополит, який іноді водночас обирався протоархимандритом, уже із готовими рішеннями. Проте у більшості випадків різні монастирі присилали свої пропозиції та побажання. Після Новгородської капітули (1686 р.) порядок проведення капітул набрав усталеного вигляду: 1. Обговорення та вирішення різних пропозицій, зібраних на початку капітули. 2. Вибір протоархимандрита та управи²⁴⁷.

Розпочинаючи дослідження василіанських капітул, М. Войнар обмежився визначенням тільки юридичних засад їхньої діяльності²⁴⁸. Значно більше вдалося досягнути П. Підручному, який розглянув історичні засади функціонування капітул, звертаючись до їхніх основних постанов²⁴⁹. Ми ж намагаємося з'ясувати як капітули впливали на регламентацію чернечого життя і як на практиці реалізовувалися та діяли їхні постанови.

Конституції визначали устрій об'єднаного Чину, тобто основні норми управління Чину, провінцій та домів. Вони були досить лаконічними, без жодного систематичного укладу та пояснювали: що, як, коли і де відбуваються генеральні та провінційні капітули, хто бере в них участь, як відбуваються вибори протоархимандрита та головної управи тощо. Їх називали Капітульними Конституціями, оскільки укладали на генеральних капітулах, які відбувалися до 1751 р., кожних чотири роки, а опісля – кожних вісім. Іноді їх називали Загальними Конституціями (*Constitutiones Generales*), оскільки вони містили основні закони чернечого правління. Упорядкування цих Конституцій перебувало під постійним контролем Апостольського престолу.

Об'єднаний Василіанський Чин без заперечень прийняв Спільні правила київського унійного митрополита Йосифа Рутського як основу чернечого життя, а генеральні капітули, починаючи від 1747 р., прийняли постанову, щоб ці правила регулярно читалися для ченців перед спільною трапезою та належно виконувалися.

Проте процес укладення Капітульних Конституцій був досить повільним і трудомістким, оскільки Чин складався із двох провінцій, які до 1743 р. мали цілком відмінний спосіб ведення чернечого життя. Відповідно Капітульні Конституції були

---

²⁴⁶ Підручний П., П'єтнчко Б. Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів : Видавництво Отців Василіан«Місіонер», 2017. – С. 487.

²⁴⁷ Там само. – С. 488.

²⁴⁸ Wojnar M. (OSBM) *De capitulis Basilianorum* // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – 221 s.

²⁴⁹ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – 392 с.

своєрідною домовленістю між обома провінціями про спосіб управління цілим Чином: однакова чисельність урядників із кожної провінції при головній управі, почерговий вибір протоархимандрита із різних провінцій, однакова кількість учасників на генеральних капітулах тощо²⁵⁰.

Статті Капітульних Конституцій нагромаджувалися поступово: 1743 р. – 21, 1751 р. – 25, 1759 р. – 34, 1772 р. – 61 постанова. Станом на 1772 р. вони досягнули свого юридичного завершення та надалі заплановано укладення кодексу василіанських Конституцій. Для цього їх видано латинською та польською мовами²⁵¹. Поділи Речі Посполитої та обмеження церковної свободи у Російській та Австрійській імперіях не були сприятливими для подальшого розвитку чернечого законодавства.

Дубнівська генеральна 1743 р. розпочала нову добу в історії василіанського чернецтва. На ній всі руські та литовські монастирі об'єдналися в один Чин, обрали одного протоархимандрита, уклали угоду із митрополитом, ухвалили Капітульні Конституції, які редагували та доповнювали наступні генеральні капітули та Апостольський престіл. У цьому параграфі розглянемо Капітульні Конституції, оскільки інші питання подано в інших параграфах та розділах цієї праці.

На 13-ій сесії Дубнівської генеральної капітули (1743 р.) укладено Загальні Конституції Чину (21 стаття), які були досить коротенькими та не складені за певним логічним порядком. Однак у них було накреслено основні правила василіанського управління. Управа цілого Чину переходила до рук протоархимандрита, якого обирали не генеральній капітулі таємним голосуванням із звичайних ченців на чотири роки (до 1751 р.) поперемінно (раз з однією провінцією, раз з другою). Він, у порозумінні з митрополитом, скликав генеральні капітули на пограниччі обох провінцій (поблизу Берестя Литовського та Білої Підляської, також поперемінно), на пропозицію протоігумена, він затверджував настоятелів для головних монастирів; коли протоархимандрит з Литовської провінції, то резидує в Тороканах, а як з Руської, то – у Почаєві²⁵².

Протоархимандритові допомагали керувати Чином чотири генеральних консультори (по два з кожної провінції) та два секретарі (по одному із кожної провінції); генеральних секретарів і консульторів обирали на чотири роки (до 1751 р.), а не довічно, як це було прийнято до цього часу. У найважливіших питаннях протоархимандрит був зобов'язаний звертатися за порадою до генеральних консульторів. У Римі справи Чину мав полагоджувати генеральний прокуратор. Він не мав права нічого розпочинати, доки не отримає письмового дозволу від

²⁵⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 214.

²⁵¹ Constitutiones examinandae et feligendae in futuris Capitulis Provincialibus, tum deniquae Generali Ordinis S. B. M. Patribus et Fratribus ejusdem Ordinis ad meliorem usum prius lecturis, et suum votum, quod in Domino cuiquam visum fuerit, propriis locis pro addendo vel minuendo quo, proposituris. Exhibitae. – Typis. S. R. M. Poczajoviae, 1772 Anno; Codex constitutionum Ordinis Sancti Basillii Magni ex sancitis antiquiorum capitulorum Congregationis Ruthenorum et decretorum Sanctae Sedis collectarum, ad textum Regulae S. Patris nostri ex actus et conformatus. – Poczajoviae, 1791.

²⁵² Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 223.

протоархимандрита, який, своєю чергою, мав порадитися із генеральним консультором або провінційною управою²⁵³.

Для кожної провінції встановлювалася власна управа: протоігумен, чотири консультори, один секретар. Вибори провінційної управи мали відбуватися кожних чотири роки на провінційних капітулах. Провінційну капітулу скликав і на ній головував протоархимандрит або ж його делегат. До складу провінційних капітул входили ті самі ченці, що мали право брати участь у генеральній капітулі. Головним обов'язком протоігумена було піклуватися про збереження чернечої дисципліни по монастирях. Тому протоігумен щороку мав візитувати всі монастирі своєї провінції, писати звіти з візитацій та пересилати їх протоархимандритові, а на генеральній капітулі – подати загальний звіт про свої візитації. Окрім цього, протоігумен, за згодою своїх консулторів, наділявся правом призначати настоятелів до менших монастирів, а до головних – представляти протоархимандритові кандидатів для підтвердження. Тими монастирями, в яких є архимандрії, управляли довічні архимандрити, а звичайними – ігумени, призначені на чотири роки²⁵⁴.

При прийнятті нових Конституцій враховувалося попереднє василіанське законодавство із тією тільки відмінністю, що обов'язок візитації монастирів і дрібної адміністрації переходив до протоігуменів. Із попередніх Капітульних Конституцій без змін увійшла постанова про щорічну віднову чернечих обітів у свято св. Василя Великого, а попереднє моління за померлих ченців змінено таким чином, що ієромонахи тієї провінції, в якій помер чернець, мають відслужити по три Богослужіння, а брати мають промовляти інші молитви та вислухати три літургії. Ієромонахи іншої провінції мають відправляти за померлого по одному Богослужінню²⁵⁵.

Ці Загальні Конституції перебували у стані постійного розвитку. Їх виправляли та доповнювали наступні генеральні капітули, папа Венедикт XIV та Конгрегація Поширення Віри.

До Конституцій Дубнівської генеральної капітули (1743 р.) папа Венедикт XIV запровадив деякі зміни. У присязі протоархимандрит, яку складав одразу ж після виборів, зобов'язувався до послуху Конституціям та декретам Апостольського престолу²⁵⁶.

У шостій статті Конституцій було сказано, що візитації монастирів мали проводити тільки протоігумени, а не протоархимандрит: навіть, коли при візитації протоігумена виникнуть певні непорозуміння, то протоархимандрит не може проводити візитації сам, але має доручати цей обов'язок котромусь із генеральних консулторів, секретарів або ж комусь іншому. Папі це правило не сподобалося, бо воно «применшує гідність протоархимандрита», тому він замінив його такими

---

²⁵³ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 223.

²⁵⁴ ЛННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1246/1 – 2/. «Матеріали генеральної капітули ЧСВВ у Дубні (1743 р)». – Арк. 1 – 5.

²⁵⁵ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 224.

²⁵⁶ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 96 – 97.

словами: «коли виникне потреба, протоархимандрит візитуватиме сам або через іншого»²⁵⁷.

Дев'ятнадцята стаття Конституцій про учасників генеральної капітули не була чітко сформульована, тому Папа вирішив, що на майбутнє участь у генеральних капітулах братимуть 40 ченців із кожної провінції, окрім митрополита, протоархимандрита, членів генеральної та провінційних управ²⁵⁸.

Таким чином, Папа виключив із списку учасників генеральних капітул єпископів та архимандритів. Справу виготовлення списку учасників на наступну генеральну капітулу Венедикт XIV доручив єпископові Ю. Ласкарісові та генеральній і провінційним управам Чину. Декрет «Inter plures» заклав основу для подальшого розвитку василіанського законодавства. Усе, що в цьому декреті згадано, увійшло до Капітульних Конституцій та до проектів кодексу Конституцій.

Перша Берестейська генеральна капітула (1747 р.) пристосувала Конституції 1743 р. до вимог декрету «Inter plures» та внесла незначні уточнення та поправки. Відповідно до правила почерговості, управління Чиним протоархимандритом обрано представника із Руської провінції: о. Іпатія Білинського, колишнього протоігумена Святопокровської провінції. Після цього під головуванням протоархимандрита відбулися провінційні капітули для виборів протоігуменів і провінційних управ²⁵⁹.

Виправлені Берестейською капітулою Конституції та акти відправлено до Риму, але Конгрегація Поширення Віри не брала їх до розгляду, очевидно тому, що до них не запроваджено жодних новел, а можливо і тому, що в той час вона пильно розглядала суперечку між Руською та Литовською провінціями щодо приналежності десяти спірних монастирів. У 1750 р. на основі зібраного матеріалу Венедикт XIV визнав за Литовською провінцією право посідати ці монастирі та наказав дотримуватися згоди у цій справі. Папське рішення проголошено на Другій Берестейській капітулі (1751 р.), проте Руська провінція, час від часу, висловлювала із приводу цього рішення своє невдоволення²⁶⁰.

Друга Берестейська генеральна капітула (1751 р.) уклала деякі нові статті Конституцій. Зокрема, термін урядування архимандрита змінено із чотирьох та вісім років. Проте провінційна капітула надалі мала відбуватися кожних чотири роки, і стільки ж років триватиме урядування протоігумена та провінційних урядників. Провінційна капітула збиратиметься один раз під час самої генеральної капітули та другий раз поза нею. Чисельність урядників головної управи скорочено до двох генеральних консулторів і двох секретарів (по одному із кожної провінції), які також мають вирішальний голос на консультах (нарадах управи). Генеральні консултори та секретарі мають проживати по монастирях своєї провінції та, мають право ними управляти, адже в більшості випадків ці обителі мали знаходитися поблизу протоархимандричої резиденції, оскільки зобов'язані часто прибувати на генеральні консульти. Для римського прокуратора укладено текст присяги,

---

²⁵⁷ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 98.

²⁵⁸ *Ibidem.* – S. 98.

²⁵⁹ ЦДІАЛ. – Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції Св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.58. «Матеріали василіанських капітул (1744 – 1804 рр.)». – Арк. 12.

²⁶⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 230.

відповідно до якого він зобов'язувався нічого не робити, тайно чи явно, без дозволу протоархимандрита і генеральної курії та зберігати цілим і непорушним прокураторський архів, складаючи до нього добросовісно всі документи свого урядування. Також видано розпорядження, щоб дбайливо зберігати та щомісяця читати у рефектарі Спільні Правила тощо.

Протоархимандритом обрано о. Іраклія Лісянського (1751 – 1759 рр.) з Литовської провінції. Під час цієї капітули під його головуванням відбулися провінційні капітули, на яких обрано протоігуменів та консулторів провінційних управ²⁶¹.

Третя Берестейська генеральна капітула (1759 р.) зібралася під головуванням митрополитичого делегата єпископа Филипа Володковича. У ній взяли участь архимандрити, відповідно до папського декрету «Super familiam». Протоархимандритом вдруге обрано о. Іпатія Білинського (1747 – 1751 та 1759 – 1771 рр.) із Руської провінції.

Берестейська капітула уважно розглянула численні папські та конгрегаційні розпорядження та пристосувала до них Капітульні Конституції. Помітними змінами у Конституціях були такі положення: архимандритів заново введено у законодавство Чину. На цій капітулі наказано описати всі речі та гроші, якими володіють архимандрити, оскільки їхній маєток переходить на той монастир, у якому помруть, а не на родину, як було раніше (29 правило Конституції). У 30-тій статті згадується постанова Замойського собору не використовувати шовкового одягу. У Конституціях запропоновано багато пунктів, як, наприклад, про обсяг повноважень протоархимандрита, протоігуменів і генеральних консулторів тощо. Запропоновано, щоб брати-помічники склали при завершенні новіціату обіт не бажати, ані не старатися про жодні священницькі чини (правило 32). Однак Конгрегація не дозволила скласти такий обіт²⁶².

В історії василіанського законодавства згадана капітула 1759 р. найбільш відома тим, що на ній вирішено упорядкувати та редагувати всі василіанські закони в один кодекс Конституцій. У 28-му правилі Капітульної Конституції наказано зберігати та щомісяця читати правила, видані 1751 р. Також прийнято рішення упорядкувати та редагувати всі Конституції Чину в один корпус, додаючи те, що буде необхідно. Учасникам капітули потрібно призначити 12 членів, по 6 з кожної провінції, у наступному складі: один архимандрит, один генеральний консултор, один провінційний консултор та три ченці. Усіх членів цієї комісії потрібно було обрати на згаданій капітулі. Вони, за рік до проведення провінційних капітул (01.06.1762 р.) мають зібратися до Дерманського монастиря, де спільно узгодять текст та завершать свою працю. Надалі, у 1763 р., вони мають представити свій проект провінційним капітулам по своїх провінціях. Після того як провінційні капітули його затвердять, мають заново з'їхатися до Дерманського монастиря в останній рік перед генеральною капітулою (02.06.1766 р.). Коли всі ці заходи будуть

---

²⁶¹ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 231 – 232.

²⁶² Там само. – С. 239.

проведені, тоді генеральна капітула (1767 р.) розгляне укладений проект кодексу Конституцій та відправить його на затвердження до Апостольського престолу²⁶³.

На підставі рішення капітули (1759 р.) протоархимандрит І. Білінський 08.04.1762 р. розіслав листи-запрошення 12-ом членам комісії, що були призначені до укладення кодексу Конституцій. Він наказував їм, щоб усі зібралися 01.06.1762 р. до Дерманського монастиря та виконали постанову капітули. Проте це розпорядження не сподобалося митрополиту Ф. Володковичові, який заборонив скликати комісію до Дерманського монастиря, над яким мав право патронату. В такій ситуації протоархимандрит змушений був відправити членам комісії повідомлення про відміну зібрання. Натомість змушений був очікувати на затвердження Римом актів і постанов Берестейської генеральної капітули (1759 р.)²⁶⁴.

Конгрегація Поширення Віри не могла приступити до затвердження Конституцій Берестейської генеральної капітули, оскільки Ф. Володкович, що головував на цьому зібранні, довго зволікав із висланням звіту про її діяльність. Тільки через рік (18.11.1760 р.) відправив до Конгрегації Поширення Віри досить негативний звіт. Після проведення розслідування з'ясувалося, що зауваження митрополита були неправдивими та перебільшеними. Відповідно Конституції Другої Берестейської генеральної капітули (1759 р.) були затвердженні Конгрегацією 11.07.1763 р., коли на її загальному засіданні кардинал Галі прочитав їх італійський переклад, а члени цього засідання видали апробаційний декрет Конституцій, яким змінили деякі пункти: наказували, щоби голосування на генеральних капітулах проводилося таємно, а не публічно, як було до цього часу; щоби до присяги новообраного протоархимандрита додати зобов'язання виконувати декрет Венедикта XIV «*Super familiam*»; схвалили 32 правило, щоб брати-помічники не старалися про жоден ступінь священничого сану, але не дозволили, щоб вони до того зобов'язувалися окремим обітом. У цьому декреті говорилося, що василіанські Конституції будуть затверджені Апостольським престолом тоді, коли комісія 12-ох членів укладе їх в один корпус, а генеральна капітула, перевіривши, схвалить і передасть Апостольському престолу на затвердження²⁶⁵.

На початку 1766 р. протоархимандрит І. Білінський прохав префекта Конгрегації Поширення Віри, кардинала Кастеллі, щоб дозволив формаційній комісії з'їхатися до Гоцанського монастиря, а не до Дерманського, оскільки ця обитель підходила для виконання такої праці. Кардинал Кастеллі дозволив (02.02.1766 р.) і комісія з'їхалася до Гощі, де працювали від 1 червня до 21 липня 1766 р. Результат їхньої праці – це перший проект Конституцій, який отримав назву «Гоцанські Конституції». Цей проект появився друком 1772 р. латинською мовою під назвою «*Constitutiones examinandae et seligendae in futuris ...*»²⁶⁶.

²⁶³ Підручний П. (ЧСВВ) Историчний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 239.

²⁶⁴ Там само. – С. 241.

²⁶⁵ Там само. – С. 240 – 242.

²⁶⁶ *Constitutiones examinandae et feligendae in futuris Capitulis Provincialibus, tum deniquae Generali Ordinis S. B. M. Patribus et Fratribus ejusdem Ordinis ad meliorem usum prius lecturis, et suum votum, quod in Domino cuiquam visum fuerit, propriis locis pro addendo vel minuendo quo, proposituris. Exhibitae. – Typis. S. R. M. Poczajoviae, 1772 Anno.*

Відповідно до Капітульних Конституцій, генеральна капітула мала відбутися у вересні 1767 р., але через різні політичні заворушення (Барська Конфедерація, Коліївщина), які випереджували перший поділ Речі Посполитої, відкладалося її скликання. У 1768 р. не було й думки про чернече зібрання, оскільки на українських землях лютувала Гайдамаччина, яка зумовила «Уманську різню», під час якої загинули кілька василіан і багато учнів уманської василіанської школи²⁶⁷.

У 1769 р. нунцій А. Дуріні (1764 – 1772 рр.) дозволив василіанам зібрати генеральну капітулу та коли ченці з'їхалися до Берестя, в останню хвилину нунцій був змушений відмінити зібрання із причини зловживань владики Лева Шептицького. Останній, будучи адміністратором митрополії, приписував собі право головування на генеральній капітулі, оскільки випросив собі у короля Станіслава Понятовського (1764 – 1795 рр.) дозвіл делегувати когось на своє місце, бо сам не відважувався їхати на засідання. Нунцій, не бажаючи конфліктувати із королем та митрополитом Володковичем, відкликав проведення капітули на пізніше, не визначаючи дати її зібрання²⁶⁸.

Починаючи із 1770 р., провінційні управи писали до Конгрегації Поширення Віри, прохаючи, щоб скликати генеральну капітулу, оскільки довге зволікання приносить Чиніві велику шкоду. Деякі настоятелі, вважаючи, що не скоро доведеться їм здавати звіт із своєї адміністрації, занедбують свої обов'язки. Інші, втомлені настоятельством, зрікаються, хоч не можуть цього робити поза генеральною капітулою. Деякі ченці не хочуть слухати протоігумена, оскільки вважають, що він уже завершив термін свого мандату урядування²⁶⁹. На ці листи Конгрегація Поширення Віри відповідала, що справу скликання генеральної капітули залишено на розгляд варшавського нунція. Коли він не скликає капітули, то це означає, що політичний стан у країні не дає змоги цього зробити²⁷⁰.

19 квітня 1771 р. помер протоархимандрит Іпатій Білінський, а управу Чину прийняв протоконсультор о. Яким Спендовський. Із цього часу збільшилися прохання про скликання генеральної капітули.

На кінець 28 вересня 1771 р. Конгрегація Поширення Віри видала нунцієві А. Дуріні розпорядження скликати капітулу, а головуючим призначити котрогось із єпископів, якого б сприйняли як королівський двір, так і василіани, але не митрополита Феліціана Володковича та його помічника владику Лева Шептицького²⁷¹.

4 грудня 1771 р. нунцій Дуріні скликав генеральну капітулу до Берестя (13.02.1772 р.). Посідаючи повноваження від Апостольського престолу, призначив головою капітули луцького владику Сильвестра Рудницького. У своєму листі нунцій

²⁶⁷ ЛННБ ВР. – Ф.45. «Дідушицькі. Збірка рукописів бібліотеки». – Оп.1. – Спр.168. «Срочинський Коринлій (ЧСВВ). Уманська різня 1768 р.».

²⁶⁸ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1766–1780) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae: PP. Basiliani, 1955. – S.6.*

²⁶⁹ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S.17 – 18.*

²⁷⁰ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantis // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae: PP. Basiliani, 1955. – S.163.*

²⁷¹ *Ibidem.* – S.169.

зазначив, що цим актом делегування єпископа Рудницького не скасовуються жодні митрополичі права чи привілеї головувати на василіанських капітулах²⁷².

На цій самій генеральній капітулі протоархимандритом обрано о. Порфирія Скарбека-Важинського, який був поважним чоловіком через свій рід, чесноти, приналежність до Католицької Церкви та зберігання чернечих Конституцій²⁷³.

Відповідно до декрету Конгрегації Поширення Віри (11.07.1763 р.) генеральна капітула мала розглянути проект Гошанських Конституцій, упорядкований формаційною комісією²⁷⁴. Однак зібрані ієромонахи вважали, що вони не можуть приступити до розгляду такої важливої справи із таких причин: 1) незручності зимової пори; 2) постійне пересування військ; 3) відсутність найнеобхідніших речей (провіанту для себе, слуг та коней); 4) проект Конституцій, упорядкований у Гощі, не розглянутий провінційними капітулами, як було прийнято на генеральній капітулі 1759 р.²⁷⁵. Відповідно учасники Берестейської капітули 1772 р. видали розпорядження: протоігуменам, які будуть обрані на цій генеральній капітулі, доручається під час першого року урядування розіслати по всіх монастирях своєї провінції Гошанські Конституції, правильно переписані або видані друком із такою назвою «*Constitutiones examinandae et seligendae in futuris ...*». Коли вони прибудуть до спільнот, усі повинні їх читати та над ними роздумувати. Якщо хтось вважатиме, що треба щось змінити або ж додати, то нехай подасть свої зауваження та побажання делегатам на наступні провінційні капітули, які матимуть більше можливостей їх розглянути та виправити. Завершений проект Конституцій треба буде остаточно розглянути на генеральній капітулі, що відбудеться через вісім років (1780 р.). На завершальному етапі їх необхідно відправити до Конгрегації Поширення Віри для затвердження²⁷⁶.

Хоча ієромонахи Берестейської капітули 1772 р. не мали можливості взятися за перегляд проекту Гошанських Конституцій, проте приблизно три тижні упорядковували Капітульні Конституції, пристосовуючи їх до нових декретів Апостольського престолу. Чисельність цих Конституцій на цій капітулі зростає до 61 правила. Між ними було багато нових. Зокрема, капітула виправила Гошанський формуляр документа канонічної візитації протоігуменів (правило 19 Конституції). Протоігуменам наказано дбати про теологічні, філософські та інші студії в Чині, а також про школи для світських студентів. На протоігуменів накладено обов'язок подбати, щоб у провінції були студії моральної теології народною мовою для тих, що не знають латинської мови, а є призначені до хору, щоб таким чином ці ченці стали здатними прийняти свячення (правило 52 Конституції). Назначено економа провінційної каси в особі секретаря провінції (правило 40 Конституції). Суворо наказано архимандритам, настоятелям і професорам брати участь у спільному хорі.

²⁷² Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 250.

²⁷³ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantis // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae : PP. Basiliani, 1955. – S.57.*

²⁷⁴ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantis // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S.189 – 190.*

²⁷⁵ ЦДІАЛ. – Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції Св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.58. «Матеріали василіанських капітул (1744 – 1804 рр.)». – Арк. 36.

²⁷⁶ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 251.

По монастирях, де проживало більше восьми ченців, мали декламуватися такі частини церковного правила: Північна, Утрення, Часи, Вечірня і Повечір'я (правило 54 Конституції). Настоятелям нагадували, щоб приходили до спільної трапези (правило 55 Конституції) та щоб без архітектора і дозволу протоігумена не бралися до великого будівництва (правило 57 Конституції). Таких дрібних постанов було значно більше. Досить часто до Капітульних Конституцій потрапляли тільки ті, що вже віддавна практикувалися серед василіанських спільнот: наприклад, підтверджено давню Конституцію, щоб усі монахи, включаючи настоятелів, щороку проходили восьмиденні реколекції (правило 44 Конституції), визначили текст щорічної віднови обітів (правило 48 Конституції)²⁷⁷.

Зауважимо, що для кращого опрацювання та поширення Капітульних Конституцій мали вагомий вплив Гоцанські Конституції (1766 р.). Деякі правила цих Конституцій увійшли до Капітульних, наприклад, текст канонічної візитації протоігумена (виправлений).

Щоб полегшити поширення Капітульних Конституцій по монастирях, Святопокровська провінція видала їх друком у 1772 р латинською та польською мовами²⁷⁸.

Кожна провінція мала ще й свої окремі постанови, які зобов'язували до виконання монахів тільки окремо взятої провінції (руської чи литовської). Ці окремі постанови приймалися на провінційних капітулах, які пристосовували загальні Капітульні Конституції до потреб окремого адміністративно-територіального утворення (провінції).

1775 р. префект кардинал Каstellі доповів на загальному засіданні Конгрегації Поширення Віри про акти та Конституції Берестейської генеральної капітули (1772 р.). Усі незрозумілі питання було сформульовано у 22 позиції. Дві перші позиції були основними, бо в них розглядалося питання: чи підтверджувати акти Берестейської капітули та нею перевірені і доповнені Конституції? Члени цього засідання подали таку відповідь: нехай настоятелі Чину наполягають на детальному виконанні декрету Конгрегації від 11.07.1763 р., що його в іншій формі повторила остання капітула на 4-ій сесії, а згодом клопотатиме про папське підтвердження²⁷⁹. Тобто, василіанам наказано передусім розглянути проект кодексу Конституцій, укладений в Гощі, на провінційних капітулах, а у подальшому опрацювати всі пропозиції на генеральній капітулі й тоді відправити кодекс Конституцій для затвердження Апостольським престолом.

Чіткіше схвалення Конгрегація Поширення Віри видала 1780 р., коли розглядала постанови Тороканської капітули (1780 р.). У декреті від 27.11.1780 р. Конгрегація доручила василіанам, щоб неперушно зберігали Конституції, що були

²⁷⁷ ЦДІАЛ. – Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції Св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.58. «Матеріали василіанських капітул (1744 – 1804 pp.)». – Арк. 36 – 40.

²⁷⁸ Constitutiones examinandae et feligendae in futuris Capitulis Provincialibus, tum deniquae Generali Ordinis S. B. M. Patribus et Fratibus ejusdem Ordinis ad meliorem usum prius lecturis, et suum votum, quod in Domino cuiquam visum fuerit, propriis locis pro addendo vel minuendo quo, proposituris. Exhibitae. – Typis. S. R. M. Poczajoviae, 1772 Anno.; Wykład Ustawów kapituły ostatniey Brzeskiej w roku 1772 w miesiacu lutym odprawionej, wiernie z łacińskiego na polski język przewiedzionych. – Poczajów, 1772.

²⁷⁹ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1765 – 1780) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae: PP. Basiliani, 1955. – S. 71.

прийняті 1772 р. на Берестейській генеральній капітулі, відповідно до декрету цієї Конгрегації від 10.07.1775 р.²⁸⁰.

Капітульні Конституції 1772 р., затверджені Апостольським престолом, були правосильні до 1804 р. Протоігумени під час проведення візитацій перевіряли, чи ченці їх зберігають. Розгляд усіх чернечих справ відбувався на підставі цих самих Конституцій. Адже на них покликався протоархимандрит Атанасій Фальковський (1801 р.), щоб доказати свій правовий вибір перед російським урядом. Навіть після 1804 р., коли царська Росія назавжди скасувала генеральні капітули та заборонила обирати протоархимандритів. Проте василіанський Чин із цими Конституціями, наскільки це було можливо, продовжував діяти аж до цілковитої ліквідації (1839 р.) на теренах Російської імперії²⁸¹.

Конгрегація Поширення Віри дозволила скликати чергову генеральну капітулу до Торокан, а не в Бересті чи в Білій, як приписували Капітульні Конституції. Відповідно до цих Конституцій, капітула мала розпочатися 1 вересня 1780 р., але її перенесено на місяць швидше, щоб не відбувалася одночасно із варшавським сеймом²⁸².

Основним завданням Тороканської капітули було остаточне упорядкування кодексу Конституцій, але немалою проблемою був також поділ Чину на нові провінції. Зокрема, останнє питання розглядаємо в іншому розділі праці. Тож детальніше охарактеризуємо укладення кодексу Конституцій.

Досі залишається не дослідженим питання, яку оцінку дали провінційні капітули (1776 р.) проекту кодексу Гощанських Конституцій? Можна припускати, що не дуже схвальну, оскільки ієромонахи на Тороканській капітулі працювали понад два місяці, доповнюючи та перевіряючи Гощанський проект. Капітульна праця була насправді втомлива, оскільки митрополит Смогожевський скаржився (05.09.1780 р.) нунцієві І. Аркетті, що ця капітула повна спекуляцій, що досить важко постійно дискутувати із спекулятивними, впертими та мало відвертими теологами²⁸³.

На основі Гощанських Конституцій Тороканська капітула визначила новий проект. На капітулі читалися Гощанські Конституції, змінювалося або ж опускалося певне слово чи цілий вислів. Звично, учасники капітули керувалися не тільки власним баченням, але й зауваженнями всіх членів Чину, які також необхідно було брати до уваги.

При такому детальному редагуванні виникало багато нових питань, які Тороканська капітула вирішувала таємним голосуванням. Наприклад, на 61-ій сесії розглядався проект поділу Чину на чотири провінції. У зв'язку із тим, виникло питання про вибір протоархимандрита та вирішено, що його надалі обиратимуть на

---

²⁸⁰ Welykyj A. *Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantia* (1765 – 1780) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae: PP. Basiliani, 1955. – S. 117 – 118.*

²⁸¹ Підручний П. (ЧСВВ) *Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018)* // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 253.*

²⁸² Welykyj A. *Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. VI. – Romae: PP. Basiliani, 1956. – S. 76.*

²⁸³ Welykyj A. *Epistolae Metropolitanorum Kioviensium Catholicorum ...* // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. VIII. – Romae: PP. Basiliani, 1961. – S. 255.*

8 років, почергово із кожної провінції. Більшість учасників капітули вирішили, що вибір треба розпочинати із Білоруської провінції, що була частиною давньої Литовської провінції. На цій сесії вирішили обирати чотирьох генеральних консулторів (по одному із кожної провінції) та скасувати посади генеральних секретарів, обов'язки яких виконуватимуть генеральні консултори.

На 62-ій сесії капітули прийнято постанову про зменшення чисельності осіб, які мають належати до генеральної капітули (із 99 до 52), у наступному складі: з генеральної управи – 5, з архимандритів – 15, з кожної провінції по 8.

На 65-ій сесії цієї капітули схвалено цілий ряд постанов, із яких не всі були запровадженні до аскетичного укладу життя через несприятливі політичні обставини. Передусім вирішено, що провінційні управи будуть складатися із п'яти осіб: протоігумена, трьох консулторів і секретаря. Доручено провінційним капітулам, щоб вони видали друком переглянуті та виправлені на цій капітулі Конституції латинською та польською мовами.

Кожна провінція мала призначати свого архівіста та відправити його до тих монастирів, де зберігаються провінційні архіви. Вони повинні виокремити ті матеріали, що стосуються їх провінції, та зробити з них копії, якщо провінція не погодиться видати оригіналу.

Прийнято постанову, що в Чині треба вважати за емеритів усіх законно вислужених протоархимандритів, протоігуменів і консулторів. Генеральні та провінційні капітули мають видати посвідчення про те, що той чи той чернець є емеритом Чину або провінції. Провінційні капітули можуть оголосити емеритом тих, які похвально трудилися впродовж 24 років для провінції чи для більших монастирів, а також і тих, які чимось надзвичайним прислужилися для провінції, наприклад, видали книгу в обороні католицької віри тощо. У кожній провінції не може бути більше як 12 емеритів. Їх необхідно розмістити в кращих монастирях, надати їм зручні та теплі келії, призначити їм для обслуги брата-помічника або ж світську особу²⁸⁴.

До завершення капітули назбиралося багато невпорядкованого записаного матеріалу, який стосувався перевірки Гошанського кодексу Конституцій, капітульних актів, поділу провінцій та постанов цієї капітули. Увесь цей матеріал зібрано разом та упорядковано в один кодекс.

У прикінцевому декреті Тороканської генеральної капітули (06.10.1780 р.) зазначено, що під час засідання капітули було неможливо усе як слід упорядкувати та начисто переписати. Відповідно капітула передала свою працю із впорядкування чотирьом вибраним «екстенсорам: Самуїлові Новіцькому, Ремігієві Якубовичові, Антонові Тарнавському та Єронімові Вітошинському. Цим чотирьом ієромонахам було доручено: 1) виокремити капітульні протоколи від кодексу Конституцій; 2) упорядкувати всі постанови за певним логічним порядком; 3) зредагувати це все у зрозумілому та сприйнятливому стилі викладу, не змінюючи при цьому основних думок капітули; 4) після впорядкування виготовити сім копій Конституцій та стільки ж капітульних актів, негайно відправити голові капітули митрополиту Смогожевському до Варшави, який їх перевірить із оригінальними актами, приб'є свою печатку, підпише та перешле їх до головної управи Чину²⁸⁵.

²⁸⁴ ЛННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.812. «Акти Тороканської генеральної капітули 1780 р.». – Арк. 78 – 80.

²⁸⁵ Там само. – Арк. 168.

Надалі управа Чину повинна попідкуватися, щоб видати друком кодекс Конституцій, а як він буде надрукований, то на семи копіях підпишеться та приб'є свою печатку голова капітули (митрополит), те саме зробить голова управи Чину. Потім ці сім копій Конституцій, разом із сімома примірниками капітульних протоколів, підписаних та опечатаних, треба буде розподілити так: один – до митрополичого архіву, один – до архіву головної управи Чину, один – до архіву римських прокураторів та по одному – до чотирьох провінційних архівів²⁸⁶.

У цьому капітульному декреті згадується, що перевірені Тороканською капітулою Гошанські Конституції проходять упродовж наступних восьми років випробування. Щодо затвердження Апостольським престолом, то про це необхідно подбати після проведення чергової генеральної капітули. У кінці декрету пригадано, що до того часу, доки не вийде друком кодекс Конституцій, затверджений Апостольським престолом, треба дотримуватися Капітульних Конституцій, що прийняті на Берестейській Капітулі 1772 р²⁸⁷.

Нунцій Аркетті у листі до префекта Конгрегації Поширення Віри (01.11.1780 р.) похвалив василіан за те, що вони хочуть випробувати свої нові Конституції протягом восьми років, перш ніж їх затвердить Апостольський престіл. Однак йому не сподобалося, що у згаданому капітульному декреті нема згадки про відправлення капітульних протоколів та Конституцій до Конгрегації Поширення Віри. На його думку, Конгрегація повинна знати про різні справи, які розглядалися на капітулі: про поділ Чину на чотири нові провінції. Окрім цього, Конгрегація мусить оглянути, чи у Конституціях нема нічого неправильного. Також, щоб розпочати восьмирічний експеримент, треба василіанам вислухати думки Апостольського престолу. На завершення нунцій обіцяв префектові Конгрегації Поширення Віри, що буде старатися, щоб капітульні протоколи та Конституції були відправлені до Конгрегації²⁸⁸.

Цього самого року, на прохання головної управи Чину, папа Пій VI підтвердив (10.12.1780 р.) поділ Василянського Чину на чотири провінції, а також усіх настоятелів, обраних Тороканською капітулою, та наказав ціло і непорушно зберігати аж до наступної генеральної капітули Конституції Берестейської капітули 1772 р²⁸⁹.

Провінційні управи досить відповідально проконтролювали працю чотирьох екстензорів. У 1784 р. на Барській провінційній консульти (нарада провінційної управи) протягом двох тижнів проводилася перевірка василіанських Конституцій. Під час Жидичинської капітули 1788 р. прочитано зауваження всіх провінційних управ щодо праці екстензорів та у підсумку висловлено загальне невдоволення

---

²⁸⁶ ЛННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.812. «Акти Тороканської генеральної капітули 1780 р.» – Арк. 169.

²⁸⁷ Там само. – С. 170.

²⁸⁸ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantis // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. VII. – Romae : PP. Basiliani, 1957. – S. 56.*

²⁸⁹ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1765 – 1780) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae: PP. Basiliani, 1955. – S.117 – 118.*

їхньою працею. Таким чином, Тороканські Конституції так і не отримали схвалення²⁹⁰.

Отже, у другій половині XVIII ст. у Василіанському Чині спостерігалися намагання зібрати всі свої правила в одну книгу, видати її друком та одержати схвалення Апостольського престолу. Укласти повний кодекс Конституцій запланувала Третя Берестейська капітула (1759 р.). У цей час можна було вже розпочати працю по укладенні проекту кодексу, оскільки Капітульні Конституції, які нормували форму правління Чину, були досить добре опрацьовані.

У Чині відчувалася необхідність одного збірника законів, оскільки стало досить важко, а то й практично неможливо, розібратися в численних папських розпорядженнях та в різних декретах, рескриптах і резолюціях Конгрегації Поширення Віри, не згадуючи вже Капітульних Конституцій, правил для урядників Чину та прийнятих в обох провінціях звичаїв тощо.

На жаль, така потрібна, але важка праця припала на неспокійні часи першого поділу Речі Посполитої (1772 р.). Попри все, серед несприятливих обставин, упродовж 14 років (1766 – 1780 рр.), укладено два проекти Конституцій: 1. Гошанський проект, укладений 1766 р. (виданий 1772 р.). 2. Тороканський, укладений на основі попереднього та на рішеннях Тороканської капітули 1780 р. (зберігся у рукописних збірках).

Хоча ці проекти не мали законодавчої сили, тобто залишилися проектами, але в історії Василіанського Чину та в його законодавстві відіграли вагому роль.

3.2.4. Постанови провінційних капітул

Окрім генеральних, скликалися ще й провінційні капітули, на яких відбувалися вибори провінційної управи та укладалися деякі дрібніші Конституції для ченців окремої провінції.

У дослідженнях з історії капітул Василіанського Чину о. Мелетій Войнар виокремлює два періоди інституційного розвитку цих органів самоврядування: 1. Діяльність тільки генеральних капітул – 1617 – 1743 рр.; 2. Одночасне функціонування генеральних і провінційних капітул – 1743 – 1780 рр.²⁹¹.

Провінційні капітули в основному скликалися регулярно для виборів провінційної управи (протоігумена, консульторів і секретаря). Коли провінційні капітули відбувалися одночасно із генеральними, то їхня діяльність зводилася тільки до проведення виборів провінційної управи. По обранні на генеральній капітулі протоархимандрита та генеральних консульторів новообраний протоархимандрит на останній сесії цієї генеральної капітули проводив засідання двох окремих провінційних капітул, на яких проводилися вибори провінційних управ (Литовської та Руської). Одночасне проведення двох типів капітул було зумовлене економією фінансів, які витрачалися на поїздку делегатів та на їхнє утримання під час тривалих засідань.

---

²⁹⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 260 – 261.

²⁹¹ Wojnar M. (OSBM) De capitulis Basilianorum // Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 14.

Значно більше питань щодо організації чернечого життя у провінції розглядалися на окремих провінційних капітулах, які скликалися у часовому проміжку між генеральними капітулами. Особливо після 1751 р., відколи протоархимандрита обирали на триваліший термін урядування – 8 років, тоді як протоігумена продовжували обирати на 4 роки. Таким чином, у часовому проміжку між двома генеральними капітулами потрібно було скликати проміжну провінційну капітулу для переобрання провінційної управи і водночас проводилися обговорення проектів змін і доповнень до Конституцій Чину. Учасники капітули висували різні пропозиції, які у редагованій формі подавалися на затвердження генеральної капітули.

Упродовж 1743 – 1780 рр. відбулося шість об'єднаних (генерально-провінційних) капітул (Дубнівська 1743 р., I Берестейська 1747 р., II Берестейська 1751 р., III Берестейська 1759 р., IV Берестейська 1772 р., Тороканська 1780 р.) та три окремі (провінційні) капітули (Почаївська 1755 р., Білостоцька 1763 р., Унівська 1776 р.). Оскільки розгляд генеральних капітул подано нами в окремому параграфі цього розділу, тож детальніше розглянемо постанови трьох окремих капітул Святопокровської провінції (1755, 1763, 1776 рр.). Ці собори монашества однієї провінції залишаються не дослідженими, оскільки М. Войнар та П. Підручний вивчали генеральні капітули цілого Чину, а Б. Лоренс залучила тільки окремі витяги із їхніх постанов. Ми ж намагаємося розкрити перебіг їхнього проведення, тематику обговорюваних актуальних питань та запровадження змін до укладу аскетичного життя.

Почаївську провінційну капітулу в 1755 р. скликав для проведення чергових виборів протоархимандрит о. Іраклій Лісанський та головував на ній. Учасниками капітули, окрім членів провінційної управи, були ті самі монахи, які були делеговані на генеральну капітулу. Капітула Святопокровської провінції відбувалася у Почасві, який був її адміністративним осередком, та тривала від 28 серпня до 2 вересня 1755 р. На ній обрано нову провінційну управу: протоігумен – о. Іпатій Білинський, колишній протоархимандрит; консультори – отці Сильвестр Мальський, Пафнутій Маньковський, Гервасій Паславський, Юстин Томашевич, секретар – о. Донат Попелевич²⁹².

Розглядали питання, пов'язані із функціонуванням провінції. Також делегатів капітули ознайомлено із повідомленням Конгрегації Поширення Віри від 26.11.1752 р. про Конституції, які прийняті на II Берестейській генеральній капітулі 1751 р., а також оголошено папський декрет «Inclutum quidem» Венедикта XIV від 12.04.1753 р. Особлива увага приділялася розгляду справи про збереження тих монастирів, які посідали парафії, хоча мали недостатнє матеріальне забезпечення для утримання п'яти ченців. Рекомендувалося збільшити фундації цих обителів.

На першій сесії оголошено список ченців, які отримували право голосу на провінційній капітулі, та розпочато засідання із визначення компетенцій їхнього голосування. За відсутності кворуму, оскільки не прибули два ієромонахи, їхні голоси передавалися іншим ченцям. Передача голосів відбулася на підставі постанови Тридентського собору (25 сесія 6 правило), що передбачала для

---

²⁹² Wojnar M. (OSBM) De capitulis Basilianorum // Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 35.

проведення виборів провінціала, архимандрита або настоятеля у випадку відсутності передавати право голосу іншій особі. Для проведення виборів обрано старостів, які, відповідно до давніх звичаїв, мали обслуговувати потреби капітули. Для виконання цих обов'язків одностайно обрано о. Теодозія Долина, Завалівського ігумена, та Іларіона Штандіса, ігумена монастиря при Кам'янецькій катедрі. Згідно з процедурою проведення капітули, протоархимандрит ініціював обрання шести сповідників, які мали обслуговувати учасників засідання. До сповідників обрано таких ієромонахів: Атанасія Чарковського (ректора Гошанського колегіума), Самуеля Юркевича (Підгорецького ігумена), Інокентія Дідицького (Краснопушівського ігумена), Мойсея Богачевського (Віцинського ігумена), Георгія Губицького (Білилівського ігумена), Терапонта Плескевича (магістра новиків)²⁹³. По цих виборах головуєчий капітули прочитав резолюції Конгрегації Поширення Віри на 17 сумнівів (не чітко сформульованих положень), які визначила II Берестейська генеральна капітула (1751 р.) та відправила до Риму для роз'яснення, а також декрет «Inclutum quidem» папи Бенедикта XIV від 12.04.1753 р. Ці документи розглянуті нами в інших параграфах розділу (*дивись 3.2.1. папські декрети, 3.2.3. конституції генеральних капітул*). Цей факт свідчить про те, що протоархимандрит інформував про зміст цих важливих документів настоятелів чернечих спільнот Святопокровської провінції, які регулювали питання, пов'язані із головування митрополита на генеральній капітулі, підстави скликання капітули, про правові повноваження постанов капітул, місця скликання капітул, про кількість генеральних консульторів, секретарів та місця їх помешкання, про визначення питання, хто мав візитувати місцевих настоятелів – протоігумен чи протоархимандрит?; чи можуть ченці апелювати по завершенні візитації протоігуменом до протоархимандрита?; про розподіл повноважень при призначенні місцевих настоятелів між протоігуменом та протоархимандритом; про визначення приналежності Бучацького монастиря; про надання титулів протоархимандритові; про утворення чотирьох студійних домів у кожній провінції²⁹⁴.

На провінційній капітулі протоархимандрит прочитав лист, написаний спільно із варшавським нунцієм до Папи Римського із проханням не закривати дрібні обителі, де мешкало менше восьми ченців, якщо вони обслуговують парафію. Такі монастирські парафіяльні храми мали підлягати єпископським візитаціям²⁹⁵.

На другій сесії колишній протоігумен Сильвестр Мальський склав свої повноваження і до часу обрання нового протоігумена, його обов'язки виконував протоархимандрит, який головував на капітулі. Таємним голосуванням на посаду протоігумена обрано Іпатія Білинського, экс-протоархимандрита та генерального консультора Чину. Результати виборів проголосив і затвердив своєю авторитетною владою протоархимандрит²⁹⁶.

На третій сесії обрано консульторів провінційної управи: о. Сильвестр Мальський (вислужений протоігумен) – протоконсультор (заступник протоігумена); о. Пафнутій Маньковський (Загайський ігумен) – другий консультор; о. Гервасій Паславський (Добромильський ігумен) – третій консультор; о. Юстин Ляшевич

²⁹³ ЦДІАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.58. – Арк.27.

²⁹⁴ Там само. – Арк. 28.

²⁹⁵ Там само. – Арк.29.

²⁹⁶ Там само. – Арк. 30.

(ректор Львівського монастиря св. Юра) – четвертий консултор; о. Донат Попелевич (Шаргородський ігумен) – секретар. Результати цих виборів також проголосив і затвердив протоархимандрит²⁹⁷.

На четвертій сесії цієї капітули був присутній Жовківський архимандрит Йосафат Висоцький, оскільки розглядалося питання про приєднання до згаданої архимандрії монастиря у Бесідах, який був наділений правом голосу, тобто був «вокальним монастирем». Проте таємним голосуванням при визначенні списку делегатів на генеральну провінцію, яке було обмежено 40 ченцями, згаданого архимандрита не було включено до списку, а натомість подано настоятеля Бесідської обителі. Також до цього списку прийнято рішення включити секретаря провінції, трьох професорів теології (четвертий вже був внесений до списку), двох професорів філософії. Прийнято рішення призначити п'ять тисяч польських злотих для провадження філософських студій при Луцькому Хрестовоздвиженському монастирі²⁹⁸.

На п'ятій завершальній сесії Почаївської провінційної капітули прочитано всі постанови, які затверджено печатками Чину (протоархимандрита) і Святопокровської Провінції (протоігумена) та підписами учасників засідання (41 ієромонах)²⁹⁹.

Білостоцьку провінційну капітулу скликано 28.07.1763 р., на якій головував протоархимандрит Іпатій Білинський, але вона не розглядала питання редакції кодексу Конституцій тому, що комісія 12-ох (форматори Конституцій) не виготовила жодних проектів³⁰⁰.

На капітулі розглядалося фінансове питання щодо розподілу пожертв, отриманих від добродійців Чину, щодо встановлення контрибуцій, які визначені для монастирів провінції. Також на цій капітулі обговорювалися питання, пов'язані з новими монастирськими фундаціями, про визначення монастирів, де мали проводитися студії для чернецтва провінції та дисциплінарні справи монахів³⁰¹.

На засідання капітули прибули: згаданий протоархимандрит із своїм генеральним консултором, Жовківським архимандритом, о. Йосафатом Висоцьким, а також вікарій протоігумена із своїми провінційними консулторами, представники із «вокальних» монастирів (обителі, які посідали право активного голосу) та, із деякими винятками, ієромонахи із дрібних обителей Святопокровської провінції. На останніх поширювалося право пасивного слухання.

Засідання капітули проводив протоархимандрит із своїм генеральним консултором. протоконсултор провінційної управи о. Сильвестр Мальський повідомив, що протоігумен Атанасій Шептицький, що складає повноваження, у зв'язку із хворобою не зміг прибути на засідання, а натомість уповноважив представляти його діяльність першому провінційному консултору о. Юстину Ляшевичу. По складенні обов'язків вилуженого протоігумена секретар капітули о. Теофілакт Оришич зачитав список ієромонахів і професорів, які уповноважені

²⁹⁷ ЦДІАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.58. – Арк. 31.

²⁹⁸ Там само. – Арк. 32.

²⁹⁹ Там само. – Арк. 35.

³⁰⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 243.

³⁰¹ ЦДІАЛ. – Ф.408. – Оп.1. – Спр.983. – Арк.3.

обирати нового протоігумена. Цей список (із 40 ченцями) затверджено 28.06.1763 р. у Почасві протоархимандритом Чину о. Іпатієм Білинським.

На першій сесії обрано писарем капітули о. Платона Гутза, ректора Шаргородського колегіуму, а сповідниками – ієромонахів Єроніма Камчика (Почаївського ігумена), Мойсея Богачевського із Гощі, Методія Гордовського із Віцина, Протасія Краснянського (вікарія Мільченської архимандрії), Пантелеймона Кульчицького (магістра новиків), старостами – о. Йосифа Моргульця (професора філософії у Підгірцях) і о. Йосафата Пшевознякевича (ігумена монастиря у Бесідах)³⁰².

На другій сесії прочитано привітальний лист Унівського архимандрита, який делегував на засідання свого вікарія о. Полікарпа Громницького, оскільки декрет Конгрегації Поширення Віри від 30 квітня 1759 р. позбавляв архимандритів права активного голосу на капітулах, адже перевага належала ієромонахам. Із номінуванням на архимандрію монах, що був вписаний до цього часу до реєстру ченців із правом голосу, мав делегувати це право для свого вікарія³⁰³.

На третій сесії протоархимандрит оголосив постанови III Берестейської генеральної капітули 1759 р. та перейшов до відкриття процедури виборів протоігумена та його консульторів³⁰⁴.

На четвертій сесії протоархимандрит оголосив про результати виборів протоігумена та його управи для Святопокровської провінції: протоігумен – о. Йосафат Сідлецький (Овруцький архимандрит), консультори – отці Інокентій Матковський (Загорівський ігумен), Теофілакт Орищич (Віцинський ігумен), Сильвестр Лящевський (ректор Гошанського колегіуму), Віргілій Шадурський (Теребовлянський ігумен) та секретар – о. Гедеон Лесевич (ректор Любарського колегіуму). Усі обрані урядники провінції, відповідно до нових приписів Конституцій III Берестейської генеральної капітули та декрету Конгрегації Поширення Віри від 11 липня 1763 р., склали присягу на вірність у дотриманні василіанського законодавства. На завершення цієї сесії відбулося обговорення про провадження теологічних студій при Львівському монастирі св. Юра³⁰⁵.

На п'ятій сесії проголошено акт про визначення грошових розмірів контрибуцій (податків), які мали сплачуватися окремо кожним монастирем до провінційної скарбниці. Також було затверджено розподіл пожертвувань на потреби окремих монастирів провінції:

1) о. Антиму Лігензевичу, ігумену Луцького Хрестовоздвиженського монастиря, надавалося три тисячі польських злотих від шляхтича Бучновського Якова в облігаційному записі, який облятовано 1760 р. та вписано до Луцьких гродських актів. Також цей запис апробовано та ратифіковано на Білостоцькій капітулі 1763 р.;

2) друга сума у розмірі три тисячі польських злотих призначалася для о. Августина Коморовського, представлена в асекураційному записі на с. Гоша. Однак призначена також для Луцького монастиря із згоди консульторів на

³⁰² ЦДІАЛ. – Ф.408. – Оп.1. – Спр.983. – Арк. 2.

³⁰³ Там само. – Арк. 4.

³⁰⁴ Там само. – Арк. 5.

³⁰⁵ Там само. – Арк. 6.

Віцинській консулті (27.05.1761 р.). Це рішення представлено на розглядуваній капітулі для затвердження;

3) о. Юстину Іяшевичу, Лаврівському ігумену, призначено двадцять тисяч польських злотих для Лаврівського монастиря, відповідно до рішення Жовківської консулти від 5 липня 1763 р. Про перенесення філософських студій із Лаврівського до Добромільського монастиря та проведення поділу наданих коштів для Лаврова між двома монастирями;

4) рішення про повернення облігаційного запису у розмірі трьох тисяч польських злотих для Білинського монастиря, який зробила шляхтянка Катерина Скаржевська, оскільки о. Онуфрій Братковський, будучи секретарем Чину, передав надходження від цього запису для Лаврівського монастиря, який потребував більше витрат;

5) відповідно до нового розпорядження Конгрегації Поширення Віри від 22 липня 1763 р., пропонувалося на провінційній капітулі розглянути питання про сплату контрибуцій (податків) до провінційної скарбниці³⁰⁶. Для визначення їхнього розміру потрібно було враховувати річний прибуток кожного монастиря, що належав до Святопокровської провінції. На розглядуваній провінційній капітулі було визначено та затверджено їхні розміри, які подаємо у таблиці.

Розміри сплати контрибуцій монастирями до провінційної скарбниці, визначені Білостоцькою провінційною капітулою 1763 р.³⁰⁷.

Монастир	Розмір контрибуції у пол. злот.
Овпуч	300
Тригир'я	120
Білилівка	50
Колодіжне	25
Лебедин	40
Богуслав	8
Гранів	20
Маньківка	45
Львів, св. Юра	120
Львів, св. Онуфрія	30
Гошів	60
Добряни	40
Підгірці	150
Дерев'яни із Ясеницею	26
Золочів	26
Краснопуца	70
Віцин	120
Крехів	100
Бесіди	40
Жовква	60

³⁰⁶ ЦДІАЛ. – Ф.408. – Оп.1. – Спр.983. – Арк.7.

³⁰⁷ Там само. – Арк. 7 – 8.

Львів, св. Івана	18
Унів	250
Пациків	30
Підгірці	50
Угорники	50
Городенка	20
Сокіл	20
Лука	10
Задарів	30
Завалів	16
Литвинів	16
Шаргород	100
Чортків	40
Улашківці	100
Ланівці	16
Кам'янець	60
Малеївці	50
Сатанів	30
Головчинці (Меджибіж)	30
Теребовля	100
Бар	80
Більче	18
Коржівці	50
Любар	100
Гоща	100
Загайці	120
Луцьк	66
Мільча	60
Тумин (Четвертня)	50
Городище	30
Крилос і Пітрич	50
Сваричів	60
Луквиця	12
Збараж	20
Кременець	60
Страклів	36
Піддубці	100
Почаїв	200
Білосток	120
Доброміль	200
Лаврів	200
Спас	50
Лішня	36
Дережичі	30

Топільниця	16
Летня	16
Щеплоти	70
Чернилява	30
Білина	10
Смолин	10
Верхрата	36
Замостя	40
Домашів	10
Волсвин із Городищем	20
Люблін	40
Загорів	180
Мільці	200
Зимно	16
Низкиничі	50

Загальна сума – 5 018 польських злотих.

На шостій сесії прийнято рішення, що новообраний протоігумен Святопрокровської провінції може використовувати додатковий титул (архимандрит)³⁰⁸. Це було зумовлено тим, що Папа перевів архимандритів у юрисдикцію протоархимандрита Чину. Це призвело до того, що у другій половині XVIII ст. архимандрити, отримавши право активного голосу, часто обиралися як на провінційні, так і на генеральні уряди Чину.

На цій самій сесії розглянуто фінансові питання, пов'язані із нагромадженням боргів генеральними прокураторами Чину в Римі, виплату яких розділено порівну між двома провінціями.

На капітулі затверджено два фундаційні акти Франциска Салезія Потоцького (київського, белзького, грубешовського старости) про заснування монастирів у Кристинополі та Умані.

Учасники капітули розглянули освітні питання, пов'язані із необхідністю переміщення чернечих студій. Зокрема, запроваджувалося вивчення канонічного права у Замоїському монастирі, яке ставало продовженням теологічних студій, розпочатих у Львівському монастирі св. Юра. Також теологічні студії у Кам'янці та риторики у Мільчені переносилися до Білостоку³⁰⁹.

Таким чином, Білостоцька провінційна капітула (1763 р.) не обмежилася тільки черговими виборами протоігумена та управи, але прийняла ряд постанов для розв'язання поточних фінансових, фундаційних, освітніх та дисциплінарних справ чернецтва.

Унівську провінційну капітулу у 1776 р. скликав і головував протоархимандрит Скарбек Порфирій Важинський. Із усіх провінційних капітул це зібрання найглибше розглянуло питання організації аскетичного життя монахів провінції³¹⁰. На цій капітулі передбачалося провести обговорення Гошанських

³⁰⁸ ЦДІАЛ. – Ф.408. – Оп.1. – Спр.983. – Арк. 9.

³⁰⁹ Там само. – Арк. 10.

³¹⁰ ЛННБ ВР. – Ф.6. «Богословська академія». – Спр.277. «Володько Гнат. Матеріали до історії церкви та ЧСВВ (XVIII ст.)».

Конституцій. Ієромонахів зобов'язували ознайомитися із текстом цих Конституцій та до лютого 1776 р. надіслати консульторам провінції свої зауваження та пропозиції щодо їх удосконалення. Про постанови капітули протоігумен Йосиф Моргулець повідомив у своєму циркулярному листі (Почаїв, 07.02.1777 р.), адресованому усім монахам Святопокровської провінції. Зміст цього листа копіювався до актових книг монастирських канцелярій та пересилався із однієї обителі до іншої, а в кінці із підписами настоятелів повертався до канцелярії провінційної управи. Якщо із протоколу засідання провінційної капітули довідуємося про питання, які обговорювалися, то на підставі тексту циркулярного листа дізнаємося детальніше про самі постанови, яких мало дотримуватися чернецтво провінції. Тож розглянемо їх. Зокрема, у першій частині листа, титулованій під заголовком «повідомлення», основний акцент зроблено на ознайомленні ігуменів обителей та їхніх насельників із новелами у монастирському уставі, які затверджені на провінційній капітулі в Уневі (1776 р.).

Зокрема, на ієромонахів накладалося ряд богослужбових обов'язків: відправляти щомісяця по дві літургії у намірах провінції; зберігати поминальну традицію; молитися за жертводавців; використовувати тільки церковні ризи східного обряду; не опускати та не змінювати літургійних текстів; отримувати дозвіл від місцевих єпископів на відпущення гріхів.

Значна увага приділялася виховним обов'язкам настоятеля, який мав піклуватися про кандидатів у чернецтво, нео-професів (брати, що завершили новіціат складенням обітів професа і впродовж наступних трьох років вважалися «новими професорами»). Зокрема, мав ретельно стежити за їхньою поведінкою і щорічно на домашній капітулі проводити опитування.

Для вдосконалення матеріального забезпечення монастирів пропонувалося укласти каталог ченців із поміткою про їхні ремісничі здібності. І в подальшому рекомендувалося, щоб фахових ченців-ремісників залучати до провадження монастирського господарства.

Для соціального дисциплінування монастирських спільнот наголошувалося на необхідності дотримання правила клявзури (заборона світським людям входити до виокремлених монастирських приміщень); провадження спільної монастирської каси. У зв'язку із поширенням практики проведення регулярних візитацій прортоігуменами провінції, у постановах розглядуваної капітули наголошувалося на необхідності укладення інвентарних описів не тільки монастиря, але й реєстру речей та коштів кожного його насельника.

На кожного настоятеля обителі накладалося фінансова відповідальність за виплату боргів, яка передбачала адміністративне покарання – звільнення із посади урядника³¹¹.

Підсумовуючи, зауважимо, що постанови провінційних капітул були спрямовані на виконання Конституцій генеральних капітул. Вони визначали практичні шляхи запровадження, інформували про зміни та доповнення, розглядали фінансові, майнові питання та дисциплінарні справи чернецтва.

---

³¹¹ Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Історія» / ред. кол. О. Петrenchко. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. – Випуск 40. – С. 135 – 137.

3.2.5. Розпорядження провінційних консулт і протоігуменів

Консульта. Із виборами протоігумена водночас проводилося на провінційній капітулі обрання колегіального органу управління – провінційної управи: чотирьох консулторів і секретаря. Протоігумен не приймав одноосібних рішень, а постійно радився із своїми консулторами та настоятелями монастирів. Для цього він скликав дорадчі засідання, які отримали назву консулт, оскільки їхню основу становили обрані консултори (радники) провінції, які водночас призначалися настоятелями монастирів, а отже не могли проживати поряд із протоігуменом і секретарем у Провінційному Домі (на той час був у Почаївській Лаврі). Виходячи із таких обставин, протоігумен постійно мандрував до різних монастирів провінції, проводячи їхні візитаційні оглядини, а по її завершенні скликав консулту для обговорення виявлених недоліків в укладі аскетичного життя.

Так, у розглядуваний період консулти Провінційної Управи відбулися у Почаєві (22.11.1753 р., 28.08.1764 р., 1766 р., 10.05.1768 р., квітень 1771 р., 10.07.1771 р., 01.05.1773 р., 04 – 07.07.1775 р., 1.02.1775 р.), Кременці (20.11.1756 р.), Крехові (03.02.1770 р., лютий 1771 р., 01.05.1779 р.), Бесідах (24.03.1764 р.), Білостоку (26.07.1760 р., 31.12.1777 р.), Уневі (01.02.1775 р., 11.08.1776 р.), Львівському монастирі св. Онуфрія (20.01.1765 р.), Краснопуші (04.02.1767 р.), Загорові (10.03.1765 р., 16.08.1769 р., лютий 1771 р.), Мильчі (червень 1765 р.), Золочові (27.07.1744 р., березень 1771 р.), Жовкві (05.07.1763 р.), Підгірцях (31.07. – 01.08.1777 р.), Щеплотах (жовтень 1765 р.), Вічині (27.05.1761 р.), Загайцях (квітень 1769 р.), Луцьку (вересень 1772 р.)³¹².

Із наведеного переліку помітно, що впродовж одного року могло проводитися по кілька консулт у різних монастирях. На цих зібраннях розглядалися поточні питання провінційного управління: розподіл фондів та зобов'язань між монастирями, організація чернечих студій, розгляд дисциплінарних справ.

Як постанови капітул, так і розпорядження консулт знайшли своє відображення у циркулярних листах (обіжниках) протоігуменів Святопокровської провінції. До нашого часу збереглися деякі листи як рукописні, так і друковані. Зокрема, це обіжники протоігуменів Йосафата Сідлецького, Онуфрія Братковського та Йосифа Моргульця.

Тож, розглянемо деякі із них. **Циркулярний лист протоігумена Йосафата Сідлецького (Львів, 26.03.1766 р.)**³¹³ розглядав питання про встановлення уніфікації інвентарної документації монастирів, яка становила основу для протоколів візитацій. Адже наказувалося, що інвентарні описи встановленого зразка мали представлятися протоігумену або ж делегованій ним комісії під час проведення візитації. До інвентарного опису потрібно було долучити реєстр монастирських привілеїв, фільварків та місійних резиденцій. Особлива увага зверталася на опис предметів, якими приватно користувалися монахи, очевидно, для того, щоб підкреслити про спільність монастирського майна, починаючи від одягу та завершуючи книгами. Для того, щоб інвентарні описи не згубилися, то, відповідно до розпорядження, запроваджувалися спеціальні інвентарні книги, до яких мали

³¹² Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 102.

³¹³ ЛІННБ ВР. – Ф.3(МВ). – Спр.665/4 «Циркулярний лист протоігумена Йосафата Сідлецького 1766 р». – Арк.1.

вписуватися регулярні описи. По завершенні опису за конкретний рік залишалось вільне місце, щоб можна було внести зауваження про зміни, які трапилися у статистичних описах інвентаризованого майна: які речі набуто, а які знищено чи передано до іншої обителі. До повноважень візитаційної комісії включено обов'язок проводити верифікацію інвентарного опису із реальним майновим станом монастиря. По завершенні перевірки візитатори мали зробити свій запис у цій книзі, зауваживши про належний (або ж незадовільний) стан провадження цього виду документації. Формуляр документа інвентарного опису мав охоплювати такі рубрики: *заголовок* (інвентар, назва обителі); *юрисдикційна приналежність; фундація та статус* (титул, історична довідка із поданням відомостей про фундаційні документи (хто, коли, де (село, повіт, єпархія) фундував монастир та із якими зобов'язаннями (місії, парафія, школа)); *земельний фондуш* (розміри ґрунтів, їх привілеї та заставні суми); *становище монастирських будинків* (церква, помешкання ченців, господарські приміщення); *реєстр монастирської документації* (про права, ґрунти, заставні суми та провізії від них, прибутки від фільваркових оренд); *церковні речі; цинк, мідь, залізо, олово; церковні дзвони та дзвіниця; церковні ризи* (святкові, жалобні); *далматики; церковна білизна; захристя та його речі* (антимінси, плащениця, фіранки, запони на царські ворота, хоругви, покрівці); *богослужбові книги; бібліотечні книги; рефектар; кухня; комора; півниця; шпихлір; броварня; млин; кузня; пасіки; приналежні села із ґрунтами та підданими селянами* (опис ґрунтів, піддані селяни із повинностями, розміри осінніх та весняних посівів, кількість зібраного врожаю по окремих видах збіжжя, чисельність худоби по стайнях, хлівах, господарський реманент). Усі дані інвентарного опису наказано укласти впродовж 1766 р.

Відповідно до розглядуваного обіжника 1766 р., окрім інвентарних книг, запроваджувалися й інші види монастирської документації: **книга історії, книга актів домових, книга реєстру померлих ченців**. Книга історії монастиря повинна бути написана на підставі давніх традицій (переказів про початки обителі) та документації, яка збереглася із попередніх років і тогочасного справочинства. Потрібно було відзначити про запровадження відпустів, час прийняття унії, установлення приналежності до чернечої провінції. При укладенні цієї книги необхідно було запровадити та дотримуватися норм написання історії з тією метою, щоб наступні покоління аскетів могли продовжити її написання³¹⁴.

Типовим прикладом може слугувати «**Хроніка Лаврівського монастиря**», якою послуговувалося не одне покоління дослідників монастирів, та яка запроваджена до наукового обігу³¹⁵. Подібного типу хроніки укладалися в інших монастирях Святопокровської провінції. Зокрема, до нашого часу із XVIII ст. збереглися хроніки Добромільського, Щеплотського, Гошівського, Львівського (св. Онурія) та інших монастирів Святопокровської провінції.

Друга книга, згадана під титулом «Акти домові», запроваджувалася для урядників (настоятелів) локальних обителей. Зокрема, протоігумен Йосафат Сідлецький розпорядився, щоб розглядуваний обіжник скопіювати до книг актів у

³¹⁴ ЛННБ ВР. – Ф.3(МВ). – Спр.665/4 «Циркулярний лист протоігумена Йосафата Сідлецького 1766 р». – Арк.1.

³¹⁵ Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 рр.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим : В-во, оо. Василян, 1954. – С. 65 – 94, 410 – 418.

кожному монастирі для того, щоб настоятель у своєму урядуванні міг поспілкуватися цим листом³¹⁶.

Типовим прикладом практичного використання може слугувати рукописна книга «Актів домових Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ (друга половина XVIII ст.». Записи актів у книзі розпочато під час урядування у місцевих монастирях (1764 – 1769 рр.) о. Методія Гордовського, екс-секретаря Святопокровської провінції. Під час роботи із джерелом вдалося встановити, що о. Кондилій Сагутович, вікарій Лішнянського монастиря, проводив записи актів до книги місцевої обителі. Однак записи проведено різними почерками, що свідчить про участь в укладенні книги не однієї, а кількох осіб. Проте інших співукладачів установити не можливо. Цю думку підтверджує також візитаційний запис у книзі від 16 лютого 1776 р., зроблений о. Антимом Лігензевичем, ігуменом Львівського монастиря св. Юрія, про те, що акти Лішнянського монастиря внесені до книги не встановленими авторами, ще задовго до утворення Дрогобицької чернечої обителі (1775 р.).

Хронологічні межі джерела можна чітко локалізувати 1762 – 1797 рр. за допомогою вказаних дат видання, реєстрації актів у книзі, описаних подій. Записи актів, як і вся тогочасна церковна документація, проводились польською і латинською мовами у чіткій хронологічній послідовності. Зміст справ різноманітний: рекомендації проводу Чину щодо упорядкування чернечого життя, зміна настоятелів і записи про прибуття та відбуття монахів із монастиря, відзначення добрих і поганих вчинків ченців із покладеними на них епітимами (покараннями). Кількісний показник актів, що стосуються порушень правил монастирського уставу, є найбільш репрезентативним.

Структурна побудова книги актів досить чітка і логічна. Вона складається із двох частин. Відповідно, перша частина аналізованого нами джерела належить до книги «Актів» (1762 – 1774 рр.), оскільки в ній у хронологічній послідовності охарактеризовано діяльність окремих ченців Лішнянського, Летнянського і Дерезицького монастирів. Друга частина – це збірка копій вхідної документації, яка надходила до монастирської канцелярії упродовж (1771 – 1797 рр.). Вписані обіжники вражають своєю авторською різноманітністю, оскільки надходили до монастирів не тільки від провінційного управління (протоігуменів Онуфрія Братковського, секретаря Анастасія Пйотровського, вікарія А. Якубинського), але й перемишльських єпископів і вищого губерніяльного управління³¹⁷. Книга «Актів» досить реально і адекватно відображає тогочасну дійсність, про що засвідчують фактологічні зв'язки із синхронними, типологічно подібними джерелами: Лаврівською, Підгорецькою, Кристинопільською хроніками, в яких віднаходимо однотипові виписки із обіжників по роках.

Кожний обіжник церковних урядників мав визначений маршрут. Після надходження листа до монастиря його старанно переписували до книги «Актів» та

³¹⁶ ЛННБ ВР. – Ф.3(МВ). – Спр.665/4 «Циркулярний лист протоігумена Йосафата Сідлецького 1766 р.» – Арк.1.

³¹⁷ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. КВ-4929/А: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч.1. [Реєстр та характеристика чернецтва 1760 – 1770 рр.]. – Арк. 1 – 35; Ч.2. [Обіжники протоігуменів Святопокровської провінції та перемишльських владик (друга половина XVIII ст.]. – Арк. 1 – 121.

оголошували перед усім чернечим згромадженням, а потім відправляли до наступного монастиря, і, в кінцевому результаті, лист повертався із відмітками до установи відправника. Така система повідомлень була досить зручною і дієвою тоді, позаяк інформація надходила відносно швидко. Так, обіжник протоігумена Онуфрія Братковського, виданий в Уневі 29.06.1774 р., уже 11.07.1774 р. був вписаний до другої частини книги «Актів» Лішнянського, Летнянського і Дерезицького монастирів, а 20.07.1774 р. внесений до хроніки Лаврівського монастиря³¹⁸.

Також протоігумени надсилали місцевим настоятелям розпорядження, які поширювалися на насельників, оскільки повідомляли про відправлення визначених ченців до інших монастирів із вказівкою їхніх посад і функцій у новопризначених чернечих обителях. Особлива увага зверталася на мобільність монахів з метою дисциплінування та піднесення їх як духовно-морального, так й інтелектуального рівня. Відповідно серед новоприбулих до Лішнянського монастиря домінують в основному отці-професи, які активно провадили місіонерську працю.

Про стан ведення книги свідчать ревізійні записи, зроблені під час проведення візитаційних оглядів монастиря. Однак власне копії протоколів візитації не вписано до цієї книги, оскільки вони записувалися до окремої книги, як це було тоді регламентовано. Уривчасті записи візитаторів у книзі переконують нас в тому, що вони перебували у ненайкращому стані щодо дотримання загальноприйнятих норм їхнього укладення. Так, у 1774 р. о. Боніфаций Кровницький як провінційний консултор і делегований візитатор зробив замітку про байдужість і занедбаність ігуменами справ ведення і збереження записів книги. Наступний візитатор о. Антін Легензевич, ігумен Львівського монастиря св. Юрія, записав своє побажання, щоб гідні нащадки не нехтували і не знищували постанов давніх актів³¹⁹. Таке повчання було пов'язане із закриттям Лішнянського монастиря (1774 р.) та перетворенням його у резиденцію новоутвореного Дрогобицького монастиря. Цього побажання місцеві монахи дотримувались до 1797 р., коли припинене ведення книги, що було спричинене занепадом Василіанського Чину та літописання в його монастирях. Ця книга відноситься безперечно до актових джерел, які, за рівнем інформативності й об'єктивності відображення історичних реалій, морально-етичних настанов, вважаються найбільш цінними у сучасній церковній археографії.

Книга реєстру померлих ченців. Поминальна традиція василіанських монастирів Святопокровської провінції має витоки ще із княжих часів. Леонід Тимошенко вважає, що найбільший внесок у розвиток поминальної традиції Київської митрополії зробили церковні братства³²⁰. Ми ж дотримуємося думки, що, навпаки, – монастирі. Адже найбільше збереглося монастирських пом'яників із XVII – XVIII ст.

³¹⁸ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. КВ-4929/А: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч.2. [Обіжники протоігуменів Святопокровської провінції та перемишльських владик (друга половина XVIII ст.). – Арк. 12; Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 рр.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1954. – С. 69.

³¹⁹ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. КВ-4929/А: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч. I. [Реєстр та характеристика чернецтва 1760 – 1770 рр.]. – Арк. 15.

³²⁰ Тимошенко Л. Пом'яник дрогобицької церкви Воздвиження Чесного Хреста // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. VI. – Дрогобич, 2002. – С. 521 – 533.

Однак до цих пом'яників внесено записи в більшості тих померлих ченців, які проживали в конкретній обителі³²¹. Також записи доповнено згадками про їхніх родичів, а також про фундаторів, добродійців, простих прочан і церковних ієрархів³²². Натомість відсутня систематизована інформація про монахів із інших монастирів Святопокровської провінції. Відповідно, протоігумен Йосафат Сідлецький мав намір створити окремі реєстри померлих ченців провінції, які мали бути в кожному монастирі для того, щоб їхні імена згадувалися у регулярних поминальних богослужіннях. Тобто, запровадження спеціального виду поминальної документації, окремої книги про померлих ченців, змушувала насельників обителей виходити поза межі локальних обителей та інкорпоруватися до регіональної поминальної традиції. В обіжниках наступних протоігуменів Святопокровської провінції акцентувалася увага на потребі інформування не тільки провінційної управи, але й настоятелів провінції про смерть монаха в будь-якій обителі. Також для зручності використання реєстру померлих ченців під час відправлення заупокійних богослужінь акцентувалося на необхідності укладення таблиць із записами їхніх імен, які мали розміщуватися на стіні захристя монастирського храму. До нашого часу збереглися як рукописні книги реєстрації померлих ченців, так і рукописні записи із поминальних таблиць. Якщо записи із поминальних таблиць середини XVIII – початку XIX ст. активно запроваджуються до наукового обігу шляхом підготовки археографічних публікацій, то книги реєстрації померлих ченців досі залишаються маловідомим рукописним матеріалом. Зокрема, збереглася такого виду рукописна книга, яка укладена при Львівському монастирі св. Онуфрія (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.), яка подає відомості про час і місце смерті монахів не тільки Святопокровської, але й Литовської та новоутворених після 1780 р. Галицької та Білоруської провінцій ЧСВВ³²³.

Таким чином, розширення поминальної аскетичної традиції розпорядженням протоігумена Йосафата Сідлецького 1766 р. набуло практичного використання та подальшого розвитку, оскільки перебувала під постійним контролем делегованих візитаційних комісій. Адже у протоколах візитацій делегат зазначав не тільки про наявність монастирського пом'яника, але більше уваги приділяв ревізії поминальних таблиць чернецтва, зв'язуючи повноцінність цих записів та періодичність їхнього використання.

Циркулярні листи Онуфрія Братковського. Згаданий протоігумен видав цілий ряд циркулярних листів як друківаних, так і рукописних, меморіалів, розпоряджень, які відображують період його управління Святопокровською провінцією (1772 – 1776 рр.).

³²¹ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. КВ-4930/А: «Пом'яник Дрогобицького василіанського монастиря (кінець XVIII – XIX ст.)». – Арк. 1 – 89.

³²² Львівська Центральна Провінційна Бібліотека Отців Василіян при Свято-Онуфріївському монастирі. – Ф.12.2 «Рукописи бібліотеки Крехівського монастиря». – Оп.1. – Спр.14 «Пом'яник Лаврівського Свято-Онуфріївського василіанського чоловічого монастиря 1661 – 1896 рр.». – 296 арк.; Поменник монастиря Гошівського ... // Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX ст. / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 45 – 186.

³²³ ЦДІАЛ. – Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції Св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.279. «Хронологічний покажчик померлих монахів василіан (1743 – 1784 рр.)». – 79 арк.

Опрацьовуючи книгу вхідної документації канцелярії Уманського василіанського монастиря (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.) нам вдалося виявити та опрацювати копії чотирьох циркулярних листів згаданого протоігумена, які видані в різних місцевостях та в різний час (Коржівці 02.09.1772 р., Крехів 30.07.1773 р., Унів 29.06.1774 р., Загайці 21.09.1775 р.)³²⁴. Написання листів у різних місцевостях свідчить про те, що протоігумен регулярно проводив консульти по різних обителях, що підлягали його юрисдикції та на підставі обговорюваних питань і прийнятих рішень приймав розпорядження для настоятелів монастирів, які були спрямовані на усунення недоліків у чернечих спільнотах. Зокрема, він вказував шляхи щодо вдосконалення аскетичного стилю життя насельників обителей. І на підставі узагальнень цих декретів укладав інформаційні повідомлення для всіх ігуменів монастирів Святопокровської провінції. Тож розглянемо тематику цих інформаційних рекомендацій.

За розпорядженням протоігумена генеральні Конституції останньої капітули потрібно було надрукувати у Почаївській друкарні польською і латинською мовами та поширити серед монастирів провінції. Ці Конституції мали перечитуватися та коментуватися монахам щосуботи після прослуховування частини правил св. Василя Великого.

Основний акцент робилося на виконанні ченцями духовних практик. Кожний брат зобов'язаний щомісяця відбути один молебень, акафіст до Богородиці, а отці – відправити по два читання богослужіння у намірах розвитку провінції. По монастирських храмах щороку у вересні мали відправлятися по одному парастасу за померлих та співаному богослужінню за здоров'я ченців, які мешкали на території Святопокровської провінції. Щоденно впродовж року мали відправлятися молебні «За всіх ти молишся». На старих і немічних монахів накладався обов'язок молитися за чернечі покликання та за тих, хто вже став аскетом. Також потрібно було відправляти регулярні Богослужіння за живих і померлих світських ктиторів, які своєю щедрістю спричинилися до побудови та розвитку монастирів. Усі відправлені літургії необхідно було фіксувати в окрему книгу монастирської канцелярії і під час проведення візитації делегована комісія проводила її ревізію.

Для посилення дисциплінування чернецтва запроваджувалася необхідність надання настоятелями монастирів листів-маршрутів для монахів, які переміщалися, відповідно до розпоряджень провінційної управи, із однієї обители до іншої для виконання нових обов'язків. У другій половині XVIII ст. часто практикувалося змінювати особовий склад насельників монастирів для того, щоб вони не звикали до сталого місця проживання, а відчували себе тимчасовими мешканцями на землі та поспішали виконувати покладену на них духовну місію. Завдяки мобільності чернецтва зникала надмірна прив'язаність до матеріальних речей та відбувалося залучення ченців до різних видів діяльності: душпастирської, місійної, реколекційної, катехитичної, освітньої тощо. Протоігумен зобов'язував настоятелів укласти та прислати відомості про ченців до провінційної канцелярії для укладення каталогу монахів, які проживають на території Святопокровської провінції. Укладення таких щорічних каталогів, яке започатковано за урядування Онуфрія Братковського, надавало можливість провінційному управлінню простежити

³²⁴ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji).

динаміку переміщення монахів із однієї обителі до іншої. Запровадження каталогів було спрямовано на контролювання міграційних процесів чернецтва.

У своїх листах протоігумен неодноразово нагадує монахам про необхідність дотримуватися складених ними чернечих обітів (чистоти, убогості, послуху та проживання в спільноті). Заборонялися свавільна поведінка та пиття «трунких напиків», які наказувалося викорінювати із життя насельників монастирів. У випадку порушення хоча б одного з них Онуфрій Братковський рекомендує настоятелям монастирів накладати на монахів порушників епітимії (покарання). На ігуменів монастирів покладалася відповідальність у викорінненні поганих звичок, які світські особи, вступаючи до чернецтва, приносили з собою до монастиря, та у розвитку добрих справ. Зокрема, наголошувалося на виконанні пунктів реформаційних декретів, які уклалися під час візитації монастирів. Рекомендувалося призначати покути для монахів за вчинені ними порушення монастирського уставу до того часу, доки не виправлять своєї поведінки. При наступному порушенні покута ставала вже складнішою.

За урядування Онуфрія Братковського продовжено укладення провінційного архіву в Почаєві. З цією метою у циркулярних листах повідомлялося про необхідність продовжити укладення інвентарних описів із історичними довідками про кожен із монастирів Святопокровської провінції. Окрім цього, протоігумен домагався укладення детального реєстру фінансово-майнової документації, зокрема облігацій, які перебували у користуванні адміністрації монастирів. Адже ці відомості мали узагальнюватися та подаватися до Риму, оскільки Василіанський Чин перебував у прямому юрисдикційному підпорядкуванні Папи Римського. Також детальний опис монастирських землеволодінь і привілеїв, підтверджений відповідними документами, був невідкладною вимогою часу, оскільки прихід нової австрійської адміністрації потребував захисту прав і вольностей. Австрійські імператори, проводячи релігійні реформи, зменшували кількість монастирів, а їхнє майно передавали до релігійного фонду. В таких умовах постала необхідність упорядкування фундаційної та фінансово-майнової документації, що слугувала запорукою для подальшого функціонування обителі. Провінційне управління нагадувало настоятелям обителі про необхідність своєчасної сплати податків до державної скарбниці із отриманих прибутків від ведення монастирського господарства та пожертв паломників.

Для інтелектуального та духовного піднесення монахів рекомендувалося дбати про щорічне поповнення книжкових фондів монастирських бібліотек. На ігуменів обителі покладалася обов'язок знаходити кошти на придбання духовної літератури та піклуватися про належну підготовку сповідників, проповідників і парохів. Підготовлені кадри мали екзамінувати протоігумен і протоконсультори провінційної управи, а місцевий настоятель був позбавлений цього обов'язку.

Про демократичний стиль управління монастирями свідчить той факт, що протоігумен пропонував настоятелям присилати до Почаєва свої пропозиції щодо внесення змін і поправок до правил та Конституцій Чину напередодні скликання генеральної капітули³²⁵.

---

³²⁵ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772 – 1775 рр.) // Проблеми гуманітарних

Іншим циркулярним листом (Торокани, 15.10.1774 р.) протоігумен Онуфрій Братковський інформував настоятелів монастирів про смерть папи Климента XIV, прохаючи про відправлення заупокійних богослужінь³²⁶. Наступний обіжник (Пугінки, 15.11.1774 р.) визначав основні заходи для запобігання проявів морального занепаду серед чернецтва³²⁷.

Циркулярні листи протоігумена Йосифа Моргульця (1776 – 1780 рр.).

Перший лист-обіжник написано у Почаєві 07.02.1777 р. після завершення Унівської провінційної капітули (1776 р.), яка розв'язувала не тільки виборчі питання, але й, користуючись партикулярним правом, приймала постанови щодо регламентації чернечого життя, які мали узгоджуватися із Конституціями Чину, що затвердила генеральна капітула³²⁸.

За тематичною структурою лист складається, окрім преамбули та кінцівки, із трьох рівнозначних частин: повідомлення, застереження, розпорядження. У преамбулі листа подано персональні дані автора та його посаду, а також вказано, кому цей лист призначений. Окрім цього, у вступній частині листа, детально розписано головну мету та завдання. Зокрема, автор у філософській формі роздумує над актуальним питанням того часу: «...світ охопила темнота, погані звичаї та вчинки, Божа справедливість все більше карає людство ... Хто може запобігти цьому злу та Божій карі? Тільки обраний духовно-чернечий стан, який має бути світлом світу, сіллю землі. Чернецтво є посередником між Богом та людьми за допомогою постійної молитви...». Роздумуючи протоігумен ставить риторичне запитання до читача: «... А чи може бути таким чернецтво, яке досить обмежено дотримується обітів, монастирського уставу, недостатньо виконує обов'язки, відповідно до свого покликання?...». Вдається до висновку: «... Яким є посполитий люд, таким і буде чернече духовенство ...»³²⁹. Тому для усунення наявних недоліків о. Йосиф вирішив написати лист-обіжник до настоятелів монастирів про посилення заходів у дисциплінуванні чернецтва.

У першій частині обіжника, титулованій як «*повідомлення*», основний акцент зроблено на ознайомленні ігуменів обителів та їхніх насельників із новелами у монастирському уставі, затвердженими на провінційній капітулі в Уневі (1776 р.), які розглянуті нами у параграфі 3.2.4. *Постанови провінційних капітул*.

Друга частина листа іменована рубрикою «*застереження*». Тут поданого огляд дисциплінарних питань (правильник). Наведені різні приклади порушень монастирського уставу (правил та Конституцій) та застосування різних норм покарання (епітимій), що розглядаються нами в іншому параграфі 6.2. *Чернечі епітимії*.

Власне третя частина обіжника подає «*розпорядження*» протоігумена, які регламентували найбільш занедбані аспекти аскетичного життя василіанського чернецтва. Зокрема, наголошувалося на відновленні практики спільнотного читання

наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка . Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2016. – Вип.38. – С. 15 – 28.

³²⁶ ЦДДАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.2182. – Арк. 5 зв.

³²⁷ Там само. – Арк. 6.

³²⁸ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji).

³²⁹ Ibidem.

Святого Письма, правил св. Василя Великого, життя святих перед початком монастирської трапези. Також зверталася особлива увага не тільки на ознайомчі, але й регулярні, повторні читання для всієї монастирської спільноти останніх Конституцій Чину. Очевидно, що основний акцент робився на знання і виконання оновлених норм василіанського законодавства. Зверталася увага не тільки на порушення поведінки іноксами, але й на виконання ними визначених духовних практик (реколекцій, медитацій).

Для перевірки інтелектуальної підготовки професорів, місіонерів, проповідників вимагалася від візитаторів монастирів проводити огляд рукописних текстів проповідей та навчальних трактатів. Також підлягала ревізії освітня підготовка учнів василіанських шкіл. Для цього капітула обирала екзаменаційну комісію, яка мала наприкінці кожного навчального року відвідувати навчальні заклади провінції для перевірки знань учнів. Результати своєї діяльності комісія подавала у звітах, які відправляла до протоігумена.

З метою піднесення соціального дисциплінування чернецтва Почаївська консульства пропонувала іноків-порушників відправляти до інших обителей для духовної обнови, де був строгіший уклад аскетичного життя.

Протоігумен, проводячи регулярні візитації монастирів, наголошував на необхідності інвентаризації рухомого та нерухомого майна обителей. Адже, на 70-ті роки XVIII ст. у монастирському справочинстві вже сформувався цілий корпус інвентаризаційної документації: книга прибутків і видатків; книга вхідної та вихідної документації; реєстр чернецтва; метричні книги; каталог бібліотеки; реєстр найманих робітників. Усі ці реєстраційні книги підлягали ревізії під час проведення візитації монастиря³³⁰.

У підсумковій частині листа описано процедуру його використання: обов'язково переписувати дослівно текст листа у кожній обителі до книги вхідної документації монастирської канцелярії, прочитувати для всієї чернечої спільноти, на оригіналі листа-обіжника ставити дати його прибуття та відправлення до сусіднього монастиря³³¹. У результаті обіжник, побувавши по всіх монастирях провінції, повертався до місця первинного відправлення, зокрема до протоігумена, який, оглянувши помітки на ньому, міг проконтролювати відомості про ознайомлення із його змістом.

Наступні два обіжники протоігумена Йосифа Моргульця було укладено у Білостоці 19.12.1777 р. та Загоріві 15.11.1778 р. Вони розглядали поточні питання, пов'язані із функціонуванням Святопокровської провінції, повідомляли про визнані для Чину папські відпусти, а також пригадували про необхідність виконання постанов, прийнятих на генеральних і провінційних капітулах і консульствах³³².

Реформаційні декрети. На підставі детальної ревізії монастиря комісія укладала протокол візитації, який подавала для ознайомлення протоігумену провінції. Останній спільно із провінційною управою (протоконсульторами,

³³⁰ Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – Вип.40. – С. 131 – 144.

³³¹ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji).

³³² ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.132. – Арк. 33 – 36 (зв).

секретарем, економом) приймали колегіальне рішення щодо усунення виявлених недоліків у житті чернечої спільноти. Прийнятий документ укладався у формі реформаційного декрету та за підписом протоігумена був адресований конкретній монастирській спільноті. Із прибуттям листа-декрету до монастирської канцелярії, із відома настоятеля, місцевий писар занотовував його до спеціальної книги вхідної документації та із його змістом ознайомлював насельників монастиря, які були зобов'язані, дотримуючись обітниць послуху, виконувати розпорядження протоігумена³³³. Зокрема, у «Книзі вхідної та вихідної документації Уманського василіанського монастиря 1765 – 1828 рр.» (рукопис) зберігся запис від 30.06.1781 р. про проведення візитаційних оглядин Уманського монастиря протоігуменом Святопокровської провінції, Канівським архимандритом Інокентієм Матковським і секретарем провінціоної управи отцем Орестом Нахімовським. На жаль, протокол візитації не було внесено до згаданої книги та й нам не вдалося його віднайти серед відомого корпусу джерел. Натомість зберігся тільки заключний акт проведення візитації від 02.07.1781 р., до якого увійшли рекомендації щодо вдосконалення організації монастирської спільноти³³⁴. Інформаційна репрезентативність джерела вбачається передусім у можливості дослідження внутрішнього укладу життя чернецтва: добового та тижневого літургійних циклів, обов'язків, поведінки під час трапези, дотримання клязури, фінансових і будівельних питань. Тож розглянемо ці настанови, які призначалися для монахів Уманської обители.

Регламентация чернечого життя. Життя ченця у спільноті регламентувалося приписами щодо дотримання літургійного тижневого циклу. Новий тиждень у монастирі розпочинався із суботньої вечірні. Усі ченці, а також і студенти василіанського колегіуму, мали бути на вечірні. Разом, прочитавши молитви, починали повечірню, на якій читався канон чи ординація до Богородиці чи Святого, празник якого припадав відповідно до Типікону на неділю. По завершенні повечір'я мали відбуватися медитації. Ці медитації передбачали прочитання уривку із Святого Писання або Життя Святих та впродовж чверті години відбувалося роздумування над почутим із обрахунком сумління. Медитації мали завершуватися поданням знаку від настоятеля про виконання гімну «Не маємо іншої допомоги». Рано в неділю всі мали скликатися дзвінком до співу в хорі та за поданим знаком від настоятеля розпочиналися ранішні медитації, де читалися два пункти та проводилося роздумування впродовж півгодини. Після медитацій розпочиналося тижневе коло богослужінь («сєдьмичне»). «Полуношниця» (Північна) відправлялася повністю, відповідно до встановленого порядку. Утреня складалася із читання вголос псалтирів. Ці псалми читав отець-захристиянин або ж стежив за їхнім озвученням. Спільні канони мали промовлятися всіма вголос. Протоігумен рекомендував, що коли буде відправлятися богослужіння для студентів, то протягом визначеного часу отець-захристиянин буде дзвоном скликати монахів на Часи, для відправлення яких до хору мали долучатися всі отці та брати, які не були залучені до педагогічної праці. По завершенні Часів ієромонах мав відправити Проскомидію. У той час студенти мали заходити до церкви для слухання Богослужіння, яке щойно мало

³³³ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – С. 12.

³³⁴ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkp.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji).

починатися, а ченці-професори могли вийти до келій для підготовки до освітньої праці. Інші ченці, не залучені до роботи в колегіумі, повинні були співати разом із підготовленими студентами. Цей припис мав виконуватися як у святкові, так і недільні дні, коли не працювала школа. Убогих студентів, щоб не виганяли із монастирської кухні, бо іншого шпиталю для бідної молоді монастир не мав³³⁵.

У будні дні для відправлення «Полуношниці» всі отці та брати мали приватно з вечора молитися, а медитації, утрєню та решта богослужінь денного циклу відправляти у хорі. Однак Часи у будні дні самі отці та брати, які не залучені до праці в школі, повинні були відправляти під час щоденних Літургій. А ченці-професори, які були зайняті шкільними справами, могли приватно відправляти Літургію. У неділі та свята як руські, так і польські, повинні відбуватися урочисті Богослужіння із загальним співом. Графік щотижневих богослужінь мав укладатися щосуботи, розміщуватися на таблиці у захристії та оголошуватися для всіх отців та братів руською мовою. Саме руською мовою мали відправлялися читанні та співані Літургії відповідно до уставу Василіанського Чину. У неділі та свята отці-місіонери мали виголошувати проповіді, а за їхньої відсутності ці обов'язки виконували отці-проповідники. Ці ж бо отці-місіонери, провівши місію, відповідно до фундації, якщо дозволить час та можливості, мали організувати місії по інших місцях (однак завжди повинні інформувати про це місцевого настоятеля і проводити за кошти тих, хто буде запрошувати на ці місії). Цим отцям не дозволено утримувати своїх приватних коней та возів, а якщо таке траплялося, то потрібно негайно продати цих коней. Отці-місіонери мали бути уважними до своїх проповідей та місій без впливу жодних із сторони обов'язків та обтяжень. Ієромонахи не мали захоплюватися носінням годинників. Потрібно завчасно повідомляти настоятеля монастиря про місце проведення місій та про зміст їхніх проповідей. По завершенні місій потрібно повертатися до монастиря, а не мандрувати по містах.

Усі отці повинні були тільки раз у рік сповідатися або промовляти іспит сумління. Брати ж мали сповідатися кожної неділі та на урочисті свята. Студентська молодь, відповідно до встановленого звичаю, повинна сповідатися щомісяця при ретельному контролі отців-професорів. Сповідниками ченців призначалися монахи, які виконували обов'язки віце-ректора, місіонера, капелана, префекта школи. Щодо сповідників світського люду, то ці кандидати повинні скласти екзамени та пройти апробацію у настоятеля або ж екс-консультора провінції, ректора, отців-професорів із філософії, риторики. Такими сповідниками в Уманському монастирі протоігумен призначив отців Іринарха Ковальського, Августина Подгурського, Іполита Куницького. Усі ці сповідники мали дотримуватися іспиту сумління та стежити за конфесіоналами (сповідальницями) і тримали їх в належному стані, а, щобільше, не розказували на прохання ченців або світських осіб почуті прогрішення. Отці-сповідники ченців і світських осіб мали надавати без погорди та зволікання

---

³³⁵ Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. – № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.

розрішення (відпущення) від гріхів усім особам, що бажають скласти іспит сумління³³⁶.

Коли прийде відомість про померлого ченця, що мешкав в одному з монастирів Святопокровської провінції, то необхідно слухати або відправити по три Богослужіння та прочитати по три канони за душу померлого. Протоігумен призначив парохами у Маньківці о. Гімназія Сушинського, а у Гереженівці – о. Іполита Куницького. Парохи мали дбати про дотримання своїх обов'язків і відправляти богослужіння у неділі та синодальні свята. У випадку порушення парохом установлених приписів потрібно повідомити деканові, потім офіціалові. Коли не зміниться, то відібрати від нього ключі від церкви та призначити ченця до адміністрування.

Усі отці та брати без відмови мали відбувати щорічні восьмиденні реколекції в часі, визначеному настоятелем монастиря. Для кращого знання та виконання положень Конституції Чину необхідно було вписувати прийняті на генеральних капітулах зміни до неї в актову книгу монастиря. Відповідні записи віднаходимо в книзі вхідної та вихідної документації Уманської монастирської канцелярії: виписка із актів Білостоцької консульти (03.01.1781 р.), нотатки постанов 10-ої Барської консульти (1782 р.) та інші³³⁷.

Дотримання клявзури. Для збереження духовного спокою та уникнення людських осудів рекомендувалося дотримуватися правила клявзури (обмеження місць доступу для світських людей у монастирі). Відповідно жодна жінка не могла перебувати ані в коридорі, ані в келії монастиря. А якщо трапиться якась поважна особа, яка потребує духовної розмови, може зупинитися тимчасово у гостинному будинку. А якщо би гостинний будинок був зайнятий іншими гостями, то в той час розмова має відбутися у келії настоятеля. Також до цієї келії настоятеля жінка на розмову має входити не через коридор чернецого помешкання, але окремим входом від пекарні через ганок. Окрім цього, на кожному місці, де б не перебував монах (чи на місіях, чи у гостях в інших місцевостях), повинен обережно розмовляти із жінками, відповідно до правил Чину³³⁸.

Поведінка під час трапези. У василіанському законодавстві монастирська трапеза розглядається як одна із форм зібрання аскетичної спільноти. Вона займала друге місце після богослужбових практик у повсякденному житті василіанського чернецтва. Відповідно проведення трапези супроводжувалося чітко регламентованою церемонією, яка визначалася Конституціями Чину, та роз'яснювалася протоігуменами провінції. Відповідно у розглядуваному реформаційному декреті протоігумена Інокентія Матковського подано рекомендації, як потрібно проводити монастирську трапезу. Зокрема, перед початком обіду та вечері наказувалося проводити не тільки спільні молитви, але й духовні та правознавчі читання. На настоятеля покладалася обов'язок стежити не тільки за раціоном харчування насельників, але й за їхньою поведінкою. Особлива увага зверталася на заборону «трунких» напитків, які деморалізували чернецтво. За

---

³³⁶ Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. – № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.

³³⁷ Там само.

³³⁸ Там само.

порушення цього припису протоігумен наказував накладати на порушників фінансові стягнення, а у випадку регулярних порушень – вдатися до суворіших покарань³³⁹.

Монастирські обов'язки. У реформаційному декреті протоігумен Інокентій Матковський розподілив обов'язки серед насельників монастиря. Отець віце-ректор повинен бути допомогою отцю-настоятелю, завжди перебувати в хорі, конфесіоналі (сповідальниці), рефектарі (трапезній), також, за відсутності настоятеля, тимчасово виконувати весь внутрішній та зовнішній уряд. Отець Августин Подгурський, будучи до цього часу віце-ректором і економом, мав доглядати господарство якнайпильніше, дбати про монастирські фільварки, а також і про будівництво, спостерігаючи за приготуванням матеріалів, потрібних для побудови одноповерхової резиденції у Маньківці. Отець Лев Демкович призначений професором моральної теології у школі, писарем історії, касиром монастирської скарбниці та префектом місцевого будівництва. Отець Іраклій Белькевич став професором філософії, писарем монастирських актів і місцевих розпоряджень щодо різних випадків (казусів). Отець Пантелеймон Малешкевич був професором риторики та поетики, основ геометрії, префектом конгрегації та місцевих насельників. Отці Інокентій Патинський та Єремія Новицький призначені місіонерами. Ці місіонери повинні були дотримуватися порядку у монастирських зібраннях: перший мав допомагати префекту, а другий – професору риторики. Отець Гімнасій Сущинський був ризником, парохом, промотором і касиром братства в Умані. Отець Іполит Куницький став парохом, промотором і касиром братства при монастирі у Маньківці. Отець Іринарх Ковальський був старанним доглядачем будівництва. Два ченці-старці проживали у Маньківці: о. Теодозій Левицький та брат Антоній Метельський. Перший наділений обов'язками сповідника світського духовенства, а другий прислужував у захристії. Брат Макарій Бекешовський мав виконувати допоміжні обов'язки для отців-старців у Маньківці. Брат Віталій Верчинський невідкладно мав бути відісланий, відповідно до послухного листа, до Гранова. Усі ці ченці повинні були якнайкраще поводитися, відповідно до свого покликання та обов'язків. Отці Лев Демкович, Інокентій Патинський, Пантелеймон Малишкевич та Августин Подгурський були титуловані протоігуменом консульторами місцевого настоятеля, які мали допомагати йому у господарських, будівельних, а також і шкільних справах³⁴⁰.

Отці-професори мали дбати про місцеву монастирську школу, утримуючи її в належному стані, ретельно та ґрунтовно готуватися до занять, детально та вчасно (без запізнь) приходили до класів і навчати, відповідно до приписів Едукаційної Комісії. Усі здібні студенти мали залучатися до демонстративних диспутів, на які також мали приходити брати і отці для аргументації виступів та для заохочення молоді до науки. До обов'язків отця-префекта також включено складання звітів для Едукаційної Комісії із демонстрацією результатів освітньої праці серед студентства.

---

³³⁹ Стечик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. – № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.

³⁴⁰ Там само.

Протоігумен рекомендував, щоб невстигаючих студентів у науці не переводити з однієї школи до іншої, адже колегіум мав давати гідний рівень освіти³⁴¹.

Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського дає змогу розкрити духовні та матеріальні засади організації аскетичного життя монастирської спільноти. Передусім василіанське чернецтво дотримувалося кіновіяльної (спільної) форми аскетичного життя. Зокрема, чітко регламентовано заходи, на які повинні збиратися всі ченці: трапеза та богослужіння. Акцентовано особливу увагу на використанні монахами духовних практик: медитацій, реколекцій, місій, спільних і приватних молитов. Між членами монастирської спільноти запроваджувався чіткий розподіл обов'язків: монастирських, церковних та освітніх. Протоігумен наголошував на необхідності дисциплінування насельників обителі та визначав помірковані епітимії (покарання) за порушення монастирського уставу. Водночас із духовними аспектами життя монахів, зверталася увага й на належне використання фінансів монастирської скарбниці, які заборонялося свавільно витратити, а потрібно було використовувати за цільовим призначенням.

Підсумовуючи, зауважимо, що запровадження практики регулярного написання протоігуменом циркулярних листів до настоятелів монастирів Святопокровської провінції було зумовлене необхідністю піднесення духовного рівня василіанського чернецтва. У розглянутих листах, структурованих за пунктами, чітко визначалися основні шляхи духовного вдосконалення монахів і збереження у належному стані матеріального забезпечення обителі в умовах постійної загрози їхньої ліквідації та закриття із боку австрійської влади. Із змісту листів помітно, що протоігумен старанно піклувався про збереження аскетичних основ укладу життя монахів, а, отже, заохочував бути не байдужими в цьому напрямі настоятелів монастирів.

3.2.6. Настанови домових капітул та управ

Настоятель спільноти. До компетенцій протоігумена належало призначення настоятелів монастирів провінції. Очевидно, що термін урядування ігуменів не був чітко регламентованим, оскільки ця посада не була виборною³⁴². Іноді настоятелі могли змінюватися щомісячно, або ж урядувати не чотири роки, а кілька каденцій підряд, коли існувала необхідність розпочати справу в обителі довести до завершення (наприклад, побудова церкви чи помешкання ченців або ж реставрація наявних приміщень тощо).

Завдання та функції настоятеля зводилися до двох основних напрямів діяльності: організації та координації зовнішнього функціонування монашої спільноти та духовного проводу співбратів. Ігуменові належала найвища влада в управлінні монастирем та в організації духовного життя спільноти.

---

³⁴¹ Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. – № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.

³⁴² У цей час у православних монастирських спільнотах, на відміну від унійних василіанських, проводилися вибори ігуменів (дивись дослідження Яременко М. *Настоятелі кийвських чоловічих монастирів у XVIII ст.* // Ковчег. Науковий збірник із церковної історії. – Число 3. – Львів: Ін-т історії Церкви Львівської богословської академії, 2001. – С. 260 – 295.)

Завдання ігумена як духовного отця не зводилось тільки до юридичного урядування (повчати підлеглих і вимагати від них дотримання належного порядку в праці та молитві), а також охоплювали питання духовного наставництва монастирської братії. Настоятель мав бути особою із глибокою духовністю. Він оживлював монастирську спільноту та сприяв її духовному розвитку загалом та окремих членів зокрема, дбав, щоб спільнота не потрапила у стан духовної стагнації³⁴³.

Таким чином, на ігумена було покладено подвійний обов'язок: з одного боку, піклуватися про духовний стан як спільноти загалом, так і кожного її члена зокрема, а з іншого – забезпечувати монахів необхідними духовними поученнями та аскетичними науками.

Внутрішній уклад життя по василіанських монастирях у другій половині XVIII ст. регламентувався правилами св. Василя Великого, які уклав київський митрополит Йосиф Рутський. Ці правила передбачали, що настоятель монастиря міг або вибиратися, або ж призначатися. Монастирська документація другої половини XVIII ст. засвідчує, що місцеві ігумени призначалися провінційною управою Святопокровської провінції. До уваги брався вік кандидата, його діяльність та добрі вчинки. Інтелектуальні здібності не відігравали провідної ролі. Відповідно до «Зібраного сумаріюша правил Святого Нашого Отця Василя Великого, складеного коротко із обширних та коротших правил, монастирських Конституцій та його наук для чернецтва» (Почаїв, 1751 р.), кандидат на посаду ігумена мав бути добрим у вчинках, розсудливим у спілкуванні та поведінці, у повчанні побожним і шанобливим, наполегливим у дотриманні правил, тихим і покірним, терпеливим, милосердним у покаранні, лагідним у штрафуванні, пильним у спостереженні за ченцями³⁴⁴.

До обов'язків ігумена належала турбота про щоденне функціонування монастиря, відповідно до виконання потреб всіх ченців, справедливе нагадування та покарання тих, що порушували приписи спільного монастирського життя, чесне провадження монастирських фінансів, піклування про монастирське майно. Під час проведення візитації монастиря делегована комісія від провінційної управи проводила не тільки інвентаризацію монастирського майна, але й опитувала ченців про діяльність місцевих ігуменів. Так, наприклад, у візитації 1747 р. о. Гервасій Паславський як ігумен Добромільського монастиря охарактеризований ченцями як людина, яка би рада прихилити неба для місцевої обителі, оскільки одночасно наполегливо піклується як про піднесення Божої похвали, так і про монастирське майно³⁴⁵.

В обов'язки ігумена входило призначати та звільняти монастирську адміністрацію (вікарія, економа, прокуратора, захристиянина, рефектарія тощо). Правила забороняли відмовлятися від виконання визначених монастирських посадових обов'язків. В управлінні монастирем ігумену допомагала **домова управа**,

---

³⁴³ Дзюрах Б. (ЧНІ) Духовне життя монаха: на основі творів св. Теодора Студита. – Львів: Свічадо, 2003. – С. 330.

³⁴⁴ Summariusz reguł Świętego Ojca Naszego Bazylego Wielkiego z reguł obszerniejszych i krótszych, z konstytucji mniskich i nauk jego zakonnych wkrótce zebrany. – Poczajów, 1751.

³⁴⁵ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. – S. 64.

до якої належали старші ієромонахи, вікарій, проповідник, сповідник, секретар. Ця управа розглядала дисциплінарні справи чернецтва, найчастіше пов'язані із порушенням правил монастирського укладу життя, та призначала відповідні епітимії (покарання, покути).

Призначення ігумена в другій половині XVIII ст. відрізнялося від традиції, усталеної в попередні періоди. У XVII ст. настоятеля обирала братія монастиря і вибрану кандидатуру затверджував або ктитор обителі, або польський король, або ж вносили свої пропозиції щодо кандидатів на цей уряд. Після приєднання Перемишльської єпархії до унії (1691 р.), на території якої був Добромільський монастир, змінилася й процедура виборів ігумена: до 1739 р. настоятеля, після виборів монастирською братією, номінував місцевий владика, а із входженням до Святопокровської провінції – ігумена призначав протоігумен із провінційною управою, у юрисдикцію яких було передане управління монастирями

Також до 1739 р. ігумен користувався правом постригати в ченці й піддиякони, а після 1739 р. це міг здійснювати тільки протоігумен. Влада ігумена обмежувалася правилами святого Василя Великого та ухвалами провінційних та генеральних управ і капітул.

Право номінації на посаду ігумена належало до функцій протоігумена, який займався переміщенням ченців. Для номінування на посаду ігумена проігумен відправляв спеціального делегата, який оголошував його розпорядження для спільноти монастиря та вводив на адміністративну посаду призначеного отця (процедура інсталяції).

Ігумен мав помічника (вікарія), а коли монастиреві належала резиденція, то нею керував підпорядкований ігумену управитель резиденції (резидент або ж прокуратор)³⁴⁶.

При виборі ігумена до 1739 р. вагоме значення мало його соціальне походження, перевага надавалася вихідцям із шляхетських родів. У другій половині XVIII ст. виникла дискусія у середовищі чернецтва щодо дотримання соціальної рівності у виборі настоятеля. Оскільки в цей час шляхетське та королівське право патронату втратило свою вагомість, то, відповідно, і простежується зменшення кількості монастирських урядників шляхетського походження.

Ігумени Добромільського монастиря у переважній більшості походили із дрібношляхетських родів Перемишльської землі Руського воєводства, очевидно цей прошарок ранньомодерного суспільства мав більше матеріальних можливостей для здобуття відповідної освіти. Віднаходимо значно менше представників із міщанства, духовенства, а, щобільше, селянства. Їхні біографії ще раз підкреслюють другорядність соціального походження для кар'єрного росту у другій половині XVIII ст.

Кар'єра монахів залежала передусім від проходження чернечих студій та здібностей. Функції ігуменів, місіонерів, проповідників, професорів шкіл надавалися для випускників чернечих студій. Біографії відомих нам настоятелів

---

³⁴⁶ Стецик Ю. Настоятелі Добромільського василіанського монастиря св. Онуфрія (1739 – 1763 рр.): біографічний огляд // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. - № 7(308). – С. 9.

Добромильського монастиря не фіксують жодного прикладу малоосвіченості ігуменів. Певна річ, не всі вони мали однаковий рівень освіти.

Настоятелі Добромильського монастиря походили з різних земель Руського (Перемишльська, Львівська), Белзького та Волинського воєводств Речі Посполитої. Із семи розглядуваних ігуменів тільки три були тісно пов'язані із місцевою обителлю, оскільки народилися в цьому місті або в його околицях, вступили до місцевого новіціату та тривалий час проживали в цій обителі.

До номінації на посаду ігумена чернець займав різні посади та виконував різноманітні послухання по різних монастирях Святопокровської провінції. У біографічних довідках зафіксовані в основному ті обов'язки, які монахи отримували після завершення студій та ієрейських свячень. Більшість із них спочатку були сповідниками, проповідниками, прокураторами, а згодом призначалися ігуменами обителей та обиралися Провінційними Капітулами на посади консулторів Провінційної Управи. Окрім церковних обов'язків та адміністративних урядів, ієромонахи провадили освітні студії, обіймаючи посади магістра новиків, віцеканцлера та префекта школи, професора.

Настоятелі Добромильського монастиря пройшли всі етапи духовної формації: новіціат (Добромиль, Почаїв), чернечі студії (риторика, філософія, теологія). Частина кандидатів у настоятелі здобували освіту ще до вступу у чернецтво, однак більшість із них навчалися у духовних семінаріях Львова та Риму. І тільки один із ігуменів (о. Вергілій Шадурський) здобув науковий ступінь доктора богослов'я.

Щодо вікових характеристик, то переважали настоятелі у віці 31 – 33 років, віднаходимо тільки поодинокий випадок урядування отця у вже похилому віці (72 р.). Серед ігуменів була більшість ієромонахів, які впродовж 8 – 15 років перебували в Чині та пройшли всі етапи духовної формації василіанського чернецтва.

На підставі опрацьованих джерел нам вдалося реконструювати підставові біографічні дані про настоятелів Добромильського монастиря, які зосереджували свою діяльність в адміністративному та духовному напрямках. Вікові характеристики засвідчують, що монастирем управляли досвідчені ієромонахи, які, здобувши духовний вишкіл, належно практикували основи аскетичного укладу життя та подавали добрий приклад для формування нового покоління чернецтва. Соціальна база інституту настоятеля охоплювала представників шляхти, міщанства та духовенства. Освітній вишкіл ігуменів був традиційно обумовлений навчанням у новіціаті, на чернечих студіях та у духовних семінаріях³⁴⁷.

Домові капітули були зібранням чернецтва для розгляду дисциплінарних справ у деяких монастирях або аскетичних осередках (резиденціях, місійних домах). Такі зібрання мали підкреслити, що кожний член чернечої спільноти може брати участь в управлінні або ж у розв'язанні важливих питань монастирського життя. Проте такі капітули не наділялися жодними юридичними повноваженнями і жоден її учасник не мав права змінювати монастирський устав. До її компетенції належали дисциплінарні справи насельників окремої обителі, а також частина поточних питань

³⁴⁷ Стецик Ю. Настоятелі Добромильського василіанського монастиря св. Онуфрія (1739 – 1763 рр.): біографічний огляд // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. - № 7(308). – С. 8 – 15.

щодо управління монастирем. Адже у Гоцанських Конституціях (1772 р.) та їхньому Кодексі (1791 р.) згадано тільки про правові повноваження генеральних і провінційних капітул, а натомість відсутні відомості про функції домових капітул.

У дослідженнях Мелетій Войнар подав класифікацію домових капітул, поділяючи їх на виборчі та дисциплінарні³⁴⁸. На підставі опрацьованих актів домових капітул можна зробити припущення, що вони могли скликатися по «вокальних» монастирях, де існувала реальна потреба обирати делегатів на капітули вищого ступеня, а також представляти свої пропозиції щодо вдосконалення монастирського законодавства. Ці пропозиції мали озвучити обрані делегати на провінційній та генеральній капітулах, оскільки вони одночасно проводилися та склалися із тих самих учасників.

Про роль настоятеля у скликанні та головуванні на домовій капітулі. Домові капітули скликали та провадили архимандрити або ігумени, але із одним винятком, що у єпископських архимандріях мав головувати не єпископ-архимандрит, а вікарій цієї архимандрії.

Не було спеціального документа, який би визначав дні скликання домової капітули, оскільки час визначався ігуменом. Завжди місцем проведення був кожний окремий монастир. Право активного голосу отримували тільки ченці-професи, які мали ієрейські свячення, а всі інші монахи були пасивними учасниками засідання. Повноваження домової капітули були досить обмеженими: проведення виборів делегатів на капітули вищого рівня та обговорення порушень правил монастирського уставу.

Із утворенням Святопокровської провінції на Львівській генеральній капітулі (1739 р.) за давнім звичаєм було обрано два протоархимандрити для двох окремих провінцій. У виборах брали участь не тільки настоятелі обителей, але й делегати від монастирських спільнот. Також домові капітули обирали делегатів на Дубнівську генеральну капітулу (1743 р.) від всіх монастирів провінції. Після об'єднання двох провінцій в один Чин та обрання спільного одного протоархимандрита Конгрегація Поширення Віри видала декрет про визначення рівнозначної чисельності делегатів від цих провінцій на наступні генеральні капітули (по 40 ченців від кожної). Відповідно, не кожний монастир міг делегувати свого представника на провінційні та генеральні капітули із активним правом голосу. Тому наступні домові капітули обирали не тільки активних, але й пасивних делегатів.

Домова капітула отримувала повноваження обирати консулторів монастиря, які мали допомагати настоятелю в управлінні монастирем. Відповідне рішення прийнято на Львівській генеральній капітулі (1739 р.). Наступні генеральні капітули затверджували право за домовими капітулами обирати місцевих консулторів та визначали їхню кількість: чотири – у великих монастирях та два – у малих обителях³⁴⁹.

Про обрання місцевого економа. Відповідно до постанов IV Берестейської генеральної капітули (1772 р.), визначено, що місцевого економа мала обирати спільнота в кожному монастирі. Він мав допомагати настоятелю в управлінні монастирським фільварком, слідкуючи за прибутками та видатками. Гоцанські

³⁴⁸ Wojnar M. (OSBM) De capitulis Basilianorum // Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 181.

³⁴⁹ Ibidem. – S. 184.

Конституції передбачали, що ігумен разом із консульторами і спільнотою визначали раціональний та ефективний уклад щоденного порядку щодо обителі та її господарства. Із цього правила можна зробити висновок, що настоятель поєднував два монастирські обов'язки: адміністративне та господарське управління. Певні зміни запроваджено до Кодексу Конституцій, де окремою статтею зауважено, що економ монастиря не мав обиратися місцевою капітулою, а натомість призначався протоігуменом із згоди настоятеля. Однак редактори цього кодексу внесли свої правки до правила про економа обителі: у монастирях, де проживала недостатня кількість монахів (менше 8 осіб), місцевий економ обирався більшістю голосів спільноти. Таким чином, було повернуто до повноважень місцевих капітул, до яких належали отці-професи, обирати своїми голосами економа монастиря. Після обрання економ мав складати текст присяги, який визначений Кодексом Конституцій.

Наступним напрямом діяльності домової капітули був розгляд поточних локальних справ: зауважень і пропозицій від монастирської спільноти, складені для генеральної та провінційної капітул; надання дозволу новикам на складення чернечих обітів професа³⁵⁰.

На генеральних та провінційних капітулах розглядалися думки всього Чину. А отже, домові капітули мали перед їх скликанням сформулювати основні питання, що потребували невідкладного розгляду, зумовлені розвитком як суспільства, так і аскетичного життя. Зокрема, обговорювалися питання про моральний та фізичний стан чернечої спільноти, пропозиції про їх поліпшення скеровувалися на розгляд капітул вищого рівня. Вдало налагоджена співпраця між капітулами різних рівнів (локальний – провінційний – генеральний) засвідчує про колегіальний принцип управління Чинном.

Як згадано, домові капітули розглядали питання про допуск новика до складення чернечих обітів, якщо він завершив школу новіціату, мав духовний поступ та досягнув певного віку. Зауважимо, що ані декрети Конгрегації Поширення Віри, ані постанови генеральних і провінційних капітул не обмежували новиків у виборі місця складення обітів та дому новіціату. Натомість, на практиці спостерігаємо, що новики отримували допуск до складення обітів професа у домах новіціату (Почаєві або Добромилі)³⁵¹.

Ми вже відзначали, що на домових капітулах обиралися локальні консультори, переважно по два ієромонахи, серед яких один виконував обов'язки вікарія, а інший – економа. Зібрання настоятеля та консульторів, які були його помічниками, утворювало домову управу, яка за давньою східною аскетичною традицією, іменувалася у документальних записах як «рада старців». Зокрема, на підставі рукописної книги «Актів домових Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ» можемо простежити діяльність домової управи, яка ретельно піклувалася про виконання правил монастирського законодавства. Серед актових записів її засідань переважає розгляд дисциплінарних справ

³⁵⁰ Wojnar M. (OSBM) *De capitulis Basilianorum* // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 185.

³⁵¹ Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. Науково-дослідний відділ книгознавства, колекції рідкісних видань і рукописів. – Рукописна книга № 812043 «Книга складення чернечих обітів професа у Почаївському новіціаті монахами Святопокровської провінції (1784 – 1825 рр.)».

насельників місцевих обителів, який представлений короткими характеристиками чернецтва та призначеними для них епітиміями (покараннями). До домової управи також належав секретар (нотарій), який водночас поєднував обов'язки архівіста та бібліотекаря, що провадив документування не тільки актів засідань, але й ретельно копіював листи-обіжники, які надходили від протоігуменів провінції, перемишльських єпископів і світської адміністрації (дрогобицького староства, львівського губерніяльного управління)³⁵².

У монастирських хроніках помітні тільки деякі напрями діяльності домових управ. В основному, вони розглядали поточні питання, пов'язані з діяльністю монастиря³⁵³.

Зазначимо, що функціонування домових капітул та управ досі залишається маловивченою проблемою, оскільки збереглися досить фрагментарні документальні записи. Тоді як значна увага приділяється вивченню генеральних капітул, оскільки вони займалися законотворчою працею, продукуючи Конституції, які регламентували аскетичний уклад життя василіанського чернецтва всього Чину. Натомість діяльність провінційних і домових капітул на сьогодні залишається фрагментарно вивченою проблемою.

Загалом василіанське законодавство об'єднаного Чину 40 – 80-их років XVIII ст. можемо представити у трьох групах. До першої належить незмінне законодавство: сумарій правил 1751 р., у якому зібрано головні норми аскетичного чернечого життя. Цей сумарій – це доповнені спільні правила митрополита Йосифа Рутського. Вони були незмінним фундаментом василіанського законодавства аж до часу ліквідації Чину.

Друга група документації представлена змінним законодавством: Капітульні Конституції, що їх укладали генеральні капітули, а Апостольський престіл їх перевіряв, доповнював та затверджував. Конституції були чинним законодавством від капітули до капітули.

Третю групу нормативних джерел становлять законодавчі проекти по укладенні одного кодексу Конституцій, до якого були б вписані всі закони Чину, що був би затверджений Апостольським престолом. У цьому напрямі урядники чернецтва працювали упродовж 14 років (1766 – 1780 рр.) і за цей час постали два проекти, які доповнювали один одного: Гошанський (1766 р.), Тороканський (1780 р.). Проте до офіційного затвердження Апостольським престолом справа так і не дійшла, оскільки більша частина монастирів потрапила під владу Російської імперії, що не сприяло подальшому розвитку василіанського законодавства.

Проте слід зауважити, що законодавчі проекти XVIII ст. були добре опрацьовані і, відповідно, не потрапили в небуття. Зокрема, ці напрацювання стали основою пізнішого василіанського законодавства у XIX – XX ст. Так, на Гошанський проект (1766 р.) опираються Конституції Добромільської реформи (1882 р.), які також можемо віднайти і в сучасному василіанському законодавстві.

---

³⁵² Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. KB-4929/A: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч.І. [Реєстр та характеристика чернецтва 1760 – 1770 рр.]. – Арк. 1 – 35.

³⁵³ Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 рр.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1954. – С. 65 – 94, 410 – 418.

Василіанське законодавство (1739 – 1783 рр.) розвивалося тим шляхом, який визначив митрополит Йосиф Рутський. У 1743 р., за допомогою Апостольського престолу, особливо завдяки наполегливості папи Венедикта XIV, впроваджується централізація усіх василіанських монастирів на білоруських та українських землях, яку розпочав та про яку мріяв митрополит Й. Рутський. У цих об'єднаних монастирях основним способом ведення чернечого життя стали його Спільні та Партикулярні Правила.

У цей період найбільш радикальним кроком було вилучення Апостольським престолом василіанських монастирів з-під єпископської влади та обмеження митрополичих прав над Чином, натомість надаючи митрополитові статус делегата Апостольського престолу. Із цього часу Василіанський Чин став прямо залежним від Апостольського престолу (Чин папського права), а внутрішнє управління було передане до рук протоархимандрита та головної управи Чину. Венедикт XIV заборонив вибирати митрополита чи єпископа на протоархимандрита Чину, єпископам заборонив брати участь у генеральних капітулах Чину, а архимандритів майже цілковито підпорядкував (1756 р.) під владу протоархимандрита. З тих пір протоархимандрит отримав цілковиту владу над Чином. Митрополит як делегат Апостольського престолу головував на капітулах, судив тих ченців, які відчували себе покривдженими протоархимандритом.

Підсумовуючи огляд законодавства у третьому розділі, зауважимо, що василіанське чернецтво розглядуваного періоду у своїй діяльності керувалося не тільки приписами монастирської документації (уставом, Конституцією, постановами, розпорядженнями різних провінційних і домових урядників) та декретами Апостольського престолу, але й було вимушене в різні історичні періоди враховувати втручання державних органів влади у фундаційно-майнове та матеріальне забезпечення монастирів. Якщо релігійна політика Речі Посполитої була спрямована на підтримку василіанських осередків, то реформи австрійських імператорів переслідували мету – скоротити чисельність монастирів і монахів, а вилучене майно передати до релігійного фонду, кошти із якого мали призначатися на утримання духовенства та чернецтва, яке займалося суспільною працею (обслуговування парафії, школи, шпиталю тощо).

РОЗДІЛ IV

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СВЯТОПОКРОВСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ

4.1. Історичні передумови утворення провінції (кінець XVII – початок XVIII ст.)

У кінці XVII – на початку XVIII ст. до Київської унійної митрополії приєдналися Перемишльська, Львівська, Луцько-Острозька єпархії східного обряду. У зв'язку із тим постало питання про уніфікацію системи церковного управління в новоприєднаних єпархіях, зокрема, щодо управління монастирями, оскільки ще у 1617 р. запроваджено у давніх унійних єпархіях централізовану систему урядування із вилученням обителів із юрисдикції єпископів, утворення власної територіально-адміністративної одиниці (Святотроїцької провінції) та органів її управління: протоархимандрита та генеральної управи.

Відповідно, відчуваючи певний дисбаланс в управлінні монастирями, орієнтуючись уже на усталену систему урядування, ієрархія новоприєднаних єпархій намагалася власними зусиллями провести зміни у керівництві підвладними місцевими обителями. Певні заходи в цьому напрямку проводилися у Перемишльській та Львівській єпархіях.

Об'єднавчий процес у Перемишльській єпархії. Перемишльський унійний владика Інокентій Винницький на єпархіальному соборі у Перемишлі (1693 р.), у роботі якого взяли участь 10 настоятелів монастирів єпархії, запропонував укласти нові «Правила духовного правління»³⁵⁴. Відповідно до згаданого документа, запропоновано обрати «суперінтендента» (протоігумена єпархії) в особі ченця Мартиніяна Винницького, брата владика Інокентія Винницького. Щорічно уповноважено протоігумена проводити візити 22 монастирів Перемишльської єпархії, переглянути всі фундації, права та декрети списати в один збірник, приймати фінансові звіти від ігуменів, судити та карати порушників. Хоча перемишльський собор передав у руки протоігумена керівництво всіма чернечими справами єпархії, однак він при розгляді різних справ мав керуватися вказівками місцевого владика. Також прийнято постанову, що новіціат-постриження має відбуватися тільки в трьох більших монастирях (Щеплотах, Лаврові, Добромилі)³⁵⁵.

Через небережність монастирських уставів із першої половини XVIII ст., досить важко сказати, якого аскетичного уставу дотримувалися ченці в Перемишльській єпархії. Відомо, що Лаврівський монастир у 1659 р. прийняв устав спільного життя із Скиту Манявського³⁵⁶. Беручи до уваги те, що Лаврівський монастир був одним із найвидатніших у Перемишльській єпархії, то можна припускати, що він слугував іншим меншим монастирям за зразок аскетичного порядку.

³⁵⁴ Winnicki Bp. Innocenty. Ustawy rządu duchownego i inne pisma. – Przemyśl : Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, 1998. – 104 s.

³⁵⁵ Ibidem. – S. 44 – 45.

³⁵⁶ Галасливий С. О Чині в св. обителі // Лавра. – №2. – 1998. – С. 45 – 50; його ж Про галицькі монастирські устава // Лавра. – №10. – 1999. – С. 47 – 50.

Однак при опрацюванні актів Перемишльської Консисторії із першої половини XVIII ст. не вдалося знайти документальних підтверджень про діяльність єпархіального протоігумена, а, щоби більше, результатів його праці (відсутні протоколи візитаційних описів монастирів, декрети судових засідань по дисциплінарних справах чернецтва). Натомість справи чернецтва розглядалися у духовному суді Перемишльської єпархіальної консисторії.

Про намагання перемишльських владик Інокентія та Юрія Винницьких приєднати монастирі єпархії до Святотроїцької провінції згадано у протоколах генеральних капітул (1698, 1703, 1709 рр.). Зокрема, на Новгородській капітулі (1703 р.) делегація від владики Юрія Винницького погодилася приєднати до Литовської провінції новоунійні монастирі за умови збереження для них давнього способу аскетичного життя. На Більській капітулі (1709 р.) Юрій Винницький, уже як адміністратор Київської митрополії, обіцяв докласти всіх зусиль, щоб монастирі новоприєднаних єпархій об'єдналися в один Чин і під керівництвом одного протоархимандрита. Проте йому не вдалося реалізувати цього наміру через певний опір місцевого єпископату та чернецтва. Також на згаданій капітулі 1709 р. ченці Львівської єпархії протестували проти об'єднання руських і литовських василіан в один Чин, позаяк відрізнялися способом життя, одягом, стилем управління. Окрім цього, монахи із Львівської єпархії дорікали Литовським василіанам, що вони ніколи не працювали над об'єднанням на тих землях, а хочуть прийти на підготовлений ґрунт та підкорити собі їхні монастирі, створити окрему конгрегацію. Проте найбільшим острахом для новоунійного чернецтва був різний освітній рівень, який був значно вищим у литовських василіан³⁵⁷.

Об'єднавчий процес у Львівській єпархії. Своєрідну конфедерацію монастирів Львівської єпархії створено на Унівському соборі (1711 р.), який скликав львівський владика Варлаам Шептицький (1710 – 1715 рр.). Він зібрав настоятелів та отців-старців із різних монастирів (усіх 42) для укладення Унівського уставу.

Відповідно до цього уставу, головним настоятелем конфедерації був сам єпископ. Йому допомагали три консультори, яких кожних три роки обирав собор чернецтва. Їхніми обов'язками було щороку відвідувати всі монастирі, контролювати в них адміністративні (фондації, права, купівля предметів) й дисциплінарні (судити та карати порушників, видавати дозвіл про переїзд монахів до інших обителів) справи. Настоятелям великих монастирів приписувалося провадити фінансові книги, не приймати до своїх монастирів ченців-мандрівників, відвідувати підлегли їм малі монастирі. Ігуменам малих монастирів, які були приєднанні до більших, окрім згаданих приписів для настоятелів, наказано вже більше не постригати кандидатів у ченці та не приймати їх професії. «Соборні Отці» (суперінтенданти) повинні подбати про те, щоб створити й утримувати тільки один новіціат для цілої Львівської єпархії. Собор мав відбуватися кожних три роки в день св. Івана Хрестителя. За кожним монастирем зберігалася автономія, хоча не був ліквідований центральний контроль із боку місцевого владики³⁵⁸.

³⁵⁷ Підручний П. (ЧСВВ). Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 169.

³⁵⁸ Галасливий С. Артикулы или уставы чина іноческаго // Лавра. – №2. – 1999. – С. 41 – 45.

Проте постанови цього собору, мабуть, не були запровадженні в життя, бо Апостольський престіл на затвердив їх, незважаючи на те, що владика Варлаам Шептицький та монахи багаторазово зверталися до Риму з цим проханням³⁵⁹. Львівські ченці домагалися затвердження цих уставів Римом, бо не бажали бути прилучені до Литовських василіан, які дістали на те згоду Конгрегації Поширення Віри ще у 1705 р.³⁶⁰

Конгрегація зволікала із затвердженням Унівських уставів, бо не бажала, мабуть, виступати проти свого декрету від 1624 р., в якому згадано про протоархимандрита всієї Русі.

Наступним підготовчим кроком до заснування Святопокровської провінції було проведення **Замойського собору (1720 р.)**. Відповідно до його постанов, усі монастирі новоприєднаних єпархій, що увійшли до Унійної Церкви, об'єднувалися в одне згромадження та обирали собі на чотири роки свого окремого протоархимандрита³⁶¹. Питання про підпорядкування нового протоархимандрита передано на розсуд Апостольського престолу. Проте 21 лютого 1721 р. литовські василіани подали прохання до Риму, щоб не затверджувати проект створення нової Руської конгрегації, відокремленої від Литовської, але тільки нову провінцію зі своїм протоігуменом, залежним від протоархимандрита. Митрополит Лев Кішка разом із ієрархією довідавшись про прохання василіан, написав до Конгрегації Поширення Віри, щоб нова василіанська спільнота була відокремлена від Литовської, тому що один протоархимандрит із причини великих відстаней не зможе візитувати всіх монастирів навіть по одному разові за час свого чотирирічного урядування³⁶².

Після затвердження постанов Замойського синоду папою Венедиктом XIII (1724 р.) знову порушено питання про створення руського василіанського згромадження. Варшавський нунцій Вінкентій Сантіні (1721 – 1728 рр.) у звіті до Конгрегації Поширення Віри (18.06.1725 р.) заявив про підтримку двох окремих згуртувань (Литовського і Руського) із двома окремими протоархимандритами. На його думку, такий поділ треба зробити з огляду на різноманітність звичаїв і відмінність способу провадження монашого життя.

Остаточно, дня 26 травня 1727 р., митрополит Лев Кішка скликав до Дубна єпископів, архимандритів і деяких настоятелів, аби чинною стала постанова Замойського синоду про утворення з усіх монастирів новоприєднаних єпархій одного згромадження. На цей з'їзд прибув також василіанський протоархимандрит К. Лебецький (1727 – 1729 рр.) із генеральними консульторами. Ще до проведення нарад він домагався, щоб усі монастирі підпорядковувалися одному протоархимандритові всієї Русі, відповідно до декрету Конгрегації Поширення Віри від 1624 р. Єпископи також захищали свої інтереси, намагаючись зберегти для себе заможні монастирі, домагалися, щоб литовські василіани відмовилися на користь

³⁵⁹ Підручний П. (ЧСВВ) Василянський Чин від Берестейського з'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том.48. – Рим : Видавництво ОО. Василян, 1992. – С. 169 – 171.

³⁶⁰ Welykij A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1955. – S. 256.

³⁶¹ Провінційний Синод у Замості 1720 р. Б. / Постанови. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – С. 235.

³⁶² Підручний П. (ЧСВВ) Василянський Чин від Берестейського з'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 170.

нової конгрегації 12 монастирів, що їх посідали у нових унійних єпархіях. Проте протоархимандрит із генеральними консульторами на це не погодилися³⁶³.

Венедикт Трулевич, довголітній василіанський прокуратор у Римі (1712 – 1724 рр.), а на 1727 р. був генеральним консультором, повідомив у листі до секретаря Конгрегації Поширення Віри, що митрополит, зібравши всіх на першу сесію, без жодних формальних вступів повідомив: «...Мої Отці! З огляду на те, що протоархимандрит Чину і Литовська провінція не хочуть зректися від своїх монастирів на Волині, тому й не можна для Вас з Волині обрати нового провінціала. Відсилаю цілу справу до Риму, а вас відпускаю, ідіть з миром до ваших монастирів. Отці заворушилися, але боялися протистояти єпископам, оскільки ще перебували під їх юрисдикцією...»³⁶⁴. Протоархимандрит і генеральні консультори ледь випросили в митрополита ще одну сесію по обіді, під час якої доказували, що тут не йдеться про відбирання монастирських володінь від Литовської провінції, але про вибір нового протоігумена. Зібрані ченці також просили, щоб було їм дозволено обрати собі протоігумена, але митрополит від імені всіх єпископів повторив те саме, що й на першій сесії, та наказав усім розійтися³⁶⁵.

Ще того самого дня (26.05.1727 р.) митрополит Кішка написав звіт до Конгрегації Поширення Віри, в якому заявив, що тяжко, і навіть неможливо, створити Руську Провінцію без тих монастирів, що їх посідають у згаданих єпархіях литовські василіани³⁶⁶. Проте варшавський нунцій Сантіні, доповідаючи про цю справу Конгрегації (25.06.1727 р.), зазначив: «... Мені здається, що ті домагання згаданих єпископів не мають більшої ваги ...»³⁶⁷. Деякі ченці новоприєднаних монастирів призналися о. В. Трулевичу, що єпископам досить важко зректися тих монастирів та ченців через матеріальні прибутки³⁶⁸.

Наступного року (19.04.1728 р.) Конгрегація Поширення Віри досить тривалий час роздумувала над питанням: «Чи об'єднувати василіанські монастирі в Польському королівстві та Великому Литовському князівстві в одне ціле?». Вирішили провести об'єднання, але без розмежування монастирів Литовської конгрегації, а нова конгрегація має підпорядковуватися безпосередньо Апостольській столиці³⁶⁹. Однак рішення залишилося тільки на папері, бо Конгрегація Поширення Віри не повідомила про це нікому.

До створення нової василіанської Руської конгрегації повернулися через 19 років після Замойського синоду (1720 р.) на Львівській генеральній капітулі

---

³⁶³ Підручний П. (ЧСВВ). Василіанський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіян, 1992. – С. 171.

³⁶⁴ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1955. – S. 157.

³⁶⁵ Welykyj A. Epistolae Metropolitanorum Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckyj, Floriani Hrebnyckyj (1714 – 1762) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1959. – S. 143.

³⁶⁶ Ibidem. – S. 144.

³⁶⁷ Wojnar M. (OSBM) De regimine Basilianorum Ruthenorum a metropolita Josepho Velamin Rutskyj instauratorum // Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1949. – S. 78.

³⁶⁸ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 197 – 198.

³⁶⁹ Welykyj A. Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantes (1729 – 1869) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1956. – S. 259.

(1739 р.), яку скликав митрополит Атанасій Шептицький (1729 – 1746 рр.). До її скликання спричинилися ченці Львівської єпархії на чолі з Інокентієм Піговичем, Сильвестром Мальським та Антоном Підгірським. Вони (разом із іншими) домагалися від своїх єпископів об'єднання усіх монастирів в одне ціле і про це клопоталися в Римі³⁷⁰. Єпископи зволікали із тією справою тому, що не мали достатніх прибутків і фундацій. Вони усвідомлювали, що одночасно із утворенням нової конгрегації зменшаться їхні прибутки. Митрополит Атанасій Шептицький скликав цю капітулу, бо на нього робився тиск з боку литовських василіан, новоприєднаних до унії монастирів та Конгрегації Поширення Віри. Зокрема остання інституція кількаразово пригадувала, що постанови Замойського собору треба виконати³⁷¹.

Таким чином, інституційному становленню Святопокровської провінції передувало досить тривалий період пошуку різних шляхів об'єднання монастирів західних єпархій Київської унійної митрополії. Упродовж першої половини XVIII ст. створювалися різні проекти щодо уніфікації монастирських спільнот («Правила духовного правління» (Перемишль, 1693 р.), «Артикули або устава чернечого Чину» (Унів, 1711 р.), однак жоден із них так і не вдалося повністю реалізувати. Проте розглядані постанови виражали інтереси місцевої церковної ієрархії, яка не бажала втрачати юрисдикцію над єпархіальними монастирями, намагаючись створити дуалістичну систему управління. Як наслідок, це породжувало непорозуміння та протистояння, які намагалися розв'язати впродовж тривалого часу. Навіть рішучі постанови Замойського синоду (1720 р.) щодо об'єднання чернецтва не були запроваджені одразу ж в дію, оскільки треба було ще очікувати довгих 19 років, коли новоунійне чернецтво зуміло створити окреме згромадження та Руську провінцію, досягнувши певного консенсусу із василіанами Литовської провінції.

4.2. Львівська генеральна капітула 1739 р.

Капітула відбулася у Львові 26 серпня 1739 р. у катедрі св. Юра. Її скликав та на ній головував митрополит Атанасій Шептицький. Із протоколу довідуємося, що на другому засіданні прочитано присутнім Конституції Новгородовицької капітули (1617 р.), а на третій сесії, на підставі тих самих Конституцій, створено нову Конгрегацію Покрови Пресвятої Богородиці (Святопокровська, Руська, Польська або Коронна провінція). До новоутвореної провінції увійшли понад 130 монастирів (85 більших, приблизно 100 малих чи зовсім дрібних аскетичних осередків) та 700 ченців, які проживали на території польського королівства.

Обрано окремо протоархимандрита для нової провінції. Ним став, за пропозицією Атанасія Шептицького, о. Патрикій Жиравський (генеральний консультор литовських василіан), терміном на чотири роки. Він мав запровадити у новооб'єднаних монастирях такий уклад, який діяв у литовсько-білоруських монастирях, традиційну василіанську дисципліну. Для допомоги в управлінні провінцією (також на чотири роки) обрано генеральних консульторів. Крім того капітула уклала 34 правила, на зразок Капітульних Конституцій литовської

³⁷⁰ Welykyj A. Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarusjae (1720 – 1740) // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1963. – Doc. N 837, 849, 860.

³⁷¹ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіанського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 198.

Конгрегації Пресвятої Трійці³⁷². Мабуть за старанням нового протоархимандрита у 1740 р. видано у Почасві «Загальні правила» митрополита Йосифа Рутського. На думку Антона Петрушевича, це видання було, по суті, перевиданням Супральської редакції о. Дмитра Занькевича від 1717 р.³⁷³.

На другій сесії Львівської капітули (1739 р.) єпископи відмовилися від урядування над монастирями у своїх єпархіях, а натомість погодилися передати їх у підпорядкування новоутвореної провінційної управи, залишаючи у своєму підпорядкуванні тільки володіння малих монастирів, у яких фундацій не вистачало для утримання 12 монахів, як приписував Замоївський собор (1720 р.).

У формальному акті фундації литовський протоархимандрит В. Полатило та генеральні консултори домоглися внести пункт про те, що отцям новоутвореної провінції доручалося проводити заходи щодо об'єднання двох василіанських спільнот в один Чин³⁷⁴.

Перш ніж приступити до укладення Конституцій (на шостій сесії), прочитано постанови шести перших капітул, що відбулися за митрополита Йосифа Рутського. Орієнтуючись на них, Львівська капітула уклала 34 правила. Прийнято рішення, щоб обирати протоархимандрита на чотири роки з-поміж звичайних ченців. На нього покладалося завдання візитувати монастирі, призначати ігуменів, скликати кожних чотири роки капітули, відповідно до угоди, яку митрополит Жоховський уклав із Литовською конгрегацією у 1686 р.. Відповідно до цієї угоди протоархимандритові мали допомагати генеральні консултори, яких капітула обирала на чотири роки, а не на довічність, як це було у Святотроїцькій провінції. Запроваджувалися по монастирях, які увійшли до новоутвореної Святопокровської провінції, Загальні та Партикулярні правила, укладені ще у 1617 р. київським унійним митрополитом Йосифом Рутським³⁷⁵.

Таким чином, Конгрегація Покрови Пресвятої Богородиці перейняла від литовських василіан основні правила укладу чернечого життя, систему управління та Конституції, які уклалися впродовж XVII – першої половини XVIII ст.

4.3. Інтеграційні процеси (1740 – 1743 рр.)

На Львівській капітулі (1739 р.) протоархимандрит і консултори Конгрегації Пресвятої Трійці домоглися вставити у формальний акт створення Конгрегації Покрови Пресвятої Богородиці параграф, у якому доручалося ченцям нової Конгрегації всіма можливими засобами подбати про якнайшвидше об'єднання обох василіанських спільнот.

По завершенні Львівської капітули (1739 р.) литовські василіани проводили різні заходи у Римі, щоб Апостольський престіл не затверджував постанов василіан Святопокровської провінції, але щоб наказала обом василіанським згромадженням об'єднатися в один Чин, під управою одного протоархимандрита. З цією метою

³⁷² ЦДІАЛ. – Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.974. «Протокол генеральної капітули василіанських монастирів у Львові» (копія, 1739 р.). – Арк. 3 – 4.

³⁷³ Підручний П. (ЧСВВ) Василіанський Чин від Берестейського з'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том.48. – Рим: Видавництво ОО. Василіан, 1992. – С. 172.

³⁷⁴ ЦДІАЛ. – Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.974. «Протокол генеральної капітули василіанських монастирів у Львові» (копія, 1739 р.). – Арк. 11.

³⁷⁵ Там само. – Арк. 8 – 9.

литовський протоархимандрит о. Василь Полатило разом із своїми генеральними консульторами написав до Конгрегації Поширення Віри кілька листів та вислав до Риму о. Кесарія Стебновського, щоб довів цю справу до успішного завершення.

Зі свого боку, руські василіани, митрополит і єпископи піклувалися про те, щоб Рим затвердив новостворену Святопокровську провінцію та її капітульні постанови (Конституції). Для полегдження цієї справи протоархимандрит о. Патрикій Жиравський відправив до Риму (2 липня 1740 р.) о. Атанасія Чарковського, ЧСВВ, аудитора луцького єпископа³⁷⁶.

Під кінець 1740 р. розпочався в Конгреції Поширення Віри судовий процес між обома василіанськими згромадженнями – литовським, яке бажало об'єднання, і руським, яке бажало бути незалежним від литовського. Цей судовий процес тривав до 1 травня 1742 р. За той час вийшло друком понад 250 сторінок «зіставлень справи», до яких потрапили рідкісні та цінні документи відносно василіанського Чину та українсько-білоруської Церкви³⁷⁷. Документи цього процесу демонструють, що насамперед об'єднання всіх монастирів в один Чин не бажали єпископи, включно із митрополитом, посилаючись на економічні обґрунтування.

Вважаємо, що причини ворожого ставлення руських василіан до об'єднання в один Чин потрібно шукати у минулому, в історії руської та литовської василіанських гілок, що суттєво відрізнялися. Литовська василіанська спільнота вже понад сто років перебувала в з'єднанні з Римом, виховала своїх ченців у католицькому дусі, надаючи їм європейську теологічну освіту. Монастирі були централізовані від 1617 р., утворивши Святотроїцьку конгрегацію, що мала одну головну управу, однакові правила та Конституції, ченці збиралися кожних чотири роки на генеральні капітули. Василіани литовського згромадження були загальновідомі в польсько-литовській державі своєю ревною апостольською, унійною та виховною працею.

Цілком іншим напрямом провадилося життя руських ченців. До 1700-их років вони не були з'єднанні з Римом, не мали до цього часу жодних спільних правил, не збиралися на капітули, не були обізнані між собою, наука у монастирях була на досить низькому рівні. Монахи жили за старим східним звичаєм, перебуваючи під послухом настоятеля, залежали від місцевих єпископів, які здебільшого клопоталися про фінансові прибутки монастиря, а чернеча дисципліна та освіта їх не цікавила. Як наслідок руських ченці майже не знали у польській державі.

Конгрегація Поширення Віри мала всю необхідну інформацію про попередній законодавчий устрій руських і литовських василіан. Про це звітували варшавські нунції, починаючи від 1725 р. Також папа Венедикт XIV був добре обізнаний з питаннями українсько-білоруської Церкви, бо у 1722 р. йому передано на затвердження акти Замоїського собору (1720 р.). Коли 29 березня 1742 р. секретар Конгрегації Поширення Віри Монті доповів папі Венедикту XIV, що обидві

---

³⁷⁶ Підручний П. (ЧСВВ). Василіанський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіан, 1992. – С. 172 – 173.

³⁷⁷ Там само. – С. 173.

василіанські спільноти судяться між собою, то Папа заявив, що бажає бути присутнім на тому засіданні, яке вирішуватиме цю справу³⁷⁸.

Судове засідання розпочалося 1 травня 1742 р. у присутності папи Венедикта XIV. Головним релятором справи був кардинал Карафа. Він зіставив всі причини за і проти об'єднання. Виявилось, що причини за об'єднання були не тільки численніші, але й шляхетніші та обґрунтованіші. Їх можна звести до таких трьох пунктів:

1. Коли литовська василіанська спільнота Пресвятої Трійці так багато зробила та робить для поширення з'єднання на Русі, то скільки же можна буде зробити, як помножиться кількість працівників після об'єднання обох василіанських спільнот в один Чин.

2. Коли б створити окрему та незалежну руську конгрегацію, то постали б між нею та литовською нездорові протистояння, непорозуміння, що знищили б те, що усталене в минулому. Василіанські ченці, поділені на дві конгрегації, замість того, щоб трудитися для Апостольської столиці над завданням навернення народів, як це робили в минулому, думали б у майбутньому тільки про те, як перешкоджати один одному.

3. Якщо митрополити, єпископи, архимандрити, за звичаєм, обираються із василіанського чернецтва, то окремі та незалежні між собою василіанські згромадження щоразу будуть намагатися мати дедалі більше єпископів і архимандритів зі своїх членів. Цієї проблеми можна буде уникнути, коли з усіх монастирів і ченців створиться один Чин, з якого обиратимуть на ці посади тільки заслужених та здібних осіб³⁷⁹.

На прохання Конгрегації Поширення Віри подав свої пропозиції також місіонер Матей Караман, що побував п'ять років у Московському царстві та в Україні (1732 – 1737 рр.). Його пропозиції розглянуто на тому самому засіданні. Він радив об'єднати обидві василіанські спільноти в один Чин та підпорядкувати протоархимандрита безпосередньо Апостольській столиці, а не митрополитові, позаяк Апостольському престолу належить тримати з'єднане та собі підпорядковане чернецтво на противагу єпископам та патріаршим претензіям митрополитів. Таким шляхом Апостольський престіл запевнив би зберігання чернечої дисципліни, католицької віри та спокою у польській державі. Крім того, могла б мати для свого підпорядкування, без значної затрати сил, цілий руський чернечий Чин для поширення католицької віри у Московській державі³⁸⁰.

На основі реляцій кардинала Карафи, аргументів Матея Карамана та деяких спостережень інших кардиналів, папа Венедикт XIV наказав Конгрегації Поширення Віри видати декрет об'єднання обох василіанських спільнот (литовської та руської) в один Чин, а цей Чин має безпосередньо залежати від Апостольського престолу.

Декрет Конгрегації Поширення Віри від 1 травня 1742 р., виданий із розпорядження папи Венедикта XIV, започаткував новий період в історії василіанського законодавства, охоплюючи такі пункти:

---

³⁷⁸ Підручний П. (ЧСВВ). Василіанський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіан, 1992. – С. 173.

³⁷⁹ Там само. – С. 173 – 174.

³⁸⁰ Welykyj A. Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantes (1729 – 1869) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1957. – S. 66.

1. Нехай у монастирях обох спільнот буде створено тільки один Чин, під однією назвою: Чин Пресвятої Трійці З'єднаних.
2. Своєчасно нехай відбувається генеральна капітула для вибору нового генерального настоятеля, тобто протоархимандрита всієї Русі, який має бути ченцем з професією, а не єпископом.
3. На цій генеральній капітулі активний голос матимуть ті ченці, що об'єдналися в Чин Пресвятої Трійці, яким, згідно з Конституціями Чину, належить право голосу, а пасивний всі, і поодинокі ченці-професи цілого об'єданого Чину, що не мають канонічної перепони.
4. На цій капітулі головуватиме руський митрополит, якого однак не можна обирати протоархимандритом Чину.
5. На цій капітулі хай буде присутній апостольський нунцій, якщо він не зможе прибути особисто, то нехай його заступить аудитор нунціатури.
6. Щодо юрисдикції митрополита, то йому належить тільки те право, що його визначають Апостольські Конституції та Тридентський собор всім іншим митрополитам і єпископам над вилученими з-під його юрисдикції ченцями.
7. Крім того, треба написати до апостольського нунція в Польщі, аби порадив Священній Конгрегації, що може спричинитися до спокою, злагоди та майбутнього добра так об'єданого василіанського Чину. Передусім нехай підкаже, чи годиться у майбутньому визначати альтернативу в виборі генерального настоятеля, тобто протоархимандрита Чину, між обома спільнотами, об'єднаними в один Чин, а основне, нехай поінформує, як ту альтернативу можна здійснити.
8. Усі й поодинокі декрети треба вислати також віденському апостольському нунцієві, який повинен краще поінформувати Священну Конгрегацію в цій справі, бо він тривалий час похвально виконував обов'язки апостольського нунція у Польському королівстві³⁸¹.

Після проголошення згаданого декрету руські василіани відіслали до Риму двох своїх прокураторів, щоб старалися про відкликання, або ж, принаймні, про деякі зміни в тому декреті. Київський унійний митрополит Атанасій Шептицький (спільно із єпископами) написав листа до папи Венедикта XIV, в якому, покликаючи на східні традиції, просив зберегти більше ніж столітню юрисдикцію, яку митрополит мав над литовськими василіанами. У цьому ж листі митрополит і єпископи протестували проти прокуратора з литовської Конгрегації, бо, мовляв, він несправедливо виклопотав декрет об'єднання обох василіанських спільнот³⁸².

Папа відповів митрополитові та єпископам, що згаданий декрет Конгрегації Поширення Віри не є махінацією литовського прокуратора, але постановою

³⁸¹ Welykyj A. Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantes (1729 – 1869) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1957. – S. 60 – 61.*

³⁸² Welykyj A. Epistolae Metropolitanum Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckij, Floriani Hrebnyckij (1714 – 1762) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1959. – S. 114.*

Замойського собору (1720 р.), яку самі єпископи ухвалили і яку із належним послухом треба виконати³⁸³.

Відповідно до декрету Конгрегації Поширення Віри, було доручено нунцієві Фабрицію Сорбельоні скликати генеральну капітулу до Дубнівської архимандрії на 26 травня 1743 р. для розв'язання питань про об'єднання двох провінцій в один Василянський Чин³⁸⁴. До участі в капітулі було запрошено єпископів, архимандритів, управи обох провінцій та всіх настоятелів монастирів, включно із малими чернечими обителями. Оскільки нунцій не міг особисто прибути на капітулу, то відправив свого делегата – Юрія Ласкаріса, титулярного єпископа Зенополітанського й аудитора Варшавської нунціатури. На капітулу прибули всього 239 ієромонахів (72 із литовської та 167 із руської провінцій)³⁸⁵.

Загалом всю тематику Дубнівської капітули можна умовно поділити на чотири групи: 1) домовленості перед об'єднанням в один Чин; 2) угода митрополита з Чином; 3) укладення капітульних Конституцій; 4) розпорядження та рішення папи Венедикта IV.

У перші дні проведення капітули, які були досить напруженими, руські ченці говорили, що вони не бажають об'єднання. Траплялися моменти, коли здавалось, що капітула закінчиться повною невдачею. Окрім цього, хід переговорів ускладнювала відсутність спільної, всім зрозумілої, мови. Більше як дві третини руських ченців не розуміли того, що відбувалося на капітулі, бо не володіли латинською мовою, а польською вони користувалися досить похоро.

На початках значна кількість литовських і руських василіан були прихильниками об'єднання із італійськими василіанами, а не між собою. Проте Ю. Ласкаріс їх переконав, що потрібно передусім виконати розпорядження Папи про об'єднання між собою, а потім думати про італійських василіан³⁸⁶.

Після тривалих суперечок і переговорів на 11 сесії (засіданні) 7 червня 1743 р. обидві провінції прийшли до загального порозуміння. Договір про об'єднання укладено в 15 пунктах та відправлено до Апостольської столиці для затвердження. Із цих пунктів чотири позиції мав розв'язати Апостольський престіл: 1. Як назвати новооб'єднаний Чин? 2. До якої провінції мають належати 10 монастирів, які хоч знаходилися на руських землях, однак значно раніше приєдналися до литовської провінції? 3. Чи руська провінція зобов'язана сплачувати борги за резиденцію прокуратора у Римі? 4. Чи архимандритів можна обирати протоархимандритами? Інші пункти увійшли до Конституцій Чину, окрім таких: ченців не можна переміщувати з однієї провінції до іншої без затвердження генеральної капітули (п. 2.); у монастирях обох провінцій мають бути точно та неперушно збереженні звичаї, богослужіння, пости, обряди та церемонії Східної

³⁸³ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 84 – 85.*

³⁸⁴ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 77.*

³⁸⁵ ЛННБ ВР. – Ф.3. «Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр. 1246/1 – 2/. «Матеріали генеральної капітули ЧСВВ у Дубні (1743 р)». – Арк. 1.

³⁸⁶ Підручний П. (ЧСВВ). Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // *Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 175.*

Церкви (п. 10); на вакантні прелатури (єпископства, архимандритства) в одній провінції, не можна брати осіб з другої провінції (п. 11); члени провінційних управ нехай не працюють по єпископських канцеляріях, щоб могли повністю віддатися справам Чину (п. 12); ченці руської провінції складуть послух новообраному протоархимандриту тоді, коли Апостольський престіл затвердить усі пункти (п. 15)³⁸⁷.

Після об'єднання в один Чин таємним голосуванням було обрано протоархимандритом о. Полікарпа Мігуневича (1743 – 1747 рр.), який походив із литовської провінції, як того вимагав декрет Конгрегації Поширення Віри. Термін – чотири роки. Ченці литовської провінції одразу ж склали присягу на вірність та послух новому протоархимандриту, а монахи руської провінції також склали присягу із умовою, що влада протоархимандрита пошириться на них після затвердження постанов Дубнівської капітули Апостольським престолом³⁸⁸.

Також у декреті Конгрегації Поширення Віри (01.05.1742 р.), яким наказувалося провести об'єднання двох провінцій, визначалося, що київський митрополит матиме це саме право над ченцями, яке встановили іншим митрополитам та єпископам Апостольські Конституції, Тридентський собор. Відповідно до цих рішень, митрополит втрачав владу над монастирями. Литовські ченці погодилися на цю пропозицію, але руські монахи, за намовою київського митрополита Атанасія Шептицького та місцевих єпископів, домагалися щоб була збережена непорушно давня юрисдикція митрополитів над ченцями, відповідно до попередніх угод. Водночас просили укласти нову угоду так, щоб влада митрополита не шкодила діяльності Чинів. Митрополит і єпископи погрожували апостольському делегатові Юрієві Ласкарісові, що коли давня митрополича юрисдикція не буде збережена, то нічого більше на цій капітулі не буде прийнято. За таких умов загостреної суперечки про юрисдикцію владика Ю. Ласкаріс дозволив укласти нову угоду василіан із митрополитом. Водночас він подбав і про те, щоб вона не зашкодила Чиніві.

Нову угоду між митрополитом і Чиним також укладено на Дубнівській генеральній капітулі (1743 р.) на підставі попередньої угоди 1686 р. У новій угоді, яка охоплювала 13 статей, протоархимандритові надано досить широкі уповноваження:

1. Протоархимандрит після обрання від свого імені та від імені Чину складатиме митрополиту присягу послуху Апостольському престолу, що зберігатиме всі права, Конституції та декрети, видані ним, а також цю угоду.
2. Митрополит залишає Чиніві та протоархимандритові внутрішню управу, за винятком питань, які згадані в угоді.
3. У важливих питаннях Чину протоархимандрит, якщо вважатиме за потрібне, буде звертатися за порадою та допомогою до митрополита, який обіцяє надати допомогу.

---

³⁸⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3.»Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1246/1 – 2/. «Матеріали генеральної капітули ЧСВВ у Дубні (1743 р)». – Арк. 2.

³⁸⁸ Підручний П. (ЧСВВ). Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I.– Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 177.

4. Генеральну капітулу скликає протоархимандрит, порадившись із митрополитом.
5. На генеральних капітулах головуватиме митрополит або ж його делегат, а на провінційних – протоархимандрит.
6. Протоархимандрит та управи обох провінцій матимуть голос у призначенні митрополита та його помічника з правом наступництва.
7. Протоархимандрит візитуватиме ченців, які живуть в архимандріях, але не самих архимандритів, які належать юрисдикції митрополитів.
8. Протоархимандрит із своїми консульторами представлятиме кандидатів на єпископів та архимандритів, а митрополит подаватиме їх королеві на затвердження, а якщо б виникла певна перешкода, то Чин подасть іншого кандидата.
9. Митрополит пильнуватиме дотримання принципу почерговості при виборі протоархимандрита (один раз – із однієї, а наступного разу із іншої провінції).
10. У випадку дострокової смерті протоархимандрита Чином, з відома митрополита, керуватиме перший консультор з провінції протоархимандрита. Він, порозумівшись з митрополитом, скличе генеральну капітулу.
11. Чин зобов'язаний надавати митрополитові та єпископам сповідників, теологів та інших помічників.
12. Якщо б протоархимандрит не поведився згідно з Конституціями, митрополит (на домагання управ обох провінцій) його попередить. Якщо це не допоможе, то скличе генеральну капітулу, на якій у судовому порядку звільнить його з посади.
13. Монахи матимуть право звертатися до митрополита із скаргами на протоархимандрита. Якщо на ченця були накладені епітимії (покарання), то митрополит наділяється правом звільнити того монаха від встановленого покарання, відкладаючи розгляд дисциплінарної справи до найближчої генеральної капітули³⁸⁹.

Також на Дубнівській генеральній капітулі (1743 р.) укладено перші «Загальні Конституції Чину» (всього 21 правило), які дослідники василіянського законодавства називають нарисом, позаяк вони досить короткі та не упорядковані за певною логічною послідовністю. У подальшому їх змінювали та доповнювали наступні генеральні капітули та Апостольський престіл. Конституції 1743 р. дотримувалися вже усталеного законодавства литовської провінції із тією тільки відмінністю, що регіональна адміністрація перейшла до протоігуменів³⁹⁰. Детальний огляд змісту цих Конституцій подано в одному із параграфів цієї праці, який названий 3.2.3. *Конституції генеральних капітул*.

Підсумовуючи, зауважимо, що впродовж 1740 – 1743 років спостерігається активний процес об'єднання двох самостійних василіянських згромаджень (литовського і руського) в один Чин Святого Василя Великого. Вважаємо, що це був

³⁸⁹ Підручний П. (ЧСВВ). Василіянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіян, 1992. – С. 178 – 179.

³⁹⁰ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 208.

значний поступ вперед щодо розвитку чернечої аскези, позаяк набутий духовний досвід литовського чернецтва передавався руському монашеству, яке зуміло ним вдало скористатися, так що у другій половині XVIII ст. спостерігається значне піднесення василіанської духовності на руських землях Речі Посполитої.

4.4. Реформування монастирів (1744 – 1772 рр.)

Після утворення Святопокровської провінції (1739 р.) та об'єднання двох провінцій (Руської та Литовської) в один Чин Святого Василя Великого постала необхідність визначення приналежності василіанських спільнот до різних провінційних управ. Поступово настоятелі монастирів упродовж 1739 – 1745 рр. заявляли про приналежність до тієї чи іншої провінції. Незважаючи на це між самими провінційними управами виникали суперечки щодо підпорядкування окремих обителів.

Після тривалого вивчення справи об'єднання у Конгрегації Поширення Віри та окремого засідання (30 березня 1744 р.) у справі Дубнівської капітули, в якому взяв участь Венедикт XIV, появились обширні папські розпорядження «*Inter plures*» (11 травня 1744 р.). У цьому документі Папа затвердив об'єднання всіх руських і литовських монастирів в один Чин та на прохання учасників цієї капітули дав йому назву «Руський Чин Святого Василя Великого» (*Ordo Sancti Basilii Magni Ruthenorum*). Цей Чин складався із двох провінцій – Литовської Пресвятої Трійці З'єднаних (*Provincia Sanctissimae Trinitatis Unitorum*) та Руської Покрови Пречистої Діви Марії (*Provincia Protectionis Beatissimae Virginis Mariae*)³⁹¹.

Також Папа розпорядився щоб обидві провінції зібрали необхідні документи для врегулювання суперечки щодо приналежності 10 монастирів. Руська провінція не мала сплачувати борги за римську прокураторську резиденцію, оскільки вона була подарована кардиналом А. Барберіні для василіан. Венедикт XIV наказав обирати на генеральній капітулі прокуратора по чергово з іншої провінції, із якої не походив протоархимандрит. Він підтримував та заохочував василіан у збереженні східних звичаїв та обрядів, заявивши, що відступників від рідних обрядів потрібно позбавляти активного та пасивного голосів³⁹².

У Дубнівській Конституції Папа вніс певні зміни: у генеральних капітулах мають брати участь по 40 ченців з кожної провінції, окрім митрополита, протоархимандрита, членів генеральної та провінційних управ. Наслідком цього рішення був виняток щодо участі в генеральних капітулах єпископів та архимандритів. Список учасників генеральних капітул мали укласти єпископ Ю. Ласкаріс, генеральна та провінційна управи Чину. Також було затверджено угоду (1743 р.), укладену між митрополитом і Чином³⁹³. Проте складніші питання про приналежність монастирів, залежність архимандритів від влади протоархимандрита були відкладені. Зокрема, аж у 1756 р. архимандрити отримали активний і пасивний голос участі в генеральній капітулі декретом Венедикта XIV, водночас вони

³⁹¹ Welykyj A. *Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia* (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 92.*

³⁹² *Ibidem.* – S. 93.

³⁹³ *Ibidem.* – S. 94.

підпорядковувалися юрисдикції протоархимандрита. Архимандритів можна було обирати на різні уряди Чину³⁹⁴.

Питання спірних монастирів (Дермань, Дорогобузьк, Дубно, Жидичин, Бучач, Верхи, Володимир, Холм, Дермань, Городок) розглядалося практично на всіх генеральних капітулах Чину у другій половині XVIII ст. Після завершення Дубнівської капітули (1743 р.) Венедикт XIV провів два окремі засідання щодо розгляду питання про спірні монастирі. У підсумку Папа вирішив призначити ці монастирі литовській провінції, до якої вони і належали. Руській провінції було передано тільки монастир у Бучачі, розташований далеко від литовської провінції, однак ця обитель до 1780 р. продовжувала перебувати під юрисдикцією Литовської провінції. Натомість Руська провінція отримала Люблінський монастир. Жидичинський монастир призначався для місця сталого перебування генеральної управи та архіву цілого Чину³⁹⁵.

Однак це питання знову порушено на генеральній капітулі у Бересті (1751 р.), коли литовські василіани бажали прийняти окрему ухвалу про приналежність спірних монастирів до їхньої провінції. Під впливом апостольського нунція представники руської провінції підписалися під цим рішенням. Водночас вони внесли протестацію до Луцької латинської консисторії. Проте, відповідно до вимог Конгрегації Поширення Віри 1754 р., протоігумен руської провінції змушений був відкликати цей протест та скласти заяву, що ціла провінція визнає рішення Апостольського престолу. Двом провінціям так і не вдалося розв'язати це питання, і навіть рішення Апостольського престолу не принесло позитивного результату. І тільки об'єктивні історичні обставини, які визріли після першого поділу Речі Посполитої (1772 р.), визначили нові політичні кордони провінціям, із якими вони змушенні були вже погодитися³⁹⁶.

Декрети Венедикта XIV завершуються зверненням до руських василіан, щоб вони підкорилися протоархимандриту та Апостольському престолу³⁹⁷.

Папа розпорядився, щоб митрополити, протоархимандрити, генеральна та провінційна управи подбали про ліквідацію малих монастирів у новоутвореній Святопокровській провінції. Відповідно до цього розпорядження, потрібно закрити ті монастирі, які не можуть утримувати 8 ченців³⁹⁸.

Очевидно в малих монастирях, які мали досить бідні фундації, монахи утримували себе за допомогою власної фізичної праці, тому в таких обителях уже не йшлося про організацію життя згідно з правилами, ані про утримання дисципліни. Тому 1744 р. папа Бенедикт XIV, затверджуючи постанови Дубнівської капітули, доручив митрополитові, щоб він із верховною владою Чину провів реорганізацію монастирів Руської провінції, аби вони нараховували принаймні по 8 монахів. Призначена комісія з цього питання зібралася 1745 р. на Дубнівську нараду, і на

³⁹⁴ Підручний П. (ЧСВВ) Історичний нарис законодавства Василіянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том. 57. – Рим – Львів, 2018. – С. 238.

³⁹⁵ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василіян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіян, 1992. – С. 198 – 199.

³⁹⁶ Там само. – С. 199 – 200.

³⁹⁷ Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – S. 96.

³⁹⁸ Ibidem. – S. 93.

підставі наданих їй документів про прибутки монастирів Святопокровської провінції постановила залишити як самостійні тільки ті обителі, які могли дати утримання для 8 осіб. Решту монастирів об'єднували з багатшими, а частину ліквідовували.

До першої категорії монастирів Святопокровської провінції потрапили із всіх 124 обителей тільки 38 осередків: Бар, Білилівка, Білосток, Бесіди, Верхрата, Віцин, Гоща, Дерев'яни, Доброміль, Добряни, Загайці Малі, Завалів, Загорів, Кам'янець, Краснопуца, Крехів, Крилос, Лаврів, Лішня, Луцьк (катедральний, братський), Любар, Люблін, Львів св. Юра, Мільці, Мільча Мала, Низкиничі, Овруч, Пациків, Почаїв, Підгірці, Погоня, Сатанів, Теробовля, Унів, Чортків, Шаргород, Щеплоти.

Із них тільки 7 монастирів вважалися самодостатніми, які не потребували приєднання інших малих монастирів: архимандрії в Овручі, Уневі, Мільці; обителі в Білостоці, Крехові, Почаєві, Віцині.

Натомість до інших згаданих монастирів мали бути прилучені менші обителі так званої другої категорії (резиденції) та майно із ліквідованих осередків (третьої категорії):

- до Бару – Головчинці, майно із Бакоцину;
- до Білилівки – Красногірка, Тригир'я, майно із Більчого, Бершада;
- до Білостоку – майно із Боложинова;
- до Бесід – Жовква, майно із Брюховиці;
- до Верхрати – Замостя;
- до Гощі – Городище, майно із Крупець;
- до Дерев'ян – Оглядів, Стоянів, Ясениця, майно із Галайківців, Городенки, Колоденки;
- до Добромиля – резиденція із церквою св. Івана в Перемишлі, майно із Королівки;
- до Добрян – Підгородище, Рудники, майно із Корсуня, Косова;
- до Загайців Малих – Кременець, Стіжок;
- до Завалова – Литвинів, Задарів;
- до Загорова – Городище над Бугом, Волсвин;
- до Кам'янця – Ланівці, Маліївці, майно із Ладави, Лебедина;
- до Краснопуці – Підгороддя, майно із Левкович;
- до Крехова – майно із Маньківки;
- до Крилоса – Дорогів, Крилос св. Іллі, Луквиця, Пітрич, Сокіл, майно із Синькова, Тлумачика, Тишиці, Улюча, Вінниці;
- до Лаврова – Спас, Топільниця;
- до Лішні – Летня, Дерезичі, Білина Велика, майно із Виспи, Замчиська, Звиняча;
- до Луцька (катедра) – Піддубці;
- до Луцька (братство) – Четвертня, Тумин;
- до Любара – Колодіжне;
- до Любліна – Домашів;
- до Львова св. Юрія – Львів св. Онуфрія, св. Івана, Успіння, Горпин;
- до Мільчі Малої – Перекали, Страклів;
- до Низкинич – Туропин, Зимне;
- до Пацикова – Болехів, Гошів, Сваричів;
- до Підгірців – Бучина, Грабина-Золочів;

- до Погоні – Лука, Сокоlecь, Угорники, Загвіздя;
- до Сатанова – Кошовець;
- до Теревовлі – Збараж, Буцнів;
- до Шаргороду – Гранів, Немирів;
- до Щеплот – Чернилява, Смолин;
- до Чорткова – Улашківці, майно із Грабова³⁹⁹.

Із поданого переліку помітно, що 61 резиденція приєднувалася до більших монастирів, яких нараховувалося 31. Натомість 25 чернечих осередків мали бути повністю ліквідовані, а їхнє майно передавалося на потреби монастирів, які об'єднувалися.

Проте постанови Дубнівської наради 1745 р. на практиці не були виконані одразу після їхнього прийняття, оскільки малі обителі продовжували діяти ще тривалий час (згадуються в різних документах провінційної канцелярії). Упродовж наступних років дрібні чернечі осередки намагалися отримати фінансову підтримку від своїх фундаторів для збільшення чисельності насельників⁴⁰⁰.

Перелік монастирів Святопокровської провінції подав протоігумен Сильвестр Коблянський у листі від 31.08.1748 р. до Конгрегації Поширення Віри, звітуючи про становище обителів в провінції. Зокрема, він згадує про 38 самодостатніх монастирів та 60 резиденцій, що загалом становило 98 осередків⁴⁰¹.

Очевидно, що до 1748 р. було ліквідовано 35 осередків, про які згадувано у 1745 р. Владика Київської унійної митрополії звітували про чисельність та стан монастирів у їхніх епархіях. Зокрема, такі звіти опубліковані із теренів Львівської та Луцької епархій⁴⁰².

Процес ліквідації монастирів відбувався досить повільно без надмірних зусиль. Навіть окремі протоігумени намагалися сповільнити ці заходи, які ініціював Апостольський престіл. Зокрема, протоігумен Сильвестр Мальський у 1752 р. звертався до Конгрегації Поширення Віри із проханням про продовження терміну функціонування малих монастирів⁴⁰³.

Каталог чернецтва та монастирів Святопокровської провінції за 1754 р. згадує про 87 монастирів і резиденцій. Серед них тільки 22 осередки нараховували по вісім і більше монахів, а у решти 65 осередках мешкали менше восьми ченців. За таких обставин провінційна управа порушила питання про припинення процесу ліквідації монастирів у зв'язку із погіршенням фінансування. Протоархимандрит Іраклій Лісянський у 1754 р. звернувся до Апостольського престолу із проханням продовжити існування малих монастирів, де мешкало по п'ять монахів, та приєднати резиденції, які не виконували душпастирських обов'язків, до великих монастирів⁴⁰⁴.

У відповідь Апостольський престіл у 1754 р. дозволив існування ще на десять років обителям, у яких мешкали від п'яти до восьми монахів. Інші менші осередки мали впродовж року об'єднуватися із іншими монастирями. Монастирські

³⁹⁹ ЛННБ ВР. – 3(МВ). – Спр. 1381/3. – Арк.1 – 2.

⁴⁰⁰ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 42.

⁴⁰¹ Welykyj A. Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarussiae (1601 – 1760) // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae: PP. Basiliani, 1979. – S. 137 – 151.

⁴⁰² Ibidem. – S. 179 – 185, 193 – 196.

⁴⁰³ Ibidem. – S. 207 – 209.

⁴⁰⁴ Ibidem. – S. 234 – 236.

церкви, які колись належали єпархіальному духовенству, або ж до них була прикріплена парафія, потрібно було передати під юрисдикцію місцевого владики⁴⁰⁵.

По завершенні десятирічного терміну, відведеного на впорядкування фінансового, майнового становища монастирів та належної чисельності їх насельників, протоігумен Йосафат Сідлецький подав звіт від 15 жовтня 1764 р. до Апостольського престолу, зазначивши проведені заходи щодо піднесення матеріального забезпечення монастирів Святопокровської провінції. Зокрема, подав перелік 18 монастирів, які завдяки набуттю нових фундацій або ж об'єднанню із малими резиденціями нараховували необхідну чисельність монахів: Бесіди, Білилівка, Четвертня, Деревляни, Гошів, Городище, Кошовці, Крилос, Львів св. Онуфрія, Лішня, Люблін, Малєвці, Погоня, Верхрата, Замостя, Завалів, Золочів, Жовква. Також згадав 10 монастирів, яким не вдалося поліпшити фундації настільки, щоб утримувати 8 монахів, але в них матеріальне забезпечення значно піднеслося і за певний період зможе відповідати певним вимогам: Чернилява, Чортків, Добряни, Маньківка, Сатанів, Страклів, Кристинопіль (Волсвин, Городище), Задарів, Збараж, Зимне. Протоігумен просив для них ще десять років. Надалі о. Йосафат Сідлецький згадав про 28 резиденцій, які до цього часу передані під юрисдикцію єпископів: у Львівській єпархії – Виспин, Підгородище, Рудники, Буцнів, Бережани, Львів Успіння, Галайківці, Косів, Ладава, Синьків, Дорогів, Сокіл, Болехів, Загвіздь; у Перемишльській єпархії – Перемишль (катедра св. Івана Хрестителя), Стрий, Дорожів, Колодка; у Луцько-Острозькій єпархії – Луцьк (катедра св. Івана Євангелиста), Перекалі; у Володимирсько-Берестейській єпархії – Туропин; у Київській архієпархії – Красногірка, Немирів, Вінниця. Протоігумен прохав про збереження монастирів, які, не маючи належних доходів, були неподалік від православних монастирів: Городенка біля Скиту Манявського, монастирі із київського воєводства – Богуслав, Гранів, Канів, Корсунь, Лебедин, Лисянка, Ржишів⁴⁰⁶.

У відповідь Конгрегація Поширення Віри у квітні 1765 р. дозволила й надалі функціонування малих монастирів, які розташовувалися поруч із православними обителями і розглядалися як місійні осередки. Також десять осередків отримали п'ятирічний термін на поліпшення матеріального забезпечення⁴⁰⁷.

Під час Коліївщини 1768 р. провінційна управа втратила монастирі у Лисянці, Богуславі, Ржишові, Каневі. В умовах нападу гайдамаків та під тиском російських військ настоятелі згаданих обителей змушені були під тиском зректися юрисдикції унійного протоігумена, а перейти у підпорядкування переяслав-бориспільського православного владики Гервасія Лінцевського⁴⁰⁸.

Умови нестабільності, військові потрясіння (Коліївщина, російська окупація Правобережної України, Барська конфедерація) змусили провінційну управу подати маніфестації до луцького гродського суду про гарантування польською

---

⁴⁰⁵ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 210 – 211.*

⁴⁰⁶ Welykyj A. Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarussiae (1741 – 1769) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. III. – Romae: PP. Basiliani, 1965. – S. 229 – 235.*

⁴⁰⁷ Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarussiae spectantia (1710 – 1765) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae: PP. Basiliani, 1954. – S. 212 – 213.*

⁴⁰⁸ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.137. – Арк.13.

адміністрацією цілісності кордонів Святопокровської провінції. У цьому маніфесті згадано про 77 самодостатніх монастирів та 2 резиденції, які об'єднані із більшими осередками⁴⁰⁹.

У 1771 р. провінційна управа звернулася до Апостольського престолу із проханням про збереження двох монастирів у Черниляві та Страклові, яким не вдалося віднайти додаткових фундацій у зв'язку із перебігом подій Барської конфедерації. Для цього їм надано ще додатково п'ять років, щоб поліпшити матеріальне становище⁴¹⁰.

Підсумовуючи, зауважимо, що впродовж другої половини XVIII ст. василіанські монастирі Святопокровської провінції зазнали реформування, спрямованого на піднесення їхнього матеріального забезпечення, необхідного для утримання восьми монахів у кожній обителі. Усі ці реформи, ініційовані Венедиктом XIV, були зосереджені на переході від кількісних до якісних показників: кожний чернець мав неухильно дотримуватися визначених монастирських правил. Упродовж розглядуваного періоду протоігумени провінції намагалися всіма можливими зусиллями зберегти дрібні монастирські осередки, випрошуючи час на їхнє реформування, який був спрямований на поліпшення матеріального становища шляхом залучення додаткових фундацій або ж об'єднань. Звісно, проведення таких заходів давало короткотривалий ефект: монастирі постійно змінювали свій статус (монастир – резиденція – місійна станиця – фільварок – і навпаки). Незважаючи на всі зусилля протоігуменів, чисельність монастирів, як і чернецтва, постійно зменшувалася.

4.5. Реорганізація адміністративно-територіального устрою та юрисдикції василіанського чернецтва (1772 – 1783 рр.)

Починаючи із 1766 р., появляються пропозиції про те, що краще поділити Чин на більше провінцій. Такого поділу, передусім, вимагала адміністрація: велика віддаль, більша кількість монастирів і ченців. Як наслідок протоігумени не мали можливості кожного року проводити візитації. На той час Василіанський Чин розширив свою розлогу мережу монастирів майже по цілій Білорусії та по всій Правобережній Україні. Відповідно Берестейська генеральна капітула 1772 р. схвалила поділ Чину, називаючи його корисним, але радила відкласти виконання цієї постанови до кращих часів⁴¹¹.

Однак не ці обговорення, а важкі часи були остаточною причиною поділу Чину, який потрапив під вплив трьох держав (Російської та Австрійської імперій, Польського королівства).

За півроку по завершенні Берестейської генеральної капітули 05.08.1772 р. відбувся перший поділ Речі Посполитої. Унаслідок цього поділу василіанські монастирі були розпорочені між трьома політичними державними утвореннями: Російською і Австрійською імперіями та ще діючим Польським королівством.

⁴⁰⁹ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.137. – Арк.90 – 91 (зв). Повний перелік монастирів подано у праці Lorens B. *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780.* – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 53.

⁴¹⁰ Welykyj A. *Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiarum Catholicarum Ucrainae et Bielarussiae spectantis // Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Romae : PP. Basiliani, 1955. – S. 164 – 165.

⁴¹¹ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василіян від 1743 до 1839 р. // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція І. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василіян, 1992. – С. 222.

У цей переломний історичний момент Чин нараховував 150 монастирів та 1235 ченців (без новиків). Це був найчисленніший Чин на українсько-білоруських землях, один із найбільших у цілій Польщі. Коли у 1773 р. почали ліквідувати Товариство Ісусове у Польщі, то василіани змогли перейняти у своє розпорядження 20 середніх шкіл⁴¹².

Нунцій Й. Гарампі (1772 – 1775 рр.) у своєму звіті до префекта Конгрегації Поширення Віри (04.04.1774 р.) подав статистичний стан Василіанського Чину: під Російською імперією – 20 монастирів та 153 ченці; під Австрійською імперією – 42 монастирі та 319 ченців; під Польським королівством – 82 монастирі та 753 ченці⁴¹³.

Австрійський уряд (за правління імператриці Марії-Терези) до 1780 р. не втручався у внутрішні справи Василіанського Чину, надаючи свободу для переміщення та листування. Натомість російський уряд, спочатку взявся наvertати уніатів на православ'я, проте, до 1784 р. також не втручався у внутрішні справи Василіанського Чину. Таким чином, ще у 1780 р. усі василіани могли спільно проводити генеральну капітулу в Тороканах. Проте це вже була остання генеральна капітула, на якій були представлені всі монастирі Чину⁴¹⁴.

Коли перед Тороканською капітулою управа Чину звернулася до папи Пія VI (1775 – 1799 рр.) із проханням, то він, своїм рескриптом від 24.04.1780 р. дозволив проводити поділ Чину, але вимагав, щоб була згода всіх капітульних ієромонахів, щоб голосування у справі поділу Чину на чотири провінції відбулося після виборів головної управи⁴¹⁵. Проте нунцій, бачачи, з одного боку, потребу поділу Чину, а з іншого – труднощі для виконання папського рескрипту, і не маючи вже часу звернутися до Риму, сам звільнив з тих умов, і за це він згодом отримав похвалу від Конгрегації Поширення Віри⁴¹⁶.

На Тороканській капітулі більшістю голосів вирішено, що поділ Чину на провінції необхідний. Потім укладено проект поділу, так що 17.09.1780 р. утворено чотири василіанські провінції: 1. Білоруська (Святого Миколая) для монастирів, що потрапили до Російської імперії. 2. Галицька (Святого Спасителя), що охоплювала Галичину, Холмщину та перебували під Австрійською імперією. 3. Литовська (Пресвятої Трійці). 4. Польська (Покрови Матері Божої)⁴¹⁷. Ці дві останні залишалися під владою Польського королівства.

Таким чином, у результаті реорганізації давньої Святопокровської провінції відбулося утворення двох провінцій: польської та галицької. Тож розглянемо початковий період функціонування цих нових утворень впродовж 1780 – 1783 рр.

---

⁴¹² Wojnar M. (OSBM) De regimine Basilianorum Ruthenorum a metropolita Josepho Velamin Rutzkyj instauratorum // *Analecta OSBM.* – Ser. II. – Sec. I. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1949. – S. 99 – 100.

⁴¹³ Ibidem. – S. 100.

⁴¹⁴ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 223.

⁴¹⁵ Bulle, brevja u listy okolne papieskie tudzież Kongregacyi dekreta, obrzdkowi greckiemu ziednoczonemu służące, z różnych xiążek, tudzież bullaryuszu Benedykta XIV zebrane, z łańського języka na polski przełożone, z przydatkiem powinności i obowiazków XX. Parochów i inszych kapłanów, z synodu Zamoyskiego Ruskiego Prowincjalnego wyiętych. – Wydrukowane w Supraslu w drukarni uprzywilejowanej XX. Bazylianów: za wiadomościę i pozwoleniem P. K. J. K. Mości Białostockiej, Roku 1799. – S. 36.

⁴¹⁶ Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. VI. – Romae : PP. Basiliani, 1956. – S. 96.

⁴¹⁷ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во, оо. Василян, 1992. – С. 223.

Галицька Святоспаська провінція, яка виокремилася із Святопокровської, складалася із 36 монастирів та 10 резиденцій (станом на 1780 р.), які розташовувалися на теренах руських земель, що відійшли до Австрійської імперії, відповідно до першого поділу Речі Посполитої: монастирі – Більче, Чернилява, Чортків, Деревляни, Доброміль, Домашів, Дрогобич, Гошів, Язениця, Краснопуца, Крехів, Крилос, Кристинопіль, Львів св. Івана Євангелиста, Львів св. Юра, Львів св. Онуфрія, Лаврів, Лука, Підгірці, Погоня, Сокулець, Струсів, Щеплоти, Спас, Теревовля, Угорники, Улашківці, Унів, Верхрата, Віцин, Задарів, Замостя, Завалів, Збараж, Золочів, Жовква; резиденції – Ланівці до Більчого, Горпин до Деревян, Пациків і Сваричів до Гошева, Пітрич до Крилоса, Білина Велика до Лаврова, Топільниця до Спасу, Ямниця до Верхрати, Бучина до Золочова, Бесіди до Жовкви⁴¹⁸.

Упродовж 1772 – 1780 рр. австрійський уряд не створював для чернецтва перешкод, відповідно основні напрями діяльності Чину збереглися. Австрійські урядники взяли участь у Тороканській генеральній капітулі (1780 р.). Після цього релігійна політика змінилася. Австрійський імператор Йосиф II видав декрет 1782 р., заборонивши всім монашим згромадженням, які перебували на теренах імперії, підпорядковуватися провінційним управам, що були поза межами держави. Тому галицьке василіанське чернецтво не змогло взяти участі в генеральних капітулах, що проходили в Жидичині на Волині (1788 р.) та Тороканах (1802 р.). Натомість вони скликали тільки капітули галицької провінції.

Інший імператорський декрет від 17 квітня 1783 р. вимагав провести об'єднання дрібних та убогих монастирів із більшими й заможнішими. Також змінювалася юрисдикція монастирів, які відтепер поверталися у підпорядкування місцевих єпископів. Кожна єпархія отримувала право утворити на своїй території окрему монастирську провінцію. Відповідно галицьку провінцію було розділено на дві частини: львівську та перемишльську, згідно з чинним адміністративно-територіальним поділом Греко-Католицької Церкви на теренах Галичини⁴¹⁹.

8 березня 1783 р. львівський єпископ Петро Білянський призначив о. Віктора Старожинського комісаром і генеральним візитатором василіанських монастирів на території Львівської єпархії. Протоігуменом Галицької провінції надалі залишався обраний на Тороканській генеральній капітулі (1780 р.) о. Анастасій Пйотровський, котрий відтепер здійснював опіку лише над обителями, розташованими в межах Перемишльської єпархії. У червні 1783 р. відбулася капітула, у якій взяли участь ігумени лише тих монастирів, що були розташовані на території Львівської єпархії. Згідно з волею делегатів цього зібрання, патроном їхньої «провінції» мав стати св. Онуфрій, а осідком протоігумена мав бути Львів. Формально львівську частину Святоспаської провінції очолив о. Віктор Старожинський. Проте, як стверджує О. Дух, опираючись на опрацьовані джерела, що аж до наступної капітули, яка відбулася у 1785 р., він ніколи не підписував документів як протоігумен, а лише як комісар і візитатор. У другій половині 1783 р.

---

⁴¹⁸ *Catalogus Professorum Ordinis S. V. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.V.M. Anno Domini, 1778.

⁴¹⁹ Саламаха М. Трансформація структури Чину Святого Василя Великого в останній третині XVIII ст. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. - № 7(308). – С. 17.

та впродовж наступного року Старожинський провів низку візитацій підпорядкованих йому монастирів Львівської єпархії⁴²⁰.

Упродовж 1783 – 1785 рр. він видав низку офіційних листів, скерованих до ігуменів василіанських монастирів на території Львівської єпархії. Зокрема, 11 грудня 1784 р. ним був підписаний лист, у якому, відповідно до розпоряджень австрійської адміністрації, Старожинський зобов'язав чернечі спільноти обирати ігуменів самостійно на трирічний термін.

На початку 1785 р. василіяни на території Галичини знову отримали дозвіл на об'єднання усіх своїх обителів в одну провінцію. 15 травня 1785 р. у монастирі св. Юра у Львові відбулася провінційна капітула, на якій Віктор Старожинський був обраний протоігуменом об'єднаної Галицької Святоспаської провінції. 20 вересня 1785 р. видав розлогий лист у якому, посилаючись на приписи чернечих уставів та Конституцій генеральних капітул, давав вказівки стосовно виконання монаших обітів.

У 1787 – 1790 рр. Старожинський доклав чималих зусиль, аби порятувати ті василіанські монастирі у Галичині, які, згідно з рішенням австрійської влади, мали бути скасовані. Збереглися численні листи протоігумена до органів державної влади, в яких він виступає з аргументами на користь існування окремих обителів. Завдяки його старанням були врятовані монастирі у Лаврові, Підгірцях, Погоні, Гошеві, Вічині, Улашківцях, Кристинополі, Жовкві та Замості, проте не вдалося вберегти Унівську архимандрію.

Протоігумен Віктор Старожинський не зумів також отримати дозволу на відновлення у василіанських монастирях філософських і теологічних студій, оскільки відтепер навчання майбутніх греко-католицьких священиків було зосереджено на теологічному факультеті Львівського університету та у Генеральній греко-католицькій духовній семінарії⁴²¹.

Сприятливіші обставини для розвитку чернецтва склалися за царя Франца II (1792 – 1806 рр.), коли відмінено цілу низку обмежувальних декретів, однак інститут протоігумена зазнав суттєвих змін, позаяк обраного на капітулі протоігумена мали затверджувати як австрійський уряд, так і місцеві єпископи одночасно. Із 36 монастирів (1780 р.) на початку XIX ст. залишилося тільки 26⁴²².

Реорганізована Святопокровська провінція, яка від першого (1772 р.) до другого (1793 р.) поділів Речі Посполитої продовжувала залишатися у Польському королівстві, об'єднуючи 33 монастирі. У межах волинського воєводства перебували обителі у Білостоку, Гощі, Городищі, Загайцях, Загорові, Зимному, Кременці, Луцьку, Любарі із Колодіжним, Мильці, Мильчі, Низкиничях, Острозі, Піддубцях, Почаєві, Пугінках; подільського – Барі, Головчинцях, Кам'янці, Коржівцях, Маліївцях, Сатанові; київського – Білилівці, Каневі, Лисянці, Овручі, Тригір'ї; брацлавського – Граневі, Умані, Шаргороді, Страклові, Тумині, Четвертні., а також два монастирі із теренів Польщі – Любліні, Варшаві⁴²³.

⁴²⁰ Дух О. Віктор Василь Старожинський (1740 – 1808) – протоігумен Галицької провінції ЧСВВ і Жовківський архимандрит // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – 2012 – 2013. – Вип. 13 – 14. – С. 237.

⁴²¹ Там само. – С. 238.

⁴²² Саламаха М. Трансформація структури Чину Святого Василя Великого в останній третині XVIII ст. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. – № 7(308). – С. 17.

⁴²³ Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична

Після другого поділу Речі Посполитої (1793 р.), коли Святопокровська провінція увійшла до складу Російської імперії, нова влада розгорнула цілеспрямований наступ на права Василіанського Чину. 12 грудня 1793 р. видано указ про передання монастирів у юрисдикцію місцевих єпископів. Це стало початком втрати провінцією свого самоврядного статусу. Згодом, у 1795 р., ліквідовано Київську унійну митрополію та її єпархії. Василіанам заборонялося визнавати будь-яку юрисдикцію за межами країни, приймати й виголошувати папські були без дозволу верховної світської влади. Відповідно Чин остаточно втрачав своє самоврядування, а архієпископ І. Лісовський перебирав на себе функції протоархимандрита та протоігумена з правом візитації монастирів⁴²⁴.

Отже, у другій половині XVIII ст. Святопокровська чернеча провінція пройшла кілька етапів свого становлення: 1) невдалі спроби об'єднання унійних монастирів на рівні окремих єпархій (1693 р. – Перемишльська, 1711 р. – Львівська); 2) проголошення постанови про утворення Святопокровської провінції (1739 р.); 3) налагодження мережі обителів та об'єднання двох провінцій в один Чин (1740 – 1743 рр.); 4) проведення папських реформ щодо чернецтва (1744 – 1772 рр.); 5) реорганізація адміністративно-територіального устрою провінції та повернення чернецтва до юрисдикції єпископів (1772 – 1783 рр.).

Унаслідок поділів Речі Посполитої відбулася реорганізація Святопокровської провінції, яка була розділена на два нові територіально-адміністративні утворення – Галицька та Польська провінції. Їх межі визначалися державними кордонами Австрійської імперії та Польського королівства. Якщо Галицька Святоспаська провінція досить тривалий час без змін була під владою австрійських імператорів, то Польська Святопокровська провінція після другого поділу Речі Посполитої відійшла до Російської імперії. Проте як австрійські, так і російські імператори проводили релігійні реформи, спрямовані на ліквідацію монастирів. Якщо австрійський уряд, дотримуючись політики освіченого абсолютизму, вимагав від монастирів активнішої освітньої та душпастирської праці, спрямованої на потреби суспільства, то російські урядники намагалися перевести василіанські унійні монастирі на православ'я, ліквідовуючи повністю самоврядний устрій чернецтва. Церковна політика двох окупаційних режимів спричинилася до значного занепаду Василіанського Чину, особливо на підросійській території, де василіанські монастирі припинили свою діяльність у 1839 р.

розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – С. 178.

⁴²⁴ Саламаха М. Трансформація структури Чину Святого Василя Великого в останній третині XVIII ст. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. – № 7(308). – С. 19.

РОЗДІЛ V

ДУХОВНА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ФОРМАЦІЯ ЧЕРНЕЦТВА

5.1. Відречення від світського життя

Фактори, що впливали на вибір аскетичного життя

Родинна християнська традиція. Серед опрацьованих біографій василіанського чернецтва вдалося виявити низку відомостей про рідних братів у світському житті, які спільно або поступово вступали до чернечого стану. У більшості випадків була поширена традиція у багатодітній родині скеровувати старшого сина до богопосвяченого життя. Це була, свого роду, подяка за Божі ласки батьківства та материнства. Так, із міщанського роду Чижевичів (м. Ярослав Перемишльська земля, Перемишльська єпархія) у Почаївському новіціаті духовний вишкіл проходили двадцятирічний Петро (у чернецтві Паїсій), а наступного року його рідний шіснадцятирічний брат Лука (у чернецтві Лаврентій). Однак старший брат Паїсій захворів та помер у досить молодому віці 25 р., будучи братом-кліриком, оскільки проходив філософські студії у Загайському, а теологічні у Щеплотському монастирях⁴²⁵. Натомість молодший брат Лаврентій прожив до 72 років, закінчивши чернечі студії (риторика Гоща, філософія Лаврів, теологія Добромиль), отримав ієрейські свячення та виконував як освітні (вчитель, професор, префект школи), адміністративні (ігумен) так і церковні (сповідник, проповідник) обов'язки у різних монастирях Святопокровської провінції⁴²⁶.

Подібного роду випадки трапляються і серед представників інших соціальних прошарків не тільки Речі Посполитої, але й сусідніх країн. Зокрема, серед дрібношляхетських родів, які надали християнського виховання своїм синам, що обрали аскетичний шлях духовного зростання: Душинські брати близнюки Лука (у чернецтві Лев, у віці 21 р.) та Теодор (у чернецтві Теофан, у віці 23 р.) родом із м. Дрогобич Перемишльської землі та єпархії⁴²⁷; Дзедзіцькі Андрій (у чернецтві Анастасій, у віці 20 р., старший брат) та Константин (у чернецтві Касіан, у віці 23 р., молодший брат) родом із м. Каньчуга Перемишльської землі та єпархії⁴²⁸; Гутковські Георгій (у чернецтві Герасим, у віці 25 р., старший брат) та Олексій (у чернецтві Амвросій у віці 21 р., молодший брат) із м. Миколаїв Львівської землі та єпархії⁴²⁹; Витошинські Яків (у чернецтві Ігнатій, у віці 23 р., старший брат) та Григорій (у чернецтві Єронім, у віці 24 р., молодший брат) із с. Бушковичі Перемишльської землі та єпархії⁴³⁰; Катинські Стефан (у чернецтві Сава, у віці 25 р., старший брат) та Андрій (у чернецтві Антоній, у віці 22 р., молодший брат) із с. Катинь⁴³¹; Котгоні Григорій (у чернецтві Гліцерій, у віці 20 р., старший брат), Микола (у чернецтві Назарій, у віці 17 р., молодший брат) та Андрій (у чернецтві Андріан, у віці 15 р.,

⁴²⁵ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 911.

⁴²⁶ Там само. – Спр.435. – С. 743.

⁴²⁷ Там само. – Спр.435. – С. 764; Спр.436. – С. 1126.

⁴²⁸ Там само. – Спр.614. – С. 43, 223.

⁴²⁹ Там само. – Спр.614. – С. 25; Спр.435. – С. 394.

⁴³⁰ Там само. – Спр.435. – С. 464, 549.

⁴³¹ Там само. – Спр.614. – С. 51; Спр.436. – С. 968.

наймолодший брат) із м. Стрий Перемишльської землі та єпархії⁴³²; Крижанівські Адам (у чернецтві Ампліатій, у віці 15 р., старший брат), Онуфрій (у чернецтві Онуфрій, у віці 13 р., молодший брат), Ігнатій (у чернецтві Інокентій, у віці 16 р., наймолодший брат) із с. Хлопчиці Перемишльської землі та єпархії⁴³³; Магеровичі Михайло (у чернецтві Мартин, у віці 22 р., молодший брат) та Іван (у чернецтві Ілля, у віці 23 р., молодший брат) із м. Перемишль⁴³⁴; Михальські Данило (у чернецтві Доротей, у віці 24 р., старший брат) та Антоній (у чернецтві Атанасій у віці 19 р., молодший брат) із с. Павлокома Сяноцької землі Перемишльської єпархії⁴³⁵; Новосілецькі Андрій (у чернецтві Арсені, у віці 20 р., старший брат) та Михайло (у чернецтві Маркел, у віці 15 р., молодший брат) із с. Мощаниця Волинського воєводства⁴³⁶; Паславські Яків (у чернецтві Юстин, у віці 44 р., старший брат) та Микола (у чернецтві Митрофан, у віці 30 р., молодший брат)⁴³⁷; Тележинські Андрій (у чернецтві Адам, у віці 28 р., старший брат) та Михайло (у чернецтві Емануїл, у віці 33 р., молодший брат) із Тереховлянського повіту⁴³⁸.

Не відставали у християнському вихованні й міщанські роди, які також підготували до чернецтва по кілька своїх синів: Раб'єдці Михайло (у чернецтві Василь, у віці 23 р., старший брат) та Матей (у чернецтві Маврикій, у віці 21 р., молодший брат) із м. Луцьк⁴³⁹; Станкевичі Симон (у чернецтві Самуїл, у віці 35 р., старший брат) та Василь (у чернецтві Власій, у віці 30 р., молодший брат) із м. Львів⁴⁴⁰; Татаркевичі Іван (у чернецтві Ісая, у віці 24 р., старший брат) та Михайло (у чернецтві Макарій, у віці 17 р., молодший брат) із м. Яворів⁴⁴¹. Натомість серед селянських родин віднаходимо поодинокі покликання до чернецтва, оскільки важка фізична праця у фільварковому господарстві потребувала значної кількості працівників. Із наведеної статистики помітно, що старші брати вступали до чернецтва у значно зрілому віці (20 – 30 років), а натомість їхні молодші брати відчували покликання до аскетичного життя у значно ранньому віці (13 – 18 років). Очевидно, що молодше покоління обирало шлях своїх старших родичів, які ставали для них еталоном духовного благочестя та християнської досконалості.

Натрапляємо на поодинокі факти, коли із сусідніх держав до Речі Посполитої прибували рідні брати для вступу до василіанських монастирів східного обряду. Так, наприклад, брати із міщанського роду Фігнерів Андрій (у чернецтві Арсеній, у віці 23 р., старший брат) та Микола (у чернецтві Никифор, у віці 19 р., молодший брат) прибули із Угорщини та вступили разом у 1777 р. до Добромільського новіціату⁴⁴². Старший брат Арсеній через рік склав чернечі обіти професа та розпочав чернечі студії (риторика у Гощі, філософія у Замості, теологія у Добромилі)⁴⁴³. Натомість,

⁴³² ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С. 6; Спр.435. – С. 436; Спр.436. – С. 854.

⁴³³ Там само. – Спр.614. – С. 40; Спр.435. – С. 586; Спр.436. – С. 881.

⁴³⁴ Там само. – Спр.614. – С. 295; Спр.436. – С. 797.

⁴³⁵ Там само. – Спр.614. – С. 92, 287.

⁴³⁶ Там само. – Спр.614. – С. 80; Спр.436. – С. 788.

⁴³⁷ Там само. – Спр.435. – С. 722; Спр.436. – С. 830.

⁴³⁸ Там само. – Спр.614. – С. 3; Спр.436. – С. 786.

⁴³⁹ Там само. – Спр.614. – С. 168; Спр.436. – С. 809.

⁴⁴⁰ Там само. – Спр.614. – С. 176; Спр.436. – С. 992.

⁴⁴¹ Там само. – Спр.435. – С. 702, 779.

⁴⁴² Там само. – Спр.614. – С. 81; Спр.436. – С. 864.

⁴⁴³ Там само. – С. 81.

молодший брат Никифор через віковий ценз змушений був очікувати ще три роки для досягнення 24-річного віку, щоб скласти чернечі обіти професа⁴⁴⁴. Більшість вихідців із сусідніх країн (Волощина, Молдавія, Угорщина, Німеччина) вступали поодинокно, намагаючись краще пізнати східний обряд Католицької Церкви.

Локальна релігійна культура. Василіанські монастирі розмішувалися в околицях різних населених пунктів як міських, так і сільських поселень. Розглядувані обителі не посідали контемплятивного (закритого) характеру, а, навпаки, були відкритими на потреби суспільства. Ієромонахи провадили місіонерську працю у найвіддаленіших куточках Речі Посполитої. Багатолюдні місії та прощі спричинялися до духовного зростання молоді, яка обирала аскетичний стиль життя. Релігійна ментальність ранньомодерного соціуму спонукала молоду людину шукати шляхи вдосконалення християнського життя. Адже християнські цінності перебували в центрі молодіжного світобачення. Молодь відвідувала місцеві монастирські парафіяльні храми не тільки для отримання духовних потреб (молебні, богослужіння), але й для здобуття освіти. При монастирях відкривалися не тільки внутрішні студії для чернецтва, але й колегіуми для світської молоді. Окремі випускники цих шкіл по завершенні навчання вступали до чернецтва, щоб у подальшому здобувати духовну освіту.

Так, наприклад, Височанські Флор та Юстин народилися в с. Висоцьке Перемишльської землі та єпархії, де була чернеча резиденція, яка належала до Лаврівського монастиря. Один із них проходив школу новіціату в Добромилі, інший – у Почасві. Якщо перший здобув духовну освіту та отримав ієрейські свячення, то другий так і залишився братом-лаїком, виконуючи обов'язки економа у Гошівському, Лаврівському монастирських фільварках⁴⁴⁵. Інший випадок демонструє, що до чернецтва рекрутувалися випускники василіанських колегіумів для світської молоді. У 1757 р. до Почаївського новіціату зараховано Корнелія (у чернецтві Кирила) Бродзянського, який був родом із с. Баворів Тереховлянського повіту, що завершив клас поетики у Бучацькому василіанському колегіумі. По складенні аскетичних обітів професа (Почаїв, 1758 р.) продовжив чернечі студії (риторика Гоша, філософія Лаврів, теологія Добромиль), і по їх завершенні отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького (Валява, 22.08.1774 р.). Будучи досить молодим ієромонахом (24 роки) активно провадив впродовж 5 років короткотривалого земного життя (через хворобу помер у віці 29 років) проповідницьку та місіонерську працю по монастирях у Мільчі, Кременці та Шаргороді⁴⁴⁶.

Таким чином, розташування монастиря в місцевості народження кандидата давало можливість останньому ще в світському житті ознайомитися із особливостями аскетичного життя, отримати добре християнське виховання, осягнути сенс людського життя на землі та відчути внутрішні духовні покликання до чернечого стану.

Духовне зростання. До чернецтва потрапляла не тільки світська молодь, але й семінаристи та світське духовенство. По завершенні навчання у єпархіяльній або ж

⁴⁴⁴ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 864.

⁴⁴⁵ Там само. – Ф.3. – Спр.614. – С. 337; Спр.435. – С. 723.

⁴⁴⁶ Там само. – Ф.3. – Спр.614. – С. 243.

папській семінарії перед братом поставало питання про визначення подальшого шляху свого духовного вдосконалення. Частина із них обирала вступ до монастиря, оскільки вважала, що аскетичний стиль життя дозволить їм бути більш відданим духовним потребам суспільства, яке стояло перед загрозою бути поглиnutим війнами, конфліктами, міжусобицями, грабунками та міжконфесійним протистоянням. Посилення шляхетського свавілля та послаблення королівської влади спричинилося до поширення страху та неспокою у ранньомодерному соціумі Речі Посполитої. У таких умовах постає основний виклик часу – зберегти християнські цінності, спрямовані на мирне врегулювання конфліктів. Відповідно перед духовенством постала необхідність зберегти християнську духовність перед наступом меркантильних матеріальних інтересів соціуму.

Серед реконструйованих біограм василіанського чернецтва вдалося віднайти п'ятеро ієромонахів, які, здобувши у світському житті богословську освіту в духовній семінарії, вступали до чернецтва і по складенні аскетичних обітів отримували ієрейські свячення. Так, Маньковський Пафнутій, походзячи із шляхетського роду, навчався у духовній семінарії та вступив у віці 28 р. до чернецтва. У Чині завершив вивчення теології та у віці 30 р. отримав ієрейські свячення, будучи ігуменом в Загайцях та секретарем Святопокровської провінції. Інший семінарист Низикевич Василь прийшов до одного із Львівських монастирів у віці 27 р. та по складенні аскетичних обітів отримав ієрейські свячення і з плином часу призначений ігуменом⁴⁴⁷. Наступний семінарист Чарковський Олександр (чернець ім'я Атанасій) у віці 40 р. прибув до Почасва, де по році навчання у школі новіціату склав обіти та отримав ієрейські свячення, а згодом призначений аудитором (суддею) Луцької духовної Консисторії⁴⁴⁸. Косович Кирило по завершенні навчання у семінарії вступив 1752 р. до Почаївського новіціату, де через рік склав аскетичні обіти та отримав ієрейські свячення⁴⁴⁹. Томчук Партеній, що походив із міщанського роду та володів ремеслом чоботаря, навчався у духовній семінарії, яку не завершив, оскільки у віці 20 р. вступив до монастиря у Лісниках, звідкля відправлений до Віцина, де під духовним проводом старців склав аскетичні обіти та отримав ієрейські свячення⁴⁵⁰.

Іншу категорію рекрутантів до чернецтва становили світські ієреї-вдівці, які по смерті дружини вступали до монастиря для продовження духовного служіння. Під час опрацювання біограм вдалося виявити, що Чайковський Теодозій, будучи із шляхетського роду, закінчив духовну семінарію, одружився та отримав ієрейські свячення у віці 24 р. Однак через раптову смерть дружини став вдівцем і у віці 33 років вступив до Львівського монастиря св. Юра. У василіанському Чині працював 45 років, будучи парохом у монастирських парафіяльних храмах. Помер у віці 72 років⁴⁵¹.

---

⁴⁴⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 924.

⁴⁴⁸ Там само. – Спр.614. – С. 106.

⁴⁴⁹ Stetsyk Y. Zapis darowizny Zachariasza-Machala Kossowicza jako posag na utrzymanie syna-mnicha Zakonu Bazyliańskiego (15.03.1754 r.) // Східноєвропейський історичний вісник / [головний редактор В. Ільницький]. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – Вип. 2. – С. 17.

⁴⁵⁰ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк.28.

⁴⁵¹ Там само. – Арк.23.

Серед світського унійного духовенства траплялися ієреї-целєбси, які по священнях та тривалих роздумах обирали монастирські спільноти, котрі полегшували їм провадити неподружній спосіб життя. Адже в спільноті вони отримували можливість духовного спілкування із однодумцями щодо вдосконалення основ християнського буття. Так, Кнегиницький Сава, який походив із Галицької землі Руського воєводства Львівської єпархії, закінчив семінарію та у віці 22 р. отримав ієрейські священня. І тільки через три роки священства у 1731 р. вступив до Угорницького монастиря, де, пройшовши тривалі духовні випробовування у 1736 р., склав аскетичні обіти професа та упродовж 37 років служив у василіанському Чині, завершивши земний шлях у віці 62 років⁴⁵².

Можливість отримання духовної освіти. Якщо заможніша молодь, яка походила із багатших шляхетських родів, мала можливість здобувати духовну освіту у нечисленних духовних семінаріях для отримання ієрейських священь, то значно матеріально убогіша молодь із міщанських і селянських сімей обирала для себе навчання у монастирських школах. Для початку навчалися у василіанських колегіумах для світської молоді, а по їх успішному завершенні вступали до василіанського Чину, де по складенні аскетичних обітів скеровувалися на внутрішні чернечі студії (риторика, філософія, теологія). Частина із них потрапляла до папських семінарій у Вільні, Браунсбургу, Львові, Оломоуці, Празі, Відні, Граці та Римі. По їх завершенні отримували ієрейські священня. Найобдарованіші із них відправлялися на наукові студії до університетів, де здобували наукові ступені доктора філософії, теології.

Як приклад, можемо подати життєвий шлях о. Меркурія (у світі Михайла) Креховського, який походив із роду духовенства, з с. Пуховка Галицької землі Руського воєводства. Ще у світському житті завершив клас риторики у Буцацькому василіанському колегіумі. Надалі прийнятий у 1777 р. до Почаївського новіціату, де, відбувши духовні випробовування, склав у 1778 р. аскетичні обіти та відправлений на чернечі студії (риторика Крехів, філософія Збараж, теологія Львів, Відень). По завершенні навчання отримав ієрейські священня та виконував обов'язки пароха і проповідника у різних монастирях Святопокровської провінції⁴⁵³. Інший ієромонах о. Самуїл Єдлинський у досить ранньому віці (16 р.) вступив до монастиря. До отримання повноліття розпочав вивчення риторики у Барському василіанському колегіумі, студіювання якої продовжив у Гощі. По складенні обітів професа відправлений на філософські студії до Лаврова та теологічні до Вільна. По завершенні навчання отримав ієрейські священня, а згодом став доктором богослов'я та церковного права. У Чині провадив педагогічну (викладач, професор), адміністративну (ігумен, провінційний консултор) та душпастирську (парох, проповідник, сповідник) діяльність⁴⁵⁴.

Суспільна престижність. Річ Посполита, будучи християнською державою, характеризувалася у XVIII ст. релігійною ментальністю. Королівський престіл і шляхетські сейми підтримували духовенство та монастирі, надаючи їм відповідні привілеї на землеволодіння та звільнення від сервітутів. Чернецтво прирівнювалося

⁴⁵² ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 9 (зв.).

⁴⁵³ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 821.

⁴⁵⁴ Там само. – С. 988.

до духовного стану та звільнялося від цілого ряду державних повинностей і, відповідно, вважалося вільним прошарком суспільства. Вступ до чернецтва надавав кандидату певні соціальні гарантії: безкоштовне житло, одяг, харчування, допомогу, опіку під час хвороби та старості. Натомість монах втрачав свободу у пересуванні, відмовлявся від права власності, вільнодумства. Таким чином, інок визнавався богопосвяченою особою, яка була байдужою до матеріальних речей, про забезпечення яких мала дбати світська влада та прочани.

До монахів ставилися із пошаною різні суспільні верстви Речі Посполитої. Польський король надавав привілеї не тільки монастирям, які розташовувалися на державних королівських землях, але й ченцям шляхетського походження, які призначалися на посади архимандритів. Воеводські та земські урядники не тільки жертвували для монастирів землеволодіння, але й запрошували монахів до своїх каплиць, де вони призначалися капеланами, а в окремих випадках ставали і їхніми духівниками. Світське парафіяльне духовенство запрошувало ієромонахів із близьких обителів на проведення місій, відпустів, празників, великопісних сповідей та реколекцій. У провадженні таких заходів їх підтримували місцеві єпископи. Зокрема, церковна ієрархія Унійної Церкви другої половини XVIII ст. складалася із колишніх монахів, які пройшли духовний вишкіл у Василіанському Чині, однак із отримання церковного уряду не мали права втручатися у керівництво Чином. Проте владики, як і київські унійні митрополити, часто запрошували ієромонахів на допомогу у керівництві досить розлогою мережею Унійної Церкви. Зокрема, монахи призначалися помічниками митрополита, аудиторами (суддями) духовних Консисторій, єпархіальними економами, членами єпархіальних і митрополичих курій.

Високо цінувало чернецтво й посполите мирянство (міщани, селяни), яке, організовуючи церковні братства, запрошувало до своїх лав ієромонахів. Зокрема, ієромонахи призначалися промоторами братств, будучи їхніми духовними наставниками.

Отже, чернецтво в Речі Посполитій посідало привілейоване становище, привертаючи цим увагу представників із багатьох визначних шляхетських родів, які вважали за честь виховати ціле покоління аскетичних подвижників: Винницькі, Шептицькі, Устрицькі, Шумлянські, Рудницькі, Попелі та інші.

Кар'єрне зростання. Вступ до чернецтва відкривав перед шляхтичем можливість дослужитися до урядів в Унійній Церкві. Кожний із них проходив поетапні свячення: піддиякон, диякон, ієрей, єпископ. І тільки окремі з них ставали архимандритами, єпископами та митрополитами. Якщо статус ченця ставав стартовим майданчиком для провадження церковної кар'єри, то у Василіанському Чині в другій половині XVIII ст. набуває поширення додатковий четвертий аскетичний обіг професа – не домагатися урядів в Чині. Відповідно до василіанського законодавства, яке розглянуто у третьому розділі, керівні посади у Чині, окрім ігуменів та архимандритів, ставали виборними, обмежені певним терміном. Таким чином, ліквідувалися пожиттєві посади в Чині, за винятком архимандритів, які натомість ставали титулярними, оскільки їхні права, як і єпископів, було обмежено щодо впливу на керівництво Чину. До нашого часу зберігся цілий корпус дисциплінарних справ щодо повноважень та порушень архимандритів. У розглядуваний період спостерігався певний кар'єризм серед

чернецтва шляхетського походження, яке домагалось посади архимандрита, або ж єпископа. Натомість для міщанина та селянина вже було за велику честь вступити до монашества, отримати духовну освіту й ієрейські свячення, а частина із них впродовж всього аскетичного життя продовжувала залишатися послухниками, братами-лаїками, які не прагнули здобувати високі теологічні студії, а своєю повсякденною господарською працею служили для потреб монастирської спільноти.

Територіальне походження. Більшість кандидатів у чернецтво до 1739 р. обирали для аскетичних випробовувань монастир, який був неподалік від місця їхнього народження та проживання. Кожний монастир, будучи незалежним один від одного, але юридично підпорядкований місцевому єпископу, посідав право приймати світських людей на духовні випробовування, які проводилися під керівництвом іноків-старців. За таких обставин кожний охочий міг легко та доступно ознайомитися з основами аскетичного християнського життя, протиставити його світському життю. І, зрештою визначитися із подальшим укладом свого земного життя.

Після 1739 р., коли монастирі об'єдналися в одну провінцію та вийшли із юрисдикції місцевих єпископів, утворивши натомість власні інститути самоврядування (провінційні та генеральні капітули, управи і консульти) спостерігається перехід до утворення спеціальних шкіл новіціату із духовної підготовки до чернецтва. Детально огляд діяльності новіціатів подаємо в окремому параграфі цього самого розділу. Відповідно до цих шкіл, приходили уродженці різних земель не тільки Речі Посполитої, але й сусідніх держав: Угорщини, Волощини, Молдавії.

Тож розглянемо територіальну рекрутацію до монашества Святопокровської провінції у другій половині XVIII ст. На підставі зібраних біографічних відомостей про 1800 ченців (*дивись додаток 1*) вдалося встановити місце народження 1211 (68 %) кандидатів у монахи: із сільської місцевості – 826 (68 %), із міських поселень – 385 (32 %). За державним адміністративно-територіальним поділом Речі Посполитої (вибірка становить 1270 осіб, що складає 71 % від опрацьованих біографій), переважали вихідці із Руського воєводства – 778 (43 %). Із теренів Волинського воєводства до Чину вступили 279 (22 %), із Подільського – 92 (7 %), Белзького – 77 (6 %), а із інших воєводств – менше одного відсотка (14 із Брацлавського, 11 із Київського, по 6 із Берестейського і Краківського, 4 із Люблінського та по одному уродженцю із Мстиславського, Познанського, Смоленського). Основним ареалом рекрутації до чернецтва була територія Руського воєводства Речі Посполитої (43 % кандидатів), де була зосереджена найбільша кількість василіанських монастирів (40 % станом на 1770 р.), які заохочували місцеву молодь до вступу в чернецтво. Значно менша чисельність обителів станом на 1770 р. нараховувалася в інших воєводствах: Волинське (24 %), Подільське (14 %), Белзьке (9 %), Київське (7 %), Брацлавське (5 %), Люблінське (1 %). Із наведеної статистики помітно, що чисельність кандидатів у чернецтво співвідносилася із кількістю діючих монастирів на території окремо взятого воєводства.

Однак ця закономірність не накладається на церковний адміністративно-територіальний поділ Київської унійної митрополії. Хоча більшість кандидатів у чернецтво (вибірка 1091 біограма) походила із Перемишльської єпархії (38 %), на

теренах якої було тільки 13 % обителів від загальної кількості монастирів Святопокровської провінції. Натомість найбільша кількість чернечих осередків фіксується у Львівській єпархії (47 %), хоча покликання до чернецтва становили 34 % кандидатів. На другому місці за чисельністю обителів була Луцька єпархія (14 %), звідкіля у чернецтво вступили 15 % кандидатів. Із Холмської єпархії, яка охоплювала 10 % монастирів, походили 8 % кандидатів. Хоча частина монастирів Володимирської єпархії належала до Литовської Святотроїцької провінції, однак 5 її обителів, що становили 4 % Руської Святопокровської провінції, спромоглися рекрутувати до чернецтва 3 % кандидатів. Із території Київської унійної архієпархії, де було 12 % монастирів, рекрутовано до чернецтва 2 % від загальної кількості іноків провінції. Із єпархій, території яких не охоплювала Святопокровська провінція, до василіанського чернецтва вступили тільки 2 кандидати (0,2 %), які походили із Пінської унійної єпархії.

Таким чином, можна виокремити регіональну специфіку щодо чисельності кандидатів до чернецтва. Зокрема, на теренах тих єпархій, де функціонувала значна кількість монастирів із розбудованою мережею паломницьких та освітніх центрів, спостерігається більший наплив охочих вступити до монашества. Географія рекрутування до чернецтва охоплювала в основному межі унійних єпархій, які повністю або частково належали до Руської чернечої провінції: Перемишльської, Львівської, Луцької, Холмської, Володимирської, Київської.

Соціальне походження. Під час укладення біограм василіанського чернецтва вдалося зафіксувати соціальне походження тільки 1314 кандидатів в аскети, що становить 65 % від загального реєстру іноків. Найчисленніше були представлені вихідці із дрібношляхетських родів Речі Посполитої – 45 % кандидатів. Другу велику групу склали сини із багатодітних селянських родів – 33 % осіб. Із міщанських ремісничих і купецьких родів походили 20 % кандидатів. І тільки 2 % аскетів походили із духовного стану, будучи до вступу в чернецтво світськими ієреями-вдівцями, ієреями-целібсами або ж студентами духовних семінарій.

Конфесійна ідентичність. Під час проведення просопографічного дослідження визначено конфесійну приналежність 1146 монахів, до якої вони належали перед вступом до Василіанського Чину. Адже, відповідно до його Конституцій, кожний кандидат мав приймати східний обряд. Згідно з церковним законодавства, особи, хрещені у латинському обряді, зверталися до Апостольського престолу для отримання дозволу на зміну обряду, і тільки після цього могли вступати до Чину. Більшість кандидатів отримали хрещення у східному обряді – 98 %. Серед яких можна виокремити старше покоління православного віровизнання (13 %), що вступило до чернецтва ще до запровадження унії, та молоде покоління унійного віровизнання (85 %), яке отримало хрещення в унійних парафіяльних церквах. І тільки 2 % походили із західного латинського обряду.

Етнічна приналежність. При укладенні біограм василіанського чернецтва натрапили на проблему, що не завжди згадано про етнічне походження іноків. Зокрема, вдалося віднайти прямі згадки тільки в описах монахів 1739 – 1747 рр., а натомість у каталогах 1754, 1766 та 1770-их років відсутня необхідна інформація. Як наслідок, можемо обрати біографічні відомості лишень про 313 ченців, що у процентному відношенні становить 17 % від загальної кількості відомих біограм. Серед обраної вибірки більшість склали вихідці із «руських» (українських) родин

– 294 (94 %) монахи. І зовсім невеликий відсоток (6 %) становили угорці, поляки, німці.

Наведені статистичні дані із обраної вибірки дають змогу робити припущення, що основним етнічним ядром василіанського чернецтва Святопокровської провінції були «русини» східного обряду і тільки невеликий відсоток становили вихідці із інших народностей та віровизнань.

Світська освіта. До монастирів приходили кандидати з різним рівнем освітньої підготовки, яку вони здобули ще у світському житті. Найбільш підготовленими до чернечого стану були світські іереї-вдівці та семінаристи, які володіли необхідною богословською освітою. Проте і для цієї категорії не ліквідовувалася необхідність духовних випробовувань у школі новіціату, яку завершували складенням аскетичних обітів професа (чистоти, убогості, послуху).

Іншу категорію кандидатів становили випускники або ж учні василіанських колегіумів для світської молоді, які завершили або клас риторики, або синтаксису чи поезики.

Наступну освітню групу складали учні, що навчалися в інших католицьких колегіумах для світської молоді, які утримували єзуїти, піари. Проте найбільш кількісно представлені ті кандидати, які утримали початкову освіту у місцевих парафіяльних школах, вмючи читати та співати по-руськи, і тільки окремі із них вміли писати рідною мовою. Однак при вступі до монастиря найбільша увага зверталася на вміння читати та співати по Ірмолюю. Тобто, на перше місце ставилася музична грамота. Про це засвідчує запис у біографічних довідках, де перед вступом до новіціату визначався рівень грамотності кандидата: якою мовою навчався, де навчався, який клас закінчив, чи вміє читати, писати, співати. Рівень грамотності визначався умінням співати, читати та писати. Більшість кандидатів відзначенні як хористи, які очевидно вступали на початках до монастиря як співаки у монастирському хорі, де отримували можливість проявити свої здібності та водночас отримати духовну підготовку для вступу до школи новіціату.

Ще іншу категорію становили діти ремісників, які з дитинства отримували виробничі знання та навички, і вже в юнацькому віці ставали майстрами із різних професій (швець, кравець, панчішник, муляр, столяр, рільник, годинникар, слюсар, коваль, гравер, золотар, скульптор, маляр, музикант). Із набутою професійною освітою вони вступали до чернецтва, доповнювали її богословськими знаннями та розвивали своє ремесло у монастирському господарстві, яке потребувало фахівців різного профілю⁴⁵⁵.

Відповідно до укладених біограм василіанського чернецтва, вдалося віднайти відомості про здобуту освіту ще у світському житті тільки у 495 (28 %) кандидатах в аскети. Значна їхня кількість встигла завершити навчання у класі риторики (43 %), філософії (14 %), теології (13 %), що становили загалом 70 % від визначеної вибірки. Адже ці три класи ставали доброю основою для переходу до аскетичного життя, де вони продовжували чернечі студії із цих самих предметів на більш поглибленому рівні. Іншу групу становили випускники класів поезики (12 %), синтаксису (8 %), логіки (5 %), граматики та співу (по 2 %), права, малюнку, фізики (разом 1 %).

---

⁴⁵⁵ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – 30 арк.

Із наведеної статистики помітно, що кандидати перед вступом у чернецтво робили вагомий акцент на здобутті відповідної освітньої підготовки у світському періоді свого життя. Адже для провадження місіонерської та душпастирської праці чернецтва необхідно було володіти певним інтелектуальним рівнем підготовки для виголошення проповідей, відправлення літургій тощо. Відповідно більшість кандидатів не обмежувалися завершенням класів інфіми (початкової школи), а намагалися завершити хоча б риторику, філософію, а в кращому випадку теологію, які у подальшому допомагали їм здобувати повну духовну освіту, необхідну для отримання ієрейських свячень.

Отже, кандидати у чернецтво відрізнялися різним рівнем освітньої підготовки, який визначав подальший шлях їхнього духовного, освітнього та ремісничого служіння у монастирських спільнотах. Перед вступником до чернецтва не ставилося жодних освітніх вимог. Кандидатом міг бути простий безграмотний селянин або ж високоосвічений ієрей-вдівець чи семінарист. Усі отримували однакові можливості щодо духовного зростання, однак кожний обирав для себе індивідуальний шлях розвитку, враховуючи власні інтелектуальні здібності та вподобання.

5.2. Новіціат

Із утворенням Святопокровської провінції змінюється підхід до формації молодого покоління чернецтва. Певні спроби у запровадженні школи новіціату спостерігалися наприкінці XVII ст. у Перемишльській єпархії, яка намагалася утворити власну чернечу провінцію. Відповідно до «Правил духовного правління» єпископа Інокентія Винницького при трьох унійних монастирях (Лаврів, Добромиль, Щеплоти) єпархії, мали відкриватися спеціальні школи новіціату для кандидатів у чернецтво⁴⁵⁶. Однак на практиці трапляються відомості про те, що більшість кандидатів упродовж 20 – 30-их років XVIII ст. проходили аскетичні випробування у будь-якому монастирі Перемишльської єпархії, перебуваючи під духовною опікою не магістра новіціату, а старця-духівника. Тобто, до якого монастиря зголошувався кандидат, там і проходив вишкіл, і складав чернечі обіти професа, і також проживав тривалий період, інколи, навіть усе своє аскетичне життя⁴⁵⁷. Такий перехідний період тривав до 1743 р., коли вже на практиці спостерігається постриг у чернецтво тільки у визначених двох домах новіціату: Добромилі, Почаєві⁴⁵⁸. Саме до цих шкіл новіціату відправлялися кандидати із різних монастирів Святопокровської провінції, де всі разом проходили аскетичний вишкіл під наглядом обраного магістра. На допомогу магістру призначався соцій (заступник, помічник). Із опрацьованих 1800 біограм василіанського чернецтва згаданої провінції тільки у 808 (45 %) життєписах описане місце проходження школи новіціату: 73 % навчалися при провінційному домі у Почаєві, а 27 % – у Добромильському монастирі (*дивись Додаток 1*).

⁴⁵⁶ Winnicki Bp. Innocenty. Ustawy rządu duchownego i inne pisma. – Przemyśl : Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, 1998. – S.45.

⁴⁵⁷ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – 30 арк.

⁴⁵⁸ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

Вимоги до кандидатів. Не всі кандидати в чернецтво вступали до новіціату. До цієї школи потрапляли вже відібрані особи. Відбір проводився за критеріями, які залежали від характеру спільноти та цілей її діяльності. До духовенства ставилися інші вимоги, аніж до світських людей. Вступні випробовування були першим етапом духовної формації, який визначав основний напрям розвитку, що детальніше розкривався на другому етапі – під час навчання в школі новіціату.

Серед критеріїв відбору можна виокремити:

- чистота думок, сумління;
- бачення аскетичного життя;
- причини вступу;
- подолання своїх бажань;
- здатність підпорядковуватися керівництву;
- добра поведінка;
- фізичне здоров'я та природні задатки, необхідні для обрання чернечого стану;
- молодечий вік;
- моральність у поведінці⁴⁵⁹.

До повноважень протоігумена належав обов'язок допускати чи недопускати кандидата до новіціату, а також надання дозволу новику складати чернечі обіти професа. У римо-католицьких чернечих Орденах ці обов'язки покладалися на генерала (протоархимандрита). Така увага до цього питання свідчить про його важливість⁴⁶⁰.

Проте не завжди до кандидатів ставилися високі духовно-моральні вимоги. Більша увага зверталася на їхнє фізичне здоров'я та відсутність конфліктів із світським законодавством, щоб уникнути труднощів у діяльності Чину. Відповідно у каталогах чернецтва Святопокровської провінції 1740-их років подавалися фрагментарні замітки: здоровий тілом і душею, добрий чоловік, хворіє, не бачить на одне око, не володіє однією рукою, моральний муж тощо. Іноді подавалися зауваження, що наявні моральні недоліки у кандидата можна буде виправити під час навчання у школі новіціату⁴⁶¹. Тобто, першочергово зверталася увага не наявні недоліки, які із значними труднощами піддавалися виправленню, а, навпаки, на створення суттєвих перешкод для діяльності Чину.

Віковий ценз. Особливий акцент робився на молодому віці кандидата, бо саме в цей час людина найбільш придатна до аскетичної формації. Ще у середині XIII ст. римський папа Інокентій IV визначив вік кандидатів у чернецтво – від 14 років. У всіх римо-католицьких згромадженнях вимагалось, щоб кандидат у ченці був

---

⁴⁵⁹ Szkoła Bazylińska zamykająca nauki dla dobrego wychowania nowicjuszw i professów ZSBW przez Jmci Xiędza Piotra Mennitego Generala tegoż Zakonu Congregacyi Włoskiej, włoskim językiem wydana, na polski zaś język przetłumaczona przez pewnego kapłana i teologa tegoż Zakonu, Kongregacyi Ruskiej, prowincyi Litewskiej, mieściami według ustaw w szczególności do teyże Kongregacyi Ruskiej stosujących się dopełniona, wszystkim zakonnym osobom do doskonałości dążącym wielce użyteczna, do druku podana. – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.22.

⁴⁶⁰ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.151.

⁴⁶¹ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. «Визита разныхъ монастырей за 1745, 1746, 1747, 1748, 1749 и 1750 годы».

молодого віку (від 14 до 20 років). В окремих згромадженнях, наприклад у маріанів, віковий ценз охоплював від 16 до 30 років⁴⁶².

Сеймова конституція 1768 р. визначала, що складати чернечі обіти професа мають право тільки ті кандидати, які досягли 24 років. В епоху просвітництва світська влада також підтримувала вік вступу до чернецтва у 24 роки з метою зменшення чисельності монахів⁴⁶³. Проте на практиці серед василіанського чернецтва до останньої чверті XVIII ст. переважав вік складення обітів професа від 18 до 21 року⁴⁶⁴. Таким чином, незважаючи на обмеження світського законодавства, управи чернечих згромаджень Католицької Церкви продовжували приймати кандидатів із раннього віку (18 – 20 років).

На підставі опрацьованих біографій 1484 монахів вдалося визначити, опираючись на зафіксовану інформацію, рік народження та рік вступу до монастиря, вік духовного покликання, які подаємо у таблиці.

Вік вступу до монастиря

Вікові межі	Кількість осіб	Процентна частка
10 – 20 років	412	28 %
21 – 30 років	794	53 %
31 – 40 років	206	13 %
41 – 50 років	43	3 %
51 – 60 років	17	2 %
61 – 70 років	5	0,4 %
71 – 75 років	7	0,6 %

Із наведеної статистики помітно, що найбільший відсоток кандидатів у чернецтво зголошувався до монастиря у віці 21 – 30 років. Хоча траплялися й більш ранні покликання (10 – 20 років – 28 %), однак у розглядуваний період практикувалося таких осіб допускати до складення чернечих обітів професа після досягнення двадцятирічного віку. Щодо кандидатів старшого покоління, то також фіксуються певні обмеження, наприклад, монастир не мав розглядатися як притулок старих, немічних і самітних світських людей похилого віку. Перевага в цьому віковому періоді надавалася світським ієреям-вдівцям. Відповідно представників із цієї вікової групи (61 – 75 років) було менше одного відсотка.

Новики. Тривалість духовних випробовувань у новіціаті визначив для католицького чернецтва ще Триденський собор – від одного року і більше. Для василіанського чернецтва школа новіціату тривала один рік і шість тижнів. Перед прийняттям до новіціату проводилося екзаменування кандидата⁴⁶⁵.

У Василіанському Чині школу новіціату запровадив київський митрополит Йосиф Рутський у 20-их роках XVII ст. На початках новіціат був як спільна школа

⁴⁶² Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.154.

⁴⁶³ Ibidem. – S.155.

⁴⁶⁴ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

⁴⁶⁵ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.141.

навчання кандидатів у ченці новоутвореної Литовської монастирської провінції св. Трійці. Ця освітня інституція були запозиченням із католицьких чернечих орденів.

Запровадження спільної школи новіціату породило низку проблем, які не виникали при індивідуальному аскетичному навчанні у невеликих групах. А вже до 1617 р. духовні навчання провадилися при кожному монастирі. Об'єднання всіх новиків в один дім новіціату при одному монастирі зумовлювало труднощі щодо матеріально-побутового забезпечення та змушувало шукати нові джерела матеріального забезпечення. Особливо це було відчутним під час катаклізмів (війн, епідемій), які змушували школу новіціату переносити із одного монастиря до іншого, шукаючи кращі умови для духовної формації чернецтва⁴⁶⁶.

Централізація новіціатів була загальною тенденцією типовою, для всіх чернечих згромаджень Католицької Церкви впродовж XVII – XVIII ст. Ці згромадження практикували утримувати по два доми новіціату для кожної провінції. І тільки в окремих випадках їхня кількість могла зрости до 3 – 4 осередків, або ж, навпаки, зменшувалася до одного. У новоутвореній Святопокровській провінції ЧСВВ закладено два доми новіціату: при Почаївському та Добромильському монастирях. Якщо у римо-католицьких згромадженнях найчастіше для домів новіціату обирали великі міста (Вільно, Львів, Краків, Варшава), то унійне василіанське чернецтво, навпаки, обирало для новіціату малолюдні місцевості – с. Почаїв та м. Добромиль. Очевидно, що ці обителі мали відповідні матеріальні надходження від фільваркового господарства. Окрім цього, Почаївська обитель упродовж другої половини XVIII ст. була адміністративним центром Святопокровської провінції ЧСВВ, де перебували протоігумен та провінційна управа. Провінційний економ збирав кошти із монастирів до провінційної казни і, відповідно, певні фінанси виділялися на утримання школи новіціату. Таким чином, Почаївський новіціат був центральним, а Добромильський виконував допоміжну роль у випадку переповнення першого⁴⁶⁷.

Вступ до чернецтва розглядався як перевтілення у нову людину, яка «помирала» для світу, відмовлялася від світських звичок, вподобань, інтересів та, відповідно, приймала нове церковне ім'я. Кандидат у монахи проходив аскетичні випробовування для виявлення його сумління, характеру, схильностей, темпераменту. Перебування у новіціаті надавало можливість кандидату більше дізнатися про діяльність Василянського Чину: ознайомлення із правилами, Конституціями, звичаями, оволодіння духовними та покутніми практиками.

Ті, хто були допущені до облечин (перевдягання в чернечий одяг), мали до цього проходити тривалі реколекції. Під час цих реколекцій магістр або настоятель монастиря мав ознайомити новиків із основними аскетичними правилами, Конституціями, чернечими обітами (чистоти, убогості, послуху). Під час реколекцій кандидати вдягали монаший одяг.

У новіціаті кандидати провадили духовну працю над собою, пізнавали самих себе, власну слабкість та надалі просили у Бога сил для подолання своїх недоліків.

⁴⁶⁶ Підручний П., П'єтнчко Б. Василянські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів: Видавництво Отців Василян «Місіонер», 2017. – С.105.

⁴⁶⁷ Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

Упродовж новіціату новики мали постійно роздумувати над своєю діяльністю, дотримуватися гасла «Все для поширення та піднесення Божої Слави».

Новики мали ознайомлюватися із церковними обрядами та літургійною церемонією, навчатися церковному співу, читати богослужбову та аскетичну літературу⁴⁶⁸.

Новики, які провинилися, викликалися на засідання домової капітули, де стояли на колінах та отримували від настоятеля нагадування про виявлені погрішності та вади. Якщо новик обіцяв виправитися, то отримував відповідну покуту, наприклад читання молитов за померлих, або ж прилюдно визнавав свої провини перед монастирською спільнотою у рефектарі. Серед аскетично-покутних практик новиків можемо виокремити: носіння волосяниці, бичування, носіння гострого залізного поясу, строгий піст без споживання м'яса, нічні розважання. Серед новиків віднаходимо досить незначний відсоток ченців, які завдавали собі додаткові умертвлення⁴⁶⁹. Акти розслідування поведінки чернецтва 1740-их років XVIII ст. демонструють, що монахи, які провадили суворий аскетичний уклад життя, належали до меншості⁴⁷⁰.

Контрреформаційно-барокова педагогіка вимагала від чернецтва дотримання правил і Конституцій Чину, також установлення покарань за їхнє порушення. Життя монаха потрібно було регламентувати до деталей. Від новика вимагали бездоганної покори та послуху. Він мав навчитися «відкидати» свою волю, виконувати суворі приписи, які могли йому і не подобатися.

У новіціаті особливо наголошувалося на суворому дотриманні всіх аскетичних приписів. Звичайним сповідником новиків був магістр новіціату. Перед ним мали сповідатися два рази в тиждень. Три рази в рік могли сповідатися перед надзвичайним сповідником, який призначався протоігуменом⁴⁷¹.

Серед духовних практик, яких навчали новиків, можна виокремити медитації, які базувалися на читанні уривків із Святого Письма та роздумування над їхнім змістом. Аскетичне життя новика супроводжувалося постійними молитвами: щоденні канонічні молитви, мисленева молитва⁴⁷².

Моральний та духовний рівень монастирської спільноти, при якому був дім новіціату, впливав на формування особи новика. Для домів новіціату обирали обителі, де не відчувалося значного впливу світського життя, а, навпаки, існувала можливість створити належні умови, щоб новики забули про попередній період свого життя та перейшли до аскетизму у спільноті. Часто у домі новіціату було більше новиків, аніж ієромонахів чи братів-професів. За таких умов новики своєю ревністю впливали на монахів, які відрізнялися рутинністю, одноманітністю. Часто ченців-професів, які порушували монастирський устав, відправляли на відбуття покути або реколекцій до монастирів при яких діяв новіціат. Проте не завжди новики могли характеризуватися доброю ревністю у чернечому подвигу, адже

---

⁴⁶⁸ Szkoła Bazylikańska ... – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.23.

⁴⁶⁹ Ibidem.

⁴⁷⁰ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. «Визита разныхъ монастырей за 1745, 1746, 1747, 1748, 1749 и 1750 годовъ».

⁴⁷¹ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.142.

⁴⁷² Szkoła Bazylikańska ... – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.81.

неодноразово бували погані прояви поведінки, які впливали на інших насельників монастирської спільноти. Дослідники вважають, що причиною занепаду чернечого життя у XVIII ст. було занедбання належного духовного виховання новиків⁴⁷³.

Кожний кандидат до чернецтва переживав два основні етапи свого духовного становлення:

- перед початком новіціату – **облечини** (обряд отримання габіту – чернечого одягу);
- по завершенні новіціату – **професія** (складення чернечих обітів – чистоти, убогості, послуху)⁴⁷⁴.

Перед складенням обітів новик сповідався та отримував Святе Причастя. Церемонія чернечих шлюбів відбувалася під час відправлення ранішніх богослужінь.

До завершення новіціату та складення чернечих обітів відбувалося голосування монахів-професів із приводу оцінювання поведінки новика у школі новіціату. Якщо половина голосів була проти, то новика виключали із новіціату. У випадку позитивного голосування новик складав екзамени на знання правил Чину, катехизму, молитов та допускався до проголошення обітів професа. До цього мав розв'язати всі світські майнові питання. Перед складенням обітів вписував присягу до спеціальної книги професів Чину, яку засвідчували свідки-професи⁴⁷⁵. Також до проведення облечин, обітів проводилися спеціальні реколекції – як духовні практики для ченців.

Таким чином, навчальна програма новіціату скеровувалася у трьох напрямках: перший – історичний передбачав ознайомлювати новиків із історією Чину; другий – богослужбовий формував навички поведінки під час відправлення літургій; третій – аскетичний навчав духовних практик, молитов, підготовляв до чернечої посвяти (постригу, обітів професа).

Адміністрація новіціату. Магістр і соцій мали вагомий вплив на духовно-аскетичну формацію чернецтва. Соцій був помічником магістра. Іноді його називали віце-магістром.

Основні вимоги до кандидата на посаду **магістра**:

- вибір таємним голосуванням із духовно досвідчених ієромонахів старшого покоління, які відрізнялися повагою серед монашества;
- вибори проводилися на провінційних капітулах;
- характеризувалися вагомими інтелектуальними та моральними здобутками;
- наявність богословської освіти, педагогічного таланту, вміння подавати приклад поведінки для новиків, строгості у накладенні покут на новиків за порушення правил;
- віковий ценз (старший 30 років);

---

⁴⁷³ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.143.

⁴⁷⁴ Szkoła Bazylikańska ... – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.23.

⁴⁷⁵ Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. Науково-дослідний відділ книгознавства, колекції рідкісних видань і рукописів. – Рукописна книга № 812043 «Книга складення чернечих обітів професа у Почаївському новіціаті монахами Святопокровської провінції (1784 – 1825 рр.)».

- духовні чесноти: покірність, розсудливість, дух побожності та молитви, дотримання чернечих правил, належна повага у щоденному житті, обізнаність із теологією⁴⁷⁶.

Вимоги до кандидата, який обирався для виконання обов'язків *соція*:

- міг бути молодшим за магістра;
- послух магістру⁴⁷⁷.

Магістр новіціату не міг виконувати інших обов'язків, які б перешкоджали у духовній формації новиків. В окремих випадках магістр міг поєднувати кілька обов'язків в Чині. Проте в більшості випадків на нього покладалася формаційно-виховна функція.

Влада магістра над новиками була певною мірою автономною. Ніхто, окрім протоігумена та візитаційного комісара, не мав права проводити ревізію діяльності магістра. Магістр наділявся правом призначати покарання та покути для новиків.

Магістр був сповідником для новиків, щоденно їх опитував про дотримання чернечих приписів. Соцій мав постійно перебувати із новиками та стежити за їхньою поведінкою під час студій, фізичної праці та рекреації (відпочинку)⁴⁷⁸.

До 1740 р. більшість ченців, де вступали до монастиря, там і складали обіти. Також до 30-их років XVIII ст. не було чітко визначено випробувального терміну для кандидатів у ченці, який міг тривати від 1 до 8 років. Трапляються поодинокі випадки складення обітів у рік вступу до монастиря⁴⁷⁹. І тільки із 1760 р. появляються відомості про 1 рік новіціату. Вік вступу коливався в середньому від 20 до 30 років. Проте траплялися випадки ранішого (14 – 18 років) та пізнішого (50 – 60 років) вступу⁴⁸⁰.

Із 1739 р. встановлено новіціати у Добромилі та Почаєві. Проте на практиці згадуються новики у Лаврові (3 ченці, які навчалися у 1738 та 1739 рр.). Після 1740 р. згадуються іноки, які пройшли новіціат не тільки поза межами Перемишльської єпархії (Крехів, Золочів, Рогатин, Почаїв), але й поза територією Святопокровської провінції (Вільно)⁴⁸¹. Що очевидно свідчить про залучення василіан Святотроїцької провінції до реформування управління новоприєднаними монастирями. Із 1760 р. вже не згадується про вихідців із Лаврівського новіціату. За даними 1783 р., кандидати у ченці проходили аскетичні випробування тільки у Добромилі або ж у Почаєві⁴⁸².

Таким чином, загалом інститут новіціату у василіанських обителях функціонував за зразком католицьких монастирів. На відміну від православних монастирів, де час новіціату (послушенства) не мав чітко встановлених меж, в унійних обителях новіціат тривав один рік. Однак зауважимо, що посилена увага до формування духовності ченця – це спільна риса як східної, так і західної

⁴⁷⁶ Szkoła Bazylińska ... – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.10.

⁴⁷⁷ Ibidem. – S.11.

⁴⁷⁸ Ibidem. – S.12.

⁴⁷⁹ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк.15 – 16.

⁴⁸⁰ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква, 2015. – С.13.

⁴⁸¹ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква, 2016. – С.197 – 198.

⁴⁸² Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква, 2015. – С.268 – 271.

монастирських традицій. Так, щодня магістр новіціату відвідував новиків, дізнаючись про їхнє духовне зростання. Він насамперед навчав чернечих чеснот: християнської науки, побожності, мовчання та покори, умертвіння тіла. Новики мали вчитися читати та писати по-руськи, а також уміти читати ноти. За час новіціату майбутні інокі були зобов'язані, принаймні три рази, провадити реколекції (духовне оновлення, очищення, духовне навчання, усамітнення в молитві). До обов'язкових елементів виховання та навчання входили ранкові та вечірні медитації (духовне вдосконалення, роздуми), до яких читалися два пункти з Євангелія, читання життя святих, слухання духовних лекцій, що читалися в трапезній, проповідей. Займався співом з новиками отець-регент, оскільки спів у хорі входив до головних функцій іноків.

5.3. Чернечі студії

До Чину вступали кандидати з різним рівнем інтелектуальної підготовки. Серед критеріїв відбору кандидатів до чернецтва були природні розумові задатки та інтелектуальні здобутки. Віра та наука були двома чинниками, що творили духовний та інтелектуальний профіль ієромонаха. Відповідно до постанов Триденського собору, ієромонахи не повинні обмежуватися тільки навчанням у духовній семінарії, але по її завершенні продовжувати студії в університетах для здобуття наукових ступенів доктора теології, права, філософії. При виборах єпископа бралася до уваги освіта, науковий ступінь кандидата з метою подолання консервативного підходу в Речі Посполитій, коли на перше місце ставилося походження та політичний вплив.

Набуті уміння, знання ще у світському житті допомагали кандидату навчатися у новіціаті, на чернечих студіях з риторики, філософії, теології. Підготовку лекторів цих студій проводили у папських колегіумах у Римі, Вільні, Браунсбергу. На ієромонахів-професорів, окрім педагогічних обов'язків, накладалися адміністративні (ігумен, ректор, віце-ректор, провінціал, вікарій), церковні (проповідник, сповідник, місіонер)⁴⁸³.

Ченці-неопрофеси (особи, що завершили новіціат, склали аскетичні обіти професа та впродовж наступних трьох років проходили освітні студії), які скеровувалися на студії, мали навчатися, а якщо не бажали цього виконувати, то мали повертатися до виконання повсякденних монастирських обов'язків⁴⁸⁴.

Ієромонахи із науковими ступенями не тільки обиралися митрополитами, єпископами, протоархимандритами і професорами, але й залучалися до адміністративних урядів єпископських консисторій: аудитор (духовний суддя), радники та помічники із різних питань (єпархіальний економ, цензор, катедральний проповідник, сповідник, духівник, крилошанин)⁴⁸⁵.

Під час студій відбувалася адаптація навчальних дисциплін до відповідних здібностей ченців-студентів. Значні вимоги ставилися до піднесення

---

⁴⁸³ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

⁴⁸⁴ Szkoła Bazylikańska ... – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianow, 1764. – S.20.

⁴⁸⁵ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

інтелектуального рівня, аскетично-морального виховання для поліпшення дисциплінарного укладу чернечих спільнот⁴⁸⁶.

Студії з риторики. Цей вид студій, як в інших католицьких чернечих згромадженнях, був організований за зразком Ratio studiorum Товариства Ісусового. Однак василіанські професори проводили модифікацію навчальної програми, враховуючи інтелектуальний рівень підготовки ченців. Адже частина кандидатів перед вступом до монастиря навчалася у єзуїтських та піярських колегіумах. Можна тільки приспускати, що ці студенти були найкраще підготовлені для подальшого навчання. Проте серед них трапляється різний рівень знань, оскільки не всі завершили повний курс навчання, деякі навчалися тільки 1 рік, інші 2 – 3 роки, і тільки поодинокі повністю опанували навчальну програму колегіумів для світської молоді. Натомість інші особи потрапляли на чернечі студії без належної освітньої підготовки, не вміючи ані писати, ані читати, і тільки в окремих випадках – добре співати. І тільки під час навчання у школі новіціату між цими двома категоріями зникла суттєва відмінність у духовній підготовці, але ніяк не в інтелектуальній⁴⁸⁷. Адже на практиці спостерігаємо, що частина братів-професів одразу скеровуються, оминаючи студії із риторики, на вивчення або філософії, або теології. Очевидно, що рівень світської освіти враховувався для укладення індивідуального навчального плану. Більш здібних студентів скеровували на студії із догматичної та спекулятивної теології, а менш здібні завершували своє навчання на рівні моральної теології⁴⁸⁸.

Під час вивчення риторики брати-клірики вивчали науку про проповіді (гомілетику), аскетику та містику. На лекціях із містики клірики набували вмінь провадити розумову молитву. Щоб духовно розвиватися, студенти брали участь у хорових молитвах.

На гуманістичних студіях клірики також ознайомлювалися із основами латинської граматики, вивчали поезику, музику та церковний спів, які були обов'язковими. Також навчали писати, читати та виголошувати різні промови.

Умовна назва «студії із риторики» цілком не означала, що брати-клірики вивчали тільки риторику, а насправді студіювали, окрім риторики, цілу низку інших гуманітарних предметів (поезику, граматику руської, церковнослов'янської, грецької, польської та латинської мов, основи християнського вчення (катехизм), мистецтво укладення і проголошення проповідей (гомілетика)), які ставали базовими для продовження філософсько-теологічних студій.

Розглядувані студії у Василіанському Чині тривали два роки, поділяючись на вищі та нижчі. Однак на практиці віднаходимо поодинокі відомості про те, що у випадку, коли брат-клірик не засвоїв програмних знань, то продовжував навчання ще два роки. Тобто, все залежало від індивідуальних здібностей та інтелектуального рівня розвитку. Розглядувані студії відповідали рівню середньої світської школи. Вивчення риторики спиралося на твори римських авторів, знання латинської мови та Святого Писання. Для провадження цих студій залучався переважно один професор.

---

⁴⁸⁶ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.183.

⁴⁸⁷ Ibidem. – S.191.

⁴⁸⁸ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

Керівництво студіями входило до повноважень протоігумена провінції. Навчання завершувалося складенням екзамену, на якому брат-клірик мав продемонструвати набуті знання та вміння⁴⁸⁹.

Часто практикувалося по завершенні студій з риторики призначати братів-кліриків вчителями класів інфіми (початкової школи), які засновувалися при василіанських монастирях провінції для світської молоді. Це була, свого роду, педагогічна практика для реалізації здобутих теоретичних знань. Після короткої педагогічної праці (1 – 2 роки) брати-клірики переводилися на наступний рівень чернечих студій – вивчення філософії⁴⁹⁰.

Студії із філософії. Філософський курс охоплював вивчення діалектики, логіки, фізики, метафізики. Тривалість філософських студій – до двох років. У цей період найпоширенішим методом навчання було диктування основних тез. До нашого часу збереглася низка рукописних нотаток братів-кліриків, які вивчали філософію. Навчальний процес охоплював читання, дискутування та проповідування. Практикувалося проведення підсумкових дискусій у кінці навчального року для закріплення матеріалу. Предметом дискусії могли бути не тільки філософські питання, але й проблемні завдання із теології та канонічного права⁴⁹¹.

У викладанні професори дотримувалися концепції християнської філософії Аристотеля. Упродовж першого року вивчали логіку та метафізику, а наступного – фізику. Навчання проводив переважно один професор. Філософія розглядалася як проміжна наука між риторикою та теологією, яка мала допомагати у здобутті знань⁴⁹².

Філософські студії склалися із малих груп слухачів, які нараховували до 10 осіб. Так, упродовж 1758/1759 навчального року у Луцьку філософію вивчали вісім студентів⁴⁹³. По завершенні вивчення філософії брати-клірики відправлялися на теологічні студії до інших студійних домів Святопокровської провінції.

Теологічні студії. Теологія поділялася на моральну та догматичну (спекулятивну). Загалом навчання тривало чотири роки. Теологічний курс охоплював вивчення Старого та Нового Завітів, патрології, апологетики, догматики, історії Церкви, канонічного права та розгляд різних випадків для проведення сповіді⁴⁹⁴.

---

⁴⁸⁹ Wawryk M. (OSBM) De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus // *Analecta OSBM.* – Ser. II. – Sec. II. – Vol. VII (XIII), fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1971. – S. 85 – 113.

⁴⁹⁰ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

⁴⁹¹ Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.). – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 340.

⁴⁹² Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S. 205.

⁴⁹³ Стецик Ю. Насельники Луцького Хрестовоздвиженського братського монастиря (1775 – 1776 рр.): біографічні відомості // *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.* – Серія : Історичні науки. – 2016. – № 13(338). – С. 17 – 23.

⁴⁹⁴ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S. 226.

Ці студії проводили два професори: один викладав моральну теологію, інший – догматичну. Часто ними ставали найбільш інтелектуально освічені ієромонахи, які посідали наукові ступені доктора теології або ж філософії чи права. Іноді професорам на допомогу призначали спеціальних помічників, яких іменували корепетиторами. На корепетиторів вибирали студентів, які успішно завершили вивчення теології⁴⁹⁵.

Під час навчання особлива увага зверталася на підготовку клірика до відправлення богослужінь, відповідно до обрядів Східної Церкви. Зокрема, це стосувалося тих монахів, які до вступу в чернецтво були латинського обряду. Так, брату Тимотею Волнеру наказано щоби, навчаючись читати та співати руською мовою. Для цього рекомендовано йому читати псалтир у церкві⁴⁹⁶.

Раз у місяць мав відбуватися екзамен із предметів, які вивчалися: теологія, історія, географія, геометрія, арифметика, спів. Практичні заняття студенти проходили під час викладання катехизму для мирян, які прибували до монастирських храмів. На останньому році навчання, або ж по його повному завершенні, брати-крілики отримували ієрейські свячення⁴⁹⁷.

В опрацьованих нами джерелах відсутні відомості про освітні студії монахів із 1691 – 1739 рр. І тільки із утворенням Святопокровської провінції постала потреба зібрати інформацію про освітню підготовку ченців з метою скерування їх на додаткові чернечі студії. Отримані відомості знайшли своє відображення у протоколах візитацій та каталозі біограм іноків⁴⁹⁸.

Після завершення новіціату та складення обітів професа, наступним етапом чернечого вишколу було проходження різного роду внутрішніх монастирських студій: із риторики, філософії та теології. Повне завершення цих курсів давало змогу скласти довічні обіти професа та отримати ієрейські свячення.

У XVIII ст. після постанов Замойського синоду (1720 р.) на генеральних капітулах у Львові (1739 р.) та Дубні (1743 р.) розглядалися питання про формацію молодого покоління чернецтва. Для цього запроваджувалися на теренах Перемишльської єпархії різноманітні внутрішні студії: у Добромилі (догматичне богослов'я – 1757 – 1771 рр.), Спасі (риторика – 1776/77, 1779/80, 1783/84 рр.), Щеплотах (моральна теологія 1770 – 1782 рр. та риторика 1783/84 рр.), Лаврові (богослов'я, філософія та риторика 1740 – 1780 рр.) та інші⁴⁹⁹.

Внутрішні студії не були сталим явищем, оскільки вони зазнавали постійних змін і були пов'язані із загальним станом не тільки василіанських монастирів Перемишльської єпархії, але й всієї Святопокровської провінції. Так, наприклад, у Лаврові в 1739 – 1741 рр. започатковано філософські студії водночас із моральною

⁴⁹⁵ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

⁴⁹⁶ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк.25.

⁴⁹⁷ Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – S.229.

⁴⁹⁸ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.; його ж Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – 232 с.

⁴⁹⁹ Wawryk M. (OSBM) De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. VII (XIII), fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1971. – S. 89.

теологією, які згодом в 1741 р. перенесено до Гощі. І тільки в 1752 – 1753 рр. відновлено студії з моральної теології та філософії, однак у 1754 р. моральну теологію перенесено до Добромиля, а в Лаврові залишено філософські студії до 1767 р.⁵⁰⁰

Кількісний склад монастирських студій характеризується такими даними. Зазвичай, у них навчалось по кілька, а інколи по кількадесят ченців. Рідко кількість студентів перевищувала 20. У Святопокровській провінції станом на 1754 р. риторику студіювали в Гощі 6 кліриків, філософію у Луцьку – 3 отці та 7 кліриків, теологію у Львові – 8 отців та 3 клірики. Того року 4 клірики із тієї провінції студіювали в Римі та по 2 аліюмати в Браневі та Вільні⁵⁰¹. Невеликим був і персонал учителів. Студії риторики, як подає інформація за 1774 р., викладав завжди один професор. Філософські студії – 1 – 2 професори, а теологію – найчастіше 2 професори.

Станом на 1774 р. на теренах Святопокровської провінції функціонувало по три студійні доми за трьома напрямками навчання:

- *риторика* – Білосток (1 професор, 6 кліриків), Мільча (1 професор, 6 кліриків), Сатанів (1 професор, 7 студентів);
- *філософія* – Тереховля (2 професори, 5 кліриків), Загайці (2 професори, 6 кліриків), Замостя (2 професори, 6 кліриків);
- *теологія* – Лаврів (2 професори, 9 кліриків), Львів св. Юра (2 професори, 3 клірики), Кам'янець-Подільський (2 професори, 3 клірики)⁵⁰².

Окремої уваги заслуговують богословські студії в Добромилі другої половини XVIII ст. Зокрема, в 1758 р. управа Святопокровської провінції видала розпорядження про перенесення вивчення спекулятивно-догматичної теології до Добромильського монастиря. У підсумку викладання богослов'я в Добромилі тривало 3 роки. Викладали переважно 2 професори, які навчали в різні роки від 4 до 10 слухачів.

У 1771 р. спекулятивне богослов'я із Добромиля було переведене до Лаврова, а згодом, у 1773 р., – до Кам'янця-Подільського. У Лаврові залишили догматичне й моральне богослов'я, яке в 1775 р. переведене до Сатанова, а в Лаврові, натомість, започатковано студії з риторики для ченців, які згодом доповнено студіями з філософії (від 1776 р.) та догматичного богослов'я (від 1778 р.)⁵⁰³.

Певні статистичні дані, які є типовими для інших єпархій Київської унійної митрополії другої половини XVIII ст., можемо подати на прикладі василіанського чернецтва Перемишльської єпархії станом на 1766 р. До вибірки залучено 33 монахів, у біографіях яких зафіксовані відомості про освіту:

---

⁵⁰⁰ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.; його ж Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – С.15.

⁵⁰¹ *Catalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754* // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 102 – 124.

⁵⁰² *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.V.M. Anno Domini, 1773.

⁵⁰³ ЦДІАЛ. – Ф.364. – Оп.1. – Спр.20. – Арк.162.

1. Пройшли чернечі студії (риторика, філософія, теологія) та отримали ієрейські свячення – 16 ченців – 49 %.
2. Пройшли два напрями студій – 4 ченці – 12 %.
3. Пройшли тільки один навчальний напрям – 4 ченці – 12 %.
4. Не пройшли жодних студій – 9 ченців – 27 %.

Виконували господарські обов'язки у монастирі: кравця, шевця, коваля, тесляра, фіртянина, рибалки, ткача, столяра, токара, маляра, пекара, пивовара, мірошника, ремісника по виготовленні плугів.

5. Місця проходження студій:

- *риторика* – Щеплоти, Краснопуща, Гоща, Бучач;
- *філософія* – Лаврів, Перемишль (школа отців-єзуїтів), Замостя, Львів, Тереховля, Доброміль;
- *теологія* – Доброміль, Гоща, Львів, Сатанів, Підгірці.

Василіанський Чин не обмежувався власними внутрішніми студіями, але й посилав своїх студентів на навчання до папських семінарій, що функціонували тоді у Вільні, Браунсбургу (Бранено), Львові, Оломоуці, Празі, Відні, Граці та Римі. Випускники цих папських колегіумів займали потім провідні посади в Київській унійній митрополії.

У Римі були два папські колегіуми, у яких навчалися українські студенти-василіани – грецький колегіум св. Атанасія та колегіум папи Урбана Конгрегації Поширення Віри.

Можемо назвати ченців ЧСВВ, вихідців із теренів Перемишльської єпархії, які навчалися в колегіумі папи Урбана:

- 1708 р. – Антоній Винницький;
- 1733 р. – Цезарій Стебновський;
- 1739 р. – Августин Новосільський;
- 1741 р. – Максиміліан Рило;
- 1747 р. – Ієронім Маркевич;
- 1747 р. – Атанасій Шептицький;
- 1760 р. – Єротеї Корчинський⁵⁰⁴.

Більшість із них ставали єпископами (Максиміліан Рило, Атанасій Шептицький), душпастирями, проповідниками, місіонерами, духовними провідниками ЧСВВ. І тільки деякі з них отримували науковий ступінь доктора теології або ж філософії (Вєргілій Шадурський, Валєр'ян Подвєщинський, Модєст Гринєвєцький)⁵⁰⁵.

Василіанські студенти не завжди проходили повний шестирічний курс навчання у папських колегіумах. Найчастіше вони прибували для вивчення теології по завершенні філософського курсу в студійних домах провінції. Тільки окремим, талановитим і наполегливим монахам вдавалося стати професорами теології у папських колегіумах. Так, наприклад, о. Герман Дронович на Унівській капітулі 1776 р. отримав номінацію на професора теології до Вільнюської папської

⁵⁰⁴ Blazejowskyj D. Ukrainian and Bielorussian students in the pontificio collegio Urbano de Propagada Fide (1627 – 1846) // *Analecta OSBM.* – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Roma : PP. Basiliani 1974. – S. 202 – 214.

⁵⁰⁵ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 66, 171, 246.

семінарії⁵⁰⁶. На той час обов'язки віце-ректора виконував професор філософії о. Фауст Скрибінський⁵⁰⁷.

Таким чином, студії із риторики, філософії та теології були школою духовного та інтелектуального формування василіанського чернецтва. Водночас із здобуттям знань також зміцнювалися засади християнської віри. Завдячуючи цим студіям, брати-професи отримували можливість підготуватися до отримання ієрейських свячень. Чисельність ієромонахів постійно зростала. Відповідно і зростали вимоги до освітньої підготовки василіанського духовенства. Зокрема, у другій половині XVIII ст. не достатньо було вміти співати, читати, писати та проповідувати «руською» (давньоукраїнською або церковнослов'янською) мовою, оскільки назріла необхідність володіти латинською мовою, не кажучи вже про польську граматику. Це пояснювалося тим, що василіанське чернецтво Святопокровської провінції, увійшовши до Католицької Церкви як окремий монаший Орден (східний Чин), зобов'язувалось користуватися усталеною офіційною діловою мовою для листування, провадження документації, а натомість для літургії зберігалася церковнослов'янська мова.

5.4. Священічі свячення

Василіанський Чин у другій половині XVIII ст. вважався капеланським згромадженням, де понад 75 % чернецтва посідали ієрейські свячення, виконуючи обов'язки проповідників, сповідників, місіонерів, парохів. Чин, будучи орієнтований на духовні потреби суспільства, займався підготовкою духовенства для проведення місій, реколекцій та паломництв. Так, наприклад, станом на 1772 – 1773 рр. по монастирях Святопокровської провінції проживали загалом 619 ченців, із яких: 470 ієромонахів, 73 брати-клірики, 76 братів-лаїків⁵⁰⁸. Загалом упродовж другої половини XVIII ст. ієрейські свячення уділено 1319 (73 %) ченцям із 1800 укладених біографій іноків. Піддияконами під час чернечого служіння залишилися тільки 4 брати (0,2 %), а дияконами постійно були 48 братів (3 %). У розглядуваний час вдалося зафіксувати 6 ієромонахів, які, отримавши єпископську хіротонію, залишили Чин у зв'язку із призначенням адміністраторами єпархій Київської унійної митрополії (*дивись Додаток 1*).

Під час проходження теологічних студій брати-клірики, які виявляли успіхи у засвоєнні богослов'я та літургістики, поступово отримували духовні свячення: піддиякона, диякона та ієрея. Іноді цей процес міг тривати майже цілий рік, а в окремих випадках ця процедура скорочувалася до одного місяця. Усе залежало від інтелектуальних здобутків брата-клірика. Так, наприклад, брат-клірик Созонт Вадинський, навчаючись упродовж чотирьох років (1773 – 1777) на теологічних студіях у грецькому колегіуму в Римі, отримав у різні роки піддияконівські (1774), дияконівські (1775) та ієрейські (1776) свячення. По отриманні свячень він продовжував навчатися ще один рік для отримання академічного ступеня доктора теології. Повернувшись у 1777 р. на територію Святопокровської провінції,

⁵⁰⁶ Скрутень Й. О. Герман Дронович, ЧСБВ (1736 – 1788) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio II. – Vol. IX (XV).* – Fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – s. 273 – 275.

⁵⁰⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк.325.

⁵⁰⁸ Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василіанського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // *Записки ЧСБВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – С.74.*

призначений професором риторики на студіях для чернецтва у Білостоцькому монастирі. Водночас викладав італійську мову для братів, які бажали у майбутньому здобувати теологічну освіту у папських семінаріях у Римі⁵⁰⁹. Інший брат-клірик зумів упродовж одного місяця отримати всі три ступені духовних свячень. Брат Атанасій Назаревич ще у світському житті завершив клас риторики у Кременці, і свої студії продовжив уже як брат-профес у василіанських школах для чернецтва (філософію вивчав у Загайцях, а теологію – у Добромилі). Уже після першого року теологічних студій 06.08.1764 р. отримав піддияконівські, 15.08.1764 р. – дияконівські, а вже 22.08.1764 р. – ієрейські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького. Проте надалі вивчав теологію наступні три роки. По завершенні повного курсу навчання відправлений до Шаргородського монастиря для виконання обов'язків місіонера та проповідника⁵¹⁰.

Зовсім інша ситуація складалася із світськими братами-семінаристами, які, отримавши богословську освіту перед ієрейськими свяченнями, вступали до чернецтва та, пройшовши аскетичну школу, отримували духовні свячення. Семінарист Юстин Наковський, завершивши навчання з риторики та теології, вступив 1724 р. до Гошівського монастиря, де після року аскетичних випробовувань під керівництвом місцевого духівника склав монаші обіти професа (чистоти, убогості, послуху) та отримав ієрейські свячення⁵¹¹.

Зазначимо, що монахи Перемишльської єпархії по завершенні студій отримували ієрейські свячення до 1740 р. із рук перемишльських владик у Спасі, Валяві, а після 1740 р. – від будь-кого із єпископів Київської унійної митрополії залежно від місця завершення теологічних студій⁵¹².

Отримання різних священничих свячень визначало для монахів виконання різноманітних монастирських обов'язків. Помітною була закономірність: що вища ступінь свячень, то ширше коло обов'язків. Так, якщо піддиякон виконував допоміжні церковні обов'язки (дяка, хориста, паламаря, провізора, помічника ризника), то вже диякон міг відправляти окремі частини богослужіння, проводити катехизацію молоді. Тоді як ієрей відрізнявся правом уділяти Святі Тайни сповіді та євхаристії. Серед василіанського чернецтва Перемишльської єпархії другої половини XVIII ст., що здобуло богословську освіту та отримало ієрейські свячення, можемо виокремити виконання таких обов'язків:

- а) *освітні функції* – магістр новиків, професор теології, префект школи, катехит;
- б) *душпастирські функції* – проповідник, сповідник, місіонер;
- в) *адміністративні функції* – ігумен, вікарій, прокуратор, економ, протоконсультор, провінціал, секретар, архівіст⁵¹³.

На підставі опрацювання 1125 біограм василіанського чернецтва Святопокровської провінції (57 % від укладеного загального реєстру монахів) вдалося визначити тривалість перебування іноків у Чині. Такого виду інформацію

---

⁵⁰⁹ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С.40 – 41, 280.

⁵¹⁰ Там само. – С.152 – 153, 283.

⁵¹¹ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк.730.

⁵¹² Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

⁵¹³ Там само. – С. 16.

почали систематично фіксувати тільки у каталогах 70-их років XVIII ст. На підставі опрацювання джерел пізнішого часу (1739 – 1747 рр. – протоколів розслідувань поведінки ченців та 1766 р. – алфавітного каталогу чернецтва Святопокровської провінції) вдалося узагальнити статистичні відомості про термін подвижницької праці монахів у Василянському Чині, які подаємо у таблиці.

Тривалість перебування монахів у Чині

Період	Кількість осіб	Процентна частка
10 – 20 років	214	19 %
21 – 30 років	220	20 %
31 – 40 років	331	28 %
41 – 50 років	235	21 %
51 – 60 років	107	10 %
61 – 75 років	18	2 %

Найбільшу групу становили монахи, які впродовж 20 – 50 років працювали по монастирях провінції (загалом 69 %).

Варто також зауважити про загальну тривалість життя монахів. Вдалося тільки серед однієї тисячі біограм досліджуваного чернецтва, що становить 50 % від загального реєстру іноків, визначити і верифікувати роки життя (народження та смерті, що наведені у *Додатку 1*), які дають змогу узагальнити статистичні відомості. Отримані результати подаємо у таблиці:

Загальна тривалість життя монахів

Вікові межі	Кількість осіб	Процентна частка
понад 100 років	1	0,1 %
90 – 99 років	17	1,7 %
80 – 89 років	66	6,6 %
70 – 79 років	121	12 %
60 – 69 років	260	26 %
50 – 59 років	245	24 %
40 – 49 років	159	15,9 %
30 – 39 років	92	9 %
20 – 29 років	39	3 %

Найбільша кількість монахів (50 %) проводила своє земне життя у віковому проміжку від 50 до 69 років і тільки окремі із них (1,7 %) доживали до 90 – 99 років. Надзвичайно важко було віднайти аскетів-старців (0,1 %), яким би виповнилося понад 100 років. Проте серед чернецтва була поширена й рання смертність (20 – 49 років – 28 %), зумовлена поширенням епідемій, прогресуванням невиліковних захворювань з дитинства, побиттям або вбивством під час військових компаній, нещасних випадків (утоплення, забиття).

До вищої категорії свячень, яка поширювалася тільки на чернецтво, можемо віднести єпископську хіротонію. Інтронізація на архимандрита та митрополита була пов'язана із процедурою номінування на відповідні монастирський та церковний уряди, які часто поєднувалися. Тривалий час (1739 – 1754 рр.) у середовищі

василіанського керівництва провадилися дискусії чи залучати архимандритів до управління Чиним, оскільки відносно єпископів прийнято однозначну позицію – не долучати їх до управління монастирями. Однак на перехідний період (1739 – 1754 рр.) окремі дрібні монастирі продовжували залишатися під юрисдикцією місцевих ієрархів церкви. Тільки втручання папської адміністрації дало можливість визначити приналежність архимандрій до Чину, а не до єпископів і митрополитів. Відповідні законодавчі акти із цього питання проаналізовано у третьому розділі (див. 3.2.1. *Папські були та декрети Конгрегації Поширення Віри*).

Процедура номінування на посаду архимандрита передбачала представлення митрополитом кандидата на затвердження польському королеві, оскільки світський патронат було залишено тільки над архимандріями. Натомість король, а тим більше місцева шляхта, вже не могли впливати на призначення протоігуменом настоятелів монастирів, як це практикувалося у XVII ст. для православних обителів Речі Посполитої. По затвердженні королем кандидата на архимандрію проводилася церемонія висвячення монаха на архимандрита, яку проводив місцевий владика або ж сам митрополит. У розглядуваний період більшість архимандритів були шляхетського походження, оскільки король затверджував на ці посади осіб із знатних родів, які отримували право долучатися до місцевого шляхетського самоврядування (земських сеймиків).

У розглядуваний період на теренах Святопокровської провінції були чотири архимандрії: Мілецька, Овруцька, Унівська, Жовківська. Іноді в документах трапляються відомості про Канівську архимандрію. Були невдалі спроби проголосити утворення Лаврівської архимандрії⁵¹⁴.

Архимандрити не тільки керували обителями, але через свою знатність та впливовість, обиралися, час від часу, генеральними (протоархимандрит, генеральний вікарій, консултор) та провінційними (протоігумен, консултор) урядниками Василіанського Чину. Наприклад, брат-профес Інокентій Матковський 1748 р. скерований на теологічні студії до папського колегіуму при Конгрегації Поширення Віри у Римі, де написав докторат, а у 1751 р. отримав ієрейські свячення. Призначений проповідником при Львівській ставропігійній церкві. Звідти 01.08.1752 р. скерований на посаду професора філософії Луцької монастирської школи. У липні 1753 р. відправлений до Риму, звідки знову повернувся на терени Святопокровської провінції до Луцького монастиря, де продовжував викладати філософію для ченців. По двох роках викладання скерований до Львівського монастиря св. Юрія для викладання теології. На Берестейській генеральній капітулі у 1759 р. обраний консултором провінції та ігуменом Загорівського монастиря. По чотирьох роках урядування на Білостоцькій капітулі 1763 р. обраний протоконсултором провінції та призначений ректором школи Львівського монастиря св. Юрія. Після двох років урядування 26.08.1765 р. скерований до монастиря у Піддубцях, де урядовав до 26.10.1767 р., а після цього переїхав до монастиря у Городищі. За урядування протоігумена та Овруцького архимандрита Йосафата Сідлецького делегований до комісії візитаторів монастирів провінції, яку створено за розпорядженням протоархимандрита Іпатія Білінського на підставі

---

⁵¹⁴ Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василіян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII (XIX). – Рим : В-во, оо. Василіян, 1992. – С. 200 – 203.

постанов Білостоцької консульти (28.08.1768 р.) для проведення генеральних візитацій, та обраний вікарієм Святопокровської провінції (до 1772 р.). На генеральній Берестейській капітулі обраний генеральним консультором провінції. 1775 р. отримав привілей від польського короля Станіслава Августа на Канівську архимандрію. У цьому ж році Київський митрополит Феліціан Володкович уділив свячення на Канівського архимандрита. У 1780 р. обраний протоігуменом Святопокровської провінції. Помер у 1784 р.⁵¹⁵

Іноді поєднання двох впливових урядів призводило до зловживання посадовими обов'язками, що відображалися у дисциплінарних справах, які розглядала провінційна управа, включаючи також архимандритів. Як приклад можемо розглянути справу Йосафата Висоцького, архимандрита Жовківського монастиря, який обвинувачувався у розтраті фінансів і майна, що призначалися для обителів у Бесідах, Домашові, Кристинополі та Струсові. Ця справа розглядалася впродовж 1772 – 1775 рр. у різних судових інституціях як світського (Львівський гродський та земський суди), так і церковного (Львівська генеральна Консисторія, Конгрегація Поширення Віри, генеральна капітула ЧСВВ) призначення. Судові позови подали як світські колятори згаданих монастирів, так і їх настоятелі. Упродовж 60-их років XVIII ст., будучи Жовківським архимандритом, неодноразово обирався провінційним консультором, а у 1763 р. призначений на чотири роки протоконсультором (вікарієм протоігумена) Святопокровської провінції. За таких обставин о. Йосафат мав доступ до розподілу коштів, які жертвувалися світськими коляторами для різних монастирів згаданої провінції. У поданих заявах архимандрит обвинувачувався у неправомірному розподілі фінансів, підозрювався у привласненні 60 тисяч злотих, які призначалися для різних обителів провінції. Унаслідок тривалих дебатів, із залученням різних судових інституцій, укладено компромісну угоду між провінційною управою та о. Йосафатом Висоцьким про виплату останнім 60 тисяч злотих для Кристинопільського, Сатанівського і Бесідського монастирів. За фінансові зловживання вже престарілого о. Йосифа звільнено із посади Жовківського архимандрита та відправлено доживати віку у Добромільському монастирі.⁵¹⁶

В Унійній Церкві впродовж XVIII ст. до єпископської хіротонії допускалися тільки ієромонахи, про що засвідчують дослідження Дороти Вереди. Із 51 одного владики тільки 3 не були ченцями Василіанського Чину. Відповідно значну групу ієрархів становили заслужені василіанські ченці, у більшості випадків ті, хто зумів досягнути високих урядів у Чині, та завдяки перебуванню в ньому здобув високу освіту у римських колегіумах: отримавши наукові ступені доктора теології, філософії або ж права⁵¹⁷. І тільки окремі з них, які відзначилися у єпископському служінні, зуміли досягнути митрополичого сану, будучи водночас архиєпископом і митрополитом, а в поодиноких випадках – і архимандритом. Прикладом є життєвий шлях ієромонаха Лева Шептицького, який був львівським владикою, київським коад'ютором та київським унійним митрополитом. Він відомий у світському житті

⁵¹⁵ Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. - № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.

⁵¹⁶ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1242. – Арк. 1 – 72.

⁵¹⁷ Wereda D. Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. – Siedlce-Lublin, 2013. – S. 337 – 351.

під ім'ям Людовик, син шляхтича Филипа Шептицького та Єлизавети із роду Хроновських. Народився у 1714 р. в с. Шептичі Перемишльської землі. Здобув теологічну освіту в грецькому колегіумі у Римі, отримавши ступінь доктора права. Вступив 08.08.1741 р. до чернецтва в Почасві. Після року випробовувань у новіціаті 01.08.1742 р. склав чернечі обіти професа. У цьому ж році в Уневі отримав ієрейські свячення із рук львівського владика та київського митрополита Атанасія Шептицького. Після цього призначений архимандритом у Мильчені (1746). У 1748 р. в Уневі висвячений у єпископи (Львівська єпархія), а в 1762 р. отримав привілей про призначення на коад'ютора київського митрополита. По смерті Феліціяна Володковича у 1778 р. посів посаду київського митрополита. Помер 25.05.1779 р. у митрополичій резиденції в Радомишлі⁵¹⁸.

Подібні випадки можемо віднайти і серед інших представників із єпископського роду Шептицьких. Зокрема, о. Атанасій Шептицький (1686 – 1746) був львівським владикою (1715 – 1746) та київським митрополитом (1729 – 1746). Філософські та теологічні студії проходив у папському колегіумі у Львові. Також інші ієромонахи з цього роду досягали єпископських свячень, що свідчить про існування певної родинної традиції: о. Атанасій Шептицький (1723 – 1779), номінований перемишльським владикою (1762 – 1779), о. Варлаам Шептицький (1637 – 1715), який водночас був унівським архимандритом і львівським єпископом (1710 – 1715 рр.). Зокрема, о. Никифор Шептицький (1738 – 1776) змагався за посаду лаврівського архимандрита, що завершилося невдачею⁵¹⁹.

Таким чином, упродовж другої половини XVIII ст. василіанське чернецтво провадило не тільки аскетичне служіння у монастирській спільноті, але й активно долучалося до душпастирської, проповідницької, сповідницької, місіонерської та реколекційної праці. Для реалізації цього розмаїття духовної праці монахам уділялися різні ступені священства: піддияконівське, дияконівське, ієрейське та єпископське. Отримання відповідного священства давало змогу ченцям бути номінованими на різні уряди в Чині та Церкві, частина із яких залишалася пожиттєвою (архимандрит, єпископ, митрополит), на відмінну від виборних на певний термін (протоархимандрит, протоігумен, генеральні та провінційні консултори) та тимчасово призначених (настоятелів).

Підсумовуючи основні результати дослідження із проблеми духовної та інтелектуальної формації василіанського чернецтва, зауважимо, що більшість кандидатів у чернецтво ще у світському житті готувалися до духовного служіння, здобуваючи відповідну освіту (студії із риторики, філософії, теології) та належне християнське родинне виховання. Основи духовної формації монаха закладалися у школі новіціату, навчання у якій було чітко регламентованим, на відміну від духовних настанов школи старця. Після аскетичних випробовувань новики склали традиційні чернечі обіти професа (чистоти, убогості, послуху). У розглядуваний період розгорнулася жвава дискусія про необхідність запровадження четвертого обіту аскета (не домагатися урядів у Чині та Церкві), який так і не був офіційно запровадженим, але на нього зверталася увага. Це свідчить про те, що до Чину часто

⁵¹⁸ Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 247 – 248.

⁵¹⁹ Wereda D. Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. – Siedlce-Lublin, 2013. – S. 347 – 348.

потрапляли вихідці із впливових шляхетських родів, які розглядали монашество як проміжну ланку у здійсненні церковної кар'єри, щоб досягнути сану єпископа або ж митрополита. Вдале складення обітів, належне їх виконання ставало надалі підставою для скерування неопрофеса на чернечі студії, проведення яких практикувалося у різних монастирях провінції, де досвідчені ієромонахи-професори викладали риторику, філософію, теологію. По завершенні цих студій брати-лаїки могли отримати різні ступені священничих свячень. У подальшому ці свячення визначали напрями їх монастирського та церковного служіння. Зауважимо, хоча василіанське чернецтво, отримавши папське право, зуміло утворити автономну систему управління в Унійній Церкві, однак воно намагалось вливати на вибори єпископів і митрополита, які рекрутувалися із василіанського середовища.

5.5. Дисциплінарні справи чернецтва

Під час проведення візитаційних оглядин монастирів делегована комісія звертала увагу не тільки на фінансово-майнове становище обителів, але передусім на морально-духовний рівень насельників. Зокрема в документах про розслідування поведінки іноків, які додавалися до протоколів візитацій, відображені відомості про недоліки в аскетичному житті: необізнаний досконало із основами християнської віри, сповідався тільки перед Великоднем, тільки одну молитву знає і то із помилками, не вміє подати проповідь. Однак трапляються і позитивні характеристики ченців: добрий сповідник, проповідник, здібний до співу⁵²⁰.

Під час проведення візитації монастирів протоігумен або ж делегована ним комісія у 1747 р. вивчали поведінку ченців, фіксуючи основні прояви у порушенні монастирського уставу: непокора настоятелеві, зовживання спиртними напінками, привласнення монастирського майна ігуменом для власних потреб, відмова настоятеля у видачі нової білизи для ченців, мандрювання монахів по селах із відмовою повертатися до обителі, невідвідування богослужінь у свята, з'ясування відносин лайкою, відсутність щоденних літургій. Проте комісари зауважували й позитивні вчинки, які гідні наслідування, особливо адміністрації монастирів: ігумен побожний, уважний, старанний, надзвичайно добрий, дбає про монастир так, що готовий прихилити небо до тутешнього місця, тільки має непокірних ченців; настоятель старається про добрий стан братії так, що ченців за провини карає та повчає; ігумен навчає іноків аскетичних норм; настоятель карає ченців через недотримання порядку на монастирській кухні, через наявність бруду та сміття⁵²¹.

Інколи в дрібних монастирях, які мали підлягати ліквідації та не мали зв'язку з іншими обителями, ченці не хотіли переходити до інших осередків, хоча не були спроможні утримувати власну обитель чи (в іншому випадку) не бажали приймати до себе недисциплінованих іноків із розформованих осередків. Ще більше труднощів зазнали монастирі, ліквідації яких противилися фундатори чи їхні спадкоємці, які із входженням василіанських монастирів до провінції втратили своє право патронату над фундованими обителями у власних дрібношляхетських мастках.

---

⁵²⁰ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – С. 180 – 183.

⁵²¹ Там само. – С. 195 – 196.

Процес ліквідації дрібних монастирів якийсь час спричинив безлад серед чернецтва. Зокрема, багато монахів із ліквідованих осередків удаються до мандрювання з монастиря до монастиря без відповідної на це потреби. Ведуть, таким чином, досить свавільний спосіб життя та уникають зверхності будь-якого ігумена, оскільки не мають сталого місця проживання. За таких обставин Апостольський престіл прийняв ще один декрет від 27.03.1754 р. про об'єднання малих монастирів, які не мали достатніх фундацій для утримання 8 ченців. При цьому зазначалося, що необхідно посилити дисципліну в монастирях. Зокрема, пропонувалися шляхи розв'язання актуальної для того часу проблеми міграцій ченців. Рекомендувалося обмежити відсилення ченців до інших обителей тільки в церковних справах, а не у власних, із виділенням на дорогу грошей та наданням відповідного листа⁵²².

Занепад моралі монахів наприкінці XVIII ст. змушував протоігуменів провінції вдаватися до неодноразових тлумачень положень Конституції ЧСВВ та внесення до неї доповнень і уточнень рішеннями провінційних і генеральних капітул. Так, у 1785 р. о. Віктор Старожинський, протоігумен провінції св. Спасителя, акцентував особливу увагу на дотриманні монаших обітів: чистоти (шляхом збереження клявзури в монастирях), убогості не тільки в душі, а й у матеріальних речах (ніхто не повинен мати приватних речей та заборонено наслідувати світські манери, наприклад, носити годинник на ланцюжку), послуху (монах не може суперечити вказівкам старших в обителі, незалежно від його статусу в Чині, а повинен ревно виконувати доручені йому обов'язки). Особлива увага зверталася і на дотримання дисципліни в обителях: самовільне листування й особливо зловживання спиртними напоями заборонялися. Для викорінення цього зла пропонувалася практика накладення різних покут, а також зобов'язано кожного ченця щорічно, відповідно до уставу духовних свячень, відбувати 18-денні реколекції, незважаючи на будь-які поважні перешкоди. З цією ж метою запроваджувався день обнови духу для відновлення обітів, який встановлювався на перший день січня на честь пам'яті про св. Василя Великого. Для вшанування пам'яті про померлих отців та братів запроваджувалися метричні книги та таблиці померлих ченців. З метою піднесення душпастирської праці ієромонахів вводилася практика екзаменування сповідників. Також заборонялося під час відправи додавати будь-що до святої літургії (або ж, навпаки, відкидати). Для дотримання внутрішнього порядку в монастирях заборонявся самовільний переїзд ченців із монастиря до монастиря без вагомої на те причини та без спеціального дозволу провінціала (протоігумена)⁵²³.

Таким чином, недотримання чернецтвом основних приписів монастирського уставу та Конституції Чину знайшло своє відображення у дисциплінарних справах іноків, які найчастіше розглядалися під час проведення візитацій обителі комісією, делегованою протоігуменом Святопокровської провінції. Якщо у 30 – 40-их роках XVIII ст. віднаходимо цілий корпус спеціальних документальних збірок із

---

⁵²² Bulle, brevia y listy okolne papieskie tudzież Kongregacyi dekreta, obrządkowi greckiemu ziednoczonemu służące, z różnych xiążek, tudzież bullaryuszu Benedykta XIV zebrane, z łacińskiego języka na polski przełożone, z przydatkiem powinności i obowiązków XX. Parochów i inszych kapłanów, z synodu Zamoyskiego Ruskiego Prowincyalnego wyjętych. – Wydrukowane w Supraslu w drukarni uprzywilejowanej XX. Bazylianów: za wiadomościę i pozwoleniem P. K. J. K. Mości Białostockiey, Roku 1799. – S. 57.

⁵²³ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.608. – Арк.76 – 81.

протоколами розгляду поведінки чернецтва, то у 70 – 80-их роках XVIII ст. трапляються тільки фрагментарні згадки про порушення монастирських приписів. Натомість в цей час зростають скарги монастирських спільнот на своїх настоятелів, які не дбають про насельників обителей: вчасно не видають кошти на придбання нового чернечого одягу, взуття, білизни, а, навпаки, свавільно їх витрачають на власні потреби; не дбають про монастирське господарство та майно; не долучаються до спільних трапез і молитов; не відправляють богослужінь; конфліктують із монастирською братією тощо. Це призводило до певного безладу в поодиноких монастирських спільнотах, що створювало несприятливі умови для духовного вдосконалення аскетичного життя.

Для дисциплінування настоятелі монастирів накладали на ченців епітимії (покути за провини): відбування реколекцій протягом восьми днів, цілування пастирського посоху ігумена, побиття різкою, віддання під суд, слухання моральної проповіді ігумена, позбавлення посади, нічні поклони і молитви (від півночі до ранку). За крадіжку або ж незаконне привласнення монастирського майна приписувалося ув'язнення в карцері до семи днів на хлібі і воді та повернення майна (передбачалося утримувати в карцері доти, доки не поверне вкрадене). Траплялися випадки, коли відпущені з ув'язнення ченці знову «бралися за старе». Звільнений із карцера о. Єротей знову пійманий у нетверезому стані та покараний удруге⁵²⁴.

З метою впорядкування чернечого життя видавалися численні розпорядження протоігумена Онуфрія Братковського про дотримання іноками обітниць, обов'язків і покарання за порушення дисципліни в монастирях. Заборонялася марна витрата грошей та дармування часу.

Обіжники протоігумена за 1773 – 1774 рр. присвячені в основному постановам про дотримання рішень провінційних капітул. Передусім акцентувалася увага на виконанні уставів Берестейської капітули (1772 р.) і Гошанського конгресу (1766 р.) та пригадуванні необхідності отцям ігуменам дотримуватися диспозицій щодо термінового відсилення монахів до інших монастирів. Очевидно, щоб уникнути свавілля у мандруванні монахів із монастиря до монастиря, ігуменам наказано обов'язково видавати ченцям письмові свідоцтва із вказівкою маршруту і часу їхньої подорожі. Відповідно до розпоряджень протоігумена, в монастирях запроваджувалися щосуботні регулярні читання правил і Конституцій Чину для ознайомлення та виконання їх монахами. Провінційне керівництво звертало увагу також і на правильне тлумачення правил монашого життя місцевими ігуменами, суворо забороняючи будь-які неузаконені зміни та доповнення. Водночас порушено проблему збереження східного обряду богослужінь для усунення запозичень із латинського обряду. У кожному з обіжників протоігумена Онуфрія Братковського звернуто найбільше уваги на знання і виконання монаших обітів та обов'язків⁵²⁵.

Для посилення дисциплінування чернецтва запроваджувалася необхідність надання настоятелями монастирів листів-маршрутів для монахів, які переміщалися, відповідно до розпоряджень провінційної управи, із однієї обителі до іншої для виконання нових обов'язків. У другій половині XVIII ст. часто практикувалося змінювати особовий склад насельників монастирів для того, щоб вони не звикали до

⁵²⁴ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. КВ-4929/А. – Арк.12.

⁵²⁵ Там само. – Арк.7, 16.

сталого місця проживання, а відчували себе тимчасовими мешканцями на землі та поспішали виконувати покладену на них духовну місію. Завдяки мобільності чернецтва зникала надмірна прив'язаність до матеріальних речей та відбувалося залучення ченців до різних видів діяльності: душпастирської, місійної, реколекційної, катехитичної, освітньої. Протоігумен зобов'язував настоятелів укласти та прислати відомості про ченців до провінційної канцелярії для укладення каталогу монахів, які проживають на території Святопокровської провінції. Укладення таких щорічних каталогів, яке започатковане за урядування Онуфрія Братковського, надавало можливість провінційному управлінню простежити динаміку переміщення монахів із однієї обителі до іншої. Запровадження каталогів було спрямоване на контролювання міграційних процесів чернецтва.

У своїх листах протоігумен неодноразово нагадує монахам про необхідність дотримуватися складених ними чернечих обітів (чистоти, убогості, послуху та проживання в спільноті). Заборонялися свавільна поведінка та пиття «трунких напиків», які наказувалося викорінювати із життя насельників монастирів. У випадку порушення хоча б одного із них Онуфрій Братковський рекомендує настоятелям монастирів накладати на монахів порушників епітимії (покарання). На ігуменів монастирів покладалася відповідальність у викорінненні поганих звичок, які світські особи, вступаючи до чернецтва, приносили із собою до монастиря, та у розвитку добрих справ. Зокрема, наголошувалося на виконанні пунктів реформаційних декретів, які уклалися під час візитації монастирів. Рекомендувалося призначити покути для монахів за вчинені ними порушення монастирського уставу до того часу, доки не виправлять свою поведінку. При наступному порушенні покута ставала складнішою⁵²⁶.

Протоігумен Святопокровської провінції Йосиф Моргулець у листі-обіжнику від 07.02.1777 р. подав огляд дисциплінарних питань (правильник). Зокрема, наведено різні приклади порушень монастирського уставу (правил та Конституцій) та застосування різних норм покарання (епітимій):

1. Якщо хтось із ченців порушить присягу таємниці, складеної протоархимандриту, протоігумену або ж ігуменові, поширивши заборонену інформацію серед світської людності, то буде покараний. Якщо це настоятель, то буде позбавлений уряду. Якщо підлегла особа настоятелеві, то буде покараний відповідно до правил Василя Великого та ув'язнений відповідно до міри порушення. Отці-радники повинні порадити настоятелеві, яку міру покарання потрібно обирати відповідно до Конституцій генеральної Берестейської капітули.

2. Якщо листи, адресовані протоігумену, провінційній управі або ж настоятелю від різних вищих урядів, та, навпаки, від керівників до урядників будь-яким чином приховував, притримував або ж розпечатував, відповідно до вчинку має бути покараний. Якщо це настоятель, то позбавлений уряду, а якщо підлегли, – то тілесною карою із ув'язненням.

3. Монахи власні листи, що адресовані чи ченцям інших монастирів, чи вищим монастирським урядникам, повинні передавати настоятелеві монастиря, який має їх

---

⁵²⁶ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772 – 1775 рр.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2016. – Вип.38. – С. 19 – 20.

запечатувати. Настоятель, під загрозою кари, незважаючи на зміст листа, має відправити його за вказаною адресою.

4. Якщо настоятель поїхав до іншого монастиря та затримався у цій обителі на три місяці, то керувати монастирем має вікарій на період його відсутності. Якщо би без причини монахи невчасно повернулися до монастиря, затрималися в дорозі, то мають бути покарані на 8 – 15 днів, залежно від часу затримки. Потрібно боротися із свавільним мандрюванням монахів.

5. Застереження щодо свавільного вживання «трунких напиків» як найбільшого зла, що руйнує душу монаха. Заборонити гучні святкування коляди, запустів, іменин, які іноді тривають цілу ніч, так що зранку нема кому відправляти богослужіння. Новикам, нео-професам та іншим молодим ченцям, а особливо студентам-філософам не дозволяти вживання «трунких напиків»⁵²⁷.

На Почаївській консульти (1777) провінційна управа прийняла ухвалу щоби настоятелі ченців-порушників, яких неспроможні виправити у своїх монастирях, відправляти до найближчих обителей із послухним листом. Кошти на їх повернення мала видавати монастирська каса тієї обителі, куди повертався чернець⁵²⁸.

Таким чином, упродовж другої половини XVIII ст. практика чернечих епітимій зазнала певну еволюцію: від фізичних покарань до посилення духовних покут. Протоігумени провінції усвідомлювали, що потрібно загартовувати і коригувати не фізичне тіло монаха, а його внутрішній душевний стан: емоції, переживання, поведінку, волю.

Фіксування провінційною управою протоколів про розгляд дисциплінарних справ чернецтва засвідчує про те, що до монастирів часто потрапляли іноки, які були слабкі духом у дотриманні суворих монастирських приписів. Іноді їм було важко розлучитися із світськими звичками, які вони приносили до обителей. І тільки строгий контроль та наполегливість протоігумена і настоятелів монастирських спільнот дали змогу з часом досягнути певних успіхів у зміні поведінки та поглядів насельників. Враховуючи різні види порушень, протоігумен спільно із управою працював над укладенням правильника, який визначав норми покарання у випадку недотримання певних положень уставу та Конституцій ЧСВВ. Цей правильник постійно оновлювався, доповнюючись новітніми підходами у призначенні покарань, які у розглядуваний період пройшли певну еволюцію від фізичних обмежень до духовних практик.

---

⁵²⁷ Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ, 2017. – Вип.40. – С. 137 – 138.

⁵²⁸ Там само. – С. 140.

РОЗДІЛ VI

ПРОСОПОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЧЕРНЕЦТВА ОКРЕМИХ АСКЕТИЧНИХ СПІЛЬНОТ

6.1. Житло та побут монахів Городенківського монастиря (1765 р.)

Фундація монастиря у Городенці відбулася у 1695 р. та пов'язана із власником цього міста – шляхтичем Стефаном Потоцьким, ловчим і полковником королівського війська. Пізніше у 1749 р. цей фундаційний акт облятовано (вписано) до Галицьких гродських актів⁵²⁹.

Після переходу Львівської православної єпархії до унії (1700 р.) згаданий монастир також перейшов під юрисдикцію Папи Римського⁵³⁰. У 1711 р. згадується у списку монастирів, настоятелі яких були присутні на Унівському єпархіальному синоді, який розглядав питання про реформування унійних монастирів з метою утворення окремої адміністративної одиниці – Львівської монастирської провінції⁵³¹. Однак цей проект не отримав підтримки, тому до 1739 р., коли відбулось утворення Святопокровської провінції, монастирі продовжували перебувати під юрисдикцією місцевого єпископа. Вхідження до нового адміністративного утворення (провінції) позначилося негативно на діяльності Городенківського монастиря. Зокрема, у 1745 р. прийнято рішення про ліквідацію дрібних обителів, до якої потрапив чернечий осередок із Городенки, майно якого мало передаватися до Погонського монастиря. Незважаючи на це, обитель продовжує функціонувати ще цілих 20 років. Адже згадується у каталозі монастирів Святопокровської провінції (1754 р.) як резиденція, в якій проживали 6 ченців: ієромонахи Мартіан Магеревич (ігумен)⁵³², Олександр Жуковський⁵³³, Кондилій Сагатович⁵³⁴, Амвросій Мостовський⁵³⁵, Василь

⁵²⁹ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк. 299.

⁵³⁰ Ваврик М. (ЧСВВ) Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василян, 1979. – С. 177.

⁵³¹ Коссак М. (ЧСВВ) Монастирі Галичини (передрук праці 1867 р.) // Лавра. – 1999. – №7. – С. 45.

⁵³² **Магеревич Мартиніан**, світське ім'я – Михайло, син Андрія та Анни. Народився у вересні 1719 р. в м. Перемишль (Перемишльська земля). Завершив клас риторики у Перемишльській школі. Вступив 29.05.1741 р. до Добромильського монастиря. Після року навчання у новіціаті 14.07.1742 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений на філософські студії до Лаврова (2 роки). По їх завершенні у 1744 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Онуфрія Шумлянського. Після цього скерований на догматичні студії до Гощі (1 рік). По завершенні призначений сповідником у Люблінському монастирі (1 рік). Поїхав до Мільчена, будучи два роки сповідником. На наступні 5 років призначений сповідником Шаргородської обителі та водночас був професором у місцевій монастирській школі. Звідтіля переїхав до Городенки, де впродовж 10 років виконував обов'язки настоятеля. Проживав і в інших монастирях Святопокровської провінції: Біліні (3 р.), вікарій у Любліні, Крехові. Помер у 1770 р. (*ЛННБ ВР. - Ф.3. – Спр.436. – Арк. 797*).

⁵³³ **Жуковський Олександр**, світське ім'я – Андрій, син Симеона та Анни. Народився 1715 р. Вступив 1736 р. до чернецтва у Почаєві, де 02.10.1737 р. склав чернечі обіти професа. Виконував різні послушання по монастирях провінції. Згодом отримав ієрейські свячення. Помер 1755 р. у Соколецькому монастирі (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк.12*).

⁵³⁴ **Сагатович Кондилій**, світське ім'я – Константин, син Георгія та Тетяни. Народився 22.05.1721 р. на теренах Перемишльської землі. Закінчив клас риторики. Вступив 15.08.1747 р. до чернецтва у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 29.08.1748 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Святоспаського монастиря. Незабаром 09.10.1748 р. у Страшевичах отримав ієрейські

Роговський⁵³⁶, брат Йосиф Роткевич⁵³⁷. Цей осередок був необхідний для проведення місії, однак потребував додаткових фундацій щоб утримувати більшу кількість

свячення із рук перемишльського владики Онуфрія Шумлянського. Надалі відправлений до Шаргорода, спочатку для викладання у монастирській школі, а через два роки став парохом. Однак через рік переїхав до Городенки, будучи проповідником упродовж одного року. Після цього протягом 8 років був вікарієм і проповідником в Угорницькому монастирі. Звідтіля скерований до Гощі для викладання у школі (2 роки), а потім відбув до Піддубців, будучи вікарієм (1 рік 6 місяців), Угорників (вікарій, 3 роки), Деревлян (вікарій, касир, 3 місяці), Спасу (вікарій). Упродовж 1771 – 1772 рр. – вікарій, касир, співкладач та писар рукописної книги «Актів» у Лішнянському монастирі. 1773 – 1774 рр. – вікарій монастиря у Язениці. 1775 – 1776 рр. – вікарій монастиря у Тумині. 1778 – 1779 рр. – ризник і сповідник Луцького монастиря. Час і місце смерті не встановлені (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С.186*).

⁵³⁵ **Мостовський Амвросій**, світське ім'я – Антоній, народився 17.01.1685 р. в с. Мости Львівської землі. Закінчив клас риторики. Вступив 1712 р. до чернецтва у Підгорецькому монастирі. Після короткого часу аскетичних випробовувань в цьому ж році склав чернечі обіти професа та виконував послушання помічника ризника. 1718 р. отримав ієрейські свячення із рук луцького владики Виговського. Протягом наступних 4 років виконував обов'язки ризника у Підгірцях. 1752 р. скерований до Теребовлі, будучи сповідником. 1755 р. переїхав до Луцького монастиря, де призначений вікарієм обителі, однак перебув тут тільки один рік. 1756 р. відправлений до Ланівців, де був ризником і сповідником упродовж 10 років. 1766 р. повернувся до Підгірців для виконання обов'язків екзорциста. У цьому монастирі проживав до останніх днів свого життя. Помер у 1766 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк.28*).

⁵³⁶ **Роговський Василь**, світське ім'я – Вінкентій, син Йосифа та Єви. Народився 1734 р. у Волинському воєводстві. Завершив клас риторики. Вступив 08.04.1755 р. до чернецтва у Почаївському монастирі. Після року навчання у новіціаті 21.04.1756 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений на студії до Підгорецького монастиря. У серпні 1756 р. переїхав до Лаврова для проходження філософських студій (2 р.). У серпні 1758 р. скерований на теологічні студії до Львова (2 р.). По завершенні навчання у серпні 1760 р. поїхав до Городища, де 18.03.1761 р. отримав ієрейські свячення. Згодом у серпні 1761 р. відправлений до Шаргородського монастиря, будучи професором синтаксису при місцевій школі. У серпні 1763 р. призначений професором синтаксису у Гощівській василянській школі. 05.08.1764 р. відправлений до Львова для продовження теологічних студій. 02.07.1766 р. скерований до Підгірців для виконання обов'язків вікарія. Звідтіля 16.05.1768 р. переїхав до Білостоку, будучи вікарієм. Проте через кілька років переїхав до Зимненського монастиря, де призначений настоятелем. Після Берестейської капітули (1772 р.) призначений ігуменом Щеплотського монастиря, а потім Лаврівського. На Тороканській капітулі (1780 р.) обраний третім консультором польської провінції та управляв Загайським монастирем. Час і місце смерті не встановлені (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк.170*).

⁵³⁷ **Роткевич Йосиф**, світське ім'я – Яків, син Йосифа та Анни. Народився у серпні 1713 р. в с. Крупа Мстиславського воєводства. Вступив до чернецтва 29.07.1736 р. у Білостоцькому монастирі на Волині. Після 3 років аскетичних випробовувань не склав обітів професа та відправлений до Луцького катедрального монастиря, будучи комірником. Згодом поїхав до Білостоку на великопісні реколекції. По їх завершенні 14.04.1739 р. склав чернечі обіти професа та повернувся до Луцька для виконання обов'язків комірника. Через 3 р. отримав дияконівські свячення. У лютому 1733 р. відправлений до Риму на навчання. У березні 1745 р. повернувся до Почаєва. Звідтіля у квітні 1745 р. відправлений до Підгірців для виконання обов'язків прокуратора, де проживав 6 років. У липні 1751 р. скерований до Золочівського монастиря, де також був прокуратором упродовж чотирьох місяців. У січні 1752 р. переїхав до Краснопуцьківського монастиря на посаду економа. Звідки у червні 1752 р. відправлений до Городенки, де призначений прокуратором. 22.05.1764 р. отримав ієрейські свячення із рук львівського владики Лева Шептицького у церкві с. Крилос. У січні 1755 р. відправлений до Погонського монастиря, будучи прокуратором. Із травня 1761 р. переїхав до Відинського монастиря, а звідти у травні 1764 р. до Сваричова. В липні 1766 р. відправлений до Львівського монастиря св. Онуфрія, будучи ризником. Через 9 місяців скерований до Угорницького монастиря для виконання обов'язків вікарія. Через один рік переїхав до Завалова, будучи прокуратором. 1770 р. відправлений до Задарова, де також

населеників, оскільки спроможний забезпечити матеріальне забезпечення тільки для 5 монахів. На той час чернечий осередок із Луки⁵³⁸, де мешкали тільки 3 ченці (ієромонахи Панкратій Лагодовський, Інокентій Крижанівський⁵³⁹, Генадій Сулятицький), було приєднано до Городенки⁵⁴⁰.

1764 р. о. Йосафат Седлецький⁵⁴¹, протоігумен Святопокровської провінції, прохав у Римського престолу дозволити подальшу діяльність чернечих резиденцій,

---

призначений прокуратором. Помер 12.04.1774 р. у Крилоському монастирі (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк.683*).

⁵³⁸ Приблизно 1600 р. купив Лавро Хурчкович, підданий Потоцьких, два ґрунти і заснував на них монастир поблизу села Лука (Галицької землі). В 1617 р. Стефан Потоцький і його дружина Марія Могилянка, дочка Яреми, Мультянського воєводи, затвердили фундацію Хурчковича, додаючи цьому монастиреві зі своєї сторони ґрунт над самим Дністром коло Ісаківського броду. Монастир скасовано в 1789 р., а фундацію продано за 25000 зл. (*Монастирі Городенки і Городенківщини [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://history.iv-fr.net/article.php?id=591>).

⁵³⁹ **Крижанівський Інокентій**, світське ім'я – Ігнатій, син Петра та Катерини. Народився 20.07.1751 р. у Львові. Закінчив клас поетики. Вступив 08.02.1767 р. до чернецтва в Почасві. Після року випробовувань у новіціаті 10.02.1768 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Віциньського монастиря на студії з риторики, звідкіля після півтора року навчання відправлений до Загайців на студії з філософії. По завершенні навчання скерований на студії з догматичної теології до Львівського монастиря св. Юрія. Через рік вибув до Лаврова для продовження навчання. Звідтіля відправлений до Риму, де завершив студії у колеґумі Конгреґації Поширення Віри (1773 – 1776 рр.). Через три роки отримав ієрейські свячення та повернувся на територію Святопокровської провінції, побувавши по різних монастирях для виконання визначених обов'язків: проповідник у Гощі, а із 1777 р. – професор риторики, а згодом вікарій обителі, а з липня 1778 р. – викладач філософії, прокуратор та проповідник у Луцьку, з серпня 1779 р. – префект школи та викладач філософії в Острозі, з квітня 1780 р. – проповідник у Почасві, з вересня 1780 р. – викладач філософії у Збаражі, з 1782 р. – викладач теології у Львівському монастирі св. Юрія, а згодом вікарій та парох. Через два роки відправлений на посаду ігумена Щеплотського монастиря, а згодом ігумен у Кристинополі, впродовж 5 років. За час урядування у Кристинополі довів до завершення будівництво монастирського храму. У 1793 р. обраний ігуменом Крехівського монастиря. По завершенні терміну врядування повернувся до Львівського монастиря св. Юрія. 27.02.1800 р. обраний провінціалом (протоігуменом) Галицької провінції св. Спаса. Після закінчення часу урядування був ігуменом по різних монастирях провінції: Львів – монастир св. Онуфрія, Крехів. Час та місце смерті не встановлені (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква: Місіонер, 2015. – С.123*).

⁵⁴⁰ Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василіанського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки Чину Св.Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василіян, 1979. – С.164.

⁵⁴¹ **Седлецький Йосафат**, світське ім'я Йосиф-Константин, син Станіслав та Францішка із Песчеровських. Народився в 1716 р. у Волинському воєводстві. Отримавши добрі знання із права, філософії, а також моральної теології, вступив 01.08.1745 р. до Мильцінського монастиря (Володимирська єпархія). Після вступу відправлений до Почасва для відбуття новіціату, де через рік 03.09.1746 р. склав довічні обіти професа. Після цього був секретарем Святопокровської провінції під час урядування протоігумена Іпатія Білинського. Через рік 27.08.1747 р. висвячений у ієромонахи із благословення луцького єпископа Теодора Рудницького. Цього ж року на Берестейській капітулі (16.08.1747 р.) обраний помічником секретаря при новообраному протоігумені Сильвестрі Коблянському. А через рік, після смерті секретаря провінції о. Себастьяна Білинського, у червні 1748 р. обраний консультором провінційної управи, виконував обов'язки секретаря провінції. Водночас був ігуменом Білостоцького монастиря. Після трьох років урядування обраний на Берестейській капітулі (02.07.1751 р.) третім консультором провінційної управи. Водночас призначений ігуменом Лаврівського монастиря. У 1753 р. луцький єпископ Сильвестр Рудницький призначив о. Йосафата архимандритом Овруцької архимандрії, будучи затверджений привілеєм польського короля Августа III. На Берестейській генеральній капітулі (03.07.1759 р.) обраний протоконсультором Чину. На Білостоцькій провінційній капітулі (липень 1763 р.) обраний протоігуменом Святопокровської

які були поблизу православних обителів. Хоча й дозвіл було отримано, однак щодо Городенківської чернечої резиденції його не було виконано, хоча вона й була поблизу Скит Манявського православного монастиря. Натомість у січні 1765 р. обитель приєднано до монастиря у Соколиці. Із квітня цього ж року Соколицький монастир перейняв майно Городенківської резиденції: бібліотечні книги, літургійні ризи, церковний та господарський реманент, а монастирський храм передано парафіяльному духовенству. У монастирській бібліотеці на 1764 р. нараховувалося 38 книг: 2 кириличні, 22 польські, 14 латинських. Монастирський храм у Городенці посідав статус парафіяльної церкви, яка була на передмісті та нараховувала 206 осіб, а на 1764 р. парафія охоплювала понад 50 будинків. При ньому функціонувало парафіяльне братство, яке стежило за станом церкви, та утримувало дяка⁵⁴².

Інвентарний опис Городенківської чернечої резиденції від 28.05.1764 р. укладений під час проведення ревізій василіанських монастирів Святопокровської провінції. Цей протокол візитації, в основу якого покладено монастирський інвентар, укладено делегованою комісією від імені протоігумена о. Йосафата Седлецького, яку очолював о. Модест Трусевич⁵⁴³, будучи ігуменом Теребовлянського монастиря.

Інформація, подана в інвентарі, дає змогу встановити точний час, місце та патронат фундації монастиря (03.07.1695 р., передмістя містечка Городенка Галицької землі та Львівсько-Галицько-Кам'янецької унійної єпархії, патронат належав шляхетському роду Потоцьких). Адаже досі у церковній історіографії не було встановлено точної дати заснування монастиря, більшість дослідників вказували орієнтовний період – кінець XVII ст.⁵⁴⁴

Оскільки монастирські сакральні та господарські будівлі були дерев'яними і не збереглися до наших днів, то завдяки їх детальному інвентарному опису можна реконструювати втрачені архітектурні пам'ятки. Зокрема, досить детально описано зовнішнє та внутрішнє оздоблення монастирського храму, чернечих келій.

провінції. Помер 08.01.1775 р. в монастирі Овруцької архимандрії (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк.454*).

⁵⁴² ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк.300.

⁵⁴³ **Трусевич Модест**, світське ім'я – Михайло, син Симеона та Анастасії. Народився у 1724 р. Здобув теологічну освіту в Перемишлі. Вступив 16.05.1752 р. до чернецтва в Почаєві. Після року випробувань у новіціаті 16.05.1753 р. склав чернечі обіти професа. Отримав ієрейські свячення у Дермані із рук Холмського владика Феліціана Володковича. Відправлений до Львівської ставропігійної церкви, де був проповідником. З вересня 1754 р. – проповідник у Жовкві, а з лютого 1755 р. – проповідник у Любліні, лютого 1756 р. – вікарій та проповідник у Жовкві, березня 1756 р. – місіонер у Замості. 12.08.1763 р. – ігумен у Теребовлі. 05.08.1764 р. – ігумен і префект місіонерів у Замості. Жовтень 1770 р. – ігумен у Лішні. Липень 1772 – 1774 рр. – ігумен і префект у Пугінках. Травень 1774 р. – вікарій, проповідник і сповідник монастиря у Битені. 1775 – 1776 рр. – сповідник монастиря у Білилівці. Жовтень 1776 р. – сповідник у Почаєві. Із вересня 1777 р. до 1779 р. – вікарій та проповідник у латинській церкві в Тартакові, що належала до Кристинопільського монастиря. Із червня 1780 р. – ігумен Зимненського монастиря. На Тороканській капітулі (1780 р.) обраний архимандритом Жовківської архимандрії. Із березня 1781 р. вікарій та проповідник церкви у Тартакові. Помер у 1804 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С.222*).

⁵⁴⁴ Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII –XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василіян, 1979. – 180 с.; Коссак М. (ЧСВВ) Монастирі Галичини (передрук праці 1867 р.) // Лавра. – 1999. – №7. – С. 39 – 55.; Крип'якевич І. Середньовічні монастирі в Галичині. Спроба каталогу, (передрук праці 1930 р.) // Лавра. – №5. – 1999. – С. 45 – 64.

Монастир був розміщений на схід від містечка Городенка, на окраїні передмістя, біля жидівського яру, на підвищенні, на скалі, що підносилася над річкою та млинами. В'їзні ворота – з південної сторони монастирського подвір'я, коло них – дерев'яна дзвіниця, покрита гонтами. На дзвіниці, що потребувала ремонту, були чотири малі та великі дзвони. Через дзвіницю-ворота в'їжджали на цвинтар.

Навпроти дзвіниці, на підвищенні, стояла мала, стара, дерев'яна церква у хрестоподібній формі. Зовні була обліплена глиною та побілена. Її покрівля опадала, оскільки покрита старою гонтою. На ній височів тільки один малий купол. Монастирський храм мав титул Покрови Пресвятої Богородиці, хоча обитель дослідники іменують під патронатом святого Миколая. Малі вхідні двері – з південної сторони храму. Великий вівтар споруджено у вигляді Божого гробу. У вівтарній частині храму зберігалася празнична ікона Покрови Пресвятої Богородиці. Зо обидвох боків від неї висіли образи Ісуса Христа та Божої Матері. Стеля вівтаря була оздоблена образами апостолів, а на вершку великого вівтаря – великий хрест. Із одного боку від вівтаря розміщувався хор для монахів, а з іншого – мале захрист'я із виходом на цвинтар. Великий вівтар стояв відкритим, без царських воріт. Іконостас розмальовано по стінах храму. Із боку вівтаря стояла на дерев'яних опорах невелика проповідальниця.

У бічних каплицях храму було по два вівтарі. В одному вівтарі Милосердя Господнього і св. Василя, а у другому – Ченстоховської Пресвятої Богородиці та св. Онуфрія. Усі бічні вівтарі перебували в обшарпаному вигляді, окрім ікон. Новомальовані на полотні образи Вознесіння та св. Іллі виставлялися на великі свята. Над притвором споруджено церковні хори, вхід до яких проходив по драбині. До храму прибудовано бабинець із кам'яною кропильницею. Основа для всіх вівтарів споруджена із каміння. У церкві підлога вимощена із каменю. Біля бічних вівтарів було кілька давніх сповідальниць.

Великий монастирський цвинтар простягався від скали до млинів та не був обгороджений парканом. Його відмежовував фільварок, що розташовувався з боку церкви та міста.

Поблизу храму розміщувалося помешкання для монахів. Із південної сторони цього помешкання, в кінці коридору, була келія настоятеля монастиря із двома комірками. Келії обігрівали великі п'єци. Чернечих дерев'яних келій зі сторони цвинтаря було три із п'єцами, вікнами, столиками, тапчанами, дверима. У протилежному боці коридору розташовувався старий рефектар (трапезна). До нього прибудовано дві старі комірки, які плетені із хмизу, обліплені глиною та побілені, із старими дверима. Під ним – мурована пивниця. З іншого боку коридору (від міста) було дві келії, які мали виходити до городу. Цей город був засаджений молодими щепками слив. Посередині коридору, перед фіртою, розміщене Христове розп'яття, біля якого стояла маленька бляшана лампа. На стінах висіли малі образи отців, мальовані на полотні. У коридорі встановлені сходи, що вели на горище, де розміщено шпихлір із низькими дерев'яними засіками. На фірті була мала кімната для зберігання різних речей. Ціле помешкання ченців було покрите гонтою. Перед вікнами монастирських келій, для відмежування помешкання від цвинтаря, встановлено загороду із дерев'яних і хмизових штахет. З іншого боку цвинтаря від сходу та передміських будинків стояла пекарня із хлівами, покритими соломою.

Нижче стояла стайня із возівнею вздовж до скали. За стайнею ріс монастирський сад із старими деревами. У кінці городу, при жидівському яру, був малий болотистий ставок для дрібної птиці (гусей, качок). Вище від саду при згаданому ярі розташовувався невеликий город із садом. У кінці городу побудовано малу стодолу.

Монастир не мав жодних капіталів, від яких би отримував певні відсотки. Основними джерелами наповнення монастирської скарбниці були надходження від парафіяльних відпустів, пожертви віруючих. Щорічно адміністрація обителі брала 300 зл. із дарчого запису Миколи Потоцького, канівського старости і белзького воєводи для Василіанського Чину. Вага збіжжя охоплювала тільки кілька півмірків, оскільки монастирський фільварок втратив значну частину своїх ґрунтів, які Позняк, коломийський ловчий, відібрав до королівських маєтків. Монастирська каса на 1764 р. нараховувала прибуток на суму 980 зл. 15 гр., а видатки склали 770 зл. 13 гр. 1 шл.

Для відправ у монастирській церкві використовували різноманітне літургійне опорядження. Традиційно застосовували срібні чаші, ложечки, звізди, дароносиці, хрести, мідні котли для освячення води, «карбонки» для вугілля, олов'яні («цинкові») ліхтарики, ложечки для кадила, кадило, латунні таці та вівтарний дзвіночок. Під час богослужінь отці-василіани використовували спеціальний одяг різного призначення і пошиття. Священічі ризи («апарати») відрізнялися за матерією (дамастові, атласові, парчові), за кольором і декором (червоні, темно-зелені, білі, світло-сині, жовті із позолоченими квітами, срібними хрестиками). Підризники («альби») були лляні, білого кольору, із позолотою на руках і раменах, із зображенням корон та іноді вишивані. Стихарі («далматики») були вовняними, китайковими, зеленого кольору, із накидкою, прикрашеною квітами. Гумерали, обруси (покривала) були шовковими, лляними із Гданська. Візитатори звертали особливу увагу на наявність відповідного літургійного спорядження, передбаченого канонами Церкви (хоругви, плащаниця), відсутність якого унеможлилювала проведення богослужіння (наприклад, антими́нси). Детальні описи монастирського помешкання (резиденції, келій), кухні та трапезної надають можливість ознайомитися із предметами повсякденного побуту ранньомодерного ченця.

Можна простежити книжковий репертуар монастирських бібліотек. В обителях були поширені зазвичай повні комплекти богослужбових книг для проведення літургій: Євагенгелії, Служебники, Тріюді (Квітна та Постна), Апостол, Октоїх, Мінея, Псалтир, Часослов, Требник, Трефолой, Ієрмологіони, книги щоденних богослужінь.

Інформаційні дані інвентаря дають змогу в деяких аспектах розкрити економічне підґрунтя функціонування монастиря, оскільки подають детальний опис фільварку, починаючи від переліку господарського реманенту та завершуючи статистикою зібраного врожаю⁵⁴⁵.

На сьогодні від василіанського монастиря в Городенці залишилася лише частина північної стіни та шматок кам'яної огорожі, а ще назва передмістя – Монастирський кут⁵⁴⁶.

⁵⁴⁵ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк. 299 – 302.

⁵⁴⁶ Монастирі Городенки і Городенківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.iv-fir.net/article.php?id=591>.

Таким чином, віднайдений інвентарний опис монастиря 1764 р. уможливило розкрити різні аспекти функціонування монастиря: з'ясувати локалізацію поселення ченців і час фундації, особливості архітектурної побудови, ознайомитися з творами сакрального мистецтва, визначити юридично-правовий статус обителі, окреслити тематичний репертуар монастирської бібліотеки, висвітлити повсякденне життя чернецтва та матеріальне забезпечення резиденції.

6.2. Монастирська спільнота Гошівської обителі (1773 – 1779 рр.)

Охарактеризуємо передусім становище монастиря у другій половині XVIII ст., яке впливало на життя монахів. Завдяки визнанню ікони Богородиці чудотворною Гошівський монастир перетворився із малої чернечої резиденції у великий відпустовий осередок Підгір'я⁵⁴⁷. Із благодаті зцілення чудотворного образу користали не тільки прочани, але й також хворобливе чернецтво. Так, ієромонах Фавстіян Яремкевич отримав зцілення від гарячки⁵⁴⁸.

У середині XVIII ст. ігумен о. Віталій Пилинський із пожертв відновив дерев'яний монастир та церкву. Коли монастир 11 квітня 1762 р. згорів, то каштелян Станіслав Косаковський подарував на відбудову потрібну кількість дерева у своїх лісах, а його дружина із роду Потоцьких офірувала значну суму грошей на відбудову монастиря. Та найщедрішу пожертву надала родина Гошовських, записавши для обителі 8 жовтня 1758 р. усі землеволодіння на Ясній Горі⁵⁴⁹.

Даровизна Гошовських матеріально забезпечила монастир та церкву, адже з цього часу обитель почала розвиватися. У каталозі монастирів Святопокровської провінції ЧСВВ від 1754 р. Гошівська обитель віднесена тільки до місіонерського осередку⁵⁵⁰. Згодом провінційна управа перетворила новозбудований дім у Гошеві на монастир, при якому відкрито школу гомілетики (духовного проповідництва) для василіанського чернецтва.

У березні 1770 р. прибув до Гошівського монастиря на уряд ігумена о. Йосафат Ленкевич. Настоятель отримав церкву в жалюгідному стані, що вимагало відновлення, а тогочасні події не були сприятливими для проведення таких заходів: з одного боку, походи московського війська, з іншого – союз шляхти у боротьбі з польським королем. Однак готував матеріал для побудови нового монастиря та відновлення церкви. Побудову монастирських житлових приміщень завершено

---

⁵⁴⁷ Грамота митрополита Львівського, Галицького і Кам'янець-Подільського Афанасія Шептицького про визнання чудотворною ікони Найсвятішої Діви Марії при церкві монастиря Гошівського (11 липня 1737 р.) // Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3-х. – Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX століть / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 268 – 269.

⁵⁴⁸ Дирда М. (ЧСВВ) Ясна гора в Гошеві / Українська духовна бібліотека. – Нью-Йорк, ЗДА : Видавництво ОО. Василян, 1972. – С. 50 – 51.

⁵⁴⁹ Фундація від родини Гошовських Гошівському монастирю на Ясній Горі та прилеглостей навколо неї (8 листопада 1759 р.) // Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3-х. – Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX століть / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 308 – 310.

⁵⁵⁰ Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII –XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим: В-во отців-василян, 1979. – С. 118.

1771 р.⁵⁵¹. Щоб забезпечити подальший розвиток монастиря, щоб надати відповідний прожиток для більшої кількості ченців, 1776 р. управа Святопокровської провінції приєднала до Гошівського монастиря менші обителі із Пацикова та Сваричова, які ще із 1745 р. перебували у його підпорядкуванні⁵⁵². Однак проведення релігійних реформ австрійськими імператорами у 80-их роках XVIII ст. зумовило ліквідацію цих чернечих осередків. Також загроза закриття постала перед Гошівським монастирем. Проте на його захист постала місцева шляхта, яка у березні 1788 р. відправила через львівську греко-католицьку консисторію лист до царя із проханням не зачиняти обитель, аргументуючи тим, що їхні батьки фундували монастир для Божої слави, ченці провадять катехитичну науку серед молоді та поширюють освіту в гірських місцевостях. 26.05.1788 р. стрийський деканат відправив до львівської консисторії лист із проханням, щоб залишити Гошівський монастир із приналежними до нього обителями у Сваричові та Пацикові. На порятунок двох останніх осередків не було надії, бо вже 28.05.1788 р. парафіяльне духовенство чотирьох деканатів (стрийського, болехівського, долиньського, сколівського) відіслало до львівської консисторії листа із проханням про збереження тільки Гошівського монастиря. Другий лист від 30.05.1788 р. духовенство цих самих деканатів відправило із Лисович, подаючи прохання про збереження Гошівського монастиря, оскільки монахи допомагають довколишньому парафіяльному духовенству у пасторальній праці серед мирянства. Очевидно, що ці прохання врятували Гошівський монастир від ліквідації. Адже касаційна комісія залишила ті монастирі при яких діяла або школа, або парафія. Хоча Гошівська обитель і не мала на той час ані одного, ані другого, проте активно здійснювала місіонерську працю. Серед монастирської спільноти віднаходимо відомості про 1 – 2 місіонерів, а також і парохів⁵⁵³.

Тож розглянемо біографічні відомості про ченців, які населяли Гошівську обитель. Упродовж 1773 – 1779 рр. у монастирі проживали 19 монахів, які походили з різних воєводств Речі Посполитої. Найбільшу кількість становили вихідці з Руського (14 осіб) та лише одна особа – з Подіського воєводства. На жаль, не вдалося установити місце народження 4 ченців. Проте обрана вибірка дає змогу говорити про значне домінування в обителі вихідців із одного регіону Речі Посполитої – Руського воєводства: із Перемишльської – 8, Львівської – 3, Галицької та Холмської земель – по одному монаху.

Також цей факт свідчить про мобільність василіанського чернецтва, яке не прив'язувалося надмірно до регіону народження та вступу до монастиря. Монахи, які мешкали в обителях, що входили до окремої територіально-адміністративної церковної одиниці – Святопокровської провінції, постійно переміщувалися від

---

⁵⁵¹ Дирда М. (ЧСВВ) Ясна гора в Гошеві / Українська духовна бібліотека. – Нью-Йорк, ЗДА : Видавництво ОО. Василян, 1972. – С. 21 – 22.

⁵⁵² Витяг з декрету митрополита Галицького Афанасія Шептицького про приєднання до Гошівської обителі монастирів у Пацикові, Сваричеві та Бодехові (19 жовтня 1745 р.); 3 декрету губернського управління про збереження Гошівського монастиря в рамках Австрійської імперії та про приєднання до нього монастиря Задарів (4 травня 1799 р.) // Гошівська обитель Богородиці на Яській Горі в Карпатах : у 3-х. – Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX століть / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – С. 292 – 293, 382.

⁵⁵³ ЦДАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.1639. – Арк. 62.

одного монастиря до іншого для виконання різноманітних аскетичних обов'язків. Також кандидати у чернецтво, у зв'язку із запровадженням школи новиціату, не могли вступити до монастиря за місцем народження, а відправлялися до обителей, де функціонувала школа для новиків. Такі освітні центри діяли тільки у Добромилі (Руське воєводство, де вишкіл пройшли 6 кандидатів) та Почаєві (Волинське воєводство, навчалися 5 осіб), де впродовж одного року новики проходили аскетичні випробовування. Інші вступили до чернецтва ще до 1739 р., коли кожний настоятель мав право уділяти монаший постриг для кандидата, який зголосився до чернечого стану (Болехів, Загайці, Щеплоти, львівський монастир св. Юрія). Віднаходимо тільки один випадок, коли у 1753 р. кандидат Даніель (у чернецтві Діонісій) Вишенський після одного року навчання у новиціаті в Крехові склав аскетичні обіти в цій самій обителі. У процесі дослідження у трьох ченців не встановлено місця проходження новиціату.

В основному до чернецтва вступали у віці 20 – 28 років (70 %). Проте траплялися випадки і у 18 – 19 років (10 %) та у 30 – 40 років (20 %). Вступ до чернецтва у ранньому юнацькому віці, очевидно, був зумовлений бажанням юнака здобути духовну освіту та отримати ієрейські свячення. Адже із 19 монахів тільки 2 залишалися братами-професами, а 1 – братом-кліриком. Монастирська богословська освіта дала можливість змінити своє соціальне походження та перейти до духовного стану. Особливо це стосувалося багатодітних селянських і шляхетських родин, які в більшості випадків не мали достатніх матеріальних засобів для рівноцінного поділу між членами роду. Тоді як монастирі, посідаючи певні земельні фондуші як спільну власність, їх не роздіблювали, а, навпаки, об'єднували. Ведення фільваркового господарства створювало матеріальне забезпечення для утримання чернецтва.

Прийняття чернечого постригу в зрілому віці зумовлювалося виробленням певного життєвого світогляду та здобуттям богословської освіти під час чернечих студій з риторики, філософії, теології і у папських семінаріях.

Основний пласт рекрутації до монашества становили жителі сільських місцевостей (42 %), невеликих повітових містечок (21 %, Жидачів, Судова Вишня, Перемишль, Яворів) та не встановлено 37 %. Щодо соціального походження чернецтва, то рівномірну чисельність становили селяни та міщани (по 18 % кожний). Значно менша кількість світського духовенства (5 %), яке перед ієрейськими свяченнями вступало до подружнього стану. Однак найчисленнішу групу становили вихідці із дрібношляхетських родів Руського воєводства (48 %, Баєвський, Барицький, Височанський, Вишенський, Завадовський, Лобачевський, Лозинський, Луцинський, Ясинський). Не встановленими залишаються 16 %.

Прийняття до василіанського монастиря відкривало перед сином селянина, міщанина та шляхтича можливість здобути духовну освіту й отримати ієрейські свячення. При цьому варто зауважити, що до василіанського чернецтва вступали семінаристи (26 %, Барицький, Ганчаковський, Луцинський, Слизикивич, Шостаковський), які, здобувши духовну освіту, обирали у подальшому аскетичний уклад життя, щоб бути цілком відданим духовній праці. Інші ж кандидати до чернецтва (33 %) здобули освіту (риторика, поетика, спів) ще у світському житті як у місцевих парафіяльних, так і регіональних монастирських (Ярославський єзуїтський колегіум) школах. Після прийняття до чернецтва та складення аскетичних обітів, брати-професи, які не мали духовної освіти скеровувалися на внутрішні чернечі

студії з риторики (два роки, Гоща, Почаїв), філософії (два роки, Загайці, Лаврів, Луцьк, Львів) та теології (Доброміль, Лаврів, Львів, Дубно). Ще під час навчання брати-клірики отримували піддияконівські, дияконівські, а по завершенні – ієрейські свячення. Із встановленого реєстру насельників Гошівського монастиря тільки 2 із 19 монахів були братами-професами та 1 братом-кліриком, а значну більшість склали ієромонахи (16 осіб), які виконували монастирські (адміністративні – ігумен, вікарій, соцій; господарські – прокуратор (економ) фільварку, прокуратор судових справ, віце-прокуратор; освітні – катехит, послушник, емерит) та церковні (парохів у Гошеві, Сваричові, Пацикові, ризник, диригент хору, сповідник, проповідник, місіонер) обов'язки. Адже Гошівський храм, будучи не парафіяльним, а тільки монастирським, не був контемплятивною аскетичною святинею. Діяльність чернецтва була спрямована на поширення та піднесення східнохристиянської духовності серед мирянства. Тобто монахи не обмежувалися на власному духовному вдосконаленні, а набуті християнські чесноти поширювали серед паломників.

Ченці не постійно проживали (від 2 до 6 років) у Гошівському монастирі, оскільки скеровувалися для виконання обов'язків до інших обителей Святопокровської провінції. І тільки в окремих випадках, перебуваючи на відповідальній адміністративній посаді настоятеля обителі, в умовах провадження будівельних робіт, призначалися на триваліший термін до 17 років для завершення розпочатих планів.

У розглядуваний період монастир населяло молоде покоління чернецтва загальним віком від 40 до 50 років (47 %), яке перебувало в Чині від 10 до 20 років. Тобто, основний пласт насельників складався із досвідчених аскетів, які здобули відповідний духовний вишкіл. Проте серед молодого покоління не бракувало осіб, які перебували в чернецтві ще нетривалий період – до 10 років (16 %). І тільки 37 % перебувала у Василіанському Чині понад 30 років. Таким чином, в обителі проживала рівномірна кількість монахів як із незначним аскетичним досвідом, так і духовно зрілих. Поєднання двох різних поколінь давало можливість менш обізнаним у духовних практиках переймати уклад аскетичного стилю поведінки від більш досвідчених монахів. Загальна тривалість життя чернецтва становила 60 – 87 років (74 %), яка звершувалася звичною біологічною смертю. Залишаються не встановленими 26 % насельників, оскільки не зафіксовано дату їхньої смерті⁵⁵⁴.

---

⁵⁵⁴ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri, ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776, Poczajovien[si] 1775, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajovien[si] 1776 // Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського Чину... – С. 160 – 161; Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajovien[si] Anno Domini 1778, b.p.*

Реєстр насельників Гошівського монастиря 1773 – 1779 рр.⁵⁵⁵

№	Чернече ім'я, прізвище	Обов'язки	Загальний вік	Тривалість у професах	Тривалість в Гошеві
1773 – 1774 рр.					
1	о. Гавриїл Баєвський ⁵⁵⁶	ігумен	43	18	1
2	о. Інокентій Прилуцький ⁵⁵⁷	вікарій, проповідник	46	20	1
3	о. Тарасій Луцинський ⁵⁵⁸	ричник, парох	73	43	14

⁵⁵⁵ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri, ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1775 in Annum 1776, Poczajovien[si] 1775, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajovien[si] 1776 // Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського Чину... – С. 160 – 161; Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajovien[si] Anno Domini 1778, b.p.*

⁵⁵⁶ **Баєвський Гавриїл**, світське ім'я – Григорій, син Дам'яна та Анастасії. Народився 1731 р. на теренах Перемишльської землі. Закінчив клас риторики. Вступив до чернецтва 14.09.1755 р. Після року навчання у новіціаті 14.09.1756 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Луцька на філософські студії. По завершенні дворічного курсу навчання у 1757 р. відправлений до Дубна на студії з моральної та догматичної теології. По завершенні навчання отримав ієрейські свячення. Через два роки у 1759 р. відправлений до Литвинова для виконання обов'язків прокуратора. Через сім років переїхав до Крилоса, будучи прокуратором. По двох роках відправлений до Завалова. За два роки (1763 р.) поїхав до Чорткова, будучи проповідником. Через рік скерований до Шаргороду для викладання у монастирській школі у класі граматики та синтаксису. Через рік та сім місяців у 1765 р. відправлений до Умані для викладання у тих самих класах. У 1766 р. скерований до Лисянки на посаду ігумена, де урядував два роки. Після цього переїхав до монастиря у Піддубцях на допомогу Інокентію Матковському, що став вікарієм провінції. Звідтіля переїхав до Волсвина для виконання обов'язків резидента, пароха та першого прокуратора. Через 6 місяців відправлений до Білостоку, будучи парохом, катехитом і нотарієм актів. Через рік (1770 р.) скерований до Завалівського монастиря на посаду ігумена. Звідтіля у 1773 р. переїхав до Гошова, будучи ігуменом та сповідником до 1779 р. У цьому ж році отримав продовження виконання цих же обов'язків до 1790 р. Помер 1796 р. (*Стецик Ю. Професори та маїстри Уманського василіанського колегіуму (1765 – 1767 рр.): життєвий шлях до педагогічної праці // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016, № 1(13) (січень – березень). – Т.1. – С. 35).*

⁵⁵⁷ **Прилуцький Інокентій**, син Івана та Катерини. Народився у серпні 1728 р. Три роки навчався у класі риторики Ярославського єзуїтського колегіуму. 01.08.1750 р. вступив до чернецтва у Добромилі, де навчався не повний рік у школі новіціату. 08.09.1751 р. відправлений на студії з риторики до Гощі, які завершив складенням аскетичних обітів професа. У серпні 1752 р. відправлений на філософські студії до Луцького монастиря. Через рік у серпні 1753 р. скерований до Гощі на посаду маїстра (вчителя) інфіми (молодших класів) та класу граматики. Займався педагогічною працею тільки один рік, а по отриманні ієрейських свячень наступних п'ять років виконував різні обов'язки. 17.06.1759 р. поїхав до монастиря у Загайці, будучи проповідником упродовж одного року та чотирьох місяців. Із липня 1760 р. призначений проповідником у Білилівському монастирі. 18.02.1766 р. переїхав до обителі у Городищі, де також був проповідником. 1773 р. відправлений до Гошівського монастиря, де згадується до 1779 р. як вікарій, проповідник, сповідник⁴⁰. Дата та місце смерті не встановлені (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 575).*

⁵⁵⁸ **Луцинський Тарасій**, світське ім'я – Тимотей, син Василя та Галини. Народився 03.05.1701 р. в с. Кодубо Калущського староства. Звершив клас співу. Вступив 24.06.1721 р. до чернецтва та склав 24.06.1722 р. чернечі обіти професа у Болахівському монастирі. Згодом, 21.09.1722 р., отримав

4	о. Харлампій Єдласевич ⁵⁵⁹	прокуратор	39	20	-
5	о. Лаврентій Лобачевський ⁵⁶⁰	хворий	51	29	6
6	бр. Мартин Ясинський ⁵⁶¹	послушник	31	10	1
1775 – 1776 рр.					
1	о. Гавриіл Баєвський	ігумен	45	20	3
2	о. Інокентій Прикуцький	вікарій, проповідник, сповідник	48	22	2
3	о. Тарасій Лущинський	сповідник	75	45	16
4	о. Вітос Кульпинський ⁵⁶²	сповідник	56	24	2

дияконівські свячення в Уневі та відправлений до Пацикова. Незабаром львівський владика Атанасій Шептицький 01.08.1724 р. уділив ієрейські свячення. Наступних 14 років був прокуратором Пациківського монастиря. Звідтіля у липні 1738 р. відправлений до Крилоса, де призначений ризником. У серпні 1738 р. відправлений до Луквиці, де проживав 9 місяців. У квітні 1739 р. повернувся до Пацикова – ризником. У липні 1739 р. переїхав до Гошова, де призначений спочатку ризником, із 1773 р. – парохом, 1775 – 1780 рр. – сповідником. Помер 1781 р. (*ЛННБ. – Ф.3. – Спр.436. – Арк. 1080*).

⁵⁵⁹ **Єдласевич Харлампій**, світське ім'я – Якуб, син Василя та Пелагії. Народився 1735 р. у Яворові. Вступив до чернецтва 25.03.1753 р. у Добромильському монастирі. Після проходження року новіціату в 1754 р. склав чернечі обіти та був відправлений до Чернильського монастиря, будучи прокуратором обителі впродовж трьох років. У 1757 р. скерований до Святоспаського монастиря, де також був прокуратором. 04.03.1759 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Онуфрія Шумлянського в храмі с. Страшевичі, де перебував впродовж чотирьох років. 1763 р. відправлений до Львівського монастиря св. Юрія, звідки у 1764 р. відбуду до Улашківської обителі. 1773 – 1774 рр. був прокуратором Гошівського монастиря. Час та місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 88*).

⁵⁶⁰ **Лобачевський Лаврентій**, світське ім'я – Лука, син Василя та Анастасії. Народився 18.10.1723 р. у с. Лобаче Холмської землі. Вступив 03.09.1744 р. до чернецтва у Загаївському монастирі. Після року аскетичних випробовувань 15.09.1745 р. склав чернечі обіти професа. Надалі відправлений до Городищівського монастиря, будучи прокуратором упродовж семи місяців. Згодом поїхав до монастиря у Гощі, де призначений економом на чотири роки. У березні 1750 р. отримав дияконівські свячення із рук луцького владика Теодозія Рудницького у с. Жабче. У травні цього ж року уділено ієрейські свячення із рук того ж владика. По свяченнях упродовж восьми років залишався прокуратором у Гощі. У подальшому поїхав до Збарзького монастиря і був ризником упродовж чотирьох років. Згодом поїхав до Улашківського монастиря, де також був ризником шість років. Звідтіля переїхав 1770 р. до Гошівського монастиря в якому згадується до 1779 р. Спочатку був прокуратором, місіонером. Із 1776 р. через погіршення фізичного здоров'я, будучи паралізованим, зарахований до старців-емеритів. Помер 1790 р. на теренах Галицької монастирської провінції. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 747*).

⁵⁶¹ **Ясинський Мартин**, світське ім'я – Михайло, син Прокопа та Анни. Народився у вересні 1743 р. в с. Вітвиця Жидачівського повіту. Вступив до чернецтва 08.09.1763 р. у Почаєві. По році навчання у Почаївському новіціаті 1764 р. склав чернечі обіти професа. У травні 1765 р. відправлений до Гошівського монастиря для виконання обов'язків економа та диригента хору. 02.07.1766 р. переїхав до Піддубців, будучи помічником ризника та диригентом. 08.04.1770 р. відправлений до монастиря у Тумені. Із вересня 1772 р. проживав у Пацикові, будучи помічником ризника. 1773 р. у Замості, де також виконував обов'язки помічника ризника та диригента. У серпні 1773 р. повернувся до Гошівського монастиря, де призначений ризником та диригентом. 12.05.1776 р. отримав дияконівські, а 20.05.1776 р. ієрейські свячення із рук львівського владика Лева Шептицького у львівському кафедральному соборі св. Юрія. По отриманні свячень призначений місіонером у Гошівському монастирі. 26.01.1778 р. відправлений до Теремовлі, будучи ризником. 08.05.1779 р. поїхав до Краснопуцького монастиря, будучи ризником та парохом. Помер 1814 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – Арк. 795*).

⁵⁶² **Кульпинський Вітос** народився 1720 р. Вступив 1751 р. до чернецтва. По році аскетичних випробовувань 1752 р. склав чернечі обіти професа. Після завершення монаших студій отримав

5	о. Лаврентій Лобачевський	хворий	53	31	8
6	о. Діонісій Вишинський ⁵⁶³	прокуратор	48	23	1
7	бр. Мартин Ясинський	ризник	33	12	2
1776 – 1777 рр.					
1	о. Гавриїл Баєвський	ігумен	46	21	4
2	о. Єронім Шостаковський ⁵⁶⁴	парох у Пацикові	55	33	1
3	о. Блажій Лесевич ⁵⁶⁵	парох у	56	20	1

ієрейські свячення. (Lorens B. *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780.* – Rzeszów, 2014. – S. 457). 1774 – 1779 рр. як ієромонах Гошівського монастиря виконував обов'язки сповідника, ризника та пароха. (*Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri, ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773, b.p.*; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776, Poczajovien[si] 1775, b.p.*; *Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajovien[si] 1776 // Вапук М. Нарис розвитку і стану Василіанського Чину... – С. 160 – 161; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajovien[si] Anno Domini 1778, b.p.*). Помер 1782 р. (Lorens B. *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780.* – Rzeszów, 2014. – S. 457).*

⁵⁶³ **Вишеський Діонісій**, світське ім'я – Даниель, син Івана та Галини. Народився 11.10.1728 р. у містечку Судова Вишня (передмістя Загороди) в Перемишльській землі. Закінчив клас співу та був хористом. Вступив 01.08.1752 р. до чернецтва у Крехові. Після року випробувань у новіціаті в 1753 р. склав чернечі обіти професа. Упродовж 6 років виконував різні послушання у Крехівському монастирі. 02.09.1759 р. відправлений до Деревача, де 4 роки виконував різні обов'язки. 25.03.1763 р. отримав ієрейські свячення у Страшевичах із рук перемишльського владика Онуфрія Шумлянського. У квітні 1763 р. скерований до Деревлян, будучи ризником. 10.07.1764 р. повернувся назад до Деревача, де виконував ті ж самі обов'язки. В червні 1766 р. прибув до Крехова, де впродовж 4 років виконував різні послушання. У березні 1770 р. відправлений до монастиря у Піддубці, будучи економом обителі. В травні 1772 р. переїхав до Луцька, де проживав два роки. Із квітня 1774 р. повернувся знову до Деревача, будучи прокуратором. Звідкіля у червні 1774 р. вибув до Летні для виконання обов'язків прокуратора. З травня 1775 р. – прокуратор у Лішні (за іншими даними 1773 – 1774 рр.), а з вересня 1775 р. – прокуратор у Гошові, з жовтня 1776 р. до 1778 р. – сповідник та ризник у Крилосі. 03.03.1787 р. переїхав із Крехова до Верхрати, будучи ризником. Помер 1788 р. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм.* – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 48 – 49).

⁵⁶⁴ **Шостаковський Єронім**, світське ім'я – Григорій, син Симона та Катерини. Народився у січні 1715 р. в м. Перемишль. Закінчив клас поезики у Перемишльській школі. Вступив 06.03.1741 р. до чернецтва у Добромилі, де після року навчання у новіціаті 04.03.1742 р. склав аскетичні обіти професа. 18.03.1742 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького у Валяві. У липні 1746 р. відправлений до Любліна, де призначений вікарієм обителі. Звідтіля у червні 1748 р. скерований на посаду настоятеля Домашівського монастиря. Із березня 1750 р. ігумен Деревлянського монастиря. У серпні 1756 р. переїхав до Городенки, будучи ризником та парохом. У квітні 1758 р. поїхав до Замостя для виконання обов'язків прокуратора та пароха. У червні 1761 р. скерований до Зимненського монастиря, будучи парохом та ризником. 29.07.1764 р. переїхав до Львівського монастиря св. Онуфрія для виконання різних послушань. 08.10.1765 р. призначений вікарієм у Добрянах. 15.04.1767 р. поїхав до Сокольця. 1774 р. скерований до Угорників, де призначений вікарієм та парохом. Через два роки відправлений до Задарова, будучи вікарієм монастиря. 1776 р. переїхав до Гошева, де згадується до 1779 р. як прокуратор та парох філіальної обителі в Пацикові. Помер 1785 р. (*ЛІННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 462*).

⁵⁶⁵ **Лесевич Блажій**, світське ім'я – Василь, син Константина та Марії. Народився 1721 р. на теренах Перемишльської землі. Закінчив клас співу та був хористом. Вступив 03.07.1748 р. до чернецтва у

		Сваричові			
4	о. Інокентій Прикуцький	вікарій, сповідник	49	23	3
5	о. Тарасій Лушинський	сповідник	76	46	17
6	о. Лаврентій Завадовський ⁵⁶⁶	соцій у Пацикові	80	55	3
7	о. Теофан Петницький ⁵⁶⁷	прокуратор у Пацикові	37	9	4
8	о. Вітос Кульпинський	ризник, парох	57	25	3
9	о. Лаврентій Лобачевський	місіонер	54	32	9
10	о. Мартин Ясинський	місіонер	34	13	3
11	бр. Володимир Докторович ⁵⁶⁸	кандидат у клірики	20	0	1

Почаєві. Після року випробувань у новіціаті 13.08.1749 р. склав чернечі обіти професа. Через три роки та п'ять місяців отримав дияконівські свячення. 1750 р. скерований до Загорівського монастиря, де 30.10.1751 р. отримав ієрейські свячення та проживав в цій обителі чотири роки та п'ять місяців, а пізніше скеровувався до різних монастирів Святопокровської провінції: Крехів (1 рік 3 місяці), Загорів (3 роки), Почаїв (6 років 5 місяців), Кам'янець (вікарій 1 рік), Почаїв (3 роки), Лаврів (ігумен), Дерезичі (вікарій 1773 – 1774 рр.), Летня (резидент 1775 – 1776 рр.). У 1776 р. переїхав до Сваричівського монастиря, який приєднано до Гошівської обителі, де й помер у 1778 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 209*).

⁵⁶⁶ **Завадовський Лаврентій**, світське ім'я – Леонід, син Стефана та Ксенії. Народився 1697 р. у с. Завадів Львівської землі. Вступив 1721 р. до чернецтва у Щеплотському монастирі. По році аскетичних випробувань 1722 р. склав чернечі обіти професа та призначений економом на два роки, а надалі прокуратором на сім років. Отримав у жовтні 1726 р. дияконівські свячення із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького у Святоспаському монастирі. У жовтні 1730 р. цей же владика уділив ієрейські свячення у Валяві. Надалі відправлений до чернечої резиденції у Королівці, де проживав два роки. Згодом переїхав до Улашківського монастиря, будучи прокуратором дев'ять років. Наступні два роки був прокуратором монастиря у Більчому. Впродовж п'яти місяців виконував обов'язки бджоляра та прокуратора у Теробовлівському монастирі. Також був бджолярем у Чорткові (2 р.), Улашківцях (1 р.), Луці (1 р.), Погоні (1 р. 6 місяців) та парохом у Городенці (1 р. 6 місяців), економ у Задарові. Впродовж 1773 – 1779 рр. був соцієм у Пацикові, який приєднано до Гошівського монастиря. Із 1776 р. визнаний старцем-емеритом. Помер 1780 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 754*).

⁵⁶⁷ **Петницький Теофан** народився 1740 р. Вступив 1765 р. до чернецтва. По році аскетичних випробувань у новіціаті 1766 р. склав чернечі обіти професа. По завершенні чернечих студій отримав ієрейські свячення. 1773 – 1776 рр. був прокуратором у Пациківському монастирі, який із 1776 р. приєднано до Гошівської обителі. В цьому ж році до Гошева також приєднано Сваричівський монастир до якого у 1777 р. відправлено о. Теофана, який став місцевим прокуратором та сповідником. Дата та місце смерті не встановлені. (*Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri, ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776, Poczajovien[si] 1775, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajovien[si] 1776 // Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василіянського Чину.... – С. 160 – 161; Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajovien[si] Anno Domini 1778, b.p.*)

⁵⁶⁸ **Докторович Володимир** народився 1757 р. Вступив 1776 р. до чернецтва. По році аскетичних випробувань у новіціаті 1777 р. склав монаші обіти професа. 1776 – 1777 рр. проживав у Гошівському монастирі як кандидат у брати-клірики. Подальша доля залишається не відомою. Дата та місце смерті не встановлені. (*Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae*

1778 – 1779 рр.					
1	о. Гавриїл Баєвський	ігумен, сповідник	48	23	6
2	о. Василь Слизикивч ⁵⁶⁹	резидент у Сваричові, сповідник	78	47	1
3	о. Єронім Шостаковський	парох, прокуратор у Пацикові	57	35	3
4	о. Інокентій Прикуцький	вікарій, сповідник	51	25	5
5	о. Тарасій Луцинський	сповідник	78	48	19
6	о. Йосафат Ганчаковський ⁵⁷⁰	катехит, сповідник	46	6	1

Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajovien[si] 1776 // Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського Чину.... – С. 160).

⁵⁶⁹ **Слизикивч Василь**, світське ім'я – Василь, син Івана та Анни. Народився у січні 1701 р. у Жидачові. Алумнат Львівського папського колеґіуму. Закінчив ліцензіат із теології. По завершенні навчання отримав ієрейські свячення. Після цього у 11.07.1733 р. вступив до чернецтва у Львівському монастирі св. Юрія. Був проповідником – спочатку один рік у монастирі, другий рік у Ставропігійній церкві, третій рік у Віцині. Через три роки (14.07.1736 р.) склав чернечі обіти професа в Уневі. По складенні обітів скерований до Львівського монастиря св. Юрія на посаду вікарія. Через рік став ігуменом Ставропігійної церкви. У 1739 р. переїхав до Жовкви, де став ігуменом обителі, а за рік вибув до Лаврова для викладання моральної теології. У 1741 р. – резидент Львівського монастиря св. Івана, а через рік – генеральний вікарій при київському митрополиті. В той час переїхав до Крилоського монастиря. Проживав також у Погонському монастирі. Через три із половиною роки у 1744 р. повернувся до Лаврова для викладання філософії. У 1747 р. переїхав до Добрян на посаду ігумена. За два роки прибув до Львівського монастиря св. Юрія, будучи вікарієм обителі, а за рік – сповідник та проповідник у Добромилі, де з часом призначений магістром новіціату. У 1753 р. переїхав із Добромиля до Почаєва, де також упродовж одного року був магістром новиків. У 1754 р. відправлений до Золочева, будучи ігуменом. Звідтіля у 1756 р. відправлений до Віцина на посаду адміністратора обителі. Протягом наступних 6 років мандрував по різних монастирях Святопокровської провінції: Унів, Городище, Погоня, Краснопуца, Замостя. У вересні 1765 р. скерований до Лаврова, будучи парохом у Висоцьку Верхньому. 1767 р. – сповідник у Добромилі. 1768 р. – сповідник у Лаврові. 1769 р. – вікарій у Гощі. 1770 р. – резидент у Пітричі. Звідтіля відправлений до Святоспаського монастиря. 10.02.1773 р. – резидент у Летні. 1773 – 1774 рр. – вікарій та сповідник монастиря у Сваричові. 1775 – 1776 рр. – вікарій та сповідник монастиря у Погоні. 1776 р. – сповідник у Лаврові. 1778 – 1779 рр. – сповідник Сваричівської чернечої резиденції, яка приєднана до Гошівського монастиря. 1783 р. проживав у Щеплотьському монастирі, будучи старцем-емеритом (82 р.) та хворіючи не виконував жодних обов'язків. 1784 р. – ризник та катихит у Замості. 19.09.1787 р. – переїхав із Черниляви до Угорників для виконання обов'язків сповідника. Помер 07.04.1788 р. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 195 – 197).*

⁵⁷⁰ **Ганчаковський Йосафат**, світське ім'я – Іван, син Андрія та Марії. Народився 30.03.1732 р. у с. Пікуличі. Вступив 07.09.1772 р. до чернецтва у Добромилі. 14.09.1773 р. склав чернечі обіти професа у Добромилі та відправлений до Лаврова на теологічні студії. По їх завершенні отримав ієрейські свячення та переїхав до Дрогобича для виконання обов'язків проповідника та професора граматики. Впродовж 1775 – 1776 рр. був професором граматики (із лагінської мови). Через рік скерований до Віцина, де призначений проповідником, а за один рік та шість місяців відправлений до Крехова, де виконував ті ж самі обов'язки. За шість місяців 1778 р. скерований до Гошева, де призначений катехитом та сповідником. Помер 15.09.1811 р. Місце смерті не встановлено. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 651).*

7	о. Вітос Кульпинський	ризник, сповідник	59	27	5
8	о. Варнава Барицький ⁵⁷¹	місіонер, сповідник	63	43	2
9	о. Лаврентій Завадовський	соцій у Пацикові	82	57	5
10	о. Теофан Петницький	прокуратор, сповідник у Сваричові	39	11	6
11	о. Лаврентій Лобачевський	хворий	56	34	11
12	о. Никодим Лозинський ⁵⁷²	місіонер, сповідник	50	20	1
13	о. Йосиф Чачковський ⁵⁷³	місіонер	45	16	1
14	бр. Юстій Височанський ⁵⁷⁴	послушник	38	2	2

⁵⁷¹ **Барицький Варнава**, світське ім'я – Василій, син Миколи та Пелагії. Народився 01.01.1706 р. (за іншими даними 1715 р.) у с. Ольховець Руського воєводства. У 1744 р. вступив до чернечого стану в Добромилському монастирі. Після року новіціату 24.09.1745 р. (за іншими даними 1735 р.) склав обіти професа, висвячений у диякони. У 1748 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Онуфрія Шумлянського у Святоспаському монастирі. Після цього відправлений до монастиря у Біліні, будучи впродовж трьох років прокуратором обителі. Потім скерований до Лішнянського монастиря, де також виконував обов'язки прокуратора впродовж шести років. Опісля посідав цю ж посаду у Летнянському монастирі протягом трьох років. Згодом повернувся на один рік до Лішнянської обителі, звідки відправлений до Краснопушівського монастиря для керування монастирським господарством, де пробув один рік та три місяці. Згадані обов'язки виконував по одному році в різних монастирях провінції: Завалівському, Литвинівському, Чернильському, Білинському (1773 – 1774 рр. ризник), Лаврівському, Святоспаському, Топільницькому (1775 – 1776 рр. соцій). Протягом 1778 – 1779 рр. виконував обов'язки місіонера та сповідника у Гошівському монастирі. Помер 1780 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друка половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 25 – 26*).

⁵⁷² **Лозинський Никодим**, світське ім'я – Микола, син Якова та Ірини. Народився 1732 р. у с. Звір Самбірського повіту Перемишльської землі. Вступив 15.08.1760 р. до чернецтва у Почаєві. Після року аскетичних випробувань у новіціаті 28.08.1761 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Кременця для виконання обов'язків економа. Через один рік та шість місяців відправлений до Луцького Хрестовоздвиженського монастиря для виконання обов'язків прокуратора та економа. За три роки переїхав до Зимненського монастиря, будучи прокуратором. Через три роки скерований до Почаєва, де також призначений прокуратором. 1767 р. поїхав до Умані для виконання обов'язків прокуратора у Маньківці. Проте наступного 1768 р. змушений залишити Умань у зв'язку із нападом гайдамаків та поїхав до обителі у Піддубцях, де призначений настоятелем. По завершенні урядування скерований до Зимнівського монастиря для виконання обов'язків ризника та пароха. У 1770 р. переїхав із Зимного до Мільчана, де призначений парохом. 1773 – 1774 рр. відправлений до Бесід, будучи ризником та парохом. 1775 – 1776 рр. переїхав до Черниляви, де був ризником впродовж двох років та чотирьох місяців. Звідтіля у 1777 р. скерований до Пацикова, де проживав один рік та шість місяців. Надалі переїхав до Гошова для виконання обов'язків сповідника та місіонера, де проживав до 1781 р. Помер 26.01.1792 р. в Угорницькому монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – Арк. 868*).

⁵⁷³ **Чачковський Йосиф**, світське ім'я – Іван, син Якова та Галини. Народився 02.06.1734 р. у Подільському воєводстві. Завершив класи співу та синтаксису. Вступив 08.09.1762 р. до чернецтва у Почаєві, де по році навчання у новіціаті 08.09.1763 р. склав аскетичні обіти професа. Відправлений 18.01.1764 р. до Кременця, де 28.03.1767 р. отримав ієрейські свячення та призначений прокуратором. 1771 р. переїхав до Львівського монастиря, звідкіля призначений прокуратором до с. Горпин. Згодом призначений ігуменом Віцинського монастиря. Через рік переїхав до Львівського монастиря св. Івана. Наступного року переїхав до Лаврова, де призначений префектом будівництва. Звідтіля у серпні 1778 р. відправлений до Сваричова, де призначений ризником, а згодом місіонером Гошівського монастиря. Із лютого 1780 р. призначений керівником хору у Теробовлівському монастирі. У серпні 1781 р. поїхав до Струвиського монастиря, будучи ризником. Дата та місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 663*).

Під час проведення реконструкції біограм та укладення просопографічних характеристик монахів вдалося визначити територіальну та соціальну базу рекрутації кандидатів до чернецтва. Основу насельників обителі становили уродженці різних земель Руського воєводства Речі Посполитої, які переважно походили із дрібношляхетських, селянських і міщанських родів. Встановлено вікові показники чернецтва: вік вступу, термін перебування в Чині, загальну тривалість життя. Однак для всіх монахів не вдалося віднайти дату відходу у вічність, що вбачаємо подальшим завданням для проведення наукових досліджень. Визначено освітній рівень чернецтва із урахуванням здобутих ними студій до часу вступу в новіціат та інтелектуальний і духовно-аскетичний розвиток у Чині. Окреслено коло обов'язків чернецтва: монастирські (адміністративні, господарські, освітні) та церковні, які покладалися на насельників із урахуванням рівня освіти, духовних свячень та ступеня аскетизму (кандидат, новик, брат, отець).

6.3. Ченці Дерезицького монастиря (1773 – 1774 рр.)

На основі візитаційного опису 1763 р. можна реконструювати забудову обителі та побачити, в яких умовах проживали ченці. Монастир був оточений дерев'яним парканом, який перебував у поганому стані і потребував відбудови. Вхід до монастиря пролягав через старі дерев'яні ворота, покриті гонтовим дахом. За ними одразу з лівого боку була стара дерев'яна дзвіниця, оббита гонтом. На ній висіли чотири дзвони: один великий і три менші. Поза дзвіницею розміщувалася стара пекарня з коморою, також покрита гонтом. Далі – броварня, шопи для возів і резиденція монахів. Шість келій містилися у двох дерев'яних будинках із рефектарем, кухнею та коморою. Житлові приміщення під солом'яною або гонтовою покрівлею обігрівали кахльові п'єци. Поза келіями розміщувалися шпихлір, пивниця, стодоли, стайня, шопи, оборogi. Монастирське обійстя оточували сад та ліс. Будинки підсадків стояли поза монастирським подвір'ям.

Церква була розташована посередині монастирського двору. Давній монастирський храм Успіння Богородиці згорів на Великдень у 1758 році. Новозбудована маленька церковка Благовіщення Божої Матері була трибанною з трьома залізними хрестами (посередині – велика баня, а над бабинцем і вітварем – малі). Усередині церкви були два бічні вітвари із образами Успіння Божої Матері та св. Миколая⁵⁷⁵.

Джерела засвідчують постійну мінливість складу монастирської братії, зумовлену постійним переміщенням ченців. Така практика була спричинена постановами генеральних і провінційних капітул, які були спрямовані на подолання звикання монахів до постійного місця проживання та матеріальних речей побуту, а, натомість, на формування духовної концепції тимчасового перебування на землі із метою пошуку шляху досягнення вічного життя у Царстві Божому. Відповідно до

---

⁵⁷⁴ **Височанський Юстій**, світське ім'я – Іван, син Григорія та Агати. Народився 24.06.1742 р. у с. Висоцько Верхнє Перемишльської землі. Вступив 13.04.1774 р. до чернецтва. 18.08.1777 р. склав чернечі обіти професа у Почаєві. В цьому ж році скерований до Гошева, де спочатку виконував обов'язки послушника, а згодом призначений прокуратором обителі, проживаючи тут до 1781 р. Помер 1812 р. у Лаврові. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)*: словник біограм. – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 25 – 26).

⁵⁷⁵ ЦДДАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк. 72 – 75 (зв.).

Конституцій Чину, протоігумен наліявся правом кожних чотири роки переміщувати монахів із одного монастиря до іншого. Іноді ці терміни, за необхідності, скорочувалися до 1 – 2 років, а, інколи, навпаки розширювалися до 5 – 8 років. Так, наприклад, у 1762 – 67 рр. у Дерезицькому монастирі мешкав о. Геронтій Затварницький, який у 1767 р. переїхав до Летнянської обителі, яка із 1743 р. приєднана до Дерезицького. Постійний рух ченців, мандрювання з одного монастиря до іншого можна розглядати як місцеве пілігримство, переїзд із метою виконання нових обов'язків, зрештою, це була звичайна місійна діяльність у селах Дрогобиччини. На вакантні посади ігумена, прокуратора, організатора згромаджень присилалися досвідчені отці з більших монастирів провінції: Кристинопільського, Львівського (св. Онуфрія), Замойського, Сокальського, Збарзького, Білинського, Гошівського⁵⁷⁶.

Згідно із джерелами, ченці не завжди сумлінно виконували свої обітницькі й обов'язки. Траплялися часті випадки зловживання спиртними напінками, що призводило до уникання богослужінь, занедбання церковної науки, збільшення гріхів, розтрат пожертв і збережень, до пожеж, крадіжок і привласнення монастирського майна. Так, Мелетій Пікульський через відмову послуху ігуменові був переведений до Львівського монастиря св. Онуфрія. Отець Еразм Зінкевич, намагаючись уникнути влади ігумена, протягом двох із половиною років блукав різними місцевостями польського королівства. До занепаду морального рівня ченців призводили часті святкування поза межами монастиря під час місійної роботи по селах краю, де монахи були позбавлені опіки ігумена. Так, наприклад, о. Іван Шмирецький разом із групою братчиків був у селі Кропивник на святі св. Миколая, затримався там на довгий час і прибув до монастиря у нетверезому стані, осоромивши себе перед людьми. Отець Березецький, скерований до міста для виконання певних доручень, провів три дні у нетверезому стані. Наймолодший брат, Маврикій Копистинський, під час подорожі з Лішнянського до Дерезицького монастиря зайшов до одного чоловіка в Лішні, де загубив свої пакунки. Для наведення дисципліни і послуху ігумени монастирів накладали на монахів епітимії (покути за провини): відбування реколекцій протягом восьми днів, цілування пастирського посоху ігумена, побиття різкою, віддання під суд, прослуховування моральної проповіді ігумена, позбавлення посади, виконання нічних поклонів та молитов (від півночі до ранку). За крадіжку або незаконне привласнення монастирського майна приписувалося ув'язнення в карцері до семи днів на хлібі і воді та повернення майна (передбачалося утримувати в карцері доти, доки не поверне вкрадене). Траплялися випадки, коли відпущені з ув'язнення ченці знову поверталися до старих гріхів. Звільнений із карцера о. Єротей був знову пійманий у нетверезому стані та покараний удруге. Тому всі щорічні видатки монастиря, що надавалися ченцям, записувалися у книгу. Відомо, що о. Йосиф Березецький, котрий проживав у Дерезицькому монастирі, переїхав у 1769 р. на помешкання до Лішнянського монастиря. У 1770 р. отець отримав там нові панчохи, черевики та

---

⁵⁷⁶ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. KB-4929/A: «Księga Aktow Domowych klasztorów Lisznińskiego, Letnińskiego y Derazyckiego Reguły Swiętego Bazylego Wielkiego». – Ч. I. – Арк. 11.

полотно для однієї сорочки, шкіру на підошви для чобіт та черевиків. А згодом узяв ще новий капелюх, халат і чотири червоних злотих⁵⁷⁷.

Для наведення порядку в монастирях Галичини видавалися численні розпорядження протоігумена отця Онуфрія Братковського про дотримання ченцями обітниць, обов'язків і покарання за порушення дисципліни. Заборонялися марна витрата грошей та дармування часу. Однак ці заходи, очевидно, не мали відчутного успіху, що змусило нову австрійську владу вдатися до ліквідації дрібних монастирів, під котру потрапив і ДЕРЕЖИЦЬКИЙ МОНАСТІР, водночас із двома іншими обителями краю (Летнянською та Лішнянською), які прислужилися до утворення нового василіанського осередку в м. Дрогобич (1775 р.).

Дережицька чернеча обитель належала до дрібних василіанських монастирів Галичини, адже в ній проживали 7 – 8 монахів. Напередодні закриття 1773 – 1774 рр. у монастирі проживали 6 отців та 1 брат. А після приєднання до Дрогобицького монастиря (1775) в ДЕРЕЖИЦЬКІЙ ЧЕРНЕЧІЙ РЕЗИДЕНЦІЇ перебували 2 монахи, котрі проводили душпастирську, місійну діяльність та доглядали за господарськими справами монастирського фільварку.

Зокрема, впродовж 1773 – 1774 рр. у ДЕРЕЖИЦЬКОМУ МОНАСТІРІ проживали⁵⁷⁸:
отець Юстин Мекович⁵⁷⁹, загальний вік – 51 рік, із якого 25 років профес
Василіанського Чину, ігумен;

отець Блажій Лесевич⁵⁸⁰, загальний вік – 53 роки, із яких – 25 років профес
Василіанського Чину, вікарій;

отець Герман Сташинський⁵⁸¹, загальний вік – 60 років, із яких – 36 років
профес Василіанського Чину, сповідник;

---

⁵⁷⁷ Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. KB-4929/A: «Księga Aktow Domowych klasztorów Lisznianskiego, Letnianskiego y Derażyckiego Reguły Swiętego Bazylego Wielkiego». – Ч.1. – Арк.12 – 13.

⁵⁷⁸ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basili Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 in Annum 1774.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

⁵⁷⁹ **Мекович Юстин**, світське ім'я – Іван, син Андрія та Галина. Народився 26.09.1723 р. у с. Кліцко Львівської землі. Закінчив клас логіки у Львові. Вступив до чернецтва 06.03.1748 р. у Добромилі. 19.03.1749 р. склав чернечі обіти професа. По складенні обітів відправлений на студії з риторики до Гоші, де навчався два роки. По їх завершенні скерований до Львова на філософські студії, а по їх проходженні переїхав до Лаврова для вивчення моральної теології. Через два роки, по здобутті теологічної освіти, отримав спочатку дияконівські свячення із рук перемишльського єпископа Онуфрія Шумлянського (06.08.1752 р.), а згодом ієрейські (15.08.1752 р.). У цьому ж 1752 р. о. Йосафат Сідлецький, ігумен Лаврівського монастиря скерував о. Юстина до с. Висоцько Верхне, резиденції та фільварку Лаврівського монастиря, для виконання обов'язків катехита та місіонера, де перебував до 1767 р. 20.05.1767 р. переїхав до Жовкви для виконання обов'язків сповідника та проповідника. Звідтіля скерований до монастиря у Луці на Покутті, де був призначений ігуменом. Згодом став ігуменом ДЕРЕЖИЦЬКОЇ ОБИТЕЛІ, де й помер 15.04.1774 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С. 735*)

⁵⁸⁰ **Лесевич Блажій**, світське ім'я – Василь, син Констянтин та Марія. Народився 1721 р. на теренах Перемишльської землі. Був хористом та виконував інші обов'язки. Вступив 03.07.1748 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробувань у новіціаті 13.08.1749 р. склав чернечі обіти професа. Через три роки та п'ять місяців отримав дияконівські свячення. 1750 р. скерований до Загорівського монастиря, де 30.10.1751 р. отримав ієрейські свячення та проживав в цій обителі чотири роки та п'ять місяців, а пізніше скеровувався до різних монастирів Святопокровської провінції: Крехова (1 рік 3 місяці), Загорова (3 роки), Почаєва (6 років 5 місяців), Кам'янець (вікарій 1 рік), Почаїв (3 роки), Лаврів (ігумен), Летня (резидент). У 1776 р. переїхав до Сваричівського монастиря, який приєднано до Гошівської обителі, де й помер у 1778 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С.209*)

отець Інокентій Левицький⁵⁸², загальний вік – 56 років, із яких – 23 роки профес Василянського Чину, прокуратор дому;

отець Бенедикт Величко⁵⁸³, загальний вік – 62 роки, із яких – 37 років профес Василянського Чину, прокуратор в Летні;

отець Максиміліан Хищевич⁵⁸⁴, загальний вік – 45 років, із яких – 15 років профес Василянського Чину, соцій у Летні;

---

⁵⁸¹ **Сташинський Герман**, світське ім'я – Григорій, син Іллі та Марії. Народився у січні 1714 р. на теренах Перемишльської землі. Вступив до чернецтва 06.08.1736 р. у Почаєві. Через два роки чернечих випробовувань 06.08.1738 р. склав монаші обіти професа у Луцькій катедрі. У 1741 р. отримав ієрейські свячення у Рожищі, де впродовж 5 років виконував обов'язки ризника. Звідтіля у 1743 р. відправлений до Піддубців, де 3 роки продовжував бути ризником. Із 1746 р. – ризник у Луцьку, де проживав 6 років. У січні 1752 р. скерований до Білостоку, будучи ризником впродовж двох років. Із квітня 1755 р. перебуває у Жовкві протягом 2 років. В червні 1757 р. переїхав до Любліна, де мешкав 2 роки. Звідтіля у червні 1759 р. скерований до Львівського монастиря св. Онуфрія, де перебував один рік. У вересні 1760 р. переїхав до Збаража, будучи вікарієм впродовж 5 років. 19.08.1765 р. відправлений до Страклова, де виконував обов'язки сповідника впродовж 4 років. Після цього скерований до Мильчена, будучи також сповідником. Однак, через пів року переїхав до Летні, будучи призначеним ігуменом місцевої обителі, а через 5 місяців скерований (30.09.1769 р.) до Дерезич, де також призначений настоятелем. У 1775 р. відправлений до Унівського монастиря, будучи місіонером, а через рік та чотири місяці скерованих до Крехова. Помер у 1778 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С. 406*).

⁵⁸² **Левицький Інокентій**, світське ім'я – Іван, син Гавриїла та Євдокії. Народився 12.09.1718 р. у с. Звертів Львівського дистрикту. Вступив до чернецтва 01.08.1750 р. у Крехівському монастирі. Після року випробовувань, у новіціаті 01.08.1751 р. склав чернечі обіти професа та продовжував перебувати у Крехові впродовж 3 років. 06.01.1753 р. у м. Львові отримав дияконівські свячення із рук львівського владика Лева Шептицького. Переїхав до Щеплотського монастиря, де протягом 9 років був прокуратором та префектом обителі. 25.03.1755 р. у с. Страшевичі отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Онуфрія Шумлянського. Надалі переїхав до монастиря у Бесіди, де був прокуратором 2 роки., а далі до Добромиля – прокуратор 3 р., до Щеплот – прокуратор 2 роки. Повернувся до Добромиля та скерований до Комарник – як резиденції цього монастиря, будучи прокуратором. Звідтіля переїхав знову до Щеплот, де призначений ризником, а далі до Святоспаського монастиря, будучи у 1775 – 1776 рр. ризником та парохом у с. Висоцьке Верхне – резиденції Лаврівського монастиря. У 1776 р. відправлений до Черниляви на посаду вікарія, а у травні 1778 р. – до Львівського монастиря св. Івана, де виконував обов'язки вікарія. а у квітні 1780 р. – до Верхрати, будучи вікарієм у Ямниці. 06.06.1780 р. виїхав із Верхрати до Дрогобича, де у 1784 р. був резидентом та ризником у Лішні, що належала до Дрогобицького монастиря. Помер у 1792 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С. 576*).

⁵⁸³ **Величко Бенедикт**, світське ім'я – Василь, син Василя та Ксенії. Народився у березні 1712 р. на теренах Белзького воеводства. Хорист та послушник. Вступив до чернецтва 11.04.1736 р. у Верхратському монастирі. Після року випробовування у новіціаті 02.05.1737 р. склав чернечі обіти професа. 01.05.1739 р. отримав ієрейські свячення із рук холмського владика Феліціана Володковича у монастирській церкві у Вільхівцях. Виконував обов'язки захристиянина у Вільхівцях. Станом на 1747 р. проживав у Ямницькому монастирі. У жовтні 1754 р. переїхав до Крехівського монастиря, де протягом 4 років був захристиянином. Із червня 1758 р. вибув до монастиря у Віцині, де також був захристиянином. Через два роки скерований до Страклова для виконання обов'язків захристиянина та пароха. У липні 1762 р. відбув до Четвертні, де резидував 9 місяців. Згодом відбув до Гощі, де призначений парохом у Курозвані. 10.09.1763 р. переїхав до Городища, будучи парохом та вікарієм монастиря. 13.06.1765 р. відправлений до Лішні для виконання обов'язків вікарія, а далі до Летні на посаду прокуратора, яка була приєднана до Дерезицького монастиря. Згодом відправлений до Святоспаського монастиря, осівши в одній із його резиденцій у Топільниці, будучи вікарієм. У 1776 р. повернувся до Дерезич, звідки скерований до Летні, однієї із резиденцій Дрогобицького монастиря. У 1781 р. перемістився до Щеплотського монастиря, зокрема до його резиденції у с. Поруби. Звідки 23.02.1782 р. переїхав до Верхратської обителі. Помер у 1782 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 183*).

⁵⁸⁴ **Хищевич Максиміліан**, світське ім'я – Михайло, син Олександра та Агати. Народився 08.09.1729 р. у с. Тулинків на Волині. Вступив до чернецтва 23.08.1758 р. у Почаєві. Після року випробовувань у

брат Ісаак Чайковський⁵⁸⁵, загальний вік – 34 роки, із яких – 3 роки профес Василянського Чину, послушник.

Тож розглянемо детальніше основні просопографічні характеристики згаданих ченців. Щодо територіального походження, то більшість насельників обителі були рекрутовані до чернецтва серед місцевої людності. Зокрема три кандидати у ченці народилися на теренах Перемишльської землі, двоє походили із Львівської землі Руського воєводства, по одному представнику із Белзького та Волинського воєводства. Щодо соціального походження, то переважали вихідці із селянства (чотири із семи), яким не поступалися вихідці із дрібношляхетських родів Чайковських, Сташинських, Левицьких.

Загальний вік ченців станом на 1774 р. коливався від 34 до 62 років. Більшість досягнули віку 50 років – три монахи, яких доповнювали ченці, старші 60 років – два представники, а натомість молодше покоління представляли тільки два аскети. Наявність незначної кількості молодих монахів була зумовлена очевидно відсутністю при обителі чернечих студій. Адже монастир в основному провадив душпастирську та місіонерську діяльність, а не освітню. Більшість ченців завершували свій аскетичний спосіб життя у віці 70 років. Однак досить часто помирали в 50 – 60 років. Найчастіше кандидати у ченці вступали до монастиря в юнацькому віці – 22 – 30 років, що давало їм можливість належно підготуватися до аскетичного укладу життя та набути духовного досвіду. Адже вагому частину свого життя (24 – 38 років) вони проводили у Василянському Чині.

Духовна формація чернецтва передбачала проходження освітніх студій. Першою духовною школою у становленні кандидата у послушники була школа новіціату, яка у розглядуваний період становила один рік. Таких шкіл новіціату в Перемишльській єпархії до 1739 р. було три (Доброміль, Лаврів Щеплоти). Після вилучення монастирів із юрисдикції єпископів і входження їх до окремої адміністративної одиниці – Святопокровської провінції, де поширювалася юрисдикція протоігумена, на її теренах функціонувало також два будинки для

новіціати 14.08.1759 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до монастиря у Піддубцях, будучи економом протягом 2 років та 3 місяців. Надалі скеровувався до різних монастирів: Луцька (2 місяці), Білостоку (2 місяці), Загорова (2 р. економ), Волсвина (3 місяці прокуратор), Низкинич (2 р. економ). 02.06.1763 р. отримав дияконівські свячення із рук Турівського єпископа Адама Антонія Млодовського. 22.06.1763 р. уділено ієрейські свячення у Володимирі. Потім був прокуратором у Зимному (3 місяці), економом у Любліні (2 р.), прокуратором у Верхраті (3 р.). Згодом переїхав до Лішні, де також був прокуратором місцевого монастиря. Впродовж 1770 – 1774 рр. був резидентом у Лішні та Летні, виконуючи обов'язки прокуратора та місіонера. До нашого часу збереглися дисциплінарні записи про покарання о. Максиміліана за порушення чернечих обітів під час місіонерської праці по селах Дрогобиччини. Через 5 років відбув до Деревлян, будучи впродовж 1775 – 1776 рр. прокуратором місцевої обителі. В червні 1776 р. поїхав до Чорткова, де перебував 5 років і спочатку був прокуратором, а потім став ризником, проповідником та сповідником. Помер 1791 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 811*).

⁵⁸⁵ **Чайковський Ісаак** народився у 1740 р. на теренах Перемишльської землі. 1770 р. вступив до василянського чернецтва, до якого монастиря не відомо. У 1771 р. склав чернечі обіти професа. 1773 – 1774 рр. – послушник Дерезицького монастиря. 1775 – 1777 рр. – профес-клірик для послушання у Білостоцькому монастирі. 1777 – 1779 рр. – брат-послушник Почаївського монастиря. Згодом отримав ієрейські свячення. Помер 1800 р. у Малеївці (обитель у Подільському воєводстві, Львівської єпархії). (*Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778*).

вишколу новиків (Добромилі, Почаїв). Якщо порівняти ці дві школи новіціату, то у кількісному співвідношенні переважала Почаївська. Зокрема, із 7 ченців 3 особи проходили новіціат у Почасві, тільки 1 – у Добромилі, 1 – у Верхраті (до 1739 р.), 1 – у Крехові (після 1739 р.), а в одного не визначено місця новіціату. Також траплялися поодинокі випадки, коли кандидати до вступу у чернецтво зголошувалися до Добромиля, оскільки були вихідцями із Перемишльської землі, однак скеровувалися до Почаївського новіціату. Такий підхід очевидно був зумовлений обмеженими фінансово-майновими можливостями Добромильського монастиря, який іноді був переповнений.

Після завершення новіціату монахи складали чернечі обіти та продовжували освітні студії із риторики (Гоща, 2 роки), філософії (Львів, 2 роки), теології (Лаврів, 2 роки), а по здобутті духовної освіти отримували піддияконівські, дияконівські та ієрейські свячення.

Частина ченців (3 із 7 осіб) перед вступом до чернецтва (ще у світському житті) здобули початкову освіту у громадських школах із граматики, логіки, риторики та співу.

Відповідного до свого покликання, освіти та здібностей на ченців покладалися певні монастирські обов'язки: адміністративні (ігумен, вікарій, прокуратор, префект, резидент), господарські (економ), церковні (парох, сповідник, проповідник, ризник, місіонер), освітні (катехит). Згідно з монастирським законодавством ченці-брати не могли посідати вищих керівних посад (ігумена, вікарія) або ж виконувати відповідальніші церковні обов'язки (сповідника, проповідника), які вимагали належної духовної освіти. Натомість на братів покладалися обов'язки послушника, рефектарія, хориста, помічника ризника⁵⁸⁶.

Таким чином, під час проведення порівняльних характеристик, із урахуванням чисельності монахів, встановлено, що розглядуваний монастир належав до малих чернечих осередків не тільки Перемишльської єпархії, але й цілої Святопокровської провінції. Наявність незначної кількості ченців була зумовлена відсутністю при обителі чернечих студій. Брати як насельники цієї обителі виконували допоміжні обов'язки у духовній праці отців-василіан. Соціальна база рекрутації до чернецтва охоплювала в основному представників селянства та шляхти. Освітній вишкіл братів був традиційно обумовлений навчанням у новіціаті, студіями з риторики, філософії, теології. Завдяки виконанню ченцями покладених на них обов'язків Дерезицький монастир продовжував функціонувати як осередок духовності та культури, незважаючи на досить мінливі суспільно-політичні обставини розвитку ранньомодерного суспільства.

6.4. Монахи Добромильського монастиря (1783 р.)

Хоча чернеча обитель у Добромилі офіційно фундована у 1613 р., однак до 1739 р. віднаходимо тільки поодинокі згадки про окремих ченців, які проживали в цьому монастирі. Із входженням монастиря до нової територіально-адміністративної одиниці – Святопокровської провінції ЧСВВ (1739 – 1780 рр.) – розпочато укладення каталогів монахів, які у розглядуваний період мешкали у Добромилі. На підставі опрацювання цих каталогів можемо простежити таку динаміку чисельності ченців:

⁵⁸⁶ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435, 436, 614.

1739 р. – 34 ченці (4 брати-новики, 4 брати-професи, 5 братів-дияконів, 21 отець), 1746 р. – 32 ченці (5 братів-новиків, 9 братів-професів, 18 отців), 1747 р. – 36 ченців (16 братів, 20 отців), 1750 р. – 17 ченців (10 братів, 7 отців), 1754 р. – 37 ченців (11 братів-новиків, 13 братів-професів, 13 отців), 1770 р. – 26 ченців (10 братів, 16 отців), 1772 р. – 14 ченців (7 братів, 7 отців), 1773/74 рр. – 19 ченців (5 братів, 14 отців), 1775/76 рр. – 26 ченців (12 братів, 14 отців), 1778/79 рр. – 17 ченців (5 братів, 12 отців), 1780 р. – 17 монахів (разом із братами-новиками), 1783 р. – 20 ченців (7 братів, 13 отців)⁵⁸⁷.

Нестабільність складу монастирської братії Добромильського монастиря була обумовлена функціонуванням при цій обителі школи новіціату та чернечих студій з філософії і богослов'я. Спостерігалася постійна плінність братів-новиків і братів-професів, які по завершенні навчання скеровувалися на продовження студій до інших монастирів. Школу новіціату при Добромильському монастирі започатковано після переходу Перемишльської єпархії до унії (1691 р.), на теренах якої була згадувана обитель. Вхідження до Унійної Церкви супроводжувалося запровадженням нововведень щодо організації монастирського укладу життя. Зокрема, постанови Перемишльського собору (1693 р.) та Замойського синоду (1720 р.) регламентували особливості функціонування монастирів, які визнавали унійні ідеї та пропагували їхнє поширення. Зокрема, радикальне нововведення стосувалося зміни підходів щодо прийняття кандидатів до чернецтва. Ігумени монастирів позбавлялися права приймати охочих у монахи, а натомість були зобов'язані відправляти таких осіб до спеціально створених шкіл новіціату, де під керівництвом магістра кандидати впродовж року проходили чернечі випробування та отримували духовні настанови в аскетичному укладі життя. Таких шкіл новіціату в Перемишльській єпархії до 1739 р. було дві (Добромиль, Щеплоти). Після вилучення монастирів із юрисдикції єпископів та вхідження їх до окремої адміністративної одиниці – Святопокровської провінції, де поширювалася юрисдикція протоігумена, на її теренах функціонувало також два будинки для вишколу новиків (Добромиль, Почаїв). Якщо порівняти ці дві школи новіціату, то у кількісному співвідношенні переважала Почаївська. Також траплялися поодинокі випадки, коли кандидати до вступу у чернецтво зголошувалися до Добромиля, оскільки були вихідцями із Перемишльської землі, однак скеровувалися для вишколу до Почаївського новіціату. Такий підхід очевидно був зумовлений обмеженими фінансово-майновими можливостями Добромильського монастиря. Якщо порівняти чисельність монахів Добромильської обителі з іншими чернечими осередками Перемишльської єпархії, то наближеними до неї були монастирські братії у Лаврові та Спасі. Тоді як інші чернечі резиденції ледь нараховували від 5 до 8 монахів. Така суттєва диспропорція була зумовлена, очевидно, тими завданнями,

---

⁵⁸⁷ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

які поклалися на конкретний осередок, а також враховувалася її фінансово-господарська діяльність⁵⁸⁸.

Добромильський монастир був великим чернечим осередком, в якому проживали, в середньому, 26 ченців. Наявність значної кількості насельників була обумовлена функціонуванням при монастирі різноманітних чернечих студій.

Тож розглянемо просопографічні характеристики насельників Добромильського монастиря станом на 1783 р. За територіальним походженням переважали вихідці (12 монахів) із регіональних адміністративно-територіальних одиниць: Перемишльської землі та Перемишльської унійної єпархії. Через Добромильський монастир проходили уродженці сусідніх земель Руського воєводства: Львівської (4 монахи) та Сяноцької (1 монах). Незначна кількість кандидатів до чернецтва прибувала до Добромиля із віддалених регіонів Речі Посполитої: Волинського та Подільського воєводств та невказаних воєводств Малопольщі (по одній особі). Можемо стверджувати, що основний пласт насельників обителі формувався із місцевого населення. Відповідно, більшість із них вступали до Добромильського новіціату (12 осіб) і тільки поодинокі проходили аскетичні випробовування у Почаєві (6 осіб), Загарові та Сатанові (по одній особі). Щодо місця народження, то значно переважали жителі із сільських (16 осіб), аніж міських (4 особи) населених пунктів. Адже вступ до чернецтва надавав можливість жителям села отримати духовну освіту та досягнути певного кар'єрного зросту. Принаймні, стати ієромонахом, а в кращому випадку посісти певний уряд у монастирському (провінціал, ігумен, вікарій, прокуратор, економ) або ж церковному (єпископ, митрополит, офіціал, декан, кустош, промотор братства) управлінні. Тоді як міщани мали значно більше можливостей у здобутті освіти, оскільки в розглядуваний період у містах діяли різні типи шкіл: парафіяльні, братські, монастирські колегіуми, гімназії, головні нормальні школи тощо. Тому відсоток міщан серед насельників обителі був представлений тільки двома кандидатами. Вихідцями із селянських родин були 11 осіб, шляхетських родів (Волянських, Висоцьких, Височанських, Лозинських, Тарнавських, Гутковських, Пйотровських) – 7.

Віковий період вступу до чернецтва, на підставі опрацьованих біограм, коливався від 17 до 37 років. Відповідно до сеймової конституції 1768 р. встановлювався вік 24 р. щодо прийняття кандидата до новіціату. Адже до цього часу практикувалося зараховувати до монашества юнаків від 14 до 20 років. В епоху «Просвітництва» світська влада Речі Посполитої та Австрійської імперії намагалися підвищити віковий ценз монахів з метою зменшення чисельності. Після входження до Австрійської імперії новики складали чернечі обіти професа із виповненням 24 років. Відповідно новик Йосиф Боргилович перебував у новіціаті значно триваліше (1 р. у Добромилі, 2 р. у Сатанові) для досягнення встановленого вікового цензу.

Проте розглядуваний випадок був поодиноким. Адже, незважаючи на вікові обмеження світського законодавства, адміністрація чернечих згромаджень Католицької Церкви продовжувала приймати кандидатів молодшого віку (17 – 23

---

⁵⁸⁸ Бегей О., Анісімович-Шевчук О., Гачан М. Монастирі Старосамбірщини: історія та перспективи використання у туризмі : Монографія. – Львів : ЛІЕТ, 2014. – 332 с.; Кріль М. Старосамбірщина: історія і культура. – Львів : Піраміда, 2009. – 600 с.

років). Серед насельників обителі 8 монахів вступали раніше до новіціату, аніж було визначено (із досягненням 25 років). На той час вважалося, що молодший вік кандидата, то кращі природні можливості для аскетично-духовної формації монаха. Адже він отримував більше часу та можливостей для проходження чернечих студій з риторики, філософії та теології. Юнацький вік був сприятливіший для сприйняття навчального матеріалу. Траплялися випадки вступу як в зрілому (31 – 37 років), так і значно старшому (57, 71 роки) віці, а також поодинокі випадки приходу до монастиря людей старшого покоління, зокрема вдівців із світського духовенства, які шукали в обителях пристановище на старість років.

Настоятелем Добромильського монастиря був найстарший (71 р.) та найдосвідченіший (45 р. в Чині) серед насельників обителі ієромонах Полікарп Волянський. Обіймав адміністративні посади у різних монастирях Святопокровської провінції. Це дає змогу стверджувати, що інститут старців посідав провідне місце в управлінні обителями. Адже обізнані отці-старці могли навчити молоде покоління чернецтва багатьох духовно-аскетичних практик, апробованих впродовж чернечого життя.

Досвід аскетичного стилю життя набувався не тільки під час навчання у новіціаті, але й під час виконання різних обов'язків у Василіанському Чині. Брати-послушники перебували у згромадженні різний період від 3 до 5 років, а в окремих випадках – понад 20 років. Брати постійно переміщувалися по монастирях для виконання допоміжних функцій (помічник прокуратора, економ, кухар, кравець тощо). Проживали в монастирі переважно від 1 до 2 років. Переважно виконували господарські обов'язки. Значно триваліший час в Чині перебували отці-професи від 10 до 50 років, які набули вже значного аскетичного досвіду.

Персональний склад монастирської братії 1783 р. був представлений рівномірною кількістю молодшого (8 осіб до 40 років) та старшого (7 осіб від 60 до 80 років) поколінь чернецтва, що дало змогу належно передати набуті аскетично-духовні практики. Значно меншою кількістю представлена проміжна ланка від молодого до старшого поколінь: ченці віком від 40 до 50 років – 5 осіб. Серед монахів переважала смертність у старечому віці 60 – 70 років. Проте були поодинокі старожили, які доживали до 86 років, а також траплялися окремі випадки, коли монахи помирали у молодому – 36 р. або ж 56 р. Очевидно, що причиною ранньої смертності були фізичні захворювання, поширення епідемії тифу, холери.

**Звіт про персональні дані ченців Добромильського монастиря Перемишльської єпархії укладений 1783 р.
[день не вказано]⁵⁸⁹**

Ім'я та прізвище ченця	Край народження	Час і місце вступу до чернецтва	Час і місце складення чернечих обітів	Свячення	Студії	Монастирські обов'язки	Церковні обов'язки	Вік	Примітки
о. Полікарп Волянський ⁵⁹⁰ ігумен	галицький, народився у с. Угерці	24.07.1737 Почаїв	29.07.1738 Почаїв	29.08.1738 піддиякон диякон 08.07.1738 ієромонах	теологія у Львівському колегіумі отців-єзуїтів	професор риторики у Гощі (3 р.), ієрей у Луцькій кафедральній церкві, ігумен у Луцьку	виконує свої обов'язки відповідно до покликання	73	постійно проживав у Галичині 8 р.
о. Йосафат Висоцький ⁵⁹¹ із	галицький, народився у с. Святе	21.04.1733 Добромиль	14.07.1734 Добромиль	24.06.1735 ієромонах	до вступу в чернецтво філософія і	проповідник (1 р.), ігумен у різних	через слабкість здоров'я звільнений від		перебуває в Галичині багато років

⁵⁸⁹ APP. – АВГК. – Sygn.222. – S. 11 – 13.

⁵⁹⁰ **Волянський Полікарп**, світське ім'я – Петро, син Михайла та Марії. Народився у червні 1712 р. у с. Угерці Львівської землі. Закінчив клас риторики у Львівській школі. Вступив до чернецтва 12.06.1738 р. (за іншими даними 24.07.1737 р.) у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 29.06.1739 р. (за іншими даними 29.07.1738 р.) склав чернечі обіти професа. У цьому ж році 6 серпня (за іншими даними 08.07.1738 р. – піддиякон, диякон, 29.08.1738 – ієромонах) отримав ієрейські свячення із рук луцького владики Теодора Рудницького у с. Жабче. Відправлений до Луцької катедрі, де став проповідником. Через рік відбув до Гощі для викладання риторики та зайняв посаду віце-ректора. У липні 1742 р. вибув до монастиря у Тумені, де виконував обов'язки ігумена. Через два роки переїхав до Кременця, де також став ігуменом. Із травня 1745 р. – проповідник та сповідник в Уневі. В січні 1746 р. переїхав до монастиря у Домашові, де призначений ігуменом. Із квітня 1748 р. – ігумен монастиря у Теребовлі, з лютого 1760 р. – ігумен у Черниляві. Надалі переїхав до монастиря у Добромилі, де був резидентом по різних його фільварках. У липні 1762 р. відправлений до Четвертинського монастиря, де призначений ігуменом. У квітні 1766 р. відправлений до Лаврова на посаду ігумена. 14.07.1768 р. – ігумен Чернилявського монастиря. У 1772 р. вибув із Черниляви до монастиря у Чорткові. 01.02.1774 р. – ігумен монастиря у Мильчєні (за іншими даними урядовав тут впродовж 1773 – 1776 рр.). 06.10.1776 р. переїхав до Черниляви, будучи 1776 – 1778 рр. настоятелем цієї обителі. 24.02.1780 р. – адміністратор Добромильського монастиря, а із 1783 р. – ігумен цієї обителі. Помер 1784 р. у Добромилі. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 52 – 53).*

⁵⁹¹ **Висоцький Йосафат**, світське ім'я – Якуб, син Івана із роду Сас та Марія. Народився 23.10.1709 р. у с. Святе Перемишльської землі. Закінчив філософські студії у Ярославській школі отців єзуїтів. Вступив до чернецтва 23.09.1733 р. (за іншими даними 21.04.1733 р.) у Добромилі. Після короткого часу чернечих випробовувань 14.11.1733 р. (за іншими даними 14.07.1734 р.) склав чернечі обіти професа та отримав ієрейські свячення 24.06.1734 р. (за іншими даними 24.06.1735 р.) із рук перемишльського владики Ієроніма Устрицького у Перемишльському кафедральному соборі та повернувся назад до Добромильського

Жовківської архимандрії					моральна теологія у Ярославському колегіумі отців-єзуїтів	монастирях, офіціал Київський, архимандрит Жовківський	обов'язків архимандрита	74	
о. Ігнатій Витошинський ⁵⁹²	галицький, с. Бушковичі	30.07.1750 Добромилі	10.09.1751 Добромилі	06.08.1753 піддиякон 15.08.1753 ієромонах	вивчив латинську та слов'янську мови	ричник, вікарій у Добромилі	виконує свої обов'язки відповідно до покликання	55	проживав постійно в Галичині
о. Боніфатій Хоміковський ⁵⁹³	польський, народився 22.03.1732 р.	16.07.1763 Почаїв	18.07.1764 Почаїв	19.09.1764 піддиякон диякон	філософія у Лаврові, теологія у	проповідник, місіонер професор латині	сповідник	51	проживає в Галичині 5 р.

монастиря. Після року проповідування призначений ігуменом кафедрального собору у м. Перемишлі, де також виконував обов'язки проповідника (2 р.), а далі став офіціалом (3 р.). У серпні 1740 р. відправлений до Львова, будучи ігуменом монастиря при ставропігійній церкві. 01.05.1741 р. призначений київським митрополитом Атанасієм Шептицьким на посаду київського офіціала та відправлений до Битенського монастиря, де протягом 3 років був ігуменом обителі. Уповноважений проводити візитації монастирів Святопокровської провінції. Згодом скерований до Крилоського монастиря для виконання обов'язків галицького офіціала, а через пів року проводив візитації по монастирях Правобережної України. У серпні 1744 р. відправлений до Жовкви, будучи ігуменом монастиря впродовж 2 років (за іншими даними 1743 – 1746 рр. ігумен Теробовлянського монастиря). Із 1746 р. – ігумен Крехівського монастиря, де урядовав 8 років. Урочиста номінація на посаду ігумена відбулася 17.01.1747 р., яку провів о. Ієронім Озимкевич, соцій Святопокровської провінції. На другій Берестейській капітулі (1751 р.) обраний консультором Святопокровської провінції. Поєднував обов'язки консультора та ігумена Жовківського монастиря, а згодом (1754 р.) отримав привілей на посаду Жовківського архимандрита. Номінований на архимандрита коад'ютором київської митрополії та холмським владикою Феліціаном Володковичем у Білостоці. У 1763 р. на Білостоцькій капітулі обраний вікарієм провінціала (протоігумена) та консультором для монастирів Перемишльської єпархії. Проживав до 1775 р. у Жовківському монастирі, будучи архимандритом, а далі переїхав до Добромиля. Помер 1784 р. у Добромилі. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 44 – 45).

⁵⁹² **Витошинський Ігнатій**, світське ім'я – Якуб, син Теодора та Марії. Народився 09.08.1727 р. у с. Буськовичі Перемишльської землі. Вивчив «руську» мову. Вступив 30.07.1750 р. до чернецтва у Добромилі. Після року новіціату 10.09.1751 р. склав чернечі обіти професа. Через два роки 06.08.1753 р. пройшов піддияконівські та дияконівські свячення, 15.08.1753 р. – ієрейські свячення від перемишльського владики Онуфрія Шумлянського у с. Валява. По свяченнях призначений сповідником та ризником у Добромилі. Згодом о. Йосафат Седлецький, протоігумен Святопокровської провінції, призначив о. Ігнатія касиром Добромильського монастиря. Із 12.06.1763 р. – ризник, 1768 р. – економ, а з 1773 – 1788 рр. – вікарій та ризник Добромильської обителі. Помер 1788 р. у Добромилі. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 49 – 50).

⁵⁹³ **Хоміковський Боніфатій**, світське ім'я – Василій, син Андрія та Катерини. Народився 1732 р. в с. Масьовці на Поділлі. Закінчив клас риторики. Вступив 16.07.1763 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробовувань 18.07.1764 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений на філософські студії до Лаврова, а по їх завершенні поїхав вивчати теологію до Браунсбергу. Після трьох років навчання повернувся на терени Святопокровської провінції та призначений до

	с. Масьовці Поділля			06.01.1770 ієромонах	папській семінарії в Браунсбергу	та польської мови, викладач у Гощі			
о. Себастьян Фризинський ⁵⁹⁴	галицький, с. Попелі	16.10.1771 Доброміль	29.01.1772 Доброміль	10.08.1781 піддиякон диякон 15.09.1781 ієромонах	філософія, теологія	проповідник у різних монастирях	проповідник	32	проживає в Галичині 5 р.
о. Йосиф Боргилевич ⁵⁹⁵	галицький, м. Радимно	02.01.1773 Доброміль	06.07.1775 Сатанів	15.04.1777 піддиякон диякон	риторика, моральна теологія	парох Жовківської архимандрії,	парох, ризник, катехит	33	прожи-ває у Галичині 8 р.

Піддубців для виконання обов'язків проповідника, де водночас впродовж двох років був касиром монастирської скарбниці. 19.10.1764 р. уділено піддияконівські та дияконівські свячення у Страшевичах. 06.01.1770 р. отримав ієрейські свячення. Потім переїхав до монастиря у Любарі, будучи спочатку професором риторики та поетики, а через два роки призначений проповідником і керівником конвікту (1773 – 1774 рр.). Згодом місіонер у Кременці. Через рік проповідник у Почаєві (1775 – 1776 рр.), а із 1778 р. – проповідник в Острозі. Із серпня 1779 р. – ігумен монастиря у Збаражі, в якому добре урядовав. У квітні 1781 р. відправлений на посаду ігумена до Підгірців, з якої був звільнений у серпні 1781 р. у зв'язку із переїздом до Львівського монастиря св. Онуфрія для виконання обов'язків сповідника та проповідника, а також промотора братства св. Онуфрія. Звідтіля у серпні 1782 р. відправлений до Добромиля, будучи магістром новиків та професором моральної теології. Помер 1812 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 235 – 236.*)

⁵⁹⁴ **Фризинський Себастьян**, світське ім'я – Стефан, син Георгія та Анни. Народився 28.10.1751 р. у с. Попелі Перемишльської землі. Вступив 26.10.1771 р. до Добромильського монастиря, де після року новіціату 30.01.1772 р. склав чернечі обіти професа. Після цього відправлений на студії з риторики до Мильчена, звідкіля через 9 місяців навчання відбув для продовження студій спочатку до Сатанова (1773 – 1774 рр.), а потім до Замостя, де вивчав філософію (1775 – 1776 рр.). Деякий час перебував в Острозі для проведення місійної праці. 1778 – 1779 рр. – брат-проповідник при монастирі у Збаражі. У 1781 р. прибув до Гошева, звідкіля через шість місяців відправлений до Львова на студії із спекулятивної теології, де незабаром 30.08.1781 р. отримав дияконівські, а 15.02.1782 р. ієрейські свячення із рук львівського владика Петра Білянського. Після завершення навчання у 1783 р. скерований до Добромиля для виконання обов'язків проповідника. Помер 1821 р. у Погоні. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 231 – 232.*)

⁵⁹⁵ **Боргилевич Йосиф**, світське ім'я – Ілля, син Івана та Мар'яни. Народився 20.07.1751 р. у місті Радимно Перемишльської землі. Здобув освіту в Ярославі. Вступив 04.01.1774 р. (за іншими даними 02.01.1773 р.) до чернечого стану в Добромилі, де через рік (після випробовувань у новіціаті) 08.01.1775 р. склав тимчасові чернечі обіти, а згодом 06.07.1775 р. у Сатанівському монастирі, коли виповнилося 24 роки, зложив довічні обіти професа та призначений в цій самій обителі до проходження студій з риторики, а далі відбув до Лаврова для продовження студій (1775 – 1776 рр. вивчав філософію). У серпні 1776 р. переїхав до Святоспаського монастиря на теологічні студії. Згодом скерований до Львівського монастиря св. Івана, де був призначений ігуменом обителі та обраний провінційним прокуратором по розгляді судових справ. 22.04.1778 р. отримав ієрейські свячення (за іншими даними 15.04.1777 р. – піддияконські та дияконські, 22.04.1777 р. – ієрейські свячення. 1778 – 1781 рр. ризник та парох Жовківського монастиря, звідкіля 10.02.1781 р. переїхав до Унева, де також був

				22.04.1777 ієромонах		ризник, проmotor братства			
о. Ювеналій Ошарковський ⁵⁹⁶	галицький, м. Лешнів	03.02.1761 Почаїв	10.02.1762 Почаїв	15.02.1767 піддиякон диякон 02.02.1771 ієромонах	обізнаний у слов'янській мові	працівник Почаївської типографії (12 р.), ризник у різних монастирях	виконує обов'язки відповідно до покликання	39	проживає у Галичині 13 р.
о. Євстахій Команицький ⁵⁹⁷	галицький, с. Яслиська Воля	19.08.1754 Добромилі	06.10.1755 Добромилі	09.10.1761 піддиякон диякон 15.03.1762 ієромонах	обізнаний у слов'янській мові	кухар, комірник, прокуратор	виконує ті ж самі обов'язки	49	проживає у Галичині 27 р.
о. Пахомій Пйотровський ⁵⁹⁸	галицький, с. Сусолів	15.05.1777 Загорів	20.05.1778 Загорів	11.01.1732 піддиякон диякон 02.02.1732	обізнаний у слов'янській мові	з 1732 р. парох у с. Сусолів, вступив у ценці в 1777 р.,	виконує ті ж самі обов'язки	77	проживає у Галичині 3 р.

ризником. 1783 р. – ієромонах Добромилського монастиря. Із 1784 р. – вікарій та економ у Святоспаському монастирі. Помер 1807 р. у Городку біля Замостя. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 34 – 35).*

⁵⁹⁶ **Ошарковський Ювеналій**, світське ім'я – Яків, син Кіндрата та Агати. Народився 27.09.1744 р. у м. Лешнів. Вступив до чернецтва 03.02.1761 р. у Почаєві. Після року чернечих випробувань 10.02.1762 р. склав обіти професа у Почаєві. 02.01.1768 р. отримав дияконівські свячення із рук луцького владика Сильвестра Рудницького (за іншими даними 15.02.1767 р. – піддияконівські та дияконівські свячення). Працював у типографії Почаївського монастиря. Отримав ієрейські свячення 02.02.1771 р. у Львові із рук київського митрополита Лева Шептицького. Виконував різні послушання у різних монастирях Святопокровської провінції. 1773 – 1776 рр. – ризник монастиря у Погоні. 1776 р. відправлений до Святоспаського монастиря, будучи також ризником. 25.04.1778 р. – переїхав до Добромила, де був місіонером та хористом. У цьому ж монастирі з 01.01.1779 р. призначений ігуменом обителі. 1784 р. – ризник у Щеплотах. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 162 – 163).*

⁵⁹⁷ **Команицький Євстахій**, світське ім'я – Іван, син Теодора та Євдокії. Народився в березні 1733 р. у с. Яськова Воля Сяноцької землі. Навчався «руською» мовою. Був хористом і послушником. Вступив до чернецтва 19.08.1754 р. у Добромилі. Після року чернечих випробувань у новіціаті 06.10.1755 р. склав чернечі обіти професа. Був спочатку рефектарієм, економом, а згодом ієромонахом у Добромилі та прокуратором у Журавині. Через два роки переїхав до монастиря у Щеплотах, де був економом обителі. Згодом переїхав до монастиря у Добромилі, де у 1783 р. виконував обов'язки келярія, зокрема постачав вино із Угорщини до Добромила. Помер 1805 р. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 109).*

				іерей		екзорцист у Добромилі			
о. Флор Височан- ський ⁵⁹⁹	галицький, с. Висоцьке	17.06.1742 Добромилі	12.08.1744 Добромилі	07.01.1745 піддиякон диякон 02.02.1748 ієромонах	обізнаний у слов'янській мові	кухар, економ, прокуратор, ричник	ричник	61	проживає у Галичині 42 р.
о. Серафим Левковський ⁶⁰⁰	польський	16.07.1765 Почаїв	06.08.1766 Почаїв	08.01.1768 піддиякон диякон 15.08.1769 ієромонах	обізнаний у слов'янській мові	префект хору	виконує ті ж самі обов'язки	55	проживає у Галичині 7 р.

⁵⁹⁸ **Пйотровський Пахомій**, світське ім'я – Петро, син шляхтича Євстахія Пйотровського та Євдокії із Сагатовських. Батько був парохом у Сусолові. Народився 16 січня 1706 р. у с. Сусолів Львівської землі та Перемишльської єпархії. Невідомо, де здобув духовну освіту, оскільки 11 січня 1732 р. отримав піддияконівські, дияконівські, а 2 лютого 1732 р. ієрейські свячення. Був парохом у с. Сусолів. Вступив до чернецтва 15 травня 1777 р. у Загорівському монастирі, де пройшов аскетичні випробовування та 20 травня 1778 р. склав чернечі обіти професа. 2 лютого 1781 р. відправлений до Добромиля, де проживав до останніх днів свого життя. Помер 1791 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 904*).

⁵⁹⁹ **Височанський Флор**, світське ім'я – Теодор, син Стефана та Марії. Народився у 1722 р. в селі Висоцько, Перемишльської землі. Русин. Вступив у чернецтво 14.06.1743 р. (за іншими даними 17.06.1742 р.) до Добромильського монастиря. Через рік новіціату склав чернечі обіти. 07.01.1745 р. висвячений у диякони із рук Онуфрія Шумлянського, Перемишльського владика у Святоспаському монастирі. У цьому ж монастирі впродовж чотирьох років виконував обов'язки економа. Після цього був економом у Лаврові. 1746 – 1747 рр. – брат-диякон Добромильського монастиря. Ієрейські свячення отримав 02.02.1748 р. із рук Перемишльського єпископа у Страшевичах. Згодом відправлений до Львівського монастиря св. Юрія, будучи економом впродовж одного року, а далі прокуратор Добрянського (1 рік 3 місяці), Львівського св. Онуфрія (1 рік), Крехівського (7 місяців) монастирів, вікарій у Бесідах (5 місяців), капелан у Крехові (3 місяці), економ у Лаврові (2 роки), прокуратор у Лішні (1 рік 6 місяців), прокуратор у Дерезичах (2 роки), у Добромилі (5 місяців), прокуратор у Лішні (2 роки), капелан у Вічині (1 рік), економ у Лаврові (1 рік), капелан у Черниляві (1 рік), Варшаві (9 місяців), Любліні (3 місяці), капелан у Верхраті (3 роки), вікарій у Добрянах (6 місяців), Лаврові (1 місяць), вікарій у Краснопуші (1773 р.)⁶⁰⁰, Уневі (1774 р.), сповідник у Львівському монастирі св. Онуфрія (1776 р.), Золочові, Бучині, Крехові, вікарій у Білині (1781 р.). У 1783 р. відправлений до Добромиля, де й помер у 1791 р. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 46 – 47*).

⁶⁰⁰ **Левковський Серафим**, світське ім'я – Стефан, син Кіндрата та Теодори. Народився 26.10.1728 р. на теренах Берестейської землі. Вступив до чернецтва 14.07.1764 р. (за іншими даними 16.07.1765 р.) у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті склав довічні обіти професа (за іншими даними 06.08.1766 р.). У 1768 р. отримав дияконівські свячення із рук луцького владика Сильвестра Рудницького. Відправлений у 1769 р. до Лаврова, де був префектом хору, а 15 серпня цього ж року отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Атанасія Шептицького. Упродовж чотирьох років був префектор хору в Добромилі, а пізніше переїхав до Почаєва, де виконував ці самі обов'язки. Помер 1792 р. у Зимненському монастирі. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 134 – 135*).

о. Сергій Дадзицький ⁶⁰¹	галицький, с. Негрибка	26.07.1773 Добромилі	07.08.1774 Добромилі	14.01.1779 піддиякон 01.08.1779 ієромонах	обізнаний у слов'янській мові	економ	виконує ті ж самі обов'язки	38	проживає у Галичині 4 р.
о. Садотій Лозинський ⁶⁰²	галицький, с. Негрибка	23.07.1748 Добромилі	25.07.1749 Добромилі	07.01.1754 піддиякон диякон ієромонах	риторика	економ та прокуратор по різних монастирях	виконує ті ж самі обов'язки	58	проживає у Галичині 13 р.
бр. Ісидор Рильський ⁶⁰³	галицький, с. Тарнава	12.08.1780 Добромилі	18.08.1781 Добромилі	10.02.1781 піддиякон	обізнаний у слов'янській мові	ризник, прокуратор	виконує ті ж самі обов'язки	29	проживає у Галичині 2 р.

⁶⁰¹ **Дадзицький Сергій**, світське ім'я – Стефан, син Василя та Анни. Народився 27.10.1746 р. у с. Негрибка Перемишльської землі. Вивчав «руську» мову. Вступив до чернецтва 01.08.1772 р. (за іншими даними 26.07.1773 р.) у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 06.08.1773 р. (за іншими даними 07.08.1774 р.) склав чернечі обіти професа. Протягом 6 років був економом. Згодом переїхав до Білостоку, де 01.08.1779 р. отримав ієрейські свячення. У 1780 р. повернувся до Добромиля, будучи келярієм чи економом. 1784 р. провадив бджільництво у Добромилі. Із 1791 р. – прокуратор у Добромилі. Помер 1814 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 74 – 75.*)

⁶⁰² **Лозинський Садотій**, світське ім'я – Стефан, син Михайла та Ксенії. Народився 1725 р. у с. Негрибка Перемишльської землі. Закінчив клас поетики у Перемишлі. Вступив 20.06.1747 р. (за іншими даними 23.07.1748 р.) до чернецтва в Добромилі. Після часу випробовувань у новіціаті 25.07.1748 р. (за іншими даними 25.07.1749 р.) склав чернечі обіти професа. Потім відправлений до Гощі для проходження студій з риторики. По одному році навчання вибув до Городища на посаду прокуратора, а звідтіля знову повернувся до Гощі для продовження студій. По завершенні навчання 01.01.1752 р. (за іншими даними 07.01.1754 р.) отримав ієрейські свячення із рук холмського владика Феліціана Володковича. Після свячень деякий час продовжував перебувати у Гощі. В липні 1754 р. – прокуратор у Мокрянах – резиденції Лаврівського монастиря (5 років), з лютого 1759 р. – прокуратор у Журавині – резиденції Добромильського монастиря, з серпня 1760 р. – прокуратор у Лішні (8 років). 1768 – 1785 рр. – економ Добромильського монастиря. Помер 1785 р. у Добромилі. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 140 – 141.*)

⁶⁰³ **Рильський Ісидор**, світське ім'я – Іван, син Івана та Катерини. Народився 29.08.1753 р. у с. Тарнава поблизу м. Добромиль. Вивчив руську та польську мови. Був хористом та послушником. Вступив до чернецтва 12.08.1780 р. у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 18.08.1781 р. склав чернечі обіти професа. Залишився виконувати обов'язки помічника у захристії. 23.01.1782 р. (за іншими даними 10.01.1781 р.) отримав піддияконівські свячення із рук перемишльського владика Максиміліана Рилла у Страшевичах. На 1783 р. був братом Добромильського монастиря, виконуючи обов'язки ризника та економа. Помер у 1789 р. в Кристинополі. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 179.*)

бр. Іринарх Жукевич ⁶⁰⁴	галицький, с. Чишів	14.08.1751 Добромилі	26.08.1752 Добромилі	Лаїк	обізнаний у слов'янській мові	прокуратор по різних монастирях	виконує ті ж самі обов'язки	70	проживає у Галичині 30 р.
бр. Гервасій Тарнавський ⁶⁰⁵	галицький, м. Канчуга	25.03.1761 Добромилі	22.07.1763 Почаїв	Лаїк	жодних студій	кухар, прокуратор	не виконує через хворобу	77	проживає у Галичині 12 р.
бр. Герасим Гутковський ⁶⁰⁶	галицький, м. Миколаїв	30.01.1779 Добромилі	02.02.1780 Добромилі	Клірик жодних свячень	риторика, філософія (у світському житті), філософія, теологія (у чернецтві)	прокуратор монастиря Воля Деревляна	виконує ті ж самі обов'язки	27	проживає у Галичині 3 р.
бр. Мойсей Радзівський ⁶⁰⁷	польський,	06.10.1761	12.10.1762	Лаїк	жодних студій, вміє	економ	виконує обов'язки	42	проживає у Галичині 16 р.

⁶⁰⁴ **Жукевич Іринарх** народився 1718 р. у с. Топільниця (за іншими даними народився у с. Чишки) Перемишльської землі. Вступив до чернецтва у 1755 р. (за іншими даними 14.08.1751 р.) в Добромилі. Із 1760 р. постійно проживав у Добромилському монастирі, виконуючи обов'язки по різних його резиденціях: 1773 – 1774 рр. – соцій у Журавині, 1775 – 1779 рр. – економ у Млинках, 1783 р. – брат-лаїк Добромилського монастиря. Деякий час проживав у Ліску Яворівському. 09.07.1786 р. повернувся до Добромиля. Помер 1793 р. як брат-профес Галицької провінції. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 90).*

⁶⁰⁵ **Тарнавський Гервасій**, народився 1705 р. у Канчuzі, Перемишльська земля. У 1762 р. вступив до Добромилського монастиря (за іншими даними 25.03.1761 р.), однак обіти професа в 1765 р. (за іншими даними 22.07.1763 р.) склав у Почаєві. Після цього скеровувався до різних монастирів провінції: Білина (1773 – 1774 рр. – брат-послушник), Дрогобич (1774 – 1776 рр. – соцій у Дерезицькій резиденції), Щеплоти (!1772, 1777 р.). На 1783 р. брат-лаїк Добромилського монастиря. Помер 1791 р. як брат Галицької провінції. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 211).*

⁶⁰⁶ **Гутковський Герасим**, світське ім'я – Георгій, син Теодора та Анастасії. Народився 15.03.1755 р. у м. Миколаєві Львівського дистрикту. Здобув філософську освіту у Львівській школі. 30.01.1780 р. (за іншими даними 30.01.1779 р.) вступив до чернецтва у Добромилі. 02.02.1781 р. (за іншими даними 02.02.1780 р.) склав чернечі обіти професа та відправлений на студії з філософії до Замостя. У серпні 1781 р. – скерований до Щеплот на студії із моральної теології. Із кінця року студював догматичну теологію у Лаврові. 16.07.1782 р. повернувся до Лаврова для продовження теологічних студій. У квітні 1783 р. скерований до монастиря у Деревлянній Волі для виконання обов'язків прокуратора. 16.06.1783 р. відправлений до Добромилського монастиря для оновлення обітів професа. 17.03.1786 р. переїхав із Теревовлі до Сваричова, будучи катехитом. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 71 – 72).*

⁶⁰⁷ **Радзівський Мойсей**, світське ім'я – Мартин, син Миколи та Ірини. Народився у 1739 р. Вступив до чернецтва 06.10.1761 р. у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 12.10.1762 р. склав чернечі обіти професа. Через 4 роки відправлений до Золочова на хутір Бучина для фундації монастиря. У

	с. Береги	Почаїв	Почаїв		читати слов'янською мовою		відповідно до покликання		
бр. Августин Краєвський ⁶⁰⁸	галицький	1775 Добромилі	1776 Добромилі	Лаїк	частково обізнаний у слов'янській мові	економ, кухар	виконує обов'язки відповідно до покликання	33	проживає у Галичині 6 р.
бр. Інокентій Шаблевський ⁶⁰⁹	галицький, с. Олешів	17.07.1781 Добромилі	03.07.1782 Добромилі	Клірик жодних свячень	обізнаний у слов'янській мові	економ кухар	виконує обов'язки відповідно до покликання	29	проживає у Галичині 2 р.

Укладений звіт про ченців для підтвердження правдивості поданих записів завірено печаткою монастиря та підписано власною рукою.
Дано у Добромиліському монастирі (ЧСВВ) Року Божого 1783 р. дня 1 серпня
о. Полікарп Волянський (ЧСВВ) ігумен місцевий
[відсутні оригінали підпису та печатки]

березні 1772 р. переїхав до Жовкви, будучи економом обителі. Звідкіля у серпні цього ж року відправлений до монастиря у Вічині для виконання обов'язків економа (1773 – 1776 рр.). У липні 1781 р. переїхав до львівського монастиря св. Онуфрія, де також був економом. У вересні 1782 р. відправлений до Добромилі, будучи братом-економом. Помер 1804 р. у Почаєві. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 177 – 178).*

⁶⁰⁸ **Краєвський Августин**, світське ім'я – Андрій, син Михайла та Мар'яни. Народився 30.09.1750 р. в с. Бруска, Перемишльського циркулу. Вступив 01.08.1778 р. (за іншими даними у 1775 р.) до чернецтва в Добромилі. Після року новіціату 15.08.1779 р. (за іншими даними 1775 р.) склав чернечі обіти професа. Згодом 08.01.1781 р. відправлений до Дрогобича, а через два роки у серпні 1782 р. до Лаврова, а звідтіля у 1783 р. до Добромилі. У всіх цих монастирях виконував обов'язки кравця. Згодом отримав ієрейські свячення. Помер 1799 р. у Загорівському монастирі. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 121).*

⁶⁰⁹ **Шаблевський Інокентій**, світське ім'я – Іван, син Василя та Теодора. Народився 15.09.1753 р. у с. Олешів Бродівського циркулу біля Золочева. Вивчав риторичку, руську та польську мови. Вступив до чернецтва 17.07.1781 р. у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 03.07.1782 р. склав чернечі обіти професа та призначений кухарем і економом Добромиліського монастиря. Проходив студії з моральної теології також у Добромилі. 1784 р. перебував у Язениці. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 246).*

Таким чином, монастирська спільнота була представлена різновікомими групами, які за своєю чисельністю були майже рівномірними. У таких умовах спостерігалося поживлення у діяльності монастиря, до якого постійно прибували нові кандидати у чернецтво, а старше покоління піклувалося про їхнє духовне зростання та зміцнення наснаги у звершенні чернечого подвигу.

Для монахів призначалися певні обов'язки із урахуванням їхніх здібностей, освіти та чернечого рангу (брат, отець, непрофес, профес). У більшості випадків ці обов'язки виконувалися досить тривалий час, іноді впродовж всього аскетичного життя. Серед монастирських обов'язків можемо виокремити такі групи послушань: церковні (проповідник, сповідник, місіонер, ризник, парох, префект хору, екзорцист), адміністративні (офіціал, делегат візитаційної комісії, архимандрит, ігумен, вікарій, консултор, промотор братства), господарські (прокуратор, економ, касир, резидент фільварку, рефектарій, келарій, кухар, кравець, бджільник), освітні (ректор, віце-ректор, професор риторики, поетики, моральної теології, префект конвікту, магістр новиків, катехит).

Кандидати, які ще до вступу в монастир отримали у світському житті відповідну освіту (філософія, теологія), по завершенні школи новіціату в Добромилі (один рік навчання) отримували ієрейські свячення без проходження традиційних внутрішніх чернечих студій із риторики, філософії, теології. Очевидно, що отримані освітні студії із світського життя бралися до уваги у чернецтві, особливо у галузі духовної освіти. Ще у світському житті кандидати завершили навчання із риторики, синтаксису, філософії, поетики у Львівській і Ярославській єзуїтських колегіумах і місцевих початкових парафіяльних школах. Частина із них оволоділа вміннями читати та писати руською і польською мовами. Адже критеріями відбору кандидатів до новіціату були природні розумові здібності та інтелектуальний рівень. Мораль та наука – це два чинники, які формували в подальшому духовний профіль василіанського чернецтва. Більшість кандидатів у монахи отримали початковий рівень освіти, принаймні завершили клас риторики або ж поетики. І тільки деякі з них посідали середній рівень освіти, завершивши монастирські колегіуми.

Вступні випробовування кандидата були першим етапом духовної формації, який визначав основний напрям розвитку послушника. По відборі кандидат зараховувався до школи новіціату, де навчання тривало один рік. Перебування у новіціаті надавало йому можливість більше ознайомитися із правилами, Конституціями Чину, аскетичними звичаями, духовними практиками. Навчання у новіціаті розпочиналося із обряду «облечин», коли новик, що відбув реколекції та сповідь, отримував від магістра чернечий одяг та відмовлявся від свого світського імені, а натомість приймав нове чернече ім'я. Цей обряд символізував перевтілення новика у нову людину, яка помирала для світу, а народжувалася в аскетичному житті.

У новіціаті кандидати мали працювати над самовдосконаленням: пізнавати самого себе, виявляти власну слабкість та просити у Бога сил для подолання своїх недоліків. Послушник мав роздумувати над своєю поведінкою та дотримуватися гасла «Все для поширення та піднесення слави Божої». Вони ознайомлювалися із церковними обрядами, літургійною церемонією, опановували церковний спів, регулярно читали богослужбову й аскетичну літературу. Контрреформаційно-барокова педагогіка виховання кандидатів у ченці вимагала дотримання встановлених правил і покарання за їхнє порушення. Життя послушника необхідно

було регламентувати до деталей. Від новика вимагали бездоганної покори та послуху, вміння ігнорувати своїми інтересами, а виконувати суворі приписи, які могли й не подобатися. Навчання у новіціаті завершувалося складенням чернечих обітів професа (чистоти, убогості, послуху). Перед цими обітами новик складав екзамен на знання чернечих правил, катехизму, молитов. Також мав вирішити фінансово-майнові справи із родичами зі світського життя. Проходив реколекції, сповідь та вписував присягу до спеціальної книги професів у присутності свідків, представлених із ієромонахів.

По завершенні новіціату та складенні обітів послушник переходив у ступінь брата. Якщо у світському житті він не пройшов всіх рівнів освіти, необхідних для отримання ієрейських свячень, то скеровувався на чернечі студії з риторики, філософії та теології. Освітні студії для монахів діяли при різних монастирях Святопокровської провінції: із риторики – у Мильчені, Сатанові, Гощі, Замості; із філософії – у Лаврові, Сатанові; теології у Добромилі, Лаврові, Спасі, Замості, Щеплотах. І тільки один із насельників обителі вивчав теологію у папській семінарі в Браунсбергу. Під час навчання брати отримували різні види духовних свячень: піддияконівські, дияконівські, ієрейські.

Студії для чернецтва були спрямовані на отримання духовної освіти, яка була підставою для отримання ієрейських свячень. Адже Василянський Чин у XVIII ст. вважався капеланським чернечим згромадженням Католицької Церкви східного обряду, в якому переважали ієромонахи. Брати, що не виявляли певних інтелектуальних здібностей, упродовж всього чернечого життя виконували переважно допоміжні церковні та господарські обов'язки.

Під час проведення реконструкції біограм та укладення просопографічних характеристик монахів вдалося визначити територіальну та соціальну базу рекрутації кандидатів у чернецтво. Основу насельників обителі становили уродженці Перемишльської землі, які переважно походили із селянських і дрібношляхетських родів. Вдалося визначити вікові показники іноків: вік вступу, тривалість перебування в Чині, загальний вік станом на 1783 р. Однак для всіх монахів не вдалося визначити дати відходу у вічність, що вбачаємо подальшим завданням для проведення наукових досліджень. Визначено освітній рівень чернецтва із урахуванням здобутих ними студій до часу вступу в новіціат, інтелектуальний і духовно-аскетичний розвиток у Чині. Окреслено коло монастирських обов'язків (церковні, адміністративні, господарські, освітні), які поклалися на насельників із урахуванням освіти, духовних свячень та ступеня аскетизму (кандидат, новик, брат, отець).

6.5. Насельники Дрогобицького монастиря (1783 р.)

Персональний склад насельників Дрогобицького монастиря постійно змінювався та оновлювався, що було зумовлено його розбудовою. Адже монастир фундовано у 1775 р., в результаті об'єднання трьох довколишніх обителей (Лішнянського, Летнянського, Дерезицького). Першими насельниками Дрогобицької обителі були ченці згаданих ліквідованих монастирів, що стали їхніми монастирськими фільварками та резиденціями.

Історія монастиря у м. Дрогобич, зокрема його ранній період (1775 – 1825 рр.), досліджена нами і результати цих розвідок наведені в низці публікацій⁶¹⁰. Тож не будемо характеризувати історію обителі, а перейдемо до загальної просопографічної характеристики ченців Дрогобицького монастиря.

Статистичні джерела дають можливість простежити динаміку чисельності монастирської братії у Дрогобицькому монастирі в хронологічних межах 1775 – 1802 рр.⁶¹¹:

Роки	Пресвітер (отці)	Клірики (брати)	Лаїки (послушники)	Примітки	Разом
1775	7	3	–	2 – поза монастирем (Летня, Лішня)	10
1780	–	–	–		11
1781	–	–	–		18
1784	11	3	1		15
1785	11	3	1		15
1787	11	–	1		12
1790	11	–	1		12
1791	11	–	–	4 – поза монастирем	11
1795	12	–	1	2 – поза монастирем на місіях	13
1797	9	4	–		13
1799	12	–	1		13
1800	10	2	–	3 – поза монастирем	12
1801	11	2	–		13
1802	10	2	–		12

Така нестабільність складу братії була зумовлена постійним переїздом ченців із монастиря до монастиря, а також їхньою місійною діяльністю та проходженням чернечих студій в різних обителях провінції. Так, у 1786 р. до Дрогобича із Бучацького монастиря прибув отець Амврозій Гурлецький для студіювання німецької мови. Із Дрогобича в цей час вибули: о. Лерегінус Канович, який вирушив

⁶¹⁰ Стецик Ю. Монастирі Дрогобищини (XIV – початок XIX ст.). – Дрогобич : Коло, 2000. – 75 с.; його ж Дрогобицький василіанський монастир св. апостолів Петра і Павла: фундаційно-майнові аспекти (кінець XVIII – початок XIX століття) // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів : Логос, 2009. – Кн. I. – С. 606 – 612.; його ж Монастирський комплекс Дрогобицького василіанського монастиря святих верховних апостолів Петра і Павла (1775 – 1825 рр.) // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму. – Львів : ЛІЕТ, 2014. – С. 152 – 160; його ж Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ, 2014. – 388 с.

⁶¹¹ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.1238, 1239, 1254, 1256.

до Підбужа 27 серпня 1786 р., отець Юстиніан Чолковський – до Сяноку, брат Теофіл Дуринський – до монастиря в Підгірці⁶¹². Із наведених приміток у таблиці, що наведена вище, можна зауважити, що певна кількість ченців (від 2 до 4) розподілялися по монастирських фільварках для управління господарством і для обслуговування церков.

Проаналізуємо тепер відомості про насельників Дрогобицького монастиря за 1783 р.:

- а) загальний вік – від 22 до 65 років;
- б) час висвячення в ченці – як правило в 20 – 24 роки. Проте були і винятки ранішого вступу в 13 – 19 років та пізнішого в 43 роки;
- в) перебували досить молоді за стажем ченці – від 2 до 7 років. Таких була меншість, бо більшість склали досвідчені монахи – 20 – 40 років перебування в ЧСВВ;
- г) більшість ченців походили із невеличких сіл (Боневичі, Неліпковиці, Полянчина) та міст (Стрий, Риботичі) Перемишльської землі, а також були вихідцями із сусідніх земель Руського воєводства: м. Львів, с. Звертів (Львівська земля), м. Канчуга (Сяноцька земля). Також до монастиря прибували з Брацлавського воєводства: Почаєва, Вінниці та їхніх околиць;
- д) більшість проходили чернечі випробовування у новіціатах Почаєва чи Добромиля, де також склали чернечі обіти професа, і тільки деякі – у Білостоці, Битені, Крехові;
- е) серед монастирської братії трапляється незначна кількість ченців, що провадили душпастирську працю, більшість займалися освітньою діяльністю;
- є) більшість ченців відзначалися задовільним станом здоров'я і хворіли незначними тимчасовими захворюваннями;
- ж) під час здобуття теологічної освіти отримували піддияконівські та дияконівські свячення, а по завершенні навчання – ієрейські;
- з) після проходження новіціату та складення чернечих обітів професа монахи скеровувалися на освітні студії із риторики, філософії та теології. В основному навчалися у монастирських школах, які функціонували при окремих обителях Святопокровської провінції ЧСВВ (Лаврова, Добромиля, Щеплот, Львова, Замостя, Гоці) або ж поодинокі із них навчалися у колегіумах інших католицьких згромаджень (отців-театинів або ж отців-езуїтів у Львові, Перемишлі). Деякі вивчали канонічне право. Більшість ченців на кінець XVIII ст. володіли в основному «руською» мовою і тільки дехто з них знав латинську мову. На жаль, джерела не фіксують відомостей про рівень оволодіння польською мовою, а натомість звертають увагу на вивчення граматики німецької мови. Адже м. Дрогобич після 1772 р. увійшло до складу Австрійської імперії, і тому відповідний акцент робився на вивченні офіційної державної мови, оскільки в цей час більшість вихідної монастирської документації велося німецькою мовою, особливо листування монастирської канцелярії із державними органами влади;
- и) відповідно до отриманої освіти, фаху, здібностей та чернечого ступеня (новик – брат – отець), на монахів покладалися певні обов'язки щодо обслуговування монастиря та храму. Серед монастирських обов'язків можна

---

⁶¹² ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.1254. – Арк. 2.

виокремити посади: ректор, ігумен, вікарій, прокуратор, економ, студент, викладач, магістр, професор, послушник, тесляр. Аналогічно можна виокремити і церковні обов'язки ченців: ризник, сповідник, проповідник, місіонер, парох, сотрудник пароха, катехит. В окремих випадках ченці звільнялися від виконання церковних обов'язків: у випадку досягнення старечого віку та проголошення еміритом (70 – 80 рр.), і в іншому випадку – під час проходження навчання або ж відбуття новіціату, чи за умови відсутності будь-яких чернечих студій та свячень⁶¹³.

Таким чином, монастирська братія об'єднувала в собі як молодше, так і старше покоління (людей із різним досвідом), а також більшість вихідців із західноукраїнських земель, що увійшли до складу Австрійської імперії. Більшість ченців працювали над духовним удосконаленням своєї особистості і тільки частина із них провадила пастирську та місійну діяльність.

---

⁶¹³ APP. – ABGK. – Sygn. 222. – S.1 – 4.

**Звіт про персональні дані ченців Дрогобицького монастиря
Перемиської єпархії, укладений 1783 р. [день не вказано]⁶¹⁴**

Ім'я та прізвище ченця	Краї народження	Час і місце вступу до чернецтва	Час і місце складення чернечих обітів	Свячення	Студії	Монастирські обов'язки	Церковні обов'язки	Вік	Примітки
о. Гліцерій Дубицький ⁶¹⁵	польський	10.05.1762 Почаїв	01.07.1763 Почаїв	17.10.1765 піддиякон диякон 19.10.1767 ієромонах	теологія та канонічне право у Добромилі	професор (1 р.) вікарій проповідник місіонер (5 р.) ректор школи в Дрогобичі (8 р.)		46	останні 19 р. проживав у Галичині працював над новою фундацією цього монастиря усуваючи недоліки у побудові
о. Августин Ставинський ⁶¹⁶	польський	15.08.1769	15.08.1770	30.06.1774	теологія та канонічне	професор риторики (2 р.)	філософ математики		проживав у Галичині

⁶¹⁴ APP. – AVGK. – Sygn. 222. – S.1 – 4.

⁶¹⁵ **Дубицький Гліцерій**, світське ім'я – Григорій, син Сильвестра та Анни з роду Мікташевських. Народився в місяці квітні 1738 р. у м. Вінниці Брацлавського воєводства. Вивчав риторичу – 4 роки. Вступив до Любарського монастиря 20.05.1762 р. (за іншими даними 10.05.1762 р. до Почаєва). Звідки був відправлений до Почаєва для проходження новіціату. Через рік 01.07.1763 р. після складення чернечих обітів відісланий до Гощі для здобуття освіти. Через рік направлений на філософські студії до Лаврівського монастиря, де 19.10.1764 р. стає піддияконом, а незабаром посвячений у дякони (за іншими даними 17.10.1765 р.). Після завершення курсів із філософії направлений до Добромилля для студювання спекулятивної теології, де був висвячений у пресвітери 17.10.1766 р. (за іншими даними 19.10.1767 р.) високостойним Атанасієм Шептицьким, Перемисььким владикою. Після завершення чотирьохрічного курсу з теології направлений до монастиря в Замостя, де виконував обов'язки місіонера та проповідника дому (1770 – 1774 рр.). Після 5 років цієї праці направлений до новоствореного Дрогобицького монастиря для виконання обов'язків ігумена, префекта, ректора гімназії, місіонера. Спорудив церкву разом із школою, в якій викладав латинську мову, філософію і математику. У 1780 р. на Тороканській капітулі школу була піднесено до рівня головної. Після утворення Галицької провінції ЧСВВ (1780 р.) обраний секретарем провінційної управи, а на Лаврівській капітулі (15.08.1784 р.) – провінційним консультором у Перемисьькій єпархії. 1800 – 1811 рр. – ігумен Крехівського монастиря. Помер 07.10.1813 р. у Краснопуцьківському монастирі. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемисьької єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 84 – 85).*

⁶¹⁶ **Ставинський Августин**, світське ім'я – Антоній, син Андрія та Катерини. Народився у 1746 р. в м. Корін. Закінчив два курси філософських студій. Вступив до чернецтва 15.08.1769 р. у Почаєві. Після одного року чернечих випробовувань у новіціаті 15.08.1770 р. склав чернечі обіти професа та

		Почаїв	Почаїв	піддиякон диякон ієромонах	право у Віленському алюмнаті	філософії і математики (6 р.) проповідник (1 р.), вікарій (5 р.)	теолог, але не душпастир	34	постійно 5 р.
о. Маркіян Тарнавський ⁶¹⁷	галицький	18.09.1773 Доброміль	18.01.1780 Доброміль	02.02.1780 піддиякон 05.02.1780 диякон 18.02.1780 ієромонах	теологія у Львівському монастирі св. Юрія	професор риторики та поетики в Дрогобичі (2 р.)	проповідник професор гуманістики	27	проживає у Галичині постійно 5 р.
о. Лука Кондрацький ⁶¹⁸	польський	14.08.1776 Почаїв	22.08.1777 Доброміль	02.02.1779 піддиякон	теологія у Львівському монастирі	місіонер та проповідник (2 р.)	добрий проповідник,	32	проживає у Галичині 7 р.

відправлений на теологічні студії до Віленського алюмнату. По чотирьох роках навчання повернувся із Вільна на територію Святопокровської провінції. 30.06.1774 р. отримав ієрейські свячення. Призначений професором риторики у Білостоці. Через два роки переїхав до Луцька, де був вчителем філософії, а із 1777 р. став професором філософії. 1779 р. прибув до Замостя для ведення філософського курсу. Із Замостя переїхав до Дрогобича, будучи професором філософії у нищих класах монастирської школи та професором риторики у гімназії. 1784 р. – префект та катехит головної нормальної школи у Дрогобичі. 1786 р. призначений директором монастирської школи у Бучачі. 22.11.1810 р. – резидент у Крехівському монастирі. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 205 – 206).

⁶¹⁷ **Тарнавський Маркіян**, світське ім'я – Михайло, син Івана та Єви. Народився 16.07.1755 р. в м. Канчуга Сяноцького дистрикту. Вступив до чернецтва 11.09.1773 р. у Добромилі. Після року випробовування у новіціаті склав тимчасові чернечі обіти. Відправлений до Замостя для проходження філософських студій (1775 – 1776 рр.). По їх завершенні скерований до Овруча, а далі до Кам'яця на теологічні студії (1778 – 1779 рр.). Через 1 рік та 3 місяці переїхав до Львова, монастиря св. Юрія, де продовжив студії з теології впродовж 1 року та 9 місяців. У 24 роки повернувся до Доброміля для складення довічних чернечих обітів професа (за іншими даними 18.01.1780 р.). 19.01.1780 р. відправлений до Львівського монастиря св. Юрія на теологічні студії, а 18.08.1781 р. до Дрогобича для виконання обов'язків префекта школи та професора риторики. 26.08.1781 р. у Страшевичах отримав ієрейські свячення із рук холмського владики та перемишльського адміністратора Максиміліана Рилла (за іншими даними 18.02.1780 р.). Упродовж 11 р., починаючи із 1782 р. перебував у Дрогобицькому монастирі, виконуючи різні обов'язки: викладав риторику та поетику для юнаків (3 роки), професор, катехит, директор Головної нормальної школи (8 років), проповідник. Після цього відправлений до Бучача, де впродовж 4 років виконував ті ж самі обов'язки у монастирській школі. Обирався секретарем та консультором Галицької провінції. Помер 1823 р. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 214 – 215).

⁶¹⁸ **Кондрацький Лука**, світське ім'я – Лев, син Симеона та Марії. Народився у 1752 р. на теренах Винницького дистрикту Брацлавського воєводства. Вступив 14.08.1776 р. до чернечого стану в Почаєві. Після отримання габіту скерований для проходження новіціату до Доброміля, де через рік (по завершенні аскетичних випробовувань) склав чернечі обіти професа (22.08.1777 р.). Відправлений до Лаврова для студіювання філософії. Через рік вибув до Львівського монастиря св. Юрія для проходження теологічних студій впродовж трьох років. У лютому 1779 р. отримав ієрейські свячення із рук київського митрополита і

				диякон 20.02.1779 ієромонах	св. Юрія		душпастир, професор гуманістики		
о. Севастіан Івашкевич ⁶¹⁹	галицький	14.10.1773 Добромилі	07.01.1779 Добромилі	10.03.1779 ієромонах	теологія Львів Лаврів	професор синтаксису в Дрогобичі (1 р.)	проповідник, душпастир,	26	проживає у Галичині постійно 7 р.
о. Юстин Чеховський ⁶²⁰	галицький	01.08.1777 Почаїв	01.08.1778 Почаїв	26.10.1780 піддиякон 01.08.1781 диякон 16.08.1783 ієромонах	теологія Львів Лаврів	професор класики в Дрогобичі (3 р.)	професор душпастир	26	проживає у Галичині постійно 5 р.
о. Гедеон Будзинський ⁶²¹	галицький	08.09.1744 Почаїв	08.09.1745 Білосток	15.08.1747 піддиякон диякон	монастирські студії	священик на місіях	хорист	60	проживає у Галичині постійно 5 р.

львівського владика Лева Шептицького (20.02.1779 р.). По завершенні теологічних студій у серпні 1781 р. відправлений до Дрогобицького монастиря, де був місіонером, проповідником, учителем німецької мови, професором гуманістики. 1784 р. – сотрудник пароха у Дрогобичі. Помер 1819 р. у Дрогобичі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. МВ-435. – С.774*).

⁶¹⁹ **Івашкевич Севастіан**, світське ім'я Симеон, син Івана та Катерини. Народився 1757 р. у м. Риботичі Перемишльської землі та єпархії. Вступив до чернецтва 14.10.1773 р. у Добромиліському монастирі. Відправлений до Загайців для закінчення класу синтаксису, а далі переїхав до Щеплот для проходження студій з риторики (1775 – 1776 рр.), яку продовжив вивчати в Унівській архимандрії, де також протягом двох років проходив студії із філософії (1778 – 1779 рр.). Після цього переїхав на теологічні студії до Львівського монастиря св. Юрія. По виповненні 24 років (07.01.1779 р.) склав довічні обіти професа у Добромилі та скерований до Львова для завершення студій. 18.08.1781 р. – вибув до Лаврова на студії із моральної та догматичної теології, які завершив у серпні 1782 р. Отримав дияконівські свячення із рук перемишльського владика Максиміліана Рилла. В цьому ж році призначений вчителем синтаксису в Дрогобицькій монастирській школі. 10.03.1783 р. отримав ієрейські свячення. 1784 р. – парох у с. Дерезичі, що належали до Дрогобицького монастиря. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 97 – 98*).

⁶²⁰ **Чеховський Юстин**, світське ім'я – Іван. Народився 19.08.1758 р. у м. Львів Львівської землі. Закінчив клас логіки у Львівській академії. Вступив до чернецтва 01.08.1777 р. у Почаєві. Далі проходив філософські студії в Уневі (1777 – 1778 рр.). 01.08.1778 р. склав чернечі обіти професа у Почаєві. 02.08.1778 р. переїхав до Лаврова на теологічні студії. Отримав 01.08.1781 р. дияконівські свячення із рук холмського владика та адміністратора перемишльської єпархії Максиміліана Рилла. Після одного року проходження теологічних студій переїхав до Львова для продовження цих студій. У лютому 1782 р. відправлений до Дрогобича для виконання обов'язків учителя. 1783 р. отримав ієрейські свячення. Із 1784 р. професор головної школи у Дрогобичі. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 243*).

				25.10.1749 ієромонах					здоровий
о. Теоктист Лесньовський ⁶²²	галицький	20.08.1761 Почаїв	18.08.1762 Почаїв	06.10.1763 піддиякон диякон 02.02.1764 ієромонах	філософія (1 р.)	катехит (6 р.) капелан (3 р.)	місіонер	56	проживає у Галичині постійно 5 р.
о. Інокентій Левицький ⁶²³	галицький	01.08.1750	01.08.1751	09.10.1752 піддиякон	монастирські студії	виконував різні послушання в	місіонер	65	проживає у Галичині

⁶²¹ **Будзинський Гedeон**, світське ім'я – Григорій, син Івана та Галини. Народився 1724 р. у Замості. Хорист і послушник. Вступив до чернецтва 08.07.1744 р. у Почасві. Після року випробовувань у новіціаті 1745 р. склав чернечі обіти професа у Білостоці. Також у Білостоцькому монастирі в 1749 р. отримав ієрейські свячення із рук луцького владики Теодозія Рудницького, перебуваючи в цій обителі до 1759 р. Надалі скеровувався до різних монастирів Святопокровської провінції: Луцька (1 р., ризник), Загорів (4 р., вікарій), у 1763 р. до Піддубців (1 р., сповідник), 1765 р. до Краснопуці (1 р., сповідник), 1766 р. до Віцина (1 р., вікарій), Летні (1 р. та 6 місяців, резидент), Львівського монастиря св. Юрія (6 місяців, прокуратор), Зимного (1 р., прокуратор), Луки (2 р., резидент), Семенок (ризник), Манковка (резидент), Колодіжне (1773 – 1774 рр. вікарій). У 1774 р. відправлений до Зимненського монастиря, де проживав упродовж двох років (1775 – 1776 рр. вікарій, парох), а потім відправлений до Замостя для виконання обов'язків пароха на одному із передмість Замостя (1776 – 1779 рр.). Згодом із Замостя переїхав до Білостока на посаду вікарія. Звідтіля у жовтні 1780 р. вибув до Верхрати, де призначений вікарієм обителі. У вересні 1781 р. переїхав до Домашова, будучи ризником та сповідником. 1783 р. був місіонером і хористом Дрогобицького монастиря. Незабаром у 1784 р. відправлений до Спасу для виконання обов'язків сповідника, де й помер за одним записом 12.03.1786 р., а за іншим – травень 1787 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 38 – 39.*)

⁶²² **Лесньовський Теоктист**, світське ім'я Теодор, син Данила та Марії. Народився 08.02.1729 р. в с. Полянчики на теренах Перемишльської землі. Закінчив клас риторики. Вступив 20.08.1761 р. до чернецтва у Почасві. Після року випробовування у новіціаті 18.08.1762 р. склав чернечі обіти професа. Упродовж 6 місяців студіював філософію у Лаврові. По завершенні студій 30.09.1762 р. у Страшевичах отримав дияконівські свячення (за іншими даними 06.10.1763 р.). Відправлений до Білинського монастиря. У травні 1763 р. (за іншими даними 02.02.1764 р.) в Страшевичах уділено ієрейські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького. По свяченнях повернувся до Білини, де був проповідником упродовж 2 років та 6 місяців, а далі відправлявся до інших монастирів провінції: Львівського монастиря св. Івана (6 місяців), св. Онуфрія (капелан та касир, 10 місяців), Унів (проповідник, 1 рік), Лаврів (прокуратор, проповідник, 1 рік), Дерезичі, Ясениця, Підгірці (парох в Голубиці, 2 роки 6 місяців 1773 – 1776 рр.), Малейовці (священик та парох, 2 роки), з травня 1777 р. до 1779 р. – вікарій та сповідник у Сокульці, з серпня 1782 р. – резидент у Летні – як резиденції Дрогобицького монастиря, 1784 р. – адміністратор парафії у Летні (катехит, місіонер). Помер 1798 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 137 – 138.*)

⁶²³ **Левицький Інокентій**, світське ім'я Іван, син Гавриїла та Євдокії. Народився 12.09.1718 р. у с. Звертів Львівського округу. Вступив до чернецтва 01.08.1750 р. у Крехівському монастирі. Після року чернечих випробовувань у новіціаті 01.08.1751 р. склав чернечі обіти професа та продовжував перебувати у Крехові впродовж 3 років. 06.01.1753 р. у м. Львів отримав дияконівські свячення із рук львівського владики Лева Шептицького. Переїхав до Щеплотського монастиря, де протягом 9 років був прокуратором і рефектарієм обителі. 25.03.1755 р. у с. Страшевичах отримав ієрейські свячення із рук перемишльського

		Крехів	Крехів	01.06.1752 диякон 25.03.1755 ієромонах		монастирі			постійно 16 р.
бр. Герасим Крукович ⁶²⁴	галицький	01.08.1778 Добромил	не профес	немає жодних	філософія у Збаражі	професор середньої школи у класі граматики	студент першого року	23	проживає у Галичині постійно 5 р.
бр. Василь Сроковський ⁶²⁵	галицький	06.08.1776 Почаїв	не профес	немає жодних	філософія у Збаражі	професор початкової школи у Дрогобичі	студент першого року навчання	22	проживає у Галичині постійно 3 р.
бр. Гедєон Дунаєвський ⁶²⁶	галицький	21.03.1778 Добромил	28.03.1779 Добромил	немає жодних	філософія у Дрогобичі	професор початкової	студент першого року	30	проживає у Галичині

владика Онуфрія Шумлянського. Надалі переїхав до монастиря у Бєсїдах, де був прокуратором 2 роки, а далі до Добромиля – прокуратор 3 р., до Щеплот – прокуратор 2 роки. Повернувся до Добромиля та скерований до Комарник як резиденції цього монастиря, будучи прокуратором. Звідтіля переїхав знову до Щеплот, де призначений ризником. 1773 – 1774 рр. був прокуратором Дерезицького монастиря. 1775 – 1776 рр. – ризник та парох у с. Висоцьке Верхне резиденції Лаврівського монастиря. У 1776 р. відправлений до Чернеляви на посаду вікарія, а у травні 1778 р. – до Львівського монастиря св. Івана (1778 – 1779 рр. вікарій). а у квітні 1780 р. – до Верхрати, будучи вікарієм у Ямниці. 06.06.1780 р. виїхав із Верхрати до Дрогобича, будучи спочатку місіонером, а із 1784 р. – резидентом і ризником у Лішні, що належала до Дрогобицького монастиря. Помер 1792 р. на теренах Галицької провінції. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 133–134.*)

⁶²⁴ **Крукович Герасим**, світське ім'я Гавриїл, син Олександра та Анни. Народився 13.07.1760 р. в с. Нєліпковиці Перемишльської землі. Закінчив клас риторики у Ярославі. 01.08.1778 р. вступив до чернецтва у Добромилі. Після року випробовувань 1779 р. не склав чернечих обіти професа, оскільки ще не досягнув 24-річного віку. 15.08.1779 р. відправлений до Святоспаського монастиря для проходження студій із риторики. У січні 1781 р. скерований до монастиря у Збаражі на студії з філософії. У кінці студій у серпні 1782 р. переїхав до Лаврова для вивчення моральної та догматичної теології. Через рік скерований до Львівської академії для здобуття теологічної освіти. 29.08.1783 р. переїхав до монастиря у Дрогобичі для викладання грамматики у монастирській школі (брат-учитель). Згодом переїхав із Галичини на терени польської провінції ЧСБВ. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 125.*)

⁶²⁵ **Сроковський Василь**, світське ім'я – Валентин, син шляхтича Григорія та Анни. Народився 09.02.1762 р. у м. Львів. Закінчив клас синтаксису у Львівській академії та працював писарем у Львівському гродському суді. Вступив до чернецтва 01.08.1775 р. у Почаєві (за іншими даними 06.08.1776 р.). Після року випробовування у новіціаті не склав чернечих обітів професа (на 1783 р. брат-непрофес). 06.08.1776 р. переїхав до монастиря у Білостоці для проходження студій з риторики. По їх завершенні у вересні 1780 р. вибув до монастиря у Збаражі на студії з філософії. Із серпня 1782 р. – учитель нижчих класів у Дрогобицькій школі. Через один рік скерований до Львова для проходження теологічних студій. 1783 р. – брат-учитель молодших класів у Дрогобицькій василіанській гімназії. Із 1784 р. вивчав теологію на другому курсі Львівської академії. Подальша доля залишається не відомою. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 203.*)

						школи у класі граматики	навчання		постійно 5 р.
бр. Тадей Домбровський ⁶²⁷	галицький	29.08.1777 Почаїв	01.07.1778 Почаїв	немає жодних	філософія у Дрогобичі	прокуратор	студент першого року навчання	23	проживає у Галичині постійно 4 р.
бр. Сильвестр Плуйка ⁶²⁸	галицький	16.01.1777 Доброміль	02.02.1778 Доброміль	монах лаїк	монастир- ські студії	тесляр		40	весь час перебував в Галичині
о. Лларіон Гасвський ⁶²⁹	польський	Битень Литовська провінція	Битень	ієромонах	теологія у Браунсбергу	професор німецької мови в Дрогобичі (1 р.)		30	лютий 1783 вибув до Литовської провінції де й помер
бр. Віктор Юркевич ⁶³⁰	польський	09.09.1779 Почаїв	10.09.1780 Почаїв	немає жодних	філософія у Дрогобичі	жодні		23	07.05.1782 вибув до

⁶²⁶ **Дунаєвський Гедеон**, світське ім'я – Григорій, син Андрія та Варвари. Народився 10.01.1752 р. у Львівському дистрикті. 21.03.1778 р. вступив до чернецтва у Добромилі. 28.03.1779 р. склав чернечі обіти професа та відправлений на студії з риторики до Збаража. По їх завершенні переїхав до Крехова на вищі студії з риторики. У серпні 1781 р. скерований до Дрогобича для проходження філософських студій, де був одночасно вчителем грамматики у нижчих класах до 1783 р. Незабаром переїхав із Галичини до польської провінції ЧСВВ. Отримав ієрейські свячення. Призначений ігуменом у Тригир'ї. Помер 04.05.1812 р. у Білостоці. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 87).

⁶²⁷ **Домбровський Тадей**, світське ім'я – Тома, син шляхтичів Йосифа та Марії. Народився 07.03.1762 р. у м. Стрий Жидачівського дистрикту. Закінчив клас поетики у Шаргородській школі. Вступив до чернецтва 29.08.1777 р. у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 01.07.1778 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Білостоцького монастиря на студії з риторики. У серпні 1780 р. переїхав до монастиря у Збаражі на студії із філософії, а через два роки у січні 1782 р. відбув до Золочова, будучи прокуратором обителі. У серпні 1782 р. переїхав до Дрогобича, де продовжив вивчати курс філософії, а із 1784 р. призначений прокуратор цієї обителі. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 80 – 81).

⁶²⁸ **Плуйка Сильвестр**, світське ім'я – Симеон, син Стефана та Анни. Народився 01.07.1736 р. у с. Боневичі Перемишльської землі. Вступив до чернецтва 30.01.1779 р. (за іншими даними 16.01.1777 р.) у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 02.02.1780 р. (за іншими даними 02.02.1778 р.) склав чернечі обіти професа. Протягом семи років був ремісником (тесля) у Добромільському монастирі. У липні 1781 р. скерований до Дрогобицького монастиря, де був братом-послушником і здобував чернечі студії. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 170 – 171).

⁶²⁹ **Гасвський Лларіон** прибув із Литовської провінції, куди незабаром і повернувся.

⁶³⁰ **Юркевич Віктор**, світське ім'я – Василь, син Івана та Марії. Народився 03.03.1762 р. у с. Почаїв Кременецького дистрикту. Вступив до чернецтва 06.08.1778 р. (за іншими даними 09.09.1779 р.) у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 20.08.1779 р. (за іншими даними 10.09.1780 р.) склав чернечі

					(1 р.)				Польської провінції
бр. Никанор Зеленецький ⁶³¹	галицький	15.08.1776 Почаїв	17.08.1777 Почаїв	немає жодних	філософія у Дрогобичі (1 р.)	жодні		24	29.04.1782 вибув до Польської провінції

[відсутні дані про час, місце укладення звіту і оригінали підпису та печатки]

обіти професа у Крехівському монастирі, куди скерований на студії з риторики. 1783 – 1784 рр. проходив філософські студії у Дрогобицькому монастирі. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 257).

⁶³¹ **Зеленецький Никанор**, світське ім'я – Никифор, син Луки та Марії. Народився 1759 р. у с. Дзвинячка Подільського повіту. Вступив до чернецтва 14.07. (за іншими даними 15.08.) 1776 р. у Почаєві, де по році аскетичних випробовувань у школі новіціату 14.07.(за іншими даними 17.08.) 1777 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений на чернечі студії з риторики до Святоспаського (1 р.), Збаразького (1 р.) та Крехівського (1 р.) монастирів. Із 1783 р. розпочав філософські студії у Дрогобицькому монастирі. Подальша доля залишається не відомою. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 857*).

6.6. Монастирська спільнота Лаврівської обители (1783 р.)

Перед тим як розпочати розгляд просопографічних характеристик чернецтва, слід охарактеризувати чисельність насельників Лаврівської обители із часу її входження до складу Святопокровської провінції (1739 р.) – до періоду повернення у юрисдикцію єпископа (1783 р.).

Розглянемо передусім динаміку чисельності насельників Лаврівського монастиря другої половини XVIII ст., яку можна репрезентувати за окремими роками: 1740 р. – 31 монах (19 отців, 2 брати-диякони, 7 братів-професів, 3 брати-новики), 1747 р. – 21 чернець (17 отців, 1 брат-диякон, 3 брати-професи), 1754 р. – 29 ченців (19 отців, 3 диякони, 7 братів), 1774 р. – 20 ченців (9 отців, 9 братів-кліриків, 2 брати-лаїки), 1776 – 1777 рр. – 20 ченців (11 отців, 9 братів), 1780 р. – 17 ченців (10 отців, 7 братів), 1782 р. – 21 монах (14 отців, 7 братів), 1783 р. – 20 ченців (13 отців, 7 братів), 1784 р. – 15 монахів (13 отців, 2 братів), 1791 р. – 17 ченців (10 отців, 7 братів), 1795 р. – 14 монахів (10 отців, із яких 2 працювали поза монастирем на парафіях. Не було в той час братів, а тільки 4 новики)⁶³².

Нестабільність складу монастирської братії Лаврівського монастиря була зумовлена функціонуванням чернечих студій. Спостерігалася постійна плинність ченців, які по завершенні цих студій скеровувалися на продовження навчання до інших монастирів. Також у розглядуваний період практикувався підхід до постійного переміщення ченців із монастиря до монастиря, щоб монахи не звикали до постійного місця проживання, а відчували себе скитальцями у земному житті, зосередивши свої зусилля у пошуках шляхів до духовного вдосконалення. Ченці в одному монастирі мешкали від 1 до 4 років, і тільки в окремих випадках, у зв'язку із призначенням на адміністративні чи освітні посади, цей термін значно розширювався, що відповідало ухвалам провінційних та генеральних капітул, зафіксованих у Конституціях Чину. Нетривалий період перебування у монастирі також був зумовлений тимчасовим навчанням ченців (1 – 2 роки).

У 1770-их роках Лаврівський монастир належав до найбільших чернечих осередків Святопокровської провінції. Адже в різні проміжки часу, іноді поперемінно, при обители діяли різні чернечі студії: 1740 – 1790 рр. – філософські та теологічні студії, а у 1775 р. догматичне богослов'я перенесене до Сатанова, а натомість у Лаврові започатковано курси риторики. Значно більша кількість насельників зафіксована тільки у Почасві (43 особи), де діяли школа новіціату для кандидатів у ченці та провінційна управа. Різкий спад чисельності ченців у 90-ті роки XVIII ст. був зумовлений релігійною політикою австрійської влади: заборонено складати чернечі обіти для кандидатів, яким не виповнилося 24 роки, а також встановлено фіксований ліміт насельників монастиря (*numerus fixus*). Цісарський декрет від 13 липня 1782 р. заборонив приймати новиків до будь-якого чернечого згромадження. Його умови були визначені у 1783 р., коли було дозволено вступати охочиш до монастирів, якщо завершили студії та душпастирські практики. Відплив ченців також був спричинений еміграцією василіан поза межі Австрійської імперії, зокрема на територію польських земель, яка значно зросла після 1772 р., будучи

⁶³² Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 156 – 159.

водночас як легальною, так і нелегальною. Також помітною була тенденція до зменшення чисельності братів-лаїків (із тимчасовими обітами), які домінували у православних монастирях. Вагому чисельність посеред василіанського чернецтва у другій половині XVIII ст. становили ієромонахи (отці) та брати-клірики (брати-професи із довічними обітами, які проходили освітні студії).

Надалі розглянемо просопографічні характеристики чернецтва. Встановимо передусім територіальне і соціальне походження насельників обителі. Більшість ченців народилися у Галичині (Перемишльська, Сяноцька, Галицька, Львівська землі Руського воєводства), і тільки два монахи походили із Польщі (Люблінське воєводство) та Угорщини. В особовому складі монастиря всетаки переважали вихідці із теренів Перемишльської землі (9 із 20 ченців), а друге місце займали сусідні землі (Львівська та Сяноцька). Таким чином, географія рекрутації до чернецтва охоплювала в основному довколишні села та міста. Значна перевага належала селянам (8 представників), за якими не відставала місцева дрібна перемишльська шляхта (7 осіб), і значно менше міщан (4 ченці) та духовенства (1 монах). Така соціальна статистика свідчить про те, що в останній третині XVIII ст. спостерігається зменшення ролі шляхти у формуванні чернецтва, а натомість збільшується значимість селянства.

Загальний вік ченців становив від 23 до 89 років. Переважали монахи у віці 23 – 40 років (10 із 20 осіб). Ченці-брати (7 осіб), яким станом на 1783 р. виповнилося 23 – 38 років, представляли молоде покоління чернецтва, яке перебувало у Василіанському Чині впродовж 3 – 6 років, і тільки у двох випадках цей термін досягав 8 – 10 років. Адже більшість братів, за загальноприйнятою тогочасною практикою, упродовж 8 років аскетичного життя проходили всі чернечі студії та, здобувши теологічну освіту, отримували ієрейські свячення, стаючи ієромонахами. Проте траплялися поодинокі випадки, коли не всім братам вдавалося досягнути ступеня ієромонаха. Певний відсоток із них продовжував залишатися до кінця свого аскетичного життя братами-лаїками, які виконували найпростіші послушання.

У середовищі ченців-отців (13 осіб), загальний вік яких охоплював 40 – 89 років і тільки в окремих випадках 28 років, час перебування в Чині коливався від 10 до 54 років. Таким чином, серед ієромонахів співслужіння поєднували молодше (8 осіб) та старше (5 осіб) покоління. Наявність значної кількості молодих ченців, свідчить про те, що Чин постійно поновлювався духовними покликаннями серед молоді. Зокрема, середній вік вступу до чернецтва коливався від 19 до 30 років, і траплялись окремі випадки ранішого (16 р.) та пізнішого (34 – 36 р.) духовного покликання. Адже законодавство Речі Посполитої, на відміну від Австрійської імперії, чітко не регламентувало вікового цензу щодо вступу до чернецтва. Тому випадки ранішого вступу практикувалися в основному до 1782 р.

**Звіт про персональні дані ченців Лаврівського монастиря Перемишльської єпархії, укладений
23.07.1783 р.⁶³³**

Ім'я та прізвище ченця	Краї народження	Час і місце вступу до чернецтва	Час і місце складення чернечих обітів	Свячення	Студії	Монастирські обов'язки	Церковні обов'язки	Вік	Примітки
о. Корнелій Срочинський ⁶³⁴	галицький	01.09.1754 Добромиль	14.09.1755 Добромиль	17.10.1755 піддиякон диякон 24.06.1756	філософія (3 р.), теологія догматична і спекулятивна	місіонер, ігумен 13 р., секретар, консультор Галицької	сповідник, проповідник		постійно проживав в Галичині не полишаючи її

⁶³³ APP. – AVGK. – Sygn.222. – S. 33 – 42.

⁶³⁴ **Срочинський Корнелій**, світське ім'я – Георгій, син Симона та Анни. Народився у 1731 р. в с. Седлиська Перемишльської землі. Закінчив філософські студії у Перемишльській школі отців-єзуїтів. Вступив 1 вересня 1754 р. до чернецтва в Добромилі. Після року новіціату 14 вересня 1755 р. склав довічні чернечі обіти професа. Цього ж року відправлений на теологічні студії до Львова. У 1755 р. висвячений у диякони Чину, а через рік 1756 р. отримав ієрейські свячення із рук владики Лева Шепицького. 29 серпня 1759 р. відправлений до Замостя для виконання обов'язків місіонера. Звідтіля 1764 р. відправлений до Угорницького монастиря на посаду ігумена. У 1766 р. скерований до Кристинополя, будучи до 1775 р. ігуменом та префектом місійної станиці, зумів побудувати нову монастирську церкву та приміщення обителі. Під час ігуменування у Кристинополі він написав ряд рукописних праць, пов'язаних із укладенням історії монастиря, монастирської документації, інвентарів, метрик, книг церковних братств, щоденників, місій, каталогів монастирської бібліотеки, книг приходів і розходів, а також теологічно-філософського жанру – «Людна пустиня». Проте найбільше серед творчого доробку вирізняють дослідники укладену ним «Хроніку Кристинопільського монастиря від 1766 – 1776 рр.». У лютому 1770 р. під час візитації Кристинопільського монастиря протоігумен (провінціал) о. Інокентій Матковський доручив о. Срочинському написати працю, яка би трактувала про спосіб і методи василіанських місій. Отець Срочинський написав таку працю до кінця травня 1770 р. під назвою: «Methodus Peragendi Missiones Apostolicas in Provincia Ruthena O. S. Basilii Magni». Ця книга вийшла друком у друкарні отців-василіан у Почаєві в 1772 р. та вважається цінним набутком у василіанській місійній літературі. Також йому належить «Катехизм, який був коротко зібраний ... на різних місцях ЧСВВ», також друкований у Почаєві від 1772 р. Видав книжечку про св. Онуфрія з різними піснями у Львові від 1773 р. У 1776 р. на Унівській капітулі обраний секретарем Святопокровської провінції. Із часу його врядування як секретаря провінції (1776 – 1780 рр.) із ініціативи о. Йосифа Моргульця походять 2 окружні провінційні листи, писані рукою о. Корнелія Срочинського та друковані: один писаний у Почаєві дня 7 лютого 1777 р., а другий – в Загарові від 15 листопада 1778 р. Обидва ці листи друковані у василіанській друкарні в Почаєві. У 1778 р. о. Корнелій був візитатором василіанських монастирів Святопокровської провінції. Упродовж 1779 р. перебував у Відні. У 1780 р. на провінційній капітулі у Тороканах, яка роз'язувала питання про утворення нової Галицької провінції Святого Спасителя, обраний консультором новоутвореної галицької провінційної управи, продовжуючи виконувати обов'язки ігумена, але вже у Лаврівському монастирі. За час урядування у Лаврові (1781 – 1788 рр.) уклад ряд рукописних книг історичного жанру: історія Лаврівського монастиря ЧСВВ від XIII до XVIII ст.; акти Лаврівського монастиря у 2 книгах; книга привілеїв і записів Лаврівського монастиря; книга фундаційних привілеїв; сисок прав Лаврівського монастиря. У 1788 р. був проповідником і сповідником. Помер 21 березня 1790 р. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 203 – 205.*)

				ієромонах	(4 р.) у Львівському монастирі св. Юрія	провінції, ігумен Лаврівського монастиря		52	меж
о. Теофіл Теодорський ⁶³⁵	галицький	30.08.1728 Лаврів	08.09.1729 Лаврів	27.09.1730 піддиякон диякон 05.10.1730 ієромонах	без знання слов'янської мови	вікарій, ігумен у Лаврові до теперішнього часу	сповідник	89	не залишав Галичину впродовж 16 р.
о. Іполит Ленкевич ⁶³⁶	галицький	20.08.1762 Почаїв	29.08.1763 Почаїв	25.03.1769 піддиякон 23.04.1769	філософія у Тереволі (2 р.),	викладав риторику, теологію у	декілька років хворів, останні 6 р.	41	проживає постійно в Галичині

⁶³⁵ **Теодорський Теофіл**, світське ім'я – Теодор, син Василя та Єви. Народився 1694 р. у с. Серакоса Перемишльської землі. Вступив до чернецтва 14 серпня 1730 р. (за іншими даними 30 серпня 1728 р.) у Лаврові. Після року випробувань у новіціаті 8 вересня 1731 р. (за іншими даними 8 вересня 1729 р.) склав чернечі обіти професа. Протягом трьох років був прокуратором і парохом Лаврівської резиденції у с. Висоцьке Верхнє. Із 1739 р. – вікарій Святоспаського монастиря. У 1743 р. повернувся до Лаврова, де впродовж одного року був вікарієм цієї обителі. 1744 р. – вікарій монастиря у Почаєві. 1745 р. – ігумен монастиря у Золочові. Через 4 роки відправлений до монастиря в Уневі, де був також вікарієм (1747 р.). Однак через рік повернувся до Золочева, де був ігуменом протягом 4 років. Надалі скеровувався до різних монастирів провінції: Погоня (4 р. ігумен), Завалів (1 р. ігумен), Лаврів (1 р. вікарій), Білина (4 р. ігумен), Лаврів (1 р. вікарій), Верхрата (2 р. вікарій), Мильча (2 р. вікарій), Лаврів (вікарій, сповідник 1770 – 1779 рр.). 16 квітня 1779 р. – резидент у Біліні, що належала до Лаврівського монастиря. Через три роки у лютому 1782 р. у зв'язку із погіршенням стану здоров'я перевезений до Лаврова, де виконував обов'язки сповідника. Помер у 1787 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 219 – 220*).

⁶³⁶ **Ленкевич Іполит**, світське ім'я – Якуб, син Теодора та Анни. Народився в 1742 р. у с. Негребка Перемишльської землі. Закінчив клас логіки. Вступив 20.08.1762 р. до чернецтва у Почаєві. 29 серпня 1763 р. склав чернечі обіти професа. Після цього відправлений до Тереволі, де протягом двох років проходив філософські студії. Звідтіля скерований на посаду вчителя монастирської школи в Умані (1 рік). У 1767 р. повернувся до Добромиля для продовження теологічних студій. Незабаром 25 березня 1769 р. у Страшевичах отримав піддияконівські свячення із рук перемишльського владика Атанасія Шептицького. 15 серпня 1770 р. (за іншими даними 23.04.1769 р.) – дияконівські, а 15 травня 1771 р. (за іншими даними 15.05.1769 р.) – ієрейські свячення. 13 червня 1771 р. відправлений до Лаврова для продовження теологічних студій. Через чотири роки по завершенні студій відправлений до Умані, де був професором риторики впродовж двох років. За деякий час повернувся до Замостя для викладання філософії. За один рік переїхав до Умані, де викладав моральну теологію (1773 – 1776 рр. – професор риторики, поегики, догматики, сповідник). У 1776 р. відправлений до Шаргороду, де продовжував виконувати обов'язки віце-ректора та професора теології (2 роки), а потім професора та префекта школи (2 роки). 1778 – 1779 рр. – вікарій, проповідник, сповідник Крехівського монастиря. У 1780 р. скерований до Добромиля на посаду магістра новиків. 1781 – 1783 рр. відправлений до Лаврова, будучи професором моральної і догматичної теології, сповідником. 1784 р. – резидент і парох у Топільниці. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 135 – 136*).

				диякон 15.05.1769 ієромонах	теологія у Добромилі та Лаврові (4 р.)	громадських та монастирських школах	сповідник		останні 3 р.
о. Сильвестр Григорович ⁶³⁷	галицький	09.09.1744 Почаїв	10.09.1745 Почаїв	25.03.1754 піддиякон 23.04.1755 диякон 21.04.1756 ієромонах	філософія, теологія в Римі	ігумен, вікарій в різних мона- стирях, економ у Лаврові	проповідник, сповідник	56	проживає в Галичині постійно 10 р.
о. Амброзій Щигельський ⁶³⁸	галицький	12.04.1729 Лаврів	13.04.1730 Лаврів	01.10.1730 піддиякон	філософія у Львові	ігумен у Лаврові	був пропо- відником,	77	загальна хвороба

⁶³⁷ **Григорович Сильвестр**, світське ім'я – Стефан, син Миколи та Анни. Народився 28 березня 1725 р. на теренах Львівської землі. Закінчив клас риторики у Львівській школі. Вступив 8 липня 1742 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробування у новіціаті в 1743 р. склав довічні обіти професа. Відправлений до Гощі на студії з риторики, де навчався три роки. У серпні 1746 р. переїхав до Львова на студії з філософії. 1748 р. брат Почаївського монастиря. По їх завершенні скерований до грецького колегіуму в Римі для продовження студій з теології та філософії. По завершенні навчання отримав ієрейські свячення. У червні 1753 р. повернувся на терени Святопокровської провінції та призначений вікарієм Підгородського монастиря, 1754 р. – сповідник у Піддубцях, серпень 1755 р. – викладач філософії у Лаврові, а через рік проповідник та вікарій, серпень 1757 р. – вікарій у Крехові, проповідник у Луцьку, липень 1760 р. – ігумен у Почаєві (2 роки). 3 липня 1762 р. – секретар о. Йосафата Висоцького, Жовківського архимандрита та вікарія провінціала (протоігумена). Від 6 серпня 1763 р. – ректор монастирської школи у Шаргороді, а 27 серпня 1765 р. відправлений до Пугінок на посаду ігумена новофундованого монастиря. Через рік переїхав до Литвинова, будучи ігуменом (1 рік 8 місяців), а далі став сповідником у Щеплотах, вікарієм та економом у Сокольцях. 1773 – 1774 рр. – сповідник і парох у Кам'янецькому монастирі. 1775 – 1776 рр. – вікарій та сповідник Крехівського монастиря. 1778 – 1779 рр. – ігумен і сповідник Завалівського монастиря. Із серпня 1782 р. – резидент у Білині, а із 1784 р. – сповідник, префект у Почаєві. Помер у 1786 р., будучи ігуменом у Лаврові. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 65 – 66.*)

⁶³⁸ **Щигельський Амброзій**, світське ім'я – Антоній, син Миколи та Ядвіги. Народився у травні 1706 р. в с. Прухник Перемишльської землі. Закінчив філософські студії у Львівській школі отців-єзуїтів. Вступив до чернецтва 12 березня 1729 р. у Лаврівському монастирі. Після року випробування у новіціаті 30 липня 1730 р. склав чернечі обіти професа і отримав дияконівські та ієрейські свячення із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького. Із квітня 1731 р. виконував обов'язки пресвітера при Перемишльській катедрі. Через три роки відправлений 10 серпня 1734 р. до Лаврівського монастиря, виконуючи протягом п'яти років обов'язки проповідника, сповідника та економа. У березні 1739 р. призначений ігуменом Ямницького монастиря. Упродовж серпня 1740 р. – січня 1741 р. проживав у Лаврівському монастирі. Після цього направлений до Перемишля, а згодом у вересні 1741 р. – до Львівського монастиря св. Юрія для проповідування та сповідання прочан. Із травня 1742 р. був проповідником Луцького Хрестовоздвиженського монастиря. У липні 1743 р. проповідував у Мильцівському монастирі. У серпні 1745 р. – сповідник у Черниляві. Із вересня 1746 р. – сповідник у Щеплотах. У травні 1747 р. – сповідник Лаврівської обителі, а вже у лютому 1748 р. із цими ж обов'язками перебував у Святоспаському монастирі. У вересні 1749 р. повернувся до Лаврова, звідки через рік (1750 р.) скерований до Віцина. У 1751 р. призначений ігуменом Золочівського монастиря. Із лютого 1752 ігумен Турівського монастиря, а вже у вересні 1753 р. відправлений до Зимнівської обителі, де виконував обов'язки сповідника та пароха. Із липня 1754 р. був проповідником і сповідником

				диякон 06.10.1730 ієромонах			сповідником, тепер через старість не виконує жодних обов'язків		
о. Альфонс Созанський ⁶³⁹	галицький	23.10.1773 Добромилі	27.10.1774 Добромилі	26.10.1780 піддиякон 23.01.1782 диякон 02.02.1782 ієромонах	філософія у Лаврові (2 р.), теологія у Львові та Лаврові по одному році	парох, проповідник	парох, проповідник	28	завжди проживав у Галичині
о. Віктор Рудницький ⁶⁴⁰	галицький	09.04.1773 Почаїв	11.04.1774 Почаїв	26.10.1780 піддиякон	філософія Підгірці (2 р.),	прокуратор	проповідник, сповідник	28	проживає у Галичині

Теребовлянського монастиря. У квітні 1756 р. ігумен монастиря у Соколиці. Із липня 1757 р. проповідник Чортківського монастиря, а із вересня цього ж року – сповідник Сатанівського монастиря. Із вересня 1758 р. відправлений у Колодяжне. У вересні 1759 р. скерований до Тригір'я для виконання обов'язків капелана до отців кармелітів із Бердичова. У травні 1765 р. перебував у Щеплотському монастирі для виконання обов'язків сповідника. Через рік направлений до Черниляви, а згодом до Львівського монастиря св. Онуфрія. Після цього був вікарієм монастиря у Бесідах (1773 – 1774 рр.). Згодом призначений капеланом Смільницького жіночого монастиря (1775 – 1776 рр.). Через рік прибув до Лаврова, будучи проповідником, а згодом направлений до Топільницького монастиря, де проживав протягом двох років та шести місяців (1776 – 1777 рр.). Після цього скерований до Дрогобицького монастиря, звідки відправлений до Дерезицької резиденції для душпастирської праці, де пробув два роки та 8 місяців (1778 – 1779 рр.). 1 серпня 1781 р. переїхав до Лаврова, де виконував обов'язки сповідника. Помер 7 липня 1786 р. у Лаврові. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 254 – 256).

⁶³⁹ **Созанський Альфонс**, світське ім'я – Антоній, син Якуба та Марії. Народився 1755 р. у с. Дусівці Перемишльської землі. Вступив 11 березня 1773 р. до чернецтва в Добромилі. Через рік новіціату 1774 р. склав чернечі обіти професа. Після цього направлений до Лаврівського монастиря для проходження студій з риторики та філософії (1775 – 1776 рр.). По завершенні студій відбув до Дрогобича, будучи вчителем у початковій школі (1778 – 1779 рр.). Згодом скерований до Добромилі, а звідтіля до Львівського монастиря св. Юрія на теологічні студії. 18 серпня 1781 р. прибув до Лаврова для продовження вивчення теології. 1784 р. – парох і проповідник у Добромилі. У 1799 р., відповідно до записів у хроніці Крехівського монастиря, був адміністратором у Васильові. Помер 1801 р. у Страклівському монастирі, будучи ієромонахом цієї обители. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 199).

⁶⁴⁰ **Рудницький Віктор**, світське ім'я – Василь, син Стефана та Марії. Народився 9 квітня 1756 р. у с. Кривці Глинянського дистрикту. Вступив до чернецтва 20 березня 1772 р. (за іншими даними 9 квітня 1773 р.) у Почаєві та по завершенні новіціату склав чернечі обіти професа (за іншими даними 11 квітня 1774 р.). 2 березня 1773 р. відправлений на студії з риторики до Загайців, які продовжив у Щеплотах (1775 – 1776 рр.). Через рік переїхав до Гощі для завершення вивчення риторики. По їх завершенні скерований до Уманського монастиря, де був учителем у нижчих класах. Згодом переїхав до монастиря у Підгірці, виконуючи обов'язки ризника, де також пройшов філософські студії (1778 – 1779 рр.). У Лаврові проходив моральну і догматичну теологію. 26 жовтня 1781 р.

				08.08.1781 диякон ієромонах	теологія Лаврів (2 р.)				останні 7 р.
о. Іларіон П'ятковський ⁶⁴¹	польський	1773 Почаїв	1774 Почаїв	01.08.1781 піддиякон 23.01.1782 диякон 02.02.1782 ієромонах	філософія Луцьк і Унів, теологія моральна догматична Лаврів	парох у Висоцьку Верхньому	парох проповідник	28	проживає постійно у Галичині останні 5 р.
о. Ісая Татаркевич ⁶⁴²	галицький	1756 Доброміль	1757 Доброміль	1765 піддиякон диякон	філософія Лаврів, теологія	катехит, проповідник, парох, ризник	жодні	47	проживає постійно у Галичині

отримав ієрейські свячення із рук адміністратора перемишльської єпархії Максиміліана Рилла. У 1780 р. перебував у Львівському монастирі св. Івана. 1783 р. – проповідник та сповідник у Лаврівському монастирі. 1784 р. – прокуратор у Почаєві. Помер 1788 р. у Лаврові. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 184 – 185).*

⁶⁴¹ **П'ятковський Іларіон**, світське ім'я – Іван, син Франциска та Анни. Народився в 1753 р. у Люблінському воєводстві. Закінчив клас риторики у Любліні. Вступив у 1773 р. до чернецтва. Проходив новіціат у Почаєві. У 1774 р. склав чернечі обіти професа. Проходив студії із риторики по монастирях у Загайцях, Білій, Гощі, Білостоці (1775 – 1776 рр.). Студії із філософії продовжив у Луцьку (1778 – 1779). Закінчив студії в Уневі. 15 січня 1781 р. скерований на теологічні студії до Лаврівського монастиря. 23 січня 1782 р. отримав дияконівські, а 2 лютого 1782 р. ієрейські свячення із рук холмського владики та адміністратора перемишльської єпархії Максиміліана Рилла у Лаврівському монастирі. 1784 р. – парох у Висоцьку Верхньому. У жовтні 1795 р. відправлений до монастиря у Погоні, де був парохом. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 174 – 175).*

⁶⁴² **Татаркевич Ісая**, світське ім'я – Іван, син Стефана та Анни. Народився у січні 1736 р. в місті Яворів Перемишльської землі. Закінчив навчання у класі логіки у Львівській школі. Вступив 31 серпня 1760 р. (за іншими даними 1756 р.) до чернецтва в Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 1 вересня 1761 р. (за іншими даними 1757 р.) склав чернечі обіти професа. 1 лютого 1762 р. відправлений до Гощі для проходження студій з риторики. У серпні 1762 р. переїхав до Лаврова, де студіював філософію. Під час навчання отримав дияконівські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького. 13 жовтня 1762 р. відправлений до Святоспаського монастиря для виконання обов'язків економа. 30 серпня 1763 р. переїхав до Загайців для продовження філософських студій. 30 квітня 1764 р. відправлений до Тригир'я, де був катехитом, а через рік 21 серпня 1765 р. скерований до Білостока, де також був катехитом. Із 9 серпня 1766 р. катехит у Гранові, а з 19 червня 1767 р. проходив студії з моральної теології у Тереволі (4 місяці). Після цього катехит у Улашківському монастирі, звідкля через три роки відправлений до Сокільця (катехит), Лішня (катехит), Летня (катехит із 30 вересня 1769 р.). 5 травня 1771 р. у Валяві отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького. 1773 – 1774 рр. – проповідник у Щеплотському монастирі, а 1775 – 1776 рр. у Верхраті. 1778 – 1779 рр. – проповідник і сповідник монастиря у Язениці. 1783 р. – ієромонах Лаврівського монастиря. Деякий час (1784 р.) перебував у Почаєві. Прожив всього 52 роки із яких 28 років перебував у Василіанському Чині. Із цих 28 років більшість часу проживав по монастирях Галичини (22 роки). За час перебування в Чині здобув філософську та теологічну освіту. Помер за одними джерелами у 1788 р., за іншими даними – 1784 р.,

				1766 ієромонах	моральна Сатанів				останні 8 р.
о. Йоаникій Копистин- ський ⁶⁴³	галицький	15.07.1730 Лаврів	21.10.1731 Лаврів	19.03.1734 піддиякон 25.05.1734 диякон 23.10.1738 ієромонах	ніякі	раніше викону- вав різні обов'язки	жодні	76	загальна хвороба
о. Філемон Гарасимович ⁶⁴⁴	польський	26.02.1777 Почаїв	26.02.1778 Почаїв	26.10.1780 піддиякон 01.07.1781 диякон 16.10.1781 Ієромонах	філософія Кременець теологія Лаврів (1 р.)	парох	сповідник	40	проживає постійно у Галичині останні 6 р.
о. Макарій Дроздовський ⁶⁴⁵	галицький	1754	1755	1758 піддиякон		місіонер, виконував	ніянки	53	проживає постійно

або ж 1790 р. на теренах Галицької провінції. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 217 – 218).

⁶⁴³ **Копистинський Йоаникій**, світське ім'я – Іван, син Василя та Пелагії. Народився 30 березня 1707 р. у с. Донбровка Сяноцької землі. Хорист та посушник. Вступив до чернецтва 11 жовтня 1730 р. до Лаврова. Після року чернечих випробовувань у новіціаті 1731 р. склав чернечі обіти професа та призначений спочатку економом, а потім рефектарем, помічником захристиянина Лаврівського монастиря. 27 жовтня 1736 р. (за іншими даними 1738 р.) отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького у монастирській церкві Святоспаської обителі, де залишився виконувати обов'язки пресвітера впродовж 7 років. У вересні 1743 р. відправлений до монастиря у Синьковичах, будучи прокуратором протягом 5 років. У травні 1748 р. повернувся до Лаврова для виконання обов'язків пекаря, а згодом переїхав до Угорщини, де перебував 15 років. 2 лютого 1764 р. відправлений до Святоспаського монастиря, будучи прокуратором у Топільниці. Звідтіля 20 березня 1767 р. відбув до Щеплот для виконання обов'язків прокуратора, а через три роки відправлений до Домашова. 1773 – 1777 рр. – місіонер Лаврівського монастиря. 1778 – 1779 рр. – соцій у Біліні, резиденції Лаврівської обителі. Помер 1786 р. у Лаврівському монастирі. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 111 – 112).

⁶⁴⁴ **Гарасимович Філемон** народився 1743 р. у м. Дубно. У 1777 р. склав чернечі обіти професа у Добромилі (за іншими даними 26.02.1777 р. вступив у Почасві, а 28.02.1778 р. склав чернечі обіти). Закінчив філософські (Кременець) та теологічні (Лаврів) студії (за іншими даними 1778 – 1779 рр. вивчав філософію у Сатанівському монастирі). 16.10.1781 р. отримав ієрейські свячення. 1783 р. – парох і сповідник при монастирській церкві св. Онуфрія у Лаврові. Із 1784 р. перебував у Біліні. Через хворобу мав дефекти мовлення. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.)* : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 56).

		Доброміль	Доброміль	диякон 1767 ієромонах	ніякі	послушання в еправах братії			у Галичині останні 4 р.
о. Онуфрій Смольський ⁶⁴⁶	галицький	1760 Почаїв	1761 Почаїв	1762 піддиякон диякон 1763 ієромонах	ніякі	виконував різні монастирські послушання, останні два роки парох	священик, місіонер	50	проживає постійно у Галичині останні 5 р.
бр. Модест Гринецький ⁶⁴⁷		06.10.1777 Доброміль	23.04.1783 Доброміль	ніякі	філософія Замостя	викладав у Дрогобицькій	ніякі	25	проживає у Галичині від

⁶⁴⁵ **Дроздовський Макарій**, світське ім'я – Михайло, син Теодора та Теодозії. Народився у вересні 1727 р. у с. Вишня Белзького воєводства. Хорист і послушник. Вступив до чернецтва 30 липня 1754 р. у Почаєві. Після року чернечих випробовувань у новіціаті в лютому 1755 р. не склав чернечих обітів професа, а відправлений до Овруцького монастиря, де, будучи економом обителі, також продовжив проходження новіціату. 1 серпня 1756 р. склав чернечі обіти професа. У травні 1758 р. відправлений до Калинівки, будучи прокуратором. В липні 1759 р. відправлений до Манківки для виконання обов'язків послушника. Через чотири роки, із серпня 1763 р. відправлений до Калинівки. Звідкіль 2 липня 1766 р. переїхав до Львівського монастиря св. Юрія для виконання обов'язків прокуратора. 1 серпня 1766 р. перебував у Львівському монастирі. 1767 р. отримав ієрейські свячення. Був Овруцьким архимандритом, провінціалом і прокуратором упродовж багатьох років. 1773 – 1774 рр. – прокуратор у Городищі. 1775 – 1776 рр. прокуратор монастиря у Загоріві. 1777 р. – переїхав із Загорова до Замостя, де також був прокуратором. 1778 – 1779 рр. місіонер і хорист монастиря у Щеплотах. 1783 р. – ієромонах Лаврівського монастиря. 1784 р. – прокуратор у Ямниці. 15 лютого 1786 р. вибув із Крестинополя до Щеплот. Помер 30.10.1807 р. у Гошеві. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 82 – 83*).

⁶⁴⁶ **Смольський Онуфрій**, світське ім'я Іван, син Якова та Марії. Народився 26 липня 1733 р. на теренах Галицької землі. Вступив 11 червня 1760 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 14 червня 1761 р. склав чернечі обіти професа. 6 червня 1762 р. відправлений до Завалова для виконання обов'язків помічника захристиянина. 1762 р. отримав піддияконівські та дияконівські свячення. 10 травня 1763 р. – отримав ієрейські свячення із рук львівського владика Лева Шептицького у Крилосі. 2 вересня 1763 р. скерований до Теревовлі для виконання обов'язків економа. 11 січня 1765 р. – захристиянин в Угорниках. 17 квітня 1766 р. – захристиянин у Луцьку. Через чотири роки переїхав до Мильчана, а за рік скерований до Деревляна, а за півроку – до Почаєва, а далі до Крилоса, а через три роки до Задарова, будучи захристиянином. 1773 – 1774 рр. хорист, місіонер, кравець у Лаврові. 3 липня 1774 р. – ризник і парох у Жовкві. Із вересня 1775 р. – ризник у Відині. 1775 – 1776 рр. – ризник монастирі у Піддубцях. У березні 1777 р. переїхав із Відина до монастиря у Погоні, де був сповідником. 1778 – 1779 рр. сповідник монастиря у Погоні. Звідкіль у липні 1781 р. переїхав до Дрогобича, будучи резидентом у Летні. У вересні 1782 р. – ризник у Лаврові та Білині. 1783 р. парох та місіонер у Лаврові. 1787 р. переїхав із Лаврова до Струсова. 1789 р. – вибув із Струсова до Деревлянської Волі, де також виконував обов'язки ризника. Час та місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 198 – 199*).

⁶⁴⁷ **Гринецький Мелетій (Модест)**, світське ім'я Михайло, син Василя та Єви. Народився 8 вересня 1758 р. у м. Лютовиська на теренах Сяноцької землі. Закінчив клас риторики у Самбірській школі. Вступив до чернецтва 8 жовтня 1777 р. у Добромилі. Після року випробовування у новіціаті не склав чернечих обітів професа у зв'язку із перешкодою щодо дотримання австрійського законодавства (дозволено постригати у ченці із 25 років), тому відтерміновано час

	галицький					громадській школі (2 р.), тепер навчає у класі поетики та риторики у Лаврові			часу вступу до чернецтва
бр. Никифор Фігнер ⁶⁴⁸	угорський	30.09.1777 Добромилі	15.08.1783 Добромилі	ніякі	риторика, два роки Спас, третій рік Лаврів	ніякі студент	ніякі	25	проживає у Галичині від часу вступу до чернецтва
бр. Епіфаній Нестеровський ⁶⁴⁹	галицький	07.07.1781 Добромилі	16.09.1782 Добромилі	ніякі	риторика Спас (1 р.), Лаврів (1р.)	ніякі студент	ніякі	27	проживає у Галичині від часу вступу до чернецтва
бр. Гервасій			на даний час		риторика	ніякі			проживає

постригу, який відбувся 8 жовтня 1778 р. У лютому 1779 р. відправлений до Святоспаського монастиря для проходження студій з риторики. В цьому ж році переїхав до Замостя на студії з філософії. По завершенні студій, через два роки, зайнявся викладацькою працею у Замості: магістр монастирської школи (1781 р.), магістр граматики (1782 р.). У 1783 р. – магістр у Добромилі, а згодом відправлений до Лаврова для викладання філософії. Через рік скерований до генеральної семінарії у Львові для здобуття теологічної освіти. По завершенні навчання став префектом Львівської семінарії. У цій самій семінарії продовжував вивчати догматичну теологію. 1 липня 1789 р. закінчив навчання у семінарії. 7 жовтня 1789 р. отримав ієрейські свячення від львівського владики Петра Білянського. Після цього виконував обов'язки ігумена Львівського монастиря св. Онуфрія. Був доктором богослов'я, професор, ректор, деканом богословського відділу львівського університету та провінціалом (протоігуменом) Святоспаської провінції. Помер 1 квітня 1823 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 66 – 67).*

⁶⁴⁸ **Фігнер Никифор**, світське ім'я Микола, син Івана та Сюзанни. Народився 6 жовтня 1758 р. у м. Вингелі в Угорщині. Закінчив клас граматики у школі отців-павлинів у м. Вингелі. Вступив 30 вересня 1777 р. до чернецтва у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті не склав чернечих обітів професа, оскільки не досягнув відповідного віку. 1778 – 1779 рр. проходив студії у Збарзькому монастирі. У вересні 1780 р. переїхав до Крехова на студії з риторики, звідкіля у серпні 1781 р. вибув до Святоспаського монастиря, де проходив вищі студії з риторики. 15.08.1783 р. склав чернечі обіти професа, будучи братом-студентом Лаврівського монастиря. 1784 р. – студював філософію у Замості та вивчав німецьку і латинську мови. Помер 1792 р. у Загорівській обителі. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 230 – 231).*

⁶⁴⁹ **Нестеровський Епіфаній** народився у 1755 р. на Поділлі. Вивчав німецьку мову в Острозі, а також здобув теологічну освіту. 7 липня 1781 р. вступив до чернецтва у Добромилі, де, пройшовши чернечі випробовування, 16 вересня 1782 р. склав чернечі обіти професа. Проходив студії із риторики по одному році у Спасі та Лаврові. 1783 р. – брат-студент Лаврівського монастиря. 1783 р. отримав ієрейські свячення. Деякий час перебував на території польської провінції. У 1795 р. повернувся до Галицької провінції. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 154).*

Канафоський ⁶⁵⁰	галицький	28.05.1780 Добромилі	не склав обітів професа	ніякі	Спас (2 р), Лаврів (1 р.)	студент	ніякі	23	у Галичині від часу вступу до чернецтва
бр. Януарій Огоркевич ⁶⁵¹	галицький	12.02.1781 Добромилі	на даний час не склав обітів професа	ніякі	риторика Спас (2 р), Лаврів (1 р.)	ніякі студент	ніякі	20	проживає у Галичині від часу вступу до чернецтва
бр. Север'ян Дмитровський ⁶⁵²	польський	1775 Почаїв	1776 Почаїв	1778 піддиякон диякон	ніякі	послушник в монастирі	ніякі	38	проживає у Галичині останні 3 р.
бр. Теодозій Антоневський ⁶⁵³	галицький	25.08.1773 Почаїв	29.08.1774 Почаїв	ніякі	ніякі	послушник в монастирі	ніякі	34	проживає у Галичині 9 р.

⁶⁵⁰ **Канафоський Гервасій**, світське ім'я – Григорій, син Івана та Єви. Народився 30 січня 1760 р. у м. Городок. Навчався півроку на студіях з риторики у Львівській академії. 28 травня 1780 р. вступив до чернецтва у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 30 травня 1781 р. не склав чернечих обітів професа та відправлений до Святоспаського монастиря на студії з риторики. Через рік переїхав до Лаврова для продовження студій з риторики. 1783 р. був братом-непрофесом у Лаврові. По завершенні студій переїхав до Дрогобича для викладання німецької мови. Учителював у Дрогобичі від 1 вересня 1785 р. до 15 серпня 1786 р. У 1785 р. склав чернечі обіти професа. 24 вересня 1786 р. повернувся до Львова, де проходив теологічні студії у Львівському університеті. По завершенні навчання у 1792 р. отримав ієрейські свячення. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 101.*)

⁶⁵¹ **Огоркевич Януарій**, світське ім'я Іван, син Теодора та Марії. Народився 02.01.1762 р. у с. Кобільники Руські Любачівського воєводства. Закінчив клас поезики у Ярославській школі. Вступив до чернецтва 12.02.1781 р. у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті не склав чернечих обітів професа. 18.02.1782 р. відправлений до Святоспаського монастиря для проходження студій із філософії та риторики. Згодом для продовження студій переїхав до Замостя. 1783 р. навчався у Лаврівському монастирі, будучи братом-лаїком. 1786 р. склав чернечі обіти професа у Добромилі. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 157.*)

⁶⁵² **Дмитровський Север'ян**, світське ім'я Стефан, син Андрія та Анни. Народився 25 жовтня 1745 р. у с. Березів Перемишльської землі. Хорист і послушник. Вступив до чернецтва 11 жовтня 1775 р. у Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 11 серпня 1776 р. склав чернечі обіти професа (за іншими даними це відбулося у Почаєві). Відправлений до Задарівського монастиря для виконання обов'язків економа. Через 4 р. у 1780 р. переїхав до Золочівського монастиря, де також був економом. У січні 1782 р. відбув до Збаража, де виконував послушання. 9 червня 1782 р. (за іншими даними у 1778 р.) отримав дияконівські свячення із рук луцького владики Кипріяна Стецького у Почаєві. 1781 р. брат-послушник Лаврівського монастиря. У 1787 р. переїхав із Лаврова до Топільниці, де був прокуратором обителі. Час і місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 79.*)

⁶⁵³ **Антоневський Теодозій**, світське ім'я Теодор, син Антонія та Анни. Народився 17 лютого 1748 р. в Уневі Пищанського циркулу. Вступив 25 серпня 1773 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 29 серпня 1774 р. склав чернечі обіти професа. Після цього відправлений до Краснопуцьського монастиря для виконання обов'язків економа. З жовтня 1775 р. перебував у Львівському монастирі св. Юрія, будучи економом і послушником. Протягом 1776 – 1779 рр. виконував різні послушання у Чернильському монастирі. У жовтні 1779 р. переїхав до Дрогобича (вікарій та економ), серпень 1781 р. отримав дияконівські свячення у Львівському монастирі св. Онуфрія та призначений братом-дияконом до Лаврівської обителі. У лютому 1782 р. переїхав до Добромиля для проходження теологічних студій. Помер 1784 р. у Добромилі. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – С. 22.*)

Укладений звіт про ченців для підтвердження правдивості поданих записів
завірено печаткою монастиря та підписано власною рукою.
Дано у Лаврівському монастирі (ЧСВВ) Року Божого 1783 р. дня 26 липня
о. Корнелій Срочинський (ЧСВВ) ігумен Лаврівський
[оригінали підпису та печатки]

Більшість ченців доживали свого віку до старості (80 – 90 pp.), однак траплялися поодинокі випадки ранньої смерті (32 – 34 pp.), які очевидно були зумовлені фізичними захворюваннями у молодому віці.

Духовна формація чернецтва передбачала проходження освітніх студій. Першою духовною школою у становленні кандидата у послушники була школа новіціату, яка у розглядуваний період становила один рік. Таких шкіл новіціату в Перемишльській єпархії до 1739 р. було три (Доброміль, Лаврів Щеплоти). Після вилучення монастирів із юрисдикції єпископів та входження їх до окремої адміністративної одиниці – Святопокровської провінції, де поширювалася юрисдикція протоігумена, на її теренах функціонувало також два будинки для вишколу новиків (Доброміль, Почаїв). Якщо порівняти ці дві школи новіціату, то у кількісному співвідношенні переважала Почаївська. Зокрема, із 20 – 9 осіб проходили новіціат у Почаєві, 8 – у Добромилі, а 3 – у Лаврові (до 1739 р.). Також траплялися поодинокі випадки, коли кандидати до вступу у чернецтво зголошувалися до Добромиля, оскільки були вихідцями із Перемишльської землі, однак скеровувалися до Почаївського новіціату. Такий підхід очевидно був зумовлений обмеженими фінансово-майновими можливостями Добромильського монастиря, який іноді був переповнений.

Після завершення новіціату монахи склали чернечі обіти та продовжували освітні студії із риторики (Біла, Гоша, Замостя, Загайці, Збараж, Крехів, Лаврів, Спас, Щеплоти), філософії (Загайці, Замостя, Кременець, Лаврів, Луцьк, Львів, Підгірці, Сатанів, Теробовля, Унів), теології (Білосток, Доброміль, Лаврів, Львів, Остріг, Теробовля), та по здобутті духовної освіти (Львівська генеральна семінарія) отримували ієрейські свячення. Траплялися досить поодинокі випадки навчання у Римі (грецький колегіум) та здобуття наукового ступеня доктора богослов'я і вченого звання професора (тільки один монах). Це свідчить про те, що більшість василіанського чернецтва зосереджувало свою працю у напрямі душпастирської та місіонерської діяльності. І тільки незначний відсоток монахів займалися педагогічною та науковою працею, яка значно активізувалася після входження монастирів до Австрійської імперії. Зокрема, провінційна управа, зіткнувшись із загрозою ліквідації Лаврівського монастиря, у 1788 р. заснувала при ньому Центральну Крайову Окружну Головну Школу для світської молоді із німецькою мовою навчання.

Частина ченців (8 із 20 осіб) перед вступом до чернецтва ще у світському житті здобули початкову освіту у громадських школах із граматики, логіки, риторики (Люблін, Львів, Самбір) та вищу із філософії (Львівська академія та Львівська школа отців-езуїтів). Через відсутність джерельних свідчень не маємо змоги зробити повного зрізу знань ченцями латинської, польської, німецької та старослов'янської мов. І тільки в одному із випадків зауважено, що о. Теофіл Теодорський не знав старослов'янської мови, що очевидно спонукає нас до

припущення, що він користувався польською та латинською мовами як у спілкуванні, так і у відправленні богослужінь.

Відповідно до свого покликання, освіти та здібностей, на ченців покладалися певні монастирські обов'язки: адміністративні (ігумен, вікарій, прокуратор, протоігумен, консультор, секретар, префект місійної станиці, адміністратор парафії, резидент, архимандрит), господарські (економ, кравець, кухар, пекар), церковні (парох, сповідник, проповідник, ризник, соцій, хорист, місіонер, пресвітер при Перемишльській катедрі, капелан Смільницького жіночого монастиря), освітні (ректор, віце-ректор, префект, професор, декан, викладач, катехит, магістр). Згідно з монастирським законодавством, ченці-брати не могли посідати вищих керівних посад (ігумена, вікарія), або ж виконувати відповідальніші церковні обов'язки (сповідника, провідника), які вимагали належної духовної освіти. Натомість на братів покладалися обов'язки послушника, рефектарія, хориста, піддиякона, диякона, помічника ризника. І тільки після здобуття відповідної освіти ченці-брати залучалися до педагогічної праці, будучи катехитами та вчителями у початкових школах, які відкривалися при монастирях.

Таким чином, під час проведення порівняльних характеристик із урахуванням чисельності монахів установлено, що розглядуваний монастир належав до великих чернечих осередків не тільки Перемишльської єпархії, але й цілої Святопокровської провінції. Наявність значної кількості ченців-братів була обумовлена функціонуванням при обителі чернечих студій. Брати як насельники обителі виконували допоміжні обов'язки у духовній праці отців-василіан. Вікові характеристики засвідчують, що монастир населяли брати, які проходили духовний вишкіл у практикуванні основ аскетичного укладу життя. Соціальна база рекрутації до чернецтва охоплювала представників різних прошарків тогочасного суспільства: селян, шляхти, міщанства та духовенства. Освітній вишкіл братів був традиційно зумовлений навчанням у новіціаті, студіями з риторики, філософії, теології та духовних семінаріях. Завдяки виконанню ченцями покладених на них обов'язків Лаврівський монастир продовжував функціонувати як осередок духовності та культури, незважаючи на досить мінливі суспільно-політичні обставини розвитку ранньомодерного суспільства.

6.7. Чернецтво Лішнянського монастиря (1740 р.)

До часу вилучення обителі із юрисдикції перемишльського владики та переходу у підпорядкування автономної територіально-адміністративної одиниці – Святопокровської провінції Чину святого Василя Великого – збереглися фрагментарні згадки про окремих ченців у документації різного походження, у: судових актах Перемишльської єпископської консисторії, Перемишльського гродського суду, королівських привілеях, фінансово-манових описах⁶⁵⁴. На жаль, нам не вдалося віднайти монастирського пом'яника із XVII – XVIII ст., до якого вписувалися імена померлих іноків. Натомість детальніші відомості про ченців обителі збереглися після 1739 р., коли запроваджується практика проведення візитацій монастирів. Під час візитаційних оглядин делегована комісія від

---

⁶⁵⁴ Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.) : монографія. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ, 2014. – С. 174.

протоігумена провінції або ж протоархимандрита Чину не тільки уклала протокол про фінансово-майновий стан обителі, але й окремо складала реєстр насельників цього монастиря, подаючи загальну характеристику⁶⁵⁵. Нам вдалося віднайти такого типу документацію, що стосується Лішнянського монастиря із 1740 р⁶⁵⁶. На підставі цих відомостей та даних каталогів василіанського чернецтва із другої половини XVIII ст. вдалося реконструювати біографічні відомості про монахів Лішнянської обителі.

Розглядувана обитель належала до категорії дрібних чернечих осередків Перемишльської єпархії, порівняно з Добромільським, Лаврівським і Спаським монастирями. Однак економічне підґрунтя цієї обителі було значно більшим, порівняно з сусідніми монастирями у Дерезичах і Летні⁶⁵⁷.

Відповідно від доходів і завдань, які поклалися на монастир, визначався кількісний склад монастирської спільноти, динаміку чисельності якої можемо прослідкувати за окремо взяті роки, коли уклалися відповідні каталоги: 1740 – 6 ченців⁶⁵⁸, 1747 – 5 ченців⁶⁵⁹, 1754 р. – 6 ченців⁶⁶⁰, 1772 – 1773 – 5 ченців⁶⁶¹, 1773 – 1774 рр. – 5 ченців⁶⁶². Як бачимо Лішнянський монастир був невеликим чернечим осередком, у якому проживали в середньому 5 ченців. Наявність незначної кількості насельників була зумовлена відсутністю при монастирі різноманітних чернечих студій та парафіяльної спільноти.

Насельники Лішнянського монастиря станом на 1740 р⁶⁶³.

Ім'я, прізвище	Обов'язки	Вік	Чин	Обитель
о. Амвросій Галинський ⁶⁶⁴	ігумен	50	17	2

⁶⁵⁵ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква: Місіонер, 2016. – С. 10.

⁶⁵⁶ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 30.

⁶⁵⁷ Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ, 2014. – С. 175.

⁶⁵⁸ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 30.

⁶⁵⁹ Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква: Місіонер, 2016. – С. 195 – 196.

⁶⁶⁰ *Catalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754* // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 102 – 124.

⁶⁶¹ *Tabella monasteriorum Ordinis S. Basilii M. provinciae tituli protectionis B. V. Mariae in Dominio Regni Poloniae situatorum et tabella monasteriorum in moderno Dominio Caesareo-Regiae Majestatis situatorum 1772 – 1773* // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 126 – 142.

⁶⁶² *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.V.M. Anno Domini, 1773.

⁶⁶³ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 30.

⁶⁶⁴ **Галинський Амвросій** походив із міщанського роду. Народився 1690 р. у м. Канчуга Перемишльської землі Руського воеводства Речі Посполитої. До вступу в чернецтво служив придворним, будучи військовим, вмів читати і писати руською та польською мовами. Був не знатного походження. Вступив 1723 р. до Добромільського монастиря, де після року аскетичних випробовувань у новіціаті склав чернечі обіти професа. 1724 р. отримав у Спаському монастирі ієрейські свячення із рук перемишльського владика Єроніма Устрицького. Із жовтня 1739 р. призначений настоятелем Лішнянського монастиря. Із чернечою спільнотою перебував у добрих відносинах, без поширення розбрату та конфліктів між ними. Помер 1748 р. (ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 30).

о. Кипр'ян Гамаровський ⁶⁶⁵	сповідник	29	7	7
о. Діонісій Дністрянський ⁶⁶⁶	господар	38	15	2
о. Манасій Грабовецький ⁶⁶⁷	кравець, касир	40	16	5
о. Антоній Щерба ⁶⁶⁸	економ	28	8	4
бр. Варлаам Тарногородський ⁶⁶⁹	послушник	30	12	4

Станом на 1740 р. у Лішнянському монастирі проживали ченці, які, пройшовши відповідні ступені духовної формації (кандидат – новик – брат – отець), стали ієромонахами. І тільки один із них продовжував залишатися братом.

⁶⁶⁵ **Гамаровський Кипр'ян** походив із селянського роду. Народився 1711 р. у с. Ляцько Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. Навчався руською мовою, якою добре володів, а натомість тільки дещо знав із польської. У 1733 р. вступив до Лішнянського монастиря, де по році навчання склав обіти професа. 1735 р. перемишльський владика Єронім Устрицький уділив ієрейські свячення у Спаському монастирі. Призначений сповідником до Лішнянського монастиря. Помер 1758 р. (*ДАТО. – Ф.258. – Он.3. – Спр.1194. – Арк. 30*).

⁶⁶⁶ **Дністрянський Діонісій** походив із шляхетського роду. Народився 1702 р. в м. Комарно Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. У світському житті вивчав руську мову і тришки навчився писати польською. Вступив 1725 р. до Лішнянської обителі, де по році аскетичних випробувань склав чернечі обіти професа. Ієрейські свячення отримав від перемишльського владика Єроніма Устрицького. До 1740 р. проживав у Дорожівському монастирі. Із 1740 р. призначений економом і господарем Лішнянського монастирського фільварку. 1747 р. соцій та прокуратор у Журавині, резиденції Добромільського монастиря. Помер 1758 р. (*ДАТО. – Ф.258. – Он.3. – Спр.1194. – Арк. 30*).

⁶⁶⁷ **Грабовецький Манасій** походив із шляхетського роду. Світське ім'я – Михайло, син Томи та Тетяни. Народився 1692 р. у с. Грабовиця Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. Вивчав руську мову і тільки дещо вмів писати польською. Вступив 1721 р. до Добромільського монастиря, де склав чернечі обіти професа. 1723 р. отримав дияконівські свячення. Ієрейські свячення 1729 р. уділив перемишльський владика Єронім Устрицький. Деякий час перебував у Добромилі. У Лішнянському монастирі мешкав упродовж семи років, будучи кравцем, касиром. Скаржився візитаторові на те, що настоятель Лішнянської обителі не видає йому нового чернечого одягу. Надалі призначався до інших монастирів: Летні (5 р.), Щеплот (6 р.), Крехова (1 р.), Домашова (3 р.), Бесід (3 р.), Черниляви (2 р.). Призначався настоятелем до монастирів у Летні, Угорниках. Помер 1774 р. в Угорниках. (*ДАТО. – Ф.258. – Он.3. – Спр.1194. – Арк. 30*).

⁶⁶⁸ **Щерба Антоній** походив із селянського роду. Народився 1712 р. в с. Накло Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. Вивчав руську мову, вмів писати уставом. Вступив 1731 р. до монастиря у Добромилі, де по році аскетичних випробувань склав чернечі обіти професа. Ієрейські свячення отримав у Валяві із рук перемишльського владика Єроніма Устрицького. Проживав чотири роки у Лішнянському монастирі, де виконував обов'язки економа. Отримав в ігумена новий чернечий одяг. Перебував під постійним контролем настоятеля. Характеризувався ігуменом як миролюбивий аскет. Час і місце смерті не встановлені. (*ДАТО. – Ф.258. – Он.3. – Спр.1194. – Арк. 30*).

⁶⁶⁹ **Тарногородський Варлаам** походив із міщанського роду. Народився 1710 р. в м. Тарногород Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. У світському житті вивчав руську мову, однак так і не навчився нею писати. Вступив 1727 р. до монастиря у Щеплотах, де по році аскетичних випробувань склав чернечі обіти професа. Проте весь час залишався братом, оскільки не був грамотним, проте був здібним до роботи на полі. Час і місце смерті не встановлені. (*ДАТО. – Ф.258. – Он.3. – Спр.1194. – Арк. 30*).

Відповідного до свого покликання, освіти та здібностей, на ченців покладалися певні монастирські (ігумен, вікарій), церковні (ричник, сповідник, катехит) та господарські (кравець, пасічник, економ) обов'язки. Кандидати у чернецтво були рекрутовані суто із теренів Перемишльської землі. Адже Лішнянський монастир розташовувався на теренах Перемишльської землі, де був один із тогочасних духовних центрів вишколу кандидатів у чернецтво (Добромильський новіціат), який підтримував контакти із Лішнянським монастирем. По здобутті духовної освіти іноки отримували ієрейські свячення із рук місцевого, перемишльського владики Єроніма Устрицького⁶⁷⁰.

Відповідно до соціального стану, у середовищі монастирської спільноти було рівномірне представництво – вихідці із місцевих дрібношляхетських (Грабовецьких, Дністрянських), міщанських (Галинських, Тарногородських) і селянських (Гамаровських, Щербів) родів Перемишльської землі Руського воєводства Речі Посполитої. Усі вони народилися та отримали хрещення у парафіях, які вже належали до Перемишльської унійної єпархії східного обряду. Із шести ченців тільки два (Гамаровський, Дністрянський) одразу вступили до Лішнянського монастиря, де склали аскетичні обіти професа і тривалий час до 1740 р. проживали в цій обителі, прийшовши до монастиря у віці 22 – 23 років. Проте інші кандидати зголосилися до чернецтва в досить ранньому віці – 17 – 19 років (Тарногородський, Щерба), які прибули до Лішні із Щеплотського та Добромильського монастирів. І тільки один кандидат (Галинський) у віці 33 років, для якого характерна сформованість світогляду, наявність життєвої позиції, обрав аскетичний уклад життя у Добромильському монастирі, який продовжив у Лішнянській обителі.

Отже, за віковими показниками монастирська спільнота Лішнянської обителі відзначалася перевагою молодого покоління чернецтва (4 монахи станом на 1740 р. перебували у віковому проміжку від 28 до 38 років), яке, незважаючи на вік уже мало певний аскетичний досвід, перебуваючи в Чині понад 10 років. І тільки двом монахам (Грабовецькому, Галинському) виповнилося у 1740 р. – 48 та 50 років. Відповідно, ієромонах Амвросій Галинський (у віці 50 років), будучи найстаршим серед монастирської спільноти, призначений виконувати обов'язки настоятеля обителі⁶⁷¹. Подана статистика засвідчує, що монастир населяли досвідчені ченці, які пройшли духовний вишкіл, досягнули відповідних результатів у практикуванні аскетичного укладу життя.

На підставі опрацьованих джерел нам вдалося реконструювати підставові біографічні відомості ченців, які проживали у Лішнянському василіанському монастирі станом на 1740 р. Під час проведення порівняльних характеристик встановлено, що розглядуваний монастир належав до дрібних чернечих осередків Перемишльської єпархії, хоча й посідав вагоме економічне підґрунтя. Наявність незначної кількості чернецтва була зумовлена відсутністю парафії та культурно-освітньої інституції. Ченці як насельники обителі зосереджували свою діяльність на проведенні місійної та катехитичної праці по селах Дрогобиччини. Вікові характеристики засвідчують, що монастир населяли досвідчені ченці, які, здобувши духовний вишкіл, належно практикували основи аскетичного укладу життя.

---

⁶⁷⁰ ДАТО. – Ф.258. – Оп.3. – Спр.1194. – Арк. 30.

⁶⁷¹ Там само.

Соціальна база рекрутації до чернецтва охоплювала представників шляхетського, міщанського та селянського середовищ.

6.8. Насельники Луцького братського монастиря (1775 – 1776 рр.)

В наш час активізувалося вивчення Луцького братства та відбулося створення спеціалізованого музею братства св. Андрія Первозваного. Також відбудовується Луцький василіанський монастир св. Василя Великого. За таких обставин постає необхідність звернутися до реконструкції біографій василіанського чернецтва, яке своєю відданою працею спричинилося до функціонування монастиря у ранньомодерний період, коли братство припинило свою діяльність, а естафету його духовного служіння перейняла чернеча спільнота.

Витоки заснування монастиря пов'язані із організацією братства. Щодо датування обителі погляди науковців розходяться. Зокрема, дослідники Василянського Чину, отці М. Ваврик, І. Патрило (ЧСВВ), час фундації відносять до 1624 р.⁶⁷². Сучасні археографічні студії М. Довбищенка подають два періоди інституційного становлення братства та монастиря одночасно: 1617 – 1619 рр. – формування та юридична легітимація братства; 1620 – 1623 рр. – оформлення статусу ставропігії⁶⁷³. І тільки з 1730 р. виокремлюється діяльність василіанського монастиря, тоді як вказані ватиканські дослідники називають 1720 р. – роком переходу братського монастиря до унії. Наступним етапом розвитку обителі вважаємо 1739 – 1780 рр.: вбулося входження до новоутвореної Святопокровської провінції ЧСВВ. 1745 р. під час проведення реформування мережі чернечих осередків відбулося приєднання обителі із Четвертні та Тумина до Луцького монастиря⁶⁷⁴. Інший дослідник монастирів Волині С. Горін, опираючись на актові джерела, говорить, що монастир заснований перед 1621 р., і припускає при цьому, що становлення обителі могло розпочатися за рік – два до зафіксованої дати у документах⁶⁷⁵.

Упродовж 1743 – 1779 рр., із деякими перервами (1743/1744, 1751/1761, 1774/1779 рр.), при монастирі діяли філософські студії для василіанського чернецтва Святопокровської провінції⁶⁷⁶. Консультор цієї провінції о. Пафнутій Маньковський

---

⁶⁷² Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки Чину Св. Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василіян, 1979. – С. 11.

⁶⁷³ Архів Української Церкви: Серія 2. Джерела. Випуск 1. Історія Луцького братства і братського монастиря 1617 – 1833 років / Упорядник М. Довбищенко. – Луцьк : «Терези», 2014. – С. 8.

⁶⁷⁴ Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки Чину Св. Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василіян, 1979. – С. 199.

⁶⁷⁵ Горін С. Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XV – середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – С. 239.

⁶⁷⁶ Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки Чину Св. Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т.10. – Рим : В-во отців-василіян, 1979. – 180 с.; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni*

1755 р. записав 500 польських злотих, спрямованих на матеріальне утримання цих студій. Також у 1766 р. керівництво Чину розподілило кошти, локалізовані на різних ґрунтах, що були подаровані белзьким воєводою Миколою Потоцьким, поміж освітніми чернечими осередками. Луцький монастир отримав на провадження філософських студій 50 000 злотих⁶⁷⁷.

1781 р. велика пожежа спустошила місто та монастир. Філософські студії було тимчасово перенесені до монастиря у Загайцях. Проте після 1781 р. навчання при Луцькому монастирі так і не було відновлено⁶⁷⁸.

Василіанські філософські студії тривали в основному два роки. У програмі навчання передбачалося вивчення діалектики, логіки, фізики та метафізики. Перший рік навчання передбачав ознайомлення із логікою та метафізикою, а другий рік охоплював студії над фізикою. Навчання проводив один професор. Методика студій базувалася на диктуванні та конспектуванні основних тез, які потрібно було запам'ятати та відтворити. І тільки з кінця XVIII ст. набувають поширення друковані підручники. Для забезпечення навчального процесу відповідною літературою при монастирі було створено бібліотеку, яка нараховувала на 60-ті роки XVIII ст. 177 книг: 112 латинських, 38 кириличних, 23 польських та 4 іншомовних⁶⁷⁹.

Тоді філософію студіювали як проміжну науку між риторикою та теологією, яка потрібна була передовсім для зміцнення віри, а не для провадження наукових досліджень. Чернечі студії із філософії склалися із малих груп слухачів, які нараховували до 10 монахів (у Луцькому монастирі від 5 до 8 студентів): 1754/1755 н. р. – 5 студентів, 1758/1759 н. р. – 8 студентів, 1775/1776 н. р. – 6 студентів, 1776/1777 н. р. – 5 студентів, 1778/1779 н. р. – 6 студентів, 1 професор та 1 помічник професора (корепетитор)⁶⁸⁰.

У другій половині XVIII ст. Луцький монастир був невеликим чернечим осередком, у якому мешкали від 4 до 6 ієромонахів (як виняток тільки у 1754 р. їхня чисельність досягала 9 осіб). Основними напрямками діяльності обителі були душпастирство та педагогічна праця, спрямована на духовну формацію молодого покоління. Обитель утримувала в основному від 11 до 15 ченців. Половину із насельників монастиря становили отці-професи (згадані ієромонахи), які склали довічні чернечі обіти (чистоти, убогості, послуху та спільного укладу аскетичного життя). Іншу частину складали брати-студенти (5 – 6 осіб), які протягом двох років

---

provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

⁶⁷⁷ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 155.

⁶⁷⁸ Архів Української Церкви: Серія 2. Джерела. Випуск 1. Історія Луцького братства і братського монастиря 1617 – 1833 років / Упорядник М. Довбищенко. – Луцьк: «Терези», 2014. – С. 40.

⁶⁷⁹ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 153, 157.

⁶⁸⁰ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

вивчали філософію. Окрім них, проживали ще брати-послушники (1 – 2 особи), які доглядали за господарськими справами монастиря. Динаміку чисельності мешканців обителі можемо простежити за окремо взяті роки: 1739 р – 7 (5 отців, 2 брати), 1754 р. – 15 (9 отців, 1 брат-послушник, 5 братів-студентів), 1772 р. – 5 (4 отці, 1 брат-послушник), 1773 р. – 5 (4 отці, 1 брат-послушник), 1775 р. – 13 (6 отців, 1 брат-послушник, 6 братів-студентів), 1776 р. – 11 (6 отців, 5 братів-студентів), 1778 р. – 12 (6 отців, 6 братів-студентів), 1780 р. – 6 отців⁶⁸¹.

**Насельники Луцького Хрестовоздвиженського монастиря
станом на 1775 – 1776 рр.⁶⁸²**

Ім'я, прізвище	Обов'язки	Вік	Чин	Обитель
о. Модест Сильницький ⁶⁸³	ігумен	43	24	1
о. Віктор Старожинський ⁶⁸⁴	вікарій, пофесор філософії	37	11	2

⁶⁸¹ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basillii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basillii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

⁶⁸² *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basillii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

⁶⁸³ **Сильницький Модест**, світське ім'я Михайло, син Олександра та Галини. Народився 05.07.1733 р. у с. Мисліни Луцького повіту. Закінчив один рік вивчення риторики у Кременецькій школі. Вступив 06.08.1751 р. до чернецтва у Почаєві. Після навчання у новіціаті відправлений до Білостоку, де 22.08.1752 р. склав чернечі обіти професа. Згодом скерований до Гощі на студії з риторики. По році навчання у серпні 1753 р. переїхав до Луцьку на філософські студії, які завершив через два роки у серпні 1755 р., та відправлений на теологічні студії до Львова. По їх завершенні у серпні 1757 р. скерований до Білостоку для виконання обов'язків проповідника, оскільки під час навчання у Львові отримав ієрейські свячення. У вересні 1759 р. відправлений до Золочева, де впродовж двох років виконував обов'язки проповідника. Із липня 1761 р. переїхав до Білостоку, будучи спочатку проповідником два роки, а далі вікарієм обителі. 24.09.1766 р. призначений ігуменом Сатанівського монастиря. По завершенні урядування відправлений до Кам'янецького, а далі до Луцького (ігумен впродовж 1772 – 1779 рр.), Шаргородського монастирів, де також був настоятелем і ректором. Помер 1791 р. у Білостоці. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 840*).

⁶⁸⁴ **Старожинський Віктор**, світське ім'я Василь, син Василя та Марії. Народився 18.08.1740 р. у с. Богородчани Галицької землі. Закінчив філософські студії у Станіславській школі. Вступив 18.06.1765 р. до чернецтва у Почаєві, де після одного року навчання у новіціаті 23.06.1766 р. склав чернечі обіти професа. Звідтіля скерований на студії із спекулятивної теології до Львова. Отримав 08.07.1766 р. дияконівські, а 15.08.1766 р. ієрейські свячення із рук Львівського владика Лева Шептицького. Вивчав теологію у Львівському монастирі св. Юра впродовж чотирьох років. По завершенні навчання призначений проповідником у Підгорецькому монастирі. Через два роки переїхав до Підгайців для викладання філософії. По шести місяцях відправлений до Луцька, де також займався педагогічною працею, будучи професором філософії та вікарієм обителі. Через два роки переїхав до Кам'янця для викладання теології. 1778 – 1779 рр. – професор теології у Львівському монастирі св. Юра. 1780 р. ректор василіанської семінарії при цій обителі. Із утворення Галицької Святоспаської провінції ЧСВВ (1780 р.) обраний у 1783 р. протоігуменом василіанських монастирів у Львівській єпархії, а із 1785 р. поширив свою юрисдикцію на інші греко-католицькі єпархії Галичини (Перемишльська і Холмська єпархії). Обіймав урядницьку посаду протоігумена до 1797 р. Під час

о. Амвросій Кавецький ⁶⁸⁵	сповідник	56	24	2
о. Анастасій Дзедзіцький ⁶⁸⁶	проповідник по неділях	33	12	1
о. Боніфатій Фізикович ⁶⁸⁷	помічник професора, проповідник по святах	27	10	1
о. Діонісій Родакевич ⁶⁸⁸	ричник	50	14	7

цього урядування отримав титул архимандрита Жовківської архимандрії, яку посідав до кінця свого життя. Помер 1808 р. у монастирі Жовківської архимандрії. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С.1173*).

⁶⁸⁵ **Кавецький Амвросій**, світське ім'я Андрій, син Константина та Анни. Народився 1720 р. у Кременецькому дистрикті Волинського воєводства. Завершив трирічні студії з риторики. Вступив до чернецтва 01.07.1751 р. у Почаєві. Після одного року навчання у новіціаті в серпні 1752 р. та складення чернечих обітів професа відправлений до Гощі для викладання у інфімі. 1753 р. переїхав до Луцького кафедрального монастиря, будучи проповідником. У жовтні 1753 р. отримав піддияконівські, дияконівські та ієрейські свячення із рук Луцького владика Сильвестра Рудницького. У серпні 1754 р. скерований до Добромилля на студії з моральної теології. Із червня 1757 р. переїхав до Білостоцького монастиря, де призначений проповідником. У лютому 1758 р. скерований на посаду вікарія Мільченської обители. У червні 1759 р. повернувся до Мільчена, будучи префектом церкви. 22.08.1765 р. призначений проповідником Низкиницького монастиря. За шість місяців повернувся до Мільчена, виконуючи обов'язки проповідника та касира. 1769 р. переїхав до Луцького монастиря, будучи сповідником. Помер 09.08.1778 р. у Туминському монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С.23*).

⁶⁸⁶ **Дзедзіцький Анастасій**, світське ім'я Андрій, син Самуїла та Марії. Народився 28.08.1742 р. у Канчузі. По завершенні Ярославської школи вступив 09.02.1762 р. до чернечого стану в Почаєві. Після року новіціату 01.03.1763 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Білостоцького монастиря для проходження чернечих студій з риторики. Через півтора року відбув до Загайців на філософські студії. Після завершення студій 19.06.1767 р. відправлений до Любара для виконання обов'язків учителя. Через чотири роки висвячений в ієреї. Відправлений до Загорівського монастиря. Згодом отримав парафію у с. Брусиліві на Великій Україні. Через два роки повернувся до Замостя, будучи місіонером. Потім переїхав до Луцька, де 1774 – 1776 рр. був проповідником по неділях. У 1776 р. прибув до Львівського монастиря св. Юрія, будучи проповідником. Через рік скерований до Сатанівського монастиря, де викладав у монастирській школі догматичну та моральну теологію. Через два роки вибув до Лаврівського монастиря для викладання теології. 17.08.1781 р. прибув до Сокальського монастиря, посівши посаду ігумена. Помер 08.01.1818 р. у Жовкві. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С.43*).

⁶⁸⁷ **Фізикович Боніфатій**, світське ім'я Василь, син Томи та Анни. Народився у серпні 1749 р. Завершив клас поезики у Бучацькій школі. Вступив до чернецтва 27.07.1765 р. у Почаєві. Після завершення року навчання у новіціаті 01.08.1766 р. склав чернечі обіти професа. Скерований до Гощі на студії з риторики, а по одному році навчання переїхав до Віцина для продовження вивчення риторики. Через рік скерований до Замостя на філософські студії. Через два роки, завершивши навчання, відправлений до Риму на теологічні студії. По їх завершенні повернувся на територію Святопокровської провінції та 1773 р. отримав ієрейські свячення із рук Холмського владика. По отриманні свячень відправлений до Луцького монастиря для виконання обов'язків сповідника. Звідтіля переїхав до Шаргородського монастиря, будучи місіонером та проповідником. 1774 р. повернувся до Луцького монастиря, будучи помічником учителя у викладанні філософії та проповідником по святах. По одному році педагогічної праці переїхав до Канівської архимандрії, де впродовж 1775 – 1781 рр. був місіонером, сповідником та архимандритом. Помер 1804 р. у Каневі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 214*).

⁶⁸⁸ **Родакевич Діонісій**, світське ім'я Дмитро, син Івана та Параскевії. Народився 1726 р. у с. Гладке. У світському житті був хористом. Вступив 22.05.1761 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробування у новіціаті 02.06.1762 р. склав чернечі обіти професа. Був добрим хористом. У 1773 р. відправлений до Луцького монастиря. Отримав ієрейські свячення та призначений ризником у

бр. Ігнатій Пукасевич ⁶⁸⁹	послушник	40	3	1
бр. Никодим Демушевський ⁶⁹⁰	студент філософії	21	4	1
бр. Омеліан Серкізовський ⁶⁹¹	студент філософії	23	4	1
бр. Йосиф Федоркевич ⁶⁹²	студент філософії	27	4	1
бр. Казимир Борковський ⁶⁹³	студент філософії	21	3	1
бр. Августин Ляшевич ⁶⁹⁴	студент філософії	25	1	1

монастирському храмі. 1778 – 1779 рр. – вікарій обителі у Пугінках. Помер 1798 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С.265*).

⁶⁸⁹ **Пукасевич Ігнатій**, світське ім'я – Іван, син Стефана та Анастасії. Народився 1736 р. у м. Кам'янець Подільського воєводства. Вступив 1772 р. до чернецтва у Почаєві. Після року навчання у новіціаті 02.02.1773 р. склав чернечі обіти професа. Призначений керівником будівництва у Почаєві. Через 8 місяців відправлений до Любара для виконання обов'язків економа. 1774 р. скерований до Луцька, будучи також економом обителі. 1776 р. – послушник Львівського монастиря св. Івана. 1777 р. отримав ієрейські свячення та призначений ризником у цьому монастирі. Помер у 1783 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – С.557*).

⁶⁹⁰ **Демушевський Никодим**, світське ім'я Назарій, син Григорія та Євдокії. Народився 04.08.1755 р. у м. Лежайськ. Завершив клас поетики у Ярославській школі. Вступив до чернецтва 29.07.1771 р. у Добромилі. Після року навчання у новіціаті 01.08.1772 р. склав чернечі обіти професа. Звідтіля скерований до Краснопуцівського монастиря на початкові студії з риторики, які продовжив вивчати в інших обителях: Мільчені, Білостоці. 1775 – 1777 рр. вивчав філософію у Луцькому Хрестовоздвиженському монастирі. 1778 – 1779 рр. студіював курс теології у Віленському папському колегіумі. Подальший шлях чернецтва подвигу залишається невідомим. Помер 1811 р. у м. Дубно. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С.869*).

⁶⁹¹ **Серкізовський Омеліан**, світське ім'я Ілля, син Теодора та Марії. Народився 30.07.1752 р. у м. Лежайськ. Закінчив клас риторики у Ярославській школі. Вступив у серпні 1771 р. до чернецтва у Добромилі. Упродовж одного року навчався у новіціаті та у серпні 1772 р. склав чернечі обіти професа. Звідтіля скерований до Краснопуці на студії з риторики, які продовжив у Мільчені, Білостоці. Через два роки поїхав до Луцького монастиря на філософські студії. По завершенні навчання відправлений у 1777 р. до Любара для викладання у старших класах граматики. Згодом завершив теологічні студії у Кам'янецькому монастирі та отримав ієрейські свячення. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С.299*).

⁶⁹² **Федоркевич Йосиф**, світське ім'я Іван, син Андрія та Анни. Народився 26.08.1749 р. у м. Лежайськ. Закінчив клас синтаксису в Ярославській школі. Вступив 31.08.1771 р. до чернецтва у Добромилі, де після року навчання у новіціаті 14.11.1772 р. склав чернечі обіти професа. Звідтіля відправлений до Краснопуцівського монастиря на студії з риторики. По завершенні студій скерований до Мільченського монастиря для продовження вивчення риторики. 1773 р. переїхав до Білостоцького монастиря на вищі студії з риторики. 1775 р. прибув до Луцького монастиря для навчання на філософських студіях. 1778 – 1779 рр. студіював теологію у Сатанівському монастирі. Згодом отримав ієрейські свячення. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – С.655*).

⁶⁹³ **Борковський Казимир**, народився 1755 р. Вступив 1772 р. до чернецтва. Склавав 1773 р. чернечі обіти професа. У 1773 – 1775 рр. студіював риторику у Сатанівському монастирі. В 1775 – 1777 рр. вивчав філософію у Луцькому Хрестовоздвиженському монастирі. 1778 – 1779 рр. – магістр синтаксису у школі Любарського василіанського монастиря. Згодом здобув теологічні студії та отримав ієрейські свячення. Помер 1819 р. у Лисянському монастирі. (*Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778*).

⁶⁹⁴ **Ляшевич Августин**, народився 1751 р. Вступив 1774 р. до чернецтва. Склавав 1775 р. чернечі обіти професа. Студіював риторику у Гошанському монастирі. У 1775 – 1777 рр. вивчав філософію у Луцькому Хрестовоздвиженському монастирі. В 1778 – 1779 рр. студіював теологію у Львівському

бр. Геласій Сольницький ⁶⁹⁵	студент філософії	22	1	1
---	-------------------	----	---	---

На підставі опрацьованих джерел нам удалося реконструювати біографи насельників Луцького василіанського монастиря, які зосереджували свою діяльність у душпастирській та освітній праці. Монастир населяли діаметрально протилежні категорії чернецтва: досвідчені ієромонахи (від 10 до 24 років перебування в Чині) та молодше покоління братів-студентів (від 1 до 4 років у Чині). Відповідно різновікова група ієромонахів (від 27 до 56 років) мала слугувати добрим прикладом спільного аскетичного укладу життя, де старше покоління передавало духовний досвід молодшому.

6.9. Монахи Люблінського монастиря (1748 – 1779 рр.)

В історіографії дослідження Люблінського монастиря сформувалися різні погляди щодо визначення часу його фундації, зумовлені відсутністю документації. Низка дослідників вказують на другу половину XVI ст. (1560 – 1573 рр., а іноді називають 1588 р.)⁶⁹⁶. Однак подані факти без достатніх документальних підтверджень спонукають сучасних науковців заперечувати ці припущення. Так, зокрема, А. Гіль, вивчаючи монастирі Холмської унійної єпархії (1596 – 1810 рр.), установив, що немає жодних фактів, які б підтверджували існування обителі у XVI ст. Також не згадано про монастир у привілеї короля Владислава IV (15.03.1633 р.), наданому для православного братства Спаської церкви. Дослідник робить припущення, що обитель фундована на початку 30-х років XVII ст. київським православним митрополитом Петром Могилою, напередодні передання храму королівським універсалом (13.11.1638 р.) унійному єпископу Методієві Терлецькому⁶⁹⁷. Проте візитатор 1764 р. пов'язує заснування монастиря із королівським привілеєм 1623 р., однак відповідного документа за цей рік не віднайдено, очевидно писар допустився помилки, маючи на увазі 1633 р.⁶⁹⁸. До нашого часу збереглися відомості про королівські привілеї пізнішого часу, в яких згадується не тільки Святопреображенська церква, але й функціонування при ній монастиря: 1666 р. – привілей Яна Казимира про повернення монастиря та храму під юрисдикцію Київського православного митрополита Діонісія Балабана, 1669 р. – конфірмація Михайла Вишневецького щодо монастирських привілеїв, наданих попередніми правителями (1670 р. конфірмація облятована у Люблінських

монастирі св. Онуфрія. По завершенні навчання отримав ієрейські свячення. Помер 1781 р. (*Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778*).

⁶⁹⁵ Сольницький Геласій, народився 1753 р. Вступив 1774 р. до чернецтва. Склав 1775 р. чернечі обіти професа. В 1775 – 1776 рр. вивчав філософію у Луцькому Хрестовоздвиженському монастирі. Подальший шлях чернечого подвигу залишається невідомим. Час і місце смерті не встановлені. (*Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775*).

⁶⁹⁶ Kuprianowicz G., Roszczenko M. Cerkiew prawosławna Przemienienia Pańskiego w Lublinie. – Lublin, 1993. – S. 22, 24.

⁶⁹⁷ Гіль А. Унійні монастирі Холмсько-Белзької єпархії (1596 – 1720) // Ковчег. Науковий збірник із церковної історії. – Львів 2007. – Число 5. – С. 294.

⁶⁹⁸ ЦДАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк.359.

гродських актах), 1676 р. – конфірмація Яна III Собеського щодо наданих прав, вольностей та ґрунтів для монастиря, 1748 р. – привілей Августа III Саксона про підтвердження всіх вольностей, прав і декретів щодо монастирських землеволодінь⁶⁹⁹.

Упродовж XVII ст. монастир перебував у центрі міжконфесійної боротьби православних та уніатів на теренах Холмської єпархії, переходячи у користування то одній, то іншій конфесії. Так, у 1638 – 1650 рр. адміністрація обителі приєдналася до поширення унійних ідей у Холмській єпархії. Однак у 1650 р. монастир знову повернувся під юрисдикцію холмського православного владики. Вже тоді згадуються монастирські споруди, які переобладнувалися із колишнього парафіяльного будинку на помешкання ченців. У 1651 р. монастир перейшов у юрисдикцію унійного владики, однак після Гадяцького договору 1658 р. повернувся під урядування православних. Остаточоно монастир і братство приєдналися до Київської унійної митрополії у 1695 р. та продовжував функціонувати до 1864 р., коли був ліквідований російською владою⁷⁰⁰.

Протягом першої половини XVIII ст. обитель належала до Литовської провінції Святої Трійці ЧСВВ. Із утворенням нової василіанської Святопокровської провінції (1739 р.) монастир перейшов до неї. Зусиллями ченців при монастирському парафіяльному храмі у 1752 р. зорганізовано унійне братство св. Онуфрія. Наступного року братство отримало від папи Венедикта XIII буллу з індульгенцією⁷⁰¹.

Упродовж другої половини XVIII ст. монастир відіграв вагомую роль в обороні інтересів Василіанського Чину у Люблінському коронному трибуналі. Зокрема при обителі постійно мешкали судові прокуратори, делеговані сюди управою Святопокровської провінції⁷⁰².

У 1748 – 1779 рр. у Люблінському монастирі проживали 24 монахи, які походили із різних воєводств Речі Посполитої. Найбільше було вихідців із Волинського (6 осіб), Руського (5 осіб) воєводств, значну меншість становили уродженці із Люблінського (2 особи), Київського, Брацлавського, Подільського, Белзького (із кожного по 1 монаху). На жаль не вдалося встановити місце народження 7 ченців. Проте обрана вибірка дає змогу говорити про проживання в обителі вихідців із різних теренів Речі Посполитої. Також цей факт свідчить про мобільність василіанського чернецтва, яке не прив'язувалося надмірно до регіону народження та вступу до монастиря. Монахи, які мешкали в обителях, що входили до окремої територіально-адміністративної церковної одиниці – Святопокровської провінції, постійно переміщувалися від одного монастиря до іншого для виконання різноманітних аскетичних обов'язків. Також кандидати у чернецтво, у зв'язку із запровадженням школи новиціату, не могли вступити до монастиря за місцем народження, а відправлялися до обителей, де функціонувала школа для новиків. Такі освітні центри діяли тільки у Добромилі (Руське воєводство) та Почаєві (Волинське

⁶⁹⁹ ЦДІАЛ. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк.368.

⁷⁰⁰ Lorens V. Monaster bazyliiański i cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego w Lublinie w przededniu kasaty i ich losy po 1864 roku (w druku).

⁷⁰¹ Ваврик М. (ЧСВВ) Нарис розвитку і стану Василіанського Чину XVII – XVIII ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Рим, 1979. – Серія II. – Секція I. – Т. 10. – С. 26.

⁷⁰² Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм, Жовква 2015. – С. 21, 24, 25, 28, 29, 32, 46.

воєводство), де впродовж одного року новики проходили аскетичні випробовування. Кінцевим результатом ознайомлення із василіанським аскетичним подвигом було складення чернечих обітів (чистоти, убогості, послуху). Так, наприклад, Онуфрій (чернече ім'я – Орест) Нахімовський хоча й народився та здобував освіту в Любліні, де також функціонував василіанський монастир, однак духовний вишкіл ченця проходив у Почаївському новіціаті. Із насельників Люблінської обители 75 % ченців розпочинали свій духовний вишкіл у Почаївській школі новіціату, а тільки 8 % – у Добромилі. Частина новиків (4 %) розпочинали духовні студії у Почаєві, а завершували у Добромилі, або ж навпаки. У процесі дослідження у 13 % ченців не встановлено місця проходження новіціату.

Реєстр насельників Люблінського монастиря 1748 – 1779 рр.

№	Чернече ім'я, прізвище	Обов'язки	Загаль- ний вік	Тривалість у професах	Перебування у Любліні
1748 р. ⁷⁰³					
1	о. Герман Кнаховський ⁷⁰⁴		38	10	3
2	о. Теофілакт Васильківський ⁷⁰⁵		35	8	2
3	о. Порфирій Баранкевич ⁷⁰⁶	ігумен	43	24	4

⁷⁰³ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2.

⁷⁰⁴ **Кнаховський Герман**, народився 1715 р. Вступив 1737 р. до чернецтва, склав 1738 р. аскетичні обіти професа та отримав 1742 р. ієрейські свячення. Місця народження та вступу до монастиря не встановлені. Після утворення Святопокровської провінції, відповідно до рішення Львівської капітули 1739 р., призначався до різних її монастирів. 1748 р. згадується як ієромонах Люблінського василіанського монастиря. Помер 1757 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С.409*).

⁷⁰⁵ **Васильківський Теофілакт**, світське ім'я Теодозій, син Тимотея та Марії. Народився 1716 р. у с. Велика Василівка Белзького воєводства. Закінчив клас логіки. Вступив до чернецтва 02.08.1740 р. у Почаєві. По році аскетичних випробовувань 10.08.1741 р. склав чернечі обіти професа. 15.08.1741 р. отримав ієрейські свячення із рук луцького владики Теодозія Рудницького. По свяченнях відправлений на філософські студії до Гощі. Через рік навчання відправлений до Лаврова. По четвертому році студій скерований до Любліна для виконання обов'язків проповідника. За три роки призначений настоятелем у Віцинському монастирі. Після трьох років переїхав до Білилівки, будучи вікарієм і проповідником обители, а згодом став настоятелем. По завершенні урядування переїхав до Богуслава, де урядовав як ігумен упродовж семи років. Також був ігуменом в інших монастирях Святопокровської провінції: Лисянка, Коржівці, Лебедин, Вінниця. 20.05.1760 р. відправлений до Білилівки для виконання обов'язки проповідника. У березні 1761 р. переїхав до монастиря у Маліївці, будучи вікарієм, сповідником і проповідником. Згодом переїхав до обители у Чорткові, де виконував обов'язки вікарія протягом двох років. У подальшому поїхав до Кам'янця (4 р.), Любара, будучи віце-ректором і сповідником. Помер у 1785 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С.1129*).

⁷⁰⁶ **Баранкевич Порфирій**, світське ім'я Сенько, син Івана та Євдокії. Народився у червні 1705 р. на теренах Перемишльської землі Руського воєводства. Здобував освіту в Ярославській та Перемишльській школах. Вступив 21.09.1731 р. до чернецтва в Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті в 1732 р. склав чернечі обіти професа. По виконанні різних послушань 15.08.1733 р. отримав ієрейські свячення та став капеланом перемишльського гродського писаря Матвія Дубика Яворського. Із серпня 1736 р. – ігумен Лішнянського та Дерезицького монастирів, які тоді були об'єднані та управлялися Добромильським ігуменом. На Дубнівській капітулі обраний прокуратором Святопокровської провінції. У травні 1743 р. відправлений до Люблінського монастиря (після приєднання обители до Святопокровської обители) де був ігуменом впродовж 14 років. У 1757 р. переїхав до Почаєва для виконання обов'язків прокуратора обители, а в липні цього року вибув до

1754 р. ⁷⁰⁷					
1	о. Порфирій Баранкевич	ігумен, прокуратор судових справ провінції			
2	о. Антим Лігензевич ⁷⁰⁸	вікарій			
3	о. Сосипатр Цимборський ⁷⁰⁹				

Лаврова, будучи прокуратором монастиря. 3 травня 1758 р. – капелан князів Любомирських при палаці в Любліні. У серпні 1759 р. відправлений до Зимненського монастиря на посаду ігумена. На Берестейській капітулі (1759 р.) обраний ігуменом Люблінського монастиря. Був капеланом люблінського воеводи князя Любомирського. 05.08.1764 р. відправлений до Завалова, будучи ігуменом водночас Завалівського та Литвинівського монастирів. Помер 31.08.1770 р., будучи першим прокуратором по розгляді судових справ Святопокровської провінції. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемиської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква 2015. – С. 24 – 25).*

⁷⁰⁷ *Catalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754 // Записки ЧСВВ. – Рим, 1979. – Серія II. – Секція I. – Т. 10. – С. 110.*

⁷⁰⁸ **Лігензевич Антим**, світське ім'я Антоній, син Стефана та Евфимії. Народився 1722 р. Місце народження не встановлене. За світського життя закінчив клас логіки та права. Вступив до чернецтва 04.07.1749 р. у Почаєві. Після одного року аскетичних випробувань у новіціаті 14.07.1750 р. склав чернечі обіти професа, виконуючи обов'язки секретаря монастирського архіву. У травні 1751 р. відправлений до Любліна для виконання обов'язків проповідника, отримавши ієрейські свячення 12.05.1751 р. із рук Холмського владики Феліціана Володковича у храмі Люблінського монастиря. У квітні 1752 р. повернувся до Почаєва, виконуючи обов'язки прокуратора судових справ. У лютому 1753 р. знову відправлений до Любліна на посаду віце-прокуратора у судових справах Святопокровської провінції у Люблінському коронному трибуналі. У липні 1754 р. переїхав до Луцького монастиря Воздвиження Чесного Хреста для виконання обов'язків вікарія обителі. Однак у жовтні цього року відправлений до Почаєва на посаду прокуратора провінції. Із лютого 1755 р. призначений вікарієм Овруцької архимандрії. 01.01.1757 р. став ігуменом Луцького Хрестоваздвиженського монастиря. У червні 1758 р. відправлений до Любліна, де був ігуменом та прокуратором судових справ провінції. У жовтні 1759 р. повернувся до Луцька, будучи ігуменом. 26.08.1765 р. призначений ігуменом Теребовляньського монастиря. Звідтіля 13.09.1767 р. переїхав до Почаєва на посаду ігумена. У червні 1771 р. відправлений до Барського монастиря, виконуючи обов'язки ігумена. Після Берестейської генеральної капітули (лютий 1772 р.) призначений ігуменом Львівського монастиря св. Юрія. На Тороканській капітулі (1780 р.) обраний консультором Чину. Помер 1798 р. у Загорівському монастирі, будучи екс-консультором Чину. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С.49).*

⁷⁰⁹ **Цимборський Сосипатр**, світське ім'я Симеон, син Івана та Мар'яни. Народився 1726 р. у м. Кременець Волинського воеводства. Закінчив дворічний клас риторики. Вступив 13.08.1748 р. до чернецтва в Почаєві. Після року випробувань у новіціаті в 1749 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Гощі, де впродовж трьох років проходив студії з риторики. По їх завершенні у серпні 1750 р. скерований до Львова на студії з філософії, де навчався два роки. 19.01.1752 р. отримав ієрейські свячення від львівського владики Льва Шептицького. По завершенні студій в липні 1752 р. відправлений до Любліна, де був проповідником. Надалі в різний час побував у монастирях провінції для виконання відповідних послушань: лютий 1754 р. – проповідник у Крехові, серпень 1754 р. – студіював моральну теологію у Добромилі, з серпня 1756 р. – викладав два роки синтаксис та граматику в Шаргороді. Із серпня 1758 р. – проповідник у Семенках, а з березня 1759 р. – проповідник в Овручі, липень 1760 р. – капелан у Битені, серпень 1763 р. – ігумен в Городенці. Із 29.07.1764 р. – проповідник у Вічині, а з 08.06.1765 р. – вікарій у Жовкві, 06.08.1764 р. – ігумен у Біліні, 15.04.1767 р. – резидент у Сваричові, 22.09.1769 р. – резидент у Пацикові. Упродовж 1773 – 1774 рр. був настоятелем Туминського монастиря. 1775 – 1776 рр. – капелан у магната Глоговського. Із 1776 по 1779 рр. виконував обов'язки настоятеля Домашівського монастиря. Помер 1780 р. (*Стецик Ю. Василянське*

4	о. Власій Станкевич ⁷¹⁰				
5	о. Веніамін Пасюта ⁷¹¹				
6	о. Кирило Косович ⁷¹²				

чернецтво Перемиської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква, 2015. – С. 24 – 25).

⁷¹⁰ **Станкевич Власій**, світське ім'я Василь, син Михайла та Анастасії. Народився 1718 р. на теренах Львівської землі Руського воєводства. Вступив до чернецтва 13.09.1748 р. у Почаєві. По році аскетичних випробовувань у новіціаті 13.09.1749 р. склав монаші обіти професа. Після цього відправлений до Овруцького монастиря, будучи вікарієм упродовж чотирьох років. У 1749 р. отримав ієрейські свячення із рук луцького владыки Теодозія Рудницького у церкві с. Жабче. Очевидно, що ще у світському житті отримав духовну освіту, а по складенні чернечих обітів отримав ієрейські свячення. По свяченнях відправлений до Люблінського монастиря, де був парохом упродовж чотирьох років (1750 – 1754 рр.). Надалі відправлений до монастиря у Піддубцях (один рік). Згодом переїхав до резиденції у Четвертні, де проживав 7 років. Потім призначений вікарієм Луцького монастиря (1 р.). Згодом призначений віце-ректором монастиря у Гощі (3 роки 6 місяців). Надалі виконував обов'язки вікарія у різних монастирях Святопокровської провінції: у Кременці (1 рік), Львові (св. Онуфрія – 1 рік), Улашківцях (2 роки), Вічині, Кошовцях, Головчинцях, Луцьку (1 рік), Кам'янці (1 рік), Семенках (1 рік), парох у Калинівці (1773 – 1774 рр.), Маліївцях (1775 – 1776 рр. вікарій та сповідник). У 1776 р. відправлений до Краснопуці, де призначений парохом і ризником. Звідтіля поїхав до Віцина, будучи 1778 – 1779 рр. сповідником і ризником. У лютому 1781 р. відправлений до Унева для виконання обов'язків сповідника. Помер 25.08.1801 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 176*)

⁷¹¹ **Пасюта Веніамин**, світське ім'я Василь, син Єрмолая та Теодори. Народився 07.03.1716 р. в с. Турів поблизу м. Турище Володимирського повіту, де навчався «руською» мовою. У світському житті отримав духовну освіту та 20.06.1741 р. отримав ієрейські свячення у парафіяльній церкві Турища із рук володимирського владыки Теофіла Гудебського. По свяченнях 14.08.1749 р. вступив до чернецтва у Почаївському монастирі, де по році навчання у новіціаті 1750 р. склав аскетичні обіти професа. По обітах відправлений до Люблінського (ігумен 2 роки), Загорівського (ризник 1 рік), Страклівського (1 рік), Гощівського (1 рік), Любарського (прокуратор господарства 1 рік), Тригирського (2 роки), Семенківського (2 роки), Шаргородського (парох та ризник 2 роки), Сокулецького (2 роки), Сатанівського (6 місяців) монастирів. У березні 1765 р. скерований до Почаєва, будучи сповідником і диригентом хору. 24.09.1766 р. відправлений до Лаврівського монастиря для виконання обов'язків диригента хору. Через півроку призначений префектом ризниці. За три із половиною роки 04.10.1770 р. відправлений до Пащиова, будучи вікарієм. Звідтіля 04.02.1771 р. переїхав до Крехова, де призначений ризником. Згодом поїхав до Теремовлі, де також призначений ризником. За короткий термін відправлений до Крилосу для виконання обов'язків ризника, а надалі до – Задарова, будучи ігуменом обителі. 1776 р. скерований до Підгірців, де нетривалий час був настоятелем. 1777 р. переїхав до Струсова для виконання обов'язків диригента хору. 01.07.1781 р. повернувся до Підгірців, будучи ризником. 01.04.1787 р. переїхав із Краснопуцівського до Крехівського монастиря для диригування церковним хором. Помер 1791 р. на теренах Галицької монастирської провінції. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С.199*).

⁷¹² **Косович Кирило**, світське ім'я Константин. Дата та місце народження не встановлені. Вступив у 1752 р до Василіанського Чину. Після року аскетичних випробовувань у Почаївському новіціаті 1753 р. склав монаші обіти професа та отримав чернече ім'я Кирило. 15.03.1754 р. шляхтич Захарій-Михайло Косович, будучи венденським чашником і батьком монаха Кирила Косовича, дарував для Луцького василіанського монастиря Воздвиження Чесного Хреста 5 000 злотих локалізовані на ґрунті поблизу с. Загайці у Луцькому повіті Волинського воєводства. Доходи із цього ґрунту призначалися на утримання його сина, що вступив до василіанського чернецтва. На жаль, не маємо відомостей для реконструкції детальної біографії. Тільки можемо зробити припущення, що Константин Косович ще у світському житті отримав духовну освіту, оскільки після складення чернечих обітів 1754 р. вже згадується як ієромонах Люблінського василіанського монастиря Преображення Господнього. Подальший шлях його чернечого служіння залишається не зафіксованим в офіційній документації Василіанського Чину другої половини XVIII ст., зокрема у каталогах ченців і монастирів Святопокровської провінції. Дата та місце смерті не встановлені. (*Stecyk J. Zapis darowizny Zachariasza-Machala Kossowicza jako posag na utrzymanie syna-mnicha Zakonu Bazyliańskiego (15.03.1754 r.) // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2017. – Вип. 2. – С. 16 – 20*).

1773 – 1774 pp. ⁷¹³					
1	о. Орест Нахімовський ⁷¹⁴	ігумен	37	18	
2	о. Йосиф Березецький ⁷¹⁵	вікарій	63	34	
3	о. Антоній Стопкевич ⁷¹⁶	проповідник		4	

⁷¹³ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 in Annum 1774, Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.V.M. Anno Domini 1773.*

⁷¹⁴ **Нахімовський Орест**, світське ім'я Онуфрій, син Теодора та Галини. Народився у 1737 р. в Любліні. Закінчив клас поезиї. Вступив 08.07.1755 р. до чернецтва у Почасві. Після року аскетичних випробувань у новіціаті 14.07.1756 р. склав чернечі обіти професа. По складенні обітів відправлений до Гощі на студії з риторики. По завершенні двох років навчання поїхав до Лаврова на студії з філософії. По їх завершенні скерований до Риму на теологічні студії. Повернувшись із Риму, викладав моральну теологію у Щеплотах (1 рік). Отримав ієрейські свячення. 01.07.1767 р. відправлений до Умані для викладання філософії, а після нападу гайдамаків на монастир (1768 р.) переїхав до Любару, а потім до Замостя для викладання філософії. По завершенні викладів скерований до Львова на посаду професора теології. Після двох років переїхав до монастиря у Любліні, де 1773 – 1774 pp. був настоятелем обителі. Звідтіля вибув до Кам'яця, будучи у 1775 – 1776 pp. ігуменом. Через декілька років переїхав до Добромиля, де призначений магістром новиків. У 1778 – 1779 pp. призначений сповідником Сатанівського монастиря. На Тороканській капітулі (1780 р.) обраний секретарем Святопокровської провінції, а згодом декретом протоігумена Інокентія Матковського призначений ігуменом Гоцанського монастиря, до якого приєднано обитель у Городищі. Помер у 1784 р. в цьому монастирі. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква, 2015. – С.153 – 154.*)

⁷¹⁵ **Березецький Йосиф**, світське ім'я Іван, син Теодора та Анни. Народився 08.07.1711 р. в с. Березці Люблінського воеводства. Духовну освіту отримав до приходу в монастир. Вступив 24.03.1739 р. до чернецтва у Почасві. По році аскетичних випробувань склав 29.03.1740 р. чернечі обіти професа та відправлений до Ямницького монастиря. 06.10.1740 р. висвячений у диякони, а 09.10.1740 р. отримав ієрейські свячення із рук львівського владика та київського митрополита Атанасія Шептицького. Упродовж наступних чотирьох років був вікарієм Ямницького монастиря. З 1744 р. (протягом восьми років) був вікарієм Тригирського монастиря. За іншими джерелами 06.06.1746 р. перебував у монастирі м. Бар (Семенки). Умів писати польською мовою, хоча навчався «руською» мовою. 1752 р. – прокуратор у Забродзі (2 роки). 1754 р. – сповідник у Шаргородському монастирі (2 роки). 1756 р. – сповідник у Кошовиці (1 рік). 1757 р. – сповідник та вікарій у Кам'янці (6 років). 1763 р. – вікарій Крилоського монастиря (1 рік). 1764 р. – вікарій Білінського монастиря (8 місяців). 1765 р. – ігумен Дерезицького монастиря, а згодом вікарій Лішнянського монастиря. Через рік відправлений до Замостя, будучи сповідником. У 1773 – 1774 pp. був вікарієм Люблінського монастиря, а звідтіля скерований до Домашова, де спочатку в 1775 – 1776 pp. виконував обов'язки вікарія та сповідника, а у 1777 р. став ігуменом. 1778 – 1779 pp. – вікарій Верхратського монастиря. 1783 р. був отцем емеритом (72 р.) Щеплотського монастиря. Не виконував жодних монастирських обов'язків через похилий вік та загальне захворювання. Не володів латинською мовою, а тільки «руською». Помер 1786 р. (*Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква, 2015. – С. 28 – 29.*)

⁷¹⁶ **Стопкевич Антоній**, світське ім'я Олександр, син Василя та Агати. Народився 17.03.1745 р. у Брацлавському воеводстві. Закінчив школу в Шаргороді. Вступив 05.08.1768 р. до чернецтва в Почасві. Після одного року новіціату 06.08.1769 р. склав чернечі обіти професа. За деякий час відправлений до Добромиля на теологічні студії, де 15.05.1770 р. висвячений у піддиякони перемишльським владикою Атанасієм Шептицьким. 13.06.1771 р. відбув до Лаврова для продовження студій із догматичної та спекулятивної теології. У 1773 р. завершив студії в Лаврові та відправлений до Кам'яця, де продовжив навчання і через три роки повернувся до Лаврова, будучи прокуратором монастиря. Згодом скерований до Любліна (1773 – 1774 pp. проповідник, прокуратор судових справ), Загайців (учитель риторики), Щеплот (1775 – 1776 pp. вікарій та професор риторики), 1777 – 1779 pp. – проповідник, вікарій та економ Кристинопільського монастиря. Через чотири роки переїхав до Добромиля, де був

4	о. Тома Гнатович ⁷¹⁷	ризник	46	15	
5	о. Патрицій Козубовський ⁷¹⁸	прокуратор	34	13	
6	о. Філемон Щербацький ⁷¹⁹	різні послушання	46	8	
1775 – 1776 рр. ⁷²⁰					
1	о. Константин Улашевич ⁷²¹	ігумен	36	12	2

вікарієм. Однак у квітні цього року став ігуменом Святоспаського монастиря. Із 1784 р. – ігумен монастиря у Замості, де провів останні роки життя, оскільки важко захворів та 14.06.1809 р. помер. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква, 2015. – С. 208 – 209.*)

⁷¹⁷ **Гнатович Тома**, світське ім'я Теодор, син Симеона та Анни. Народився 12.03.1728 р. у Волинському воєводстві. Завершив клас співу. Вступив до чернецтва 12.06.1758 р. у Почаєві, де після року аскетичних випробовувань у новіціаті 08.07.1759 р. склав обіти професа. 1764 р. отримав ієрейські свячення та призначений прокуратором у Почаєві. Звідтіля 08.07.1766 р. відправлений до Волсвинського монастиря. Проте в цьому році призначений ігуменом Кристинопільського монастиря. Через вісім років переїхав до Любліна, де у 1773 – 1774 рр. виконував обов'язки ризника. Звідтіля переїхав до Збарзького монастиря, будучи впродовж 1775 – 1777 рр. вікарієм і сповідником. 1777 р. скерований до Краснопушівського монастиря, де призначений вікарієм і префектом будівництва. Звідтіля 08.09.1778 р. повернувся до Збаража, де також був вікарієм. 21.01.1782 р. відправлений до Золочівського монастиря, будучи вікарієм. Помер 20.03.1805 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 1153.*)

⁷¹⁸ **Козубовський Патрикій**, світське ім'я Прокопій, син Филипа та Євфимії. Народився у лютому 1740 р. у с. Ольхів Волинського воєводства. Вступив 02.06.1760 р. до чернецтва у Почаєві, де після одного року аскетичних випробовувань у новіціаті 1761 р. склав обіти професа. Через три роки отримав дяконівські свячення. У серпні 1765 р. відправлений до обителі у Маліівцях, будучи економом господарства. 25.07.1766 р. поїхав до монастиря у Піддубцях, будучи також економ. Згодом уділено ієрейські свячення. У 1773 – 1774 рр. проживав у Люблінському монастирі, будучи прокуратором судових справ, представляв майнові інтереси провінції у Люблінському коронному трибуналі. В 1775 – 1776 рр. перебував у Краснопушівській обителі, виконуючи обов'язки сповідника та префекта будівництва. У 1778 – 1779 рр. проживав у Почаївській Лаврі. Помер 1825 р. у Білостоцькому монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 936.*)

⁷¹⁹ **Щербацький Філемон**, світське ім'я Филип, син Якова та Анастасії. Народився 1728 р. у м. Радивилів Волинського воєводства. У світському житті отримав духовну освіту та ієрейські свячення. Вступив 15.08.1765 р. до чернецтва в Почаєві, де після року навчання у новіціаті 05.09.1766 р. склав аскетичні обіти професа. У червні 1767 р. відправлений до Низкинич, будучи економом і ризником. Через шість років скерований до Люблінського монастиря, виконуючи обов'язки прокуратора впродовж 1772 – 1774 рр. За три роки переїхав до Зимненського монастиря, де був парохом і ризником у 1775 – 1777 рр. У 1778 – 1779 рр. призначений ризником у Загорівському монастирі. Помер 1794 р. у Піддубському монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 331.*)

⁷²⁰ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1775 in Annum 1776, Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini 1775.*

⁷²¹ **Улашевич Константин**, світське ім'я Казимир, син Михайла та Катерини. Народився 1740 р. у Бельзькому воєводстві. Завершив клас риторики. Вступив 31.08.1756 р. до чернецтва у Почаєві. Після року аскетичних випробовувань у новіціаті 31.08.1757 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Гощі на студії з риторики, потім до Луцька на філософські та до Вільна на теологічні студії. По їх завершенні скерований до Любліна, де виконував обов'язки проповідника. Звідтіля переїхав до Шаргороду для викладання риторики у василіанському колегіумі. Згодом поїхав до Умані, де також у 1767 р. викладав риторику. Після одного року викладання риторики призначений навчати філософії. Згодом відправлений до монастиря у Загайцях, а звідтіля через рік скерований до Збарзької монастирської школи для викладання моральної теології. Тоді переїхав до Лаврова для викладання спекулятивної теології. По завершенні викладацької праці призначений у 1773 р. ігуменом Сатанівського монастиря. Однак за один рік урядування скерований до Любліна, де впродовж двох років (1774 – 1775 рр.) виконував обов'язки ігумена. 1776 р. був ігуменом Верхратського монастиря,

2	о. Сильван Красницький ⁷²²	вікарій, проповідник	36	13	1
3	о. Антоній Марциневич ⁷²³	сповідник, проповідник	36	2	1
4	бр. Атанасій Конський ⁷²⁴	ризник, послушник	27	4	1
1776 – 1777 рр. ⁷²⁵					
1	о. Аліпій Ангелович	ігумен	41	19	1
2	о. Антоній Марциневич	вікарій, проповідник	37	3	2
3	о. Ісаак Волоцький ⁷²⁶	парох	37	11	1

проте в цьому році призначений настоятелем Золочівської обителі. Із 1778 р. був проповідником по святах у Почаївському монастирі. Помер 1794 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 233*).

⁷²² **Красницький Сильван**, світське ім'я Стефан, син Данила та Катерини. Народився 02.08.1739 р. у м. Боремель Волинського воєводства. По завершенні навчання в Острозькій школі вступив 1762 р. до чернецтва у Почаєві. По році аскетичних випробовувань у Почаївському новіціаті 1763 р. склав обіти професа. Продовжував вивчати риторичу в Почаєві. Згодом відправлений до Мільчена, а надалі до Білостоку, Гощі, де завершив студії із риторичи та призначений магістром молодших класів у Любарській монастирській школі. Згодом продовжив навчання, зокрема поїхав на філософські студії до Загаївського монастиря. Призначений катехитом у Збаражі. 25.07.1766 р. поїхав до Лаврівського монастиря для завершення філософських студій. 05.08.1767 р. відправлений до Кам'янця на теологічні студії. Через рік у серпні 1768 р. поїхав до Теребовлі для продовження вивчення теології. По завершенні навчання у серпні 1770 р. поїхав до Шаргороду для викладання синтаксису у місцевій монастирській школі. Звідтіля у серпні 1771 р. відправлений до Страклова для виконання обов'язків проповідника. У квітні 1772 р. поїхав до Зимненського монастиря, де також призначений проповідником. У серпні 1773 р. переїхав до Жовкви, будучи проповідником. У серпні 1775 р. призначений проповідником і вікарієм Підгорецького монастиря. Із серпня 1776 р. – у Городищі. Серпень 1777 р. – вікарій та проповідник Люблінського монастиря. У жовтні 1777 р. переїхав до Страклова, будучи проповідником і місіонером. Звідтіля у серпні 1778 р. переїхав спочатку до Улашківців, а надалі до Угорників, будучи проповідником і парохом. У березні 1782 р. відправлений до Ясениці для виконання обов'язків вікарія. 02.12.1787 р. переїхав із Замостя до Городка. Дата та місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – С. 1046*).

⁷²³ **Марциневич Антоній**, народився 1740 р. Місця народження, вступу до монастиря та новіціату не встановлені. Вступив до чернецтва у 1773 р. Після року аскетичних випробовувань у новіціаті 1774 р. склав обіти професа. Отримав ієрейські свячення. У 1775 – 1779 рр. був вікарієм, сповідником і проповідником Люблінського монастиря. Помер 1798 р. (*Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778*).

⁷²⁴ **Конський Атанасій**, світське ім'я Андрій, син Єремії та Софії. Народився 30.08.1748 р. у м. Ярослав Перемишльської землі Руського воєводства. Вступив до чернецтва 25.08.1771 р. у Добромильському монастирі, де проходив аскетичні випробовування у школі новіціату. По складенні чернечих обітів професа (25.08.1772 р.) відправлений до Шаргородського монастиря. 1773 – 1774 рр. – брат-послушник монастиря у Замості. 1775 – 1776 рр. – брат-послушник і ризник Люблінського монастиря. 1778 – 1779 рр. – брат-послушник у Городищі, яке приєднано до монастиря у Гощі. Дата та місце смерті не встановлені. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм. – Жовква, 2015. – С. 111*).

⁷²⁵ *Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777 // Записки ЧСВВ. – Рим, 1979. – Серія II. – Секція I. – Т. 10. – С. 164.*

⁷²⁶ **Волоцький Ісаак**, світське ім'я Йосиф, син Івана та Марії. Народився 04.04.1740 р. у с. Велика Воля Галицької землі Руського воєводства. Звершив клас риторичи у Шаргородській школі. Вступив 1765 р. до чернецтва у Почаєві. По році навчання у Почаївському новіціаті 1766 р. склав аскетичні обіти професа. Відправлений до Підгорецького монастиря, де призначений віце-прокуратором. Через три місяці переїхав до Відинської обителі на студії з риторичи (05.10.1766 р.). По завершенні навчання

4	о. Антим Собоуцький ⁷²⁷	місіонер, керівник хору	31	8	1
1778 – 1779 рр. ⁷²⁸					
1	о. Вінкентій Загоровський ⁷²⁹	ігумен	51	34	1
2	о. Алімпій Ангелович	прокуратор судових справ провінції, економ обителі	43	21	3
3	о. Антоній Марциневич	вікарій, проповідник	39	5	4
4	о. Анастасій Струсь ⁷³⁰	парох	49	8	2

відправлений на філософські студії до монастиря у Загайцях, де навчався сім місяців. Надалі як брат-профес був послушником у Чортківському, а із 1773 р. – в Семенківському (Барському) монастирях. Упродовж 1774 – 1776 рр. перебував у Мілецькій обителі, де отримав ієрейські свячення та виконував обов'язки катехита. По священнях відправлений до Любліна, де згадується у 1776 – 1777 рр. як парох монастирського храму. 1778 р. скерований до Низкиницького монастиря, будучи катехитом упродовж двох років. Помер 1794 р. у Зимненському монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С. 687*).

⁷²⁷ **Собоуцький Антим**, світське ім'я Андрій, син Петра та Марії. Народився 1746 р. у м. Галич Галицької землі Руського воєводства. Вступив 06.07.1768 р. до чернецтва. По році аскетичних випробовувань 06.07.1769 р. склав монаші обіти професа. По складенні обітів відправлений до монастиря у Загайцях, де призначений економом. Звідтіля переїхав до Львівського монастиря св. Онуфрія (1773 – 1774 рр. брат-послушник), де отримав ієрейські свячення. Згодом скерований до монастирів у Пугінках (1775 – 1776 рр. місіонер) та Любліні (1776 – 1777 рр. місіонер і диригент хору в Любліні). 1778 – 1779 рр. – ієромонах Страклівського монастиря. Помер 1789 р. у Туминському монастирі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 49*).

⁷²⁸ *Catalogus Professorum Ordinis S. V. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.V.M. Anno Domini 1778.*

⁷²⁹ **Загоровський Вінкентій**, світське ім'я Василь, син Івана та Анни. Народився 01.07.1718 р. у м. Смотрич Подільського воєводства. Вступив до чернецтва 02.07.1744 р. у Почаєві. Через півроку відправлений із Почаївського до Добромільського новіціату. По завершенні новіціату в 1745 р. склав чернечі обіти професа. У цьому році відправлений на навчання до Віленського аліумнату. Через 4 роки по завершенні студій скерований до Білостоцького монастиря, де у червні 1748 р. отримав ієрейські свячення із рук Луцького владика Теодозія Рудницького у с. Жабче. Через рік переїхав із Білостоцького до Загорівського монастирів, будучи проповідником. У 1750 р. скерований до Мильченської архимандрії для виконання обов'язків проповідника та пароха. Звідтіля у 1751 р. відправлений до Луцька, будучи прокуратором. У 1752 – 1753 рр. проживав у Почаєві, будучи проповідником. У 1754 р. виїхав із Почаєва до Білопілья, де впродовж 4 років був парохом і прокуратором. 01.05.1759 р. скерований до монастиря у Білорівці, будучи ігуменом упродовж 4 років. У 1764 р. відправлений до Любара на посаду вікарія. У 1765 р. скерований до новофундованого монастиря в Умані, будучи ректором школи та віце-ректором. В 1766 р. переїхав до Крехівського монастиря на посаду вікарія обителі, а у 1767 р. до Овруча для виконання обов'язків резидента. У 1768 р. поїхав до Білорівки, де призначений ігуменом монастиря. В 1770 р. вибув до Львівського монастиря св. Юрія, де титулований вікарієм і прокуратором. Із 1771 р. призначений ігуменом Золочівського монастиря. У 1772 р. поїхав до Почаєва, будучи вікарієм і прокуратором актів необхідних для беатифікації чудотворної ікони Пресвятої Богородиці. 27.07.1774 р. призначений ігуменом і сповідником Золочівського монастиря, а із 09.08.1776 р. – ігумен обителі у Підгірцях. 05.01.1779 р. відправлений до Любліна для виконання обов'язків ігумена. Однак 30.10.1780 р. повернувся до Золочева, де призначений ігуменом. Дата і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 436. – С. 1180*).

⁷³⁰ **Струсь Анастасій**, світське ім'я Андрій, син Авксентія та Юліани. Народився 1730 р. Місце народження не встановлене. Вступив до чернецтва 23.04.1769 у Страклівському монастирі. По двох роках аскетичних випробовувань у Почаївському новіціаті 10.05.1771 р. склав обіти професа. Згодом повернувся до Страклівської обителі для виконання обов'язків брата-професа. 1773 – 1774 рр. – брат-послушник монастиря у Кременці. 1775 – 1776 рр. – послушник Струсівської обителі, де 1776 р. отримав ієрейські свячення із рук львівського владика Лева Шептицького та скерований до

5	о. Юліан Залеський ⁷³¹	прокуратор	35	13	1
---	-----------------------------------	------------	----	----	---

В основному до чернецтва вступали у віці 20 – 28 років (59 %). Проте траплялися випадки і в 16 – 18 років (8 %), і в 30 – 39 років (25 %), не встановленими залишаються 8 % (2 особи). Вступ до чернецтва у ранньому юнацькому віці, очевидно, був зумовлений бажанням юнака здобути духовну освіту та отримати ієрейські свячення. Адже із 24 монахів тільки 1 залишався братом-професом. Монастирська богословська освіта давала змогу змінити своє соціальне походження та перейти до духовного стану. Особливо це стосувалося багатодітних селянських і шляхетських родин, які в більшості випадків не мали достатніх матеріальних засобів для рівноцінного поділу між членами роду. Тоді як монастирі, посідаючи певні земельні фонди як спільну власність, їх не роздрібновали, а, навпаки, примножували. Ведення фільваркового господарства створювало матеріальне забезпечення для утримання чернецтва.

Прийняття чернечого постригу в зрілому віці зумовлювалося виробленням певного життєвого світогляду та здобуттям богословської освіти у єпархіальних семінаріях (відомості про семінаристів подаємо).

Основний пласт рекрутації у монахи становили жителі сільських місцевостей (53 %) та невеликих повітових містечок (47 %). Щодо соціального походження чернецтва, то рівномірну чисельність становили селяни та шляхтичі (по 33 % кожний). Значно менше до чернецтва вступали міщани (21 %), які очевидно мали більше можливостей у здобутті освіти та виборі різноманітних ремісничих і торговельних професій. Прийняття до василіанського монастиря відкривало перед сином селянина та шляхтича можливість здобути духовну освіту та отримати ієрейські свячення. При цьому варто зауважити, що до василіанського чернецтва вступали семінаристи (25 %), які, здобувши духовну освіту, обирали у подальшому аскетичний уклад життя, щоб бути цілком відданим духовній праці. Інші ж кандидати у чернецтво (33 %) здобули освіту (риторика, поетика, логіка, право, спів) ще у світському житті як у місцевих парафіяльних, так і регіональних монастирських (Острог, Шаргород, Ярослав) школах. Після прийняття до чернецтва та складення аскетичних обітів, брати-професи, які не мали духовної освіти скеровувалися на внутрішні чернечі студії з риторики (два роки, Віцин, Гоща, Почаїв, Шаргород), філософії (два роки, Загайці, Лаврів, Луцьк, Львів) та теології (Доброміль, Кам'янець, Лаврів, Львів, Тербовля, папські семінарії у Вільні, Римі). Ще під час

Низкиницького монастиря для виконання обов'язків прокуратора. 1777 – 1779 рр. – парох при храмі Люблінського монастиря. Помер 1789 р. у Кристинополі, будучи економом цієї обителі. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 614. – С. 42*).

⁷³¹ **Залеський Юліан**, світське ім'я Яків, син Йосифа та Терези. Народився 01.08.1743 р. у с. Лемеше Київського воеводства. Вступив 16.06.1765 р. до чернецтва у Почаєві, де після року аскетичних випробувань 22.06.1766 р. склав обіти професа. Упродовж одного року був спочатку префектом, а у подальшому соцієм та прокуратором в с. Конти, що належали до Почаєва. 02.01.1768 р. отримав дияконівські свячення із рук луцького владика Сильвестра Рудницького. Звідтіля скерований до Львівського монастиря св. Юра, для виконання обов'язків економа. У червні 1769 р. уділено ієрейські свячення. За два роки переїхав до Кристинопільського монастиря, будучи 1773 – 1774 рр. префектом будівництва обителі. У 1775 – 1776 рр. також був префектом будівництва Загорівського монастиря. 1776 р. відправлений до Замостя, де до 1778 р. був прокуратором і префектом будівництва. У 1778 – 1779 рр. проживав у Люблінському монастирі, будучи прокуратором судових справ Василіанського Чину. Помер 1779 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435. – С. 721*).

навчання брaти-клірики отримували піддияконівські, дияконівські, а по завершенні – ієрейські свячення. Із устанoвленoгo реєстру населенькiв Люблінського монастиря тільки 1 із 24 монахів був брaтом-професoм, а значну більшість складали ієромонахи, які виконували монастирські (адміністративні – ігумен, вікарій; господарські – прокуратор (економ) фільварку, прокуратор судових справ Чину, віце-прокуратор) та церковні (парох, ризник, диригент хору, сповідник, проповідник, місіонер) обов'язки. Аджe, Люблінський монастирський храм, посідаючи статус парафії, не був контеплативним чернечим осередком. Діяльність чернецтва була спрямована на поширення та піднесення східнохристиянської духовності серед мирянства. Тобто, монахи не обмежувалися на власному духовному вдосконаленні, але набуті християнські чесноти поширювали серед віруючих.

Ченці не постійно проживали (від 2 до 5 років) у Люблінському монастирі, оскільки скеровувалися для виконання обов'язків до інших обителей Святопокровської провінції. І тільки в окремих випадках, перебуваючи на відповідальній адміністративній посаді настоятеля обителі, в умовах провадження будівельних робіт, призначалися на триваліший термін – до 14 років для завершення розпочатих планів.

У розглядуваний період монастир населяло молоде покоління чернецтва у віці 30 – 40 років (54 %), яке перебувало в Чині від 10 до 20 років (46 %). Тобто, основний пласт населенькiв складався із досвідчених аскетів, які здобули відповідний духовний вишкіл. Проте серед молодого покоління не бракувало осіб, які перебували в чернецтві до 10 років (50 %). І тільки 4 %, а це 1 особа, перебувала у Василіанському Чині понад 30 років. Таким чином, в обителі проживала рівномірна кількість монахів як із незначним аскетичним досвідом, так і духовно зрілих. Поєднання двох різних поколінь давало можливість менш обізнаним у духовних практиках переймати уклад аскетичного стилю поведінки від більш досвідчених монахів. Загальна тривалість життя чернецтва становила 70 – 85 років (46 %), що завершувалося звичною біологічною смертю. Проте траплялися випадки, коли помирали у молодому віці – 36 та 47 роки (8 %) у зв'язку з хворобами. Очевидно, що ця категорія монахів мала певні фізичні вади здоров'я ще з дитинства. Інша група ченців (32%) набули різних захворювань у 50 – 69 років, що призвели до смерті. Залишаються не встановленими 14 % населенькiв, оскільки не зафіксовано дату їхньої смерті.

Під час проведення реконструкції біограм та укладення просопографічних характеристик монахів вдалося визначити територіальну та соціальну базу рекрутації кандидатів у чернецтво. Основу населенькiв обителі становили уродженці Руського та Волинського воєводств, які переважно походили із селянських і дрібношляхетських родів. Вдалося визначити вікові показники іноків: вік вступу, термін перебування в Чині, загальну тривалість життя. Однак для всіх монахів не вдалося визначити дати відходу у вічність, що вбачаємо подальшим завданням для проведення наукових досліджень. Визначено освітній рівень чернецтва із урахуванням здобутих ними студій до вступу в новіціат, інтелектуальний і духовно-аскетичний розвиток у Чині. Окреслено коло обов'язків чернецтва: монастирські (адміністративні, господарські) та церковні, які покладалися на населенькiв із урахуванням їхнього рівня освіти, духовних свячень та ступеня аскетизму (кандидат, новик, брaт, отець).

6.10. Чернецтво Святоспаського монастиря (1783 р.)

На сьогодні, коли досліджено історію василіанського монастиря у с. Спас (Старосамбірський район): його інституційний розвиток і майнові засади функціонування, постає необхідність звернутися до постаті самого ченця, який інколи випадає із загального контексту розвитку обителі. Адже особистість монаха повинна стати головним об'єктом вивчення історії монастирів, тоді як монастирське господарство, сакральне мистецтво та культура виступають як результат продуктивної праці чернецтва.

Історія побудови та функціонування монастиря Преображення Господнього (Святоспаського) із с. Спас Старосамбірського району, який не зберігся до нашого часу, досліджувалася не одним поколінням істориків⁷³². Ця обитель бере свої витoki ще із княжих часів, про що засвідчують археологічні розвідки та фальсифікати грамот князя Лева Даниловича. У період Речі Посполитої Святоспаський монастир був однією із резиденцій перемишльських єпископів. Однак період міжконфесійного протистояння у Перемишльській єпархії, який розгорівся між православними та уніатами впродовж XVII ст., судові суперечки за приналежність монастирських маєностей між перемишльськими владиками і Василіанським Чиним протягом другої половини XVIII ст., призвели до занепаду монастиря та його цілковитої ліквідації (1789 р.) під час проведення релігійних реформ австрійською владою⁷³³.

Якщо історія монастиря досліджена в загальних аспектах, то залишається досі не вивченим питання про реконструкцію біограм василіанського чернецтва, які дають змогу розкрити окремі аспекти просопографічних студій: територіальне походження, вікові характеристики, час і місце вступу до монастиря, новіціату, складення чернечих обітів, проходження освітніх студій, отримання ієрейських свячень, виконання монастирських і церковних обов'язків, час і місце смерті.

---

⁷³² Анісімович-Шевчук О. Монастир Преображення Господнього у Спасі: історія та можливість залучення у сферу туризму // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів : ЛІЕТ, 2014. – С. 22 – 38; Вуйцик В. Храм XIII ст. Спаського монастиря біля Старого Самбора // Лавра – №1. – 1999. – С. 53 – 55; Гачан М. Княжий монастир Преображення Господнього в селі Спас // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів : ЛІЕТ, 2013. – С. 239 – 245; Гуцаленко Т. Два інвентарі Святоспаського монастиря // Альманах Старосамбірщина – III. – Старий Самбір – Львів : Місіонер, 2004. – С. 320 – 357; Стецик Ю. Резиденції Спаського василіанського монастиря: фундаційно-майнові аспекти (XVII – XVIII ст.) // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – Вип. 11. – С. 56 – 61; його ж Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.) : монографія. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2014. – 388 с.; Швед М. Спаський та Лаврівський монастирі – осередки духовності й культури в Галичині. – Львів : Місіонер, 2000. – 112 с.

⁷³³ Швед М. Спаський та Лаврівський монастирі – осередки духовності й культури в Галичині. – Львів : Місіонер, 2000. – 112 с.

**Звіт про персональні дані ченців Святоспаського монастиря Перемишльської єпархії,
укладений 26.07.1783 р.⁷³⁴**

Ім'я та прізвище ченця	Краї народження	Час і місце вступу до чернецтва	Час і місце складення чернечих обітів	Свячення	Студії	Монастирські обов'язки	Церковні обов'язки	Вік	Примітки
о. Созонт Вадинський ⁷³⁵	польський	05.08.1768 Почаїв	06.08.1769 Почаїв	11.10.1772 диякон 02.05.1773 ієромонах	в чернецтві пройшов студії з риторики у Віцині, філософії у Замості, теології грец. кол. в Римі	професор риторики у Білостоці, вікарій у Луцьку, писар провінційної управи в Галичині, вікарій та професор філософії у Дрогобичі, адміністратор монастиря у Спасі	виконував всі церковні обов'язки	37	не залишав Галичину останні 3 р.
о. Гедеон Гульський ⁷³⁶	галицький	14.10.1753 Почаїв	26.10.1754 Почаїв	15.01.1755 піддиякон	філософія Кам'янець на Поділлі, марематика,	теолог єпархіальної курії (3 р.), вікарій в різних монастирях	найкращий сповідник	63	не залишав Галичину останні 3 р.

⁷³⁴ APP. – ABGK. – Sygn.222. – S. 15 – 16.

⁷³⁵ **Вадинський Созонт**, світське ім'я Стефан, син Симона та Марії. Народився 28.08. 1749 р. у м. Карасівка Подільського воєводства. Вступив до чернецтва 05.08.1769 р. (за іншими даними 1768 р.) у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті склав чернечі обіти професа (за іншими даними 06.08.1769 р.). 05.08.1770 р. відправлений на студії з риторики до монастиря у Віцині. Через два роки переїхав до Замостя для вивчення філософії. По їх завершенні за два роки скерований на теологічні студії до Риму в грецький колегіум. 02.05.1774 р. отримав ієрейські свячення (за іншими даними 11.10.1772 р. – диякон, 02.05.1773 р. – ієромонах). 1777 повернувся на територію Святопокровської провінції. Призначений учителем риторики у Білостоцькому монастирі, а потім – учителем філософії у Луцькому монастирі. Згодом стає вікарієм, касиром та прокуратором цього монастиря. Із 1781 р. – секретар Галицької провінції ЧСВВ. 18.08.1781 р. призначений професором філософії та префектом монастирської школи у Дрогобичі, а із серпня 1782 р. став віце-ректором цієї школи. У 1784 р. обраний вдруге секретарем Галицької провінції та призначений ігуменом Святоспаського монастиря. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 436. – Арк. 1035*).

⁷³⁶ **Гульський Гедеон**, світське ім'я Габріель, син Андрія та Анни. У новіціаті – Гервасій. Народився 24.03.1720 р. на Поділлі. Закінчив до вступу в чернецтво філософські студії у Кам'янці на Поділлі та вивчав математику і теологію у Львові. Вступив до чернецтва 14.10.1753 р. у Почаєві. 26.10.1754 р. склав чернечі

				диякон 22.01.1755 ієромонах	теологія у Львові, закінчив до вступу в чернецтво	(6 р.), професор теології (3 р.), ігумен (10 р.)			
о. Лонгин Янович ⁷³⁷	галицький	06.07.1776 Почаїв	14.07.1777 Почаїв	26.10.1780 піддиякон 01.08.1781 диякон 08.08.1781 ієромонах	в чернецтві пройшов студії з риторики, філософії в Уневі, теологія Лаврів	професор риторики, чернець і вікарій у Спасі, пройшов шлях від професора до керівника монастиря	найкращий проповідник, сповідник, душпастир	29	не залишав Галичину останні 6 р.
о. Леонтій Тимош- кевич ⁷³⁸	польський	19.10.1768 Почаїв	14.10.1769 Почаїв	невідомо якого дня у 1773 піддиякон	відправлений на вивчення латинської мови	прокуратор (5 р.), ризнник (4 р.), економ (5 р.)	добрий ризнник	38	проживає в Галичині 14 р.

обіти професа в цьому монастирі. 15.01.1755 р. отримав піддияконівські та дияконівські свячення. 22.01.1755 р. – ієрейські свячення із рук луцького владыки Сильвестра Рудницького. Із 23.06.1760 р. – вікарій Теробовлянського монастиря. 24.03.1761 р. – вікарій у Уневі. 21.07.1763 р. – вікарій у Лаврові. 25.04.1764 р. – вікарій у Крехові. 01.07.1764 р. – професор спекулятивної теології. 05.08.1767 р. – ігумен у Золочові. Брав участь в укладенні карти по визначенні меж землеволодінь Бучацького монастиря. Подав до цієї карти коментарі, уклав інвентарний опис млинів Золочівщини. Згодом 27.07.1770 р. переїхав до Деревлян, будучи ігуменом, а 12.08.1772 р. вибув до Угорників, де призначений ігуменом. Із 29.01.1774 р. – ігумен Львівського монастиря св. Онуфрія. У серпні 1776 р. на Унівській капітулі обраний ігуменом у Піддубцях. Звідтіля 03.08.1777 р. переїхав до Білостоку, де виконував обов'язки сповідника, а з 05.02.1781 р. – сповідник у Лаврові. 1783 р. був ієромонахом Святоспаського монастиря, де виконував обов'язки сповідника. 1784 р. – резидент у Деревлянній Волі. 17.07.1786 р. переїхав до Кристинополя, а згодом 25.08.1786 р. до Крехова, а 05.11.1790 р. – до Замостя. Помер 1797 р. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 614. – Арк. 358*).

⁷³⁷ **Янович Лонгин**, світське ім'я Лука, син Георгія та Теклі. Народився 18.08.1755 р. у с. Красносілце Золочівського циркулу. Закінчив клас риторики у Золочові. Вступив до чернецтва 29.06.1775 р. (за іншими даними 06.07.1776 р.) у Почасві. Після року чернечих випробовувань 14.07.1776 р. (за іншими даними 14.07.1777 р.) склав чернечі обіти професа. Відправлений на студії з риторики до Унева, де вивчав водночас із риторику і філософію впродовж трьох років. У вересні 1780 р. скерований до Лаврова для проходження студій із моральної та догматичної теології. 08.08.1781 р., по завершенні теологічних студій, отримав ієрейські свячення у Валявській церкві із рук холмського владыки та адміністратора перемишльської єпархії Максиміліана Рилла. У 1783 р. був проповідником, сповідником і душпастирем у Святоспаському монастирі. 1784 р. – учитель у монастирській школі в Дрогобичі. 10.05.1786 р. переїхав із Підгірців до Бучача для викладання філософії та німецької мови. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 435. – Арк. 769*).

⁷³⁸ **Тимошкевич Леонтій** народився 1745 р. у с. Тростянець. Пройшов чернечі випробовування у Почасві. 19.10.1768 р. вступив до чернецтва у Почасві, де 14.10.1769 р. склав чернечі обіти. Упродовж 1773 р. отримав піддияконівські, дияконівські та ієрейські свячення. У 1783 р. проходив студії по вивченні

				диякон ієромонах					
о. Митрофан Созанський ⁷³⁹	галицький	03.08.1736 Почаїв	10.08.1737 Почаїв	невідомо з якого дня і року піддиякон диякон ієромонах	не досвідчений у знанні «руської» мови	парох в місті (4 р.), ризник, прокуратор	хворий від старості, потребує догляду	70	проживає в Галичині 12 р.
о. Габіній Федорович ⁷⁴⁰	галицький	04.07.1736 Почаїв	06.07.1737 Почаїв	невідомо з якого дня і року отримав всі свячення	жодні	прокуратор	хворий	65	не залишав Галичину останні 12 р.
бр.Боніфаций Розставець-	галицький	27.10.1776 Добромилі	17.01.1779 Добромилі	жодні	моральна теологія,		хворий, але здобуває		проживає в Галичині

латинської мови та був ризником у Святоспаському монастирі. Із 1784 р. ризник у Топільниці. Був прокуратором і сповідником у різних монастирях Святопокровської провінції. Помер 1790 р. у Галицькій провінції. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 435. – Арк. 768*).

⁷³⁹ **Созанський Митрофан**, світське ім'я – Михайло, син Петра та Анастасії. Народився 08.09.1714 р. в с. Чернява Перемишльської землі. 06.08.1737 р. вступив до чернецтва у Почаєві. Після року випробовувань у 1738 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Луцька для обслуговування монастирської церкви, а через три роки повернувся до Почаєва. За чотири роки переїхав до Мільчена, де обслуговував монастирський храм. Через два роки вибув до Крем'янца, де виконував ті самі послуhanня, а за один рік перемістився до Золочева. Звідкіля через три роки скерований до Підгірців, будучи парохом в селі Готуличі. Однак через два роки (12.07.1766 р.) відправлений до Городищенського монастиря – як філії Крестинопільської обители. У 1768 р. вибув до Віцинського монастиря, де був капеланом. З 1769 р. – у Золочові, будучи священником у Грабині. З жовтня 1773 р. – священник у Вічині. З серпня 1775 р. – парох у Шаргороді в Калинівці. З квітня 1778 р. – парох на передмісті Замостя. 24.02.1781 р. – вікарій та сповідник Білинського монастиря, а з травня 1781 р. – резидент у Топільниці, яка належала до Святоспаського монастиря. З 1784 р. – економ Лаврівського монастирського фільварку у Висоцьку Верхньому. Помер 13.03. (за іншими даними 17.03.) 1787 р. у Лаврові. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 436. – Арк. 831*).

⁷⁴⁰ **Федорович Габіній**, світське ім'я Григорій, син Михайла та Анни. Народився 1723 р. (за іншими даними 1718 р.) в с. Гірське. Вступив до чернецтва 28.08.1752 р. у Добромилі (за іншими даними 04.07.1736 р. у Почаєві). Після року випробовувань у новіціаті 01.09.1753 р. (за іншими даними 06.07.1737 р. у Почаєві) склав чернечі обіти професа та відправлений до Топільниці. Через два роки повернувся до Добромиля, де проживав 9 років. Не проходив жодних студій, невідомо, в якому році отримав ієрейські свячення. Надалі скеровувався до різних монастирів Святопокровської провінції для виконання різних обов'язків: Краснопуці (8 р.), Черниляви (1 р. 7 місяців), Горпиня (1 р.), Деревача (2 р.), Черниляви. У 1775 р. повернувся до Добромиля, будучи прокуратором у Журавині. Звідкіля у 1779 р. відправлений до Святоспаського монастиря, де був призначений резидентом у Топільниці. 1781 р. скерований із Топільниці до Дрогобича, будучи резидентом та парохом у Лішні. У 1783 р., будучи хворим (65 років), виконував обов'язки прокуратора Святоспаського монастиря. 1784 р. – резидент у Топільниці. У березні 1786 р. переїхав із Лаврова до Топільниці, будучи резидентом. Помер 1797 р. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 614. – Арк. 341*).

кий ⁷⁴¹					вивчає польську граматику 2 рік Щеплотах, вивчає латину	економ	освіту	27	4 р.
бр. Єфрем Костецький ⁷⁴²	галицький	1776 Доброміль	26.07.1780 Доброміль	жодні	вивчає латину	студент	студент	27	не проживав у Галичині до вступу в чернецтво
бр. Діонісій Парилевич ⁷⁴³	галицький	1780 Доброміль	01.07.1781 Доброміль	жодні	вивчає латину	студент	студент	31	проживає в Галичині від вступу до новіціату
бр. Маврикій Кв'ятковський ⁷⁴⁴	галицький	1780 Доброміль	непрофес	жодні	вивчає латину	студент	студент	22	проживає в Галичині від вступу до

⁷⁴¹ **Розставецький Боніфатій** народився 1755 р. в с. Лопушанка. Вступив 1778 р. (за іншими даними 27.10.1776 р.) до новіціату в Добромільському монастирі. Склав чернечі обіти професа 1779 р. (за іншими даними 17.01.1779 р.). 1783 р. був братом Спаського монастиря. Тоді не отримав ще жодних свячень. Хворів, але намагався здобути освіту. Вивчав моральну теологію, польську та латинську мови у Щеплотах. 1784 р. вивчав латинську та німецьку мови. 06.05.1789 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Максиміліана Рилла. Помер 1790 р. у Галицькій провінції. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 614. – Арк. 218*).

⁷⁴² **Костецький Єфрем**, світське ім'я Ілля, син Василя та Юстини. Походив із міщанського роду. Народився 20.06.1756 р. в м. Старий Самбір або Старе Місто Перемишльської землі. Русин. Після завершення навчання у 1777 р. вступив до чернечого стану в Добромилі, де після проходження випробовувань не склав чернечих обітів професа. Призначений послушником Добромільського монастиря. Звідси скерований до Яворівського монастиря у Ліску або Черниляві, будучи підпорядкований прокураторові та економові. Після досягнення 24 років повернувся до Добромиля для проходження новіціату. 26.07.1780 р. склав обіти професа і був відправлений у 1781 р. до Черниляви для проходження студій. 1783 р. – брат-студент Святоспаського монастиря. Помер 1814 р. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 614. – Арк. 305*).

⁷⁴³ **Парилевич Діонісій** народився у 1756 р. в с. Низкиничі. У 1782 р. (за іншими даними 1780 р.). вступив до чернецтва у Добромилі. 1784 р. (за іншими даними 01.07.1781 р.) склав чернечі обіти професа. До 1784 р. у Добромилі студював латинську та німецьку мови. 1783 р. – брат-студент Спаського монастиря. 1791 р. – прокуратор Добромільського монастиря та парох у Ліську. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 614. – Арк. 286*).

⁷⁴⁴ **Кв'ятковський Маврикій**, світське ім'я Михайло, син Івана та Марії. Народився 03.08.1761 р. у с. Підгірці біля міста Олеська. Не вмів ані писати, ані читати як руською, так і польською мовами. Вступив 08.09.1780 р. до чернечого стану в Підгірцях. Проходив новіціат у Добромільському монастирі із 28.02.1781 р. Після року випробовувань 11.04.1782 р. склав чернечі обіти професа. У вересні 1782 р. скерований до Лаврова, а в липні 1783 р. переїхав до

									новіціату
бр. Андріан Пйотрович ⁷⁴⁵	галицький	1780 Доброміль	непрофес	жодні	вивчає латину	студент	студент	23	проживає в Галичині від вступу до новіціату
бр. Гриней Стоялов- ський ⁷⁴⁶	галицький	1775 Доброміль	06.08.1776 Доброміль	жодні	жодні	послушник в монастирі	жодні	33	проживає в Галичині 7 р.

Укладений звіт про ченців для підтвердження правдивості поданих записів
завірено печаткою монастиря та підписано власною рукою.
Дано у Святоспаському монастирі (ЧСВВ) Року Божого 1783 р. дня 26 липня
о. Созон Вадинський (ЧСВВ) ігумен-адміністратор монастиря
[оригінали підпису та печатки]

Святоспаського монастиря для проходження студій. У різних монастирях виконував обов'язки ризника, кравця, каліграфа. Помер 20.03.1805 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – Арк.808*).

⁷⁴⁵ **Пйотрович Андріан** народився у 1760 р. Вступив 1782 р. (за іншими даними 1780 р.) до чернецтва у Добромилі. Проходить чернечі випробовування, однак ще не склав аскетичних обітів через вікові обмеження. У 1783 р. був братом-лаїком чернечої спільноти у Святоспаському монастирі, студіював латинську мову, ще не склав обітів професа. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк.5*).

⁷⁴⁶ **Стояловський Гриней**, світське ім'я Іван, син Якуба та Марії. Народився у 1745 р. у селі Сераковці. Вступив 1775 р. до чернечого стану в Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті в Добромилі 23.07.1776 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Святоспаського монастиря для виконання послушання прокуратора. Через два роки переїхав до Дрогобицького монастиря, де перебував два роки та десять місяців. У червні 1781 р. відправлений до Святоспаського монастиря, де виконував обов'язки прокуратора у Топільницькому монастирському фільварку, що був приєднаний до Спасу. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр.435. – Арк.687*).

Тож не будемо розглядати історичний розвиток обителі, а перейдемо до загальної просопографічної характеристики ченців Святоспаського монастиря станом на 26.07.1783 р.:

а) загальний вік – від 22 до 70 років;
б) час висвячення в ченці, як правило, в 21 – 25 років. Проте є винятки: ранішого вступу в 16 – 19 років та пізнішого – 42 роки;
в) у монастирі перебували досить молоді за стажем ченці – від 2 до 7 років. Таких була меншість, бо більшість склали досвідчені ченці – 20 – 40 років перебування в ЧСВВ;

г) більшість ченців походили із невеличких сіл (Тростянець, Гірське, Лопушанка, Чернява) і міст (Старий Самбір) Перемишльської землі Руського воєводства, а також були вихідці із Подільського (м. Красівка, Кам'янець-Поліський) та Волинського воєводств (с. Низкиничі);

д) проходили чернечі випробовування у новіціатах Почаєва та Добромиля, де також склали чернечі обіти професа;

е) ченці володіли кількома мовами (латинська, грецька, німецька) і пройшли чернечі студії (філософія, теологія, гуманістика, моральна теологія, математика, економіка, література);

є) серед монастирської братії трапляється певна кількість ченців, що займалися душпастирською роботою, але досить короткий час – від 1 до 8 років;

ж) більшість ченців відзначалася задовільним станом здоров'я, проте зрідка хворіли;

з) під час здобуття теологічної освіти отримували піддияконівські та дияконівські свячення, а по завершенні навчання – ієрейські свячення;

и) після проходження новіціату та складення чернечих обітів професа монахи скеровувалися на освітні студії із риторики, філософії та теології. В основному навчалися у монастирських школах, які функціонували при окремих обителях Святопокровської провінції ЧСВВ (Лаврова, Добромиля, Щеплот, Львова, Унева, Кам'янець-Подільська, Віцина, Замостя, Гощі) або ж поодинокі із них навчалися у колегіумі інших католицьких згромаджень (отців-театинів або ж отців-єзуїтів у Львові, Перемишлі, грецькому колегіумі в Римі). Окремі із них вивчали канонічне право. Більшість ченців на кінець XVIII ст. володіли в основному «руською» мовою і тільки окремі з них знали латинську мову. На жаль, джерела не фіксують відомостей про рівень оволодіння польською мовою, а натомість звертають увагу на вивчення граматики німецької мови. Адже с. Спас після 1772 р. увійшло до складу Австрійської імперії, і тому відповідний акцент робився на вивченні офіційної державної мови, оскільки в цей час більшість вихідної монастирської документації велося німецькою, особливо листування із державними органами влади;

і) відповідно до отриманої освіти, фаху, здібностей та чернечого ступеня (новик – брат – отець), на монахів покладалася певні обов'язки щодо обслуговування монастиря та храму. Серед монастирських обов'язків можна виокремити такі посади: ігумен, вікарій, прокуратор, економ, студент, викладач, магістр, професор, комірник, пасічник, кравець. Аналогічно можна виокремити і церковні обов'язки ченців: хорист, префект хору, ризник, префект храму, сповідник, проповідник, місіонер. В окремих випадках ченці звільнялися від виконання церковних обов'язків: у випадку досягнення старечого віку та проголошення

еміритом (70 – 80 pp.), під час проходження навчання або ж відбуття новіціату, за обставин незавершення чернечих студій⁷⁴⁷.

Таким чином, монастирська братія об'єднувала в собі як молодше, так і старше покоління (людей із різним досвідом), а також більшість вихідців із західноукраїнських земель, що увійшли до складу Австрійської імперії. Більшість ченців працювали над своїм духовним удосконаленням і тільки частина із них провадила пастирську та місіюну діяльність.

6.11. Просторова організація аскетичного життя спільноти Улашківської обителі (1763 р.)

Серед документальної спадщини монастирського архіву Улашківської обителі віднаходимо різнотипові актові документи: акти обстежень та реформаційні декрети (1816 – 1856 pp.)⁷⁴⁸, інвентарні описи рухомого та нерухомого майна (1803 – 1905 pp.)⁷⁴⁹, історичні довідки про монастир і церкву (1746 – 1851 pp.)⁷⁵⁰, фінансово-майнову документацію (1778 – 1910 pp.)⁷⁵¹, фінансові звіти про прибутки та видатки монастирської скарбниці (1784 – 1938 pp.)⁷⁵², описи монастирського господарства (1844 – 1910 pp.)⁷⁵³, реєстр документації монастирського архіву (1769 – 1789 pp.)⁷⁵⁴, звіти про духовні практики чернецтва (1933 – 1937 pp.)⁷⁵⁵, судові позови та відповіді, скарги ченців, розслідування поведінки монахів (1780 – 1866 pp.)⁷⁵⁶.

Однак, на наш погляд, саме протоколи візитацій є тим комплексним актовим джерелом, яке розкриває різні аспекти життя монастирської спільноти. До нашого часу збереглися різні формуляри візитаційної документації: 1) розслідування поведінки ченців від 27.07.1739 р.⁷⁵⁷; 2) інвентарні описи монастиря за 1803 – 1905 pp.⁷⁵⁸; 3) реформаційні декрети від 1816 – 1830 pp.⁷⁵⁹ Маємо справу із різночасовими документами, оскільки не вдалося віднайти всі три формуляри за один і той самий рік. У такому випадку вирішили вдатися до джерелознавчої вибірки і обрати для опрацювання та запровадження до наукового обігу найбільш репрезентативний тип документа: протокол візитації від 06.07.1763 р.⁷⁶⁰.

Роглянемо передусім підстави виникнення цього документа, який на сьогодні можна вважати найдавнішим та найповнішим інвентарним описом монастиря. Адже створювані до цього часу документи розкривали досить фрагментарно окремі аспекти діяльності обителі. Процедура проведення візитаційних обстежень, що пізніше у XIX ст. отримала офіційну назву актів ревізій, була запроваджена після

⁷⁴⁷ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр. 435, 436, 614.

⁷⁴⁸ ЦДІАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.3026. – 20 арк.

⁷⁴⁹ Там само. – Спр.3029 – 3033.

⁷⁵⁰ Там само. – Спр.3022 – 3023.

⁷⁵¹ Там само. – Спр.3035, 3038, 3049 – 3055.

⁷⁵² Там само. – Спр.3039 – 3048.

⁷⁵³ Там само. – Спр.3034, 3053.

⁷⁵⁴ Там само. – Спр.3028.

⁷⁵⁵ Там само. – Спр.3058.

⁷⁵⁶ Там само. – Спр.3036, 3037, 3059.

⁷⁵⁷ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. – S. 29.

⁷⁵⁸ ЦДІАЛ. – Ф.684. – Оп.1. – Спр.3029 – 3033.

⁷⁵⁹ Там само. – Спр.3026.

⁷⁶⁰ Там само. – Ф.201. – Оп.4. – Спр.613. – Арк. 81 – 87 (зв.).

входження монастирів до Святопокровської провінції Чину Святого Василя Великого (1739 р.). Досвід відвідування та обстеження становища монастирів протоігуменом, у юрисдикцію якого передані унійні монастирі, було перейнято із Литовської Святотроїцької провінції, яка була утворена значно раніше, ще у 1617 р. Візитаційні описи монастирів цієї провінції вже проводилися наприкінці XVII – початку XVIII ст., тоді як на території Святопокровської провінції цей тип документації набув поширення аж у другій половині XVIII ст. Спочатку (станом на 1739 р.) це були короткі відомості про насельників монастирів, які згодом доповнено детальними та розлогими інвентарними описами монастирських господарств і сакральних об'єктів (1747 – 1767 рр.). На жаль, не можемо простежити періодичності у проведенні протоігуменом візитаційних оглядів монастирів, оскільки до нашого часу не зберігся повний комплект візитаційної документації про окремо взятую обитель. У розглядуваному нами джерелі причиною укладення протоколу візитації послугувало призначення нового ігумена о. Лева Підсонського для управління Улашківською обителлю⁷⁶¹. Таким чином, тогочасна практика введення на посаду настоятеля монастиря передбачала проведення ревізії рухомого і нерухомого майна обителі з метою передачі управління із одних рук в інші.

Звичайно, що протокол візитації через свій статистично-описовий стиль викладу матеріалу, відповідно до встановлених рубрик формуляру документа, на наш погляд, не можна вважати основним джерелом для насвітлення повсякденного життя чернецтва. Однак із поданого в ньому інвентарного опису можна виокремити окремі аспекти щодо укладу монастирського життя, які можна значно підтвердити монастирським уставом, Конституціями, розпорядженнями протоігуменів і внутрішнім розпорядком настоятеля. Зокрема, зафіксовані відомості у протоколі дають змогу з'ясувати, чи прийняті офіційні розпорядження протоігуменів та капітул реалізовувалися у практиці повсякденного життя чернецтва.

Передусім подано детальний опис розташування монастиря, окреслено його сакральний, рекреаційний та господарський простори у яких проживали ченці. Монастир розташовувався на горі, яка символізувала Преображення Господнє, і як територія, не облаштована та не приступна для світу. Візитатори говорили про відсутність давньої фундації обителі, оскільки вона виникла стихійно, будучи закладеною самими ченцями на гірських підвищеннях, які не були заселені людьми. Відповідно їй не було потреби оформляти акт фундації. І тільки згодом із поступовим

---

⁷⁶¹ **Підсонський Лев**, світське ім'я Олександр, син Олександра та Параскеви. Народився 1711 р. у Зборові на Поділлі. Закінчив клас філософії. Вступив 14.09.1744 р. до чернецтва у Почаєві. Через рік аскетичних випробовувань 14.09.1745 р. склав чернечі обіти. Відправлений до монастиря у Гощі для викладання у початкових класах. За рік відправлений до Кременця, для виконання обов'язків проповідника. Наступного року поїхав до Білилівки, де також був проповідником. До року часу повернувся назад до Кременця, будучи протягом двох років проповідником, а потім призначений ігуменом. Отримав дияконівські та ієрейські свячення під час першого періоду проживання у Кременці із рук луцького владика Теодозія Рудницького. По двох роках урядування на посаді ігумена у Кременецькому монастирі відправлений до Городенки, будучи настоятелем обителі. Через 8 місяців відправлений до Улашківців, де призначений ігуменом. У цьому монастирі урядував до 1771 р. У цьому році скерований до Почаєва. Проте через рік призначений ігуменом монастиря у Мильчі. Також через рік переїхав до Любара, будучи адміністратором обителі до 1776 р. Після рішень Унівської провінційної капітули призначений ігуменом Теробовлянського монастиря. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 765*).

заселенням краю визріла необхідність розширити й узаконити монастирські землеволодіння необхідні для створення матеріального підґрунття, що використовувалося для утримання насельників обителі⁷⁶². У візитації поданий детальний перелік земельних фундушів, які слугували запорукою функціонування обителі. Через те що монастирське господарство не мало свого власного млину, а

---

⁷⁶² Щодо початків заснування монастиря на Улашківській горі, то існують різноманітні легенди та перекази. За традицією, час заснування обителі сягає ще княжих часів. За переказами, монахи оселялися у вапнякових печерах-гротах ще в 1315 р. Саме цим роком датується поява ікони св. Івана Хрестителя, яку в Улашківцях вважають "чудотворною". Каплиця св. Івана була облаштована в одній з печер. Збереглися залишки печерного монастиря. Про тодішній монастир немає записів, лише спогади людей старшого покоління, які віднаходимо в записках інвентарів від 1803 та 1851 рр. В описах монастиря за 1761 р. згадано про події XVII ст., які не можемо підтвердити тогочасними документами. Зокрема, повідомляється про те, що у монастирі в 1649 – 1650 рр. побували козаки Богдана Хмельницького, а у 1673 р. зупинявся великий коронний гетьман Ян Собеський – майбутній польський король. Також побував тут із своїм військом й Петро Дорошенко, йдучи з турками в 1676 році на замок в Ягольниці. Із XVII ст. пов'язана каплиця св. Івана, яка розміщувалася в одній із найпросторіших печер. Після відступу турків із східного Поділля Улашківці почали розростатись у великий ярмарковий осередок. У цей період, зокрема у 1720 р., споруджено третій монастирський храм Преображення Господнього при джерелі над печерами. Найдавнішою документальною згадкою про другу фундацію монастиря можна вважати інвентарний опис від 1722 р. Тоді за ігумена Віталія відбулася нова фундація, спрямована на відновлення обителі. Настоятель просив власницю Улашківців Людвігу Залуську, яка водночас була Равською каштелянкою та Завіховською старостиною, щоб допомогла відбудувати обитель, щоб підтвердила права, надані монастирю її предками. Обитель втратила не тільки церковне майно, але й актову документацію, в якій було визначено розміри монастирських землеволодінь. У 1746 р. цей фундаційний акт було внесено до Кам'янецьких гродських актових книг, до яких наступні настоятелі зверталися за виписками про підтвердження монастирських землеволодінь. Пані Людвіга Залуська, отримавши певні ласки від чудотворного образу, вирішила для поширення Божої Слави підтвердити давні права на монастирські землеволодіння (орні поля, сіножатті, пасовища, ліс Дуброва із правом використання дубу для ремонту монастирських приміщень та Барщевський ліс на опалення обителі) та звільнила монахів від сплати мита за ведення торгівлі під час відпусту Різдва св. Івана Хрестителя, натомість залишалася сплата орендного чиншу. У 30-х роках XVIII ст. спорудили корпус монастирських келій, руїни яких збереглися до наших днів. З 1739 до 1780 рр. цей монастир належав до Святопокровської провінції ЧСВВ, а після поділів Речі Посполитої в 1780 р. увійшов до галицької Святоспаскої провінції. Розвиток монастиря починається від моменту, коли приблизно 1730 р. за тодішнього настоятеля монастиря о. Йосифа Брилінського і за згодою митрополита Атанасія Шептицького побудовано на горі церкву під титулом Благовіщення Пречистої Діви Марії. Стояла вона неподалік місця, де згодом поставили діючу кам'яну церкву. За описом вона була трикупольною, центральна баня дещо вища за бічні. Новий трикупольний храм освятили у 1758 р. Ще задовго до цього у 1737 р. митрополит Атанасій Шептицький грамотою підтвердив монастирській церкві три відпусти: Різдва Пресвятої Діви Марії, Різдва св. Івана Хрестителя, Усікновення глави св. Івана Хрестителя, а також надав ще відпуст на Благовіщення Діви Марії, оскільки цей титул надано новозведеному храму на горі. У 1738 р. монастир дістав право на восьмиденний відпуст в день Різдва Івана Хрестителя. Був ще відпуст на честь Преображення Господнього, але коли розібрали однойменну церкву, що стояла прямо над каплицею св. Івана Хрестителя, тоді й відпуст той скасували. У 1740 р. її зруйнували і пограбували російські війська генерала Христофора Мініха. Російська армія, повертаючись з-під Хотина, нещадно пограбувала монастир: усе рухоме церковне майно, книги, рукописи й усі документи забрали до Москви. У зв'язку із цим документальні відомості про початки монастиря не збереглися. Відновлено церкву в 1761 р. Значного піднесення зазнав монастир із призначенням на посаду ігумена о. Лева Підсонського (14.07.1763 р.), бо саме за його урядування відбулася найзнаменніша подія – урочисте передання восени 1765 р. від родини Добринських-Раціборських чудотворної ікони Найсвятішої Діви Марії, писаної на полотні за зразком знаменитої Белзько-Ченстоховської Богоматері. За деякими даними, ця ікона датується 1678 р., проте існують думки про більш раннє її створення. Із цього часу монастир став, водночас із Зарваницею, найбільшим відпустовим місцем усього Поділля. (ЦДАЛ. – Ф.684. – Он.1. – Спр.3022. – Арк.1 – 2).

існувала постійна потреба у переробці зібраного збіжжя на монастирських полях, то обителі було надано привілей на вільний вимолот зерна у держаному млині. Проте для малих помелів зерна використовувалися невеликі жорна.

У візитації подано опис сакрального простора, який слугував духовною формацією для чернецтва та, відповідно до припису клявзури, мав замкнутий характер. Основним сакральним об'єктом монастиря була церква, в стінах якої проходило духовне життя ченця. Зокрема, в храмі були окремі хори для ченців, де вони щоденно відбували канонічні молитви. Окремо розташовувалися лавки для світських людей, які відвідували монастир із метою відпусту гріхів, душевного та фізичного зцілення. Адже монастирський храм був знаним паломницьким осередком у другій половині XVIII ст., де були чудотворні ікони Різдва Івана Хрестителя та Пречистої Діви Марії. Через постійні відвідини прочан храм постійно перебудовувався та розширювався. В ньому було розміщено три вівтарі, що надавало можливість трьом ієромонахам одночасно відправляти богослужіння. Відповідно, монастирська спільнота, яка нараховувала постійно до 6 ченців, складалася в основному із ієромонахів (отців), і тільки за окремі роки трапляються відомості про поодиноких братів. Серед насельників обителі переважали проповідники та сповідники, які були покликані обслуговувати духовні потреби прочан. За таких обставин у монахів не вистачало часу на ведення монастирського господарства, яке обслуговували піддані селянські родини.

Наступним сакральним об'єктом була монастирська каплиця Різдва Івана Хрестителя, яку можна вважати найдавнішим монастирським храмом, розміщеним нижче від нової дерев'яної церкви Благовіщення Пречистої Діви Марії і видовбаним у скалі. На той час у каплиці був простий, старий, мальований вівтар. Біля каплиці, у цій самій скалі, прибудовано захристіє та чернечу резиденцію, які, будучи вже старими, свідчили про те, що саме тут у давнину розпочинався асектичний подвиг перших іноків. Поза старими келіями стояла ще одна криниця, видовбана у скалі, обшита дубовими дошками та накрита.

Завершальною ланкою у сакральному просторі монаха була нова монастирська резиденція (помешкання), яка була з'єднана коридором із церквою. Саме така система побудови підкреслювали нерозривність життя монаха із храмом. Як церква, так і помешкання ченців були споруджені із дубового дерева та побиті гонтами. Резиденція нараховувала шість келій, які були споряджені п'єцами для опалення помешкання, дверима та внутрішніми замками. Серед усіх келій найбільшою була кімната ігумена, до якої належала також комора для зберігання цінного монастирського майна, фінансів і документації.

До помешкання ченців прибудовано також велику трапезну кімнату (рефектар), під якою вмурована пивниця, де зберігався провіант. Велика кухня розміщувалась біля фірти (монастирських воріт). Загалом на території монастирського двору нараховувалось три фірти.

Перед вікнами помешкання ченців простягався город, на якому монастирські піддані селяни вирощували городину. Цей город був відокремлений дубовим парканом від цвинтаря. Цвинтар, на наш погляд, також можемо зараховувати до сакральних об'єктів монастиря. Адже тут відправлялися заупокійні богослужіння та були поховані інокі обителі. Саме постійні молитви за живих і померлих слугувати духовною основою формування світогляду ранньомодерного ченця, який ще за свого

земного життя повинен готуватися до смерті та переходу у вічність. Уже складаючи чернечі обіти (чистоти, убогості, послуху та життя у спільноті), монах, відрікаючись від світського стилю життя, немовби «помирав» та, приймаючи нове церковне ім'я, «воскресав» для духовної праці. Отже, ченці ще за свого земного життя прагнули реалізувати ідеали християнського вчення, а особливо погляди щодо спасіння людської душі.

Наступним сакральним об'єктом, який також доглядали та обслуговували монахи, була дзвіниця, яка розміщувалася над вхідними монастирськими воротами, посідаючи чотири великі і малі дзвони. Окрім цього, по одному дзвону, який на той час виконував роль скликання братії до молитви, праці та трапези, було розміщено у різних частинах монастиря: сигнатурі храму, захристії, вівтарях, коридорі помешкання ченців, рефектарі. На весь монастир був тільки один годинник, що у келії настоятеля. Адже, тільки ігумен регламентував життя монастирської спільноти, визначаючи відповідний розпорядок дня по годинах. Проте у протоколі візитації відсутні відомості про уклад життя ченців. Відповідну інформацію потрібно шукати у документації монастирської канцелярії настоятеля, оскільки розпорядження протоігумена подавали загальні зауваження та рекомендації.

Біля резиденції був монастирський сад, який створював рекреаційний простір для ченців і слугував практичною потребою у поповненні запасів сухофруктів для монастирської кухні. З цією метою у саду споруджено сушарню. Сад також виконував ландшафтну роль в оздобі монастирського подвір'я, а в контексті богословського християнського вчення мав символізувати «божественний сад».

Для обслуговування кухні та господарства на території монастирського двору, незважаючи на його розташування на підвищенні, було споруджено дві криниці. Одна криниця із дашком стояла у підніжжі гори, обшита дубовими дошками. Друга криниця була на горі та вимурована із каменю, при ній зведено корито для зберігання води.

Монастирське подвір'я, відповідно до припису клявзури, було довкола оточене дубовим парканом із дашком. Вихід монаха поза межі монастиря потребував видання спеціального дозволу від настоятеля. Чернець не мав права сам відлучатися від спільноти, натомість його мав супроводжувати інший. Також і світські люди були обмежені у відвіданні обителі та спілкуванні із ченцями. Зокрема, було визначено місця для прочан, обслуги та підданих селян монастиря. Так, із південної сторони монастирського двору вгорі споруджено чотири хати для підданих селянських родин, а внизу, над р. Серет, розміщувалося ще п'ять селянських хат.

Монастирський фільварок, що забезпечував усім необхідним насельників обителі, був на горі. На його території споруджено пекарню, а при ній – комору із запасами муки для випікання хліба до монастирського столу. Хліб випікався із різних сортів муки, яка виготовлялася із збіжжя зібраного на монастирських полях: пшеничної, гречаної, житньої. До раціону харчування ченців також входило приготування каш із пшеничних, гречаних та ячмінних круп, а для приправи використовували солонину, масло та сир. На монастирських полях, окрім згаданих зернових культур пшениці, жита, гречки, ячменю, також вирощували для потреб кухні просо та горох, для господарства – овес, для олійної та пряди – коноплі.

Для споживання їжі використовувався цинковий столовий посуд: миски, полумиски, тарілки, салатниці, ложки, ножі, мідні кубки. У візитації згадано про малу кількість виделок (дві штуки), що свідчить про їхнє використання для окремих випадків, а не для повсякденного сервірування столу. Для приготування столу до трапези використовували тонкі та грубі полотняні обруси. Під час споживання їжі ченці послуговувалися полотняними серветками, що свідчить про певну культуру поведінки за столом. Для освітлення рефектаря застосовували настільні латунні ліхтарі, які наповнювалися або маслом (оливковим або маковим), або баранячим жиром, або бджолиним воском.

Окремо зведено комірку для зберігання консервованої продукції. Господарський двір був також довкола огорожений парканом. Біля вхідних воріт на фільварок розміщувалися новозбудована та накрита возівня, а навпроти – шопи та хліви. За пекарнею стояла стара стодола із двома зерноховищами. Позаду фільварку простягався ще один невеликий монастирський садок, у якому стояв стебник (шопка для роїв), а за садом – сушарня, огорожена пасіка із шопкою для пасічника. Загалом у монастирському господарстві нараховувалося дві пасіки: одна в саді, а друга в лісі. Отриманий мед із пасіки використовувався для трапези ченців, а також для виробництва пива, медовухи або ж для освітлення чи лікування.

За садом збудовано нову броварню. Адже в період середньовіччя та ранньомодерного часу монастирям надавалося право пропінатії на пивоваріння. На той час пиво слугувало напитком від жаги у спекотну пору року. Через несприятливі кліматичні умови монастир не мав змоги займатися виноградарством і виготовленням вина. Вино до монастирського столу та церковних потреб закуповувалося в Угорщині та Волощині. Дерев'яна броварня складалася із сіней, комори та трьох кімнат, в кожній із яких був кафельовий п'єд. На горищі броварні, накритої гонтами, були солодівня та мурований комин. У солодівні солод для пива приготувався із пшениці та ячменю. Біля броварні стояла криниця, обшита дубовими брусами, та журавель для вичерпування води. Броварня була забезпечена достатньою кількістю корит для зберігання різної рідини, яких загалом нараховувалося шість штук.

Для виробництва рослинної олії, яка використовувалася ченцями під час посту, на монастирському дворі споруджено спеціальну майстерню, яка іменована у джерелі як «оліярня». Серед опрацьованих нами протоколів візитацій інших василіанських монастирів не віднаходимо такого типу майстерні. Зафіксований факт дає змогу зробити припущення, що розглядуваний монастирський фільварок спеціалізувався на виготовленні олії.

Основною тягловою силою у монастирському господарстві були воли, оскільки коней було недостатньо і вони переважно використовувалися для перевезення ченців і продукції.

У візитації досить побіжно згадується про одяг монахів. Більшу увагу візитатор звертає на наявність та стан церковних риз, які ієромонахи використовували у недільні та святкові дні. Відповідно у протоколах описано святковий одяг ченців, натомість відсутні відомості про їхнє повсякденне вбрання. Найчисленніше у церковному гардеробі були представлені фелони (apparatu), яких нараховувалося аж 24 штуки. Серед них траплялися пошиття як східного, так і західного обрядів, що свідчить про поєднання двох тогочасних релігійних культур

Речі Посполитої (православної та латинської). Значно менше було підризників (alby) – 12 штук і стихарів (dalmatyky) – 5 штук. Проте більшість становили білі лляні хустини із каптурами (humeraly) – 13 штук⁷⁶³.

Повсякденний василіанський чернечий одяг був чорного кольору, пошитий із сукна. Одяг був довгим, вільним, із високим комніром, вузькими рукавами, які стягуються на манжетах. Ченці підпоясувалися чорним пасом. Звично монах мав дві сукні. Коли чернець виходив із монастиря, то він надівав на сукню широкий плащ із каптуром, який звисав на плечах. Літом вдягали капелюхи, а зимою шапки. Взувалися у сандалі або ж черевики. Також взимку поверх фелону вдягали чорний жупан⁷⁶⁴.

Особливу увагу візитатори звертали на наявність богослужбової та духовної літератури, описуючи стан збереження (стара, нова, пошкоджена, без початку та кінця) та тип оформлення (рукопис чи друковане видання). Наявність різноманітних богослужбових книг давала змогу ієромонахам змістовно та вичерпно відправляти різнотипові літургії (недільні, святкові, за здоров'я, за померлих, утрени, вечірні, молебні та інші треби для прочан) із дотриманням канонічних та обрядових вимог Унійної Церкви. Серед цих книг трапляються як рукописні, так і друковані примірники. Такий факт поєднання свідчить про те, що друкована книга у другій половині XVIII ст. ще повністю не витіснила рукописну. Серед богослужбової літератури спостерігається використання православних, унійних і латинських видань, що ще раз переконливо свідчить про поєднання східних і західних християнських традицій. До традиційного репертуару богослужбової літератури василіанського духовенства належали – Євангелії, Біблія (латинська), Богослужіння (як східного, так і західного обрядів), Апостол, Трифолой, Октоїх, Тріоді (квітна та постна), Часослов, Півустав, Ієромологійон, Псалтирі, Требники, Медитації, Община (богослужіння до святих).

Окрему групу складала духовна література, оскільки монастир був одним із провідних паломницьких осередків. Відповідно для активної праці у проповідуванні християнського вчення, провадженні місій та сповіданні паломників для відпущення гріхів необхідні були книги, які допомагали ієромонахам належно підготуватися до катехизації людності. Тому в інвентарному описі віднаходимо значну кількість збірників із проповідями. Загалом у монастирській бібліотеці зберігалось 48 книг, із яких 6 написаних кирилицею, 35 польською та 7 латинською мовами. Наявність різномовних видань було усталеною практикою, а знання ченцем кількох мов (руської, польської, латинської) було основною вимогою тогочасного багатомовного суспільства Речі Посполитої.

Таким чином, протокол візитації 1763 р. дає змогу дослідникам історії та культури віднайти, вивчити та реконструювати духовну спадщину Улашківського василіанського монастиря: архітектуру, сакральне та ужиткове мистецтво, книжковий репертуар монастирської книгозбірні, фільваркове господарство. Детальний опис монастирських помешкань (резиденцій, келій, кухні, трапезної)

---

⁷⁶³ Стецик Ю. Протокол візитації Улашківського василіанського монастиря 11.07.1763 р.: джерело до вивчення повсякденного життя чернецтва // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. XIX – XX. – Дрогобич: Коло, 2017. – С. 423 – 443.

⁷⁶⁴ Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – S. 169.

надає можливість ознайомитися із предметами й умовами повсякденного побуту ранньомодерного чернецтва. Віднайдення реформаційних декретів протоігумена, які видавалися на підставі проведеної візитації, уможливить розглянути зміни, які пропонувалося запровадити щодо укладу життя насельників обителі. Такого типу документація збереглася, на жаль, за інший проміжок часу (перша половина XIX ст.).

6.12. Іноки Уманського монастиря (1773 – 1774 рр.)

Статистично-довідкові джерела фіксують постійну мінливість складу монастирської братії, зумовлену постійним переміщенням. Така практика була спричинена постановами генеральних і провінційних капітул, які були спрямовані на подолання звикання монахів до постійного місця проживання та матеріальних речей побуту, а натомість формування духовної концепції тимчасового перебування на землі із метою пошуку шляху досягнення вічного життя у Царстві Божому. Відповідно до Конституцій Чину протоігумен наліявся правом кожних чотири роки переміщувати монахів із одного монастиря до іншого. Іноді ці терміни, за необхідності, скорочувалися до 1 – 2 років, а інколи, навпаки, розширювалися до 5 – 8 років.

На вакантні посади ігумена, прокуратора та професорів присилалися досвідчені отці із більших монастирів провінції: Погоні, Шаргорода, Загайців, Теробовлі, Лаврова, Львова (св. Юрія), Віцина, Гранова, Почаєва, Сиротина.

Уманський василіанський монастир Покрови Пресвятої Богородиці, який належав до нових фундацій, оскільки заснований у 1765 р., за чисельністю своїх насельників (1772 – 1780 рр.) поступався великим монастирям, у яких проживали від 20 до 40 ченців: Почаїв, Доброміль, Лаврів, Замостя, Львів (св. Юра). Натомість належав до середніх монастирів, у котрих мешкали від 10 до 20 монахів: Замостя, Любар, Кам'янець, Мильчен, Сатанів, Шаргород, Загайці, Крехів, Щеплоти, Теробовля⁷⁶⁵.

Тож розглянемо динаміку чисельності чернецтва Уманського монастиря із поділом насельників за покладеними на них обов'язками: 1772/1773 рр. – 12 ченців (9 отців, 3 брати (професи-лаїки), 4 професори, 2 місіонери, 2 проповідники, 9 сповідників, 1 парох)⁷⁶⁶, 1773/1774 рр. – 12 ченців (9 отців, 3 брати (2 професи-лаїки та 1 непрофес), 4 професори, 2 місіонери, 1 проповідник, 9 сповідників, 1 парох)⁷⁶⁷,

---

⁷⁶⁵ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 in Annum 1774.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775; *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

⁷⁶⁶ *Tabella monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae tituli protectionis Beatissimae Virginis Mariae in dominio regni Poloniae situatorum et tabella monasteriorum in moderno dominio caesareo-regiae majestatis situatorum ex Anno 1772 in Annum 1773 // Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 128, 129.

⁷⁶⁷ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 in Annum 1774.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

1775/1776 рр. – 16 ченців (13 отців, 3 брати (професи-лаїки), 5 професорів, 2 місіонери, 1 проповідник, 11 сповідників, 2 парохі)⁷⁶⁸, 1776/1777 рр. – 17 ченців (16 отців, 1 брат (профес-лаїк), 4 професори, 2 місіонери, 3 проповідники, 15 сповідників, 2 парохі)⁷⁶⁹, 1778/1779 рр. – 18 ченців (12 отців, 6 братів (професів-лаїків), 3 професори, 2 місіонери, 1 проповідник, 11 сповідників, 1 парох)⁷⁷⁰, 1780 р. – 18 ченців (у джерелі поділ за обов'язками не фіксується)⁷⁷¹. Подані статистичні дані свідчать про розбудову обителі та постійне зростання її насельників, оскільки поставала необхідність у провадженні різних напрямів духовної та освітньої праці. Адже монастир був не тільки освітнім осередком, але й місіонерським центром поширення унійних ідей серед місцевої людності.

Розглянемо детальніше основні просопографічні характеристики ченців Уманської обителі за окремо взяті роки (1773/1774). Щодо територіального походження, то насельники обителі були рекрутовані до чернецтва не з місцевих, а прибули до Умані із інших воєводств Речі Посполитої: Руського (5 кандидатів), Волинського (3 кандидати), Подільського (2 кандидати), Белзького (1 кандидат). Більшість кандидатів походили із сільських місцевостей (7 із 12 осіб) і тільки 5 осіб народилися та здобули початкову освіту ще до чернецтва у містах Ярослав, Немирів, Заслав, Шаргород. Практично всі кандидати вступили до чернецтва та проходили новіціат у Почаєві, і тільки о. Іраклій Тетерухович розпочинав свій аскетичний життєвий шлях із Добромиля, де також діяла школа духовної формації аскета. Щодо соціального походження, то переважали вихідці із дрібношляхетських родів (6 осіб) і порівно представлені селяни та міщани (по 3 особи).

Загальний вік ченців станом на 1774 р. коливався від 27 до 95 років. Основний стержень монастирської братії (8 осіб) становило молоде покоління ченців (27 – 37 років), сповнене енергії та завзяття у духовній праці. Середньовікова група монахів (41 – 45 років) була представлена тільки трьома особами, а старше покоління (аскетів-старців) тільки однією особою поважного віку (95 років, брат Боніфаций Балицький). Однак не всім ченцям вдавалося прожити такий поважний вік, адже джерела зафіксували смертність у віці 41 – 57 років, зумовлену захворюваннями. Наявність значної кількості молодих монахів була спричинена функціонуванням при обителі освітнього колегіуму для світської молоді. Найчастіше кандидати у ченці вступали до монастиря в юнацькому віці 20 – 30 років, що давало їм можливість належно підготуватися до аскетичного укладу життя та набути духовного досвіду. Адже частину життя (15 – 25 років) вони проводили у

---

⁷⁶⁸ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

⁷⁶⁹ *Catalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777* // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 171.

⁷⁷⁰ *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

⁷⁷¹ *Capitulum Torokanense 1780 Anno (fragmentum)* // *Записки ЧСВВ.* – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 177 – 178.

Василіанському Чині. Однак траплялися поодинокі випадки ранішого (16 – 18 років) та пізнішого (70 років) вступу до чернецтва.

**Насельники Уманського василіанського монастиря
(1773 – 1774 рр.)⁷⁷²**

Ім'я, прізвище	Загальний вік	Тривалість в Чині	Обов'язки
о. Іраклій Тетерухович ⁷⁷³	41	20	ігумен
о. Атанасій Назаревич ⁷⁷⁴	37	14	вікарій, місіонер
о. Філарет Мочарський ⁷⁷⁵	31	15	префект школи,

⁷⁷² *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 in Annum 1774.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

⁷⁷³ **Тетерухович Іраклій**, світське ім'я Георгій, син Івана та Анни. Народився 15.04.1733 р. у світському житті навчався два роки риторики у Ярославській школі отців-єзуїтів. Вступив до чернецтва 06.08.1753 р. у Добромилі. Після року навчання у новіціаті 26.08.1754 р. склав чернечі обіти професа. Скерований на студії з риторики до Гощі. По одному році навчання відправлений до Лаврова на філософські студії. Через два роки продовжив навчання у Брансбергському алюмнаті, де студював теологію впродовж 4 років. 15.05.1762 р. повернувся на територію Святопокровської провінції та скерований до Замостя, де отримав ієрейські свячення із рук Холмського владика Максиміліана Рилла. Був призначений місіонером у Замості. У 1763 р. відправлений до Кременця, де також був місіонером протягом 4 років. 02.07.1766 р. переїхав до Шаргорода, будучи місіонером. Звідтіля переміщений до Кременця на посаду вікарія та місіонера. Згодом призначений ігуменом монастиря у Погоні. За два роки скерований до Уманського монастиря на посаду ректора василіанського колегіуму та ігумена отбелі, де урядовав два роки, оскільки 03.06.1774 р. помер. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 449*).

⁷⁷⁴ **Назаревич Атанасій**, світське ім'я Андрій, син Василя та Марії. Народився у 1737 р. в селі Ветлин Перемишльської землі. Закінчив один рік навчання у Кременецькій школі. Вступив 29.07.1759 р. до чернецтва в Почасві. Після одного року випробовувань у новіціаті 30.07.1760 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Львівського монастиря св. Юрія, де був послушником упродовж одного року і вибув до Загаївського монастиря на студії з філософії. Після завершення студій скерований до монастиря у Добромилі на студії зі спекулятивної теології. В кінці першого року навчання 06.08.1764 р. став піддяконом, 15.08.1764 р. – дяконом, 22.08.1764 р. – отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Атанасія Шептицького. Після завершення повного курсу навчання із спекулятивної та догматичної теології відправлений до Шаргородського монастиря для виконання обов'язків місіонера та проповідника, а також був касиром і промотором чернечої братії. Через п'ять років прибув до Уманського монастиря, будучи віце-ректором, місіонером і проповідником, а через два роки став ректором Уманського василіанського колегіуму (впродовж 1771 – 1779 рр. – ректор, ігумен, префект, місіонер в Умані). Цей вибір підтвердила постанова Унівської капітули (1776 р.). Після рішення Тороканської капітули (1780 р.) про утворення Галицької провінції ЧСВВ ченці, які походили із Галичини, були переведені до новоутвореної провінції. Відповідно 30.06.1782 р. отець Атанасій переїхав із Умані до Щеплот на посаду ігумена монастиря. Помер у 1794 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 94*).

⁷⁷⁵ **Мочарський Філарет**, світське ім'я Франциск, син Антона та Катерини. Народився 24.02.1742 р. у м. Заслав Волинського воеводства. Перед вступом до чернецтва закінчив клас поезики. Вступив 19.08.1758 р. до монастиря у Почасві, де проходив однорічний новіціат та 11.08.1759 р. склав чернечі обіти професа, відправлений до Гощі на студії з риторики. Звідтіля у серпні 1761 р. переїхав до Загайців на філософські студії. По двох роках вивчення філософії у серпні 1763 р. скерований до Любара, де був учителем граматики у початковій школі. Після одного року вчителювання 31.07.1764 р. поїхав на теологічні студії до римського колегіуму Конгрегації Поширення Віри. Через три роки навчання повернувся на територію Святопокровської провінції. 13.09.1767 р. скерований до Загорівського монастиря для виконання обов'язків проповідника. 13.04.1768 р. отримав ієрейські свячення із рук Берестейського владика та Володимирського коад'ютора Антонія Млодовського. Звідтіля відправлений до Відинського монастиря для виконання обов'язків проповідника, а згодом призначений професором риторики, догматичної теології у Теревовлі, а пізніше став професором філософії у Загайцях. У 1773 р. скерований до Умані на посаду другого професора філософії та префекта школи. У 1775 р. призначений

			професор філософії
о. Іполит Ленкевич ⁷⁷⁶	32	11	професор риторики та поетики
о. Юстин Погорилецький ⁷⁷⁷	27	6	проповідник, місіонер
о. Іраклій Белькевич ⁷⁷⁸	29	10	професор синтаксису та ризник
о. Іполит Куницький ⁷⁷⁹	36	5	професор інфіми, ризник

другим професором теології та сповідником у Шаргороді, а після смерті ректора школи став адміністратором школи та монастиря у Шаргороді до часу скликання провінційної капітули в Уневі. На цій капітулі обраний ігуменом монастиря у Замості, де урядовав протягом 1776 – 1779 рр., будучи водночас префектом школи та місіонером. У 1780 р. на провінційній капітулі у Тороканах, проведеної після генеральної капітули, обраний секретарем Галицької Святоспаської провінції. Із монастиря у Замості переїхав за кордони провінції, будучи ігуменом Загорівського монастиря до часу смерті у 1785 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 329*).

⁷⁷⁶ **Ленкевич Іполит**, світське ім'я Якуб, син Теодора та Анни. Народився в 1742 р. у с. Негребка Перемишльської землі. Закінчив клас логіки. Вступив 20.08.1762 р. до чернецтва у Почаєві. 29.08.1763 р. склав чернечі обіти професа. Після цього відправлений до Теребовлі, де протягом двох років проходив філософські студії. Звідтіля скерований на посаду вчителя монастирської школи в Умані (1 рік). У 1767 р. повернувся до Добромиля для продовження теологічних студій. Незабаром 25.03.1769 р. у Страшевичах отримав піддияконівські свячення із рук перемишльського владики Атанасія Шептицького, 15.08.1770 р. – дияконівські, а 15.05.1771 р. – ієрейські свячення. 13.06.1771 р. відправлений до Лаврова для продовження теологічних студій. Через чотири роки по завершенні студій відправлений до Умані, де був професором риторики впродовж двох років. За деякий час повернувся до Замостя для викладання філософії. За один рік переїхав до Умані, де викладав моральну теологію (впродовж 1773 – 1776 рр. – професор риторики, поетики, догматики, проповідник під час свят і сповідник). У 1776 р. відправлений до Шаргороду, де продовжував виконувати обов'язки віце-ректора, професора теології та префекта школи (2 роки). 1778 – 1779 рр. – вікарій, проповідник, сповідник Крехівського монастиря. У 1780 р. скерований до Добромиля на посаду магістра новиків. Серпень 1781 р. – відправлений до Лаврова, будучи професором моральної і догматичної теології. Станом на 1783 р. перебував у Лаврові. Декілька років хворів. Останні 6 років був сповідником. 1784 р. – резидент та парох у Топільниці. Час і місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 526*).

⁷⁷⁷ **Погорилецький Юстин**, світське ім'я Йосиф, син Авксентія та Юліанни. Народився 03.04.1747 р. на передмісті Губалівка м. Шаргород Подільського воєводства. Перед вступом до чернецтва закінчив клас філософії. Вступив 27.07.1767 р. до монастиря у Почаєві, де через рік випробовувань 27.07.1768 р. склав чернечі обіти професа. Після цього скерований на теологічні студії до Добромиля. Під час навчання 12.04.1769 р. у Страшевичах отримав піддияконівські, у Валяві 15.08.1770 р. дияконівські, у Страшевичах 15.05.1771 р. ієрейські свячення із рук Перемишльського владики Шептицького. 13.06.1771 р. відправлений до Лаврова для продовження теологічних студій, а по їх завершенні у 1773 р. переїхав до Умані, виконуючи обов'язки проповідника, місіонера. У 1775 р. – другий місіонер і промотор церковного братства святого Івана Хрестителя у Кременці. У 1776 р. відправлений до Замостя для виконання обов'язків місіонера. Упродовж 1778 – 1779 рр. – вікарій, другий місіонер, сповідник монастиря у Лисянці. Дата та місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 127*).

⁷⁷⁸ **Белькевич Іраклій**, світське ім'я Ілля, син Дмитра та Варвари. Народився 20.06.1745 р. Закінчив клас риторики у Ярославській школі. Вступив 15.08.1763 р. до чернецтва у Почаєві. Після року аскетичних випробовувань у серпні 1764 р. склав обіти професа та відправлений до Гоці на студії з риторики. В кінці першого року цих студій скерований до Загайців на філософські студії, де навчався два роки. 19.06.1767 р. відправлений до Львова на теологічні студії, де під час навчання 15.10.1768 р. отримав дияконівські свячення. По завершенні студій висвячений в ієромонахи та призначений проповідником у Вічині, Золочові, Білостоці, місіонером у Шаргороді, професором синтаксису в Умані (1773 – 1774 рр.), професором інфіми у Любарі, професором синтаксису та граматики у Гоці (1774 – 1775 рр.). 1776 р. – професор риторики у Білостоці. 1777 – 1779 рр. – професор теології у Лаврові. Помер 1789 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 451*).

⁷⁷⁹ **Куницький Іполит**, світське ім'я Іван, син Симеона та Анни. Народився 24.06.1738 р. у Нимиріві Бельзького воєводства. Перед вступом до чернецтва отримав філософську освіту. Вступив 16.08.1768 р. до монастиря у Почаєві, де через рік випробовувань 16.08.1769 р. склав чернечі обіти професа та

о. Августин Підгірський ⁷⁸⁰	44	16	парох у Маньківці
о. Януарій Лозинський ⁷⁸¹	29	5	префект будівництва
бр. Венедикт Уланицький ⁷⁸²	32	3	прокуратор у Гереженівці
бр. Амвросій Бонелік ⁷⁸³	45	8	прокуратор у Маньківці
бр. Боніфаций Балицький ⁷⁸⁴	95	-	соцій, старець

Духовна формація чернецтва передбачала проходження освітніх студій. Першою духовною школою у становленні кандидата у послушники була школа новіціату, яка у розглядуваний період становила один рік. Таких шкіл новіціату на теренах Святопокровської провінції ЧСВВ, до якої належав Уманський монастир, було два будинки для вишколу новиків (Доброміль, Почаїв). Якщо порівняти ці дві школи новіціату, то у кількісному співвідношенні переважала Почаївська. Зокрема, із 12 ченців 11 осіб проходили новіціат у Почаєві, тільки 1 – у Добромилі.

Після завершення новіціату монахи склали чернечі обіти та продовжували освітні студії із риторики (Гоща, Віцин по 2 роки), філософії (Загайці, Замостя, Теревовля, Лаврів по 2 роки), теології (Лаврів, Доброміль, Львів (св. Юра) по 2 роки) і по здобутті духовної освіти отримували піддияконівські, дияконівські та ієрейські свячення. Поодинокі із ченців, які виявляли інтелектуальні здібності, по

відправлений до Віцина на студії з риторики, а надалі на студії з філософії до Замостя, де впродовж 1771 р. отримав піддияконівські, дияконівські та ієрейські свячення із рук Холмського владика Максиміліана Рилла. По завершенні філософських студій скерований із Замостя до Умані на студії із моральної теології. 1772 р. – ієромонах Львівського монастиря св. Юрія. Через рік повернувся до Умані, виконуючи обов'язки викладача у класі граматики початкової школи, через шість місяців призначений професором вищого класу граматики. Із 1775 р. призначений парохом, сповідником і катехитом у Маньківці. Дата та місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435. – Арк. 533*).

⁷⁸⁰ **Підгірський Августин**, світське ім'я Андрій, син Івана та Анни. Народився 1730 р. у с. Лани Руського воєводства. Перед вступом до чернецтва закінчив клас поетики. Вступив 16.09.1757 р. до монастиря у Почаєві, де через рік випробовувань 17.09.1758 р. склав чернечі обіти професа. Після цього призначений капеланом монастиря у Добрянах. Через три роки переїхав до Львівського монастиря св. Юрія, де перебував 5 років та у 1762 р. отримав ієрейські свячення із рук Львівського владика Лева Шептицького. Після цього скерований до Калинівки, де 7 років виконував обов'язки прокуратора. Звідтіля відправлений до монастиря в Умані, де призначений резидентом і парохом у Маньківці, а згодом виконував обов'язки вікарія, віце-ректора, сповідника та префекта будівництва Уманського монастиря, де й помер у 1781 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 127*).

⁷⁸¹ **Лозинський Януарій**, світське ім'я Йосиф, син Якова та Марти. Народився 26.10.1745 р. у Волинському воєводстві. Вступив 06.07.1768 р. до монастиря у Почаєві, де після року аскетичних випробовувань 06.07.1769 р. склав чернечі обіти професа та відправлений до Віцина на студії з риторики. Із 1772 р. – парох, сповідник і катехит у Гереженівці, що належала до Уманського монастиря. Упродовж 1776 – 1779 рр. – парох і ризник монастиря у Гощі. Помер 1798 р. у Піддубцях. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.436. – Арк. 545*).

⁷⁸² **Уланицький Венедикт**, світське ім'я Василь, син Івана та Євфимії. Народився 1742 р. у с. Овсяна. Вступив до чернецтва у 1771 р., а у 1772 р. склав монаші обіти професа у Почаєві. Після цього відправлений до Гранова. Упродовж 1773 – 1774 рр. – прокуратор у Гереженівці, яка належала Уманському монастиреві. Із 1774 до 1777 рр. – прокуратор у Маньківці. У 1778 – 1779 рр. – прокуратор у Гранові. Дата та місце смерті не встановлені. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 196*).

⁷⁸³ **Бонелік Амвросій**, світське ім'я Андрій, син Онуфрія та Марії. Народився 1729 р. у с. Милятин. Вступив до чернецтва 02.08.1765 р. у Почаєві, де після року випробовувань 10.08.1766 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до Умані, де виконував обов'язки прокуратора у Маньківці. Через вісім років, 12.09.1774 р. помер. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 34*).

⁷⁸⁴ **Балицький Боніфаций**, світське ім'я Василь. Народився 1679 р. у с. Дезиньовка Подільського воєводства. Вступив 1749 р. до монастиря у Сиротині, де перебував 7 років. Після цього переїхав до Маньківки, де без чернечих обітів професа виконував обов'язки ризника. Помер у 1774 р., маючи 95 років. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – Арк. 215*).

завершенні внутрішніх студій, відправлялися до папських семінарій у Брансберг і Рим (колегіум при Конгрегації Поширення Віри).

Частина ченців (8 із 11 осіб) перед вступом до чернецтва ще у світському житті здобули освіту у громадських школах із граматики, логіки, риторики та поезії, філософії.

Відповідного до свого покликання, освіти та здібностей, на ченців покладалися певні монастирські обов'язки: адміністративні (секретар провінційної управи, ігумен, вікарій, прокуратор (соцій)), господарські (економ, префект будівництва, резидент, касир), церковні (парох, сповідник, проповідник, ризник, місіонер, промотор церковного братства), освітні (учитель, магістр, професор, катехит, ректор, віце-ректор, префект школи), монастирські (кандидат, послушник, новик, брат, отець, капелан, промотор чернечої братії). Згідно з монастирським законодавством ченці-брати не могли посідати вищих керівних посад (ігумена, вікарія) або ж виконувати відповідальніші церковні обов'язки (сповідника, провідника), які вимагали належної духовної освіти. Натомість на братів покладалися обов'язки послушника, рефектарія, хориста, помічника ризника⁷⁸⁵.

Під час проведення порівняльних характеристик із урахуванням чисельності монахів встановлено, що розглядуваний монастир належав (за кількістю) до середніх чернечих осередків Святопокровської провінції. Наявність значної кількості ченців була зумовлена функціонуванням при обителі колегіуму для світської молоді та місіонерського осередку. Брати як насельники обителі виконували допоміжні обов'язки у духовній праці отців-василіан. Соціальна база рекрутації до чернецтва охоплювала в основному представників шляхти, селянства та міщанства. Освітній вишкіл братів був традиційно спричинений навчанням у новіціаті, студіями з риторики, філософії, теології. Завдяки виконанню ченцями покладених на них обов'язків Уманський монастир діяв як духовний та культурно-освітній осередок, незважаючи на досить мінливі суспільно-політичні обставини розвитку ранньомодерного суспільства.

6.13. Насельники Щеплотської обителі (1747 р.)

У сучасній українській церковній історіографії основний акцент робиться на вивченні інституційного розвитку монастирів, тоді як поза увагою дослідників перебуває постать самого монаха, а зокрема, вивчення його особистісних характеристик: соціальне і територіальне походження, освітній рівень та вікові етапи аскетичного життя. Такий підхід, очевидно, зумовлений наявністю досить фрагментарних спеціальних джерел, які здебільшого не дають можливості досліднику відповісти на ряд запитань.

Розглянемо передусім підставові історичні відомості про згадану чернечу обитель. Василіанський монастир у Щеплотах (16 км. від м. Яворів) був помітним осередком релігійного життя в Перемишльській єпархії упродовж XVII – XVIII ст., посідаючи після Лаврова та Добромиля провідну роль у духовному формуванні нового, поунійного покоління чернецтва. В історії заснування монастиря можна виокремити дві фундації. Перша фундація пов'язана із 1621 р., коли дев'ятеро братів із роду Літинських, котрі були власниками с. Грушова (сучасний Яворівський район)

⁷⁸⁵ ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.435, 436, 614.

були фундаторами чернечої обителі у грушівському лісі в місцевості, званій Бір, що над р. Чернявкою. Друга фундація монастиря була зумовлена, очевидно, віддаленістю обителі від поселення та важкими умовами праці, що надавало монастирю більш скитського характеру. Так, у 1626 р. п. Адам Літинський, власник с. Грушів, записав для монастиря присілок Щеплоти, що й привело до переселення ченців в іншу місцевість. Ця фундація передбачала надання лану ґрунту, пасовища, ділянки лісу, ставка із млином та права вільного вирубу в лісах і вільного промислу рибальства на річках Чернявка та Годвіна. Із плином часу земельні посілості монастиря збільшувалися. Протягом XVII – XVIII ст. власники ґрунтів не тільки в Грушові та Щеплотах, але й в Завадові, Дрогомишлі, Клониці, Порубах жертвували частину своїх земельних наділів (лан, нива) для потреб монастиря. Серед визначних ктиторів монастиря можна виокремити роди, які із покоління в покоління підтримували функціонування обителі: Літинських, Гулевичів, Вишетравків, Устрицьких, Яворських, Крушельницьких.

Одним із джерел функціонування монастиря були прибутки із фільварків у Щеплотах, Порубах і Борі (присілку Грушова). Володіння фільварків склалися із орних полів, пасовищ, сіножатей та лісів. На території володінь монастиря розташовувалися три озера, ставок із млином та протікали дві річки – Чернявка та Годвіна, що сприяло розвитку рибальства. Середньорічний дохід від продажу риби становив 25 зл., а прибуток від млину – 50 зл. У фільварку були дві пасіки із 50-ма вуликами. Надходження від щорічного продажу меду складало 24 зл. Певний прибуток, (у 1000 зл. щорічно) обитель отримувала від продажу букового лісу із Поруб. Монастирські землеволодіння посідали 9 підсадків, сплачуючи грошовий чинш у розмірі 330 зл. 16 гр. Ченці також провадили торгівлю фруктами та овочами, що становило щорічне надходження у 40 зл. На господарському дворі були броварня для пивоваріння, кузня, конюшня, возівня, корівник. Перед брамою до монастиря розміщувалася цегельня. Завдяки її виробництву вдалося у 1772 р. побудувати новий кам'яний (цегляний) храм. Таким чином, сумарний прибуток монастирських фільварків складав 699 зл. 55 гр. На 1754 р. обитель володіла капіталом (фундації, землі, фільварки) на суму 12 000 зл., який разом із пожертвуваннями на церковні потреби був достатнім для утримання 8 ченців.

Протягом 1739 – 1784 рр. чисельність монастирської братії коливалася від 7 до 17 осіб. Щодо якісного складу обителі, то в цей час тут проживали – отці (5 – 10 осіб), брати (2 – 4 осіб).

Відповідно до постанов Перемишльського синоду (1693 р.) щодо організації управління монастирями, зазначалося про заснування новіціатів у Добромилі, Лаврові та Щеплотах. Упродовж XVIII ст. діяльність новіціату в Щеплотах була несталою, оскільки виконував допоміжну роль у випадках переповненості у Добромилі та Лаврові. Тут новіціат пройшли ченці, яких пізніше зустрічаємо посеред ієромонахів обителі: о. Таціан Завадовський (новик у 1732 – 1734 рр.), о. Македоній Тарнавський (новик у Добромилі 1757 р., а із 1756 р. в Щеплотах). Також майже кожного року в складі чернечої спільноти фіксуються по декілька послушників (1 – 2 осіб), бр. Гервасій Тарнавський (1772 р.), бр. Іван Кушинський (1776 р.), бр. Адам Юзефович та Андроній Бориславський (1784 р.). Згодом у Щеплотах започатковано студії для чернецтва з моральної теології (1770 – 1782 рр.) та риторики (1783 – 1784 рр.). Тут духовне формування проходили щороку 3 – 4

ченці, віком від 26 до 64 років, які водночас із навчанням виконували обов'язки скарбника, піддиякона та диякона.

У монастирській хроніці віднаходимо чимало заміток про те, що ченці були ревнителами кіновіяльного (спільного) укладу аскетичного життя св. Василя Великого. Однак падіння морального рівня монахів наприкінці XVIII ст. змушувало протоігуменів провінції вдаватися до неодноразових роз'яснень положень Конституції ЧСВВ та внесення до неї доповнень і уточнень рішеннями провінційних і генеральних капітул. Так, у 1785 р. о. Віктор Старожинський, протоігумен провінції св. Спасителя акцентує особливу увагу на дотриманні монаших обітів: чистоти (шляхом заховання клязури в монастирях), убогості не тільки в душі, але й у матеріальних речах (ніхто не повинен мати приватних речей та наслідувати світські манери, наприклад носіння годинника із висячим ланцюжком), послуху (монах не може суперечити вказівкам старших в обителі, незалежно від його статусу в Чині, а повинен ревно виконувати доручені йому обов'язки). Особлива увага зверталася і на наведення дисципліни в обителях: самовільне листування та особливо огріхи зловживання спиртними напійками. Для викорінення цього зла пропонувалася практика накладення різних покут, а також зобов'язано кожного ченця щорічно, відповідно до уставу духовних свячень, відбувати 18-тиденні реколекції, незважаючи на будь-які поважні перешкоди. З цією ж метою запроваджувався день обнови духу для відновлення обітів, який встановлювався на перший день січня на честь пам'яті про св. Василя Великого.

У 1787 р. видано цісарський декрет про скасування 42 монастирів, до яких потрапила Щеплотська обитель. Протягом 1788 р. розпродано все монастирське майно та ґрунти за 18320 флоринів 27 крейцерів. Монастирська церква була передана у відання Щеплотської парафії, а ченців переселено до інших монастирів⁷⁸⁶.

Розглянемо детальніше просопографічні характеристики насельників монастиря за 1747 р. на підставі реконструйованих біографій чернецтва.

Реєстр насельників Щеплотського монастиря (1747 р.)⁷⁸⁷

Ім'я, прізвище	Загальний вік	Тривалість в Чині	Тривалість в обителі	Обов'язки
о. Бононський Веніамин ⁷⁸⁸	75	47	26	
о. Галеневич Іов ⁷⁸⁹	57	34	1	

⁷⁸⁶ Стецик Ю. Василянські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – 2-е видання. – Жовква: «Місіонер», 2015. – С. 231 – 239.

⁷⁸⁷ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2.

⁷⁸⁸ **Бононський Веніамин** народився 1672 р. у с. Бонів біля Яворова Перемишльської єпархії. Вступив до чернецтва 1700 р. Склав монаші обіти професа 1701 р. у Щеплотському монастирі. Отримав ієрейські свячення 1709 р. Проживав у згаданій обителі 26 років. Відповідно до свідчень ігумена монастиря відзначався недоліком у надмірному споживанні «трунких напійків» та мав фізичні вади зору, будучи сліпим на ліве око. Після проголошення про утворення Святопокрівської провінції на Львівській капітулі (1739 р.) виконував обов'язки у різних монастирях цієї провінції. Помер у 1755 р. (*ЛННБ ВР. – Ф.3. – Спр.614. – С.202*).

⁷⁸⁹ **Галеневич Іов** народився 1690 р. біля Мостиська у Перемишльській землі. Вступив до чернецтва 1713 р. Склав монаші обіти професа 1714 р. у Щеплотському монастирі. Отримав ієрейські свячення 1728 р. Мандрував по різних монастирях і тільки із 1747 р. осів у Щеплотській обителі. Проте за характеристикою ігумена згаданої обителі був «великим ледацюгою». Помер 1764 р. у Щеплотах.

бр. Дорошевич Йона ⁷⁹⁰	65	20	20	господар, пасічник
о. Завадовський Тихон ⁷⁹¹	35	13	12	економ
о. Комаровський Амвросій ⁷⁹²	46	19	19	
о. Котовський Йоанікій ⁷⁹³	25	5	2	
о. Негребецький Езикиїл ⁷⁹⁴	60	41	12	ричник
о. Паславський Митрофан ⁷⁹⁵	37	7	5	ігумен

(*Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 182).*

⁷⁹⁰ **Дорошевич Йона**, народився 1682 р. у с. Семерики біля Яворова у Перемишльській єпархії. Вступив до чернецтва 1727 р. Склав монаші обіти професа 1728 р. Виконував обов'язки брата у Щеплотському монастирі. Помер у 1755 р. Відзначався добрими задатками до ведення монастирського господарства, особливо щодо догляду за пасікою. Проживав у Порубах, що належали до згаданої обителі. Був добрим монахом. (*Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 181).*

⁷⁹¹ **Завадовський Тихон**, світське ім'я Тимотей, син Стефана та Анни. Народився 1712 р. у с. Завадів Перемишльської єпархії. Перед утворенням Святопокровської провінції вступив у 1734 р. до чернецтва та склав чернечі обіти професа у Щеплотському монастирі. Виконував різні послушання. У 1740 р. отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького. У Щеплотському монастирі проживав 12 років, будучи економом і прокуратором обителі. Також проживав у Домашові та Крехові. 1746 р. – економ, а у 1747 р. – прокуратор Щеплотського монастиря. Дотримувався обіту убогості. Навчався «руською» мовою Після цього відправлений до Черниляви, будучи вікарієм обителі. Фіксується у Чернильському монастирі із 1750 р. Згодом повернувся до Щеплот, звідкіля у 1772 р. переїхав до Добрянського монастиря. 1773 – 1774 – місіонер, 1775 – 1776 – прокуратор монастиря у Добрянах, 1778 – 1779 – ризник, хорист і місіонер монастиря у Домашові. Помер 1784 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква: «Місіонер», 2015. – С. 91).*

⁷⁹² **Комаровський Амвросій** народився 1701 р. на теренах Перемишльської єпархії. Вступив до чернецтва 1728 р. Склав чернечі обіти професа 1729 р. в Щеплотах. Отримав ієрейські свячення у 1737 р. із рук перемишльського владика Ієроніма Устрицького. На 1747 р. проживав у Борі, чернечій резиденції, що належала до Щеплотського монастиря. Був добрим ієромонахом. Усе своє чернече життя провів у Щеплотському монастирі де й помер 03.05.1763 р. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : «Місіонер», 2015. – С. 109).*

⁷⁹³ **Котовський Йоанікій**, світське ім'я Іван, син Романа та Катерини. Народився у березні 1722 р. в селі Старий Яків Яворівського староства. Хорист і послушник. Навчився читати та писати «руською» мовою. Вступив 08.01.1742 р. до чернецтва в Чернильському монастирі, де після року випробовувань у новіціаті 1743 р. склав чернечі обіти професа та виконував обов'язки економа. У січні 1745 р. скерований до Щеплот, де був економом. Настоятель Щеплотського монастиря характеризував брата Йоанікія як здібного і доброго монаха, проте відзначав недолік, що іноді зловживав «трунками напитками». Із липня 1746 р. – послушник у Крилосі, січень 1753 р. – резидент в Угорниках, серпень 1759 р. – економ у Добрянах, січень 1761 р. – резидент у Краснопуші, Підгірцях, серпень 1764 р. – повернувся до Краснопуші. 04.09.1765 р. згадується серед чернечої братії у Щеплотах, а 02.07.1766 р. – як економ у Святоспаському монастирі. У 1772 р. відправлений до Луки, звідкіля згодом відбув до Топільниці. 1773 – 1774 рр. – послушник Топільницького монастиря. 1775 – 1776 рр. – послушник Святоспаського монастиря. 29.07.1776 р. повернувся до Луки, де впродовж 1777 – 1779 рр. виконував обов'язки послушника. Із 1785 р. – в Угорниках, а із 10.02.1787 р. – у Більчому. Помер 16.08.1800 р. як брат-послушник. (*Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : «Місіонер», 2015. – С. 117).*

⁷⁹⁴ **Негребецький Езикиїл** народився 1687 р. у с. Негребка біля Перемишля. Вступив до чернецтва 1706 р. Склав монаші обіти професа 1707 р. у Щеплотському монастирі, де проживав 12 років. Отримав ієрейські свячення 1717 р. Вивчав «руську» мову. Доглядав за порядком у захристії монастирського храму. Помер у 1759 р. (*Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 183).*

⁷⁹⁵ **Паславський Митрофан**, світське ім'я Михайло, син Івана та Анни. Народився у жовтні 1710 р. в с. Риботичі Перемишльської землі. Закінчив клас риторики. Був русином і навчився писати польською

о. Подлушевич Езикііл ⁷⁹⁶	59	19	1	
о. Соколовський Євстрат ⁷⁹⁷	29	7	3	
бр. Спасецький Теофіл ⁷⁹⁸	42	20	20	господар
о. Тимчинський Йосиф ⁷⁹⁹	36	15	4	прокуратор
бр. Черніховський Спиридон ⁸⁰⁰	40	23	23	швець
о. Щигельський Амвросій ⁸⁰¹	41	18	1	сповідник

мовою. Вступив 14.06.1740 р. до чернецтва в Добромилі. Після року випробовувань у новіціаті 02.06.1741 р. склав чернечі обіти професа. У липні цього року отримав ієрейські свячення у Валяві із рук перемишльського владыки Ієроніма Устрицького. Відправлений до с. Журавина, будучи впродовж трьох років прокуратором монастирського фільварку, що належав до Добромильської обителі. 22.07.1743 р. відправлений до Щеплотського монастиря, будучи ігуменом в цій обителі 18 років. На цій посаді зіткнувся із труднощами щодо викорінення п'янства серед насельників обителі. У повідомленнях монахів 1747 р. згаданої обителі характеризувався як добрий керівник монастирського майна та дбайливий батько у духовному зростанні чернецтва. Дбав про порядок в обителі та старанно виконував свої обов'язки, докладаючи усіх зусиль. Був у приязних відносинах із монастирською братією, подаючи своєю поведінкою добрий приклад для наслідування. Проте вікарій обителі не допомагав настоятелю, оскільки «лінивий» до ведення господарства. Ігумен був досить здібним керівником, порівняно зі своїми попередниками, оскільки до всіх був добрим і чуйним. Деякі насельники скаржилися на ігумена, що він не видавав вчасно кожухів і чобіт для ченців на зимову пору року. У травні 1760 р. скерований до Чернильського монастиря, де був ігуменом до 14 травня 1767 р. Помер 18.05.1768 р. у Щеплотах. (Стецик Ю. *Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : «Місіонер», 2015. – С. 165).*

⁷⁹⁶ **Подлушевич Езикііл** народився 1688 р. у Львові. Вступив до чернецтва 1728 р. Склав монаші обіти професа 1729 р. в Унівській лаврі. Отримав 1735 р. ієрейські свячення. 1747 р. призначений ієромонахом Щеплотського монастиря. За свідченнями настоятеля згаданої обителі відзначався негативними проявами у надмірному споживанні «трунких напйтків». Помер 1755 р. (Стецик Ю. *Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 183).*

⁷⁹⁷ **Соколовський Євстрат**, світське ім'я Євстахій, син Григорія та Катерини. Народився у липні 1718 р. в Подільському воеводстві. Вступив до чернечого стану 18.04.1740 р. у Добромилі. Після проходження року новіціату 21.05.1741 р. склав обіти професа. У 1746 – 1748 рр. був ієромонахом Щеплотського монастиря. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 201).*

⁷⁹⁸ **Спасецький Теофіл** народився приблизно у 1705 р. в с. Нагачів Перемишльської землі. Вступив до чернецтва 1727 р. Склав монаші обіти професа у Щеплотському монастирі та продовжував проживати в цій обителі. Виконував обов'язки брата, доглядав за монастирським господарством. Відповідно до свідчення настоятеля згаданої обителі, мав схильність привласнювати собі спільні монастирські речі та ховати у своїй келії. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 181).*

⁷⁹⁹ **Тимчинський Йосиф**, світське ім'я Йоан, син Стефана та Анни. Народився у червні 1711 р. у с. Деревляни Буського повіту. Вступив до чернецтва та одразу ж склав монаші обіти професа 29.08.1732 р. у Деревлянському монастирі. Призначений спочатку економом, а пізніше прокуратором у цьому монастирі. 20.05.1741 р. отримав ієрейські свячення із рук холмського владыки Феліціана Володковича. Впродовж наступних трьох років виконував обов'язки ієромонаха при цій обителі. У лютому 1744 р. відправлений до Щеплот для виконання обов'язків прокуратора. 20.05.1767 р. переїхав до Добрян, де призначений прокуратором. Через півтора року відправлений до Сатанівського монастиря. Час і місце смерті не встановлені. (ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 435. – С. 654).

⁸⁰⁰ **Черніховський Спиридон** народився 1707 р. у с. Колодниця Перемишльської єпархії. Вступив до чернецтва 1724 р. Склав монаші обіти професа 1725 р. у Щеплотському монастирі. Виконував обов'язки брата. Володів навичками промислу шевства. Настоятель характеризував його як доброго монаха, який однак мав один недолік, що любив привласнювати монастирське майно, включно до білизни. Час і місце смерті не встановлені. (Стецик Ю. *Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква : «Місіонер», 2016. – С. 180).*

⁸⁰¹ **Щигельський Амвросій**, світське ім'я Антоній, син Миколи та Ядвіги. Народився у травні 1706 р. в с. Прухник Перемишльської землі. Закінчив філософські студії у Львівській школі отців-єзуїтів.

Визначимо передусім територіальне та соціальне походження ченців, які мешкали у Щеплотському монастирі. Більшість із них (13 із 14 осіб) походили із Руського воєводства (12 із Перемишльської та 1 із Львівської землі) та тільки один представник – із Подільського. Отже, основну базу рекрутації до чернецтва становили вихідці із місцевого регіону (Перемишльської землі). За соціальною приналежністю домінували представники із дрібношляхетських родів Перемишльської землі (7 ченців – Підгородецький-Дорошевич, Завадовський, Котовський, Негребецький, Паславський, Соколовський, Щигельський), не відставали від них селяни (6 осіб) і була незначна кількість із міщанства (1 особа). Серед місць народжень переважали сільські місцевості (13 із 14 осіб).

Більшість майбутніх кандидатів у ченці (8 із 14 осіб) розпочинали свій духовний вишкіл у Щеплотах, оскільки до 1739 р. в цьому монастирі функціонувала школа новіціату. Інші проходили чернечі випробовування у Добромилі (2 особи) та по одному кандидату в Черниляві, Лаврові, Деревлянах, Уневі. Також до 1739 р. була поширена практика, де кандидат вступав до монастиря, там і складав чернечі обіти професа та продовжував проживати в цій обителі все своє чернече життя. Відповідно всі, хто прийшов до Щеплотської обителі, проходили тут аскетичні випробовування, складали обіти професа та мешкали при цій обителі впродовж 10 – 35 років (9 ченців). І тільки п'ять монахів прибули до монастиря після 1739 р. і відповідно перебували в ньому від 1 до 3 років. Адже із утворенням Святопокровської провінції щоразу практикувалося переміщувати ченців по різних

Вступив до чернецтва 12.03.1729 р. у Лаврівському монастирі. Після року випробовування у новіціаті 30.07.1730 р. склав чернечі обіти професа і отримав дияконівські й ієрейські свячення із рук перемишльського владыки Ієроніма Устрицького. Із квітня 1731 р. виконував обов'язки пресвітера при Перемишльській кафедрі. Через три роки відправлений 10.08.1734 р. до Лаврівського монастиря, виконуючи протягом п'яти років обов'язки проповідника та сповідника. В цьому ж році виступає у Перемишльському гродському суді як прокуратор Лаврівського монастиря У березні 1739 р. призначений ігуменом Ямицького монастиря. Упродовж серпня 1740 р. – січня 1741 р. проживав у Лаврівському монастирі. Після цього направлений до Перемишля, а згодом у вересні 1741 р. до Львівського монастиря св. Юрія для проповідання та сповідання прочан. Із травня 1742 р. був проповідником Луцького Хрестовоздвиженського монастиря. У липні 1743 р. проповідував у Мильцівському монастирі. У серпні 1745 р. – сповідник у Черниляві. Із вересня 1746 р. – сповідник у Щеплотах, де за свідченнями місцевого настоятеля займався варінням лікарств у келії без відповідного дозволу. У травні 1747 р. – сповідник Лаврівської обителі, а вже у лютому 1748 р. із цими ж обов'язками перебував у Святогоспаському монастирі. У вересні 1749 р. повернувся до Лаврова, звідки через рік (1750 р.) скерований до Віцина. У 1751 р. призначений ігуменом Золочівського монастиря. Із лютого 1752 р. – ігумен Турівського монастиря, а вже у вересні 1753 р. відправлений до Зимнівської обителі, де виконував обов'язки сповідника та пароха. Із липня 1754 р. був проповідником і сповідником Теробовлянського монастиря. У квітні 1756 р. ігумен монастиря у Соколиці. Із липня 1757 р. проповідник Чортківського монастиря, а із вересня цього року – сповідник Сатанівського монастиря. Із вересня 1758 р. відправлений у Колодяжне. У вересні 1759 р. скерований до Тригир'я для виконання обов'язків капелана до отців кармелітів із Бердичова. У травні 1765 р. перебував у Щеплотському монастирі для виконання обов'язків сповідника. Через рік направлений до Черниляви, а згодом до Львівського монастиря св. Онуфрія. Після цього впродовж 1773 – 1774 рр. був вікарієм монастиря у Бєсидах. Згодом у 1775 – 1776 рр. призначений капеланом Смільницького жіночого монастиря. Через рік прибув до Лаврова, будучи проповідником, а згодом направлений до Топільницького монастиря, де проживав протягом двох років і шести місяців, виконуючи обов'язки прокуратора. Після цього скерований до Дрогобицького монастиря, звідки відправлений до Дерезицької резиденції для душпастирської праці, де пробув два роки та 8 місяців протягом 1778 – 1779 рр. 01.08.1781 р. переїхав до Лаврова, де виконував обов'язки сповідника. Помер 07.07.1786 р. у Лаврові. *(Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : «Місіонер», 2015. – С. 254).*

обителів провінції принаймні через кожних чотири роки, щоб насельники не звикали до постійного місця проживання, а натомість відчували себе скитальцями у тимчасовому земному житті.

До часу вступу до чернецтва ще у світському житті кандидати здобували початкову (риторика, поетика), а іноді (один випадок) філософську освіту. Навчалися в основному по єзуїтських колегіумах у Ярославі та Львові. Проте збереглося мало відомостей, які б розповідали про освітній рівень чернецтва, здобутий ними до 1739 р. У більшості випадків візитатор обмежувався поданням короткої інформації про вміння монаха читати та писати руською і польською мовами, а натомість не згадує про володіння латинською мовою. І тільки в біографіях молодих кандидатів, що вступили до чернецтва після 1739 р., віднаходимо відомості про проходження чернечих студій із риторики, філософії та теології, які функціонували на теренах провінції впродовж другої половини XVIII ст.

Вікові межі вступу до чернецтва коливалися від 16 до 45 років. Проте найбільший пласт становили кандидати у віці 20 – 28 років (9 кандидатів), а інші вікові групи представлені значно меншою кількістю: 16 – 18 років – 2 кандидати, 30 р. – 1 кандидат, 40 – 45 рр. – 2 кандидати. Серед насельників обителі станом на 1747 р. переважали досвідчені ієромонахи в аскетичному укладі життя, які перебували у Василіанському Чині від 20 до 40 років – 6 осіб, понад 40 років – 2 особи, від 10 до 20 років – 3 особи та від 5 до 7 років – 3 особи. Після 1739 р. у Щеплотській обителі закрито школу новіціату, яка продовжувала діяти у Добромилі та Почаєві. Відповідно серед насельників монастиря вже не зустрічаємо ані кандидатів, ані новиків, а тільки братів-професів (4 особи) та отців-ієромонахів (11 осіб). Нам вдалося відтворити біографії тільки 14 монахів.

Враховуючи загальний вік насельників обителі станом на 1747 р., зауважимо, що однаковою чисельністю було представлено молоде (до 40 р. – 6 осіб) та старше (50 – 60 рр. – 6 осіб) покоління чернецтва. І незначну кількість становили ченці-емерити (70 – 80 рр. – 2 особи). Серед монахів переважала смертність у віці 73 – 83 рр. (4 особи) та є поодиноким випадком смерті ченця до 60 р. Також серед насельників віднаходимо одиничні випадки наявності недоліків у фізичному здоров'ї, наприклад, вади зору, які не створювали суттєвих труднощів у провадженні духовної праці.

Монахи, що отримали ієрейські свячення, зобов'язані були займатися душпастирською (проповідник, сповідник, місіонер, ризник, хорист, капелан жіночого монастиря) та адміністративною (ігумен, вікарій, прокуратор) працею. Натомість брати-професи були задіяні до ведення монастирського господарства (швець, пасічник, економ)⁸⁰².

Таким чином, на підставі узагальнених підставових біографічних відомостей насельників Щеплотського монастиря за 1747 р. можемо укласти загальну просопографічну характеристику василіанського чернецтва за такими критеріями: територіальне і соціальне походження, вікові показники (час вступу до чернецтва, складення обітів професа, тривалість перебування в Чині та монастирі, загальна тривалість життя), освітній рівень та регламентація монастирських обов'язків.

---

⁸⁰² Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква: «Місіонер», 2016. – С. 180 – 183.

ВИСНОВКИ

На формування ранньомодерного чернецтва вагомий вплив мало як світське, так і церковне законодавство. Актова документація світських інституцій визначала фундаційно-майнові аспекти щодо матеріального забезпечення чернечих спільнот: розміри землеволодінь, економічні права та вольності (пропінації, солеваріння, торгівлі, млинарства, лісництва). В останній чверті XVIII ст. спостерігаються втручання державної влади не тільки у регулювання чисельності монастирів, але й запровадження вікових та територіальних обмежень щодо рекрутації світських кандидатів у чернецтво. Тоді помітна тенденція до переформатування юридичного статусу чернецтва, яке поступово втрачаючи, власні самоврядні інституції, поверталася у підпорядкування місцевих єпископів.

Монастирське законодавство (генерального та провінційного рівнів – Конституції, постанови, декрети, розпорядження) намагалося уніфікувати аскетичний уклад василіанського чернецтва, яке мало опиратися не на давні звичаї і традиції, а на визначені норми.

Функціонування різнорівневих капітул (генеральних, провінційних, домових) давало змогу чернецтву, реалізуючи принципи соборовості та демократизму, швидко й ефективно, реагуючи на виклики часу, проводити реформування монастирів, дисциплінування чернецтва. Завдяки розбудові інституту управ (генеральних, провінційних, домових) запроваджувався контроль за виконанням чернечого законодавства.

Вагомий вплив на розвиток василіанського законодавства та розбудову Чину мав Апостольський престіл (Папа та Конгрегація Поширення Віри): доповнюючи та затверджуючи Капітульні Конституції, врегульовуючи суперечки між двома провінціями, визначаючи правовий статус протоархимандрита, архимандритів, єпископів, митрополита щодо Василіанського Чину, запроваджуючи реформи чернечих згромаджень.

В інституційному розвитку Святопокровської провінції можемо виокремити кілька періодів: 1) об'єднавчі проекти, які охопили західні єпархії Київської унійної митрополії у кінці XVII – у перше двадцятиліття XVIII ст., для якого характерне представлення регіональних проектів щодо об'єднання унійних монастирів у межах окремо взятих єпархій, із збереженням юрисдикції за місцевими владиками. Радикальні зміни до задекларованих проектів вніс Замойський собор (1720 р.), який визначив необхідність об'єднання унійних монастирів в одну, спільну чернечу конгрегацію, із незалежним управлінням; 2) утворення Руської провінції (1739 р.), незалежної від єпископів і від Литовських василіан; 3) інтеграційні процеси (1740 – 1743 рр.), які були спрямовані на об'єднання двох провінцій (Литовської і Руської) в один Василіанський Чин, чого й вдалося досягнути на Дубнівській генеральній капітулі (1743 р.); 4) реформування монастирів (1743 – 1772 рр.) було зумовлене необхідністю приєднання дрібних обителів до більших монастирів, які відзначались кращим матеріальним забезпеченням; 5) реорганізація адміністративно-територіального та правового устрою Чину (1772 – 1783 рр.), зумовлена суспільно-політичними змінами в Речі Посполитій (1772 р. перший поділ її земель між Російською і Австрійською імперіями та Прусією), які призвели до утворення чотирьох провінцій (Руської, Литовської, Галицької, Білоруської), із поступовим

повернення монастирів у юрисдикцію місцевих владик (1783 р. Галицька, 1793 р. Руська провінції).

Утворення нової чернечої адміністративно-територіальної одиниці – Святопокровської провінції ЧСВВ – започаткувало процес оновлення духовної формації, який знайшов відображення у способі життя монахів, прийнятті нових Конституцій Чину, літургії, обрядах, монастирському справочинстві. Запровадження такої системи управління дало поштовх до піднесення освітнього рівня чернецтва, розвитку василіанського шкільництва, посилення карності та дисципліни у найвіддаленіших монастирях, що заклало підвалини для духовної формації нового, поунійного, зреформованого, високоосвіченого покоління василіанського чернецтва.

На духовну формацію монахів істотний вплив мали кілька факторів. Передусім це монастирські устава, які тоді пройшли певну еволюцію: студійський – скитський – правила ЧСВВ, укладені Й. Рутським. Зокрема, мотивом таких змін став процес переходу до унії та поступового формування Святопокровської провінції, який супроводжувався введенням централізованого управління та нового підходу в питаннях духовного вишколу чернецтва. Для останнього стало характерним запровадження новіціату та внутрішніх чернечих студій із риторики, філософії й теології. Однак, незважаючи на певні зусилля, василіанам так і не вдалося створити постійно діючі семінарії для світського і чернечого духовенства. Адже більшість отців-василіан отримували вищу духовну освіту в папських семінаріях.

Розгляд регламентації кіновіального монастирського укладу уможливило насвітлити особливості життя монастирських спільнот, для яких характерні поміркована їжа, піст, щоденна молитва, скромність одягу та дотримання чернечих обітів (чистоти, убогості, послуху), відбуття реколекцій, медитацій. Проте траплялися випадки порушення встановлених приписів. Зокрема нам вдалося на підставі архівних джерел виявити типові для другої половини XVIII ст. різні види чернечих епітимій.

У процесі проведеного дослідження з'ясовано, що соціальною базою, із якої рекрутувалося чернецтво, були шляхта, міщани та селяни, які походили із різних теренів Речі Посполитої, оскільки Святопокровська провінція ЧСВВ охоплювала декілька епархій Київської унійної митрополії. В загальному по монастирях епархії проживали ченці віком від 22 до 75 років. Співжиття молодого та старшого поколінь впливало як на духовне, так і на моральне формування чернецтва. Перевагу в особовому складі монастирської братії мали ієромонахи. Чисельність чернецтва прямо залежала від розмірів фундацій та обов'язків, які покладалися на певний монастир. Освітній рівень чернецтва визначався проходженням студій з риторики, філософії та богослов'я, які пройшла більшість монахів провінції.

Під час реконструкції колективного портрету василіанського чернецтва вдалося виокремити такі профілі діяльності: духовний, інтелектуальний, мистецький, господарський та адміністративний. У духовному профілі можемо виділити різні ступені свячень (піддияконівські, дияконівські, ієрейські, єпископські). Духовна праця чернецтва не обмежувалася тільки вдосконаленням аскетичного укладу життя шляхом провадження духовних практик (медитацій, реколекцій), але й була спрямована на потреби суспільства (провадження парафій, місій, реколекцій для світського духовенства та мирянства). Василіани були відомими проповідниками, оскільки запрошувалися на богословські диспути із

провідними католицькими чернечими орденами Речі Посполитої. Організація частих відпустів спонукала василіанське духовенство до проведення сповідницької діяльності. Ієромонахи-духівники були наставниками відомих шляхетських родів Речі Посполитої, працюючи у фундованих ними каплицях і храмах.

Інтелектуальний профіль чернецтва вдалося окреслити визначенням рівня грамотності при вступі до монастиря, простежити його зростання шляхом проходження чернечих студій із риторики, філософії, теології, здобуттям наукових ступенів у папських колегіумах. Здобутті знання монахи використовували не тільки для духовної праці, але й активно використовували у педагогічній діяльності. Василіанські професори провадили різні студії для молодого покоління чернецтва, які у розглядуваний період засновувалися при різних монастирях і не були сталими, оскільки зазнавали постійних змін. Другий напрям освітньої праці василіанських магістрів був спрямований на провадження колегіумів (початкових класів, гімназій, головних нормальних шкіл) для світської молоді. Завдяки цій праці василіанським педагогам вдалося поширити грамотність серед «руського» мирянства шляхом розбудови цілої мережі монастирських навчальних закладів. Випускники цих шкіл активно рекрутувалися до василіанського чернецтва. Поодиноких ченців-професорів запрошували до викладацької та наукової праці в університети Риму, Вільна, Львова.

Вступаючи до чернецтва, кожний кандидат мав не тільки освіту, але й володів певними навичками, які й визначали його подальший мистецький та господарський профілі діяльності монаха. Ті ченці, які вміли добре малювати, займалися розписами храмів, іконостасів. Більшість ченців вміли добре співати і залучалися до церковного хору, окремі із них ставали диригентами й укладачами рукописних ірмолоїв. Частина монахів, які володіли доброю каліграфією письма (напівуставом, уставом), залучалися до переписування богослужбових книг і написання монастирської документації (книги хронік, актів, листування). Із утворенням василіанських друкарень (Почаїв, Унів, Львів) монахи залучалися до книговидавничих професій: палітурник, коректор, цензор, друкар, картограф, префект друкарні. Серед ченців-митців віднаходимо поодинокі згадки про золотарів, скульпторів, граверів, мідників, музикантів, поетів, письменників, різьбярів.

У господарському профілі чернецтва виокремлюємо ремісничі (коваль, слюсар, годинникар, столяр, муляр, швець, панчішник, кравець, бондар, гончар, конопляр, кушнір, ложкар, мельник, префект будови, пекар, рибалка, рукодільник, стельмах, токар, ткач, тесля, пивовар) та сільськогосподарські (рільник, городник, пасічник, садівник, виноградар, економ (прокуратор)) заняття.

Василіанський Чин, будучи самоврядною монастирською інституцією папського права, характеризувався цілою низкою ієрархічних адміністративних урядів (генерал (протоархимандрит), провінціал (протоігумен), генеральні та провінційні консултори, архимандрит, ігумен, вікарій, нотарій (секретар), які розкривають організаційні здібності у провадженні окремих монастирських спільнот. Адже, візитатори по-різному оцінювали діяльність настоятелів монастирів. Одні відзначалися добрими справами, а інші занедбували свою працю, перебували у конфліктах із монастирською братією. Проте траплялися випадки, коли ігумен прикладав усіх зусиль у налагодження добрих відносин із співбратами, однак спільнота не завжди належно оцінювала його старанну працю.

На кожного ченця покладалися визначені настоятелем і протоігуменом монастирські та церковні обов'язки. Монастирські обов'язки були спрямовані на організацію внутрішнього життя спільноти в обителі (фіртянин, рефектарій, кухар, покоївник (келійник), шафар, уставник, скарбник). Церковними обов'язками чернецтво охоплювало потреби як місцевого монастирського храму (піддиякон, диякон, ризник, сповідник, проповідник, промотор братства, провізор), школи (ректор, директор, віце-ректор, професор, викладач, магістр, корепетитор, капельмейстер), так і провінційної управи (візитатор), єпархії (декан, реколектант, сотрудник, аудитор, офіціал, помічник єпископа) та митрополії (помічник митрополита).

На відміну від римо-католицьких орденів Речі Посполитої XVIII ст., які визначали для себе провідний напрям діяльності (наприклад, домініканці – проповідництво; єзуїти та піари – шкільництво), Василіанський Чин, будучи єдиним чернечим згромадженням Унійної Церкви, намагався рівномірно розвивати різні напрями своєї багатогранної діяльності: шкільництво, проповідництво, місіонерство, книгодрукування та пасторальна праця.

Перспективний напрям дослідження вбачаємо у віднайденні, опрацюванні та публікації невідомих у церковній археографії каталогів та документації про чернецтво Святопокровської провінції ЧСВВ.

ДОДАТКИ

Додаток І. Зведена таблиця біографічних відомостей про монахів Святопокровської провінції (1739 – 1783 рр.)

(курсивом виокремлено прізвища ченців про яких збереглася основна біографічна інформація, пояснення скорочень подано у кінці таблиці Додатку II)

прізвище ім'я роки життя	світське життя					етапи духовної формації				вік/ фізичний стан					інтелект			обов'язки				
	походження					кандидат	новіціат	студії	свячення	вуп.	чин	життя	здоров'я	смерть	грамота	наука	педагогіка	містечтво	адміністр.	господар.	освітні	церковні
	соціальне	територіальне	конфесійне	етнічне	освіта																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
А																						
Абрамович Теодозій ? – 1745						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Адамович Йов 1704 – 1769</i>	с	сл С.Р. П.с.	гг	рус	грам	Лаврів 1731	Лаврів 1732		ієрей 33	27	38	65							в	Е		пар рз
Александрович Вартоломей ? – 1751						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
Александрович Єфрем ? – 1749						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Алексієвич Маркіян 1713 – 1784</i>						1740	1741			27	44	71										
<i>Андрушкевич Доріан</i>	с	сл Х.Р.	гг	рус	тео. Замой-	Почаїв 1770	Почаїв 1771	духовну освіту	ієрей 25	23	49	72							пс в			пв міс

1747 – 1819		Х.с.			ська акад.			здобув до вступу у чернецтво										кг			
<i>Андрушкевич Аверкій 1725 – 1771</i>	с	сл В Лц.с.	rg			Загайці 1748	Загайці 1749		диякон 1753 ієрей	23	23	46							Е		
Андришков- ський Теодозій ? – ?			пр			Лаврів 1688	Лаврів 1691		брат профес 1740												
Ангелович Алімпій 1736 – ?	с	сл Л.Р. Л.с.	rg	рус	рит.	Почаїв 1757	Почаїв 1758	рит. Шаргород філ. Лаврів тео. Львів св. Юра	ієрей	21						вк		і пс	Е	прш	
<i>Ангелович Філарет 1750 – 1792</i>	с	сл Л.Р. Л.с.	rg			Добро- міль 1778	Добро- міль 1779	рит. Збараж		28	14	42									
<i>Антоневський Теодозій 1748 – 1804</i>	с	сл Л.Р. Л.с.	rg	рус	мис	Почаїв 1773	Почаїв 1774	тео. Доброміль	брат диякон	25	31	56							Е S		
<i>Антонович Іраклій 1690 – 1765</i>	с	сл Бер. Пін.с.	rg	рус		Білосток 1712	Білосток 1713		брат диякон	22	53	75								кух	
<i>Антонович Інокентій 1720 – 1770</i>	м	мт В Лц.с.	rg	рус		Любар 1742	Любар 1743		ієрей 24	22	28	50					хр дг	в	к Е		
Антонович Йосиф 1672 – ?	д			рус		Львів св.Юра 1711	Львів св.Юра 1712		світський ієрей 43	43											
<i>Антонович Серафим 1699 – 1764</i>						1732	1733		ієрей 38	33	32	65									
Арановський Йосиф ? – 1757																					
Арачинський Йосиф ? – 1749																					
<i>Арламовсь- кий Гавриїл 1661 – 1761</i>	с	сл. П.Р. П.с.	rg	рус		Добро- міль 1707	Добро- міль 1708		ієрей 80	46	54	100	хв	пр	р				і		міс сп
<i>Арламовсь- кий Пахомій 1715 – 1754</i>	с	сл П.Р. П.с.	rg	рус		Крехів 1736	Крехів 1737		ієрей 26	21	18	39			р						рз
<i>Арнодуський</i>						1772	1773		ієрей	32	9	41							в		

1705 – 1770		П.е.			миш. Ярослав	1731	1732													ські
Барановський Анатолій 1707 – ?						1721	1722		ієрей 40	14										
Барбачевський Йосиф 1704 – ?	м	мт Г.Р. Л.е.	rg			1734	1735		ієрей 32	30										
<i>Барицький Варнава 1706 – 1781</i>	с	сл П.Р. П.е.	rg	рус	рит	Добро- міль 1744	Добро- міль 1745		ієрей 32	38	37	75			р			в	Е	рз міс сп
<i>Бачинський Йосафат 1747 – 1784</i>						1772	1773		ієрей	25	12	37								міс
Басюкевич Іван ? – 1808																				
Бачевський Аретас ? – 1753						до 1739	до 1739													
<i>Бачинський Антоній 1708 – 1756</i>	ш	мт Г.Р. Л.е.	rg			Підго- роддя	профес Підго- роддя		ієрей до 1739	20	28	48								сп
<i>Бачинський Бокулій 1719 – 1755</i>	ш	сл В Лц.е.	rg	рус	рит	Добро- міль 1748	Добро- міль 1750		брат профес	27	9	36								
Бачинський Йордан ? – 1813																				
<i>Бачитковсь- кий Тирс 1737 – 1809</i>	с	сл В Лц.е.	rg			Почаїв 1760	Почаїв 1761		ієрей 30	23	49	72					в			рз сп
Бжезанський Йосиф ? – 1760																				
Бжезнякевич Порфїрій 1751 – ?						1771	1772		ієрей	20										
<i>Бжозовський Вартоломей 1724 – 1761</i>	ш	мт В В.е.	rg			1750	1751		ієрей	26	11	37								
<i>Бжуховський Варлаам 1651 – 1761</i>	ш								ієрей			90								
<i>Безицький</i>	м	мт	rg			Сатанів	Сатанів		ієрей	34	21	55						Е		

1709 – 1796		П.е.						освіту до вступу ієрей-вдівець											пар
<i>Білинський Маркел 1711 – 1776</i>	ш	сл П.Р. П.е.	rg		ритг Самбір	Добряни 1738	Добряни 1739		ієрей 28	26	39	65					пс в і	пб	пв
<i>Білинський Мартин 1720 – 1786</i>	ш	сл Л.Р. Л.е.	rg			Крехів 1742	Крехів 1745		брат дякон	22	44	66						Е	
<i>Білинський Роман ? – 1818</i>	ш								ієрей								пф		
<i>Білинський Севастіан 1714 – 1748</i>	ш					до 1739	до 1739	філософ	ієрей 24	23	11	34					скп в		рк
<i>Білинський Януарій 1742 – 1784</i>	ш	сл В. Лц.е.	rg		ритг	Добромль 1761	Почаїв 1762	ритг. Гоца філ. Лаврів тео. Рим грец. кол.	ієрей 28	21	21	42					мг пф кп	в	пв
<i>Білогурський Спиридон 1748 – 1813</i>	ш	мг Пд Л.е.	rg		філ	Почаїв 1776	Почаїв 1777	тео. Саганів	ієрей 32	28	37	65					вк пф	і	пв кап
<i>Білостоцький (Жовнірович) Герман 1685 – 1750</i>				рус		Білосток 1714	Білосток 1715		ієрей 35	29	36	65							
<i>Біловонсович Ісаїя 1742 – 1770</i>	м	мг П.Р. П.е.	rg		син	Почаїв 1766	Почаїв 1767		брат профес	24	4	28						Е	
<i>Бландовський Бенедикт ? – 1834</i>																			пар
<i>Бобісевич Сава 1722 – 1770</i>	с	сл П.Р. П.е.	rg			Крехів 1752	Крехів 1753		ієрей 44	30	18	48						Е па	
<i>Бобовський Варлаам 1726 – ?</i>	ш	мг Л.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1758	Почаїв 1759		ієрей	32	1778 20						дг і	Е к	пар рз сп
<i>Бобовський Лазар 1735 – 1784</i>	ш	мг Л.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1761	Почаїв 1762		брат профес	24	25	49						к	Е
<i>Бобрович Поаким 1750 – 1777</i>						1771	1772	богослов'я Браунсберг	брат клірик	21	6	27							

<i>Богачевський Мойсей 1698 – 1768</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	пр		тео. Львів школа єзуїтів	Львів св.Юра 1732	Львів св.Юра 1733	духовна освіта та свячення перед вступом в чернецтво	ієрей 32	34	36	70							оф арх кп і				пв	
<i>Бодренко Герман 1700 – ?</i>	м	мт Пд Л.е.	пр			Почаїв 1742	Почаїв 1743			42														
<i>Божаковський Інокентій 1708 – ?</i>	с	сл. В. В.е.	rg			Грабів 1752	Грабів 1753			44	1765 13													
<i>Божковський Йосафат 1735 – ?</i>	с	сл Пд Л.е.	rg			1769	1770																кап	
<i>Божовський Діонісій 1731 – ?</i>	с	сл Пд Л.е.	rg		філ	Почаїв 1757	Почаїв 1758	тео. Добромиль	ієрей 27	26									в				пв сп	
<i>Божовський Макарій 1733 – ?</i>	с	сл В Лц.е.	rg		хор	Почаїв 1757	Почаїв 1758		ієрей 36	24									в	Е к			рз	
<i>Бойневич Север'ян 1707 – ?</i>		Угор- щина		угр		Добро- миль 1726	Добро- миль 1727		ієрей 24	19	1747 20													
<i>Боковський Михайло 1710 – ?</i>	с		пр	рус		Киево- Печерсь- кий м-р 1730			ієрей 26	20	1740 10							р рос	W кн					
<i>Болга Інокентій 1732 – 1790</i>	с	Угор- щина	rl	угр	син	Добро- миль 1749	Добро- миль 1750	рит. Гоша філ. Луцьк тео. Львів	ієрей	17	41	58							кп			і		пв
<i>Болга Йовін 1751 – 1801</i>	с	Угор- щина	rl	угр		1774	1775		брат профес	23	27	50												
<i>Болга Маркіян 1739 – 1796</i>	м	Угор- щина	rl	угр	син пое рит	Почаїв 1760	Почаїв 1761	філ. Загайці тео. Львів	ієрей 26	21	36	57							вк кп пф			і	др	міс пр сп
<i>Боновський (Боровський) Веніамин 1672 – 1755</i>	с	сл П.Р. П.е.	пр			Щеплоти 1700	Щеплоти 1701		ієрей 37	28	55	83												
<i>Бончаковсь- кий Єзекиїл 1682 – 1755</i>	с	сл С.Р. П.е.	пр	рус		Лаврів 1709	Лаврів 1710		ієрей 31	27	46	73										Е		

<i>Борілевич Йосиф 1751 – 1807</i>	м	мт П.Р. П.е.	rg		рит	Добро-міль 1774	Добро-міль 1775	рит. Сатанів філ. Лаврів тео. Львів	ієрей 27	23	33	56						в			рз пар кап	
<i>Борецький Арсеній 1698 – 1765</i>	ш					1717	1718		ієрей 30	19	48	67										
<i>Борецький Боніфацій 1716 – 1775</i>	ш					1740	1741		ієрей 28	24	33	57										
<i>Борецький Йона 1716 – 1770</i>	ш	сл П.Р. П.е.	rg			Добро-міль 1750	Білосток 1751		ієрей 37	34	20	54							Е к			
<i>Борисевич Йоаким 1713 – 1774</i>	ш	мт П.Р. П.е.	rg	рус	W	Крехів 1750	Крехів 1752		ієрей	37	24	61						W				
<i>Борисевич Тадей 1744 – 1770</i>	ш	мт П.Р. П.е.	rg	рус	рит	Почаїв 1764	Почаїв 1765	філ. Загайці тео. Львів	брат дякон 25	20	6	26					мг					
<i>Бориславський Андронік 1752 – ?</i>	ш	сл П.Р. П.е.	rg	рус		Добро-міль 1773	Добро-міль 1779	тео. Львів	ієрей 36	21	1788 15				р				к Е			кап
<i>Борковський Казимир 1755 – 1819</i>	ш					1772	1773	рит. Сатанів філ. Луцьк	ієрей	17	47	64					вч					сп
<i>Борковський Юст 1746 – ?</i>	ш	сл В Лц.е.	rg			Почаїв 1765	Почаїв 1766	рит. Гоша філ. Загайці тео. Підгірці, Лаврів, Львів св.Юра	ієрей 24	19							пф			вр		пв міс
<i>Боровицький Сосипатр 1669 – ?</i>	с	сл Л.Р. Л.е.	пр						ієрей 44	29	1739 41											
<i>Бородич Гедеон 1686 – 1753</i>	ш					Білосток 1737		духовну освіту та свячення (ієрей 18 р) отримав до вступу в чернецтво	ієрей світський 33	51	16	67										
<i>Бородич Іринарх 1752 – 1797</i>	ш					1775	1776	філ. Луцьк	брат профес	23	22	45										

<i>Бутриновський Теодозій 1722 – 1788</i>					Любар 1746	Почаїв 1747		ієрей 33	24	42	66							в	Е		рз	пар				
<i>Бучковський Север'ян 1734 – 1812</i>	с	сл П.Р. П.е.	rg		рит. Яро-слав	Почаїв 1757	Почаїв 1758	філ. Лаврів тео. Львів		23	55	78					мг		в			пв	пар			
<i>Бялковський Власій 1719 – 1770</i>	ш	мт П.Р. П.е.	rg		філ.	Почаїв 1746	Почаїв 1747		ієрей 33	27	24	51					вк					пв				
<i>Бялковський Филип 1747 – 1793</i>	ш					1773	1774		брат профес диякон	26	20	46								Е						
В																										
<i>Вадинський Созонт 1750 – ?</i>	м	мт Пд Л.е.				Почаїв 1769	Почаїв 1770	рит. Віцин філ. Замостя тео. Рим гр.кол.	ієрей 25	19							р іт		вч пф		в скп і	Е	к	прш	вр	
<i>Валькевич Мартиніан 1698 – ?</i>						1719	1720																			
<i>Валявський Методій ? – 1752</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739																	
<i>Василевич Лонгін 1727 – ?</i>	с	В	rg		рит	Почаїв 1754	Почаїв 1755		ієрей	27											і				сп	
<i>Василевський Інокентій 1721 – 1785</i>	д	Пд.	rg			Воло-щина Почаїв 1768	Почаїв 1769	духовну освіту здобув до вступу в чернецтво	світський ієрей вдівець	47	17	64										Е			рз	сп
<i>Василковський Іларіон 1726 – 1791</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.	rg		рит	Почаїв 1749	Добро-міль 1750	рит. Гоща тео. Доброміль	ієрей 26	23	42	65									і	Е	к		кт міс кап пар рз сп	
<i>Василковський Мартирій 1716 – 1770</i>	ш	сл Бл Х.е.	rg		лог. школа піарів	Почаїв 1740	Почаїв 1741		ієрей 25	24	30	54					мг				і	в		вр	пар сп пв рз	
<i>Василковський Теофілакт 1716 – 1784</i>	ш	сл Бл Х.е.	rg			Почаїв 1740	Почаїв 1741	філ. Гоща, Лаврів	ієрей 25	24	44	68										в	і	прш	пв	сп
<i>Василковський</i>	ш					1740	1741		ієрей	24																

Теофан 1716 – ?									25											
Васькевич Іподит 1732 – ?	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		грам	Почаїв 1760	Почаїв 1761		ієрей 32	28							в	к Е		рз пар
<i>Васютинський Софрон 1691 – 1760</i>	ш					1710	1711		ієрей 27	19	50	69								
<i>Васютинський Теофіл 1733 – 1781</i>	ш				рит. Бар	Кам'янець 1759	Кам'янець 1759	рит. Гоша філ. Загайці тео. Щеплоти	ієрей 31	26	22	48					і			пв сп
<i>Васютинський Януарій 1713 – 1766</i>	ш			рус	рит	1736	1737		ієрей 25	23	30	53					р			
Великополь- ський Софрон 1703 – ?						1727	1728		ієрей 30	24										
<i>Великополь- ський Юстин 1706 – 1764</i>	с	сл Л.Р. Л.е.	rg	рус		Крехів 1726	Крехів 1727		ієрей 33	20	38	58					р п		мел	
<i>Величко Венедикт 1712 – 1782</i>	с	сл. Бл Х.е.	rg			1736	1737		ієрей 27	24	46	70					в рт	Е		рз пар
<i>Величко Пахомій 1696 – 1760</i>						1716	1717		ієрей	20	44	64								
Венгжинович Йосафат ? – 1763									ієрей											
<i>Веравський Павло 1687 – 1760</i>	с	Угор- щина	rl	угр		Добро- міль 1721	Добро- міль 1722		ієрей 36	34	39	73						Е		
<i>Вербицький Мартин 1711 – 1762</i>	ш					1734	1735		ієрей 26	23	28	51								
Вербицький Никифор ? – 1752	ш					до 1739	до 1739		ієрей до 1739											
Вербицький Теодозій ? – 1764	ш								ієрей											
Вересичський Варсануфій									брат											

<i>Серафим 1710 – 1761</i>		П.Р. П.е.				1729	1730														
	ш	мт Бл Х.е.	rg			Почаїв 1751	Почаїв 1753		60												
<i>Вишньовський Антоній 1739 – 1790</i>	ш	мт Бл Х.е.	rg			Почаїв 1760	Почаїв 1761		ієрей 31	21	30	51						Н		ст	
<i>Вишотравка Йоаким 1756 – 1832</i>	ш	мт П.Р. П.е.	rg		грам Пере- мишль	Добро- милъ 1773	Добро- милъ 1774	рит. Загайці, Щеплоти, Білосток, Гоща, Крехів філ.Луцьк, Замостя тео. Лаврів	брат профес	17	59	76								пар пв кт ст	
<i>Вищаківський Тарасій 1690 – ?</i>						1721	1722		ієрей 42	31											
<i>Вільчинський Діонісій 1722 – 1794</i>	ш	сл. Пд Л.е.	rg	рус	рит	Почаїв 1751	Городенка 1753		ієрей	29	43	72						Е		сп	
<i>Вільчинський Гларіон 1722 – 1785</i>	ш	мт Бл Х.е.	rg	рус		Низки- ничі 1744	Низки- ничі 1746		ієрей 24	22	42	64			Р п			в і	Е	рз	
<i>Винковський Мойсей (Манасій) 1693 – 1756</i>	м	мт С.Р. П.е.	rg	рус		1721	1722	духовну освіту здобув до вступу в чернецтво Улюч	ієрей 28	28	35	63			р п		хр		риб Е		
<i>Водзинський Анатолій 1731 – 1796</i>	ш	мт Л.Р. Л.е.	rg		рит Львів	Почаїв 1747	Почаїв 1748	рит. Гоща філ. Львів св.Юра тео. Вільно сем.	ієрей 35	16	49	65			1753 Mgr.ph. доктор	кр пф		кп і в		прш рк	пв кап
<i>Водзинський Діонісій 1680 – ?</i>	ш					1740	1741			60								V			
<i>Водзинський Йосафат 1734 – 1762</i>	ш	мт Пд. Л.е.	rg		рит	Почаїв 1759	Почаїв 1760	рит. Гоща	брат профес	25	3	28				вч					
<i>Водлевський Варлаам ? – ?</i>									ієрей 1740									i		дух	

Войцеховський Станіслав 1720 – ?	м	мт В Лц.е.	rg	рус	рит. Бар езуїти кол	Почаїв 1746	Добро- миль 1748	філ. Львів тео. Лаврів	ієрей 30	26						р			в пс	к Е	рк	пв сп кап
<i>Война Павло 1746 – 1769</i>	ш	сл. Пд. Л.е.	rg		рит	Любар 1762	Почаїв 1763	рит.,філ.,тео	ієрей	16	7	23						вч		V		
Волнер Тимотей 1748 – ?	м	мт.	rl			Почаїв 1766	Почаїв 1767															
Воляновський Самсон 1728 – ?	ш	сл. В Лц.е.	rg		пое	Почаїв 1752	Почаїв 1753		ієрей											к		сп
Волковинський Йосиф ? – 1763	ш								ієрей													
<i>Волковинський Нікодер 1753 – 1824</i>	ш					1774	1775	філ. Білосток	ієрей	21	50	71										
<i>Волкович Лля 1673 – 1760</i>				рус		Лаврів 1731	Лаврів 1732		брат профес	58	29	87				р				пек пив рф		
<i>Волкович Ісидор 1727 – 1801</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		пое Львів	Добро- миль 1745	Добро- миль 1746	рит. Гоша філ. Львів тео. Лаврів, Браунсберг	ієрей 28	18	56	74						хр	в			пв сп міс
<i>Волковський Іван 1711 – 1783</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg			Підго- роддя 1732	Унів 1733		ієрей	21	51	72						хр	і	Е		міс сп
Волковський Іоаннікій 1706 – ?						1730	1731		ієрей	24	1778 48	1778 72										сп
<i>Волконович Гедеон 1740 – 1790</i>	м	мт Г.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1771	Почаїв 1772	філ. тео.	ієрей	31	19	50							в			пв сп
<i>Волосовський Галактіон 1686 – 1780</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	пр			Красно- пуша 1722	Красно- пуша 1725		ієрей 43	26	68	94							в	к Е		пар сп
Волосовський Інокентій ? – 1817																						
<i>Волоцький Ісаак 1740 – 1794</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg		рит Шар- город	Почаїв 1765	Почаїв 1766	рит. Віцин філ. Загайці	ієрей 34	25	29	54								Е		міс кт
<i>Волошинович</i>						Почаїв	Почаїв		ієрей	27	22	49							в	Е		сп

<i>Галинський Флоріан 1733 – 1775</i>	ш	сл. П. Р. П.е.	rg			Почаїв 1755	Почаїв 1756		ієрей 24	22	20	42							к		рз
<i>Галичкович Амеросій 1757 – 1821</i>	м	Угор- щина	rl	угр	покров езуїтів	Добро- міль 1774	Львів св. Юра 1781	рит. філ. Унів, Підгірці, тео. Львів св. Юра	ієрей 24	17	47	64			у р п г		вк пф		i		
<i>Галичкович Євсевій 1755 – ?</i>						Підгірці 1778	Добро- міль 1779	філ. Підгірці	брат клірик	23											
<i>Галушецький Мелетій (Мелхіседек) ? – 1749</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739												
<i>Галюзінський Йосафат 1715 – ?</i>	с	сл Г. Р. Л.е.	rg		філ	Добро- міль 1740	Добро- міль 1741			25											
<i>Галькевич Тома 1735 – 1803</i>						1771	1772		ієрей	36	32	68								Е	
<i>Гамаровський Кипр'ян 1711 – 1758</i>	с	сл П.Р. П.е.	rg	рус		Лішня 1733	Лішня 1734		ієрей 25	22	25	47			р п						сп
<i>Ганкевич Іполит 1757 – 1835</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		рит Золочів	Почаїв 1775	Почаїв 1776	рит. Гоща філ. Підгірці тео. Лаврів	ієрей 23	18	60	78									пар сп кап
<i>Ганський Адріан 1700 – 1760</i>	ш					1725	1726		ієрей 30	25	35	60									рз
<i>Ганчаковський Йосафат 1732 – 1811</i>	с	сл П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1772	Добро- міль 1773	філ. тео. Лаврів	ієрей	40	39	79			р п л		вк пф				пв міс сп кт
<i>Гарановський Сергій 1712 – 1754</i>		Кр		рус		Добро- міль 1742	Добро- міль 1743			30	12	42								Е	
<i>Гарасимович Ліній 1721 – 1789</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg			Лука 1751	Лука 1752		ієрей 43	30	38	68								па	
<i>Гарасимович Арсеній ? – 1754</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739												
<i>Гарасимович Єронім</i>	м	мт В	rg			Почаїв 1753	Почаїв 1754		ієрей	21	44	65							i	S пб	пар сп

Іпатій 1730 – ?		Л.Р. Л.е.					1758		40											
Гиблевський Севастиан ? – 1755																				
Гідзевич Пафнутій 1693 – ?	д	мг Л.Р. Л.е.	пр	рус		Унів 1736	Унів 1737	духовну освіту здобув до вступу в чернецтво	світський іерей 24	43										
Гізовський Поліхромій 1723 – 1770	ш	сл П.Р. П.е.	гг	рус		Добро- міль 1747	Добро- міль 1748		іерей 27	24	23	47						к Е		
Гілевич Вартоломей 1733 – 1770	ш	Мол- давія	пр			Почаїв 1762	Почаїв 1763			29	8	37						к		
Гілевич Йосафат ? – 1752	ш					до 1739	до 1739		іерей до 1739											
Гірський Пахомій 1733 – 1770						Почаїв 1763	Почаїв 1764		брат послушник	30	7	37						к		
Гірчевський Ісаак 1702 – 1776	с	сл Бл Х.е.	гг			Волсвин 1729	Волсвин 1730		іерей 30	27	47	74					хр	в	Е	рз кап
Гладкий Йосафат 1679 – 1752						1708	1709		іерей 31	29	44	73								
Глинський Антоній 1680 – 1751	ш					1711	1712		іерей 38	31	40	71								
Глинський Варлаам 1700 – ?	ш	сл Л.Р. П.е.	гг	рус		Віцин 1725	Віцин 1726	духовну освіту здобув до вступу	іерей 25	25	1740 15					р				сп
Глебовський Флоріан 1720 – ?						1752	1753		іерей	32								Е		сп
Гленбоцький Єсав 1730 – 1801	с	сл П.Р. П.е.	гг			Київ 1759	Київ 1760		іерей	29	42	71						Е		сп
Глуховський Ларіон 1721 – ?																				
Гмітровський																				

Дардицький Якинт ? – 1747					до 1739	до 1739		ієрей до 1739											
Дашкевич Адам 1684 – 1755	ш				Лаврів 1708	Лаврів 1709		ієрей 34	24	47	71						г		
Дашкевич Арсеній 1742 – 1770	ш	сл Пд Л.с.	rg		Почаїв 1765	Почаїв 1766		брат			28				W		S		
Дашкевич Гімнасій 1759 – 1831	ш	сл С.Р. П.с.	rg	гум. Самбір	Добромил 1778	Добромил 1779	рит. Крехів філ. Львів ун-т	ієрей 35	19	53	72					кп і			кап пв
Дашкевич Ісидор ? – ?	ш				до 1739	до 1739		ієрей до 1739											
Дашковський Йоанкій 1741 – 1791	с	сл В Лц.с.	rg	філ. Остріг	Почаїв 1764	Почаїв 1765	тео. Добромил	ієрей 23	26	24	50				пф				міс пв сп пар
Дверницький Ілля ? – ?								брат 1740											прз
Дворницький Посиф 1733 – 1799	м	мт Бц Л.с.	rg	рит. Креме-нець	Почаїв 1755	Почаїв 1756	рит. Гоца	ієрей 26	22	44	66					в			кап рз пар
Деберський Йоанкій 1752 – ?					1769	1770		ієрей	17								E		
Дейма Яків 1724 – 1747	с	сл Л.Р. Л.с.	rg	рит	Почаїв 1743	Почаїв 1744		ієрей	19	4	23								
Дембчинський Геден 1706 – 1758				рус	Почаїв 1725	Почаїв 1726		ієрей 22	19	33	52			р п		мз	пе		
Дембіцький Пантелеймон 1716 – 1795	ш	мт П.Р. П.с.	rg	рит	Почаїв 1739	Почаїв 1740		ієрей	23	56	79								
Демкович Лев 1747 – 1824					1769	1770		ієрей 27	22	55	77				пф		пі	прш	пар сп
Демушевський Маркіян 1731 – 1800	с	сл П.Р. П.с.	rg	тео. Ярослав	Добромил 1754	Добромил 1755	філ. Лаврів тео. Львів	ієрей 29	23	46	69			вк		і		прш	пв міс

Дзидровський Андрій 1740 – ?						Почаїв 1762	Почаїв 1763			22									W					
Дзюбинський Агатон 1755 – ?			рус			1777	1791			ієрей	22						р			E		пар		
<i>Дзюбинський Іполит</i> 1727 – 1764	ш	мт П.Р. П.с.	гг	рус		Добро- міль 1741	Добро- міль 1742			ієрей	14	23	37											
<i>Дзюбинський Паикратій</i> 1731 – 1811	ш					Крехів 1753	Крехів 1754	філ. Лаврів тео.Добромиль		ієрей 25	22	58	80							в і		пв сп		
<i>Дидицький Авустин</i> 1726 – 1790	ш	сл Л.Р. Л.с.	гг		тео. Львів кол. єзуїтів	Почаїв 1756	Почаїв 1757			ієрей 32	30	34	64						вч мг		і		пв	
Дидицький Атанасій 1726 – ?	ш																							
<i>Дидицький Інокентій</i> 1712 – 1768	ш	мт Л.Р. Л.с.	гг		рит	Красно- пуца 1736	Красно- пуца 1737			ієрей 25	24	32	56							прд кор	в і			
Дидковський Йоаким ? – 1811																								
<i>Дижинський Гервасій</i> 1710 – 1769	с	сл В В.с.	гг			Зимно 1728	Зимно 1734			ієрей 25	18	41	59									E па	рз пар	
Дичаковський Марцелій ? – 1811								рит. Остріг філ. Умань		ієрей										вк				
<i>Дмитрович Доротеї</i> 1730 – 1788	с	сл С.Р. П.с.	гг			Почаїв 1760	Почаїв 1761			ієрей 37	30	28	58								в	E	сп	
<i>Дмитрович Доситеї</i> 1718 – 1759						1732	1733			брат профес	14	27	41											
Дмитровський Север'ян 1745 – ?	с	сл П.Р. П.с.	гг			Добро- міль 1775	Добро- міль 1776			брат диякон 39 послуш- ник	30											к		
<i>Дністрянський Діонісій</i> 1702 – 1758	ш	мт П.Р. П.с.	гг	рус		Лішня 1725	Лішня 1726			ієрей 25	23	33	56									р п		E г

Добриловський Юліан 1758 – 1825	д		рус		1778	1779		ієрей	20	47	67	інв пч	р п л				і рз	рк	пв пар
Добровольський Ігнатій ? – 1819	ш							ієрей										рк	пв пар кап
Добровольський Ілдефонс 1741 – 1795	ш	сл Бл Х.е.	rg		Почаїв 1760	Почаїв 1761	рит. Гоща, Білосток	ієрей 25	19	35	54						в к		кап рз
Добровольський Меркурій 1750 – 1800	ш	мг Пд Л.е.	rg	син Кам'янець	Почаїв 1772	Почаїв 1773	рит. Мільче. Сатанів філ. Лаврів тео.Добромиль	ієрей 30	22	28	50								пв міс
Добровольський Павло 1752 – ?	ш	мг Л.Р. Л.е.	rg	син Львів	Щеплоти 1778	Добромиль 1779		брат профес послушник	26										прз
Добрусінський Мардарій 1706 – ?	м	мг Л.Р. Л.е.	rg	рус	Бесіди 1720	Бесіди 1721		ієрей 22	14				р п			хр			
Добрянський Августин 1708 – ?	ш	Л.Р. Л.е.	rg		ритг 3р.	Почаїв 1736	Почаїв 1746	ієрей	28										
Добрянський Гедеон 1702 – 1750	ш	мг П.Р. П.е.	rg		Теребовля 1727	Теребовля 1728		ієрей 28	25	23	48						і в		
Добрянський Єронім ? – 1761	ш	сл С.Р. П.е.			Лаврів 1729	Лаврів 1730				32									
Добрянський Софрон 1698 – 1774	ш	сл П.Р. П.е	rg		ритг Краків акад	Львів св.Юра 1733	Львів св.Юра 1734	ієрей 36	35	41	76						і в рз		сп
Докторович Володимир 1757 – ?					1776	1777		брат профес	19										
Долінський Амеросій 1721 – 1791	ш	сл С.Р. П.е.	rg	рус	філ. Перемисьль	Добромиль 1746	Добромиль 1747	ієрей 29	25	45	70		р						пв риз пар кт сп
Долінський Севастіан 1707 – 1766	ш			рус	Мільці 1730	Мільці 1731		ієрей 31	23	36	59		р п						
Долінський Теодозій	ш	сл Г.Р.	rg	рус	Почаїв 1740	Почаїв 1741		ієрей 39	36	40	76		р п			в			сп

<i>Завадовський Тихон 1712 – 1784</i>	ш	сл Л.Р. Л.е.	rg	рус		Щеплоти 1734	Щеплоти 1735		ієрей 28	22	50	72	хв	ст	р			прх	в	Е		рз міс
<i>Завадський Іполит 1702 – 1768</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Завалів 1735	Завалів 1736		ієрей 37	33	33	66							і в рт			сп пв кт пар
<i>Завадський Сильвестр 1741 – ?</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.	rg		рит	Почаїв 1764	Почаїв 1765	філ.Теребовля	ієрей	23							вч					сп пв
<i>Завалкевич Гервасій 1719 – ?</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg		рит Львів	Добро- міль 1739	Добро- міль 1740	рит. Гоша	ієрей 25	20									і в		вр	пв сп
<i>Заверушинський Якинт 1699 – ?</i>	с	сл Л.Р. П.е.	rg	рус		Крехів 1718	Крехів 1719		ієрей	19	1739 21				р					V шф		
<i>Завиша Антоній ? – 1745</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Завістовський Льдефонс 1703 – 1779</i>	ш	мт П.Р. П.е.	rg		тео	Почаїв 1745	Почаїв 1746		ієрей 28	42	34	76	ст						в і			сп
<i>Загачевський Августин ? – 1749</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Загачевський Гедеон ? – ?</i>						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Загачевський Іларіон 1701 – 1752</i>	м	мт С.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1724	Добро- міль 1725		ієрей 26	23	28	51										
<i>Загоровський Вінкентій 1718 – ?</i>	ш	мт Пд. Л.е.	rg			Почаїв 1744	Почаїв 1745	тео.Вільно сем	ієрей 31	26						1749 B.ph. 1750 Mgr.ph.	кр		і в рт пс	Е	вр прш	пв пар
<i>Загорський Йосафат 1715 – ?</i>				рус	рит	1737	1738		ієрей 24	22					р							
<i>Задолінський Єзикіл 1703 – 1759</i>	м	мт Бл Х.е.	rg	рус		Бесіди 1722	Бесіди 1723		ієрей 29	19	37	56			р п			хр				рз
<i>Зарожицький Сильвестр 1714 – 1760</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg	рус		Підгоро- дище 1730	Підгоро- дище 1731		ієрей 20	16	30	46			р п					V		
<i>Зоюшинський</i>	с	сл	rg			Добро-	Добро-	філ. Замостя	ієрей	31	43	74						пф		пс		

<i>Юліан</i> 1743 – 1817		П.Р. П.е.				міль 1774	міль 1775	тео. Львів											кп пі і арх			
<i>Залевський</i> <i>Далмат</i> 1732 – 1798	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Почаїв 1759	Почаїв 1760		ієрей	27	39	66								к Е пб		
<i>Залевський</i> <i>Лаврентій</i> 1712 – 1780	ш	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1745	Почаїв 1746		ієрей 50	33	35	68								к Е		
<i>Залевський</i> <i>Юліан</i> 1743 – 1780	ш	сл. Кв К.е.	rg			Почаїв 1765	Почаїв 1766		ієрей 26	22	15	37								к Е		
<i>Залуський</i> <i>Павло</i> 1717 – 1753	ш	мт Л.Р. Л.е.	rg		пое	Почаїв 1739	Почаїв 1741		ієрей 25	22	14	36										
<i>Залуцький</i> <i>Тадеуш</i> 1708 – ?					рус	Почаїв 1736	Почаїв 1737			28											FF	
<i>Заневич</i> <i>Мелетій</i> ? – 1746						до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Занкевич</i> <i>Тарасій</i> 1688 – 1766	м	мт Л.Р. Л.е.	пр			Домашів 1738	Домашів 1739		брат диякон	50	28	78									V	
<i>Запкевич</i> <i>Веніамін</i> ? – 1756						до 1739	до 1739															
<i>Зардецький</i> <i>Маркіян</i> 1725 – 1769	с	сл. Пд Л.е.	rg			Почаїв 1749	Почаїв 1750	син. Гоща філ. Львів тео. Доброміль	ієрей	24	20	44										пв
<i>Зарицький</i> <i>Флоріан</i> 1713 – 1774		Мазо- вія				Почаїв 1753	Почаїв 1754		ієрей	40	21	61										
<i>Зарницький</i> <i>Матей</i> 1731 – ?	м	мт Пд Л.е.	rg			Почаїв 1762	Почаїв 1763		ієрей 35	31											Е	
<i>Заславський</i> <i>Лев</i> 1734 – 1797	с	сл. В Лц.е.	rg		рит	Почаїв 1758	Почаїв 1759	рит. Гоща філ. Лаврів тео. Доброміль	ієрей	24	39	63								і в		міс пв
<i>Затарниць- кий Геронтій</i> 1692 – 1772	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1711	Добро- міль 1712		ієрей 22	19	61	80							хр		рф Е па	рз
<i>Зачкевич</i> <i>Герман</i>	с	сл. Пд	rg			Почаїв 1741	Почаїв 1742			19												

Злочовський Теодозій 1703 – ?	ш	мт Л.Р. Л.е.	rg	рус		Лаврів 1738	Добро-міль 1739		іерей 37	35						р			кп				
Значкевич Діодор 1715 – 1762						Добро-міль 1747	Добро-міль 1748		брат профес	32	15	47											
Зноєвський Августин 1717 – 1767	с	сл. В Лц.е.	rg		ритг	Добро-міль 1741	Добро-міль 1742		іерей	24	26	50							авд в і			пв сп	
Зобинський Методій 1740 – 1805	м	мт П.Р. П.е.	rg		S	Крехів 1770	Почаїв 1774		брат	30	35	65								к			
Зубачинський Доситей 1731 – 1767	м	мт Бр К.е.	rg		пое	Почаїв 1748	Почаїв 1749	рит. Гоща філ.тео.Львів	іерей	17	19	36						пф		і		вр прш	міс
Зубрицький Порфїрій 1704 – 1776	ш	П.Р. П.е.	rg	рус	тео. Львів колег. театинів	Львів катедра 1734	Львів катедра 1735	моральну теологію здобув до вступу в чернецтво риторика	світський іерей целібат 25	30	42	72								і			пар пв сп кап
Зулинський Герман 1730 – 1809	ш					1753	1754		іерей 25	23	56	79											
Зулинський Сава 1668 – ?	ш																						
I																							
Іваницький Арсеній ? – 1750	ш					до 1739	до 1739		іерей до 1739														
Іваницький Гedeон 1701 – 1788	ш	сл В В.е.	rg	рус		Мільці 1726	Мільці 1727		іерей 33	25	62	87				р			в	тк па		сп міс	
Іваницький Гімнасій 1717 – ?	ш	мт В. Лц.е.	rg			Загайці 1743	Загайці 1744		іерей 35	26											Е		
Іванович Антоній 1709 – ?	с	сл Л.Р. Л.е.	rg			Виспа 1733	Виспа 1734		іерей 28	24	1739 6										кух		
Іванський Сильвестр 1722 – 1778	с	сл В. Лц.е.	rg			Загорів 1746	Загорів 1747		іерей 28	24	32	56									Е		
Івашкевич Діонісій	с	сл Л.Р.	пр	рус		Збараж 1729	Збараж 1730		брат диякон	42	30	72				р							

1708 – 1776		Л.с.			кол. езуїт	1738	1740											оф скг кп				дух
Ляшевський Зиновій 1741 – ?						1773	1774		брат профес	32												
<i>Ляшевський Іларіон</i> 1722 – 1778	с	сл Л.Р. Л.с.	rg			Добряни 1738	Добряни 1739		ієрей 24	16	40	56						в	Е			рз пар
<i>Ляшевський Онуфрій</i> 1751 – 1781						Почаїв 1771	Почаїв 1772		ієрей	20	10	30										
Іскра Гонорат 1753 – ?	ш	мг В Лц.с.	rg		син. Остріг	Почаїв 1772	Добромиль 1773	рит. Сатанів, філ. Лаврів	ієрей 27	19												пв
<i>Іскра Пафнутій</i> 1733 – 1784	ш	мг В Лц.с.	rg		рит. Кременець	Почаїв 1751	Добромиль 1752	рит. Гоща	ієрей 27	18	33	51						хр	рт кп	к		рз сп міс
Й																						
Йозефович Адам 1752 – ?	с	сл С.Р. П.с.	rg			Добромиль 1772	Добромиль 1775	тео. Щеплоти	брат профес	20											к Е рф	
К																						
<i>Кавецький Амеросій</i> 1720 – 1778	ш	сл В Лц.с.	rg			Почаїв 1751	Почаїв 1752	тео. Добромиль	ієрей 33	31	27	58					вч		в	к		пв пц сп
Кадзайський Саватій 1698 – ?				рус		1720	1721		ієрей 29	22	1740 20							хр				
<i>Какойлович Варлаам</i> 1710 – 1763			пр	рус		Скит 1732	Скит 1733		ієрей	22	31	53								і		
Каколовський Макарій ? – 1762																						
<i>Каленський Порфирій</i> 1723 – 1770	с	сл. П.Р. П.с.	rg		тео. Львів	Почаїв 1756	Почаїв 1757		ієрей 35	33	14	47						пф		в		пв
<i>Калинський Антоній</i> 1740 – 1782	с	сл П.Р. П.с.	rg		син. Бучач	Добромиль 1771	Добромиль 1773	рит. Щеплоти філ. Замостя тео. Лаврів	ієрей	31	11	42	хв					вч				кт
Калинський Павло 1753 – ?						1776	1777	філ. Білосток	брат профес	23												
<i>Калінкевич</i>	м	мг	пр			Ясениця	Ясениця		ієрей	61	29	90									Е	

Козубський Гедеон ? – 1743						до 1739	до 1739		ієрей до 1739										оф кп		
<i>Козаркевич Памбо 1727 – 1767</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg			Почаїв 1746	Почаїв 1747		ієрей 24	19	21	40					W		пб		рз міс сп
<i>Коланковський Януарій 1712 – 1781</i>	с	сл. Бл Х.е.	rg			Почаїв 1739	Низки- ничі 1740		ієрей 30	27	42	69							Е		рз сп
Кольчинський Ісає 1686 – ?	с	сл. П.Р. П.е.	пр			Лаврів 1721	Лаврів 1722		ієрей	35											
<i>Комажансь- кий Антоній 1705 – 1756</i>						1725	1726		ієрей	20	31	51									
<i>Комажансь- кий Йосиф 1687 – 1767</i>	м	мт П.Р. П.е.	пр			Добряни 1713	Добряни 1714		ієрей 46	26	54	80						рз	к Е пб		д рз сп екз
Комажанський Мелхіседек ? – 1758						до 1739	до 1739		ієрей до 1739												
<i>Комажансь- кий Спиридон 1738 – 1818</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		рит Стані- слав	Почаїв 1760	Почаїв 1761	рит. Гоша філ. Лаврів	брат профес	22	58	80				кор	рт	Е к		к пар	
Команевич Никодим 1696 – ?	м	мт. П.Р. П.е.	rg			Черни- лява 1719	Черни- лява 1721		ієрей 29	23								рт	Е		сп
<i>Комаркевич Митрофан 1728 – 1783</i>						1756	1757	прибув із литовської провінції 1769	ієрей 29	28	27	55						і кп			
<i>Комарницький Августин 1742 – 1768</i>	ш				філ	Почаїв 1763	Почаїв 1764	тео. Підгірці	ієрей	21	5	26									пв
Комарницький Вартоломей 1689 – ?	ш	сл. П.Р. П.е.	пр			Загвіль 1737	Загвіль 1738		ієрей 52	48											
<i>Комарницький Ларіон 1739 – 1779</i>	ш	сл. Пд Л.е.	rg		рит	Почаїв 1762	Почаїв 1763	філ. Тербовля тео. Рим кол. Конгр. Пошир. Віри	ієрей 31	23	17	40				вч кр		в	пс Е		пв сп
<i>Комарницький Посиф 1729 – 1804</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		лог. Кам'я- нець	Любар 1761	Почаїв 1762	філ. Лаврів, Підгірці тео. Львів	ієрей 35	32	43	75						пс і в	пе Е		кт пв пар

<i>Концевич Гервасій 1716 – 1778</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	гг	рус		Добро-миль 1739	Добро-миль 1741		ієрей 26	23	39	62				р п			хр	рт в	Е		сп рз пар
Концевич Інокентій 1753 – ?						1771	1772		брат профес	18									пф				сп
Концевич Йов ? – 1749						до 1739	до 1739		ієрей до 1739														
<i>Концевич Йосиф 1722 – 1771</i>						1745	1746		ієрей	23	26	49											
<i>Концевич Патрикій 1759 – 1812</i>						1774	1775	філ. Загайці, Підгірці тео. Білосток Краків ун-т	ієрей	15	38	53							вк пф		і		
<i>Концевич Самуїл 1711 – 1747</i>					грам	Почаїв 1735	Почаїв 1736		брат диякон	24	12	36	хв	пл	р								
<i>Копистинський Вадим 1724 – 1771</i>	ш	мт П.Р. П.е.	гг			Почаїв 1746	Почаїв 1747	рит. Гоша філ. Львів св.Юра тео. Лаврів, Львів		22	25	47							пф		в пс і		пв рз
<i>Копистинський Гавриїл 1755 – 1814</i>	ш					1773	1774		ієрей	18	41	59											пар
<i>Копистинський Йоаникій 1707 – 1786</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	гг			Лаврів 1730	Лаврів 1731		ієрей 29	23	56	79									Е рф пек	сц	прз міс
<i>Копистинський Маврикій 1738 – 1780</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	гг		рит Ярослав Ір.	Почаїв 1763	Почаїв 1764	рит. Гоша філ. Загайці тео.Теребовля	ієрей	25	17	42								рт	к		пар кт рз
<i>Копинський Валеріан 1700 – 1776</i>	с	сл. П.Р. П.е.	гг		слуга	Добро-миль 1749	Добро-миль 1750		ієрей 51	49	27	76									в рт	Е к	кап сп пв
Копчинський Ісая ? – 1759									ієрей														
Корабанович Ігнатій ? – 1761									ієрей														
Кордашевський Сава 1728 – ?	ш	мт В Лц.с.	гг	рус		Добро-миль 1752	Добро-миль 1753		брат профес	24						р							

<i>Корендович Йосиф 1715 – 1785</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	гг	рус		Теребовля 1746	Теребовля 1747		ієрей 33	31	39	70									к Е		рз пар	
<i>Коритко Микола 1710 – ?</i>	с	сл. Х.Р. Х.е.	гг			Кременець 1730	Кременець 1731		ієрей 30	20											Е			
<i>Корнелевич Теофан 1709 – 1777</i>	м	мт. Л.Р. Л.е.	гг	рус		Підгородище 1736	Підгородище 1737		ієрей 29	27	41	68												
<i>Корницький Антоній 1699 – 1755</i>	ш	мт. Л.Р. Л.е.	пр			Теребовля 1731	Лаврів 1732		ієрей	32	24	56									па V			
<i>Корницький Атанасій ? – 1745</i>	ш					до 1739	до 1739		ієрей до 1739															
<i>Корницький Варлаам 1708 – 1767</i>	ш	мт. П.Р. П.е.	гг	рус	філ. Перемисьль єзути	Добромиль 1735	Добромиль 3 місяці 1735	тео.	ієрей 29	27	32	59									дг і в		сп міс пв	
<i>Корницький Варлаам (2) 1735 – 1785</i>	ш					1755	1756		ієрей	20	30	50									і			
<i>Корницький Іларіон ? – 1744</i>	ш					Стоянів до 1739	Стоянів до 1739		ієрей до 1739															
<i>Корницький Теодозій 1709 – ?</i>	ш	мт. Л.Р. Л.е.	гг			Завалів 1728	Завалів 1729		ієрей	19														
<i>Корникевич Віталій 1722 – 1791</i>	с	сл. П.Р. П.е.	гг	рус		Добромиль 1755	Почаїв 1756		брат профес	23	46	69									р		С к	
<i>Королевич Гервасій ? – 1780</i>																								
<i>Корончевський Гедеон 1755 – ?</i>					рит. Львів	Добромиль 1779	Добромиль 1780	рит. Крехів, Спас		24			хв									пе		
<i>Коростенський Митрофан 1702 – 1757</i>	с	сл. П.Р. П.е.	гг			Ясениця 1727	Загорів 1728		ієрей 32	25	30	55												
<i>Коростинський Теофан 1703 – ?</i>				рус		Білосток 1733	Білосток 1734		брат профес	30											р			
<i>Коруца Галактіон</i>	с	сл. Л.Р.	пр			Крехів 1729	Крехів 1730		брат профес	43	1739 10											пе Ht		

							Лаврів тео. Кам'янець, Теребовля													міс пар		
<i>Красицький Флавій 1752 – 1799</i>	ш				1775	1776	філ. Луцьк	брат профес	23	24	47											
<i>Краснопольсь- кий Мелетій 1700 – 1756</i>	ш	сл. П.Р. П.с.	rg	рус	Добро- міль 1717	Добро- міль 1718		ієрей 21	17	39	56									рз сп		
Краснянський Ісаак ? – 1750					до 1739	до 1739		ієрей до 1739														
<i>Краснянський Протасій 1713 – 1780</i>		П.Р. П.с.	rg	тео Львів кол єзуїтів	Добро- міль 1746	Добро- міль 1747	духовну освіту здобув до вступу	ієрей 34	33	34	67	ем					вк мг		i	прш	сп	
Красовський Йоїл ? – 1749																						
Красоцький Севастьян ? – 1747					до 1739	до 1739		ієрей до 1739														
Креховський Меркурій 1756 – ?	д	сл Г.Р. Л.с.	rg	рит Бучач	Почаїв 1777	Почаїв 1778	рит. Крехів філ. Збараж тео. Відень сем Львів	ієрей	21												пар пв	
<i>Кривицький Гервасій 1700 – 1756</i>	с	сл. Л.Р. Л.с.	rg		Красно- пуца 1727	Красно- пуца 1728		ієрей 31	27	29	56									E		
<i>Кривицький Методій 1680 – 1750</i>	с	сл В. Л.с.	пр		Білосток 1715	Луцьк 1716		брат диякон 43	35	35	70											
<i>Крижанівсь- кий Амліатій 1733 – 1788</i>	ш	сл. П.Р. П.с.	rg	рит	Почаїв 1748	Почаїв 1749	рит. Гоша філ. тео. Львів	ієрей 20	15	40	55						кр вк пф	дг	в і кп	прш вц	пв	
<i>Крижанівсь- кий Інокентій 1751 – 1800</i>	ш	сл П.Р. П.с.	rg	пос	Почаїв 1767	Почаїв 1768	рит. Віцин філ. Загайці тео. Львів св. Юра, Лаврів, Рим кол. Конгр Пошир Віри	ієрей	16	33	49						кр вк пф		в і пі	E	прш	пв пар
<i>Крижанівсь- кий Йосиф</i>	ш	мг Пд	rg		Почаїв 1770	Почаїв 1771	рит. Віцин філ. Замостя	ієрей	18	12	30											

1752 – 1782		Л.е.					тео. Львів св.Юра															
<i>Крижанівський Онуфрій</i> 1735 – 1793	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		рит Львів	Добро- міль 1748	Почаїв 1749	рит. Гоща філ. Луцьк	ієрей 26	13	45	58						кр вк пф	i	прш	пв кт рз сп	
<i>Кримовський Даниїл</i> 1725 – 1778	с	сл. В В.е.	rg			Мільці 1743	Мільці 1744		брат піддиякон ієрей	18	35	53								Е		
Криницький Вячеслав 1737 – ?	ш	сл. Кр. Х.е.	rl		філ	Почаїв 1767	Почаїв 1768	тео. Підгірці	ієрей 32	30										в	кап пв	
<i>Криницький Доротеї</i> 1724 – 1780	ш	сл. Л.Р. Л.е	rg		рит Креме- нець колл езуїтів	Почаїв 1751	Почаїв 1752	філ. Луцьк тео. Добро- міль	ієрей 30	27	29	56						вк пф	в		пв сп	
<i>Криницький Сильвестр</i> 1736 – 1770	ш	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1761	Почаїв 1762		ієрей	25	9	34								в	к V	рз
Крисовський Свтимій 1738 – ?	с	сл. С.Р. П.е.	rg	рус	філ. тео	1757	1758			19									р л п	вч	пар	
<i>Кровницький Боніфатій</i> 1724 – 1794	с	сл. П.Р. П.е.	rg		тео	Почаїв 1756	Почаїв 1757	духовну освіту здобув до вступу	ієрей 38	32	38	70						вк мг	i кп	прш рк	пв	
Кровницький Гедеон 1742 – ?	м	мт Бл П.е.	rg			Почаїв 1770	Почаїв 1771			28											Е	
<i>Кровницький Теофілакт</i> 1736 – 1784	с	сл Бл Х.е.	rg			Почаїв 1763	Почаїв 1764			27	21	48							хр			
<i>Кропивницький Епіфаній</i> 1727 – 1784	ш	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1751	Добро- міль 1752		ієрей 28	24	33	57								рт	к Е	рз пар
Кропивницький Євстратій 1727 – ?	ш					Почаїв 1751	Почаїв 1752			24												
<i>Кропивницький Юстин</i> 1711 – 1791	ш	сл. П.Р. П.е.				Красно- гірка 1744	Білилівка 1746		ієрей 51	33	47	80									Е	рз сп
Круглицький Мартин ? – 1747						до 1739	до 1739															
Крукович	с	сл.	rg		рит	Добро-	Добро-	рит. Спас	брат	18									вч			

Герасим 1760 – ?		П.Р. П.е.		Ярослав	міль 1778	міль 1779	філ. Збараж тео. Лаврів, Львів	профес													
<i>Крулікевич Свген 1728 – 1805</i>	м	мт П.Р. П.е.	rg	рит Ярослав кол езуїтів	Добро- міль 1748	Добро- міль 1749	рит. Гоша філ. Луцьк тео. Добромиль	ієрей 25	20	57	77					вч		в і рт			пв сп
<i>Крупський Адріан 1739 – 1775</i>	с	В	rg	рит Ярослав	Почаїв 1765	Почаїв 1766	філ. Лаврів, Замостя тео. Добромиль	ієрей 30	26	10	36					пф		в			
<i>Крухтевич Ігнатій 1708 – 1750</i>	с	В	rg		Почаїв 1731	Почаїв 1732	риторика	ієрей 27	23	19	42							і			
<i>Кручковський Григорій 1743 – 1782</i>	с	сл. С.Р. П.е.	rg	рит Ір.	Почаїв 1767	Почаїв 1768	рит. Віцин філ. Замостя тео. Тербовля, Кам'янець	ієрей	24	15	39					пф				вр	пв
Кручковський Партеній ? – 1771																					
Крушельниць- кий Сосипатер ? – 1745	ш	сл. П.Р. П.е.			до 1739	до 1739		ієрей до 1739													
<i>Ксенжиновсь- кий Інокентій 1673 – 1761</i>					до 1739	до 1739		ієрей			88										
<i>Ксенжиновсь- кий Фларет 1727 – 1784</i>					Добро- міль 1751	Добро- міль 1752		ієрей 27	24	33	57					хр	в	С Е			рз пар сп
<i>Кубасевич Ларіон 1720 – 1746</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg	рит Пере- мишль	Добро- міль 1741	Добро- міль 1742		ієрей 25	21	5	26										
<i>Кубасевич Теофан 1758 – 1827</i>	д	сл. П.Р. П.е.	rg	рит Ярослав	Добро- міль 1779	Добро- міль 1780	філ. Бар, Збараж тео. Лаврів	брат	21	48	69										ст
Кузминський Доменіян ? – 1763																					
<i>Куйдичинський Гавріл 1731 – 1791</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg	рит Шарго- род	Шаргород 1752	Почаїв 1753		ієрей 25	21	39	60						хр др	в	Е		кт д рз пар сп
Куйдичинсь- кий Ларіон																					

<i>Лібіч Юстин 1736 – 1772</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg		тео 2р.	Почаїв 1758	Почаїв 1759	тео. Браунсберг		22	14	36							i	пе		
<i>Лієнзевич Антін 1722 – 1798</i>					лог	Почаїв 1749	Почаїв 1750		ієрей 29	27	49	76							кг а пс в і скп			пв
<i>Літинський Граціан ? – 1805</i>	ш																мг вч					пв
<i>Літинський Спиридон 1729 – 1767</i>	ш					1750	1751		ієрей 25	21	17	38										
<i>Лобачевський Лаврентій 1723 – 1790</i>	ш	сл. Х.Р. Х.е.	rg			Загайці 1744	Загайці 1745		ієрей 27	21	46	67	хв							Е к		рз міс
<i>Лобковський Нарциз 1718 – 1791</i>				рус		Почаїв 1739	Почаїв 1740		ієрей 24	21	52	73			р п			хр				міс
<i>Лободзинський Софрон 1744 – 1817</i>						1772	1773		ієрей	28	45	73								Е		
<i>Ловецький Іларіон 1669 – 1747</i>	с	сл. Бл П.е.	пр			Щеплоти 1695	Щеплоти 1696		ієрей	26	52	78	ст	хв					i			
<i>Лозинський Авраам 1681 – 1758</i>	ш	сл. Пд Л.е.	пр			Добромиль 1713	Добромиль 1714		брат профес лаїк	32	45	77								стех		
<i>Лозинський Герман 1736 – 1796</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.	rg		рит	Почаїв 1764	Почаїв 1765	рит. Білосток	ієрей 30	28	32	60							рт	к Е		пв пар ст
<i>Лозинський Йосафат 1719 – 1774</i>	ш	мг Пд Л.е.	rg	рус		Почаїв 1740	Почаїв 1741		ієрей 23	21	34	55			р п				в рт і	к		сп пар пб
<i>Лозинський Йосиф 1702 – 1789</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.		рус		Львів м-р св.Юра 1728	Львів м-р св.Юра 1729		ієрей 31	26	61	87			р п				і в рт	пб		рз кап сп пб пц
<i>Лозинський Мойсей ? – 1758</i>	ш								ієрей													
<i>Лозинський</i>	ш	сл.	rg			Почаїв	Почаїв		ієрей	28	32	60							i	Е		рз

<i>Йосафат</i> 1746 – 1794		В Лц.с.			Любар	1764	1766	філ. Загаїці тео. Вільно сем, Львів, Теребовля	27									кп		прш				
<i>Моргулець</i> <i>Йосиф</i> 1733 – 1786	с	сл. В Лц.с.	rg		рит. Остріг кол. єзуїт	Почаїв 1750	Почаїв 1751	рит. Гоца філ. Луцьк тео. Львів св.Юра, Браунсберг	іерей 25	17	36	53						теологічний трактат «Tractatus Theologicus de Poenitentiae Sacramento 4tus... In M- sterio Leop. ad Aedes S. Georgii Martyris Disputationi- bus Scholasticis expositus. Ex anno 1765 in Annum 1766 die 10ma 8bris v.s. ad M.D.G. Bsmæ V. Mariæ sine labe Conceptæ Honorem per ARP. Josephum Morgulec, Lectorem Prim. et finitus die 28 Februarii»	вк пф кр		і сек кп пі па арх			пв
<i>Мороз</i> <i>Діонісій</i> 1668 – 1754				рус		Туро- пінськ 1717	Туро- пінськ 1718		брат профес	49	37	86	гл			р								
<i>Морський</i> <i>Варсопуфій</i> 1693 – 1757	с	сл. Л.Р. Л.с.	пр	рус		Крехів 1728	Крехів 1729		іерей 52	35	29	64				р					па			
<i>Мороховський</i> <i>Софрон</i> 1712 – 1782	с	сл. С.П. П.с.	rg	рус	V	Добро- міль 1731	Добро- міль 1732		іерей 30	19	51	70								V	прш			
<i>Мостовський</i> <i>Амеросій</i> 1685 – 1766	с	сл. Л.Р. Л.с.	пр			Підгірці 1712	Підгірці 1713		іерей 33	27	54	81								в		прз рз сп екз		

Наповський Ларіон 1703 – 1775	ш	сл П.Р. П.е.	rg			Львів св.Ону- фрія 1723	Підгірці 1725		ієрей 30	19	53	72					хр		V		
Нарольський Йосиф ? – ?								тео. Вільно	ієрей									i			
Нахімовський Орест 1737 – 1784	м	мг Х.Р. Х.е.	rg		пое	Почаїв 1755	Почаїв 1756	рит. Гоша філ. Лаврів тео. Рим	ієрей 30	18	29	47					вк пф мг	i скп кп			сп
Нахніловсь- кий Йосиф ? – 1747						до 1739	до 1739		ієрей до 1739												
Нев'ядомсь- кий Гавриїл ? – 1750						до 1739	до 1739		ієрей до 1739												
Негребецький Варфоломій 1697 – 1756	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1720	Добро- міль 1721		ієрей 27	23	36	59									дух
Негребецький Єзикіл 1687 – 1759	ш	сл. П.Р. П.е.	пр	рус		Щеплоти 1706	Щеплоти 1707		ієрей 30	19	53	72			р						рз
Негребецький Пахомій 1689 – 1776	ш	сл. П.Р. П.е.	пр		слг	Добро- міль 1721	Добро- міль 1722		ієрей 35	32	55	87						пс і	Е к		
Недзельський Атанасій 1761 – ?						1776	1777	філ. Білосток	брат профес	15											
Неміровський Єронім 1721 – 1770	с	сл. П.Р. П.е.	rg		філ. Пере- мишль	Почаїв 1742	Почаїв 1743	філ. Лаврів, Львів тео. Лаврів	ієрей 25	21	28	49					мг	хт	i в		пв сп
Неронович Ваніамин 1728 – 1777	с	сл. П.Р. П.е.	rg			Почаїв 1746	Почаїв 1747	філ. Львів	ієрей 29	18	31	49		р л	історіограф	мг	хт	в	к		кт пв міс
Неронович Макарій 1698 – 1766	с	сл. П.Р. П.е.	rg		тео	Почаїв 1728	Почаїв 1729		ієрей	30	38	68							i		сп рз
Нестерський Якинт 1733 – ?	с	сл. Пд Л.е.	rg		пое Кам'я- нець	Почаїв 1748	Гоша 1750	рит. Гоша філ. Луцьк тео. Рим кол Конгр Пошир Віри	ієрей 24	15					доктор філ. тео.	пф		i скп скг кп	к	рк	міс
Несторович Єремія 1724 – 1760	м	мг Г.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1754	Почаїв 1755		ієрей	30	6	36									

Нестеровський Епіфаній 1755 - ?	м	мт Пд Лц.е.	rg		тео Остріг	Добро- міль 1781	Добро- міль 1782		ієрей	26					р н		пф					кт
Нехоравський Теодозій 1667 - ?	м	мт П.Р. П.е.	пр	рус		Перея- славець 1715	Перея- славець 1716		ієрей	48	1740 25				р п				V			
Низкевич Василь 1705 - ?					сем	Львів 1732	Львів 1733	духовна освіта до вступу	ієрей	27	1740 8								i			
<i>Новаковський Вартоломей</i> 1719 - 1770	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		філ. Брест	Добро- міль 1753	Добро- міль 1754		ієрей	34	17	51							в	к	вр	сп
<i>Новицький Гедеон</i> 1699 - 1757						1728	1729		ієрей	38	29	29	58									
<i>Новицький Макарій</i> 1750 - 1787						1774	1775		брат профес	24	13	37							Е			
<i>Новодворський Інокентій</i> 1684 - 1751	д	сл. В Лц.е.	пр	рус	като- лицькі школи	Почаїв 1727	Почаїв 1728	духовна освіта до вступу	світський ієрей вдівець 31	43	24	67			р п							пар
<i>Новосілецький Анатолій</i> 1755 - 1791	ш	сл. В Лц.е.	rg		філ. Шар- город	Почаїв 1775	Почаїв 1776	тео. Львів св.Юра	ієрей	25	20	16	36				кр					пв
<i>Новосілецький Арсеній</i> 1729 - 1792	ш	сл. В Лц.е.	rg		філ. Мен- дзичин піари	Почаїв 1749	Почаїв 1750	рит. Гоща	ієрей	20	43	63	сз						в і	Е		пв сп
Новосілецький Дидим 1727 - ?	ш	мт П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1747	Добро- міль 1748		ієрей	22												
<i>Новосілецький Маркел</i> 1748 - 1792	ш	сл. В Лц.е.	rg		грам	Кошо- вещь 1763	Почаїв 1767		ієрей	30	15	29	44						к Е			рз пар
<i>Новославський Вєніамин</i> 1731 - 1766	с	сл. Х.Р. Х.е.	rg			Почаїв 1754	Почаїв 1755		ієрей	25	23	12	35							к Е		
Новославський Владій 1732 - ?	с	сл. Х.Р. Х.е.	rg			1754	1755			22												
<i>Новоставський Севастьян</i> 1720 - 1749	с	сл. В Лц.е.	rg			Низки- ничі 1744	Низки- ничі 1745		ієрей	25	24	5	29							Е		
<i>Новошицький</i>	ш	сл.	пр		вс	Львів	Львів		брат	71	9	80										

<i>Пахомій</i> 1670 – 1750		П.Р. П.е.				св.Юра 1741	св.Юра 1742		профес													
Носалевич Лларіон 1758 – ?						1777			брат	19												
<i>Носальський</i> <i>Адам</i> 1713 – 1779	с	сл. Х.Р. Х.е.	rg		лог	Почаїв 1767	Почаїв 1768		брат диякон	54	12	66					пча	г Е пок		кел		
О																						
Огоркевич Януарій 1762 – ?	с	сл. Бл Х.е.	rg		пое Ярослав	Добро- міль 1781	Добро- міль 1786		рит. Спас філ. Замостя акад	брат профес	19											
Ожомильський Никодим 1707 - ?	с	сл. П.Р. П.е.	rg		рус	Черни- лява 1731	Черни- лява 1732			іерей 37	24								р	шф		
<i>Озимкевич</i> <i>Сронім</i> 1706 – 1772	с	сл. П.Р. П.е.	rg		рит філ. Луцьк	Почаїв 1736	Почаїв 1737		церковне право	іерей 32	30	36	66					і пс скп оф кп	Е	пв сп		
Окінський Йосафат ? – 1746						до 1739	до 1739			іерей до 1739												
<i>Окунський</i> <i>Аполоній</i> 1721 – 1785	м	мг П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1747	Добро- міль 1748		рит. син. Гоща	іерей 30	26	38	64				вч мг	і пс в	Е	кг пв сп рз		
Олексевиц Мартиніан 1712 – ?						1739	1740			іерей	27							сц				
<i>Олексинський</i> <i>Лларіон</i> 1715 – 1774	с	сл. П.Р. П.е.	rg			Черни- лява 1733	Черни- лява 1734			іерей 24	18	41	59					рт	к Е	рз пар		
Олесецький Мартирій 1737 – ?	с	сл В Лц.е.	rg		рус	Почаїв 1762	Почаїв 1762			іерей	25									р	Л к	міс
<i>Олесницький</i> <i>Інокентій</i> 1700 – 1782	с	сл В Лц.е.	пр			Низки- ничі 1729	Низки- ничі 1730			іерей 30	29	53	82					в і рт			пар	
Олесницький Сильвестр ? – 1751						до 1739	до 1739			іерей до 1739												
<i>Олишкевич</i> <i>Гліцерій</i> 1745 – 1813	с	сл В Лц.е.	rg			Почаїв 1771	Почаїв 1772			іерей 29	26	42	68								к Е	

Ольшанський Венедикт ? – 1857																		мг		i				
Ольшанський Тедозій ? – 1815																				арх				
Ольштинський Йосиф 1702 – ?				рус		Кременець 1722	Кременець 1723		іерей 26	20										р				
<i>Осаковський Варлаам 1723 – 1786</i>	с	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1753	Почаїв 1754		іерей 34	30	33	63								хр	в рт	Е	рз сп	
<i>Осаковський Генадій 1725 – 1770</i>	с	сл. В Лц.е.	rg		W	Почаїв 1753	Почаїв 1754		іерей 30	28	17	45								W			рз	
<i>Онуковський Пімен 1725 – 1784</i>	с	сл. В Лц.е.	rg		FF	Почаїв 1746	Почаїв 1748	лаїк	брат профес лаїк	21	38	59										FF		
<i>Онушкевич Євтимій 1689 – 1744</i>					рит	Львів св.Онуфрія 1717	Львів св.Онуфрія 1718		іерей 36	28	27	55												
<i>Опацький Лука 1729 – 1793</i>	ш	мг Бл Х.е.	rg		лог Остріг	Почаїв 1751	Почаїв 1752		брат профес	22	42	64										i	Е FF к	сп пар
<i>Опуський Софрон 1758 – 1836</i>	м	мг В Лц.е.	rg		рит Гоща	Почаїв 1777	Почаїв 1778	філ. Львів св.Онуфрія тео. Львів св.Юра	іерей	19	59	78										i вп		к
<i>Орачевський Венедикт 1750 – 1830</i>	ш	Л.Р. Л.с.	rg		філ Львів	Почаїв 1776	Почаїв 1777	тео. Сатанів	іерей	26	54	80										i		
<i>Орицакевич Авраам ? – ?</i>						Лаврів 1722	Лаврів 1723		іерей із 1728	1722	1740 18													
<i>Орицакевич Теодосій 1705 – 1776</i>	с	сл. С.Р. П.е.	rg			Лаврів 1732	Лаврів 1733		іерей 28	27	44	71											Е к	міс
<i>Орицич Теофілакт 1720 – 1781</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg		тео Львів кол єзуїт	Почаїв 1750	Почаїв 1751		іерей 31	30	31	61								вк		в скп і кп		сп
<i>Орловський Герасим ? – 1762</i>									іерей															

																			кап сп		
<i>Павинський Лев</i> 1736 – 1775	с	сл П.Р. П.е.	rg		лог	Почаїв 1761	Почаїв 1762	філ. Лаврів тео. Вільно сем	ієрей	25	14	39						вч пф кр	пв		
<i>Пагурський Митрофан</i> 1724 – 1769	с	сл П.Р. П.е.	rg			Малеївці 1746	Малеївці 1747		ієрей	22	23	45							к па		
<i>Паковський Юрій</i> ? – 1745						Волсвин до 1739	Волсвин до 1739		ієрей до 1739									арх			
<i>Пальчевський Венедикт</i> 1701 – 1755	м	мт Кв. К.е.	rg	рус		Овруч 1728	Овруч 1729		ієрей 30	27	27	54							р		
<i>Пальчикевич Істухатій</i> 1732 - 1758						1752	1753		брат	20	6	26									
<i>Панкевич Гедеон</i> 1714 – 1792	м	мт П.Р. П.е.	rg	рус	S	Добро- міль 1736	Добро- міль 1738		брат профес послушник	22	56	78						прд	S пе		
<i>Панкевич Ніль</i> 1721 – 1774	м	мт В Лц.е.	rg		пое	Почаїв 1743	Почаїв 1744		ієрей 29	22	31	53						др хр	к Е	рз пар	
<i>Панкевич Юліан</i> 1725 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg		S	Добро- міль 1747	Добро- міль 1749			22											
<i>Панцина Лаврентій</i> 1680 – ?	с	сл Л.Р. Л.е.	пр			1735	1736		брат профес	55										рз	
<i>Парафьянович Антоній</i> 1747 – 1802	с	сл. В В.е.	rg	рус		Почаїв 1774	Почаїв 1775	музичні студії	брат профес	27	28	55							р	к Е	рз
<i>Парафьянович Домеціан</i> 1750 – 1796	с	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1771	Почаїв 1772		брат профес	21	25	46									
<i>Парилевич Діонісій</i> 1756 – ?	с	сл. В Лц.е.	rg			Добро- міль 1782	Добро- міль 1784		брат профес	26									р н л	Е	пар
<i>Парницький Граціан</i> 1737 – 1793	с	сл. В Лц.е.			рит Креме- нець	Почаїв 1759	Почаїв 1760	філ. Лаврів тео. Підгірці	ієрей 25	13	43	56						вч	і	пв міс	
<i>Парницький Іполит</i>					рит Креме-	1783	1784	Остріг, Умань тео. Кам'янець	ієрей	15	56	71								і в	

1768 – 1839					нець			Краків ун-т										кп скп					
Паславський Гервасій 1708 – 1759	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1732	Добро- міль 1733		ієрей 26	24	27	51						і кп пі	Е				
Паславський Інокентій 1708 – 1749	ш	сл Пд Л.е.	rg			1730	1731		ієрей	22	19	41											
Паславський Іраклій 1711 – 1778	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Семенки 1731	Семенки 1732		ієрей 24	20	47	67						в і	Е			рз сп	
Паславський Йоанікій 1688 – ?	ш	сл. П.Р. П.е.	пр			Черни- лява 1719	Черни- лява 1720		ієрей 33	31													
Паславський Митрофан 1710 – 1768	ш	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1740	Добро- міль 1741		ієрей 31	30	28	58			р п			і	Е				
Паславський Юстин 1705 – 1764	ш	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1749	Добро- міль 1750		ієрей 45	44	15	59			р			хр	рт	Е			
Пасюта Веніамин 1716 – 1791	д	сл. В В.е.	rg	рус	тео	Почаїв 1749	Почаїв 1750	духовну освіту та свячення здобув до вступу	світський ієрей 25	33	42	75			р			дг хр	і в	Е		рз сп пар прз дух	
Патинський Деодат 1740 – 1780	с	сл. Пд Л.е.	rg		син Креме- нець	Почаїв 1763	Почаїв 1764	рит. Гоша філ. Лаврів, Замостя тео. Підгірці	ієрей	23	17	40							і				міс сп пв
Патинський Інокентій 1742 – ?	с	сл. Пд Л.е	rg		син Кам'я- нець єзуїт	Почаїв 1763	Почаїв 1765	рит. Гоша філ. Лаврів тео. Кам'янець, Збараж	ієрей 26	21							пф						пв міс
Патинський Йона 1718 – 1761	м	мт Л. Р. Л.е.	rg			Почаїв 1746	Почаїв 1747		ієрей	28	15	43											
Патинський Юліан 1749 – 1789	м	мт Бл Х.е.	rg		рит. Ір. Львів	Почаїв 1770	Почаїв 1771	рит. Віцин, Щеплоти філ. Замостя тео. Відень	ієрей 28	21	19	40			тф			вч кр	скп пс				пв
Пашицький Аркадій 1728 – ?	м	Браун- сберг			фіз	Битень 1747	Битень 1748	тео. Жировичі	ієрей 23	19					н								
Пашкевич Вассаріон									ієрей														кт пар

<i>Віталій</i> 1700 – 1771		П.Р. П.е.			св.Юра 1733	св.Юра 1734		35												прз
<i>Питковський</i> <i>Василій</i> 1713 – 1759	д	сл. П.Р. П.е.	rl	тео	Почаїв 1757	Почаїв 1758	духовну освіту та свячення здобув до вступу	ієрей	44	2	46									
<i>Підвещинський</i> <i>Валерій</i> 1713 – 1769	с	сл. П.Р. П.е.	rg	тео Львів єзуїти	Почаїв 1745	Почаїв 1746	тео. Рим гр. кол	ієрей	32	24	56			доктор філ. тео. права	вк пф	скп рт і		рк	пар	
<i>Підгірський</i> <i>Августин</i> 1730 – 1782	ш	сл. Р	rg	пое	Почаїв 1757	Почаїв 1758		ієрей 32	27	25	52					в рт	пб к Е	вр	пар сп рз	
<i>Підгірський</i> <i>Антоній</i> ? – 1756	ш			тео Львів театини			духовну світу та свячення здобув до вступу	ієрей						мг	оф і	пс			кап сп пв	
<i>Підземський</i> <i>Геронтій</i> ? – 1759								ієрей												
<i>Підлесецький</i> <i>Самуїл</i> 1697 – 1767	ш	мг Л.Р. Л.е.	пр		Добряни 1726	Добряни 1726		ієрей	29	41	70									рз сп
<i>Підлужевич</i> <i>Єзекій</i> 1688 – 1764	м	мг Л.Р. Л.е.	пр		Унів 1728	Унів 1729		ієрей 47	40	36	76									
<i>Підобинський</i> <i>Василь</i> 1756 – 1815	ш	сл. П.Р. П.е.	rg	син Шар- город	Добро- міль 1774	Добро- міль 1775	рит. Спас. Крехів, філ. Збараж	брат профес	18	41	59									
<i>Підсонський</i> <i>Аврекій</i> 1685 – 1745	ш				Крехів 1731	Крехів 1732		ієрей	46	14	60									
<i>Підсонський</i> <i>Лев</i> 1711 – 1788	ш	мг Пд Л.е.	rg	філ	Почаїв 1744	Почаїв 1745		ієрей	33	44	77				вч	і				пв
<i>Пізицький</i> <i>Серапіон</i> ? – 1791								ієрей							вч					
<i>Пікульський</i> <i>Мелетій</i> 1730 – 1788	ш	мг Пд. Л.е.	rg	філ. Кам'я- нка	Почаїв 1761	Почаїв 1762	тео. Львів, Щеплоти	ієрей 34	31	27	58					і в				міс пар пв сп
<i>Пімакович</i>					1777	1778			24											

Площанський Венедикт 1739 – ?						1759	1760		ієрей 26	20									i			сп
Площанський Ілля ? – ?						Лаврів 1737	Лаврів 1738		брат профес 1740													
Плуйка Сильвестр 1736 – ?	с	сл. П.Р. П.е.	rg		L	Добромиль 1779	Добромиль 1780		брат лайк	43										тс		
Повітинський Іпатій 1730 – 1776	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg		грам	Крехів 1750	Крехів 1751		ієрей із 1751	20	26	46							др			рз
Повишинський Лев 1736 – 1775						1761	1762	тео. Вільно	ієрей 33	25	14	39										вк філ
Погорецький Атанасій 1759 – 1804	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Добромиль 1774	Добромиль 1775	син. Добромиль рит. філ. Унів тео. Лаврів	ієрей	15	30	45								в		
Погорилецький Юстин 1747 – ?	м	мт Пд Л.е.	rg		філ	Почаїв 1767	Почаїв 1768	тео. Добромиль, Лаврів	ієрей 24	20										в		пв сп міс пб
Познаховський Гавриїл 1701 – ?	д					Почаїв 1729	Почаїв 1730	духовна освіта до вступу	ієрей 28	28										i віз	кп	пв
Половецький Ісаак 1699 – ?	с	сл. Х.Р. Х.е.	rg	рус	W	Волсвин 1718	Волсвин 1719		ієрей 23	19												
Полужинський Гервасій 1697 – 1752	м	мт Л.Р. Л.е.	пр	рус		Крехів 1719	Крехів 1720		ієрей 35	22	33	55								в		уст
Полухович Мелетій ? – 1757									ієрей													
Помажанський Варлаам 1707 – 1761	м	мт П.Р. П.е.	rg			Щеплоти 1726	Щеплоти 1727		брат профес	19	35	54									г	
Помажанський Герман ? – 1752																						
Помажанський Сильвестр 1712 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg	рус		Домашів 1731	Домашів 1732		ієрей 22	19												р
Понякевич Ларіон	с	сл. Бл	rg			Домашів 1732	Домашів 1733		ієрей 26	19	38	57									к	рз

																				пар екз
<i>Потелицький Вартоломеї 1691 – 1763</i>			рус		Підгірці 1721	Підгірці 1722		ієрей 31	30	42	72				р п			в		
<i>Потелицький Йосафат 1748 – ?</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg		Почаїв 1770	Почаїв 1771	філ. Загайці тео. Львів св.Юра	ієрей 28	22							пф				пв сп
<i>Правицький Онуфрій ? – 1761</i>								ієрей												
<i>Празницький Аполінарій 1734 – 1773</i>	м	мт П.Р. П.е.	rg	S	Добро- міль 1753	Добро- міль 1754		ієрей	19	20	39					дг		S		
<i>Прасовський Йоїл 1665 – 1749</i>	с	сл. В Лц.е.	пр		Білосток 1713	Білосток 1714	духовна освіта до вступу	світський ієрей	48	36	84									
<i>Превознікевич Йосафат 1726 – ?</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg	тео	Почаїв 1756	Почаїв 1757		ієрей 33	30						вк мг		і			пв сп
<i>Прилуцький Серафим ? – 1760</i>								ієрей												
<i>Прилуцький Інокентій 1728 – ?</i>	м	мт П.Р. П.е.	rg	рит Ярослав єзуїт	Добро- міль 1750	Добро- міль 1751	рит. Гоща філ. Луцьк	ієрей	22			сз			вч		в			пв сп
<i>Прокопович Атанасій 1710 – 1764</i>	м	мт Г.Р. Л.е.	rg		Кринос 1738	Кринос 1740		брат профес	28	26	54							М гон		
<i>Прокопович Никодим ? – 1831</i>								ієрей									і			
<i>Прокопович Софрон ? – 1758</i>																				
<i>Протанський Гервасій 1728 – 1774</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		Почаїв 1749	Почаїв 1750		ієрей 23	21	25	46						і	к		рз
<i>Процевич Теофіл 1713 – 1775</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg		Кринос 1737	Кринос 1738		ієрей 25	24	38	62				дг хр			Е		міс
<i>Пруницький Йосафат ? – 1757</i>					до 1739	до 1739		ієрей до 1739									і оф кп			кап

Радощевський Вартоломей 1697 – ?	м	мт Бл Х.е.	гг	рус		Почаїв 1728	Почаїв 1729		ієрей	31						р п			хр		V		
Радул Севастіян 1684 – ?	м	мт Л.Р. Л.е.	пр			Крехів 1712	Крехів 1713		ієрей 46	28													
<i>Райський Паїсій 1702 – 1758</i>	м	мт Г.Р. Л.е.	гг	рус		Угорники 1721	Угорники 1722		ієрей 29	19	37	56	хв			р п			хр				
Ракіцький Віталій ? – 1764									ієрей														
Рачинський Платон ? - 1745						до 1739	до 1739		ієрей до 1739														
<i>Рачинський Рафаїл 1730 – 1770</i>	ш	мт Х.Р. Х.е.	гг		син	Почаїв 1756	Почаїв 1757		ієрей	26	14	40									Е к		рз пар
Рептакевич Гервасій 1734 – ?	м	мт С.Р. П.е.	гг	рус		Добро-міль 1761	Почаїв 1764		брат профес	27											к		
Рибницький Інокентій ? – 1766									брат														
<i>Рибчинський Йоанкіій 1730 – 1774</i>	с	сл В Лц.е.	гг			Почаїв 1750	Почаїв 1751		ієрей 33	20	24	44									к Е		прз
<i>Рибчинський Теофіл 1708 – 1744</i>	ш	сл П.Р. П.е.	гг		рит	Львів до 1739	Львів до 1739		ієрей до 1739			36							пф				
Ридошовський Амвросій 1742 – ?	с	сл П.Р. П.е.	гг		філ. Львів кол езуїт	Почаїв 1762	Почаїв 1763	тео. Львів	ієрей	20									пф		в		прш
Рилло Максиміліан 1715 – 1793	ш							колегіум папи Урбана в Римі													і арх кп пс		с пв

<i>Тіберій</i> 1725 – 1764		В Лц.е.				міль 1748	міль 1749														
<i>Родакевич</i> <i>Діонісій</i> 1726 – 1798						1761	1762		ієрей	35	37	72						в			
<i>Роземберський Софрон</i> 1700 – 1758	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg	рус		Теребовля 1717	Теребовля 1718		ієрей 22	17	41	58			р						
<i>Розолович</i> <i>Нектарій</i> 1723 – 1784					філ. Львів	Почаїв 1748	Почаїв 1749		брат профес	25	36	61						в	Е		
<i>Розлуцький</i> <i>Епіфаній</i> 1732 – 1793	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		рит Самбір	Добро- міль 1754	Добро- міль 1755	філ. Лаврів тео. Львів св.Юра	ієрей	22	39	61					вч пф кр	і скп		прш р	кт пв міс
<i>Розтавецький</i> <i>Боніфацій</i> 1755 – 1790	с	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1776	Добро- міль 1779		ієрей 24	21	14	35			р л н						
<i>Рокетанський</i> <i>Авксентій</i> 1749 – ?	с	сл. В Лц.е.	rg			Почаїв 1770	Почаїв 1772		ієрей	21									Е		рз
<i>Рокоткевич</i> <i>Доротеї</i> 1701 – ?	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg			Золочів 1725	Золочів 1726		ієрей	24	1746 22								Е г		
<i>Романевич</i> <i>Никодим</i> 1696 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg			Черни- лява 1719	Черни- лява 1721		ієрей 29	23			ст						рт	к Е	пар кап міс сп рз
<i>Романович</i> <i>Венедикт</i> 1740 – 1764					рит	Почаїв 1762	Почаїв 1763	філ. Загайці	брат профес	22	2	24			тф			вч			
<i>Романович</i> <i>Доротеї</i> 1691 – 1757	с	сл. Л.Р. Л.е.	пр			Підгірці 1714	Підгірці 1715		ієрей 31	23	43	66							і		
<i>Романович</i> <i>Павло</i> 1740 – 1795	с	сл. В Лц.е.	rg		рит	Почаїв 1762	Почаїв 1763	філ. Лаврів тео. Львів	ієрей	22	33	55					вч				пв
<i>Романовський</i> <i>Доситеї</i> ? – 1757	ш					до 1739	до 1739		до 1739										і		
<i>Романовський</i> <i>Софрон</i> 1744 – ?	ш	сл. Х.Р. Х.е.	rg		тео 2р.	Почаїв 1767	Почаїв 1768			23											
<i>Росинський</i> <i>Мелетій</i>	ш	сл. Л. Р.	пр	рус	сем	Почаїв 1727	Почаїв 1728	духовна освіта до	світський ієрей	33	24	57			р л	теолог			в	Е	сп пв

Савицький Ісає 1708 – ?					1729	1730			21											
Савицький Сильвестр ? – ?								брат профес								вч				
Сагатович Кандид 1721 – 1787	с	сл. П.Р. П.е.	rg		рит	Добро-міль 1747	Добро-міль 1748		ієрей 27	26	40	66				вч	н	в	к	пар пв рз сп
Садович Адриан 1707 – ?	с	сл Г.Р. Л.е.	rg	рус		Львів св.Юра 1739	Львів св.Юра 1739	духовна освіта до вступу	ієрей 32	32	1740	1							лож	
Садоський Анатолій ? – 1806																				
Сайкович Андрій 1748 – 1774	с	сл. В В.е.	rg		філ	Почаїв 1768	Почаїв 1769	філ. Загайці		20	6	26			тф		вч			
Саклярівич Тадей 1711 – 1779	м	мт П.Р. П.е.	rg			Добро-міль 1757	Почаїв 1758		ієрей 47	46	22	68					хр	рт в	Е пс	сп пар міс
Салашацький Теофіл 1682 – ?				рус		Підгірці 1702	Підгірці 1703		ієрей 27	20					р					
Салононович Варлаам ? – 1755						до 1739	до 1739		ієрей до 1739											
Самбірський Луксендій 1728 – 1770	с	сл В Лц.е.	rg			Почаїв 1749	Почаїв 1750	рит. Гоша	ієрей	21	21	42					н	пс скп і в		кап
Самбірський Маврикій 1722 – 1760		Угорщина	rl	угр		Добро-міль 1747	Добро-міль 1748		ієрей	25	13	38								
Самсоновський Никифор 1736 – 1793	м	мт В Лц.е.	rg		філ. 2р.	Почаїв 1766	Почаїв 1767	тео.Підгірці Теробовля	ієрей 34	30	27	57				вч				пв
Сасицький Йоанкій 1694 – ?	с	сл В Лц.е.	пр	рус		Білосток 1714	Білосток 1715		ієрей	20					р п					
Свайдорський Ілля	с	сл П.Р.	rg		рит	Крехів 1731	Крехів 1732		ієрей 31	28	19	47								

<i>Скальський Ізнатій</i> 1739 – 1806				рит Шар-город Житомир	Почаїв 1762	Почаїв 1763		іерей 28	23	44	67							вч пф				прш	пв	
<i>Скачковський Боніфатій</i> ? – 1811																								
<i>Скіслевич Порфірій</i> 1718 – 1761					Лаврів 1737	Лаврів 1738		іерей	19	24	43													
<i>Скольський Венедикт</i> 1742 – 1797	ш	сл. Пд Л.е.	rg	лог	Почаїв 1766	Почаїв 1767	філ. Замостя тео. Львів	іерей	24	31	55							вч					пв кап	
<i>Скорецький Амфілох</i> 1740 – 1781					1774	1775		іерей	34	7	41												пв	
<i>Скорський Донат</i> 1754 – 1833					1776	1777		іерей	22	57	79											Е	пар	
<i>Скотинський Посиф</i> 1726 – 1795	м	мг Пд Л.е.	rg	філ. Кам'янець	Почаїв 1751	Почаїв 1752	тео.Добромиль	іерей 52	25	44	69							вч мг				і	вр прш	пв пар міс сп
<i>Скрибинський Фаустин</i> 1744 – 1809	с	сл Пд Л.е.	rg	лог. Вінниця	Почаїв 1765	Почаїв 1766	філ. Лаврів, Замостя тео. Львів	іерей 25	19	46	65							вч пф					вр прш	сп
<i>Скрипецький Самсон</i> 1723 – 1798	м	мг П.Р. П.е.	rg	W	Добромиль 1750	Добромиль 1751		іерей 33	27	48	75												к	рз сп кап
<i>Слабушевський Антоній</i> 1726 – 1775	м	мг В В.е.	rg		Мільці 1752	Мільці 1753		іерей 39	26	23	49													прз рз
<i>Славка Еронім</i> 1724 – 1775	с	сл. Бер В.е.	rg	слг	Почаїв 1747	Почаїв 1749		іерей 27	23	28	51											в	к Е	кап
<i>Славинський Августин</i> 1746 – 1812	м	мг В В.е.	rg	філ.	Почаїв 1769	Почаїв 1770	тео. Вільно сем	іерей 28	23	43	66							«Institutiones arithmeticae»	вч вк пф кр			рт в		др
<i>Слашнякевич Весаріон</i> 1725 – ?	м	мг П.Р. П.е.	rg	S	Добромиль 1745	Добромиль 1746		іерей	20													в	S	
<i>Сливинський</i>	с	сл.	пр		Тере-	Теребовля		іерей	16	47	63													

Смольницький Гаврил 1701 – 1762	ш					до 1739	до 1739		ієрей до 1739			61							i				
Смотрич Григорій 1740 – 1802	м	мт П.Р. П.е.	rg		пое Ярослав єзуїт	Почаїв 1757	Почаїв 1758	рит. Гоша філ. Лаврів тео. Добро- міль, Львів	ієрей 24	17	45	62						пф					пв сп міс
Смольський Онуфрій 1733 – ?	ш	сл Г. Р. Л.е.	rg		слуг	Почаїв 1760	Почаїв 1761		ієрей 30	27								хр	рт	Е V		прз рз міс пар сп	
Снітковсь- кий Варлаам 1681 – 1745	ш	сл. Пд Л.е.	пр			Загайці 1696	Загайці 1697		ієрей до 1739	15	49	64							i				
Снітовський Софрон 1714 – 1758	м	мт В Лц.е.	rg			Почаїв 1739	Почаїв 1740		брат профес диякон	25	21	44						хр					
Сповідецький Ювеналій 1756 – 1812	м	мт Пд Л.е.	rg		рит Креме- нець	Почаїв 1776	Почаїв 1777	рит. Гоша, Крехів філ. Замостя тео. Львів	брат профес	20	36	56			канонічне право								
Снятинський Петроній 1742 – 1794						1775	1776		ієрей	33	19	52						IN					
Собкевич Іван 1760 – 1787	с	сл. В Лц.е.	rg		рит	Почаїв 1777	Почаїв 1778	тео. Львів філ. Підгірці	ієрей	17	10	27						вч					
Соболевський Василій 1757 – ?						1774	1775	філ. Луцьк	брат профес	17													
Соболевський Теофан 1761 – ?						1777		рит. Збараж	брат кандидат	16													
Собуцький Антим 1746 – 1789	с	сл. Г.Р. П.е.	rg			Почаїв 1768	Почаїв 1769		ієрей	22	21	43						дг		Е к		міс	
Собуцький Юліан 1751 – 1802						1775	1776		ієрей	24	27	51											пар
Созанський Альфонт 1755 – 1801	ш	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1773	Добро- міль 1779	рит. філ. Лаврів тео. Львів св. Юра, Лаврів	брат профес	18	28	46						р л	вч				пар пв

Генадій 1755 – ?		В Лщ.с.		Остріг	1776	1777	філ. Збараж	профес																		
Сроковський Василь 1762 – ?	ш	м Л.Р. Л.с.	rg	син Львів акад. писар Львів грод. актів	Почаїв 1775	Дрогобич 1783	рит. Білосток філ. Збараж тео. Львів	брат непрофес	13											вч						
<i>Срочинський Корнелій 1731 – 1790</i>	ш	сл. П.Р. П.с.	rg	філ Пере- мишль сзуїти	Добро- міль 1754	Добро- міль 1755	тео. Львів	іерей 25	23	36	59									книжечку про св. Онуфрія з різними піснями (Львів 1773), „Methodus Peragendi Missiones Apostolicas in Provincia Ruthena O.S. Basili Magni» (Почаїв 1772) «Людна пустиня», «Хроніка Христинопі- льського монастиря 1766 – 1776 рр.». «Катехизм»	хр	і скп кп віз				міс пв сп
Ставинський Августин 1746 – ?				філ 2р.	Почаїв 1769	Почаїв 1770	тео. Вільно	іерей 28	23											вч пф	рт		прш др	кт		
<i>Ставовський Юліан 1733 – 1769</i>		Кр		пое Е	Почаїв 1760	Почаїв 1761		брат профес	27	9	36											Е пб к				
<i>Стадницький Ігнатій 1743 – 1770</i>	ш	сл. В Л.с.	rg	рит	Почаїв 1763	Почаїв 1764	рит. Білосток філ. Тербовля тео. Добромиль		20	7	27										вч					
Стайковський Варлаам					до 1739	до 1739		іерей до 1739																		

1686 – 1769		П.е.				1713	1714											дк				
Тарногородський Варлаам 1710 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg	рус		Щеплоти 1727	Щеплоти 1728		брат профес	18	1740 12									г		
Тарнопольський Онуфрій 1670 – 1754	м	мт Л.Р. Л.е.	пр	рус		Бесіди 1720	Бесіди 1721		ієрей 54	50	34	84										
Тарчановський Йосиф 1756 – ?	с	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добромиль 1780	Добромиль 1781	сем. Відень	ієрей	24											пар	
Татаркевич Ісаєя 1736 – 1790	м	мт П.Р. П.е.	rg		лог Львів	Почаїв 1760	Почаїв 1761	рит. Гоша філ. Лаврів, Загайці, тео.Теребовля	ієрей 35	24	30	54									к Е	кт пв сп
Татаркевич Макарій 1745 – 1826	м	мт П.Р. П.е.	rg		рит Перемишль	Почаїв 1762	Почаїв 1763	рит. Білосток філ.Теребовля тео.Добромиль	ієрей 23	17	62	79					вк пф			в рт		пв сп міс
Татарський Теофіл 1686 – 1756	с	сл. Л.Р. Л.е.	пр			Підгірці 1705	Підгірці 1706		ієрей 26	19	51	70										
Твардиловський Іпатій 1722 – 1791	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		Е	Почаїв 1758	Почаїв 1759		брат профес	36	33	69									Е	
Тєблінський Епифаній 1741 – 1792					тео. Зр. Луцьк	Почаїв 1769	Почаїв 1771		ієрей	28	23	51					вч пф		скг в пс			пв сп
Тележінський Адам 1730 – 1793	ш	Л.Р. Л.е.	rg		хор	Почаїв 1758	Почаїв 1759		ієрей 33	28	35	63							рт	Е к		рз сп пар
Тележінський Емануїл 1736 – 1808	ш	Л.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1763	Почаїв 1764		ієрей	33	39	72								в рт	Е	рз сп
Тєодоркевич Методій 1711 – 1775	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		хор	Домашів 1728	Домашів 1729		ієрей 25	17	47	64								в	Е	пар рз кап
Тєодорович Інокентій 1717 – 1770	с	сл Бер В.е.	rg	рус		Городище 1763	Почаїв 1764		ієрей	46	7	53									і к	
Тєодорович Іринарх 1714 – 1778						1745	1746		ієрей	31	33	64										
Тєодорович Йона ? – 1756						Ясениця 1735	Почаїв 1740		брат профес		21											
Тєодорович	с	сл.	rg			Низки-	Низки-		ієрей	28											Е	

Туркевич Йоахим 1719 – ?					1749	1750		ієрей	20									в			сп	
Турчановський Яків 1757 – ?					1776	1777		брат профес	19													
<i>Турянський Амеросій 1718 – 1776</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.	rg		Почаїв 1741	Почаїв 1742	тео. Рим	ієрей	23	35	58				доктор теології			арх				
Турянський Партеній ? – 1780								ієрей														
Турянський Симон ? – ?					1780													вч				
Тустановський Атанасій 1716 – ?	ш	сл. П.Р. П.е.	rg	рус	1730	1731		брат диякон	14	1730 10	1740 24											
<i>Тустановський Савва 1687 – 1772</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	пр	рус	Підгірці 1721	Підгірці 1722		ієрей 42	34	51	85			р							пар	
<i>Тустановський Севастіан 1688 – 1762</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	пр	рус	Унів 1722	Унів 1723		ієрей 41	34	40	74			р			хр	в				
<i>Туткевич Йоахим 1720 – 1790</i>	с	сл. Л. Р. Л.е.	rg		Добро- міль 1750	Добро- міль 1751		ієрей 32	30	40	70							в і	Е		пв сп пар міс	
Тучапський Атанасій 1701 – ?	ш	сл. Л.Р. Л.е.	rg	рус	Ясениця 1723	Ясениця 1724		ієрей 38	22					р						г		
<i>Тучапський Йосиф 1679 – 1776</i>	ш	сл. Л.Р. Л.е.	пр	рус	тео	Віцин 1731	Віцин 1732	духовна освіта та свячення до вступу	ієрей 40	52	45	97	пр	ст	р п					па тс рук		міс
<i>Тучапський Онуфрій 1751 – 1800</i>	ш				1772	1773	тео. Кам'янець	ієрей 25	21	28	49							пф кр			пв сп	
Тучапський Станіслав ? – ?	ш				1780	1781		брат профес										вч				
У																						
<i>Угриневич Пантелеймон 1744 – 1778</i>					1770	1771	філ. Загайці, Сатанів	ієрей	26	8	34											

Федоркевич Методій 1711 – ?	м	мт Л.Р. Л.е.	rg	рус		Домашів 1726	Домашів 1727		ієрей	15						р п						рз	
Федоркевич Теоділ 1720 – ?	м	мт Бл Х.е.	rg			Домашів 1735	Домашів 1738		ієрей 25	15								в	к		кап пар сп кт		
Федорович Габіній 1718 – 1797	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1736	Добро- міль 1737		ієрей	18	61	79						рт	Е		пар		
Федорович Трифон 1714 – 1751	ш	мт В В.е.	rg	рус		Білосток 1733	Білосток 1734		ієрей	19	18	37				р п							
Филипович Анатолій 1711 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg	рус	син	Скит 1731	Крехів 1732		ієрей	20	1735 8									тс			
Филипович Варлаам 1668 – 1754	м	мт П.Р. П.е.	пр		тео.	Лаврів 1704	Лаврів 1704	духовна освіта до вступу	ієрей 26	26	60	86											
Филипович Галактіон 1709 – 1769	м	мт П.Р. П.е.	rg	рус	пое слуг	Добро- міль 1743	Добро- міль 1744		ієрей	34	26	60					хр						
Филипович Ігнатій 1751 – 1801	м	мт Л.Р. Л.е.	rg	рус		Почаїв 1767	Почаїв 1768	філ. Замостя тео. Рим грек. кол.	ієрей 22	16	34	50			р г л н	доктор теології та філософії	пф		і		прн	пв сп	
Фінер Арсеній 1754 – ?	м	мт Угор- щина	rl	угр	син	Добро- міль 1777	Добро- міль 1780	рит. Спас філ. Замостя тео. Лаврів	брат профес	23					у								
Фінер Никифор 1758 – 1792	м	мт Угор- щина	rl	угр	грам кол павли- нів	Добро- міль 1777	Лаврів 1783	рит. Збараж, Крехів, Спас філ. Замостя	брат профес	19	15	34	зд		л н у								
Фідрицький Ліпій 1730 – 1769	м	мт В Лц.е.	rg		пое	Почаїв 1751	Почаїв 1752	рит. Гоща філ. Луцьк тео. Рим грек. кол.	ієрей 31	21	18	39					кр пф				прш		
Фідрицький Іпатій 1753 – 1791						1774	1775	філ. Білосток	ієрей	21	17	38											
Фізікевич Боніфатій 1749 – 1804					пое Бучач	Почаїв 1765	Почаїв 1766	рит. Гоща, Віцин філ. Замостя тео. Рим	ієрей 22	16	39	55					кр		арх			міс пв сп	

Хілімонович Мартин 1713 – 1772	с	сл Х.Р. Х.е.	rg			Почаїв 1741	Почаїв 1742		ієрей 41	28	31	59							Е		
Хітровський Софрон 1705 – 1751						Почаїв 1731	Почаїв 1732		ієрей	26	20	46									екз
Хлебовський Флоріан 1721 – 1793	ш	мт П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- мил 1753	Добро- мил 1754		ієрей 41	32	40	72			р				Е к		
Хмелевич Даниїл 1720 – 1785	с	сл. В. Лц.е.	rg		пое Креме- нець	Почаїв 1752	Почаїв 1753	рит. Гоща філ. Лаврів	ієрей 39	32	33	65					мг		в і	Е	пар пв пц сп
Хмелевич Сильвестр 1736 – 1789	с	сл. В. Лц.е.	rg			Почаїв 1754	Почаїв 1755	рит. Гоща	ієрей 24	18	35	53							в	Е	пар пц сп
Хмелінський Лля 1722 – 1756						Львів св.Юра 1744	Львів св.Юра 1745		ієрей 25	22	12	34							к		рз
Хмельницький Юрій 1727 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg			Почаїв 1767	Почаїв 1768	духовна освіта до вступу	ієрей 42	40							хр	в рз			пв сп пар міс
Ходаковський Геласій 1755 – 1786						Унів 1776	Унів 1777	філ. Унів	ієрей	21	10	31									
Холєвчинський Венедикт 1733 – 1794	с	сл П.Р. П.е.	rg		рит. Самбір	Добро- мил 1754	Добро- мил 1755	рит. Гоща філ. Лаврів тео. Львів	ієрей 26	21	40	61					мг		і в	рз	міс пв сп
Хомицький Амвросій 1733 – ?	ш	сл П. Р. П.е.	rg			1760	1761					27								пе	прз
Хомицький Софрон ? – 1762	ш								ієрей												
Хоміковський Боніфатій 1732 – 1812	ш	сл. Пд Л.е.	rg		рит	Почаїв 1763	Почаїв 1764	філ. Лаврів тео.Бранс- берг	ієрей 34	31	49	80					пф вк	дг	і		пв міс сп пб
Хоміковський Мелегій ? – 1752	ш					до 1739	до 1739		брат диякон до 1739												
Хоніковський Софрон									брат												

<i>Исаак 1710 – 1750</i>		П.Р. П.е												п						
<i>Чайковський Исаак 2 1740 – 1800</i>	ш	сл П.Р. П.е	rg			1770	1771		брат профес	30	30	60								
<i>Чайковський Исаия 1699 – 1778</i>	ш	сл П.Р. П.е.	rg	рус		Оглядів 1723	Оглядів 1724		ієрей 40	24	55	79		р п				Е пб		рз
<i>Чайковський Сильвестр 1703 – 1753</i>	ш	сл. В Лц.е.	rg			Овруч 1733	Овруч 1734		ієрей 32	30	28	50				W				
<i>Чайковський Теодозій 1669 – 1744</i>	ш д			рус	сем	Львів м-р св.Юра 1702	Львів м-р св.Юра 1703	духовна освіта та свячення до вступу	ієрей 24	33	42	75		р						пар
<i>Чапський Садот 1699 – 1756</i>	ш	мг В В.е.	rg			Зимне 1716	Зимне 1717		брат профес	17	40	57								
<i>Чарковський Атанасій 1696 – 1760</i>	ш			рус	сем	Почаїв 1736	Почаїв 1737	духовна освіта до вступу	ієрей 40	40	24	64		р ф					авд	
<i>Чарнецький Гларіон 1697 – 1764</i>	ш	сл П.Р. П.е.	rg			Завалів 1732	Завалів 1733		ієрей 42	35	32	67								
<i>Чарнецький Самуель 1738 – 1800</i>	ш	сл Л. Р. Л.е.	rg			Почаїв 1759	Почаїв 1760		ієрей 24	21	41	62				дг хр				рз пар
<i>Чарнецький Теоктист 1717 – ?</i>	ш	мг П.Р. П.е.	rg		рит	Лаврів 1735	Лаврів 1736		ієрей 22	18							в і рт	Е к віз		рз
<i>Чарнявський Ісидор 1712 – ?</i>	ш	мг Г.Р. Л.е.	rg		філ	Почаїв 1741	Почаїв 1742			29										
<i>Чачковський Йосиф 1734 – ?</i>	ш	сл Пд Лц.е.	rg		син хр	Почаїв 1762	Почаїв 1763		ієрей 33	28						хр др	і	Е пб		рз міс
<i>Чебановсь- кий Іоанікій 1681 – 1772</i>	с	сл Л.Р. Л.е.	пр			Крехів 1734	Крехів 1735		брат профес	53	38	91						Е		
<i>Чебановський Януарій 1718 – 1793</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg		рит	Добро- міль 1741	Добро- міль 1742	тео. Лаврів	ієрей	23	52	75					скд авд і		рк	пв
<i>Чебантовський Єртей 1755 – 1816</i>	с	сл С.Р. П.е.	rg			Добро- міль 1779	Добро- міль 1780		брат профес	24	37	61						рф пок		

<i>Чесніковський (Черніховський) Інокентій 1729 – 1778</i>	м	мт Л.Р. Л.е.	rg		син	Почаїв 1745	Почаїв 1746		брат профес	16	33	49						к		рз
<i>Чехович Артемій 1722 – ?</i>	с	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1744	Добро- міль 1745		брат профес	22				р				сц		
<i>Чехович Йосиф 1671 – 1749</i>	ш	мт П.Р. П.е.	пр			Лаврів 1696	Лаврів 1697		ієрей 29	25	53	78						і		
<i>Чеховський Гімнасій 1726 – 1780</i>	ш	сл В Лц.е.	rg			Почаїв 1751	Добро- міль 1752		ієрей 26	25	29	54						рт	к Е	рз сп пар
<i>Чеховський Нестор 1736 – ?</i>	ш	Литва			син W	Почаїв 1758	Почаїв 1759		ієрей 29	22									к Е	
<i>Чеховський Юст 1758 – ?</i>	ш	мт Л.Р. Л.е.	rg		лог Львів акад	Почаїв 1777	Почаїв 1778	філ. Унів тео. Лаврів, Львів	ієрей 25	19								вк пф		
<i>Чижевич Лаврентій 1744 – 1816</i>	м	мт П. Р. П.е.	rg		пое Ярослав	Почаїв 1760	Почаїв 1761	рит. Гоца філ. Лаврів тео. Доброміль	ієрей 25	16	56	72		р л				вч пф	і	прш пв сп
<i>Чижевич Паїсій 1739 – 1764</i>	м	мт П.Р. П.е.	rg		рит Ярослав	Почаїв 1759	Почаїв 1760	філ. Загайці тео.Щеплоти	брат клірик	20	5	25								
<i>Чингула Іриней 1744 – 1777</i>	с	сл. С.Р. П.е.	rg		син	Почаїв 1766	Почаїв 1767		ієрей 29	22	11	33							к Е	
<i>Чоловський Ларіон 1699 – ?</i>	ш			рус		до 1739	до 1739		ієрей 30	20	1739 20			р п				і		сп
<i>Чоповський Юліан 1725 – 1805</i>	ш	сл Кв К.е.	rg		лог Остріг	Почаїв 1746	Почаїв 1747	філ. Львів тео. Лаврів	ієрей 25	19	61	80			канонік		вк			прш пв кап сп
<i>Чуйковський Юрій 1735 – ?</i>	с	сл Бр К.е.	rg		рит	Почаїв 1757	Почаїв 1758	рит. Гоца	ієрей	22								в	к Е	пар
Ш																				
<i>Шаблевський Інокентій 1753 – ?</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	rg	рус	рит	Добро- міль 1781	Добро- міль 1782	тео. Доброміль	брат профес	28				р п					Е рф	
<i>Шавурський Іраклій 1735 – ?</i>	м	мт В В.е.	rg		рит Ір.	Почаїв 1760	Почаїв 1761			25									к Е	

<i>Шадуурський Віргілій</i> 1727 – 1772	ш	сл. В Лц.е.	rg		пое Гоша	Почаїв 1746	Почаїв 1747	рит. Гоша філ. Львів тео. Рим кол Пошир Віри	ієрей 27	19	26	45			доктор	вч кр пф		рт і кп		прш	пв кт
<i>Шахинський Мартин</i> 1748 – 1815	ш					1768	1769		ієрей	20	47	67							пб		рз
<i>Шашкевич Флоріан</i> 1756 – 1812						1771	1772	філ. Загайці тео. Рим кол Конгр Пошир Віри	ієрей	15	41	56				вч		арх пі пс			
<i>Шевський Пробій</i> 1724 – 1769	м	мт Л.Р. Л.е.	rg			Добро- міль 1746	Добро- міль 1747		ієрей 28	22	23	45									
<i>Шептицький Атанасій (1)</i> 1686 – 1746	ш	сл. П.Р. П.е.	пр			до 1739	до 1739	філ.тео. Львів папський кол	ієрей до 1739 єпископ			60									єп мит
<i>Шептицький Атанасій (2)</i> 1723 – 1779	ш	сл. П.Р. П.е.	rg			1743	1744	тео. Рим кол. Конгр Пошир Віри	ієрей 25 єпископ	20	36	56						пі є			єп арх
<i>Шептицький Лев</i> 1714 – 1779	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		тео Рим	Почаїв 1741	Почаїв 1742	тео. Рим грек. кол.	ієрей 28 єпископ 49	27	38	65			доктор права			пм арх			єп мит
<i>Шептицький Никифор</i> 1738 – 1776	ш	мт П. Р. П.е.	rg		рит	Мільці 1757	Почаїв 1758	рит. Гоша філ. Лаврів тео. Рим гр кол	ієрей 28	19	19	38					вк кр пф				пв
<i>Шидинський Пахомій</i> 1733 – 1784	с	сл. П. Р. П.е.	rg			Почаїв 1767	Почаїв 1768		брат профес послушник	34	17	51							S		
<i>Шихтер Іларіон</i> 1748 – 1770		Угор- щина	rl	угр		Почаїв 1766	Почаїв 1767		брат профес	18	4	22									
<i>Шичковський Йосафат</i> 1746 – 1808	ш					1773	1774		брат профес послушник	27	35	62									
<i>Шляцький Вессаріон</i> 1725 – 1776						Почаїв 1744	Почаїв 1745	рит. Гоша філ. Львів тео Кам'янець	ієрей	19	32	51									рз пар сп
<i>Шмерецький Йона</i> 1737 – ?	с	сл В Лц.е.	rg		рит Остріг	Почаїв 1760	Почаїв 1761	рит. Гоша філ. Лаврів тео. Збараж	ієрей 29	23						вч			к		пв сп

Венедикт 1685 – ?								31													
<i>Щепанський Йоанкій 1734 – 1770</i>	ш	сл. Г.Р. Л.е.	rg			Почаїв 1753	Почаїв 1754	ієрей 28	19	17	36							к Е			
<i>Щербацький Димитрій 1722 – 1805</i>	с	сл. Л.Р. Л.е.	пр	рус		Вільно св.Духа 1764	Вільно 1765	1780 перехід до унії	ієрей 43	42	41	83			р					пар	
Щерба Антоній 1712 – ?	с	сл. П.Р. П.е.	rg	рус		Добро- міль 1732	Добро- міль 1733		ієрей 24	20	1740 8				р				Е		
<i>Щербацький Фаустин 1748 – 1811</i>						1771	1772		ієрей 28	23	40	63							Е	рз пар	
<i>Щербацький Флемон 1728 – 1794</i>	м	мт Бер Пін.е.	rg			Почаїв 1765	Почаїв 1766	духовна освіта, свячення до вступу	світський ієрей	37	29	66					пс	к Е S		рз пар	
Щерецький Лаврентій 1745 – ?	м	мт П.Р. П.е.	rg			Почаїв 1765	Почаїв 1766		брат пофес послушник	20								Е к			
Щесняцький Лампадій ? – 1807																					
<i>Щигельський Амеросій 1706 – 1786</i>	ш	сл. П.Р. П.е.	rg		філ. Львів кол еуїт	Лаврів 1729	Лаврів 1730		ієрей 25	23	57	80						і рт в		сп пв пар кап	
<i>Щирський Теодозій 1697 – 1769</i>						Віцин 1712	Віцин 1713		ієрей	15	57	72									
<i>Щуковський Яків 1683 – 1752</i>						Мільці 1703	Мільці 1704		ієрей 24	20	49	69					IN	тк			
Ю																					
<i>Юзакевич Паїсій 1747 – 1822</i>						1773	1774		брат профес	26	49	75									
Юревич Іларіон 1732 – ?			пр			Валахія 1757	Лебидин 1761		ієрей 34	25							в	к Е		рз сп пар	
Юричкевич Никодим ? – ?									ієрей 1740												уст
Юркевич	с	сл.	rg			Почаїв	Почаїв	філ.Дрогобич	брат	16											

Якимовський Нарциз 1724 – 1796	с	сл П.Р. П.е.	rg		рит Львів	Добро- міль 1748	Добро- міль 1749		ієрей 25	24	48	72							в	Е		рз пар кт пв сп
Яцковський Флоріан 1727 – 1785	с	сл В Лц.е.	rg		війск	Почаїв 1760	Почаїв 1761		ієрей 35	33	25	58							в рт і			рз прз

**Додаток II. Таблиця із фрагментарними біографічними даними (без прізвищ) про ченців
Святопокровської провінції (1739 – 1740 рр.)**

ім'я	світське життя					етапи духовної формації				вік/ фізичний стан					інтелект				обов'язки			
	походження				освіта	кандидат	новітат	студії	свячення	вступ	чин	життя	здоров'я	смерть	грамота	наука	педагогіка	містечтво	адміністр.	господар.	освітні	церковні
	соціальне	територіальне	конфесійне	етнічне																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
А																						
Амвросій із Мостків 1699 – ?						Підгірці 1720			ієрей 31	21					р					в		рз
Арсеній 1690 – ?	м	Львів	пр					духовна освіта до вступу	ієрей 30	34												
В																						
Варнава ? – ?									брат лаїк				хв									
Варсонуфій 1691 – ?	с	сл Л.Р. Л.е.	пр			Крехів	Крехів		брат диякон	40	1739 10								г			
Васіан старець									брат профес				ст пч									

Пояснення скорочень, використаних у таблицях Додатку I, II.

Походження

Соціальне

с – селянин
м – міщанин
ш – шляхтич
д – духовенство

Територіальне

мт – місто
сл. – село
Бс – Берестейська земля
П – Перемишльська земля
Л – Львівська земля
Г – Галицька земля
С – Сяноцька земля
Х – Холмська земля
Луц – Луцький повіт
Р – Руське воєводство
Бер – Берестейське воєводство
Бл – Белзьке воєводство
Бр – Брацлавське воєводство
В – Волинське воєводство
Кв – Київське воєводство
Кр – Краківське воєводство
Лб – Люблінське воєводство
Мс – Мстиславське воєводство
Пд – Подільське воєводство
Пз – Познанське воєводство
См – Смоленське воєводство
В.е.–Володимирсько-Берестейська єпархія
К.е. – Київська архієпархія
Л.е. – Львівська єпархія
Лц.е. – Луцько-Острозька єпархія
П.е. – Перемишльська єпархія
Пін.е. – Пінська єпархія
Х.е. – Холмська єпархія

Конфесійне

рг – грецький обряд
rl – латинський обряд
ак – протестантський обряд
пр – православний обряд

Етнічне

нім – німець
рус – русин
пол – поляк
угр – угорець

Освіта

акад – академія
вс – військовий
грам – граматики
гум – гуманістика
еко – економ
кол – колегіум
літ – література
лог – логіка

мис – мистецтво
муз – музика
піт – піітика
пое – поетика
пр – право
рит – риторика
сем – семінарія
син – синтаксима
слг – слуга
тео – теологія
унт – університет
фіз – фізика
філ – філософія
хр – хорист
худ – художник

Свячення

під – піддияконівські
дияк – дияконівські
ієр – ієрейські
еп – єпископські

Здоров'я

гл – глухий
зд – здоровий
інв – інвалід
пч – параліч
сз – слабозорість
ст – старець
хв – хворий

Смерть

вб – вбивство
пб – побиття
пл – параліч
пр – природня
тб – туберкульоз
тф – тиф
ч – чума

Грамота

г – грецька мова
є – єврейська мова
іт – італійська мова
л – латинська мова
н – німецька мова
п – польська мова
р – руська мова
рос – російська мова
у – угорська мова
ф – французька мова
цс – церковнослов'янська мова

Наука

д.т. – доктор теології
д.ф. – доктор філософії
д.п. – доктор права
д.і. – доктор історії
В.рн. – бакалавр філософії

Dr.th. – доктор теології
L.th. – ліцензіат теології
Mgr.ph. – магістр філософії

Педагогіка

вк – викладач
вмт – віце-магістр
вч – вчитель
кмр – капельмейстер
кр – корепетитор (помічник вчителя)
мг – магістр
пф – професор

Обов'язки

Адміністративні

а – архівіст
авд – аудитор (суддя)
арх – архимандрит
в – вікарій (соцій)
віз – візитатор
вп – вікарій провінції
гв – генеральний вікарій
дк – декан
є – єпископ
і – ігумен
ід – інструктор деканів
ка – коадютор архимандрита
кг – консультор генеральний
кд – консультор домовий
кп – консультор провінційний
мит – митрополит
оф – офіціал
па – протоархимандрит
пе – помічник єпископа
пі – протоігумен
пм – помічник митрополита
ппа – помічник протоархимандрита
про – промотор
пс – прокуратор судових справ
пча – помічник архимандрита
рт – резидент
скг – секретар генеральний
скд – секретар дому
скп – секретар провінції
спа – секретар протоархимандрита
спі – секретар протоігумен
ф – фіртянин
ю – юрист

Господарські

Е – економ (прокуратор)
F – коваль
FF – слюсар
Н – годинникар
Нт – рільник
L – столяр
М – муляр
S – швець (чоботар)
Т – шаповал (панчішник)

V – кравець
бод – бондар
вг – виноградар
г – господар
ге – генеральний економ
гон – гончар
гр – городник
к – касир (скарбник)
кв – квестор (бухгалтер)
кон – конопляр
кух – кухар
куш – кушнір
лож – ложкар
мел – мельник
па – пасічник
пб – префект будови
пдс – підскарбник
пе – провінційний економ
пек – пекар
пме – помічник економа
пок – покоївник
риб – рибалка
рук – рукодільник
рф – рефектар
св – свічник
стех – стельмах
тк – токар
ткч – ткач
тр – трапезник
тс – тесля
шф – шафар

Мистецькі

А – золотар (ювелір)
LL – скульптор
W – маляр
IN – інтролігатор (палітурник)
гв – гравер
дг – диригент
дрк – друкар
кн – книжник
кор – коректор
крг – картограф
мд – мідник
мз – музикант
н – нотарій (писар)
пд – помічник друкаря
по – поет
прд – префект друкарні
пх – префект хору
різ – різьбяр
хр – хорист
хт – хроніст
цз – цензор

Освітні уряди

вр – віце-ректор
дк – декан

др – директор
прн – префект новіціату
прш – префект школи
рк – ректор
сц – соцій

Церковні

д – диякон
дух – духовний провідник (духівник)
екз – екзорцист
кап – капелан
кел – келійник
кт – катехит
міс – місіонер
пар – парох
пб – промотор братства

пв – проповідник
пвз – провізор
прз – префект ризника
пц – префект церкви
рек – реколектант
рз – ризник
сп – сповідник
ст – сотрудник
уст – уставник

Загальні скорочення

м-р – монастир
св. – святий
? – невстановлені дані

Додаток III. Реєстр фрагментарно згаданих монахів Святопокровської провінції (1739 – 1783 рр.)

Александрович Теофіл	Зенковський Атанасій
Арламовський Варлаам	Ігнатович Леонтій
Балицький Йосафат	Льницький Севастіан
Бандіда Іполит	Карабанович Ігнатій
Бартошевич Іван	Карасевич Севастіан
Бахновський Юрій	Карчевський Севастіан
Бжозовський Варлаам	Качковський Йосиф
Бжоховський Пахомій	Кікальський Антоній
Бережницький Варлаам	Кіселевський Єронім
Бережницький Інокентій	Коблянський Генадій
Бережницький Константин	Кобусович Мелхіседек
Білінський Ясон брат	Колкович Никодим
Білоруський Сильвестр	Кольський Атанасій
Богуцький Методій	Комарницький Інокентій
Борецький Теофіл	Концевич Ніль
Бояновський Юстин	Корбич Тарасій
Братковський Валерій, брат	Кордашевський Іларіон
Братковський Зиновій	Корочинський Ісидор
Бросновський Варлаам	Корчинський Амїцет
Булановський Іринарх	Косацький Йона
Василевич Йоанікій	Костенецький Теодозій
Вишенський Атанасій брат	Коткович Никодим
Вільчек Дамаскин брат	Котович Йордан
Войцеховський Євстахій	Кохановський Віктор
Волановський Симон	Красовський Паладій
Волошинський Теофілакт	Кривицький Софрон
Волчинський Кас'ян	Крижанівський Атанасій
Волянський Василій	Кудревич Флоріан
Гаєцький Теофіль	Куземський Анатолій
Гайський Гервасій	Куропатницький Марцел
Гарасимович Гордіан	Лавертовський Мойсей
Гарасимович Йоанікій	Левицький Донат
Гарашковський Теофіл	Левицький Доситей, брат профес
Гірчевський Йоанікій	Левицький Еразм, брат профес
Головчинський Венедикт	Летнянський Генадій
Гребницький Никифор	Липчинський Палладій брат профес
Гребницький Флоріан	Любчин Тарасій
Гуровський Веніамин	Людвінець Іларіон
Гуслевич Порфірій	Люторович Філарет
Дашкевич Гервасій	Ляшковський Методій, брат профес
Дашкевич Теофіл	Маєцький Макарій
Дичинський Інокентій	Мацевич Єфрем
Добрянський Антоній	Михалевич Йосафат
Довгопольський Тимотей	Михалевич Сильвестр
Долбінський Йоаким	Мізакевич Лаврентій
Дорошевич Сильвестр	Місевич Модест
Дровицький Тома	Мусаковський Августин
Дроздовський Сильвестр	Мучинський Атанасій
Жулинський Павло	Нартовський Митрофан
Задавський Іпатій	Нечапський Содот
Запольський Єронім	Оброцький Вартоломей
Зардецький Митрофан	Паландовський Герман
Затварницький Єронім	Пассих Теофіл
Звеський Самуель	Паславський Сильвестр

Пашковський Єронім
Петрушевич Онуфрій
Петницький Інокентій
Питкович Віктор
Пілатерський Дамаскин
Пйотровський Леонтій
Пйотровський Теодор
Пласкачевський Єфрем
Платкович Інокентій, брат
Полухович Аполоній
Полянський Софрон
Попель Теофілакт
Прачковський Аполінарій
Пташкевич Інокентій
Рогатинський Теофан
Романович Сергій
Савинський Софрон
Салінський Ілля
Сверський Юліан
Свіджицький Атанасій
Сешпутувський Флавій
Скотницький Самуїл
Скринський Іларіон
Снятинський Іларіон
Сокальський Теохтист
Сташевський Теофан
Страшевський Теофіл, брат профес
Сулятицький Генадій
Суровецький Антоній
Суслович Теодосій
Суфанович Ісає, брат
Суханович Сава, брат
Тарасович Вартоломей
Телявський Юстин
Терлецький Граціан
Тимотеєвич Михайло
Тихович Іринах
Тувицький Гедеон
Тунінка Ісає
Туцький Діонісій

Урлевський Еразм
Ухримовський Теофіл
Фалевський Вартоломей
Фастовський Мелетій
Фединкевич Юрій
Федорович Інокентій
Федорович Іринах
Федорович Теофан
Федушинський Лев
Філянський Никодим
Філянський Юст
Філяшевич Маркел
Хадзинський Конрад
Хмелевський Лаврентій
Хмелевський Прокопій
Хмелевський Віктор
Царевич Гімнасій
Цвілінський Даниїл
Цесельський Єротей
Цесельський Пахомій
Цехановський Фердинанд
Цехольський Натанайл
Чегеринський Пахомій
Чехович Ісає
Школьницький Павло
Юркевич Севастьян
Юркевич Сергій
Юшевський Герман
Ющинський Йосафат
Якубович Епіфаній
Янчевський Домеціан
Янович Спиридон, брат профес
Ясеницький Теофіл
Ясинський Митрофан
Ястрембський Ісає

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Архівні матеріали

Відділ фондів музею «Дрогобиччина»

1. Од. зб. КВ-4929/А: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч.І. [Реєстр та характеристика чернецтва 1760 – 1770 рр.]. – Арк. 1 – 35.
2. Од. зб. КВ-4929/А: «Книга домових актів Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів ЧСВВ». – Ч.2. [Обіжники протоігуменів Святопокровської провінції та перемишльських владик (друга половина XVIII ст.]. – Арк. 1 – 121.
3. Од. зб. КВ-4930/А: «Пом'яник Дрогобицького василіанського монастиря (кінець XVIII – XIX ст.». – Арк. 1 – 89.
4. Од. зб. КВ-4938/А: «Біографічна довідка про о. Г. Дубицького (1786р.)». – Арк. 1.

Державний архів Тернопільської області

5. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.10. «Лист перемишльського єпископа Ієроніма Устрицького до ієромонаха Севастіяна Менцинського (керуючого духовним судом у Перемишльській унійній Консисторії) про притягнення до судової відповідальності священика Сачевського Миколая за вбивство Ільницького Стефана та подання свідчень по цьому питанню (1720 – 1725 рр.)». – Арк.1 – 5.
6. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.66. «Дисциплінарна справа ієромонаха Шостаковського (1755 р.)». – 9 арк.
7. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.94. «Заповіт вікарія Уманського монастиря Івана Левицького про передачу Тригірському та Семенівському монастирям по 116 польських злотих (25.02.1767 р.)». – 2 арк.
8. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.110. «Свідоцтво видане Почаївським монастирем Іпатію Білинському про його поведінку (16.11.1771 р.)». – 3 арк.
9. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.111. «Справа щодо позову шляхтянки Спендовської до Почаївського монастиря про сплату 60 тисяч польських злотих та повернення майна, яке залишилося по смерті її брата архимандрита Спендовського (24.04.1771 – 09.07.1783 рр.)». – 18 арк.
10. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.114. «Свідоцтва та паспорти видані монахам для подорожі (1772 – 1831 рр.)». – 19 арк.
11. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.123. «Витяг із нотаріальних записів про заповіт ієромонаха Іпатія Кухомського 60 польських злотих Жовківському монастиреві (28.07.1773 р.)». – 2 арк.
12. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.130. «Справа про закриття Луквицького монастиря (16.02.1774 р.)». – 3 арк.

13. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.135. «Розслідування поведінки ієромонаха Інокентія Степановича за порушення чернечих обітів (1770 р.)». – 10 арк.
14. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.137. «Справа про звинувачення у різних злочинах монаха Антонія Липківського (13.08.1776 – 29.05.1786 рр.)». – 19 арк.
15. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.141. «Справа про звільнення із посади настоятеля Щеплотського монастиря Теофілакта Орищича та про передачу речей, які залишилися по його смерті до Почаївського монастиря (20.03.1777 – 22.11.1781 рр.)». – 34 арк.
16. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.153. «Припис Улашківському монастиреві щодо єдиної форми одягу для монахів (17.08.1779 р.)». – 3 арк.
17. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.160. «Пояснювальна записка ігумена Загорівського монастиря о. Анастасія Пйотровського щодо донесень на нього (01.02.1781 р.)». – 3 арк.
18. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.168. «Справа про відправлення з Литовської та Польської провінцій по чотири студенти до університетів для підготовки професорів і ректорів (17.09.1782 р.)». – 3 арк.
19. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.176. «Витяг із актів про недобросовісне ставлення до своїх службових обов'язків протоігумена Сильвестра Мальського (1783 р.)». – 2 арк.
20. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.197. «Законний вирок про ув'язнення монаха Мілецького монастиря о. Йосифа Рубановського за нетактовну поведінку (03.08.1789 р.)». – 2 арк.
21. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.1. – Спр.1212. «Розпорядження протоігуменів Святопокровської провінції Мальського, Братковського та Моргульця про переїзд монахів із одного монастиря до іншого (1752 – 1829 рр.)». – Арк.1 – 19.
22. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.2. – Спр.36. «Справа про передачу Луцькому монастиреві 5 000 польських злотих монахом Косовичем (15.03.1754 р.)». – 5 арк.
23. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.2. – Спр.44. «Справа про нарахування коштів ієромонаху Стрількевичу (17.10.1761 – 17.02.1782 рр.)». – 12 арк.
24. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.2. – Спр.52. «Справа про негідні вчинки духівника Овруцького монастиря о. Янчинського (27.09.1770 – 01.07.1771 рр.)». – 10 арк.
25. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.2. – Спр.62. «Справа про відправу молебнів у зв'язку із появою саранчі (25.06.1781 – 01.08.1781 рр.)». – 7 арк.
26. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.2. – Спр.64. «Справа про обвинувачення ігумена Погорилецького ченцями Корсунського і Богуславського монастирів (13.02.1782 – 28.02.1782 рр.)». – 3 арк.

27. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1163 «Журнал реєстрації подій і документів Почаївського монастиря та його хроніка (1557 – 1799 рр.)». – 159 арк.
28. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1167 «Опис документації Мілецького монастиря (1602 – 1784 рр.)». – 22 арк.
29. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1194. «Візитації василіанських монастирів» (1737, 1739, 1740 рр.)». – Арк.1 – 30.
30. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1201. «Копії протоколів, свідчень про місця перебування Перемишльських єпископів та їх незаконне розпорядження монастирським майном (06.06 – 27.07. 1748 р.)». – Арк.1 – 12.
31. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1218 «Інвентарний опис документації Страклівського монастиря (1753 р.)». – 5 арк.
32. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1219 «Дозвіл єпископа Сильвестра Рудницького на постриг у чернецтво світського священника Івана Кульчицького (14.07.1754 р.)». – 3 арк.
33. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1227, 1286, 1287, 1288. «Візитації василіанських монастирів Волині, Київщини та Поділля (1737 – 1828 рр.)». – 3 арк.
34. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1229 «Книга запису розпоряджень із внутрішнього укладу чернечої спільноти Білилівського монастиря (1766 – 1790 рр.)». – 117 арк.
35. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1230 «Справа про переслідування унійним василіанським чернецтвом православних монахів (1767 р.)». – 9 арк.
36. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1234 «Справа про розгляд скарги на ігумена Підгорецького монастиря (29.09.1769 – 08.10.1774 рр.)». – 63 арк.
37. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1240 «Копія грамоти папи Климента XIV про винесення подяки протоархимандриту Порфірію Скарбеку Важинському за старанність у вірі (02.12.1772 р.)». – 3 арк.
38. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1242 «Справа про звинувачення архимандрита Жовківського монастиря Йосафата Висоцького у розтраті монастирського майна (03.04.1772 – 15.07.1775 рр.)». – 72 арк.
39. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1243 «Постанова вищого унійного управління про призначення настоятелів василіанських монастирів (13.10.1773 р.)». – 6 арк.
40. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1245 «Постанови єпископів та австрійських імператорів про відзначення релігійних свят (10.11.1773 – 11.03.1784 рр.)». – 32 арк.
41. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1247 «Листування настоятеля Почаївського монастиря ігумена Калитинського з папським нунцієм архієпископом Йосифом про папські привілеї на відпущення гріхів (1773 – 1774 рр.)». – 8 арк.

42. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1248 «Протокол допиту настоятеля Кременецького монастиря о. Йосафата Макаревича звинуваченого в аморальній поведінці (19.09.1774 р.)». – 8 арк.
43. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1251 «Циркулярний лист архимандрита Онуфрія Братковського до монастирів про заходи для попередження морального розладу серед чернецтва (21.09.1775 р.)». – 5 арк.
44. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1252 «Копії офіційних актів, які підтверджують права і привілеї унійних монастирів (11.09.1775 – 09.08.1776 рр.)». – 44 арк.
45. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1254. «Книга інвентарів василіанських монастирів Волині та Поділля (1741 – 1772 рр.)». – 5 арк.
46. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1258 «Виписки із протоколів засідань провінційних ревізорів про покращення стану монастирів (23.11.1780 р.)». – 4 арк.
47. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1295 «Виписки з книги постанов Триденського собору про правила внутрішнього розпорядку по монастирях (19.08.1806 – 01.11.1807 рр.)». – 7 арк.
48. Ф.258. «Духовний собор Почаївської Успенської Лаври». – Оп.3. – Спр.1303 «Протокол опитування вікарія Почаївського монастиря о. Трусевича у зв'язку з утриманням під вартою ієромонахів з метою покарання їх різками (24.10.1809 р.)». – 3 арк.

**Інститут рукопису Національної бібліотеки України
ім. В. І. Вернадського**

49. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.148. «Пом'яник Канівського монастиря» (1780 – 1820 рр.)
50. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.1104. «Акти Любарського монастиря» (1769 – 1809 рр.)
51. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.1107. «Пом'яник Низкицького монастиря» (1643 – 1794 рр.)
52. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.2761. «Збірник трактатів з риторики, вправ, віршів, який використовувався у Любарському монастирі та колегіумі» (1758 – 1761 рр.)
53. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.3858. «Справи Луцького монастиря. Збірник виписок і копій документів» (XVIII ст.)
54. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.4082. «Метрика Любарського монастиря» (1739 р.)
55. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.4147. «Фундаційні документи та реєстр бібліотеки колегіуму Любарського монастиря» (1764 – 1824 рр.)
56. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.4196. «Витяги із щоденника о. Йосафата Охоцького, архимандрита Овруцького василіанського монастиря» (40-ві роки XIX ст.)
57. Ф.І. «Літературні матеріали». – Спр.6351. «Богословський трактат» (Кам'янецький монастир, 1774 – 1775 рр.)

58. Ф.П. «Історичні матеріали». – Спр.3344. «Інвентар Канівської архимандрії» (1818 р.)
59. Ф.30. «Колекція рукописних книг». – Спр.49. «Пом'яник Любарського монастиря із каталогами померлих отців та братів василіан Польської та Литовської провінцій за 1743 – 1825 рр. та 1743 – 1805 рр.» (XVIII – XIX ст.).
60. Ф.30. «Колекція рукописних книг». – Спр.51. «Пом'яник Мелецького монастиря» (перша половина XVIII ст.).
61. Ф.160 «Київська духовна академія». – Спр.403. «Синодик (Пом'яник) Мелецького монастиря» (1751 р.).
62. Ф.231 «Почаївська Лавра». – Спр.152. «Ревізія унійних церков та монастирів» (1687 – 1829 рр.).
63. Ф.301 «Церковно-археологічний музей Київської духовної академії». – Спр.742. «Нотатки про заснування та пам'ятні місця Мелецького монастиря» (XIX ст.).
64. Ф.301 «Церковно-археологічний музей Київської духовної академії». – Спр.882. «Риторика латинська, яка викладалася у Шаргородському василіанському колегіумі» (XVIII ст.).
65. Ф.303 «Мелецький монастир». – Спр.107. «Інвентар Мелецького василіанського монастиря» (1766 р., 1775 р.).
66. Ф.303 «Мелецький монастир». – Спр.121, 127 – 138. «Навчальні посібники з різних дисциплін. Мелецький монастир» (XVIII ст.).
67. Ф.312 «Києво-Софійський собор». – Спр.189. «Збірка проповідей о. Юзефа Мошевського, самбірського декана, хирівського плебана, який належав василіанину о. Арсенію Новоселецькому та переданий Білилівському василіанському монастирю» (1718 – 1733 рр.).
68. Ф.312 «Києво-Софійський собор». – Спр.379. «Пом'яник або каталог відправлення літургій в Білилівському василіанському монастирі за ігумена о. Епіфанія Розлуцького та провінціала Йосафата Охоцького» (1785 р.).
69. Ф.312 «Києво-Софійський собор». – Спр.421. «Метрика Білилівського монастиря» (1746 – 1761 рр.).
70. Ф.312 «Києво-Софійський собор». – Спр.422. «Метрика Білилівського монастиря без початку і кінця» (1726 – 1764 рр.).

Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника

Відділ рукописів

71. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.34.«Невстановлена особа. Теологічний курс із моральної догматики. (XVIII ст.). Із Добромільського монастиря». – Арк.1 – 7.
72. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.45.«Козіцький Габріель, професор теології. Теологічний трактат зі спекулятивної догматики про богословські чесноти». – Арк.1 – 5.
73. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.49.«Лящевський, слухач теології при Лаврівському монастирі. Курс лекцій з філософії». – Арк. 1 – 6.
74. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.67. «Отці Т. Стебницький, А. Водинський, Й. Макаревич, професори теології. Збірка трактатів із теологічного курсу. Спекулятивна догматика,

- викладена у диспутах про Божі втілення, про покаяння тощо. Із Добромильського монастиря (1767 – 1768 pp.)». – Арк.1 – 22.
75. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.88.«Поминальник Добромильського монастиря (1711 – 1781 pp.)». – Арк. 1 – 34.
  76. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.109. «Хроніка Добромильського монастиря ЧСВВ. Без початку і кінця. (1770 – 1781 pp.)». – Арк. 1 – 44.
  77. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.118/1. «Збірка привілеїв, наданих Лаврівському монастиреві. Списки XVIII ст., укладені різними особами (1292 – 1786 pp.)». – Арк. 1 – 18.
  78. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.159.«Збірка документів у справах василіанських місій Руської провінції (1740 – 1770 pp.)». – Арк.1 – 30.
  79. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.299. «Василіанське виховання або наука магістру для доброго виховання професів ЧСВВ, укладач о. Бенедикт Трусевич, консультор ЧСВВ (1758 р.)». – Арк. 1 – 170.
  80. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.306. «Хроніка василіанського монастиря у Лаврові (1771 – 1899 pp.)». – Арк. 1 – 51.
  81. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.332.«Реєстр померлих ченців ЧСВВ у Польській і Литовській провінціях 1741 – 1786 pp.» – Арк.1 – 22.
  82. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.348. «о. Анастасій Пйотровський. Теологічні трактати про людські діяння, про Боже милосердя і ангелів (1761 – 1762 pp.). Із Добромильського монастиря». – Арк. 1 – 242.
  83. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.367. «Конституції генеральних капітул ЧСВВ (XVII – XVIII ст.)». – Арк. 1 – 360.
  84. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.378. «Каталог відомих отців-василіан, які прославилися наукою та цнотою у Польщі, укладач отець Садок Баронч» – Арк. 31. 32. 38, 39, 41, 43, 50, 55, 68, 71. 79, 82, 84, 86, 87, 89, 91, 96. 98, 99, 101. 102, 110, 111, 119, 122, 126. 127, 130. 131. 132, 146. 148. 149, 157, 159, 165, 174. 177 – 178, 179, 180, 188, 190, 192, 193, 195, 200, 214, 216, 219, 220, 225, 226, 235, 240, 244, 245, 246, 248, 249, 250, 262, 263, 265, 266. 267, 268, 277 – 280, 284. 287, 292, 293, 295, 297, 298, 299, 303, 304, 305, 307, 308.
  85. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.386. «Пом'яник василіанського монастиря в с. Щеплоти». – Арк. 1 – 383.
  86. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.388. «Каталог ченців ЧСВВ, професів і кандидатів, укладений для Львівського губерніяльного управління від 1804 р.» – 12 арк.

87. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.389. «Каталог монахів, які відправлені із Добромильського новіціату 1771 – 1830 рр.». – Арк. 1 – 38.
88. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.426. «Екзаменаційна книга кандидатів до Добромильського новіціату 1771 – 1903 рр.». – 199 арк.
89. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.433. «Книга записів про складення чернечих обітів професа у Добромильському новіціаті 1771 – 1877 рр.». – 92 арк.
90. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.435. «о. Атанасій Пйотровський, провінційний секретар ЧСВВ. Алфавітний каталог ченців ЧСВВ Руської Провінції. Т. 2. (1766 р.)». – Арк. 377 – 784.
91. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.436. «о. Атанасій Пйотровський, провінційний секретар ЧСВВ. Алфавітний каталог ченців ЧСВВ Руської Провінції. Т.3. (1766 р.)». – Арк. 785 – 1188.
92. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.454. «Збірник правил ЧСВВ, духовних вправ і наук (XVIII ст.)». – Арк. 49 – 52.
93. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.580. «Невстановлена особа. Збірка коментарів до чернечих правил (XVIII ст.)». – Арк. 1 – 161.
94. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.592. «Василіанська школа, яка охоплювала науки для доброго виховання новиків та професів ЧСВВ, укладена отцем Петром Менітом, протоархимандритом цього Чину, грецької конгрегації, видана на грецькій мові та перекладена на польську мову і видана у Вільні в друкарні отців-василіан 1764 р.». – Арк. 1 – 250.
95. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.608. «Хроніка василіанського монастиря у Щеплотах (1771 – 1788 рр.)». – Арк. 1 – 92.
96. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.614. «о. Атанасій Пйотровський, провінційний секретар ЧСВВ. Алфавітний каталог ченців ЧСВВ Руської Провінції. Т. 1. (1766 р.)». – Арк. 1 – 376.
97. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.665/4. «Циркулярний лист протоігумена Йосафата Сідлецького 1766 р.». – Арк. 1.
98. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.812. «Акти та Конституції Тороканської генеральної капітули ЧСВВ 1780 р.». – Арк.1 – 66.
99. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1237/6. «Розгорнута довідка з рекомендаціями щодо викладачів василіанських студій у Лаврівському монастирі (1791 р.)». – Арк. 1.
100. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1239/1 – 5/. «Збірка статистичних матеріалів з кінця XVIII ст. відносно василіанських монастирів у Східній Галичині». – Арк.4 – 5.

101. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1240/1 – 6/. «Матеріали щодо діяльності василіанських монастирів у Східній Галичині (кінець XVIII ст.)». – Арк. 7 – 10.
102. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1246/1 – 2/. «Матеріали генеральної капітули ЧСВВ у Дубні (1743 р)». – Арк. 1 – 5.
103. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1247/1 – 3/. «Матеріали генеральних капітулів ЧСВВ 1751, 1759 рр. (Брестської та Дубненської)». – Арк. 3 – 4.
104. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1254/1 – 4/. «Документи статистично-довідкового характеру про монастирі ЧСВВ (кінець XVIII ст.)». – Арк. 3 – 5.
105. Ф.3.«Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. василіан у м. Львові». – Спр.1261. «Пом'яник василіанського монастиря св. Онуфрія в Добромилі (1665 – 1714 рр.)». – Арк. 1 – 220.
106. Ф.5.«Бібліотека інституту ім. Оссолінських у Львові». – Оп.1. – Спр.2074/II. «Книга історії Збаразького монастиря (1762 р.)». – Арк. 1 – 40.
107. Ф.5.«Бібліотека інституту ім. Оссолінських у Львові». – Оп.1. – Спр.2086/II. «Хроніка Львівського монастиря (1763 – 1771 рр.)». – Арк. 1 – 60.
108. Ф.5.«Бібліотека інституту ім. Оссолінських у Львові». – Оп.1. – Спр.2106/II. «Книга історії Сатанівського монастиря (1770 р.)». – Арк. 1 – 55.
109. Ф.6.«Богословська академія». – Спр.276 – 277. «Володько Гнат. Матеріали до історії церкви та ЧСВВ (XVIII ст.)».
110. Ф.9.«Колекція окремих надходжень». – Спр.573. «Книга протоколів Конгрегації (1617 – 1758 рр.)». – Арк. 1 – 25.
111. Ф.9.«Колекція окремих надходжень». – Спр.3091. «Матеріали про монастирі ЧСВВ та василіанське шкільництво (кінець XVIII – XIX ст.)». – Арк. 1 – 184.
112. Ф.45.«Дідушицькі. Збірка рукописів бібліотеки». – Оп.1. – Спр.168. «Срочинський Коринлій (ЧСВВ). Уманська різня 1768 р.».
113. Ф.141.«Колекція Олександра Чоловського». – Спр.43/II. «Акти різних василіанських монастирів (XVII – XVIII ст.)». – Арк. 1 – 146.
114. Ф.141. «Колекція Олександра Чоловського». – Спр.1837/II. «Акти василіан в Добромилі (XVIII ст.)». – Арк. 1 – 16.

Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника

Відділ рідкісної книги

115. *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.
116. *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

117. *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

Львівська Центральна Провінційна Бібліотека Отців Василіян при Свято-Онуфріївському монастирі

118. Ф.12.2 «Рукописи бібліотеки Крехівського монастиря». – Оп.1. – Спр.14 «Пом'яник Лаврівського Свято-Онуфріївського василіанського чоловічого монастиря 1661 – 1896 pp.». – 296 арк.

**Національний музей ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові
Відділ рукописної та стародрукованої книги**

119. Ркл.16. (рукописи латинські) «Візитаційний опис Косівського монастиря (1745 р.)». – Арк.426 зв.
120. Ркл.16. «Візитаційний опис Товмацького монастиря (1745 р.)». – Арк.461 (зв.) – 462.
121. Ркл.16. «Візитаційний опис Березівського монастиря (1745 р.)». – Арк.471 (зв.) – 462.
122. Ркл.16. «Візитаційний опис Городенківського монастиря (1746 р.)». – Арк.533 (зв.) – 534.
123. Ркл.18. «Візитаційний опис Рипянського жіночого монастиря Пресвятої Трійці (1756 р.)». – Арк.137.
124. Ркл.20. «Візитаційний опис Лісницького монастиря (1760 р.)». – Арк. 397 – 398.
125. Ркл.20. «Візитаційний опис Стежинського монастиря (1760 р.)». – Арк. 467 – 468.
126. Ркл.21. «Візитаційний опис Соколівського монастиря (1761 р.)». – Арк.638 (зв.).
127. Ркл.22. «Візитаційний опис Висп'янського монастиря (1761 р.)». – Арк. 80 – 81 (зв.).
128. Ркл.22. «Візитаційний опис Пациківського монастиря (1762 р.)». – Арк.171 – 171 (зв.).
129. Ркл.22. «Візитаційний опис Грабівського монастиря (1762 р.)». – Арк.411 – 412 (зв.).
130. Ркл.23. «Візитаційний опис Голубинського монастиря (1762 р.)». – Арк.109 (зв.).
131. Ркл.23. «Візитаційний опис Унівського монастиря (1763 р.)». – Арк.318 (зв.). – 319.
132. Ркл.24. «Візитаційний опис Підгородиського монастиря (1764 р.)». – Арк. 630 – 638 (зв.).
133. Ркл.27. «Візитаційний опис Збарзького монастиря (1784 р.)». – Арк. 559 – 560.
134. Ркл.81. «Копії кореспонденції перемишльського єпископату (1748 – 1750 pp.)». – Арк.1 – 17.
135. Ркл.360. – Т.І. «Теки Подолинського».
136. Ркл.616. «Книга видатків Почаївського монастиря (1750 – 1772 pp.)». – 95 арк.
137. Ркл.2204. – Т.ІІ. «Теки Подолинського».
138. Ркл.2205. – Т.ІІІ. «Теки Подолинського».
139. Ркл.1109. (рукописи кириличні) «Устав (кінець XVII – XVIII ст.)».

140. Сдл.(стародруки латинські).12. «Ignacy Kulczynski. Menologium Bazylianskie. Zywyoty swiętych (Вільно,1771)».
141. Сдл.17. «Bazyliusz Wielki. O ustawach zakonu. (1686 p.)»
142. Сдл.223. «O ustawach zakonnych krótszych S. Bazylego (перша половина XVIII ст.)».
143. Сдл. 1213. «Codex constitutionum OSBM (Почаїв, 1791)».
144. Сдк. 980. (стародруки кириличні). «[Василій]. Правила истинного житія християнского (Острог,1598)».
145. Сдк. 1057. «Правила монашескія (Відень,1777)».

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
Науково-дослідний відділ книгознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів

146. Рукописна книга № 812043 «Книга складення чернечих обітів професа у Почаївському новіціаті монахами Святопокровської провінції (1784 – 1825 pp.)»

- Центральний державний історичний архів України у м. Львові**
147. Ф.13. «Перемишльський гродський суд». – Оп.1. – Спр.552. – С. 1285. «Маніфестація Добромільського монастиря (1740 p.)».
  148. Ф.13. «Перемишльський гродський суд». – Оп.1. – Спр.553. – С. 954 – 957. «Маніфестація Лаврівського монастиря проти Івана Комарницького. (1740 p.)».
  149. Ф.13. «Перемишльський гродський суд». – Оп.1. – Спр.554. – С. 925 – 927. «Угода між о. Інокентієм Нівінським, ігуменом Добромільського монастиря, та Іваном Кречківським із с. Пацикова (1740 p.)».
  150. Ф.129. «Львівський ставропігійський інститут, м. Львів». – Оп.1. – Спр.970. «Підтвердження короля Августа III прав та привілеїв Львівського монастиря св. Онуфрія (1754 p.)».
  151. Ф.129. «Львівський ставропігійський інститут, м. Львів». – Оп.1. – Спр.993. «Декрет Конгрегації Поширення Віри (1764 p.)».
  152. Ф.129. «Львівський ставропігійський інститут, м. Львів». – Оп.3. – Спр.209. «Підтвердження короля Августа III привілеїв своїх попередників від 1682 – 1703 pp. монастирю у с. Улюч. Копія з XVIII ст. (1752 p.)».
  153. Ф.129. «Львівський ставропігійський інститут, м. Львів». – Оп.3. – Спр.224. «Рекомендація ігумена Лаврівського монастиря на попівство у с. Шашаровичі (1773 p.)».
  154. Ф.146. «Галицьке намісництво». – Оп.1. – Спр.108. «Донесення надвірному канцлеру про стан та діяльність монастирів (1773 – 1777 pp.)».
  155. Ф.146. «Галицьке намісництво». – Оп.84. – Спр.2057. «Звіти, донесення, листування та інші документи щодо запровадження порядку у галицьких монастирях (кінець XVIII ст.)».
  156. Ф.187. «Державна бухгалтерія». – Оп.1. – Спр.208. «Відомості про заборгованість спадкоємців Розвадовського Ігнатія на користь Щеплотського монастиря (1746 p.)».
  157. Ф.201. «Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів». – Оп.46. – Спр.339. «Протоколи візитацій та інвентарні описи василіанських монастирів Галичини, Волині, Холмщини, Підляшшя та Великої України (1748 – 1767 pp.)».

158. Ф.201. «Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів». – Оп.46. – Спр.1917. «Протоколи візитацій та інвентарні описи василіанських монастирів Галичини, Волині, Холмщини, Підляшшя та Великої України (1730 – 1767 рр.)».
159. Ф.201. «Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів». – Оп.46. – Спр.2817. «Лист короля Станіслава Августа про надання Лаврівської архимандрії для Іпатія Білинського». – 3 арк.
160. Ф.364. «Лукань Степан – священик». – Оп.1. – Спр.28. «Інвентарні списки рукописів за 1694 – 1829 рр. василіанських монастирів в Добромилі, Лаврові та Львові, складені Луканем С. та Скрутенем Й. (1930 р.)». – Арк. 1 – 25.
161. Ф.364. «Лукань Степан – священик». – Оп.1. – Спр.79. «Стаття Луканя С. «Коли М. Сематковський ЧСВВ ігуменував у Лаврові» (1931 р.)». – Арк. 1 – 9.
162. Ф.364. «Лукань Степан – священик». – Оп.1. – Спр.83. «Статті та бібліографія про життя та діяльність василіан з прізвищами на літери «А - Я» (XVIII – XIX ст.)». – Арк. 1 – 115.
163. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.1111. Стаття невстановленого автора «Короткий нарис життя о. Модеста Гриневецького» (оригінали, копії, фотокопії, 1835 р.). – 15 арк.
164. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.971. «Нотатки Теофіла Коструби до історії василіанського монастиря в с. Пацикові» (1692 – 1810 рр.). – 5 арк.
165. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.973. «Статут для монахів василіанських монастирів, введений архимандритом Варлаамом Шептицьким з м. Унева» (1711 р.). – 38 арк.
166. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.974. «Протокол генеральної капітули василіанських монастирів у Львові» (копія, 1739 р.). – 13 арк.
167. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.975. «Виписки до історії василіанського монастиря у с. Гошів» (оригінал, 1743 р.). – 9 арк.
168. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.976. «Протокол Дубнівської генеральної капітули 1743 р.» (копія, 1937 р.). – 34 арк.
169. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.980. «Протоколи Берестейських генеральних капітул» (копії, 1747, 1751, 1759 рр.). – 81 арк.
170. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.982. «Пастирське послання головного настоятеля монастирів Агвадо Ф. з Риму до патріархів, митрополитів, архимандритів та ченців василіанських монастирів» (копія, 1759 р.). – 10 арк.
171. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.983. «Протокол засідання Білостоцької провінційної капітули 1763 р.» (копія, 1937 р.). – 12 арк.
172. Ф.408. «Греко-католицький митрополичий ординаріат. м. Львів». – Оп.1. – Спр.984. «Послання папського нунція в Польщі Антонія Євгенія духовенству про василіанські монастирі на Волині» (копія, 1764 р.). – 4 арк.

173. Ф.575. «Становий комітет, м. Львів». – Оп.1. – Спр.245.246,247. «Книги запису копій привілеїв польських королів та австрійських імператорів, наданих містам, церквам, монастирям та шляхтичам (1780 – 1887 рр.)».
174. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.22. «Статистичні дані про стан монастирів ЧСВВ на території Східної Галичини (1799 р.)». – Арк. 1 – 11.
175. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.31. «Список монастирів ЧСВВ на території Галичини з поданням даних про їх заснування, кількість людей та їхні прибутки (початок ХІХ ст.)». – Арк. 1 – 2.
176. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.58. «Матеріали василіанських капітул (1744 – 1804 рр.)». – 50 арк.
177. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.90. «Акти перевірки василіанських монастирів (1756 – 1801 рр.)». – Арк. 1 – 34.
178. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.163. «Журнал обліку прибутків та видатків провінційного управління ЧСВВ (1759 – 1776 рр.)». – Арк. 1 – 99.
179. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.276, 277, 278. «Розпорядження Галицького губернаторства Львівської та Перемишльської греко-католицької консисторій в справі складення звітів про персональний склад монастирів ЧСВВ (1793 – 1870 рр.)».
180. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.279. «Хронологічний покажчик померлих монахів василіан (1743 – 1784 рр.)». – 79 арк.
181. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.321. «Протест магістра новіціату Ореста Нахімовського з приводу призначення адміністратором Перемишльської єпархії Андрія Якубинського (1779 р.)». – 2 арк.
182. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.399. «Розпорядження перемишльської консисторії та провінціала Чину про прийняття заходів проти порушення ченцями монастирської дисципліни у відношенні до особистого майна (1801 р.)». – Арк. 1 – 4.
183. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.1202. «Рукописні тексти пісень та молитов (1759 – 1768 рр.)». – 10 арк.
184. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.1351. «Акт обстеження Добромільського монастиря (1767 р.)». – Арк. 1 – 9.
185. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.1448. «Поіменні списки кандидатів у монахи, зарахованих в Добромільському монастирі (1795 – 1823 рр.)». – Арк. 1 – 35.
186. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.1451. «Матеріали про вибори ігумена, прийом в новіціат, переміщення, індивідуальні доручення в Добромільському монастирі (1796 – 1901 рр.)». – Арк. 1 – 60.

187. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.2139. «Книга обліку розрахунків Лаврівського монастиря зі своїми закладними боржниками, а також натуральних поставок для польських конфедератів та російських військових частин (1723 – 1772 рр.)». – Арк. 1 – 32.
188. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.2520. «Реєстр ченців Львівського монастиря св. Онуфрія (1769 – 1785 рр.)». – 22 арк.
189. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.2612. «Лист протоархимандрита Полікарпа Мігуневича (1744 р.)». – 1 арк.
190. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.2634. «Правила внутрішнього розпорядку у Підгорецькому монастирі (1804 р.)». – 1 арк.
191. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.2997. «Скарга Боніфація Горішевського, ігумена Спаського монастиря, на утиски, роблені із сторони Онуфрія Шумлянського, перемишльського владики (1748 р.)». – Арк. 1 – 2.
192. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3129. «Екстракт з Львівських гродських актів обляти привілею Августа II з 1754 р., яка підтверджувала попередні привілеї (1675, 1678 рр.), надані Чернилявському монастиреві». – Арк. 1 – 4.
193. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3132. «Сумарій привілеїв та документів Чернелявського монастиря (1633 – 1752 рр.)». – Арк. 1 – 4.
194. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3139. «Скарги ченців Чернилявського монастиря за побирання з них мірки від помолу та заборону вільного вирубу дерева в Яворівському лісі (1724 – 1788 рр.)». – Арк. 1 – 13.
195. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3140. «Матеріали М. Гронзевича, ігумена Чернилявського монастиря, директору Яворівської економії в справі шкод, нанесених жителями с. Чернилява монастирським сіножатам (1773 – 1784 рр.)». – Арк. 1 – 5.
196. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3150 «Екстракт з книги записів осіб, призначених ігуменами Чернилявського монастиря (1764 – 1777 рр.)». – Арк. 1 – 2.
197. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3161. «Розпорядження, інструкції та інші матеріали, які стосуються організації та функціонування владних інституцій Василіанського Чину (1754 – 1935 рр.)». – 50 арк.
198. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3217. «Списки василіанського чернецтва у 1773 – 1779 рр.)». – 88 арк.
199. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3267. «Матеріали щодо утворення Святопокровської провінції (1757 – 1772 рр.)». – 110 арк.

200. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.1. – Спр.3268. «Обіжник протоігумена Онуфрія Братковського (30.07.1772 р.)». – 13 арк.
201. Ф.684. «Протоігуменат монастирів ЧСВВ провінції св. Спасителя у Львові». – Оп.2. – Спр.144. «Статті невідомого автора про монаха Никифора Шептицького (без датування)». – 18 арк.
202. Ф.856 «Самбірська економія». – Оп.1. – Спр. 343. «Акт допиту свідків в справі нападу підданих с. Білина Велика, Таратилів на монастир (1760 р.)». – Арк. 1 – 3.
203. Ф.856 «Самбірська економія». – Оп.1. – Спр.317. «Підтвердження короля Августа II привілеїв своїх попередників від 1674 – 1732 рр., наданих Улюцькому монастиреві. (Витяг із гродських сяноцьких актових книг 1752 р.)». – Арк. 1 – 3.

Archiwum Państwowy w Lublinie

204. Zespół 95 «Chełmski Konsystorz Greckokatolicki (dalej ChKGK)». – Sygn.106.«Візитації та інвентарі церков і монастирів Холмської єпархії (1740 – 1763 pp.)».
205. Zespół 95 «ChKGK». – Sygn.680.«Катафальк чернечий (1680 – 1718 pp.)».
206. Zespół 111/1 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Białej». – Sygn.1.«Книга записів про місії, богослужіння монастиря у Білій».
207. Zespół 111/2 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Chełmie». – Sygn.1.«Опис холмського василіанського монастиря (1793 р.)».
208. Zespół 111/3 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Lublinie». – Sygn.1.«Привілей польського короля Владислава IV про надання міських ґрунтів для василіанського монастиря у Любліні 1633 р. (копія 1777 р.)».
209. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.1.«Документація василіанського монастиря у Замості (1754 – 1780 pp.)».
210. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.2. «Інвентар монастирської парафіяльної церкви св. Миколая ЧСВВ у м. Замостя (25.02.1796 р.)».
211. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.5. «Інвентарні описи монастиря у Замості (1750 – 1781 pp.)».
212. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.8. «Книга актів монастиря у Замості (1758 – 1771 pp.)».
213. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.9. «Про статус та проведенні місій (1760 р.)».
214. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.10. «Книга опису фундушів та облигацій монастиря у Замості (1726 – 1762 pp.)».
215. Zespół 111/4 «Akta klasztorów greckokatolickich... klasztor bazylianów w Zamościu». – Sygn.29. «Щоденник або окремі записи монастиря у Замості (1758 – 1780 pp.)».

Archiwum Państwowy w Przemyślu

216. Zespół 142 «Archiwum Biskupstwa Grekokatolickiego w Przemyślu (dalej ABGK)». – Dypł. – Sygn.225.«Benedykt XIV papież wydaje dekret w sprawie pomiędzy biskupem przemyskim Szumlańskim a Zakonem oo. Bazylianów o wsie Straszewice, Busowiska i Św. Spas (05.11.1753 r., Romae)». – S.1 – 2.
217. ABGK. – Supł. – Sygn.3. «Akta sądu cerkiewnego (1724 – 1727 rr.)». – S.235 – 236. «Рішення перемишльського духовного суду грецького віровизнання в справі ченця Петра Загакашевича, який в часі року проходження новіціату в Щеплотському монастирі виступив із Чину (1727 р.)».
218. ABGK. – Supł. – Sygn.15. «Protocollum causarum acta Consistorii Generalis Premisliensis (1753 –1758 rr.)». – S.235 – 236. «Судовий розгляд скарги, поданої о. Габріелем Арламовським, ігуменом Чернильського монастиря, проти о. Івана Дрофлякевича, пароха хутора Глибокий, та о. Василя Венгжиновича, пароха с. Старий Яжів, із приводу суперечки за церковні бенефіції філіальної церкви св. Параскеви на хуторі Глибокий (1754 р.)».
219. ABGK. – Supł. – Sygn.15. – «Protocollum causarum acta Consistorii Generalis Premisliensis (1753 –1758 rr.)». – S.267 – 268. «Судова суперечка пароха с. Топільниця о. Василя Ісайського із ченцями Топільницького монастиря відносно парафіяльних підданих (1756 р.)».
220. ABGK. – Supł. – Sygn.18. «Protokoły czynności sądu biskupskiego (1765 –1767 rr.)». – S.202 – 203. «Судовий позов о. Габріеля Кудичинського, настоятеля Топільницької резиденції, про несплату провізії посесорами монастирських землеволодінь пп. Яном Вишневським та Олександром Нановським (1766 р.)».
221. ABGK. – Supł. – Sygn.73. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1783 pp.)». – S.696 – 700, 703 – 704, 709 – 712, 715 – 716, 725 – 730 «Звіти про ченців василіанських монастирів Перемишльської єпархії (1783 р.)».
222. ABGK. – Supł. – Sygn.100. «Реєстри василіанських монастирів у Галичині (1792 – 1793 pp.)».
223. ABGK. – Sygn.53. «Extrakty, excerpty, odpisy i tp. akta dotyczoncze się głównie biskupstwa grekokatolickiego w Przemyślu w układzie chronologicznym (1759 – 1771 rr.)». – S.4,7,8,13. «Судові суперечки за землеволодіння Святоспаського монастиря (1759 р.)».
224. ABGK. – Sygn.139.«Реляція апостольського нунція у Польщі Йосифа Гарампі про становище Перемишльської єпархії грецького обряду (Варшава, 23.11.1772 р.)». – 4 s.
225. ABGK. – Sygn.143.«Справи василіан у Перегінському монастирі (XVIII ст.)». – 98 s.
226. ABGK. – Sygn.176. «Листи Конгрегації Поширення Віри (1730 – 1778 pp.)».
227. ABGK. – Sygn.182. «Виписки із протоколів актів Апостольської Нунціатури у Польщі (1743 – 1766 pp.)».
228. ABGK. – Sygn.199. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1796 pp.)».
229. ABGK. – Sygn.202. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1796 pp.)». – S.280 –

- 287 «Звіти про ченців василіанських монастирів Перемишльської єпархії (1783 р.)».
230. АВГК. – Sygn.222.«Wykaz zakonników i klasztorów Diocesis Premisliensis (1782 – 1784 гг.)». – S. 11 – 13, 15 – 21, 23 – 26, 29 – 31, 34 – 42, 99 – 104.
231. АВГК. – Sygn.243. «Королівські та папські документи надані унійній Церкві (1780 р.)».
232. АВГК. – Sygn.273. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1796 pp.)». – S.39 – 40 «Звіти про ченців Жовківського василіанського монастиря (1796 р.)».
233. АВГК. – Sygn.1185. «Листування перемишльського єпископа Максиміліана Рилла із Львівським губерніальним управлінням (1780 – 1796 pp.)». – S.88 – 98 «Звіти про ченців василіанських монастирів Перемишльської єпархії (1789 р.)».
234. АВГК. – Sygn.1769. «Реєстри василіанських монастирів у Галичині (1792 – 1793 pp.)».
235. АВГК. – Sygn.9625. «Патенти австрійських імператорів (1773 – 1802 pp.)».
236. Zespół 143 «Kapituła greckokatolicka w Przemyślu». – Sygn.450.«Копії папських привілеїв (1606 – 1829 pp.)».

Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie

237. Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. «Визита разных монастырей за 1745, 1746, 1747, 1748, 1749 и 1750 годы» [Рукопис XVIII ст. Тогочасна копія].

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

238. Rkps.4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. (bez paginacji).

Опубліковані документи

239. Александрович В. Протоколи візитацій Луцького Хрестовоздвиженського (братського) монастиря 1752 та 1763 років // Ковчег. – Ч.5. – 2007. – С. 335 – 383.
240. Балик Б. (ЧСВВ) «Катафальк Чернечий» Василян 17 – 18 ст. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. VIII. – Вип.1 – 4. – Рим : В-во, оо. Василян, 1973. – С.67 – 98.
241. Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 pp.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим : В-во, оо. Василян, 1954. – С. 65 – 94, 410 – 418.
242. Ваврик М. (ЧСВВ) З Лаврівського дипломатаря // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1958. – С. 404 – 428.
243. Вибір з «Пом'яника» Чину св. Василя Великого січень – грудень // режим доступу http://www.bazylianie.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=226:2010-03-23-21-47-2&catid=16:historiazakonou&Itemid=3
244. Виказ монастирів Святоспаської та Святопокровської провінцій відповідно до постанов Тороканської капітули (1780 р.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 177 – 178.
245. Візитація унівського монастиря 1747 р. // Лавра. – 1999. - № 1. – С. 27 – 31. - № 4. – С. 37 – 43.

246. Галасливий С. [Мицько І.] О Чині в св. обителі // Лавра. – №2. – 1998. – С. 45 – 50.
247. Галасливий С. [Мицько І.] Артикулы или устави чина іноческаго // Лавра. – №2. – 1999. – С. 41 – 45.
248. Галасливий С. [Мицько І.] Про галицькі монастирські устави // Лавра. – №10. – 1999. – С. 47 – 50.
249. Генеральні візитації церков і монастирів Володимирської унійної єпархії кінця XVII – початку XVIII століть: Книга протоколів та окремі описи / Загальна характеристика та історичний нарис: Анджей Гіль, Ігор Скочиляс. Упорядкування: Анджей Гіль, Ірина Макевич, Ігор Скочиляс, Ірина Скочиляс. – Львів; Люблін, 2012. – СХХХVIII+282 сс.
250. Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3-х. – Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX століть / за ред. проф. М. В. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. – 552 с.
251. Гуцаленко Т. Два інвентарі Святоспаського монастиря // Альманах Старосамбірщина – III. – Старий Самбір – Львів : Місіонер, 2004. – С. 320 – 357.
252. Кінах о. Гліб (ЧСВВ) Правила для монахів Ч. св. Василя В. Велямина Рутського / Отець Гліб Кінах // Записки ЧСВВ. – Жовква : Накладом редакції «Записок ЧСВВ», видавець і редактор о. Йосафат Іван Скрутень, 1924. – Т.І. – Вип.1. – С. 56 – 72.
253. Конституції Чину св. Василя Великого. Устав – Правила – Правильник. – Рим : В-во, оо. Василіян, 1993. – 326 с.
254. Коссак М. Шематизм провинции св. Спасителя чина св. Василя Великого в Галиции и короткій поглядь на монастыри и монашество руске, оть заведеня на Руси вьры Христовой ажь по ныншное время. – Львовь: Типографія Института Ставропигіанского, 1867. – 352 с.
255. Коссак М. (ЧСВВ) Монастирі Галичини (передрук праці 1867 р.) // Лавра. – 1999. – №7. – С. 41 – 55; – №8. – С. 49 – 54.; – №9. – С. 51 – 56.; – №10. – С. 51 – 56.
256. Крип'якевич І. Середньовічні монастирі в Галичині. Спроба каталогу, (передрук праці 1930 р.) // Лавра. – №5. – 1999. – С. 45 – 64.
257. Кріль М. З історії василіанського монастиря в Добромилі // Літопис Бойківщини. – Ч. 1/82(93). – Рік 2012. – С. 68 – 76.
258. Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинської князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. – Львів. 2004. – 1284 с.
259. Лось В., Сінкевич Н. Catalogus partum et fratrum defunctorum Чину св. Василя Великого у фондах інституту рукописів НБУВ (середина XVIII – початок XIX ст.) // Генеалогічні записки. – Вип.12 (нової серії 6). – Львів, 2014. – С. 77 – 101.
260. (Мацієвський М., ЧСВВ) Шематисм честнаго духовенства Чина Св. Вас. Вел. в Галиції на год 1856. – Львів, 1856.
261. Підручний П., П'єтничко Б. Василіанські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 55. – Рим. – Львів: Видавництво Отців Василіян«Місіонер», 2017. – 510 с.
262. Поплятек І. Студенти-Василіяни у Виленській Академії // Записки ЧСВВ. – Т.IV. – Вип. 1 – 2. – Жовква, 1931. – С. 211 – 218.

263. Провінційний Синод у Замості 1720 р. Б. / Постанови. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 304 с.
264. Рутський В. Правила для монахів Ч. св. Василя В. // Записки ЧСВВ. – Т.І. – Вип.1. – Жовква, 1924. – С. 56 – 72.
265. Семенович С. Изъ дневника Замостскаго базилянскаго суперіора Ираклія Костецкаго (съ 1758 по 1764 годъ) // Холмсько-Варшавський епархіальний вісник» 1880. – R.IV. – nr 24. – S. 397 – 406.
266. Скрутень Й. (ЧСВВ) Життєписи Василян. Виімок з рукописного збірника митрополита Л. Кишки // Записки ЧСВВ. – Т.І. – Вип.1. – С. 105 – 130; - Вип.2 – 3. – С. 284 – 291; - Т.ІІ. – Вип.1 – 2. – С. 123 – 138; - Вип. 3 – 4. – С. 376 – 401; - Т.ІІІ. – Вип.3 – 4. – С. 496 – 520; - Т.ІV. – Вип.1 – 2. – С. 219 – 236.
267. Скрутень Й. (ЧСВВ) Синопис плісесько-підгорецького монастиря // Записки ЧСВВ. – Т.І. – Вип.1. – С. 92 – 104; - Вип.2 – 3. – С. 306, 580.
268. Собори Львівської епархії XVI – XVIII століть / Упоряд. та істор. нарис І. Скочилися; Вступ. слово та богословська ред. митр. прот. М. Димида. – Львів: Вид-во УКУ, 2006. – сxliv + 464 с.
269. Тесленко І. Пом'яник Любарського монастиря чину святого Василя Великого (XVII – XIX ст.) // Житомирщина на зламі тисячоліть. Науковий збірник «Велика Волинь». – Житомир, 2000. – Т.21. – С.59 – 63.
270. (Яворський І., ЧСВВ) Шематисм монастирей Чина св. Василя Вел. в Галициі на год 1859. – Львів, 1859.
271. Bullae et Brevia summorum pontificum sacrarum congregationum decreta nec non serenissimorum Poloniae regum. Diplomata Congregationem Ruthenorum O. S. B. M. concernentia, vel eidem opportuna iussu Generalis Consultationis, cum interventu Provincialium officiorum, sub annum millesimum septingentesimum sexagesimum quartum celebrate. – Typis Poczajoviensibus edita anno 1767.
272. Bulle, brevja y listy okolne papieskie tudziej Kongregacyi dekreta, obrzadkowi greckiemu ziednoczonemu sluzace, z róznych xiazek, tudziej bullaryuszu Benedykta XIV zebrane, z łacińskiego ięzyka na polski przelożone, z przydatkiem powinności i obowiazków XX. Parochów i inszych kapłanów, z synodu Zamoyskiego Ruskiego Prowincyalnego wyiętych. – Wydrukowane w Supraslu w drukarni uprzywilejowanej XX. Bazylianów: za wiadomościę i pozwoleniem P. K. J. K. Mości Białostockiey, Roku 1799.
273. Cathalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754 // Catalogus Ordinis basiliani S.ti. Josaphat 1951 – 1952. – Romae, 1952. – S. 69 – 90.
274. Cathalogus monasteriorum et personarum provinciae protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni. Anni 1754 // Записки ЧСВВ. – Серія ІІ. – Секція І. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 102 – 124.
275. Cathalogus monasteriorum Ordinis S. Basilii Magni provinciae protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confestus ex Anno 1776 in Annum 1777 // Записки ЧСВВ. – Серія ІІ. – Секція І. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 155 – 176.

276. Codex constitutionum Ordinis Sancti Basilii Magni ex sancitis antiquiorum capitulorum Congregationis Ruthenorum et decretorum Sanctae Sedis collectarum, ad textum Regulae S. Patris nostri ex actus et conformatus. – Poczajoviae, 1791.
277. Constitutiones examinandae et feligendae in futuris Capitulis Provincialibus, tum deniquae Generali Ordinis S. B. M. Patribus et Fratribus ejusdem Ordinis ad meliorem usum prius lecturis, et suum votum, quod in Domino cuiquam visum fuerit, propriis locis pro addendo vel minuendo quo, proposituris. Exhibitae. – Typis. S. R. M. Poczajoviae, 1772 Anno.
278. Lorens B. Inwentarz biblioteki bazylikańskiej archimandrii w Uniowie z 1789 r. // *Hereditas Monasteriorum*. – Vol. 2. – Wrocław : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, 2013. – S. 253 – 269. – Режим доступа: [www. hm.kasaty.pl](http://www.hm.kasaty.pl)
279. (Lukań R., OSBM) Elenchus Catalogorum OSBM 1773/4 – 1937/8 // *Catalogus Ordinis Basiliani Sti. Josaphat Provinciae SS. Salvatoris ineunte A. 1938*. – Żovkva, 1938. – S. 54 – 58.
280. Patrylo I. Elenchus Catalogorum OSBM post a. 1882 // *Catalogus Ordinis Basiliani Sti. Josaphat 1971–2*. – Romae, 1972. – S. 81 – 84.
281. Summariusz reguł Świętego Ojca Naszego Bazylego Wielkiego z reguł obszerniejszych i krótszych, z konstytucyi mniskich i nauk jego zakonnych wkrótce zebrany. – Poczajów, 1751.
282. Szkoła Bazylikańska zamykająca nauki dla dobrego wychowania nowicuszów i professów ZSBW przez Jmci Xiędza Piotra Mennitego Generala tegoż Zakonu Kongregacyi Włoskiej, włoskim językiem wydana, na polski zaś język przetłumaczona przez pewnego kapłana i teologa tegoż Zakonu, Kongregacyi Ruskiej, prowincyi Litewskiej, miejscami według ustaw w szczególności do teyże Kongregacyi Ruskiej stosujących się dopełniona, wszystkim zakonnym osobom do doskonałości dążącym wielce użyteczna, do druku podana. – Wilno: drukarnia JKM XX Bazylianów, 1764. – 367 s.
283. Tabella monasteriorum Ordinis S. Basilii M. provinciae tituli protectionis B. V. Mariae in Dominio Regni Poloniae situatorum et tabella monasteriorum in moderno Dominio Caesareo-Regiae Majestatis situatorum 1772 – 1773 // *Записки ЧСВВ*. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим, 1979. – С. 126 – 142.
284. Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótkce zebrane. – Suprasl, 1717.
285. Ustawy Świętego Ojca Naszego, Bazylego Wielkiego, w krótkce zebrane. – Poczajów, 1740.
286. Welykyj A. Acta S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantia (1710 – 1780) // *Analecta OSBM*. – Series II. – Sectio III. – Vol. III – V. – Romae: PP. Basiliani, 1953 – 1955.
287. Welykyj A. Audientiae Sanctissimi de rebus Ecclesiae Unitae in terris Ucrainae et Bielarusjae (1658 – 1779) // *Analecta OSBM*. – Series II. – Sectio III. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1963.
288. Welykyj A. Audientiae Sanctissimi de rebus Ecclesiae Unitae in terris Ucrainae et Bielarusjae (1780 – 1862) // *Analecta OSBM*. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1965.

289. Welykyj A. Congregationis Particulares Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantes (1729 – 1869) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1957.*
290. Welykyj A. Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1700 – 1953) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. II. – Romae : PP. Basiliani, 1954.*
291. Welykyj A. Litterae S. Congregationis de Propaganda Fide Ecclesiam Catholicam Ucrainae et Bielarusjae spectantis // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I – VII. – Romae : PP. Basiliani, 1954 – 1957.*
292. Welykyj A. Epistolae Metropolitanarum Kiowiensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckyj, Floriani Hrebnyckyj (1714 – 1762) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. IV. – Romae : PP. Basiliani, 1959.*
293. Welykyj A. Epistolae Feliciani Philippi Wolodkovycz Metropolitanarum Kiowiensium Catholicorum (1762 – 1778) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. V. – Pars I. – Romae : PP. Basiliani, 1967.*
294. Welykyj A. Epistolae Leonis Ludovici Szeptyckyj Metropolitanarum Kiowiensium Catholicorum (1778 – 1779) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. VII. – Romae : PP. Basiliani, 1970.*
295. Welykyj A. Litterae Episcoporum Historiam Ucrainae illustrantes (1600 – 1900) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I – II. – Romae: PP. Basiliani, 1972 – 1973.*
296. Welykyj A. Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601 – 1760) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I – II. – Romae: PP. Basiliani, 1979.*
297. Welykyj A. Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarusjae (1741 – 1769) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1965.*
298. Winnicki Bp. Innocenty. Ustawy rządu duchownego i inne pisma. – Przemysł : Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, 1998. – 104 s.
299. Wodzianowska I. Monaster bazyliński w Barze w świetle wizytacji z lat 1820 i 1823 // *Hereditas monasteriorum. – vol.6. – Wrocław, 2015. – S. 291 – 316.*
300. Wodzianowska I. Bazylianie prowincji ruskiej w 1827 r. // *ZAKON BAZYLIAŃSKI na tle mozaiki wyznaniowej i kulturowej Rzeczypospolitej i krajów ościennych / pod redakcją ks. Stanisława Nabywanieca, ks. Sławomira Zabraniaka, Beaty Lorens. – Rzeszów: wydawnictwo uniwersytetu Rzeszowskiego, 2018. – S. 150 – 182.*
301. Wykład Ustawów kapituły ostatniej Brzeskiej w roku 1772 w miesiącu lutym odprawionej, wiernie z łacińskiego na polski język przewidzionych. – Poczajów, 1772.

Дослідження

302. Аксёнов А. Происхождение, судьбы и семейные связи московских купцов – именитых граждан // *Источниковедение отечественной истории. 1984. – М.: Наука, 1986. – С. 211 – 237.*
303. Альмес І. До історії формування книгозбірень монастирів Львівської єпархії в другій половині XVII – середині XVIII ст. // *Історія релігій в Україні : науковий щорічник / упоряд. О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич. – Львів : Інститут*

- релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; Вид-во «Логос», 2015. – Книга I. – С. 83 – 97.
304. Альмес І. [Рец. на:] Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. 559 s. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2015. Т. 268: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 563 – 569.
305. Альмес І. [Рец. на:] Дух О. Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. Львів: Видавництво УКУ, 2017. 752 с.: іл., табл., карти + 7 карт. (Серія «Київське християнство», т. 5) // Соціум: альманах соціальної історії. – Київ, 2017. – Вип. 13–14. – С. 378 – 83.
306. Альмес І. Коло читання ченців Львівської єпархії другої половини XVIII ст.: бібліотеки василіанських ієромонахів Юстина Ілляшевича та Йосафата Лозінського // Вісник Львівського університету. Серія «Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології». – Львів, 2017. – Вип. 11 – 12. – С. 14 – 37.
307. Анісімович-Шевчук О. Монастир Преображення Господнього у Спасі: історія та можливість залучення у сферу туризму // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф.. – Львів: ЛІЕТ, 2014. – С. 22 – 38.
308. Бегей О., Анісімович-Шевчук О., Гачан М. Монастирі Старосамбірщини: історія та перспективи використання у туризмі: Монографія. – Львів: ЛІЕТ, 2014. – 332 с.
309. Берест Р. Еволюція середньовічного чернечого житла (XI – XVII ст.) на землях українського Прикарпаття // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 11. – С. 95 – 115.
310. Берест Р. Середньовічні чернечі промисли, господарські заняття та виробництва у Галичині // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Вип. 14. – С. 200 – 217.
311. Берест Р. Середньовічні монастирі Галичини: житло та побут. – Львів, 2011. – 332 с.
312. Білик В. Урегулювання правового становища василіанських монастирів у Правобережній Україні наприкінці XVIII – у 30-х рр. XIX ст. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Число 23. – 2011. – С. 37 – 42.
313. Бычкова М. Родословные книги XVI – XVII вв. как исторический источник / Отв. ред. д.и.н. А. А. Зимин; Институт истории СССР АН СССР; Худож. Т. К. Салигулин. – М.: Наука, 1975. – 216 с.
314. Ваврик М. (ЧСВВ) До історії василіанських капітул у Галичині в XVIII – XIX ст. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим: В-во, оо. Василян, 1958. – С. 46 – 56.
315. Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського Чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XI. – Рим, 1979. – 217 с.

316. Васильчиков О. Семейство Разумовских: в 5 т. – СПб, 1880 – 1894.
317. Войтович Л. Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль: історико-генеалогічне дослідження. – Л., 2000.
318. Вуйцик В. Храм XIII ст. Спаського монастиря біля Старого Самбора // Лавра – №1. – 1999. – С. 53 – 55.
319. Галасливий С. [Мицько І.]. Про галицькі монастирські устава / С. Галасливий // Лавра. – №10. – 1999. – С. 47 – 50.
320. Гачан М. Княжий монастир Преображення Господнього в селі Спас // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф.. – Львів : ЛІЕТ, 2013. – С. 239 – 245.
321. Гіль А. Унійні монастирі Холмсько-Белзької єпархії (1596 – 1720) // Ковчег: науковий збірник із церковної історії. – Ч. 5. – Львів : Місіонер, 2007. – С. 285 – 300.
322. Гіль А., Скочиляс І. Володимирсько-Берестейська єпархія XI – XVIII століть: історичні нариси. – Львів : Львівська політехніка, 2013. – 288 с.
323. Голубчик Г. Рід Марковичів-Маркевичів у культурно-громадському житті України: «нова сімейна історія»: Автореферат дис. к.і.н.: – Дніпропетровськ, 2003.
324. Горін С. Монастирі Західної Волині (друга половина XV – перша половина XVII ст.). – Львів.: Місіонер, 2007. – 336 с.
325. Горін С. Монастирі Луцько-Острозької єпархії кінця XV – середини XVII ст.: функціонування і місце у волинському соціумі. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 560 с.
326. Гуцаленко Т. Хроніки василіанських монастирів як джерело вивчення історії Західної України // Записки Львівської Наукової Бібліотеки ім. В. Стефаника. – Вип. 1. – К. : Наукова думка, 1992. – С. 4 – 16.
327. Дашкевич Я. Об'єктивне і суб'єктивне в просопографії // Український біографічний словник: історія і проблематика створення. Мат-ли наук.-практич. конф. – (Львів, 8–9 жовтня 1996 р.). – Львів, 1997. – С. 40 – 47.
328. Делюмо Ж. Ужасы на Западе. Перевод из францз. на рус. язык Н. Епифанцевой. – М.: Голос, 1994. – 236 с.
329. Дзюрах Б. (ЧНІ) Духовне життя монаха: на основі творів св. Теодора Студита. – Львів: Свічадо, 2003. – 484 с.
330. Дух О. Клявзура в жіночих уніатських монастирях Львівської і Перемишльської єпархії XVIII ст.: постанови Замойського синоду і щоденна реальність // Rocznik Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów / Pod. red. H. Solowij. – Lublin, 2003. – S. 116 – 123.
331. Дух О. Превелєбні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. – Львів: Видавництво УКУ, 2017. – 752 с.
332. Єлиаде М. Священное и мирское / пер. с фр., пред. и комм. Н. К. Гарбовского. – М. : Издательство Московского университета, 1994. – 142 с.
333. Зымин О. Формирование боярской аристократии в России во второй половине XV – первой трети XVI в. – М.: Наука, 1988.

334. Климов В. Українські православні монастирі та чернецтво: Позиція в національній історії. – К. : Інститут філософії НАН України, 2008. – 858 с.
335. Кобрин В. Материали генеалогии княжеско-боярской аристократии XV – XVI вв. / Вступ. ст. Ю. М. Эскина, А. Л. Юрганова. – М.: РГГУ, 1995. – 240 с.
336. Козак О. Богослов`я обряду монашої схими. У світлі Требника митрополита Петра Могили. – Львів : Свічадо, 1998. – 90 с.
337. Колобов А. Римские легионы вне полей сражений (эпоха Ранней империи): Учеб. пос. / Научный редактор И. Л. Маяк. – Пермь, 1999.
338. Корчагін К. Карне право української католицької церкви: Історико-юридичний нарис // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XLI. – Рим : В-во, оо. Василян, 1981. – 147 с.
339. Коялович М. Історія Базиліанського Ордена // Християнські чтенія. – Ч.1. – 1864. – С.11 – 75, 419 – 464.
340. Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини (Персональний склад і генеалогія козацької старшини. 1648 – 1782): У2-х тт. – К., 1998.
341. Кріль М. Старосамбірщина: історія і культура. – Львів: Піраміда, 2009. – 600 с.
342. Лакота Г. Зібрані історичні праці. – Перемишль : [Б.в.], 2003. – 210 с.
343. Лісейчыкаў Д. Святар беларускім соцыуме: прасапаграфія ўніяцкага духавенства 1596 – 1839 гг. – Мінск: Беларусь, 2015. – 719 с.
344. Лукань Р. (ЧСВВ). Пом`яники василіанські // Нова Зоря. – Ч. 20. – 1935 – С.5.
345. Луб І. (ЧСВВ). Лаврівський пом`яник XVII – XIX ст. // Записки ЧСВВ. – Т. VI. – Вип.1 – 2. – Львів : Накладом редакції «Записок ЧСВВ»; видавець і редактор о. Йосафат Іван Скрутень, 1935. – С. 313 – 317.
346. Маурер Т. Новый подход к социальной истории университета: коллективная биография профессоров // Из истории русской интеллигенции. Сб. мат-лов и ст. к 100-летию со дня рождения В. Р. Лейкиной-Свирской. – СПб., 2003. – С. 273 – 301.
347. Миронець Н., Старовойтенко І. Просопографія // Спеціальні історичні дисципліни: довідник. – К. : Либідь, 2008. – С. 424 – 431.
348. Миронець Н. Епістолярна спадщина Володимира Винниченка як джерело просопографічної інформації // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2000. – Вип. 27. – Серія: Філологічні науки (українське літературознавство) / Відп. ред. Г. Д. Ключек. – С. 9 – 17.
349. Нарис історії Василянського Чину Святого Йосафата // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Том 48. – Рим: Видавництво ОО. Василян, 1992. – 640 с.
350. Нечаева М. Просопографія уральського монашества: перспективи исследования // Судьба России: прошлое, настоящее, будущее. Тез. Всерос. конф. (Екатеринбург, 17–19 ноября 1994 р.). – Екатеринбург, 1995. – 264 с.
351. Новгородские посадники / В. Л. Янин. – М.: Изд-во МГУ, 1962. – 388 с.
352. Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Галицької Провінції ЧСВВ // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XI (XVII). – Рим: В-во, оо. Василян, 1982. – С. 43 – 130.
353. Патрило І. (ЧСВВ). Нарис історії Василян від 1743 до 1839 р. // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII (XIX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1988. – С. 183 – 283.
354. Петровъ Н. Очеркъ истории Базиліанского Ордена въ бывшей Польши // Труды КДА. – Київ, 1870. – Ч. V. – С. 428 – 498. – Ч. VIII. – С. 373 – 436. – Ч. XI. – С.

- 343 – 409; – 1871. – Ч. II. – С. 295 – 374. – Ч. V. – С. 225 – 317. – Ч. VI. – С. 480 – 554. – Ч. VII. – С. 118 – 189. – 1872 – Ч. I. – С. 3 – 85. – Ч. II. – С. 161 – 272.
355. Підручний П. (ЧСВВ). Василянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 року // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XIII (XIX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1988. – С. 93 – 182.
356. Підручний П. (ЧСВВ). Історичний нарис законодавства Василянського Чину Св. Йосафата (1617 – 2018) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т.57. – Рим – Львів, 2018. – 392 с.
357. Саламаха М. Мережа василіанських монастирів на Правобережній Україні в 1772 – 1839 рр. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2012. - № 11(236). – С. 10 – 15.
358. Саламаха М. Трансформація структури Чину Святого Василя Великого в останній третині XVIII ст. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. - № 7(308). – С. 15 – 21.
359. Скочиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII – XVIII століть: організаційна структура та правовий статус. – Львів : Вид-во УКУ, 2010. – 832 с.
360. Скочиляс І. Територія як сакральний простір та регіональний партикуляризм Руської Церкви: приклад Поділля XIV – XVIII століть // Kościół unicki w Rzeczypospolitej. – Białystok, 2010. – S. 127 – 168.
361. Скрутень Й. Сторінки з історії монастирської школи в Лаврові // Записки ЧСВВ. – 1926. – Т. II. – С. 437 – 438.
362. Смишляк А. Монастир як топос сакральної та культурної ідентичності // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». – Вип. 16. – Остріг, 2015. – С. 133 – 141.
363. Смуток І. Формування еліт та історія шляхетського стану Прикарпаття доби пізнього середньовіччя (XIV – XVIII ст.): навчальний посібник. – Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. – 127 с.
364. Смуток І., Смуток Л. Матеріали до генеалогії шляхти Галичини. – Дрогобич, 2013. – Т. 1. Легітимації 1776 – 1817 рр. – 672 с.
365. Смуток І. Руська шляхта Перемишльської землі (XIV – XVIII ст.). Історико-генеалогічне дослідження. – Львів: Простір-М, 2017. – 504 с.
366. Старовойтенко І. Просопографія: підходи до трактування змісту наукової дисципліни в історіографії // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. – Вип. 13 (1). – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 6 – 27.
367. Старовойтенко І. Листи Євгена Чикаленка як джерело просопографічної інформації про автора // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. – К., 2005. – Частина II. – С. 232 – 254.
368. Стецик Ю. Монастирі Дрогобиччини (XIV – початок XIX ст.). – Дрогобич: Коло, 2000. – 75 с.
369. Стецик Ю. Із життя чернецтва у монастирях Дрогобиччини (кінець XVIII ст.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник / ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич : Вимір, 2000. – Вип. IV. – С. 128 – 134.

370. Стецик Ю. Із життя ченців Лішнянського монастиря за даними книги «Актів» Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів (друга половина XVIII ст.) // Історія релігій в Україні. Праці XII Міжнарод. наук. конференції. – Львів : Логос, 2002. – Кн. I. – С. 344 – 349.
371. Стецик Ю. Вхідження унійних монастирів Перемишльської єпархії до Святопокровської провінції ЧСВВ (1739 – 1745 р.) // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів : Логос, 2006. – Кн. II. – С. 591 – 596.
372. Стецик Ю. Духовна формація василіанського чернецтва Перемишльської єпархії (XVII – XVIII ст.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник / ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич : Коло, 2006. – Вип. XI – XII. – С. 252 – 262.
373. Стецик Ю. Храм св. Іллі Лішнянського монастиря – середньовічна пам'ятка історії та архітектури (XVII – XVIII ст.) // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2013. – С.211 – 222.
374. Стецик Ю. Монастирі Перемишльської єпархії у складі Святопокровської провінції ЧСВВ: відлуння реформ (1739 – 1780 рр.) // Історія релігій в Україні: науковий щорічник – 2013 рік / упоряд. О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич. – Львів : Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2013. – Книга I : Історія. – С. 229 – 237.
375. Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ, 2014. – 388 с.
376. Стецик Ю. Резиденції Спаського василіанського монастиря: фундаційно-майнові аспекти (XVII – XVIII ст.) // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – Вип. 11. – С. 56 – 61.
377. Сульжинський Л. Краткія извѣстія о положеніи базилианскаго ордена и разныхъ премень въ его управленіи, отъ 1772 г. до 1811 г. // Труды КДА. – Київъ, 1868. – Ч. III. – С. 147 – 168. – Ч. IV. – С. 100 – 144, 245 – 305.
378. Тимошенко Л. Пом'яник дрогибицької церкви Воздвиження Чесного Хреста // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. VI. – Дрогобич, 2002. – С. 521 – 533.
379. Томазов В. Просопографія [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Prosopohrafiia>
380. Федорів Ю. Замоїський синод 1720 р. – Рим : В-во, оо. Василян, 1972. – 75 с.
381. Хіхляч Б. Уніатська церква на Поділлі (1700 – 1840 рр.): віхи історії та соціокультурний портрет. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 404 с.
382. Швед М. Спаський та Лаврівський монастирі – осередки духовності й культури в Галичині. – Львів : Місіонер, 2000. – 112 с.
383. Шегда М. Життєпис митрополита Йосифа Веляміна Рутського на тлі доби // Богословія. – Т. 54. – Книга 1 – 4. – Рим, 1990. – С. 45 – 93.
384. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга пол. XV – XVII ст. – К., 2000.
385. Юмашева Ю., Кандаурова Т. Методологические и методические проблемы разработки просопографической базы данных по энциклопедическим материалам «Российские коллекционеры и меценаты XVII – XX вв.» // Вісник

- Дніпропетровського ун-ту. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 8. (Історія та археологія). – С. 73 – 81.
386. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна) – К., 1993.
387. Яременко М. Настоятелі київських чоловічих монастирів у XVIII ст. // Ковчег. Науковий збірник із церковної історії. – Число 3. – Львів: Ін-т історії Церкви Львівської богословської академії, 2001. – С. 260 – 295.
388. Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 304 с.
389. Bobryk W. Duchowieństwo unickiej diecezji chełmskiej w XVIII wieku.– Lublin, 2005. – 218 s.
390. Derwich M. Klasztor w Kościele – klasztor w dieceyji – klasztor a biskup. Zarys problemu // Klasztor w Kościele średniowiecznym i nowożytnym; pod red. M. Derwicha, A. Pobóg-Lenartowicz. – Opera ad Historiam Monasticam Spectantia. – Series I : Colloquia 7. – Warszawa – Wrocław – Opole : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych and Wydawnictwo DIG, 2010. – S. 21 – 27.
391. Duch O. Przywileje królewskie dla prawosławnych i unickich monasterów żeńskich w eparchiach lwowskiej i przemyskiej w XVII i XVIII wieku // Klasztor w państwie średniowiecznym i nowożytnym; pod red. M. Derwicha, A. Pobóg-Lenartowicz. – Opera ad Historiam Monasticam Spectantia. – Series I : Colloquia. 5. – Warszawa – Wrocław – Opole : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych and Wydawnictwo DIG, 2005. – S. 149 – 164.
392. Flaga J. Kaznodzieje i spowiednicy zakonni w Polsce około r. 1772. // Z badań nad dziejami zakonów i stosunków wyznaniowych na ziemiach polskich; pod red. E. Wiśniowskiego. – Lublin : KUL, 1986. – S. 7 – 43.
393. Flaga J. Formacja i kształcenie duchowieństwa zakonnego w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Lublin : KUL, 1998. – 365 s.
394. Getka J. U progu modernizacji. Ruskojęzyczne drukarstwo bazylikańskie XVIII wieku. – Warszawa, 2017. – 319 s.
395. Gil A. Monastycyzm w diecezji chełmskiej 1596 – 1810 // Chełmska diecezja unicka 1596 – 1810. Dzieje i organizacja. – Lublin : Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, 2005. – S. 189 – 250.
396. Gil A., Skoczyła I. Kościoły wschodnie w państwie polsko-litewskim w procesie przemian i adaptacji : Metropolia Kijowska w latach 1458 – 1795. – Lublin – Lwów : Instytut Europy środkowo-wschodniej, 2014. – 684 s.
397. Gil A. Monaster lubelski w XVII – XVIII w. Przyczynek do dziejów monastycyzmu wschodniego na zachodnich krańcach eparchii chełmskiej // ZAKON BAZYLIJAŃSKI na tle mozaiki wyznaniowej i kulturowej Rzeczypospolitej i krajów ościennych / pod redakcją ks. Stanisława Nabywanieca, ks. Sławomira Zabraniaka, Beaty Lorens. – Rzeszów: wydawnictwo uniwersytetu Rzeszowskiego, 2018. – S. 86 – 97.
398. Hanrahan J. The Basilian Fathers, 1822 – 1972: A Documentary Study of One Hundred and Fifty Years of the History of the Congregation of Priests of St. Basil Basilian. – Romea, 1973. – 263 s.

399. Kuprianowicz G., Roszczenko M. Cerkiew prawosławna Przemienienia Pańskiego w Lublinie. – Lublin, 1993.
400. Lorens B. Unicy biskupi przemyscy a męskie klasztory bazylikańskie w latach 1691 – 1793 // *Klasztor w Kościele średniowiecznym i nowożytnym*, pod red. M. Derwicha, A. Pobóg-Lenartowicz. – Opera ad historiam monasticam spectantia. – Series I : Colloquia 7. – Warszawa – Wrocław – Opole : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych and Wydawnictwo DIG, 2010. – S. 203 – 217.
401. Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.
402. Lorens B. Redukcja monasterów w prowincji koronnej Zakonu Ruskiego św. Bazylego Wielskiego w latach 1744 – 1780 // *Hereditas Monasteriorum*. – Vol. 8. – Wrocław : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, 2016. – S. 65 – 134. – Режим доступа: [www. hm.kasaty.pl](http://www.hm.kasaty.pl)
403. Lorens B. Monaster bazylikański w Hoszowie w XVIII wieku // *Карпати: людина, етнос, цивілізація*. – Вип. 6. – 2016. – S.17 – 26.
404. Lorens B. Formacja intelektualna bazyliaków w XVIII wieku na przykładzie prowincji Opieki NMP // *História Rádu baziliánov sv. Jozafáta*. – Prešov 2017. – S. 109 – 124.
405. Lorens B. Rola Bazyliaków w umacnianiu unii kościelnej w eparchii przemyskiej w XVII i XVIII wieku, // *Unia Brzeska i jej konsekwencje. W 420 rocznicę synodu unijnego* / red. A. Krochmal, A. Nowak. – Przemyśl, 2017. – S. 57 – 74.
406. Lorens B. Bazylianie jako propagatorzy literatury łacińskiego kręgu kulturowego wśród społeczności unickiej w Rzeczypospolitej w XVIII wieku // *Między Wschodem a Zachodem. Prawosławie i unia* / red. M. Kuczyńska, (Kultura Pierwszej Rzeczypospolitej w dialogu z Europą. Hermeneutyka wartości / red. A. Nowicka-Jeżowa. - t.11). – Warszawa, 2017. – S. 293 – 329.
407. Lorens B. Bazylianie i ich rola w Kościele unickim w XVII i XVIII wieku // *Tyś z nami związał się przez Chrzt. 1050. rocznica Chrztu Polski. Podkarpacie 2016* / red. ks. S. Nabywaniec, A. Pęziół. – Rzeszów 2017. – S. 449 – 463.
408. Lorens B. Warunki życia w monasterach bazylikańskich w południowo-wschodniej Rzeczypospolitej w XVIII w. // *ZAKON BAZYLIANSKI na tle mozaiki wyznaniowej i kulturowej Rzeczypospolitej i krajów ościennych* / pod redakcją ks. Stanisława Nabywanieca, ks. Sławomira Zabraniaka, Beaty Lorens. – Rzeszów: wydawnictwo uniwersytetu Rzeszowskiego, 2018. – S. 116 – 136.
409. Marceluk P. (OSBM) Bazylianie w Kościele unickim i ich misja ludowa – teoria i praktyka XVII – XVIII w. // *Dziedzictwo unii brzeskiej*. – Lublin – Supraśl : Collegium Suprasliense, 2012. – S. 59 – 80.
410. Nabywaniec S. Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772 – 1795 // *Premislia Christiana*. – Przemyśl, 1992/1993. – S. 9 – 294.
411. Nabywaniec S. Unicka archidiecezja Kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Felicjana Filipa Wołodkowicza 1762 – 1778. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 1998. – 580 s.
412. Piłtyczak-Majerowicz M. Biblioteki klasztorne prowincji koronnej zakonu bazyliaków w XVIII wieku // *Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi*. – № 16. – 1995. – S. 21 – 47.

413. Piđłypczak-Majerowicz M. Podręcznik wychowania bazylińskiej młodzieży zakonnej // *Studia z dziejów wychowania i kształcenia od średniowiecza do XIX wieku (Ars educandi. Źródła, 1)*. – Mysłowice, 2009. – S. 208 – 216.
414. Piđłypczak-Majerowicz M. Bazylianie – historycy Kościoła wschodniego // *Klasztor w Kościele średniowiecznym i nowożytnym*, pod red. M. Derwicha, A. Pobóg-Lenartowicz. – Opera ad Historiam Monasticam Spectantia. – Seria I : Colloquia 7. – Warszawa – Wrocław. – Opole : Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych and Wydawnictwo DIG, 2010. – S. 461 – 471.
415. Piđłypczak-Majerowicz M. Książka i biblioteka bazylińska w XVII – XVIII w. oraz wpływ kasat na stan ich zachowania i opracowania // *Hereditas Monasteriorum*. – Vol.1. – 2012. – S. 85 – 97. – Режим доступу: [www. hm.kasaty.pl](http://www.hm.kasaty.pl)
416. Szegda M. Działalność prawnoorganizacyjna metropolity Jozefa IV Welamina Rutskiego (1613 – 1637). – Warszawa, 1967.
417. Szegda M. Zakon Bazylianów sw. Josafata // *Encyklopedia Katolicka*. – T. II. – Lublin, 1976. – S. 139 – 143.
418. Wawryk M. (OSBM) De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. VII (XIII), fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1971. – S. 85 – 113.
419. Wereda D. Bazylianie jako biskupi Cerkwi unickiej w Rzeczypospolitej XVIII w. // *Dziedzictwo unii brzeskiej*. – Lublin – Supraśl : Collegium Suprasliense, 2012. – S. 37 – 58.
420. Wereda D. Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. – Siedlce-Lublin, 2013. – 375 s.
421. Wojnar M. (OSBM) De regimine Basilianorum Ruthenorum a metropolita Josepho Velamin Rutskyj instauratorum // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. I. – Romae : PP. Basiliani, 1949. – 242 s.
422. Wojnar M. (OSBM) De capitulis Basilianorum // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. III. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – 221 s.
423. Wojnar M. (OSBM) Basilian seminaries, colleges and schools (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 48 – 63.
424. Wojnar M. (OSBM) Basilian scholars and publishing houses (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 64 – 93.
425. Wojnar M. (OSBM) Basilian missionary work - missionaries and missions (XVII – XVIII) // *Analecta OSBM*. – Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 95 – 109.
426. Wołyniak (Giżycki I.M.) Z przeszłości zakonu bazylińskiego // *Przewod. Nauk. i Lit.* – T. 32. – 1904. – S. 65 – 82.

Біографічні розвідки

427. Альмес І. Коло читання ченців Львівської єпархії другої половини XVIII ст.: бібліотеки василіанських ієромонахів Юстина Ілляшевича та Йосафата Лозінського // *Вісник Львівського університету. Серія «Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології»*. – Львів, 2017. – Вип. 11 – 12. – С. 14 – 37.

428. Ваврик М. (ЧСВВ). Отець Корнило Срочинський ЧСВВ, історіограф та проповідник // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим : В-во, оо. Василян, 1960. – С. 429 – 439.
429. Голубець М. Малярі-Василяни на тлі західно-українського церковного малярства // Записки ЧСВВ. — 1930. — Т. 3. — ч. 3-4. — С. 457.
430. Грім Є. ЧСВВ. Протоархимандрит Золотої доби. Життя і діяльність отця Іпатія Білинського (1704 – 1771) // Господь і я. – №18. – 2017. – С. 35 – 37.
431. Дух О. Віктор Василь Старожинський (1740 – 1808) — протоігумен Галицької провінції ЧСВВ і Жовківський архимандрит // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – 2012 – 2013. – Вип. 13–14. – С. 235 – 242.
432. Купранець О. (ЧСВВ). Василянський проповідник XVIII ст. – о. Корнилій Срочинський, ЧСВВ // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II. – Рим : В-во оо. Василян, 1954. – С. 265 – 266.
433. Лукань Р. (ЧСВВ). Василяни – малярі перемиської землі // Нова Зоря. – Ч. 43. – 1937 – С. 4.
434. Лукань Р. (ЧСВВ). Про василянські місії та місіонерів ЧСВВ у 18 ст. // Нова Зоря. – Ч. 7. – 1938. – С. 7.
435. Мицько І. Святоуспенська Лавра в Уневі (кінець XIII ст. – кінець XX ст.). – Львів : Свічадо, 1998. — С. 203—204.
436. Назарко І. Порфір Важинський – єпископ Холмський (1790 – 1804) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio II. – Vol. IV (X). – Fasc. 3-4. – Romae : PP. Basiliani, 1963. – S. 527 – 533.*
437. Назарко І. (ЧСВВ) Київські і Галицькі митрополити. Біографічні навриси (1590 – 1960). – Торонто: Видавництво отців-василян, 1962. – 283 с.
438. Назарко І. (ЧСВВ). Методичний підручник василянських місій о. К. Срочинського // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. IX (XIV). – Рим : В-во, оо. Василян, 1974. – С. 142 – 151.
439. Назарко І. (ЧСВВ) Сильветки перших василян після Добромильської реформи // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Том XI (XVII). – Рим, 1982. – С. 451 – 522.
440. Скрутень Й. До історії о. Йосифа Скотинського // Записки ЧСВВ. – 1926. – Т. II. – С. 174 – 176.
441. Скрутень Й. О. Герман Дронович, ЧСВВ (1736 – 1788) // *Analecta OSBM. – Series II. – Sectio II. – Vol. IX (XV). – Fasc. 1-4. – Romae : PP. Basiliani, 1974. – S. 273 – 275.*
442. Соловка О. о. Гликерій Дубицький 1738 – 1813 рр. // 150 славних українців Дрогобиччини. – Дрогобич, 2012. – С. 59 – 60.
443. Суша А. Книжкова спадщина Ігнатія Кульчинського // Вісник Львівського університету. Серія книгознавство. – 2008. – Вип. 3. – С. 45 – 64.
444. Almes I. «Ex libris Patrum Basilianorum»: do historii księgozbiorów prywatnych bazylianów prowincji ruskiej w drugiej połowie XVIII w. // *Książka dawna i jej właściciele / pod red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegły. – Wrocław, 2017. – Т. 2. – S. 63 – 80.*
445. Choma J. Maximilianus Rylo episcopus Chelmensis et Peremysliensis (1759 – 1793). – Romae, 1953. – 58 s.

446. Duch O. Storozynski (Starozynski) Bazyli, w zakonie Wiktor // Polski Słownik Biograficzny. – Т. 44/1. Z. 180. – Warszawa-Krakow, 2006. – S. 131 – 132.
447. Skruteń J. ZSBW. Bratkowski Jerzy Onufry, h. Świnka (1722 – 1790) // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – Т. II. – S. 414 – 415.
448. Skruteń J. ZSBW. Biliński Jerzy Hipacy, h. Sas (1704 – 1771) // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – Т. II. – S. 96.
449. Skruteń J. ZSBW. Dubicki Glicery Grzegorz (1738 – 1813) // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1939 – 1946. – Т. V. – S. 426 – 427.
450. Skruteń J. ZSBW. Borysiewicz Joachim (†1774) // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – Т. II. – S. 357.
451. Series procuratorum generalium negotiorum Ecclesiae Ruthenae et Ordinis Basiliani in Urbe // Catalogus Ordinis Basiliani Sancti Josaphat ineunte anno 1949. – Romae, 1949. – P. 113.
452. Szegda M. Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722—1790) // Encyklopedia Katolicka. – Lublin, 1976. – Т.2. – S. 1045 – 1046.
453. Wojnar M. OSBM. De Protoarchimandrita Basilianorum (1617 – 1804). – Romae 1958. – 298 p.

Довідники

454. Дашкевич Я. Словник польських скорочень. – К. : Наукова думка, 1959. – 80 с.
455. Державний архів Тернопільської області (доповнення до путівника). – Київ, 1988.– 126 с.
456. Патрило І. (ЧСВВ). Джерела і бібліографія історії української церкви // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XXXIII. – Рим : В-во, оо. Василян, 1975. – Т. I. – 376 с.
457. Патрило І. (ЧСВВ). Джерела і бібліографія історії української церкви // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XLVI. – Рим: В-во, оо. Василян, 1988. – Т. II. – 330 с.
458. Патрило І. (ЧСВВ). Джерела і бібліографія історії української церкви // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XLIX. – Рим: В-во, оо. Василян, 1995. – Т. III. – 323 с.
459. Пуряева Н. Словник церковно-обрядової термінології. – Львів: Свічадо, 2001. – 160 с.
460. Путівник по Державному архіві Тернопільської області. – Львів, 1961. – 203 с.
461. Сковчиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII – XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія, т. 2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – ССVІІІ + 512 с.
462. Слободян В. Церкви України. Перемиська Єпархія. – Львів, 1998. – 760 с.
463. Центральний державний історичний архів України, м. Львів: путівник. – Львів – Київ, 2001. – 410 с.
464. Blazejowskyj D. Ukrainian and Bielorussian students in the pontificio collegio Urbano de Propaganda Fide (1627 – 1846) // Analecta OSBM. –Ser. II. – Sec. II. – Vol. IX. – Roma : PP. Basiliani 1974. – S. 202 – 214.

465. Blazejowskyj D. Ukrainian and Armenian Pontifical Seminaries of Lviv (1665 – 1784) // *Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. XXIX.* – Rome : PP. Basiliani, 1974. – 280 s.
466. Blazejowskyj D. Bizantine Kyivan Rite Students in Pontifical Colleges and in Seminaries, Universities and Institutes of Central and Western Europe (1576 – 1983) // *Analecta OSBM. – Ser. II. – Sec. I. – Vol. 43.* – Rome : PP. Basiliani, 1984. – 365 s.
467. Blazejowskyj D. Historical sematism of the eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828 – 1939). – Lviv : Kamenyar, 1995. – 1008 s.
468. Blazejowskyj D. Historical sematism of the archeparchy of Lviv (1832 – 1944). – Vol. II. Clergy and Religious Congregations. – Kyiv, 2004. – 570 s.
469. Chełmski Konsystorz Grekokatolicki [1525] 1596 – 1875 [1905] inwentarz analityczny archiwum / opracowała Maria Trojanowska. – Warszawa, 2003. – 587 s.
470. Daniluk M. SCJ, Klauza K. Podręczna encyklopedia instytutów życia konsekrowanego. – Lublin : KUL, 1994. – 298 s.
471. Encyklopedia Katolicka. – T. II. – Lublin : KUL, 1995. – S. 138 – 144.
472. Kołbuk W. Kościoły wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Struktury administracyjne. – Lublin : KUL, 1998. – 455 s.
473. Krochmal A. Akta wyznaniowe w zasobie archiwum państwowego w Przemyślu. – Przemyśl : Archiwum państwowy w Przemyślu, 1993. – 191 s.
474. Krochmal A. Archiwum historyczne eparchii przemyskiej. – Warszawa – Przemyśl, 2016. – 620 s.
475. Platt P. Dictionary of Basilian Biography: Lives of Members of the Congregation of Priests of Saint Basil from its Beginnings in 1822 to 2002. Congregation of Saint Basil. – Romea, 2005. – 715 s.

Публікації автора за темою дослідження

Авторські монографії

1. Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.). – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.
2. Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.
3. Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. – Жовква : Місіонер, 2016. – 232 с.

Колективні монографії

4. Стецик Ю. Просопографічний портрет ченця Уманського василіанського монастиря (1773 – 1774 рр.) // *Архітектурна та культурна спадщина історичних міст країн Центрально-Східної Європи : колективна монографія / за ред. Р. Димчика, І. Кривошеї, Н. Моравця.* – Умань-Познань-Ченстохова : ФОП Жовтий О. О., 2016. – С. 147 – 159.
5. Стецик Ю. Вплив унії на духовну формацію василіанського чернецтва Перемишльської єпархії (1691 – 1785 рр.) // *Unia Brzeska i jej konsekwencje. W 420 rocznice synodu unijnego / pod redakcją Anny Krochmal i Anny Nowak.* – Przemyśl, 2017. – S. 91 – 109.

6. Стецик Ю. Протокол візитації Люблінського василіанського монастиря Преображення Господнього (1764 р.) // ZAKON BAZYLIANSKI na tle mozaiki wyznaniowej i kulturowej Rzeczypospolitej i krajów ościennych / pod redakcją ks. Stanisława Nabywanieca, ks. Sławomira Zabraniaka, Beaty Lorens. – Rzeszów : wydawnictwo uniwersytetu Rzeszowskiego, 2018. – S. 97 – 114.
7. Стецик Ю., Кривошея І. Джерела історії Уманського василіанського монастиря: географія, походження та інформаційний потенціал // Історичні джерела в українському інформаційному й освітньому просторі : верифікація та інтерпретація : монографія / наук. ред. д.і.н. проф. О. О. Салати. – Вінниця, ТОВ «ТВОРИ», 2018. – С. 24 – 37.

Статті, в яких опубліковані основні наукові результати дослідження:

8. Стецик Ю. Монастирські двори Перемишльської єпархії (XVIII ст.) // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów : Wydawnictwo muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2009. – № 4. – S. 43 – 50.
9. Стецик Ю. Біограми ченців Дрогобицького василіанського монастиря Святих верховних апостолів Петра і Павла (1783 р.) // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Вип. XIII (нової серії VII). – С. 50 – 60.
10. Стецик Ю. Ченці Дерезицького василіанського монастиря 1773 – 1774 рр.: просопографічна характеристика // Емінак: науковий щоквартальник. – 2015. - № 4(12) (жовтень – грудень). – С. 5 – 11.
11. Стецик Ю. Ченці Лішнянського василіанського монастиря св. пророка Іллі: біографічні відомості (1773 – 1774 рр.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ, 2015. – Вип.36. – С. 4 – 17.
12. Стецик Ю. Настоятелі Добромильського василіанського монастиря св. Онуфрія (1739 – 1763 рр.): біографічний огляд // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2015. - № 7(308). – С. 8 – 15.
13. Стецик Ю. Ченці-брати Добромильського монастиря (1783 р.): життєвий шлях до духовного покликання // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2015. – Вип. 14. – С. 48 – 54.
14. Стецик Ю. Ченці-педагоги дрогобицької василіанської гімназії (1775 – 1780 рр.): біографічний огляд // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – Вип. 16. – С. 103 – 110.
15. Стецик Ю. Професори та магістри Уманського василіанського колегіуму (1765 – 1767 рр.): життєвий шлях до педагогічної праці // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. - № 1(13) (січень – березень). – Т. I. – С. 32 – 38.
16. Стецик Ю. Ченці-педагоги уманських василіанських шкіл (1769 – 1774 рр.): біографічний огляд // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. - № 2(14) (квітень – червень). – Т. I. – С. 32 – 38.

17. Стецик Ю. Ченці Лаврівського василіанського монастиря св. Онуфрія (1783 р.): біографічний огляд // Генеалогічні записки. – Львів, 2016. – Вип. XIV (нової серії VIII). – С. 60 – 77.
18. Стецик Ю. Візитатори василіанських монастирів Перемишльської єпархії другої половини XVIII ст.: біографічний огляд // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: «Історія». – Тернопіль: ТНПУ, 2016. – Вип.1. – Ч.4. – С.98 – 102.
19. Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. – 2016. - № 3 (15) (липень – вересень). – Т.1. – С. 22 – 27.
20. Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772 – 1775 рр.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ, 2016. – Вип.38. – С. 15 – 28.
21. Стецик Ю. Насельники Луцького Хрестовоздвиженського братського монастиря (1775 – 1776 рр.): біографічні відомості // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Серія: Історичні науки. – 2016. - № 13(338). – С. 17 – 23.
22. Стецик Ю. Документи до життєпису ієромонаха Іпатія Білинського ЧСВВ (1704 – 1771 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: «Історія». – Тернопіль: ТНПУ, 2016. – Вип.2. – Ч.3. – С.142 – 149.
23. Стецик Ю. Протокол візитації Улашківського василіанського монастиря 11.07.1763 р.: джерело до вивчення повсякденного життя чернецтва // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. XIX – XX. – Дрогобич: Коло, 2017. – С. 423 – 443.
24. Стецик Ю. Городенківський василіанський монастир (1695 – 1765 рр.) // ГАЛИЧИНА. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2016. – Ч. 28. – С. 137 – 142.
25. Stetsyk Y. Opis inwentarzny rezydencji bazylianskiej w Horodence (28.05.1764 r.) // Східноєвропейський історичний вісник / [головний редактор В. Ільницький]. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – Вип. 1. – С. 14 – 20.
26. Stetsyk Y. Zapis darowizny Zachariasza-Machala Kossowicza jako posag na utrzymanie syna-mnicha Zakonu Bazylianskiego (15.03.1754 r.) // Східноєвропейський історичний вісник / [головний редактор В. Ільницький]. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – Вип. 2. – С. 16 – 20.
27. Стецик Ю. Протоколи візитацій та реєстр фінансово-майнової документації василіанського монастиря у Біліні Великій (1763 – 1765 рр.) // Hereditas monasteriorum. – vol.8. – Wrocław, 2016. – S. 269 – 290.
28. Стецик Ю. Формування християнської духовності в учнівській спільноті Уманського василіанського колегіуму (1765 – 1816 рр.) // Rozdroża. Europa Środkowa i Wschodnia w refleksjach humanistów. – Tom III. – Częstochowa-Humań-Poznań, 2016. – S. 185 – 194.

29. Стецик Ю. Листування отця Іраклія Костецького із фундатором Уманського василіанського монастиря (1765 – 1767 рр.) // Емінак: науковий щоквартальник. – 2017. - № 3 (19) (липень – вересень). – Т.2. – С. 108 – 113.
30. Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Історія». – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ, 2017. – Вип.40. – С. 131 – 144.
31. Стецик Ю. Монахи Люблінського василіанського монастиря (1748 – 1779 рр.): біографічні відомості // *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. – Sectio F. Historia.* – Vol. LXXII. – 2017. – S. 207 – 229.
32. Стецик Ю. Кристинопільська капітула Галицької провінції ЧСВВ 1909 р.: збереження чернецтвом традицій самоврядування // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич: Посвіт, 2018. – Спеціальний випуск 3. – С. 21 – 31.
33. Стецик Ю. Насельники Гошівського василіанського монастиря (1773 – 1779 рр.): просопографічне дослідження // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – Івано-Франківськ, 2017 – 2018. – Вип. 7 – 8. – С. 125 – 139.

Статті, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження:

34. Стецик Ю. Отець Аркадій Зеневиц (ЧСВВ) професор Дрогобицької василіанської гімназії (1780 – 1781 рр.): біографічний огляд // Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті. Тези І-ї Міжнародної науково-практичної конференції (19 – 20 листопада 2015 року, Ченстохова – Ужгород – Дрогобич). – Дрогобич: Посвіт, 2015. – С. 33 – 34.
35. Стецик Ю. Отець Гліцерій Дубицький – ректор та професор Дрогобицької василіанської гімназії (1775 – 1784 рр.): адміністративна та педагогічна праця // Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті : Матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції (24 – 25 березня 2016 року, Ченстохова – Ужгород – Дрогобич). – Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 67 – 68.
36. Стецик Ю. Протоколи візитацій – як джерело реконструкції монастирів Перемишльської єпархії (1747 – 1767 рр.) // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: [Текст] : зб. матер. IV Регіональної наук.-практ. конф. (Львів, 25 березня 2016 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2016. – С. 71 – 81.
37. Стецик Ю. З історії судових процесів Лаврівського монастиря за маєтності у с. Висоцьке Верхнє (XVIII ст.) // Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі; проблеми їх збереження та використання: матеріали III Міжнародної наукової конференції, 7 – 8 квітня 2016 р., Львів, Урич / Відп. за вип. Р. Г. Миська. – Львів, 2016. – С. 82 – 85.
38. Стецик Ю. Протокол візитації Летнянського василіанського монастиря 1764 р. // Історія релігій в Україні: науковий збірник світлій пам'яті професора Ярослава Дашкевича (1926 – 2010 рр.) / За ред. М. Капралю, О. Киричук, І. Орлевич. – Львів: Інститут релігієзнавства філія Львівського музею історії релігії, «Логос», 2016. – Частина I. Церковна історія. – С. 232 – 244.

39. Стецик Ю. Брат Альфонс Созанський (ЧСВВ) магістр Дрогобицької василіанської гімназії (1778 – 1779 рр.): біографічний огляд // Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ої Міжнародної науково-практичної конференції / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Баку – Ужгород– Дрогобич, 2017. – С.90 – 91.
40. Стецик Ю. Інвентарний опис Лішнянського монастиря 1764 р. як джерело до реконструкції житла та побуту чернецтва // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: [Текст] : зб. матер. V Регіональної наук.-практ. конф. (Львів, 30 березня 2017 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2017. – С. 22 – 32.
41. Стецик Ю. Монастирські сакральні пам'ятки Передкарпаття (XIII – XIX ст.): проблеми збереження та реставрації // Культурна спадщина нафтової столиці Передкарпаття. Матеріали науково-практичної конференції (24 – 25 квітня 2017, Борислав – Східниця). – Львів: НВФ «Карти і Атласи», 2017. – С. 26 – 28.
42. Стецик Ю. Насельники Щеплотського василіанського монастиря (1747 р.): біографічні відомості // Науковий щорічник «Історія релігій в Україні» / За ред. М. Капралю, О.Киричука, І. Орлевич / Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С.Грушевського; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди; КЗ ЛОР «Львівський музей історії релігії». – Львів: «Логос», 2017. – Вип.27. – С. 161 – 173.
43. Стецик Ю. Отець Ганчаковський Йосафат (ЧСВВ) – професор Дрогобицької василіанської гімназії (1775 – 1776 рр.): біографічний огляд // II Міжнародна науково-практична конференція «Питання всесвітньої історії» / Матеріали конференції 10 листопада 2017 р., м. Дрогобич / За наук. ред. професора Олега Петречка, доцента Володимира Галика. – Дрогобич: Видавництво ТзОВ «Трек-ЛТД», 2017. – С. 58 – 61.

Статті, які додатково відображають результати дослідження:

44. Стецик Ю. Улюцький монастир Вознесіння Господнього (XVI – XVIII ст.) // Літопис Бойківщини. – Рік 2015. – Ч.2/89(100). – С.87 – 91.
45. Стецик Ю. Монастир Богоявлення Господнього (XVII – XVIII ст.) у селі Попелі // Літопис Бойківщини. – Рік 2016. – Ч.1/90(101). – С.99 – 103.
46. Стецик Ю. Судові акти до історії Колодківського монастиря кінця XVII – початку XVIII ст. // Літопис Бойківщини. – Рік 2017. – Ч.1/92(103). – С. 90 – 93.
47. Стецик Ю. Королівський привілей Старосамбірського монастиря Святого Миколая (1652 р.) // Літопис Бойківщини. – Рік 2017. – Ч.2/93(104). – С. 100 – 105.
48. Стецик Ю. Насельники Лішнянського василіанського монастиря св. пророка Іллі 1740 р.: біографічні нотатки // Літопис Бойківщини. – Рік 2018. – Ч.2/95(106). – С. 95 – 100.
49. Стецик Ю. З історії судових процесів Лаврівського монастиря за маєтності у с. Висоцьке Верхнє (XVIII ст.) // Фортеця : збірник заповідника «Густань». – Л. : ПРОСТІР-М, 2018. – Кн. 3. – С. 239 – 250.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ЧЕНЦІВ

- Абрамович Теодозій 274
Адамович Йов 274
Александрович Вартоломей 274
Александрович Єфрем 274
Алексієвич Маркіян 274
Андрушкевич Адріан 274, 275
Андрушкевич Аверкій 275
Андришковський Теодозій 275
Ангелович Алімпій 275
Ангелович Філарет 275
Антоневський Теодозій 275
Антонович Іраклій 275
Антонович Інокентій 275
Антонович Йосиф 275
Антонович Серафим 275
Арановський Йосиф 275
Арачинський Йосиф 275
Арламовський Гавриїл 275
Арламовський Пахомій 275
Арнолуський Теофіл 275, 276
Артимович Іларіон 276
Арцішевський Макарій 276
Атлашевич Арсеній 276
Басєвський Гавриїл 177, 276
Базилевич Досифей 276
Балицький Артемій 276
Балицький Боніфатій 262, 276
Балицький Варлаам 276
Балицький Юліан 276
Балко Пахомій 276
Балядовський Герман 276
Банульський Йосафат 276
Баранкевич Порфірій 235, 236, 276, 277
Барановський Анатолій 277
Барбачевський Йосиф 277
Барицький Варнава 182, 277
Барчинський Йосафат 277
Басюкевич Іван 277
Бачевський Аретас 277
Бачинський Антоній 277
Бачинський Бокулій 277
Бачинський Йордан 277
Баштиковський Тирс 277
Бжезанський Йосиф 277
Бжезнякевич Порфірій 277
Бжозовський Вартоломей 277
Бжуховський Варлаам 277
Бегицький Методій 277, 278
Бекешовський Макарій 103, 278
Белзєцький Йосиф 278
Белькевич Іларіон 278
Белькевич Іраклій 103, 261, 278
Бережинський Лаврентій 278
Бережницький Вінцентій 278
Бережницький Іларіон 278
Бережницький Ісаак 278
Березєцький Йона 278
Березєцький Йосиф 184, 238, 278
Березовський Методій 278
Березовський Йоаким 278
Березовський Юстин 278
Белевич Венедикт 278
Белявський Лев 278, 279
Беньковський Ігнатій 279
Бидлевський Януарій 279
Билич Паїсії 279
Білецький Йосафат 279
Білецький Терентій 279
Білінський Аверкій 279
Білінський Амвросій 279
Білінський Вінцентій 279
Білінський Гедеон 279
Білінський Євстрахій 279
Білінський Єротеї 279
Білінський Іпатій 50, 74, 83, 85, 86, 279
Білінський Йосиф 279
Білінський Маркел 280
Білінський Мартин 280
Білінський Роман 280
Білінський Севастіан 280
Білінський Януарій 280
Білогурський Спиридон 280
Білостоцький (Жовнірович) Герман 280
Біловонсович Ісая 280
Бландовський Бенедикт 280
Бобісевич Сава 280
Бобовський Варлаам 280
Бобовський Лазар 280
Бобрович Йоаким 280
Богачевський Мойсей 84, 86, 281
Бодренко Герман 281
Божаківський Інокентій 281
Божовський Діонісій 281
Божовський Макарій 281
Бойневич Север'ян 281
Боковський Михайло 281
Болга Інокентій 281
Болга Йовін 281
Болга Маркіян 281
Бонелік Амвросій 262
Боновський (Боровський) Веніамин 265, 281
Бончаковський Єзекиїл 281
Боргілевич Йосиф 194, 282
Борецький Арсеній 282
Борецький Боніфатій 282
Борецький Йона 282
Борисевич Йоаким 282
Борисевич Тадей 282

Бориславський Андронік 282
 Борковський Казимир 232, 282
 Борковський Юст 282
 Боровицький Сосипатр 282
 Бородич Гедеон 282
 Бородич Іринарх 282
 Боронський Венедикт 283
 Бортневич Сава 283
 Боскович Василій 283
 Боцневич Северин 283
 Бочаровський Калист 283
 Бошковський Йосафат 283
 Бояковський Інокентій 283
 Боярський Інокентій 283
 Братковський Єронім 283
 Братковський Онуфрій 87, 95, 97, 164, 185, 283
 Брацішевський Августин 283
 Брилинський Віталій 283
 Бродзянський Кирило 283
 Бродович Порфїрій 284
 Бродовський Діонісій 284
 Броневич Север'ян 284
 Брусинський Далмат 284
 Брущацький Юстин 284
 Брюховецький Варлаам 284
 Бубіч Сава 284
 Бублинський Антоній 284
 Будзинський Гедеон 207, 208, 284
 Бузаровський Юстин 284
 Буйницький Гедеон 284
 Булович Йоанікій 284
 Бунелік Амвросій 284
 Буцовський Діонісій 284
 Бурштинський Софрон 284
 Бутриновський Теодозій 285
 Бучковський Север'ян 285
 Бялковський Власій 285
 Бялковський Филип 285
Вадинський Созонт 156, 245, 285
 Валькевич Мартиніан 285
 Валявський Методій 285
 Василевич Лонгін 285
 Василевський Інокентій 285
 Василковський Іларіон 285
 Василковський Мартирій 285
 Василковський Теофілакт 235, 285
 Василковський Теофан 285, 286
 Васькевич Іполит 286
 Васютинський Софрон 286
 Васютинський Теофіл 286
 Васютинський Януарій 286
 Великопольський Софрон 286
 Великопольський Юстин 286
 Величко Венедикт 186, 286
 Величко Пахомій 286
 Венгжинович Йосафат 286
 Веравський Павло 286
 Вербицький Мартин 286
 Вербицький Никифор 286
 Вербицький Теодозій 286
 Вересицький Варсануфій 286, 287
 Верещака Варлаам 287
 Вертелецький Епіфаній 287
 Верхановський Герман 287
 Верчацький Граціан 287
 Верчинський Віталій 103, 287
 Верчинський Теодор 287
 Весоловський Климентій 287
 Весоловський Сильвестр 287
 Вилозинський Никодим 287
 Вислоух Єронім 287
 Вислоцький Діонісій 287
 Вислоцький Мелетій 287
 Висоцький Йосафат 37, 38, 85, 160, 192, 193, 287
 Висоцький Партеній 287, 288
 Височанський Езехіїл 288
 Височанський Теодозій 288
 Височанський Флоріан 136, 196, 288
 Височанський Юст 136, 183, 288
 Витвицький Ісаак 288
 Виткович Михайло 288
 Витковський Захарій 288
 Витошинський Єронім 134, 288
 Витошинський Ігнатій 134, 193, 288
 Витошинський Йона 288
 Витошинський Філемон 288
 Вишенський Вітос 288
 Вишенський Діонісій 179, 288
 Вишенський Єфрем 288
 Вишенський Серафим 288, 289
 Вишньовський Андрій 289
 Вишньовський Антоній 289
 Вишотравка Йоаким 289
 Вищаківський Тарасій 289
 Вільчинський Діонісій 289
 Вільчинський Іларіон 289
 Вінковський Мойсей (Манасій) 289
 Водзинський Анатолій 289
 Водзинський Діонісій 289
 Водзинський Йосафат 289
 Водлевський Варлаам 289
 Войцеховський Станіслав 290
 Война Павло 290
 Волнер Тимотей 290
 Волановський Самсон 290
 Волковинський Йосиф 290
 Волковинський Нікандер 290
 Волкович Ілля 290
 Волкович Ісидор 290
 Волковський Іван 290
 Волковський Йоаннікій 290
 Волконович Гедеон 290

Волосовський Галактіон 290
 Волосовський Інокентій 290
 Волоцький Ісаак 240, 241, 290
 Волошинович Лаврентій 290
 Волошиновський Гавриїл 291
 Волошиновський Генадій 291
 Волошиновський Граціан 291
 Волошиновський Йоахим 291
 Волошиновський Пафнутій 291
 Вольський Варлаам 291
 Вольський Макарій 291
 Волчинський Арсеній 291
 Воляновський Самсон 291
 Волянський Валеріан 291
 Волянський Методій 291
 Волянський Партеній 291
 Волянський Полікарп 192, 291, 292
 Ворецький Рафаїл 292
 Воронович Леонід 292
 Вояковський Вах 292
 Вроцішевський Августин 292
 Вудзінський Діонісій 292
 Вуцихевич Боехій 292
 Гаєвський Леонтій 292
 Гаєвський Теодосій 292
 Газинський Єфрем 292
 Гайдашевич Онисифор 292
 Гайдашевич Пахомій 292
 Галеневич Іов 265, 266, 292
 Галензовський Фортунат 292
 Галинський Амвросій 225, 292
 Галинський Флоріан 293
 Галичкович Амвросій 293
 Галичкович Євсевій 293
 Галушецький Мелетій (Мелхіседек) 293
 Галюзінський Йоасафат 293
 Галькевич Тома 293
 Гамаровський Кипр'ян 226, 293
 Ганкевич Іполит 293
 Ганський Адріан 293
 Ганчаковський Йоасафат 181, 293
 Гарановський Сергій 293
 Гарасимович Аліпій 293
 Гарасимович Арсеній 293
 Гарасимович Єронім 293, 294
 Гарасимович Інокентій 294
 Гарасимович Рафаїл 294
 Гарасимович Філемон 219, 294
 Гарасимович Яків 294
 Гарбачевський Йосиф 294
 Гардзейовський Іполит 294
 Гаськевич Стефан 294
 Гачевський Герман 294
 Гачевський Доротеї 294
 Гашинський Климентій 294
 Германович Інокентій 294
 Герушинський Васаріон 294
 Герушинський Діонісій 294
 Герушинський Іпатій 294, 295
 Гиблевський Севастіан 295
 Гідзевич Пафнутій 295
 Гізовський Поліхромій 295
 Гілевич Вартоломеї 295
 Гілевич Йоасафат 295
 Гірський Пахомій 295
 Гірчевський Ісаак 295
 Гладкий Йоасафат 295
 Глинський Антоній 295
 Глинський Варлаам 295
 Глебовський Флоріан 295
 Гленбоцький Єсав 295
 Глуховський Іларіон 295
 Гмітровський Северин 295, 296
 Гнатковський Теофіл 296
 Гнатович Амвросій 296
 Гнатович Далматій 296
 Гнатович Тома 239, 296
 Гнатовський Діонісій 296
 Гнатовський Паїсії 296
 Гобчаковський Адріан 296
 Гобчинський Никифор 296
 Говінський Мар'ян 296
 Голановський Венедикт 296
 Голановський Климентій 296
 Голдаєвич Теофан 296, 297
 Головацький Віталій 297
 Головацький Гімнасій 297
 Головацький Ісихій 297
 Головацький Пахомій 297
 Головацький Сергій 297
 Головацький Симеон 297
 Головецький Алімпій 297
 Головня Маркіян 297
 Головчинський Діонісій 297
 Голубчанський Север'ян 297
 Гончевський Йоанікій 297
 Горалевський Антоній 297
 Горалевський Боніфатій 297
 Горбачевський Никодим 297, 298
 Гордзевич Севастіан 298
 Гордзейовський Сикстус 298
 Гординський Анастасій 298
 Гординський Олексій 298
 Гординський Теофіл 298
 Гординський Христофор 298
 Гордовський Методій 39, 86, 93, 298
 Городецький Антоній 298
 Городецький Ігнатій 298
 Городиський Тадей 298
 Госціславський Бегіннос 298
 Госціславський Веніамін 298
 Готковський Еразм 298

Гошкевич Павло 298, 299
 Гошовський Амвросій 299
 Гошовський Венедикт 299
 Гошовський Йосиф 299
 Грабовецький Варсонуфій 299
 Грабовецький Деодат 299
 Грабовецький Мойсей 226, 299
 Грабовський Інокентій 299
 Грабовський Никодим 299
 Грабовський Теодозій 299
 Грабянка Макарій 299
 Гребовницький Манасій 299
 Грегорович Сильвестр 216, 299
 Грегорович Теодозій 299
 Грегорович Ювеналій 299
 Грибовський Єротей 300
 Грибовський Паісій 300
 Гриневецький Мелетій Модест 155,200,221,300
 Гриницький Митрофан 300
 Грицейко Євстратій 300
 Гродецький Йосафат 300
 Гродзевський Гедеон 300
 Гродзікевич Гедеон 300
 Громачевський Адріан 300
 Громачевський Василій 300
 Громачевський Януарій 300
 Громачевський Яцинт 300
 Громницький Полікарп 86, 300
 Гронкевич Адріан 300
 Гронзевич Михайло 301
 Гронський (Гратський) Григорій 301
 Грушецький Антоній 301
 Губальський Севастіан 301
 Губицький Юрій 84, 301
 Губич Варлаам 301
 Губич Симеон 301
 Губчаковський Адріан 301
 Гужанський (Горянський) Партеній 301
 Гулевич Авраам 301
 Гульський Гедеон 245, 246, 301
 Гумаковський Леонтій 301
 Гурин Єронім 301
 Гурко Гервасій 301, 302
 Гурницький Порфірій 302
 Гурський Власій 302
 Гусаковський Юст 302
 Гусятинський Віктор 302
 Гутз Платон 86, 302
 Гутковський Амвросій 302
 Гутковський Герасим 134, 198, 302
 Гучинський Пахомій 302
 Дадзіцький Сергій 197, 302
 Дамашкевич Власій 302
 Дамашкевич Януарій 302
 Дамянович Тарасій 302
 Данилович Арсеній 302
 Данилович Лаврентій 302
 Дардицький Якинт 303
 Дашкевич Адам 303
 Дашкевич Арсеній 303
 Дашкевич Гімнасій 303
 Дашкевич Ісидор 303
 Дашковський Йоанікій 303
 Дверницький Ілля 303
 Дворницький Йосиф 303
 Деберський Йоанікій 303
 Дейма Яків 303
 Дембчинський Гедеон 303
 Дембіцький Пантелеймон 303
 Демкович Лев 103, 303
 Демусевський Маркіян 303
 Демусевський Никодим 232, 304
 Денесович Яків 304
 Джевінський Авксентій 304
 Деревінський Венедикт 304
 Деревінський Гедеон 304
 Дерезницький Вінцентій 304
 Дзедзицький Анастасій 134, 231, 304
 Дзедзіцький Касян 134, 304
 Дзельницький Олекса 304
 Дзетковський Фабіан 304
 Дзіоковський Варлаам 304
 Дзіоковський Венедикт 304
 Дзіоковський Йосиф 304
 Дзиндровський Андрій 305
 Дзюбинський Іполит 305
 Дзюбинський Панкратій 305
 Дидицький Августин 305
 Дидицький Атанасій 305
 Дидицький Інокентій 84, 305
 Дидковський Йоаким 305
 Дижинський Гервасій 305
 Дичаковський Марцелій 305
 Дмитрович Доротей 305
 Дмитрович Доситей 305
 Дмитровський Север'ян 222, 305
 Дністрянський Діонісій 226, 305
 Добриловський Юліан 306
 Добровольський Ігнатій 306
 Добровольський Ілдефонс 306
 Добровольський Меркурій 306
 Добровольський Павло 306
 Добрусінський Мардарій 306
 Добрянський Августин 306
 Добрянський Гедеон 306
 Добрянський Єронім 306
 Добрянський Софрон 306
 Докторович Володимир 180, 181, 306
 Долинський Амвросій 306
 Долинський Севастіан 306
 Долинський Теодозій 306, 307
 Долянський Мелетій 307

Домашевський Власій 307
Домбровський Антоній 307
Домбровський Йоаникій 307
Домбровський Тадей 210, 307
Дорошевич Йона 266, 307
Драчакевич Мартин 307
Драчинський Йосиф 307
Дричевський Гавриїл 307
Дроболовський Йоаким 307
Дроздовський Єротей 307
Дроздовський Іван 307
Дроздовський Макарій 219, 220, 307
Дроздовський Христофор 307
Дронецький Тома 307, 308
Дронович Герман 155, 308
Дрончевський Гавриїл 308
Дроцикевич Теофіл 308
Дубасевич Алпій 308
Дубачевський Інокентій 308
Дубицький Гліцерій 205, 308
Дубницький Авксентій 308
Дубовський Андронік 308
Дунаєвський Венедикт 308
Дунаєвський Гедеон 209, 210, 308
Дунаєвський Доротей 308
Духовський Йоїл 308
Дучакевич Власій 308
Дуліковський Теоктист 309
Душинський Лев 134, 309
Душинський Теофан 134, 309
Євлашевич Донат 309
Єдласевич Арсеній 309
Єдласевич Харлампій 178, 309
Єдлиньський Лука 309
Єдлиньський Самуїл 309
Ємялковський Ісидор 309
Єровицький Філарет 309
Жаба Василій (Маврикій) 309
Желіборський Митрофан 309
Жечицький Венедикт 310
Живкович Герасим 310
Жовнірович (Білостоцький) Герман 310
Жогинський Методій 310
Жолкевич Іринарх 310
Жукевич Власій 310
Жукевич Іринарх 198, 310
Жуковський Алімпій 310
Жуковський Атанасій 310
Жуковський Діонісій 310
Жуковський Єронім 310
Жуковський Іраклій 310
Жуковський Йосафат 310
Жуковський Йосиф 310
Жуковський Олександр 167, 310
Жуковський Януарій 311
Жулинський Герман 311

Жулинський Йосафат 311
Жулинський Савва 311
Жураковський Єронім 311
Журбицький Йосафат 311
Журбицький Марцел 311
Журбицький Никифор 311
Жучковський Антоній 311
Забавський Пафнутій 311
Забати Аполоній 311
Заборовський Софрон 311
Завадовський Лаврентій 180, 311
Завадовський Тихон 266, 312
Завадський Іполит 312
Завадський Сильвестр 312
Завалкевич Гервасій 312
Заверушинський Якінт 312
Завиша Антоній 312
Завістовський Ільдефонс 312
Загачевський Августин 312
Загачевський Гедеон 312
Загачевський Іларіон 312
Загоровський Вінцентій 241, 312
Загорський Йосафат 312
Задолинський Єзикііл 312
Задрожинський Сильвестр 312
Здюшинський Юліан 312, 313
Залевський Далмат 313
Залевський Лаврентій 313
Залевський Юліан 242, 313
Залуський Павло 313
Залуцький Тадеуш 313
Заневич Мелетій 313
Занкевич Тарасій 313
Запкевич Веніамін 313
Зардецький Маркіян 313
Зарицький Флоріан 313
Зарницький Матей 313
Заславський Лев 313
Затварницький Геронтій 184, 313
Зачкевич Герман 313, 314
Зеленецький Никанор 211, 314
Зелинський Герман 314
Зелинський Іполит 314
Зелинський Йосафат 314
Зелинський Леонтій 314
Земинський Атанасій 314
Зеневич Аркадій 314
Зигоровський Ісаїя 314
Зимик Леонтій 314
Зиповський Йосафат 314
Зінкевич Герасим 184, 314
Зінковський Інокентій 314
Злоцький Ісаїя 314
Злочовський Теодозій 315
Значкевич Діодор 315
Зноєвський Августин 315

Зобинський Методій 315
 Зубачинський Доситей 315
 Зубрицький Порфирій 315
 Зулинський Герман 315
 Зулинський Сава 315
Іваницький Арсеній 315
 Іваницький Гедеон 315
 Іваницький Гімнасій 315
 Іванович Антоній 315
 Іванський Сильвестр 315
 Івашкевич Діонісій 315, 316
 Івашкевич Ісає 316
 Івашкевич Севастіан 207, 316
 Івашко Єротеї 316
 Іжевський Пробус 316
 Ілинський Юліан 316
 Ільницький Іларіон 316
 Ільницький Йосиф 316
 Ільницький Митрофан 316
 Ільницький Софрон 316
 Ільчицький Терапонт 316
 Іляшевич Августин 232, 233, 316
 Іляшевич Діонісій 316
 Іляшевич Юстин 38, 84, 85, 87, 316, 317
 Іляшевський Зиновій 317
 Іляшевський Іларіон 317
 Іляшевський Онуфрій 317
 Іскра Гонорат 317
 Іскра Пафнутій 317
Йозефович Адам 317
Кавецький Амвросій 231, 317
 Кадзайський Саватій 317
 Какоїлович Варлаам 317
 Каколовський Макарій 317
 Каленський Порфирій 317
 Калінський Антоній 317
 Калінський Павло 317
 Калінкевич Теофіл 317, 318
 Калінович Варлаам 318
 Калінович Сава 318
 Калінович Яцинт 318
 Каліновський Єронім 318
 Каліновський Пій 318
 Каліновський Теофілакт 318
 Калінський Йосиф 318
 Калітинський Єронім 318
 Кальовський Інокентій 318
 Кальорський Епіфаній 318
 Кальорський Пахомій 318
 Калюшовський Кирило 318
 Каменецький Йосиф 318
 Каменецький Мелетій 318
 Камінський Корнелій 319
 Камінський Сосипатр 319
 Камчик Єронім 86, 319
 Канафоський Гервасій 222, 319
 Каневич Венедикт 319
 Карасевич Никодим 319
 Каролькевич Гервасій 319
 Карпінський Веніамин 319
 Карпінський Сильвестр 319
 Карчевський Олексій 319
 Кассарабович Юрій 319
 Касперович Ауксентій 319
 Катинський Антоній 134, 319
 Катинський Сава 134, 319, 320
 Кашубінець Партеній 320
 Кафілевич Кипр'ян 320
 Кафілевич Флоріан 320
 Качальський Сава 320
 Качановський Яцинт 320
 Качоровський Гервасій 320
 Качоровський Юрій 320
 Кашинський Граціян 320
 Квасовський Геронтій 320
 Кватерні Тарасій 320
 Кв'ятковський Маврикій 248, 249, 320
 Кв'ятковський Олександр 320
 Кернович Йосиф 321
 Кержевський Модест 321
 Кечеринський Діонісій 321
 Кідинський Віталій 321
 Кімакович Йосафат 321
 Кірбальд Клеоп 39, 321
 Кіселевич Доротеї 321
 Кітайовський Вінцентій 321
 Кітайовський Юстин 321
 Кіщинський Йоанікій 321
 Клевинський Тадей 321
 Клембарський Геласій 321
 Климович Теофіл 321
 Клоницький Спиридон 321, 322
 Кнаховський Герман 235, 322
 Кнегиницький Сава 138, 322
 Коберський Спиридон 322
 Кобилинський Лев 322
 Кобилянський Гавриїл 322
 Коблянський Салюстій 322
 Коблянський Серафим 322
 Коблянський Сильвестр 127, 322
 Коблянський Станіслав 322
 Ковалицький Тадей 322
 Ковальський Іринарх 101, 103, 322
 Ковтко Атанасій 322
 Ковчинський Авксентій 322
 Ковчинський Ісає 322, 323
 Кожаровський Амвросій 323
 Кожельницький Власій 323
 Коженєвич Амвросій 323
 Коженєвич Теодозій 323
 Коженєвич Ясон 323
 Кожуховський Антоній 323

Козакевич Йоаким 323
 Козакевич Михайло 323
 Козинський Содот 323
 Козицький Гавриїл 323
 Козловський Йоанікій 323
 Козловський Йона 323
 Козубовський Єлітерій 323
 Козубовський Патрикій 239, 323
 Козубський Гедеон 324
 Козяркевич Памбо 324
 Коланковський Януарій 324
 Кольчинський Ісає 324
 Комажанський Антоній 324
 Комажанський Йосиф 324
 Комажанський Мелхіседек 324
 Комажинський Спиридон 324
 Команевич Никодим 324
 Команицький Євстахій 195
 Комаркевич Митрофан 324
 Комарницький Августин 324
 Комарницький Вартоломеї 324
 Комарницький Іларіон 324
 Комарницький Йосиф 324, 325
 Комарницький Салостій 325
 Комаровський Амвросій 266, 325
 Комаровський Августин 86, 325
 Конашевський Теофан 325
 Кондзелевич Йов 325
 Кондратович Северин 325
 Кондрацький Лука 206, 207
 Кондрацький Серафим 325
 Кондрацький Серафим (2) 325
 Кондрацький Тарасій 325
 Конікович Іларіон 325
 Конколовський Макарій 325
 Конський Атанасій 240, 325
 Концевич Анастасій 325
 Концевич Гервасій 326
 Концевич Інокентій 326
 Концевич Йов 326
 Концевич Йосиф 326
 Концевич Патрикій 326
 Концевич Самуїл 326
 Копистинський Вадим 326
 Копистинський Гавриїл 326
 Копистинський Йоаникій 219, 326
 Копистинський Маврикій 184, 326
 Копчинський Валеріан 326
 Копчинський Ісає 326
 Корбанович Ігнатій 326
 Кордашевський Сава 326
 Корендович Йосиф 327
 Коритко Микола 327
 Корнелевич Теофан 327
 Корницький Антоній 327
 Корницький Атанасій 327
 Корницький Варлаам 327
 Корницький Варлаам (2) 327
 Корницький Іларіон 327
 Корницький Теодозій 327
 Корнікевич Віталій 327
 Королевич Гервасій 327
 Корончевський Гедеон 327
 Коростенський Митрофан 327
 Коростинський Теофан 327
 Корута Галактіон 327, 328
 Корчинський Єротеї 155, 328
 Корчинський Йосиф 328
 Корчинський Сильван 328
 Корчинський Терапонт 328
 Косевич Августин 328
 Косович Кирило 137, 237
 Косович Корнилій 328
 Косович Лаврентій 328
 Косович Юстин 328
 Костевич Венедикт 328
 Костецький Єфрем 248, 328
 Костецький Іраклій 52, 328
 Костюкевич Інокентій 328, 329
 Котович Венедикт 329
 Котовський Інокентій 329
 Котовський Йоанікій 266, 329
 Коттоні Адріан 134, 329
 Коттоні Гліцерій 134, 329
 Коттоні Назарій 134, 329
 Коханович Йосафат 329
 Кохановський Серафим 329
 Коцикевич Трофим 329
 Коцюбинський Патрикій 329
 Краєвський Августин 199, 329
 Краковецький Ісає 329
 Красилович Йосафат 329
 Красницький Сильван 240, 329, 330
 Красицький Флавій 330
 Краснопольський Мелетій 330
 Краснянський Ісаак 330
 Краснянський Протасій 86, 330
 Красовський Йоїл 330
 Красоцький Севастіян 330
 Креховський Меркурій 138, 330
 Кривицький Гервасій 330
 Кривицький Методій 330
 Крижанівський Ампліатій 135, 330
 Крижанівський Інокентій 135, 169, 330
 Крижанівський Йосиф 330, 331
 Крижанівський Онуфрій 135, 331
 Кримвовський Даниїл 331
 Криницький Вячеслав 331
 Криницький Доротеї 331
 Криницький Сильвестр 331
 Крисовський Євтимій 331
 Кривницький Боніфатій 94, 331

Кровницький Гедеон 331
 Кровницький Теофілакт 331
 Кропивницький Епіфаній 331
 Кропивницький Євстратій 331
 Кропивницький Юстин 331
 Круглицький Мартин 331
 Крукович Герасим 209, 331, 332
 Крулікевич Євген 332
 Крупський Адріан 332
 Крухтевич Ігнатій 332
 Кручковський Григорій 332
 Кручковський Партеній 332
 Крушельницький Сосипатер 332
 Ксенжиновський Інокентій 332
 Ксенжиновський Філарет 332
 Кубасевич Іларіон 332
 Кубасевич Теофан 332
 Кузминський Домеціян 332
 Куйдичинський Гавриїл 332
 Куйдичинський Іларіон 332, 333
 Кукура Весаріон 333
 Куликовський Інокентій 333
 Кульпинський Віталій 178, 179, 333
 Кульчинський Єронім 333
 Кульчицький Авксентій 333
 Кульчицький Євстахій 333
 Кульчицький Іларіон 333
 Кульчицький Митрофан 333
 Кульчицький Пантелеймон 86, 333
 Кульчицький Теодозій 333
 Кульчицький Юлій 333
 Кулявський Партеній 333
 Куманицький Євстахій 333
 Куницький Іполит 101,102,103,261,262,333,334
 Кунич Гавриїл 334
 Купецович Йосиф 334
 Куполович Прокла 334
 Курилович Гедеон 334
 Курилович Інокентій 334
 Курницький Антоній 334
 Курницький Атанасій 334
 Курницький Варлаам 334
 Курчинський Сильван 334
 Кухальський Іпатій 334
 Кухальський Пафнутій 334
 Кухальський Пантелеймон 334
 Кухарський Власій 334
 Кучаровський Теодор 334, 335
 Кучевич Алімпій 335
 Кучевський Павло 335
 Кучковський Онуфрій 335
 Кушнірський Єротей 335
 Кушпечінський Юстин 335
 Кущинський Йоаникій 335
 Кущинський Ясон 335
 Лабовський Герман 335
 Лагодовський Панкратій 169, 335
 Лаврович Корнелій 335
 Лавровський Ісидор 335
 Ладчинський Ананій 335
 Лапкевич Веніамін 335
 Латашкевич Партеній 335, 336
 Лашкевич Ігнатій 336
 Лашкевич Тадей 336
 Лашевич Северин 336
 Лашевський Олексій 336
 Лашевський Сильвестр 336
 Лебединський Фаустин 336
 Левитович Гавриїл 336
 Левицький Антоній 336
 Левицький Арсеній 336
 Левицький Варлаам 336
 Левицький Висаріон 336
 Левицький Гедеон 336
 Левицький Гедеон (2) 336
 Левицький Гедеон (3) 336
 Левицький Генадій 337
 Левицький Герасим 337
 Левицький Гімнасій 337
 Левицький Діонізій 337
 Левицький Єремія 337
 Левицький Іван 337
 Левицький Іларіон 337
 Левицький Інокентій 186, 208, 209, 337
 Левицький Йоанікій 337
 Левицький Мелетій 337
 Левицький Митрофан 337
 Левицький Никон 337
 Левицький Паїсій 337
 Левицький Панкратій 337
 Левицький Патрицій 337, 338
 Левицький Пахомій 338
 Левицький Серафим 338
 Левицький Тарасій 338
 Левицький Теодозій 103, 338
 Левкевич Йосиф 338
 Левкович Власій 338
 Левкович Палладій 338
 Левкович Софон 338
 Левковський Антоній 338
 Левковський Діонісій 338
 Левковський Серафим 196, 338
 Левчицький Кирило 338
 Лелявський Іларіон 338
 Лелицький Герасим 338, 339
 Ленкевич Іполит 215, 261, 339
 Ленкевич Йосафат 173, 339
 Ленкевич Мартирій 339
 Лентовський Ілвріон 339
 Леонтович Гавриїл 339
 Леонтович Гурій 339
 Лепшицький Нерон 339

Лесевич Власій 179, 180, 185, 339
 Лесевич Гедеон 86, 339
 Лесевич Генадій 339
 Лесенецький Єрогей 339
 Лесецький Йона 339
 Лесецький Пафнутій 339
 Лесницький Віктор 339, 340
 Лесньовський Теоктист 208, 340
 Липинський Єронім 340
 Липковський Автоном 340
 Липницький Інокентій 340
 Липовець Гедеон 340
 Липович Ісая 340
 Липсанський Савва 340
 Лисевич Методій 340
 Лисевич Паїсій 340
 Лисевич Софрон 340
 Лібацький Гедеон 340
 Лібич Ісаак 340
 Лібич Йосафат 340
 Лібич Юстин 341
 Лігензевич Антін 86, 93, 94, 236, 341
 Літинський Граціан 341
 Літинський Спиридон 341
 Лобачевський Лаврентій 178, 341
 Лобковський Нарциз 341
 Лободзинський Софрон 341
 Ловецький Ларіон 341
 Лозинський Авраам 341
 Лозинський Герман 341
 Лозинський Йосафат 341
 Лозинський Йосиф 341
 Лозинський Мойсей 341
 Лозинський Никодим 182, 341, 342
 Лозинський Паїсій 342
 Лозинський Садотій 197, 342
 Лозинський Януарій 262, 342
 Лозович Гервасій 342
 Лонтовський Лларіон 342
 Лопушанський Лаврентій 342
 Лотоцький Антон 342
 Лотоцький Власій 342
 Лукашевич Амвросій 342
 Лукашевич Антоній 342
 Лукашевич Єронім 342
 Лукашевич Ніканор 342
 Лукашевич Іпатій 342
 Луковський Атанасій 342, 343
 Луковський Йона 343
 Луцький Амвросій 343
 Лушинський Тарасій 177, 178, 343
 Льотрет Юліан 343
 Любарський Митрофан 343
 Любачевський Інокентій 343
 Любенецький Теоктист 343
 Пяльчевський Венедикт 343
 Лясковський Алімпій 343
 Лясковський Онуфрій 343
 Ляторовський Макарій 343
 Ляторовський Мануїл 343
 Ляховецький Іван 343
 Ляхович Йосиф 343
 Ляховський Мануїл 343, 344
 Ляхоцький Епіфаній 344
 Магерович Ілля 135, 344
 Магерович Мартин 135, 167, 344
 Маєвський Методій 344
 Маєвський Юстин 344
 Мазикевич Ананій 344
 Мазуркевич Інокентій 344
 Мазуркевич Маркел 344
 Макаранович Авраам 344
 Макаревич Інокентій 344
 Макаревич Йосафат 344
 Макарьський Варсонуфій 344
 Маковський Єфрем 344
 Маковський Секундус 344, 345
 Макосевич Венедикт 345
 Максимович Валерій 345
 Максимович Генадій 345
 Макулинський Віктор 345
 Малевич Натанііл 345
 Малиновський Садок 345
 Малишевський Самуїл 345
 Малишкевич Пантелеймон 103, 345
 Мальський Сильвестр 83, 85, 127, 345
 Манькевич Гервасій 345
 Маньковський Венедикт 345
 Маньковський Пафнутій 83, 84, 137, 345, 346
 Маркевич Антін 346
 Маркевич Єронім 155, 346
 Маркевич Іполит 346
 Маркевич Йосафат 346
 Маркевич Лампадії 346
 Маркевич Никодим 346
 Марковський Амвросій 346
 Марковський Ісаак 346
 Марковський Кас'ян 346
 Марковський Платон 346
 Мартинович Пахомій 346
 Марцевич Венедикт 346
 Марциневич Антоній 240, 346
 Масковський Йосиф 346
 Матковський Амвросій 346, 347
 Матковський Інокентій 86, 100, 102, 104, 159, 347
 Мацевич Марко 347
 Мацошинський Доротеї 347
 Машкевич Атанасій 347
 Машкевич Діонісій 347
 Мащакевич Лаврентій 347
 Мдзевський Іван 347
 Медем Антоній 347

Медем Рафаїл 347
Мединський Даниїл 347
Медіовський Єронім 347
Менцинський Севастіан 347
Менчиць Патрикій 347
Мелецький Теофан 348
Метельський Антоній 103, 348
Мецович Юст 185, 348
Мечинський Андрій 348
Мислинський Віктор 348
Михайлович Арсеній 348
Михалевич Амвросій 348
Михалевич Артемій 348
Михалевич Зеновій 348
Михалевич Йосиф 348
Михалович Пахомій 348
Михаловський Ісаїя 348
Михальський Атанасій 135, 348, 349
Михальський Доротей 135, 349
Михальчевський Венедикт 349
Михневич Іларіон 349
Михович Йосиф 349
Мицкевич Ауксентій 349
Мицкевич Гавриїл 349
Мицкевич Йордан 349
Міклашевський Никодим 349
Мікулинський Теодор 349
Мілевич Кипр'ян 349
Мілецький Ісаїя 349
Мілецький Онуфрій 349
Мільчаковський Йоанікій 349
Міскевич Гавриїл 349
Міскевич Давид 349, 350
Міскевич Теофіл 350
Мілчаковський Йоанікій 350
Мічинський Валерій 350
Міяковський Еразм 350
Млодецький Калікст 350
Млодовський Генадій 350
Млодовський Полікарп 350
Могилівський Кипр'ян 350
Модерацький Варсонуфій 350
Модлецький Аверкій 350
Мокрицький Тома 350
Молодецький Константин 350
Мондзикович Ігнатій 350
Моргулець Йоаким 350
Моргулець Йосафат 350, 351
Моргулець Йосиф 86, 90, 98, 99, 165, 351
Мороз Діонісій 351
Морський Варсонуфій 351
Мороховський Софрон 351
Мостовський Амвросій 167, 168, 351
Мотовидло Герасим 351, 352
Мочарський Спиридон 352
Мочарський Філарет 260, 261, 352

Мрозовський Созонт 352
Муличевський Амфілох 352
Мулковський Йона 352
Мурковський Амвросій 352
Мушинський Анатолій 352
Навроцький Лука 352
Нагачевський Теофіл 352
Нагуєвський Іван 352
Назаревич Атанасій 157, 260, 352
Назаровський Гедеон 352
Наковський Юстин 157, 352
Нановський Іларіон 353
Нарольський Йосиф 353
Нахімовський Орест 100, 238, 353
Нахніловський Йосиф 353
Нев'ядомський Гавриїл 353
Негребецький Варфоломій 353
Негребецький Єзикиїл 266, 353
Негребецький Пахомій 353
Недзельський Атанасій 353
Неміровський Єронім 353
Неронович Ваніамин 353
Неронович Макарій 353
Нестерський Якінт 353
Несторович Єремія 353
Нестеровський Епіфаній 221, 354
Нехоравський Теодозій 354
Низикевич Василь 137, 354
Новаковський Вартоломеї 354
Новицький Гедеон 354
Новицький Макарій 354
Новодворський Інокентій 354
Новосілецький Анатолій 354
Новосілецький Арсеній 135, 354
Новосілецький Дидим 354
Новосілецький Маркел 135, 354
Новославський Веніамин 354
Новославський Власій 354
Новоставський Севастіан 354
Новошицький Пахомій 354, 355
Носалевич Іларіон 355
Носальський Адам 355
Огоркевич Януарій 222, 355
Ожомильський Никодим 355
Озимкевич Єронім 355
Окінський Йосафат 355
Окунський Аполоній 355
Олексеєвич Мартиніан 355
Олексинський Іларіон 355
Олесецький Мартирій 355
Олесницький Інокентій 355
Олесницький Сильвестр 355
Олишкевич Гліцерій 355
Ольшанський Венедикт 356
Ольшанський Теодозій 356
Ольштинський Йосиф 356

Онсаковський Варлаам 356
 Онсаковський Генадій 356
 Онуковський Пімен 356
 Онушкевич Євтимій 356
 Опацький Лука 356
 Опуський Софрон 356
 Орачевський Венедикт 356
 Орищакевич Авраам 356
 Орищакевич Теодосій 356
 Орищич Теофілакт 85, 86, 356
 Орловський Герасим 356
 Орловський Теофілакт 357
 Оропкевич Єрмолай 357
 Островський Венедикт 357
 Островський Єронім 357
 Острожинський Методій 357
 Охилимович Мартин 357
 Охоцький Йосафат 357
 Охримович Вартоломеї 357
 Очавський Ліберій 357
 Ошарковський Ювеналій 195, 357
 Павлович Йоїл 357
 Павлович Партеній 357
 Павлович Теофан 357
 Павлович Трифоній 357, 358
 Павшинський Лев 358
 Пагурський Митрофан 358
 Паковський Юрій 358
 Пальчевський Венедикт 358
 Пальчикевич Істухатій 358
 Панкевич Гедеон 358
 Панкевич Ніль 358
 Панкевич Юліан 358
 Панцина Лаврентій 358
 Парафянович Антоній 358
 Парафянович Домеціан 358
 Парилевич Діонісій 248, 358
 Парницький Граціан 358
 Парницький Іполит 358, 359
 Паславський Гервасій 83, 84, 359
 Паславський Інокентій 359
 Паславський Іраклій 359
 Паславський Йоанікій 359
 Паславський Митрофан 135, 216, 267, 359
 Паславський Юстин 135, 359
 Пасюта Веніамин 237, 359
 Патинський Деодат 359
 Патинський Інокентій 103, 359
 Пашинський Йона 359
 Пашинський Юліан 359
 Пашицький Аркадій 359
 Пашкевич Вассаріон 359, 360
 Пашковський Єрмія 360
 Пашковський Єфрем 360
 Пашковський Леонтій 360
 Пашковський Микола 360
 Перфецький Йоаким 360
 Перченицький Герман 360
 Петринський Флавіан 360
 П'єнковський Амвросій 360
 П'єхнович Артемії 360
 П'єхович Варлаам 360
 П'єхович Інокентій 360
 Петницький Іринеї 360
 Петницький Теофан 180, 360
 Петрашевич Іполит 360
 Пилинський Віталій 173, 360, 361
 Питковський Василій 361
 Підвещинський Валерій 361
 Підгірський Августин 101, 103, 262, 361
 Підгірський Антоній 361
 Підземський Геронтій 361
 Підлесецький Самуїл 361
 Підлужевич Єзекиїл 361
 Підобинський Василь 361
 Підсонський Аврекії 361
 Підсонський Лев 252, 361
 Пізицький Серапіон 361
 Пікульський Мелетій 184, 361
 Пімакович Йосафат 361, 362
 Піньковський Авраам 362
 Піньковський Амвросій 362
 Перожинський Ясон 362
 Пісанчевський Сильвестр 362
 Пйотрович Андріан 249, 362
 Пйотрович Йов 362
 Пйотровський Анастасій 39, 93, 362
 Пйотровський Пахомій 195, 196, 362
 Пйотровський Сабін 362
 Пйотровський Самуїл 362
 Пйотрушевський Онуфрій 362
 Плешкевич Терапонт 84, 362
 Плотицький Гедеон 362
 Площанський Венедикт 363
 Площанський Ілля 363
 Плуйка Сильвестр 210, 363
 Повітинський Іпатій 363
 Повшинський Лев 363
 Погорецький Атанасій 363
 Погорилецький Юстин 261, 363
 Подлушевич Єзекиїл 267
 Познаховський Гавриїл 363
 Половецький Ісаак 363
 Полужинський Гервасій 363
 Полухович Мелетій 363
 Помажанський Варлаам 363
 Помажанський Герман 363
 Помажанський Сильвестр 363
 Понякевич Іларіон 363
 Понятовський Клементій 364
 Попелевич Донат 83, 85, 364
 Попель Гавриїл 364

Попель Гедеон 364
 Попель Мартин 364
 Попель Онуфрій 364
 Попель Патрикій 364
 Попель Пафнутій 364
 Попель Терапонт 364
 Попельницький Тарасій 364
 Поповський Інокентій 364
 Порадовський Єротей 364
 Порчинський Алімпій 364, 365
 Потелицький Вартоломеї 365
 Потелицький Йосафат 365
 Правицький Онуфрій 365
 Празницький Аполінарій 365
 Прасовські Йоїл 365
 Превознікевич Йосафат 365
 Прилуцький Серафим 365
 Прилуцький Інокентій 177, 365
 Прокопович Атанасій 365
 Прокопович Никодим 365
 Прокопович Софрон 365
 Протанський Гервасій 365
 Процевич Теофіл 365
 Пруницький Йосафат 365
 Прусіновський Йосиф 366
 Прутковський Вессаріон 366
 Прухницький Лаврентій 366
 Пузина Гервасій 366
 Пукасевич Ігнатій 232, 366
 Пуніковський Іларіон 366
 Пуцкевич Герман 366
 Пущинський Партеній 366
 П'ясецький Єронім 366
 П'ясецький Пахомій 366
 П'ясецький Теофіл 366
 П'ясковський Сильвестр 366
 П'ятковський Іларіон 218, 366
 П'ятковський Севастіян 366
 Рабець Василь 135, 367
 Рабець Маврикій 135, 367
 Рабчинський Самсон 367
 Радванський Гавриїл 367
 Радзієвський Манасій 367
 Радзієвський Мойсей 198, 199, 367
 Радкевич Арсеній 367
 Радкевич Інокентій 367
 Радкевич Йосиф 367
 Радкевич Корнелій 367
 Радкевич Лонгін 367
 Радкевич Теодозій 367
 Радошевський Вартоломеї 368
 Радул Севастіян 368
 Райський Паїсій 368
 Ракіцький Віталій 368
 Рачинський Платон 368
 Рачинський Рафаїл 368
 Рептакевич Гервасій 368
 Рибицький Інокентій 368
 Рибчинський Йоанікій 368
 Рибчинський Теофіл 368
 Ридошовський Амвросій 368
 Рилло Максиміліан 155, 368, 369
 Рильський Ісидор 197, 369
 Риневич Іполит 369
 Рихловський Боніфатій 369
 Рогович Варлаам 369
 Рогович Іполит 369
 Роговський Василь 168, 369
 Роговський Пафнутій 369
 Рогоза Сильвестр 369
 Рогозинський Ісаїя 369
 Рогозинський Тіберій 369, 370
 Родакевич Діонісій 231, 370
 Роземберський Софрон 370
 Розолович Нектарій 370
 Розлуцький Епіфаній 370
 Розставецький Боніфатій 247, 248, 370
 Рокетанський Авксентій 370
 Рокоткевич Доротей 370
 Романевич Никодим 370
 Романович Венедикт 370
 Романович Доротей 370
 Романович Павло 370
 Романовський Доситей 370
 Романовський Софрон 370
 Росинський Мелетій 370, 371
 Роткевич Йосиф 168, 169
 Рошкевич Сава 371
 Рубановський Йосафат 371
 Рубашевський Сильвестр 371
 Рудакевич Діонісій 371
 Рудницький Анатолій 371
 Рудницький-Любенецький Сильвестр 371
 Рудницький-Любенецький Теодозій 371, 372
 Рудницький Віктор 217, 372
 Сабатович Даниїл 372
 Сававчуцький Інокентій 372
 Савицький Амвросій 372
 Савицький Атанасій 372
 Савицький Варлаам 372
 Савицький Геронтій 372
 Савицький Гліцерій м
 Савицький Ігнатій 372
 Савицький Ісаїя 373
 Савицький Сильвестр 373
 Сагатович Кандид 93, 167, 373
 Садович Адріан 373
 Садовський Анатолій 373
 Сайкович Андрій 373
 Сакелярович Тадей 373
 Салашацький Теофіл 373
 Саломонович Варлаам 373

Самбірський Ауксентій 373
Самбірський Маврикій 373
Самсоновський Никифор 373
Сасицький Йоаникій 373
Свайдорський Ілля 373, 374
Свіридовський Юрій 374
Святковський Йосафат 374
Семенський Гурій 374
Семеровський Ісяя 374
Семирський Мар'ян 374
Семятковський Мартиніан 374
Семятковський Ісидор 374
Сеніжинський Анастасій 374
Сенімський Єротей 374
Сенюта Єронім 374
Сеправський Єронім 374
Середович Амвросій 374
Середович Атанасій 374
Серехович Діонісій 374, 375
Серкізовський Омеліан 232, 375
Сероцінський Никифор 375
Сероцінський Йосиф 375
Сигідинський Йосафат 375
Сидорович Галактіон 375
Сидорович Йоіл 375
Сидорович Никон 375
Сидорський Ісяя 375
Сильницький Модест 230, 375
Синицький Арсеній 375
Синицький Валерій 375, 376
Синицький Йоахим 376
Синицький Спиридон 376
Сичинський Целестин 376
Сідлецький Вінкентій 376
Сідлецький Йосафат 38, 86, 91, 95, 128, 159, 169, 376
Сідлецький Олексій 376
Сілецький Дидим 376
Сілецький Мойсей 376
Сінкевич Діонісій 376
Січинський Йосафат 376
Січинський Келестин 376
Січинський Терапонт 376
Скальський Ігнатій 377
Скачковський Боніфатій 377
Скіслевич Порфірій 377
Скольський Венедикт 377
Скорецький Амфілох 377
Скорський Донат 377
Скотинський Йосиф 377
Скрібинський Фаустин 156, 377
Скрипецький Самсон 377
Слабушевський Антоній 377
Славка Єронім 377
Славинський Августин 377
Слахнякевич Весаріон 377
Сливинський Єлисей 377, 378
Сливинський Модест 378
Слизикевич Василь 181, 378
Слобошанський Дамастій 378
Словіковський Ісаак 378
Словітський Йосафат 378
Словітський Лаврентій 378
Слозинський Гаврипіт 378
Слоцінський Теофан 378
Служевський Паісій 378
Смеречанський Ісяя 378
Смеречинський Антоній 378
Смеречинський Атанасій 378
Смеречинський Севастіан 378
Смольницький Гавриіл 379
Смотрич Григорій 379
Смольський Онуфрій 220, 379
Снітковський Варлаам 379
Снітовський Софрон 379
Сновідецький Ювеналій 379
Снятинський Петроній 379
Собкевич Іван 379
Соболевський Василій 379
Соболевський Теофан 379
Собуцький Антим 241, 379
Собуцький Юліан 379
Созанський Альфонс 217, 379
Созанський Антим 380
Созанський Митрофан 247, 380
Созанський Юліан 380
Соколовський Євстрат 267, 380
Соколовський Митрофан 380
Соколовський Тарасій 380
Сокольніцький Тарасій 380
Сокольський Ісяя 380
Сокульський Атанасій 380
Сокульський Єронім 380
Сокульський Ісяя 380
Солецький Коріф 380
Сольницький Геласій 233, 380
Сомикевич Ісяя 380
Сопушевський Тарасій 380, 381
Сорочинський Антоній 381
Сорочинський Ніканор 381
Сорочинський Сатурій 381
Соханевич Сава 381
Сохачький Йоанікій 381
Сохачевський Сава 381
Спасецький Теофіл 267, 381
Спендовський Атанасій 381
Спендовський Йоахим 381
Спотовський Мартин 381
Спринський Алімпій 381
Спринський Іпатій 381
Сприховський Генадій 381, 382
Сроковський Василь 209, 382

Срочинський Корнилій 214, 382
 Ставинський Августин 205, 206, 382
 Ставовський Юліан 382
 Стадницький Ігнатій 382
 Стайковський Варлаам 382, 383
 Стаковський Єремія 383
 Станкевич Власій 135, 237, 383
 Станкевич Самуїл 135, 383
 Старожинський Віктор 131, 132, 163, 230, 383
 Старчевський Авксентій 383
 Стасевич Артем 383
 Стасевич Єфрем 383
 Стахнякевич Вессаріон 383
 Стахнякевич Дамаскин 383
 Стахнякевич Єлисей 383
 Сташевський Доротей 383
 Сташинський Герман 185, 186, 383
 Сташинський Мелхіседек 383
 Сташинський Нестор 383, 384
 Сташинський Стефан 384
 Стебельський Іларіон (Іпатій) 384
 Стебельський Лук'ян 384
 Стебницький Трифон 384
 Стефанович Інокентій 384
 Стичинський Августин 384
 Стоїнський Філарет 384
 Стокальський Іполит 384
 Стогриновський Макарій 384
 Стопаковський Никифор 384
 Стопкевич Антоній 238, 239, 384
 Стоп'янський Модест 384
 Стоцький Варсонуфій 384
 Стояловський Іриней 249, 384, 385
 Стояновський Василій 385
 Страшицький Терапонт 385
 Стрілецький Вассаріон 385
 Стрілецький Гервасій 385
 Стрілецький Єронім 385
 Стрілкевич Йосафат 385
 Стрільбицький Тадей 385
 Стройновський Йосиф 385
 Стронський Симеон 385
 Строцький Теодозій 385
 Струковський Митрофан 385
 Струсь Анастасій 241, 242, 385
 Струтинський Лаврентій 385
 Струтинський Самуїл 385
 Ступницький Єремія 385, 386
 Сулятицький Йона 386
 Сулжинський Лука 386
 Сулима Стефан 386
 Сумикевич Ісає 386
 Суслович Сильвестр 386
 Суський Макарій 386
 Сухоцький Йоанікій 386
 Сушицький Амвросій 386
 Сушицький Іван 386
 Суцаковський Тарасій 386
 Сущинський Гімнасіє 102, 103, 386
 Сціслович Сильвестр 386
 Сціслович Теодозій 386
 Сяркевич Герман 386
 Талінський Боніфатій 387
 Танковський Теодосій 387
 Тарасовський Іларіон 387
 Тарашкевич Гервасій 387
 Тарнавський Антоній 387
 Тарнавський Гервасій 198, 387
 Тарнавський Єронім 387
 Тарнавський Македоній 387
 Тарнавський Маркіян 206, 387
 Тарнавський Сильвестр 387
 Тарнавський Тарасій 387
 Тарнавський Теофіл 387
 Тарногородський Августин 387, 388
 Тарногородський Варлаам 226, 388
 Тарнопольський Онуфрій 388
 Тарчановський Йосиф 388
 Татаркевич Ісає 135, 218, 388
 Татаркевич Макарій 135, 388
 Татарський Теофіл 388
 Твардиловський Іпатій 388
 Теблінський Епіфаній 388
 Тележинський Адам 135, 388
 Тележинський Емануїл 135, 388
 Теодоркевич Методій 388
 Теодорович Інокентій 388
 Теодорович Іринарх 388
 Теодорович Йона 388
 Теодорович Пармен 388, 389
 Теодорович (Теодорський) Теофіл 215, 389
 Теодорович Якінт 389
 Теревич Теофіл 389
 Терлецький Герасим 389
 Терлецький Стефан 389
 Тетерух Інокентій 389
 Тетерухович Іраклій 260, 389
 Тилявський Никодим 389
 Тилявський Юстин 389
 Тимонович Сильвестр 389
 Тимотеевич Сергій 389
 Тимошкевич Леонтій 246, 247, 389
 Тимчинський Йосиф 267, 389
 Тиневський Іларіон 389, 390
 Тихоневич Анісет 390
 Тихонський Боніфатій 390
 Тичинський Симеон 390
 Тишиновський Йоїл 390
 Тишицький Теодозій 390
 Тишкевич Йов 390
 Тишкевич Нестор 390
 Товарницький Атанасій 390

Товарницький Вінкентій 390
 Товт Іполит 390
 Токажевський Алімпій 390
 Токарський Теодозій 390
 Томашинський Рафаїл 390
 Томчинський Йосиф 390
 Томчук Партеній 137, 390, 391
 Топільницький Сильвестр 391
 Торавич Теофіл 391
 Тотнай Проспер 391
 Троян Геронтій 391
 Трусевич Модест 170, 391
 Трусевич Петро 391
 Трушевський Серафим 391
 Гунякевич Варлаам 391
 Туревич Теодосій 391
 Турецький-Яворський Симеон 391
 Туринський Лаврентій 391
 Туринський Митрофан 391
 Туркович Власій 391
 Туркевич Йоахим 392
 Турчановський Яків 392
 Турянський Амвросій 392
 Турянський Партеній 392
 Турянський Симон 392
 Тустановський Атанасій 392
 Тустановський Савва 392
 Тустановський Севастіан 392
 Туткевич Йоахим 392
 Тучапський Атанасій 392
 Тучапський Йосиф 392
 Тучапський Онуфрій 392
 Тучапський Станіслав 392
 Угринович Пантелеймон 392
 Уланицький Венедикт 262, 393
 Улановський Атанасій 393
 Улашевич Константин 239, 240, 393
 Урбановський Василій 393
 Устрицький Гедеон 393
 Устрицький Єронім 393
 Уханський Ігнатій 393
 Фалинський Боніфатій 393
 Фалькевич Іродіон 393
 Феблінський Епіфаній 393
 Фединкевич Горгоній 393
 Федоркевич Йосиф 232, 393
 Федоркевич Методій 394
 Федоркевич Теофіл 394
 Федорович Габіній 247, 394
 Федорович Трифон 394
 Филипович Анатолій 394
 Филипович Варлаам 394
 Филипович Галактіон 394
 Филипович Ігнатій 394
 Фігнер Арсеній 135, 394
 Фігнер Никифор 135, 221, 394
 Фідрицький Аліпій 394
 Фідрицький Іпатій 394
 Фізикович Боніфатій 231, 394
 Філімонович Мартин 395
 Фірліковський Єронім 395
 Фломінівський Тихон 395
 Флорянський Сергій 395
 Форостецький Антоній 395
 Фрединський Никифор 395
 Фризинський Севастіан 194, 395
 Фурдикевич Галактіон 395
 Ханіковський Софрон 395
 Харчинський Теофан 395
 Харчинський Теофілакт 395
 Хировський Ісає 395
 Хицевич Максиміліан 186, 187, 395
 Хіларовський Венедикт 395
 Хілімонович Мартин 396
 Хітровський Софрон 396
 Хлебовський Флоріан 396
 Хмелевич Даниїл 396
 Хмелевич Сильвестр 396
 Хмелінський Ілля 396
 Хмельницький Юрій 396
 Ходаковський Геласій 396
 Холевчинський Венедикт 396
 Хомицький Амвросій 396
 Хомицький Софрон 396
 Хоміковський Боніфатій 193, 194, 396
 Хоміковський Мелетій 396
 Хоніковський Софрон 396, 397
 Цвініцький Дометіан 397
 Цвінковський Пафнутій 397
 Цвіховський Пахомій 397
 Целевич Константин 397
 Цимборський Сосипатер 236, 397
 Ціхоцький Іриней 397
 Цуркевич Йосиф 397
 Чабановський Йоаннік 397
 Чайковський Герасим 397
 Чайковський Еразм 397
 Чайковський Свтимій 397
 Чайковський Ігнатій 397
 Чайковський Ісаак 187, 397, 398
 Чайковський Ісаак (2) 398
 Чайковський Ісає 398
 Чайковський Сильвестр 398
 Чайковський Теодозій 137, 398
 Чапський Садот 398
 Чарковський Атанасій 84, 137, 398
 Чарнецький Іларіон 398
 Чарнецький Самуель 398
 Чарнецький Теоктист 398
 Чарнявський Ісидор 398
 Чачковський Йосиф 182, 398
 Чебановський Йоаннік 398

Чебановський Януарій 398
 Чебантовський Єротеї 398
 Чегринський Венедикт 399
 Чегулевич Валеріан 399
 Чемеринський Дам'ян 399
 Чепель Сильвестр 399
 Червінський Єротеї 399
 Черевкевич Іполит 399
 Чернігевич Інокентій 399
 Черніховський Спиридон 267, 399
 Чернявський Артемії 399
 Чернявський Варсонуфій 399
 Чернявський Модест 399
 Чернявський Памбо 399
 Черпальський Полікарп 399
 Черхавський Никодим 399
 Черхавський Партеній 399
 Чесніковський (Черніховський) Інокентій 400
 Чехович Артемії 400
 Чехович Йосиф 400
 Чеховський Гімнасій 400
 Чеховський Нестор 400
 Чеховський Юст 207, 400
 Чижевич Лаврентій 400
 Чижевич Паїсій 400
 Чингула Іринеї 400
 Чоловський Іларіон 400
 Чоповський Юліан 400
 Чуйковський Юрій 400
Шаблевський Інокентій 199, 400
 Шавурський Іраклій 400
 Шадурський Віргілій 86, 107, 155, 401
 Шашинський Мартин 401
 Шашкевич Флоріан 401
 Шевський Пробій 401
 Шептицький Атанасій (1) 85, 161, 401
 Шептицький Атанасій (2) 155, 161, 401
 Шептицький Лев 160, 161, 401
 Шептицький Никифор 50, 161, 401
 Шидинський Пахомій 401
 Сихтер Іларіон 401
 Шишковський Йосафат 401
 Шляцький Вессаріон 401
 Шмерецький Йона 184, 401
 Шостаковський Герман 402
 Шостаковський Єронім 179, 402
 Шостаковський Іларіон 402
 Штавде Іларіон 402
 Штучкевич Атанасій 402
 Шубович Адріан 402
 Шулевич Венедикт 402
 Шумовський Антіох 402
 Шуминський Паїсій 402
 Шухевич Веніамін 402
 Шушкевич Атанасій 402
Щавинський Геліодор 402
 Щєблінівський Пафнугій 402
 Щєдрицький Атанасій 402
 Щєлонгович Венедикт 402, 403
 Щєпанський Йоанікій 403
 Щєрбацький Димитрій 403
 Щєрба Антоній 226, 403
 Щєрбацький Фаустин 403
 Щєрбацький Філемон 239, 403
 Щєрецький Лаврентій 403
 Щєсняцький Лампадій 403
 Щигельський Амвросій 216, 217, 267, 268, 403
 Щирський Теодозій 403
 Щуковський Яків 403
Юзакевич Паїсій 403
 Юревич Іларіон 403
 Юричкевич Никодим 403
 Юркевич Віктор 210, 211, 403, 404
 Юркевич Йосиф 404
 Юркевич Самуїл 84, 404
 Юркович Атанасій 404
 Юровецький Філарет 404
 Ющаківський Тарасій 404
 Ющинський Пафнугій 404
 Юхневич Йосиф 404
Яблонський Аверкій 404
 Яблонський Генадій 404
 Яворницький Яцинт 404
 Яворський Дометіан 404
 Яворський Іов 404
 Яворський Йона 404
 Яворський Мартин 404, 405
 Яворський Павло 405
 Яворський-Турецький Симеон 405
 Яворський Ясон 405
 Ягельницький Януарій 405
 Якубинський Ілля 405
 Ямборський Маврикій 405
 Яминський Йов 405
 Яницький Гервасій 405
 Яницький Діонісій 405
 Яницький Микола 405
 Янішевський Атанасій 405
 Янковський Інокентій 405
 Янковський Іов 405
 Янковський Корнелій 405, 406
 Янковський Леонтій 406
 Янковський Макарій 406
 Янковський Партеній 406
 Янковський Севастіан 406
 Яновицький Герман 406
 Яновицький Сильвестр 406
 Яневич Герман 406
 Янкевич Яків-Іринарх 406
 Янович Лонгін 246, 406
 Яновський Генадій 406
 Яновський Дометіан 406

Янчицький Йосафат 406
Ярембкевич Атанасій 406, 407
Ярембкевич Фаустин 407
Ярембкевич Юрій 407
Ярембковський Віктор 407
Яриновський Йосиф 407
Ярошевич Пафнутій 407
Ясинський Мартин 178, 407
Ясинський Сильвестр 407
Ястрембський Теофілакт 407
Ястрембський Теофіл 407
Ящевський Аліпій 407
Яхимович Сильвестр 407
Яхимович Деодат 407
Яхимовський Нарциз 408
Яцковський Флоріан 408

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК МОНАСТИРІВ

- Бар 88, 126, 132
Бережани (Лісники) 128
Бесіди 86, 87, 91, 126, 128, 131, 160, 306, 312, 342, 378, 388, 391, 406
Битень 210, 359, 378, 402
Білилівка 87, 126, 128, 132, 331, 391
Білина Велика 87, 89, 126, 131, 279
Білосток 88, 89, 91, 99, 126, 132, 154, 159, 207, 280, 282, 287, 304, 306, 307, 308, 310, 317, 319, 323, 325, 330, 342, 344, 345, 357, 365, 367, 373, 387, 394
Більче 88, 126, 131
Богуслав 87, 128, 384
Болехів 126, 128, 343
Боложинів 126, 349
Брюховиця (Рибник) 126
Буцнів 127, 128
Бучач 155, 310
Бучина (Золочів) 126, 131
Варшава 132
Верхрата 89, 126, 128, 131, 298, 366, 384, 399
Виспа 126, 128, 284, 287, 315, 374, 386
Вільно 403
Вінниця 126, 128, 337
Віцин 86, 87, 91, 126, 131, 258, 262, 279, 284, 295, 314, 320, 336, 338, 339, 362, 390, 392, 403, 409
Волсвин 89, 126, 128, 295, 357, 358, 363, 407
Галайківці 128
Головчинці (Меджибіж) 88, 126, 132, 378
Городенка 88, 126, 128, 167 – 173
Городище (Луцька єпархія) 88, 126, 128, 132, 159, 388
Горпинь 126, 131, 337, 375, 389, 391
Гошів 87, 126, 128, 131, 173 – 183, 299, 343, 346, 352, 397, 405, 409
Гоща 86, 88, 126, 132, 134, 135, 138, 154, 155, 203, 262, 298, 300, 313, 315, 316, 317, 328, 353, 405
Грабів 127, 281, 299
Гранів 87, 127, 128, 132, 258, 310
Деревляни (Воля Деревлянська) 87, 126, 128, 131, 268, 389
Дережичі 55, 88, 109, 126, 183 – 188, 201, 225, 380
Добромилі 51, 88, 105 – 107, 109, 126, 131, 135, 143, 146, 149, 154, 155, 188 – 201, 203, 206, 207, 209, 210, 214, 217, 218, 220 – 223, 225, 227, 234, 235, 247 – 149, 262, 264, 268, 275 – 407
Добряни (Деревач) 87, 126, 128, 280, 317, 387
Домашів 89, 126, 131, 160, 304, 313, 363, 388, 394, 397, 404
Дорогів 126, 128, 409
Дорожів 128
Дрогобич 131, 201 – 211, 308, 314, 382
Жовква 49, 87, 91, 126, 128, 131, 159, 160, 391
Завалів 88, 126, 128, 131, 312, 323, 327, 398
Загайці 51, 88, 91, 96, 126, 132, 154, 258, 262, 275, 314, 315, 316, 320, 323, 328, 341, 350, 362, 379, 385
Загвіздь 127, 128, 324
Загорів 86, 89, 91, 99, 126, 132, 296, 315, 318, 319, 327, 333, 334, 335, 339, 346, 352, 362, 389
Задарів 88, 126, 128, 131, 336
Замостя 51, 89, 126, 128, 131, 135, 154, 155, 203, 258, 262, 317, 319, 320
Замчисько 126
Збараж 88, 127, 128, 131, 138, 308, 311, 314, 315
Звиняч 126
Зимне 89, 128, 132, 305, 398
Золочів 87, 91, 128, 131, 149, 297, 310, 337, 352, 370, 409
Калинівка 309
Кам'янець (Кам'янець-Подільський) 51, 88, 126, 132, 154, 258, 286, 314, 334
Канів 49, 100, 128, 132
Колодка 128
Колодяжне 87, 126
Коржівці 88, 96, 132
Корсунь 126, 128
Косів 126, 128
Кошовиця 126, 128, 339, 354
Красногірка 126, 128
Краснопуца 87, 91, 126, 131, 155, 279, 290, 305, 319, 330, 331, 335, 336, 346, 402, 404, 409
Кременець 88, 91, 126, 132, 319, 327, 356
Крехів 51, 87, 91, 96, 126, 131, 138, 149, 209, 258, 275, 278, 280, 286, 294, 304, 305, 308, 310, 312, 315, 327, 333, 337, 342, 344, 345, 350, 351, 360, 361, 363, 366, 368, 369, 373, 376, 381, 386, 390, 393, 394, 397, 398, 399, 408, 409
Крилос 88, 126, 128, 131, 279, 308, 323, 345, 346, 360, 364, 365, 374, 385, 409
Кристинопіль 89, 128, 131, 160
Лаврів 51, 87, 88, 92, 112, 126, 131, 134, 138, 154, 155, 159, 203, 212 – 224, 225, 258, 262, 264, 268, 274 – 403
Ланівці 88, 126, 131, 383
Лебедин 87, 126, 128, 403
Летня 55, 89, 109, 126, 201, 225
Литвинів 88, 126
Лісники 390
Лісько 369
Лішня 47, 55, 88, 109, 126, 128, 201, 224 – 228, 293, 305
Лисянка 128, 132, 384
Литвинів 404
Лука 88, 127, 131, 293

Луковець 88, 126
 Луцьк 86, 88, 91, 126, 128, 132, 154, 228 – 233, 300, 304, 308, 314, 316, 318, 323, 325, 328, 330, 336, 343, 348, 410
 Львів:
   м-р св. Івана 88, 126, 131, 349
   м-р св. Онуфрія 87, 91, 126, 128, 131, 353, 356
   м-р 469в.. Юрія 51, 86, 87, 89, 93, 126, 131, 137, 154, 159, 258, 262, 281, 298, 301, 302, 306, 311, 316, 340, 341, 354, 357, 360, 371, 373, 378, 389, 393, 396, 398, 404, 407
   м-р Успіння Богородиці 126, 128
 Любар 51, 86, 88, 126, 132, 258, 285, 308, 311, 324, 340, 407
 Люблін 89, 126, 128, 132, 233 – 243
Маліївці 88, 126, 128, 132, 358
 Маньківка 87, 102, 103, 126, 128, 276
 Мільці 89, 126, 132, 279, 297, 309, 310, 311, 315, 319, 331, 334, 350, 364, 377, 401, 403
 Мильча 49, 51, 88, 91, 126, 132, 154, 159, 258, 276, 292, 306, 342, 350, 376, 390, 395, 409
Немирів 127, 128
 Низкиничі 89, 126, 132, 289, 348, 350, 354, 355, 388, 389
Овруч 49, 86, 87, 126, 132, 159, 307, 318, 358, 386, 398
 Оглядів 126, 398
 Остріг 132, 390
Пациків 88, 126, 131, 346
 Перегінсько 410
 Перекалі 126, 128
 Перемишль 126, 128, 338
 Підгірці 86, 87, 88, 91, 126, 131, 155, 203, 293, 318, 320, 329, 352, 353, 365, 370, 373, 378, 388, 392, 408 – 410
 Підгородище 126, 128, 312, 327
 Підгороддя (Рогатин) 126, 149, 277, 290, 301
 Піддубці 88, 126, 132, 159
 Пітрич 88, 126, 131
 Погоня 126, 128, 131, 258, 376
 Почаїв 51, 88, 90, 91, 98, 107, 109, 126, 132, 136, 137, 143, 146, 149, 192, 193, 195, 196, 199, 205 – 211, 215 – 220, 222, 223, 234, 235, 245 – 247, 258, 262, 274 – 408
 Пугінки 98, 132
Ржищів 128
 Рудники 126, 128
Сатанів 51, 88, 126, 128, 132, 154, 155, 194, 258, 306, 316, 317, 318, 320, 336, 405
Сваричів 88, 126, 131, 294, 299, 410
Семенки 334, 338, 359, 378
Синьків 126, 128
Скит 112, 128, 317, 394
Смолин (Ямниця) 89, 127, 131
Сокіл 88, 126, 128
Сокілець 127, 131, 336, 339, 410
Спас 88, 126, 131, 225, 244 – 251, 314, 319, 360
Стіжок 126
Стояннів 126, 327, 407
Страклів 88, 126, 128, 129, 132, 385
Стрий 128, 203
Струсів 131, 160
Требовля 51, 86, 88, 126, 131, 154, 155, 258, 262, 278, 300, 306, 307, 308, 316, 318, 320, 322, 327, 370, 377, 386, 404, 410
Тишиця 126
Товмачик 126
Топільниця 89, 126, 131
Торокани 98
Тригір'я 87, 126, 132, 404, 405
Тумин 88, 126, 132, 385
Туропин 128
Угорники 88, 127, 131, 322, 368, 376
Улашківці 88, 127, 131, 251 – 258, 347, 404
Улюч 126
Умань 52, 53, 89, 100, 101, 102, 132, 258 – 263, 319
Унів 49, 88, 91, 94, 96, 126, 131, 159, 268, 290, 295, 301, 316, 338, 361, 378, 392, 396, 406
Холм 338, 364, 402
Чернилява (Лісок Яворівський) 89, 127, 128, 129, 131, 268, 288, 324, 329, 355, 359, 370, 380, 393
Четвертня 88, 126, 128, 132, 336
Чортків 88, 126, 128, 131, 391
Шаргород (Калинівка) 51, 86, 88, 126, 132, 258, 297, 319, 332
Щеплоти 51, 89, 91, 126, 131, 155, 203, 258, 263 – 269, 281, 288, 292, 306, 307, 311, 312, 316, 317, 319, 320, 321, 325, 341, 346, 353, 363, 366, 375, 381, 387, 388, 399
Ясениця 87, 126, 131, 317, 327, 366, 383, 388, 389, 392

Stetsyk Yu. O. The monkhood of the Saint Protectione province of OSBM (1739 - 1783 years): prosopographic research.

The research presents the institutional development of the Saint Protectione province of OSBM in the main periods of its activity: historical background (the end of the seventeenth and eighteenth centuries), the founding (1739), integration processes (1740 – 1743), reformation of the monasteries (1744 – 1772), reorganization of the administrative-territorial system and the jurisdiction of the Basilian monkhood (1772 – 1783).

It was established that the formation of a new monastic administrative-territorial unit – the Saint Protectione province, initiated the process of updating the spiritual formation, which was reflected in the way of life of the monks, the adoption of new Constitutions and spiritual practices, and monastic reference. The introduction of such a system of governance has given a stimulus to the elevation of the educational level of monkhood, the development of the Basilian school, the strengthening of discipline in the most remote monasteries, which laid the foundations for the spiritual formation of a new, post uniate, reformed, highly educated generation of Basilian monks.

It is determined that the formation of early modern monks was significantly influenced not only by church, but also by secular law. The acts of documentation of secular institutions determined the fundamentally-property aspects of the material provision of monastic communities: the size of the lands, economic rights and liberties (propynations, saltwings, trade, mill case, forestry). In the last quarter of the XVIII century. there is an interference of state power not only with the regulation of the number of monasteries, but also the introduction of age and territorial restrictions on the recruitment of secular candidates for monks. At the same time, there is a noticeable tendency to reformat the legal status of monkhood, which was gradually losing its own self-governing institutions and returned to the subordination of local bishops. Instead of this, monastic legislation (general and provincial levels - constitutions, decrees, orders) tried to unify the ascetic manner of Basilian monkhood, which had to rely not on old customs and traditions, but on certain norms.

The main stages of the spiritual formation of the monks (candidate, novice, brother, priest) are revealed in this research. The moral condition of monks is considered on the basis of disciplinary cases of monasticism. The research represents descriptive characteristics (territorial, social, confessional, ethnic origin, secular education, spiritual and intellectual growth, age indices and physical condition, intellectual abilities, responsibilities) of monkhood, for example, of certain ascetic communities (Gorodenka, Goshiv, Derezychi, Dobromil, Drohobych, Lavrov, Lishnja, Lutsk, Lublin, Spas, Ulashkivtsi, Uman, Scheploty).

Key words: Basilian monkhood, the Saint Protectione province of OSBM, prosopography, legislation, institutional development, spiritual formation.

Наукове видання

Юрій Стецик

**ЧЕРНЕЦТВО
СВЯТОПОКРОВСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ ЧСВВ
(1739 – 1783):
ПРОСОПОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
МОНОГРАФІЯ**

**Редакційно-видавничий відділ
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка**

Головний редактор
Ірина Невмержицька

Редактор

Іванна Біблій

Технічний редактор

Наталія Кізіма

Здано до набору 10.09.2018 р. Підписано до друку 30.11.2018 р.
Формат 70x100/16. Папір офсетний. Гарнітура Times. Наклад 300 прим.
Ум. друк. арк. 30,15. Зам. 245.

Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від 01.07.2016 р.) 82100, Дрогобич, вул. І. Франка, 24, к. 42, тел. 2 – 23 – 78.